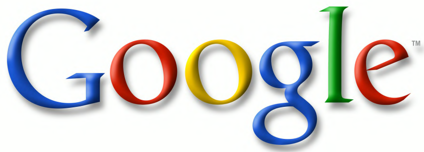

ANNALES TYPOGRAPHICI

AB ANNO M.D.

AD

ANNUM M.D.XXXVI.

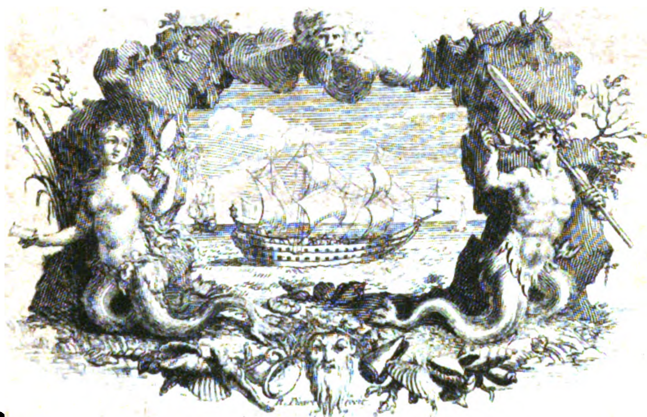
CONTINUATI.

Operâ

MICH. MAITTAIRE A. M.

TOMI SECUNDI

PARS PRIOR.

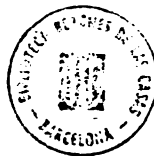

HAGÆ-COMITUM,

Apud { FRATRES VAILLANT, ET NICOLAUM PREVOST.

M. D. CCXXII.

Silva

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI

GULIELMO CAVENDISH

DUCI DEVONIÆ &c.

NOBILISSIMI PERISCELIDIS

ORDINIS EQUITI

S. D.

MICHAEL MAITTAIRE.

INter illa mutua, quibus maximè constat humana ſocietas, officia nullum ſanctius eſſe arbitror aut ſolennius, nullum probo ingenuóque viro magìs colendum, quàm juſtam beneficiorum acceptorum recordationem. Ut igitur tuum, ILLUSTRISSIME PRINCEPS, nomen huic ſecundo Annalium Typographicorum Volumini præfigerem, me impulit, non vana & avidior meis Opuſculis famam aucupandi ambitio; ſed gratum publicè, quantùm debiles meos conatus operâ tuâ promoveris, recognoſcendi deſiderium. Mecum non tantùm, quicquid Librorum rariorum tua lectiſſima continet Bibliotheca,

 ſed

ſed tuum etiam de rebus litterariis judicium, ſæpe communicâſti. In Librariis haud aliter atque in aliis opibus ſe res habet: accumulare, cupiunt plerique, & multis contingit; uti & impertire, tibi cum perpaucis datur. Accedit ad hæc ſuaviſſimus converſandi, & quod rectius noveris, ultro impertiendi modus; candidus adeò & familiaris, adeò ab omni faſtu alienus, ut in tam excelſo dignitatis gradu paucos inveniamus in colloquiis habendis tam faciles, pauciores in minutiis antiquitatis eruditæ discutiendis tam diligentes & paratos. Cùm in ſummo rerum faſtigio natus genium habeas tantæ amplitudini parem; nihil te indignum putas, quod virum decet litteratum: primúmque non ſolùm inter proceres ſed & doctos locum meruiſti. In te generis nobilitas & omnium rerum honeſtarum doctrina ita feliciter conſpirant, ut, utra alteram magìs ornet, dubitetur: te autem & honores ita geris, ut nemo non agnoscat animum his longè ſuperiorem.

Illa

Illa ſanè eſt nobilitas, quæ, quicquid pervulgato naturæ ordine devolutum à majoribus acceperit, ſibi aſſerit non avito ſed ſuo jure & haud vulgari meritorum viâ; ſtemmatáque ſuæ non tam domûs antiquæ decoramenta quàm virtutis ſingularis præmia vendicat. Tuam igitur fortunam laudamus, eruditionem miramur, virtutem amamus. Opibus mores non tradidiſſe, his illíſque litteras ſociâſſe, ſummi viri eſt: cujus exemplum majoribus prælucet, & patriæ prodeſt; cujus utilitas nullis temporum vicibus excluditur.

Verùm Epiſtolæ hujus non eſt, in tuas, Nobilissime Dux, laudes longiùs exſpatiari; ſed mihi meóque Opuſculo te Patronum orare. Nulli certè Operi aptior quæſitus eſt Patronus. De Librorum antiquitate agitur. Eccui hæc familiariùs innotuit? Quis in illis conquerendis diligentior, in dignoſcendis ſagacior, in legendis attentior? Diſſeritur de Viris ſuo ævo celeberrimis; qui omni doctrinâ &

 virtute

virtute ornatiſſimi, familiis ampliſſimis nati, loco & honoribus inſignes, cùm rebus publicis tractandis, tum litteris promovendîs incubuerunt. Cujus nomen tantis nominibus præfigam? Cujus fidei tot clientes honeſtiſſimos committam; niviri, iisdem disciplinis & moribus instructi; qui nobilitate generis & luminibus litterarum facem illis præferat; qui acri judicio cum ſummâ humanitate conjuncto præditus illorum meritum ſciat expendere, ſuæ authoritatis potentiâ queat protegere? Minores haud decuit tibi clientes obtuliſſe; & ipſi minorem indignarentur patronum.

Hactenus alienam egi cauſam: mea nunc agenda eſt. Illi celebres viri, quorum Hiſtoriam in his Annalibus ſcribere aggreſſus ſum, quibus utinam obtigiſſet Scriptor, qualem paravi Patronum! nullus dubito, quin gratiam facilè per ſe & me tacente impetrent. Illis abunde eſt meritorum, & cauſa potior: mihi minimum, & cauſa multo infirmior. Mihi

igitur

igitur quò infirmiores ſunt vires, eò firmius comparandum eſt præſidium: nec mirum itaque, ſi ad te non modò cognitorem harum rerum peritiſſimum, ſed etiam benevolum omnium, quæ & materiam ipſam ſatìs arduam & Scriptorem ſatìs imbecillum impediunt, difficultatum æſtimatorem æquiſſimúmque judicem confugiam.

Fas mihi ſit, *Vir ortu, loco & titulis prænobilis, animo & meritis nobilior*, illam, quæ olim (nam juvat meminiſſe) in nobiliſſimo adolescente emicuit, indolem, nil niſi magnum tunc promittentem; nunc in principe viro adultam, promiſſis ingentibus ſatisfacientem, plenâque luce effulgentem, contemplari. Fas ſit, ſalvâ, quæ tuæ dignitati debetur, reverentiâ, tibi in mentem revocare commune quondam in eâdem Scholâ ſub eodem Præceptore contubernium. Fas ſit, magno quantumvìs interjecto ſpatio, illam, quæ inter collactaneos eſſe ſolet, cognationem commemorare: &, per almam nutri-

nutricem, quæ nos educavit, Scholam; per & optimi, qui nos instituit, Præceptoris memoriam, fidem tuam implorare. Liceat, quem condiscipulum aliquando vocare mihi summo honori fuit, eundem Patronum omni, quo par est, obsequio & observantiâ colere.

Vale, PRÆSTANTISSIME PRINCEPS, te DEUS OPT. MAX. bonis omnibus cumulet; diúque sospitem præstet, egregium tuæ Patriæ Columen & Ornamentum.

Londini. Calend. *Novemb.* 1711.

LECTORI S.

SEntio equidem, amice Lector, nihil esse iniquius, quàm ex primâ facie quicquam æstimare. Res longè aliter dat sese antè ac pòst quàm inceperis : nemo , quantum onus sit, & quid humeri valeant , satìs intelligit , donec his illud incumbat. In construendis ædibus, sumptus persæpe & negotium summam rationum , quæ à principio fuerant institutæ, excedunt. Omnia ex intervallo brevi majora , ex longo minora cernuntur. Ego sanè , cùm primùm hanc typographicam telam contexere meditarer , spatium non annuo longius eidem percurrendæ præstitueram. Ubi exorsus sum & paulò progressus, opus indies succrescere percepi ; & prævideo, *currente rotâ, cùm urceum instituerim , amphoram exituram.* Materiem totam intrà unius Libri limites conclusum iri speraveram ; & vix limen egressus Volumen implevi, alterum edo; nec iter mihi multò plus dimidio peractum est. Quò plura innotescunt , eò plura deprehendo à me ignorata; quò ulteriùs moveo pedem, eò latior patet campus : Et inter metendum, sub falce miror ipsam feraciùs & altiùs adcrescere segetem.

Ubique ferè gentium citò frequentari cœpit Typographiæ studium; & ubicunque omnis litterarum non penitus exulabat notitia, Ars illa ipsiúsque cultores fautorésque hospitium invenerunt & adjumentum. Tot & tam varia ex diversis passim prælis Opera prodibant chalcographica, ut eorum numerus iniri non possit ; & si posset , tædiíne plus nescio an voluptatis crearet legentibus ; emptorésque ditaret magìs an gravaret. Ea erat plurimorum illis temporibus Typographorum eruditio, ut sua non solùm edendis doctorum Virorum Operibus commodarent præla, sed ab iisdem etiam in familiaritatem consuetudinémque reciperentur. Effecit ista animorum inter utrosque studiorúmque amica conjunctio, ut, dum illorum Historiam persequor, horum etiam ex magnâ parte Vitam cogar describere. Frequentes, quas ad se invicem de litterariis rebus dabant, Litteræ sæpe sunt admiscen-

* dæ ;

dæ; mutuúmque istud commercium his *Annalibus* multam & miscellaneam rerum, quas in tantam molem excrescere potuisse minimè putaveram, & sine Operis ipsius detrimento omittere nequiveram farraginem intulit. In tam multiplici varietate (cùm enim in nullo uno Scriptore omnia hujusmodi collecta occurrerent, distracta ex variis varia corrogare necesse habui) difficillimum est certum ordinem exactámque methodi (quam *Annalium* scriptura postulat) rationem servare. Multorum, qui eâdem ætate floruerunt, Typographorum, illustriorum præcipuè, Vitas non simul construere, & *eâdem* (ut ajunt) *fideliâ duos parietes dealbare*, sed singulos seorsim tradere commodius duxi, ne res magis confundere viderer, quàm tractare. Hinc crebrò evenit, ut, dum unius Typographi Vita me tenet occupatiorem, longiùs provehar; & alter illi coætaneus nec minùs clarus me postea revocet, & jubeat iter confectum remetiri; cúmque cogar sequi, quò trahunt singuli retrahúntque, sæpius interrumpatur *Annalium* filum, nec possit æquabili semper temporis tractu procedere.

In Librorum Catalogis, quos his *Annalium Typographicorum* Voluminibus insero, nolo, Lector, expectes perfectum omnium, qui ubique ab omnibus excusi prodierunt, Codicum Indicem. Huic, sanè nescio, quis sufficiat operi; in quo absolvendo Scriptorem (si, quod vix credo, reperiri possit, cui cunctas & publicas & privatas Bibliothecas in toto terrarum orbe dispersas attentissimè evolvere licuisset) tempus, charta, patientia deficerent. Ego sanè meam inscitiam lubentissimè hìc agnosco. Novi eruditis causam fore conquerendi, multas imò & præcipuas notabilésque à me Editiones fuisse prætermissas. Sed hanc materiam exhauriendi, vix (ut dixi modò) ullarum; pro dignitate aliquatenus ornandi, non mearum est virium. Necessariam harum rerum cognitionem mihi non permisit ignobilis meæ vitæ obscuritas, nulla in exteris (quod semper percupivi, & adhuc percupio) Regionibus peregrinandi occasio; & non satìs liber & frequens Bibliothecarum insignium aditus: quâ de causâ eò majorem habeo

habeo gratiam iis, qui mihi illam libertatem benigniùs indulserunt.

Quoniam enim librariæ supellectilis, maximè si & rarior fuerit & copiosior, usum non privatum duntaxat (quasi aliarum viliorum plerarúmque mercium monopolium) sed publicum esse oportet; Bibliothecarii munus explere haud sanè quilibet poterit. In eo nimia esse nequit eruditio; desiderari non debet universa penè in omni genere Librorum peritia; assidua & ferè unica in curandâ, cui præest, Bibliothecâ attentio; summa in philobiblis excipiendis comitas sermonísque affabilitas; pronum cum illis, quicquid noverit, communicandi, quósque Libros exquisitiores sciverit, commonstrandi desiderium. Huic perfamiliaris sit usus Linguarum eruditarum; antiquarum & recentium: quò faciliùs cum viris ex omni gente doctis & præsentibus & absentibus possit versari. Latinè præsertim calleat cùm scribere tum loqui: Quod quicunque nescierit, quicquid aliàs jactet & sibi arroget, frustra Litterati nomen ambiet. Quò enim multifaria lectio, & Authorum pervolutorum notitia, nisi indè limatior acquiratur stylus? Nequicquam cibis quantumvìs lautis vescimur, nisi hinc melior fiat valetudo. Omnis à Bibliothecario absit superbia, fastus, & frontis asperitas. Meminerit is Musas Gratiis esse affines; séque gazis hisce litterariis præponi, non utì *Hesperidum* Hortis Draconem, qui adeuntes limine summoveat, vultûque severiore arceat; sed qui & inspiciendi avidos admittat, & modestiores invîtet. Hunc totum possideat Bibliotheca, nec ab hâc abstrahat quodvis aliud negotium: Hunc ornet (ut paucis omnia complectar) conjuncta cum summâ humanitate & suavitate morum, exercitata multo usu & consummata studiorum omnium liberalium doctrina.

Me neutiquam puto à meo proposito abiisse, qui Bibliothecarium descripserim; hujusmodi enim viris potiores nancisci administros & adjutores Typographia non potest. Illius sanè Artis negotium si vellemus rectè administrari, nec (utì nunc dierum in locis compluribus pessima invaluit consuetu-

do) perfunctoriè transigi, huic tractando manus admovere Correctores oporteret, in quibus non minor, quàm quæ requiritur in Bibliothecariis, eluceret doctrina. Sic olim Correctorem egit JOANNES ANDREAS Episcopus *Aleriensis* Apostolicæ Bibliothecæ Secretarius. Sed necessariis, neque quidem exiguis, sumptibus ideóque patrocinio magno & regio opus est, quale aliquando suscipere soliti sunt viri Principes & Litterati. Res itaque angusta, rarúmque patrocinium effecit, ut apud nos plerumque languescat Typographia, &, ob Scriptorum utilium penuriam, aut nugis aut pestilentibus Libellis emancipetur.

Rem præterea rei librariæ amatoribus perquam gratam & utilem facerent insignium Bibliothecarum Præfecti, si earum Catalogos emitti curarent. Illis hoc non modò haud indignum sed & valde necessarium incumbit negotium, ut thesauri, quibus servandis præponuntur, orbem non omnino lateant litteratum; ut ab iis, quorum jus penès paucos situm est, ad omnes, quoad queat, uberrimus redundet fructus. Fateor ingentem passim in manibus versari omnigenorum Catalogorum copiam: quoniam verò in plerisque perfecta & integra non habetur singulorum Librorum notitia, ex iis vix unus aut alter curiosorum votis satisfecit. In Catalogo conscribendo (quod quidem non ita facile) Codicem unumquemque (quantum fieri potest) sic repræsentari opus est & circumstantiis requisitis definiri, ut Lectori sub ipsis oculis sisti coràm videatur. Quisquis autem hujusmodi Operis satagerit, ei non tantùm multum tædii & laboris devorandum, pertinax adhibenda industria, sed minimè vulgaris conferenda ad hoc propositum in evolvendis Libris iísque (quotquot huc spectant) omnibus examinandis exercitatio. Frustra id aggrediuntur, qui titulo tenus duntaxat sapiunt; quoniam singulas in aliquibus paginas, ut quid complectantur (quod non semper ex impresso titulo patebit) scias, attentè percurrisse interærit. Variæ contexendorum Catalogorum methodi ad tres commodè reduci possunt; 1. juxta annorum seriem: 2. juxta rerum in Scientias Artésque distributarum rationem:

3. juxta

3. juxta Authorum nomina alphabeticè disposita. Illam in meis *Annalibus*, utpote eorum instituto magis convenientem malui: harum verò alterutram plerique Bibliothecarii secuti sunt.

Ad Catalogum rite construendum, præter ordinem certum quendam, qui in Codicum dispositione servandus est, requiruntur alia compluria.

Unicuique Libro adscribendus est is Titulus, ex quo dilucidè & compendiariò liqueat, de quo, quâ Linguâ, quo Authore, Interprete, Recognitore, & (si addita sit) quotâ Editione, ibidem agatur. Nunquam oportet negligi, quâ impressionis formâ (fol. 4.to 8.o 12.o &c.) quo characteris genere (*Romano*, *Italico*, *Gothico*, &c.) quo Typographo, aut Bibliopolâ, quo tempore, in quâ Urbe, prodierit. Multi occurrunt, imò ex insignioribus, Catalogi, qui, quòd ex his nonnulla omiserint, fiunt eò minùs utiles; Lectorísque scrupulum sæpe injiciunt, qui non, nisi ex Librorum inspectione, possit eximi. Novi equidem me, licèt labori minimè pepercerim, fuisse in pluribus nimis indiligentem; & Characteris genus (quod dolet) malè à me prætermissum. At utinam illud unum esset, in quo à me fuisset erratum!

Typographis quibusdam celebribus fuit haud infrequens consuetudo Librorum in suis Officinis excusorum venaliúmque Catalogos divulgare; quorum plurimos (inventu quippe raros) his *Annalibus* inseram. In illis autem plerisque Impressionis annus, quem scire nunc maximè interest, siletur; pretium verò, cujus notitiâ ullo absque damno potuimus carere, singulis adnectitur. Istos enim suæ Officinæ Indices imprimendi non alia iis erat causa, quàm ut empturientibus, librariæ merces quales essent, & quanti prostarent, innotesceret; suísque tantùm inpræsentiarum contemporaneis, nullâ interim posterorum habitâ ratione, consulebant. Illos tamen nolui à meis desiderari Lectoribus, quibus, quid à tam illustribus Typographis excusum fuerit, nôsse (licet celentur tempus) non omnino ingratum fore arbitror.

Hujusmodi Librorum Indices nulli mihi ante annum 1500.

in primævis Typographiæ temporibus occurrerunt præter illum, quem Episcopus *Aleriensis* supplici ad XYST. IIII. (*) Epistolæ *Germanorum* Typographorum nomine subjecit. Ibi nullus Libris singulis adnotatur Impressionis annus; nisi quòd certum sit omnes ante 1472. quo data est Epistola, prodiisse. Exemplarium, quæ ex singulis excusa sunt, numerus (ut quantos sumptus fecerant, indè conjiciens Pontifex ad levandam ipsorum penuriam fieret proclivior) adnotatus est. Nobis certè Exemplarium (si numerum adjungere posterioribus Typographis libuisset) utilior foret quàm pretii notitia, quoniam ex Exemplarium aut copiâ aut paucitate conjectare licuit, quinam Libri aliis rariores & majoris æstimandi essent. In (**) nonnullis Indicibus (quod quidem ad deprehendendos Librorum defectus valde conducit) chartæ numerantur.

Antequam hanc Præfationem (longiorem sanè quàm volui, sed res alia aliam trahit) claudam, est non nihil, quod à me omissum nolim. Mihi (neque id injuriâ) gratulor, meísque Lectoribus ingentes habeo gratias, primum meorum *Annalium* Volumen, licèt erratis plurimis oneratum, non tamen malè acceptum fuisse. Gaudeo etiam Bibliopolis fratribus, *Paulo* & *Isaaco* VAILLANT, viris mei amantissimis & mihi meritò charissimis (quorum damno ab isto meo Opusculo impensè metuebam) rem non infeliciter cessisse. Alterum hoc, quod præ manibus habes, Volumen non priùs audebam prælo committere, quàm de prioris jam penè (ut audio) distracti fortunâ sollicitus esse desiissem. Non autem sum meorum debilium conatuum æstimator adeò cæcus ac prætumidus, ut non intelligam, eas lucubrationes non ob meriti, quod sibi arrogent, quicquam, sed materiæ, quam tractant, gratiâ unicè placuisse. Ea enim nunc ferè universa convaluit Librorum *ante-quingenorum* opinio, ut præ illis reliqui omnes contemnantur. Ex quo antiquariæ illæ Editionum merces requiri ubique & *Sosiis merere æra* cœperunt, tanta *transit mare* huc ad nos advecta eorum seges; adeo nullus vel intimus non penetratur angulus, nullæ non perreptantur tabernæ,

(*) *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 48. 49. 50.
(**) Vide GESNER. *Pandect.*

bernæ, plateæ, gymnasia, latebræ; tot in lucem protrahuntur hactenus incognita Volumina, pleraque vermiculorum dentes passa, cariosa, interlinearibus glossis obliterata, sola vetustate spectabilia; tot, inquam, quotidie confluunt, ut absque pretio esset, (quòd cùm & ratione & fide majus, nec modum, nec fines certos nôrit, emptores non nisi marsupiis bene nummatis onustos admittit) metuendi foret causa ne rursus evilescerent, & ad antiquum pretium recidentes ad pauperiorum etiam Scholasticorum forulos pervenirent. Non autem id ago, ut antiquitatem impotens oblatrem, méque opinioni receptæ, magistelli instar ineptientis, opponam; ac honorem vetustatis authoritati debitum elevem. Contendo nihilominus, his, ut & aliis rebus, pretii plus nimio statui posse; ideóque id intrà quosdam limites esse coërcendum, nec arbitrio quorundam, qui nil aliud quàm lucrum spectant, Bibliopolarum permittendum. Inter Editiones quadringenas, variis est dignitatis delectus, neque omnes in eodem loco sunt habendæ; in primo, quæ propiùs absunt ab Artis inventæ temporibus; & ex his, quæ ex ipsis Manuscriptis expressæ Manuscriptorum vice fungi queunt. Inter primarios Typographos, aliæ alios commendant dotes. Faustum & Schoefferum veneramur, quòd reliquis præiverint. Sweynheim & Pannartz & Han & *Spirenses* fratres suis Libris authoritatem addunt, quòd ad ipsorum plerumque Autographorum fidem sint conformati. Nicolaum Jenson, licèt suas Editiones non semper ex Manuscriptis, sed aliquando ex Codicibus priùs apud *Romanos* illos impressis effingeret, ob characterum elegantiam, quâ cæteros omnes facilè superat, suspicimus. Typorum nitor solidæ laudis multum amittit, nisi adsit corrigendi cura, quæ sub Typographiæ primordiis erat maximè necessaria, quòd Artifices nondum Artis magistratum adepti ad errata committenda proniores essent. In aliquibus primævis Libris Lectorem non raròoffendit mendorum copia, in plerisque neglecta interpungendi ratio. Principes ergo verè mihi videntur Editiones ab Officinis profectæ, quibus Correctorum & Recognitorum non deerat diligen-

ligentiâ, eo tempore elucubratæ, quo Ars critica, cujus auxilium in erroribus eliminandis verâque Manuscriptorum lectione eliciendâ præcipuum spectatur, penès doctos erat & modestos, necdum ab istâ homuncionum gente exercebatur, quorum imperitia major sit nescio an audacia; qui crudas suas conjecturas quodam magistrali (ut ita dicam) tristis supercilii fastu, posthabito omnium eruditorum judicio, in textum obtrudunt; veterúmque Authorum Opera tot vocum monstris contaminant, ut, si revivixerint, sese ipsi & sua vix agnoscerent.

Laus ea, quæ Typographis primævis & eorum Libris tribuitur, non debet eò assurgere, ut nulla posterioribus sit reliqua. Nemo inter eruditos veterum ante 1500.m annum Editionum admiratione usque adeò insaniet, ut multis, qui deinceps in variis *Europæ* partibus extiterunt, Typorúmque pompâ & correctionis studio plerosque præeuntium vicerunt, famam deroget. Invenies, Lector, post 1500.m annum Typographos, quorum gratiâ hoc alterum *Annalium* Volumen non minùs, quàm prius, gratum fore spem mihi, nec dubiam, facio. Vale itaque, & erratis, quæ per ignorantiam aut indiligentiam à me profecta sunt, pro tuâ, quam sensi hactenus, benevolentiâ perge porrò ignoscere.

HANC *de primâ Typographiæ inventione* Epistolam, quam meis ut ANNALIBUS inseram rogatus, ex Autographo, ut mihi in manus oblatum est, fideliter exscriptam, ad prælum transmisi, in alium locum rejicere maluissem, si æquè liberum in aliena ac in mea Opera jus fuisset. Multa à me passim deinceps in rem Typographicam animadversa ad APPENDICEM hisce demum Voluminibus successuram amandare statui: nolui autem, quod ab alio scriptum meæ fidei mandatum est, procrastinare. Hanc igitur Dissertationem, licèt ad hujus secundi Voluminis institutum minimè pertineat, ita tamen excudendam seorsim curavi, ut unà cum quolibet alio Volumine pro Lectoris arbitrio in quolibet loco compingi possit

CONJECTURA VEROSIMILIS DE PRIMA TYPOGRAPHIÆ INVENTIONE.

Viro nobilissimo, tam antiquâ prosapiâ, quàm multiplici doctrinâ spectabili,

HUGONI WROTTESLEIO

Armigero, Hospitii *Lincolniensis* Socio dignissimo,

S. P. D.

JOHANNES TOLANDUS.

S*I minùs expectationi, tamen postulationi tuæ, quæ mihi pro imperio est, satis me hodie facturum spero. Locus itaque ad Artem Typographicam quoquo modò spectans, quem tibi dixi à me in* CICERONE *annotatum, sic se habet in Capite vicesimo (sicuti distinguunt recentiores) Libri secundi* de Natura Deorum; *ubi* BALBUS Stoïcus *contra* VELLEIUM Epicureum, *sequentibus argumentatur verbis*: Hic ego non mirer esse quemquam, qui sibi persuadeat, corpora quædam solida atque individua vi & gravitate ferri; Mundúmque effici ornatissimum, & pulcherrimum, ex eorum concursione fortuita? Hoc qui existimet fieri potuisse, non intelligo cur non idem putet, si innumerabiles unius & viginti formæ literarum (vel aureæ, vel quales libet) aliquò conjiciantur; posse ex his in terram excussis *Annales*

nales ENNII, ut deinceps legi possint, effici: quod, nescio, anne in uno quidem versu possit tantum valere fortuna. *Huic argumento neque veri hilum, neque solidi, ab* Epicureis *reponi poterit: Sed alia nunc res agitur.*

Conferamus igitur hanc Tullianam *pericopen cum usitatâ Imprimendi ratione, rebus utrinque & verbis breviter expensis. Typi illi, quibus Libri ab anno circiter* 1445. *excuduntur, metallici sunt & fusiles; ex mixtura nimirùm plumbi, stanni, & ferri vel æris, constantes. Vulgò vocantur* Formæ literarum, *ex hoc ipso* CICERONIS *loco captatâ procul dubio nominis occasione. Et quidni exinde (sicut ego quidem suspicor) res ipsa suggeri primùm potuisset vel* JOANNI GUTTEMBERGIO Argentoratensi, *vel* JOANNI FAUSTO Moguntino, *vel* LAURENTIO COSTERO Harlemensi; *vel, ut uno verbo dicam, cuivis alii viro sagaci, & experimentorum non incurioso? Nam de primo Inventore nihil ego definio, nec litem istam meam facio. Sermo mihi tecum est de prima idea, quæ huic Inventori sese obtulit, quamque è* CICERONE *haustam perquam probabile arbitror. Multò pressiùs & clariùs ad rem Typographicam faciunt* innumerabiles *illæ omnium Alphabeti* literarum formæ *metallicæ*, quales aureæ *sunt, vel adhuc cum* CICERONE *nostro* quales libet *(quasi ligneas insuper innueret) quàm locus ullus, qui ex antiquioribus citari possit, alius.*

Interea tamen, si non ab invicem separatæ exhiberentur hæ Ciceronianæ *formulæ metallicæ, more planè hodierno; ego cum nonnullis, inter quos* OSORIUS Lusitanus & JOVIUS Italus, *potiùs credidissem Typographiam per* PAULUM Venetum, *aut alium quemlibet, acceptam à* Sinis: *quorum tamen Imprimendi ratio, ut sanè antiquissima, sic à nostra tota aliena est. Diversitas (inquam) hæc, & illæ* formæ literarum innumerabiles, *me aliò trahunt; adeo ut* Sinarum *patroni re ipsâ, quod validissimum est argumenti genus, confutari videantur. Si hujusmodi quidpiam ab iis acceperunt Gentes Occidentales, illud Chalcographia, non Typographia, fuit.*

Ipsa denique locutio imprimendi literas *apud* TULLIUM *occurrit, in Capite decimo tertio Libri primi* de Divinatione. *Sed minimè timendum est, cum celeberrimo* PETRO LESCALOPERIO, *ne ex hujusmodi locis adolescentes sibi persuadeant, cognitam fuisse* (a) Romanis *Typographiam: cum indè solummodò concludendum sit, uti egomet nunc concludo; nimirum, quod si hujus Inventi suggestio ab ullo antiquorum manaverit, ea* CICERONI *imprimis tribuenda videatur.*

Ceterùm, ne Sinas *tam subitò dimittam, facilè potuissent in eorum Imprimendi modum incidere* Europæi, *si nullus unquam (quod de nullo mehercle*

(a) *In* CICER. *de Nat. Deor. Lib.* II. *Sect.* 93.

(b) Ori-

hercle constat) *eum in* Europam *advexisset. Ex usu quippe quotidiano idem aliquibus in mentem venire non res erat usque quaque insuperabilis, neque tam ardua: nam ab omni retro tempore, post literas repertas*, ferro calorato (*ut cum* (*b*) ISIDORO *sic loquar*) notas pecoribus inurebant *eorum magistri, quod à* (*c*) COLUMELLA charactere signari *vocatur; quæ voces*, Notæ *scilicet*, Characteres, & Signa, *in sermone Typographico jamdudum usurpantur. Longo ante* COLUMELLAM & ISIDORUM *intervallo*, Virgiliani (*d*) *Pastores*,

Continuóque Notas, & Nomina gentis, inurunt.

Nomina verò, nisi per literas, signari non video qua ratione fieri possit. Arator, apud eundem (*e*) VIRGILIUM,

Aut pecori Signum, aut Numeros impressit acervis:

Qui modus Imprimendi ex Anulis itidem signatoriis addisci potuisset; quum, dicente (*f*) FESTO, signare significet modò scribere, modò Anulo signa imprimere, modò pecora signis notare. *Sed, ut verum cum Scholasticis barbarè dicam*, à posse ad esse non valet consequentia; *cujus effati tot extant demonstrationes, quot sunt Inventiones novæ.*

Verùm enimverò non omninò à Scopo nostro alienus est locus quidam, in PROCOPII Historia (*g*) Arcana, *insignis certè ac memorabilis; quem hic integrum, è* Græco *in* Latinum *ab* ALEMANNO *versum, adducere libet.* Tempore deinde procedente (*inquit* Ανεκδότων *Scriptor*) magnam is [JUSTINUS] consequitur potentiam, prætorianis militibus præfectus ab ANASTASIO Principe; qui, ubi fato concessit, eâ fretus JUSTINUS præfectura capessivit Imperium, senex jam licet capularis: &, quod *Romanis* antehac non evenit, adeo literarum expers, &, quod scribitur, Analphabetus, ut cùm sui soleat Nominis apices libellis indere Princeps, cùm quid imperat faciendum; ipse neque imperare, neque compos esse posset rerum gerendarum, sed PROCLUS, qui officio Quæstoris fungebatur, eique assidebat, omnia faceret pro arbitrio Verùm, ut aliquod Imperatoris manus extaret argumentum, à Magistratu, qui id muneris habet, excogitatum hoc est. Tabellæ ligneæ perpolitæ formam quatuor literarum, quæ legi Latinè possint, incidendam curant; eâque libello impositâ, calamus (*h*) colore imbutus, quo scribere mos est Imperatoribus, huic Principi tradebatur in manum: quam alii præhensantes ducebant, circumagebántque calamum per quatuor illas literarum formas, nempe singu-

(*b*) *Origin. Lib* XX. *Cap. ult.*
(*c*) *De re Rustica, Lib.* XI. *Cap.* 12.
(*d*) *Georgic. Lib.* III. *vers.* 158.
(*e*) *Ibid. Lib.* I. *vers.* 263.
(*f*) *In voce* Signo.

(*g*) *Pag.* 23, *Edit.* Lugd.
(*h*) *Color iste non Atramentum, sed Purpuramentum fuit; sive Encaustum Imperatorium, ex Murice factum vel Cinnabari.*

gulas tabellæ incisuras; atque ita demum, iis ab Imperatore literis reportatis, recedebant.

Videas hic quatuor literarum formas (nempe IVST.) colore aliquomodò imbutas, vel regendo potiùs calamo idoneas: non impressas autem chartæ, neque chartam iis superinductam aut superimpositam. Quòd si & hoc factum fingas, hodiernam tamen Imprimendi ideam neque expressisset neque suggessisset. Id liquidò præstant, & ipsis quasi oculis subjiciunt (ut satis indicavi superiùs) Ciceronis formæ literarum innumerabiles, metallicæ, fusiles, mobiles; *quod conjicere me, non verò affirmare, semper quæso memineris. At ne res per se clara nimiâ luce reddatur obscura, verbum super hoc argumento non addam amplius. Vale.*

ANNA-

ANNALES TYPOGRAPHICI.

EX quo antiquiſſimum litterarum uſum humana primùm excogitavit ſolertia, nil ferè deinceps repertum puto, quod vitæ commerciis faciliùs exercendis rebúsque quibuslibet citiùs & certiùs expediendis magìs conducat, quàm artificioſa litteras in plura quotvis Exemplaria per mobiles metallicos characteres transmittendi ratio. Inventi utriusque originem exquirenti occurrunt pleraque dubia & incerta : neque ſanè mirum eſt de primo litterarum effingendarum Authore ambigi, quarum notitia Mundi ipſius primordiis aut coæva aut non multò poſterior habetur; cùm de primo imprimendarum Inventore (ſæculis nondum adhuc tribus elapſis) omnia fidem habeant adhuc ambiguam, nec ſint fixa ſatìs & explorata. Typographiæ ortum, quantum licuit per tenebras illius incunabulis offuſas & à nullis Scriptoribus (quorum alii dubitanter ſcribunt, alii litibus & convitiis in alios intentandis indulgent, omnes aliquâ ex parte discrepant) penitus remotas, in primo horum *Annalium* Volumine disquirere magìs quàm definire conatus ſum. Ars ipſa ſub ſuis primordiis ſeſe omnium aſpectui ſubtrahere, ſuorúmque myſteriorum notitiam inter pauciſſimos eorum conſcios continere ſollicitè cupida, lucem penè refugiebat, nílque magìs cavebat, quàm neque emiſſarii in novi tentaminis ſuspicionem adducti Artificum primorum laudem & lucrum invaderent. Cura tamen illa omnis & diligens quantumvìs, quæ adhibebatur, cautio fruſtra fuit. Ars enim, quam Deus non paucorum ſed univerſi orbis litterati commodis naſci voluerat, non diu inter primos ipſius Magiſtros ſubſtitit concluſa. Arctos unius (quodcunque illud, de quo disceptatur, fuerit) Qppidi limites indignata, citò *Europam* pervaſit; ſéque à *Germanis Belgís*ve captivam teneri dolens, effracto quâſi carcere, cum *Italis*, *Britannis*, *Gallis*, ſua generoſè participavit beneficia: ſuámque, quæ Scientiis Artibúsque renascentibus alma affulgebat, lucem, minùs communem, quàm illam, quâ omnes fruimur, diurnam, noluit. Quot tum ſubitò ex antiquis optimæ notæ Scriptores ab inferis ad ſuperos revocati, face elatâ, ſpiſſam craſſæ ignorantiæ caliginem dimoverunt! Quot eruditæ vetuſtatis Opera; pulvere, quo ſquallebant cooperti, deterſo; ſcriniis, quibus abditi raris tantùm inſerviebant, locíſve aliis, ubi ignoti adibant pereundi discrimen, recluſis; mucidis & ſemeſis Membranarum manuſcriptarum involucris ligamentíſque excuſſis; publici jam juris facta, per chalcographicos typos litterariæ libertatis vindices & aſſertores, emicuerunt tandem è latebris educta, & in omnium ſtudioſorum ma-

nus venire gestierunt ! Tantos porrò progressus à 1457.° (quo primo Librum temporis notâ signatum è prælo prodiisse accepi) anno, intrà spatium vix quadragenario majus, fecit Typographia, ut ante exactam 15[am] Centuriam Authores principes ex *Græcis* celebrioribus plurimos, ex *Latinis* omnes penè, & nonnullos sæpius procuderit. Tot eâ in re labores illud sæculum exhauserat, ut videretur subsequentibus ferias indixisse, & nil ultrà reliquisse, nisi ut otio & partis fruerentur. Sed Ars illa vivida, & ignobile otium perosa, reperiendi semper, in quo se usque utiliter exerceret, avida, cessare nesciebat, dum essent Libri, quos vel antea prolatos sive emendandi seu augendi studio ad iteratas præli curas vocaret, vel nunquam hactenus notos emitteret. Hanc itaque Editiones aut priscas repetendi aut novas edendi provinciam alacres susceperunt Typographi: inter quos pro virili manus impigras admoverunt FROBENIUS & ALDUS MANUTIUS; operi, quod jampridem occœperant, continuando minimè impares. De his agentem me intercepit, quem primo horum *Annalium* Volumini statueram, finis. Commodum nunc duxi secundi hujus, quod aggredior, Voluminis initium ducere ab illis, quorum mentionem in primo illo inchoatam abrumpere coactus fui.

Resumam itaque JOANNIS FROBENII jam antea in præcedenti Volumine commemorati mentionem, quam * ibi receperam me in hôc prosecuturum. FROBENIUS tanti ab ERASMO æstimabatur, ut hic plerasque suas (a) lucubrationes illius prælo committeret. Nec minoris suâ interesse tunc putabant litterati, cui Typographo suorum laborum fœtus edendos commendarent, quàm Mercatores, cui collybistæ suos concrederent nummos. Inter stupenda hujus Theologi Opera, Novo Testamento *Græcè* cum *Latinâ* Versione evulgato primas defero. Hæc Editio, cujus copiam sibi fieri jampridem tantopere cupiebat (b) FROBENIUS, (c) quater ipsius

*Pag. 221.

(a) *Joan. Slechta* COSTELECIUS ERASMO in Epistol. datâ 1519. 10. Octob. *Omnes libros tuos, quoscunque scripsisti, & Basileæ* Joanni FROBENIO, *viro docto & in Arte chalcographicâ Dædaleo ingenio prædito, imprimendos dedisti, habeo.* —— Vid. Epistol. ERASM. (Edition. *Lugduno-Batav.* ann. 1706.) p. 502.

(b) RHENAN. in Epistolâ ad ERASMUM *Basileâ* 17. *April.* 1515. datâ — *Petit* FROBENIUS *Novum abs te Testamentum habere, pro quo tantum se daturum pollicetur, quantum alius quisquam* — & 30. *April.* 1515. Vid. pag. 1537., 1538.

(c) Ann. 1516. 1519. 1522. (1) 1527. ERASMUS in Epistolis secundam suam N. TESTAMENTI Editionem videtur primæ longè prætulisse. Sic ad *Bilibald.* PIRCKHEIMER. 2. *Nov.* Ann. 1517. (pag. 268.) *Novum Testamentum quod pridem* Basileæ *præcipitatum fuit veriùs quàm editum, retexo, ac recudo; & ita recudo, ut aliud opus sit futurum. Absolvetur, ut spero, intrà quatuor menses.* Et ad BARBIR. 2.

1 De hâc postrëma Editione ERASMUS ad CARONDILETUM scribens *Basil.* 1526. ---- FROBENIUS *rursus orsus est Nov. Testamentum* ---- pag. 952.

ipsius prælo subjecta est; (a) multásque vigiliis ac sudoribus ERASMO constitit (b). Castigandi munus obierunt (c) JOANNES OECOLAMPADIUS, (d) NICOLAUS GERBELIUS

2. Nov. 1517. *Novum Testamentum pulchre processit, absolvendum intrà tres menses.* ERASM. in Apolog. 4. Editioni præfix. LAURENTIUS VALLA *septem bonæ fidei Codices se secutum fuisse testatur. Nos in primâ recognitione quatuor Græcis adjuti sumus, in secundâ quinque; in tertiâ præter alia accessit Editio* Asulana (*seu* Veneta 1518.); *in hâc quartâ præstò fuit & Hispaniensis* (*seu* Complutensis).

(a) *Jo.* FROBENIUS Lectori. (in secund. Edition. 1519.) *Quemadmodum hanc posteriorem Editionem accuratiùs multò recognovit & copiosiùs locupletavit* CAMILLUS *ille rei litterariæ tam sacræ quàm prophanæ* DES. ERASMUS Roterodamus *Compater noster, ita de bonis atque adeò Christianis omnibus & omni posteritate meritus, ut ille quondam de* Romanis *& suo seculo tantùm; sic & nos operam dedimus, ut castigatior & nitidior in lucem prodiret, ac quantum ad nos etiam attinet, priorem longè vinceret. Sed enim fuit illi soli quicquid laboris erat, exhauriendum; inspiciendi veterum Interpretum Codices, Exemplaria Græca conferenda, annotanda multa, mutanda quædam, adjicienda plurima, videndum quid hic secutus, eccur ab aliis ille dissentiret, ad singulas denique syllabas ferè subsistendum, & in minutiis hæsitandum. Qui labor tantum habet molestiæ, tantum tædii,* &c. Editio 2. absoluta fuerat anno 1519. mense *Martio.* Eodem hoc anno 17. *Octob.* ad JOANNEM Episcopum *Roffensem* ERASMUS *Lovanii* dedit Epistolam (Vide ERASM. Epistol. p. 511.) in quâ leguntur hæc: FROBENIUS *minatur se rursus excusurum typis Novum Testamentum* —— Hinc conjici potest, quàm vendibilis fuerit secunda illa Editio, cùm intrà semestre spatium Typographus tertiam meditaretur.

(b) Lege pag. 445. *Biblioth. Sacr.* R. P. *Jacobi* LE LONG, qui multus est & accuratus in quatuor his Novi Testamenti Editionibus describendis.

(c) *Melchior.* ADAM. in *Vit. Theologor.* German. ——— *Joannes* OECOLAMPADIUS *sub idem tempus* [*anno millesimo quingentesimo decimo sexto, ætatis suæ trigesimo quarto*] *ab* ERASMO, *cùm in Nov. Testam. Annotationes editurus* Basileam *venisset, in partem laboris accitus fuit.* Lege & ZELTNER. de *Corrector. Typograph.* pag. 385. Anno 1516. *Melchior* ADAMUS, uti & ZELTNERUS, titulum Doctoris in OECOLAMPADIUM fuisse collatum scribunt. In *Lamberti* HOLLONII Epistolâ ad ERASMUM ann. 1518. 5. *Decemb.* datâ, sic legimus: *Joannes* OECOLAMPADIUS *superiore septimanâ Theologiæ lauream meruit.* Vid. ERASM. Epistol. pag. 1689. De OECOLAMPADIO lege etiam ERASMI *Apologiam* ad *Jacobum* STUNICAM in Præfatione, & Not. in LUC. Cap. 3.

(d) De ejus vitâ consule ZELTNER. in *Corrector. Typograph.* pag. 232. Habemus [inter ERASM. Epistol. pag. 1539. 1541. 1542.] quatuor Epistolas à GERBELIO ad ERASMUM *Argentorato* 1515. 8. *Aug.* 31. *Aug.* 9. *Sept.* 11. *Sept.* missas. In secundâ Testamenti Novi mentionem facit. In quartâ quid consilii ERASMO dederit, ipsius verbis describere non ingratum videbitur. — *Retulit mihi minister tuus nonnulla de Opere tuo in lucem producendo, quâ formâ, quibus typis, quo ordine excudendum putaveritis, scilicet ut columna columnæ respondeat, sintque intermixta omnia Græca Latinis & rursum Latina Græcis. Vereor plurimùm,* ERASME *Doctissime, ne vobis quidem hæc figura tempore procedente non sit placitura. — Erit hoc imprimis ingratum his, qui in Litteris Græcanicis nonnihil profuerunt, utpote qui Latinis ad id negotii nihil egeant: sit præter hæc ea forma, ubi omnino Græca sunt omnia, tum pulchrior, tum acceptior. Præterea si vel indoctis & rudibus laborem hunc deberi censes, & nonnihil accipient illi incommodi, si à dextrâ semper impendeat Latina tralatio; nam ille, qui parum doctus est, plùs oculos in id, quod novit, quod didicit, quod intelligit, conjicit, quàm in ea, quæ vel difficilia sunt, vel prorsus incognita. Ad hoc omnino fieri videmus, ut separata à Latinis Græca faciliùs percipiantur, & hæreant tenaciùs, videlicet in uno solo ingenio occupato. Nec admodum*

LIUS & (a) SIGISMUNDUS GELENIUS. (b) Opus quoque adjuverunt AMORBACHII *Bruno* & *Basilius*, ac JACOBUS NEPOS. Lucem primùm aspexit anno 1516. nec (c) antea unquam Novum Testamentum *Græcè* publicatum fuerat. Operis hujus venustas quò prodiret magìs conspicua; paginarum, quæ titulo & capitum exordiis destinabantur, marginem interiorem exterioremque & oram tam inferam quàm superam, majusculas etiam initiales litteras (d) icunculis quibusdam, flosculis, variísque hujusmodi figuris

dum gravis est labor, siquis Latina Græcis conferre velit, vel tantillum vertere foliorum, cùm sæpe accidat gratiorem esse collationem, quæ labore facta feliciùs obvenerit. Jam vero si * *eâ formâ excudatur, quâ ab* ALDO GREGORIUS Nazianzenus, *quis uspiam erit eruditorum profecturus in* Italiam, *in* Gallias, *in* Britanniam, *qui non secum ferat Nov. Testam. Græcè, vel si fieri potest, sive comperiet idem ipsum Latinè in eodem Volumine, quod fieri nequit, si Codex prægnus fuerit, formáque angusta. Neque etiam tantum afferret gratiæ, quantum unum quodque suo repositum loco, suâ refulgens dignitate, suâ majestate decorum. Quid autem erit illo magnificentius, quàm quòd eruditi non offendantur ineruditorum adminiculo; & ineruditi gaudeant, si adminiculo olim non sit opus. Possem multa objicere: unum tamen dispicio, quod tu possis obtrudere, scilicet ut faciliùs Latina Græcis conferantur; quod mihi melius probiúsque fieri posse videtur, si primùm Græca (atque ea separatim) probè didicerit quispiam; tum enim securiùs conferet, & intelliget clariùs. Verùm de his boni consulas* &c. *Saluta meo nomine* Joannem FROBENIUM &c. Forma autem, quam suadebat GERBELIUS, ERASMO non placuit, qui maluit suum Testamentum in fol. Latinâ versione Græco Textui in binis per singulas paginas columnis respondente excudi. Eâdem formâ *Complutense* Bibliorum Opus dispositum est. Latina Græcis adjungi cœperant, à latere anno 1481. seorsim seriùs anno 1499. in PROCLI *Spharâ* ex *Aldino* prælo editâ. FROBENIO in iis, quæ Græcè & Latinè impressit, Libris Latinam interpretationem è regione & in eodem conspectu collocare fuit consuetudo. Aliam rationem alii quidam tenuerunt Typographi; de quibus suo loco. Quinimò ipse FROBENIUS, cùm *Theodori* GAZÆ Grammaticæ librum primum anno 1516. in 4to. excuderet, Latinam ejusdem Versionem initio, & deinceps seorsim Græcum Textum pro iis, qui jam aliquantulum profecerunt, adornavit.

(a) De quo sic ERASMUS in Epistol. ad PETRUM *Cracoviens.* Episcop. [pag. 1145.] —— Sigismundus GELENIUS *jam pridem in Officina* Frobenianâ *castigandi præfecturam gerit, vir citra omnem ostentationem exquisitè doctus, &, quod in eruditis quoque rarum est, emunctæ naris, exactique judicii* —— De eo etiam consule ZELTNER. *Corrector. Typograph.*

(b) Sic FROBENIUS ad Lector. in 2. Edit. N. T. —— *Siquidem utrique* AMORBACHII, Bruno & Basilius, *viri doctissimi & nostri amantissimi bonâ fide nos adjuverunt. Id quod illis novum non est. Præterea* Jacobus NEPOS *utriusque litteraturæ non vulgariter peritus memorabilem in hôc Opere castigando diligentiam ostendit.*

(c) Sic *Thomas* MORUS *Martino* DORPIO [Vide pag. 1910. ERASM. Epistol.] in Epistolâ *Brugis* 21. *Octob.* 1515. datâ. —— *Neque enim te vereri puto, ne in Annotationibus in Scripturas* ERASMUS *impressis utatur libris, quum neque scriptorum Codicum desit copia, neque in eam rem impressis uti, etiam si velit, possit, cùm Novum Testamentum, in quod ejus desudat labor, nunquam hactenus, quod sciam, Græcè Chalcographorum typis excusum sit.* —— Novum enim Testamentum *Compluti* anno 1514. excusum ante annum 1522. non publicatum est; quod observat *Jacobus* LE LONG in *Biblioth. Sacr.* p. 441.

(d) Non forsan multum à vero aberrabo, si conjiciam typographica hæc ornamen-

* Scilicet in 4°. sed de hoc Opere agetur, cùm ad ALDI mentionem perveniam.

ris condecoravit FROBENIUS; quod & in aliis plurimis & (a) ipse, & (b) nonnulli illius ætatis Typographi celebres usurpârunt. FROBENII symbolum typographicum fuit Columba erecto baculo binis Serpentibus circumflexis cincto insidens, (c) aliquando cum litteris utrinque sui nominis initialibus [IO. FRO.] & his lemmatibus;

(d) הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם

(e) Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

(f) Prudens simplicitas, (g) amórque recti.

Antequam Novum Testamentum *Frobenianum* missum faciam, operæ pretium est notare Textum [I. JOH. C. V. 7. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, πατὴρ, λόγος, καὶ πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν.] in Edimenta delineata fuisse à magno illo Artifice *Joanne* HOLBENIO, qui *Encomium Moriæ* ab ERASMO 1514. typis *Frobenianis* vulgatum tribus & octoginta picturis calamo juxta Libelli verba in margine notatis illustraverat; [lege Epistol. *Caroli* PATINI præfix. *Moriæ Encomio* 1676. *Basileæ* recuso:] cujus etiam manu pictum *Joannem* FROBENIUM vidi.

(a) ERASM. *Adag.* Chiliad. 1513. RHODIGIN. *Lection.* 1518. *Vell.* PATERCUL. 1520. ERASM. Epistol. 1521. TERTULLIAN. 1521. in *fol.* &c.

(b) *Argentinæ Joannes* SCHOTTUS in LUCIAN. *Dialog. Deor.* 1515. in 4to & *Matthias* SCHURERIUS in Q. CURT. 1518. in *fol.* &c.

(c) Vide ad calcem *Theod.* GAZ. *Gramm.* Lib. I. 1516. & ERASM. Chiliad. 1518.

(d) Psalm. CXXV. 4.

(e) MATTH. X. 16.

(f) MARTIAL. Lib X. Epigr. 47.

(g) Ibid. Epig. 48. ERASMUS in *Adag.* [de Festination. præpoper.] hæc scripsit de Symbolo hôc *Frobeniano.* —— *Quod si Principes Cisalpini prosequerentur honesta studia cum* Italis, Frobeniani *Serpentes non tantùm abessent ab opibus Delphini* Aldini. *Ille lentè festinans non minus auri sibi peperit, quàm nominis, utroque dignus:* FROBENIUS, *dum baculum semper erectum gerit, non aliò spectans quàm ad publicam utilitatem, dum à Columbinâ simplicitate non recedit, dum Serpentium prudentiam magìs insigniis suis quàm factis, famâ potiùs dives est quàm re.* Nescio an FROBENIUS hoc Symbolum sibi delegerit, allusione aliquâ ad suum nomen factâ; nam ex Φρόβένιος, per litterarum metathesin & antistoichian μ pro β, facilis erit in vocem φρόνιμος deflexus. Notandum est enim, quod prior syllaba nominis *Frobeniani* per brevem vel longam pro libitu efferri soleret; utì ex Epigrammatibus in ipsum Epitaphiis ad calcem *Ciceronian.* ERASM. ann. 1530. constat. Adjiciam hic, quid scripserit *Claud.* MINOS in suo de Symbolis syntagmate ad Emblem. ALCIAT. —— *Apud Germanos, Basileæ,* FROBENIUS, *Artis typographicæ apud suos* ROSCIUS, *stemma Libris editis affixit erectum baculum* (1) *duabus arreptum manibus, in cujus apice avicula, & ex parte utrâque duo serpentes complicati,* (2) *sed nullo addito vocali symbolo. Credibile est virum solertem his notis indicâsse bene dicendi artem, quæ baculo innuitur, quasi sepiri ac colligari sapientiâ, quæ apud veteres serpentis nomine significaretur.* Commodior autem (utì suprà monui) ex lemmatibus, quæ *Claudius* MINOS non viderat, elicitur interpretatio. Porrò

(1) Sic in *Vell.* PATERC. 1520. TERTULLIAN. & ERASM. Epistol. 1521. & RHENAN. in PLIN. 1526. Aliquando dextrâ solâ, uti in RHODIGIN. *Lection.* 1518. aut lævâ solâ, utì in fronte *Theod.* GAZ. Lib. I. ann. 1516.

(2) Non igitur *Claudio* MINOI innotuerat Editio ERASMI Chiliad. *Frobeniana* 1518. ubi symbolis depictis adduntur etiam symbola vocalia, Hebraïcè, Græcè & Latinè modò citata.

(3) In

Editionibus primâ & secundâ abesse, in tertiâ & quartâ ex Codicis *Britannici* fide reponi. Textus ille omissus maximas ERASMO concivit turbas. Acerrimè in illum invehebantur (a) *Jacobus* STUNICA *Hispanus*; cui ERASMUS respondet (b) his verbis. —— *Verumtamen, ne quid dissimulem, repertus est apud* Anglos *Græcus Codex unus, in quo habetur, quod in vulgatis deest. Scriptum est enim hunc ad modum* : ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, πατὴρ, λόγος καὶ πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν. Καὶ τρεῖς εἰσὶν μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ, πνεῦμα, ὕδωρ καὶ αἷμα. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων *& cætera. Quanquam haud scio, an casu factum sit, ut hôc loco non repetatur, quod est in Græcis nostris. Ex hôc igitur Codice* Britannico (c) *reposuimus, quod in nostris dicebatur deesse; ne cui sit causa calumniandi. Quanquam & hunc suspicor ad Latinorum Codices fuisse castigatum. Posteaquam enim Græci concordiam inierunt cum Ecclesiâ Romanâ, studuerunt & in hâc parte cum Græcis consentire.*

Hìc locus est à proposito non alienus inserendi, quid R. P. (d) JACOBUS LE LONG de Manuscriptis, quæ ROBERTUS STEPHANUS contulisse fertur, tradiderit. „ ROBERT ESTIENNE a ramassé varieté de Leçons, en comparant seize Exemplaires, entre lesquels il y en avoit huit de la Bibliotheque du Roi, savoir le 3 le 4. le 5. le 6. le 7. le 8. le 10. & le 15 Je donnerai ici en passant une notice exacte de ces 16. Exemplaires, afin que les Lecteurs ne tombent pas dans les mêmes fautes, que plusieurs grands hommes ont commises. Ils ont cru, que tous ces Exemplaires contenoient chacun tout le Nouveau Testament; d'où ils ont conclu, que, parce que le 7. verset du Chapitre 5. de la 1. Epitre de S. JEAN ne se trouvoit point dans sept de ces Exemplaires marquez à la marge avec un Obele, il étoit dans les neuf autres; il n'y a cependant que le 1. & le 15. qui contiennent les Epitres Canoniques, & qui aïent ce Verset. Ce pre„ mier

Porrò in (3) nonnullis FROBENII Editionibus aliud occurrit lemma scuto inscriptum, viz. IO. FROB. TYPIS EXCVDEBAT. (4) ΜΩΜΗΣΕΤΑΙ ΤΙΣ ΘΑΣΣΟΝ Η ΜΙΜΗΣΕΤΑΙ : quo dicto æmulorum invidiam retundebat. Igitur in suâ *Cælii* RHODIGINI Editione suum ad Lectorem sic claudit Epistolium; *Opto valeas, qui leges, livore posito.* αὕτη γὰρ ἀντιπελάργωσις ἱκανή.

(a) Lege ejus Annotat. in ERASM. Tralat. N. Test.

(b) ERASM. *Apolog.* ad *Jacob.* STUNICAM.

(c) Hæc Apologia excusa est *Lutet.* apud VIDOEUM 1522. quo anno prodiit tertia N. Test. ERASM. Editio.

(d) *Discours Historique sur les Bibles Polyglottes, à* Paris. 1713. 8°. pag. 221.

(a) *Deux*

(3) In primâ paginâ RHODIG. *Lection.* 1518. & Nov. Test. 1519.

(4) Proverbialis Ienarius (quem BUDÆUS etiam suis *de Asse* libris præfixit) in *Diogeniani* Centuriis : & in PLIN. *Histor.* lib. 35. cap. 9. APOLLODORUS *fecit* PENELOPEN, *adeóque sibi placuit, ut versum subscriberet, celebrem ex eo, Invisurum aliquem faciliùs quàm imitaturum.*

„ mier Exemplaire eſt l'Edition de XIMENES. Le 2. eſt un Ma-
„ nuſcrit d'*Italie* qui n'avoit que les quatre Evangiles & les Actes
„ des Apôtres. Le 4. le 5. le 7. le 9. le 11. & le 13. ſont ſix Ma-
„ nuſcrits du Nouveau Teſtament qui n'ont point le Livre de l'A-
„ pocalypſe. Le 3. le 6. le 8. le 12. & le 14. n'ont que les quatre
„ Evangiles. Le 10. & le 15. contiennent les Actes & les Epitres
„ des Apôtres; mais le 15. a encore l'Apocalypſe : de ſorte qu'il y
„ en a treize, où ſe trouvent les quatres Evangiles ; dix, où ſont
„ les Actes des Apôtres & les Epîtres de S. PAUL, mais ce ne
„ ſont pas les mêmes; neuf, où ROBERT ESTIENNE a trouvé
„ les Epitres Canoniques, quoi qu'il ne ſe ſoit pas ſervi du 15. qu'il
„ ne cite jamais ſur ces Epitres, & qu'il cite très-ſouvent dans l'A-
„ pocalypſe, & trois qui comprenoient ce dernier Livre.

His nuperrimis præſertim temporibus, cùm homunciones nequiſſimi, nullis argumentis ſed ſolâ impunitate freti, quicquid ſacræ eſt authoritatis, pro libitu conculcare, & effræni licentiæ impiè ſubjugare auſi ſunt; glorioſa iſta Criticorum cohors totas huc quaſi facto agmine intendit vires, ut hunc textum, quo, licèt non unico, grande illud Trinitatis myſterium fulcîtur, Bibliis prorſus eraderet. Furentes & violentos eorum impetus ſolidâ argumentorum vi clariſſ. MARTINUS contudit in ſuis (a) *Criticis Diſſertationibus*, ad quas Lectorem remitto. Interim id nolui prætermittere, quòd in *Frobenianâ* ſecundâ Novi Teſtamenti emiſſione, à quâ abeſt Textus de trium Teſtium cœleſtium unitate in dubium à dubiæ fidei hominibus vocatus, excudi in ipſâ Evangeliorum fronte (b) *Symbolum Nicænum* Græce cum Chriſtianæ fidei diagrammate, picturâque tres SS. Perſonas exprimente. Hanc quidem, ſi quod ſentiam liberè fateri liceat, tantum abeſt, ut probem, ut nequaquam par eſſe putem id humanis, quod intueri poſſumus fidei ſolius oculis, pingi myſterium. Diagramma verò ipſum, ſicut picturæ ſubjacet, pio & orthodoxo Lectori fortè non diſplicebit.

ΟΠΟΙΑ

(a) *Deux Diſſertations Critiques, la premiere ſur le* 7. v. *du Chap.* V. *de la* I. *Epit. de S.* JEAN; *la ſeconde, ſur le Paſſage de* JOSEPH *touchant* JESUS CHRIST. *à Utrecht.* 1717. 8.

(b) Page 98. 99.

(a) Vide

ΟΠΟΙΑ Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΠΙΣΤΙΣ ΗΜΩΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ, ΗΓΟΥΝ Η ΘΕΟΤΗΣ.

πατὴρ	υἱὸς	πνεῦμα ἅγιον.
Θεὸς εἷς		Πρόσωπα τρία.
Οὐσία μία		Ὑποςάσεις τρεῖς.
Φύσις μία		Ἰδιότητες τρεῖς.
Μορφὴ μία		Χαρακτῆρες τρεῖς.
Βασιλεία μία		Ἀρχαὶ τρεῖς.
Δόξα μία		Λαμπρότητες τρεῖς.
Δύναμις μία		Κυριότητες τρεῖς.
Βέλησις μία		Ἐνέργειαι τρεῖς.
Χάρις μία		Ἐπιγνώσεις τρεῖς.
Πίςις μία		Ὁμολογίαι τρεῖς.

Sic ERASMUS, dum hæc suæ Editioni inserere voluit, Christianam Trinitatis & Unitatis fidem, quam in Textum, Manuscriptorum (a) quatuor vel quinque silentio inductus non admiserat, extra Textum veritate Catholicâ coactus dissimulare non potuit. Hactenus de *Frobenianâ* Testamenti Novi impressione, cujus Operis dignitas mihi diutius immorato veniam impetrabit. Ad reliqua nunc transeundum.

JOHANNES FROBENIUS cum (b) *Joanne Petro* LANGENDORF anno 1506. LYRÆ (c) *Glossam* emiserat. Anno 1513. ERASMI *Chiliades* emisit; sed nullam adhuc cum earum Authore conflaverat familiaritatem. Ex Præfatione tamen, quam harum Editioni affixit, liquet, quanti illum fecerit.

En tibi, Lector, integram, ut Styli *Frobeniani* aliquod habeas specimen, & ex ipsius verbis ejusdem industriam, ac modestiam comperias.

JOANNES FROBENIUS *Studiosis* S. T. P.

„ Apud Græcos, TARRHÆUS, DIDYMUS, CLEAR-
„ CHUS & plerique alii, viri ingenio & doctrinâ nobilissimi, so-
„ lerti cùm studio, tum industriâ, ex eloquentissimis & primæ
„ classis Autoribus, parœmias sparsim & undequaque diffluentes in
„ justa Volumina redigerunt. Quorum virorum lucubrationes (ne-
„ scio

(a) Vide TESTAM. 2. Edit. pag. 64. *Typogr.* pag. 221.
(b) Cujus mentio in Volum. I. *Annal.* (c) CAILLE, p. 34.

(a) Lege

„ ſcio quo fato) magnâ litterariæ rei jacturâ funditus interciderunt.
„ Superſunt tamen recentiores, quorum è numero ſunt ZENOBIUS,
„ DIOGENIANUS, APOSTOLUS BYZANTIUS, ſed conciſi adeò ac
„ veriùs mutili, ut juxta Græcam parœmiam ἀκέφαλον μῦθον narrare
„ videantur. Cæterum apud Latinos (quod equidem ſciam) tot ſæculis
„ nullus repertus eſt, qui Parœmias collegerit. Neque enim modi-
„ co labore id fieri potuit, quando omne Scriptorum genus utrius-
„ que Linguæ evolvendum erat. At noſtrâ ætate ERASMUS *Rotero-*
„ *damus*, cui dedit ore rotundo Muſa loqui, primus, nec infelici-
„ ter, tantam provinciam capeſſere auſus, Parœmias, quæ apud
„ utriusque Linguæ, Dialecticos, Sophiſtas, Oratores, Poetas,
„ Theologos, habentur, Bone Deus, quantis laboribus, quantis
„ vigiliis in unum Volumen conſarcinavit, quo nullum omnium
„ eruditorum calculo abhinc mille annos luculentius in lucem pro-
„ diiſſe conſtat, quod rite quis omnis elegantiæ ſeminarium appel-
„ laverit, illud HOMERI (Imperatorio elogio omnis virtutis pa-
„ rentis) de Oceano ei accommodans, dum canit,

Ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα μακρὰ νάουσιν.

„ In eo enim loca ſexcenta apud utriusque Linguæ Scriptores vel o-
„ biter correxit, vel eruditè expoſuit. Præterea HOMERI tum
„ aliorum Poetarum Græcorum eodem metro verſus circiter decem
„ mille Latiniſſimè vertit. Porrò dum tanto Operi Colophonem
„ (ut aiunt) imponeremus, increbuit rumor acerbior quàm ut cre-
„ dere libeat, ſed conſtantior quàm ut vanus credi poſſit, ERAS-
„ MUM noſtrum è vivis exceſſiſſe, proh dolor! quantâ bonarum
„ literarum jacturâ, tantus vir terris ereptus eſt, qui unus, non
„ modò *Germaniam* ſuam, ſed totam *Europam* illuſtrare potuiſſet.
„ Quot nobiles Autores poſthac cum blattis & tineis pugnaturi,
„ ſuâ operâ in lucem prodiiſſent! Sed itâ naturâ comparatum eſt
„ (juxta Poëtam) ut pauciſſimi egregio præditi ingenio ſenectæ li-
„ men contingant, contrà homines prorſus inutiles *Tithoniam* non-
„ nunquam vivant ætatem. Illud neutiquam ſilendum nobis vide-
„ tur, qui id operis in gratiam Studioſorum excudimus, quin teſte-
„ mur (& ſi id re ipſâ patescat) ſummâ nos diligentiâ in hoc Opere
„ uſos, ut ne transverſum quidem unguem (quod aiunt) ab Exem-
„ plari diſcederemus, niſi illuſtrium Autorum Græcis Exemplaribus
„ ad hoc inducti, in quibus ſynceriorem lectionem nonnunquam
„ comperimus. Hæc ratio, quare nonnulla immutaverimus. Quod
„ ſi transverſiones inverſionésve literarum & cætera id genus levi-
„ cula menda nonnunquam occurrerint, ut benevoli Lectores con-
„ niveant, precamur; quando quidem ut eſt apud Græcos, Ἀλλ'

„ οὐ γάρ πως ἐςιν ἀΰπνους ἔμμεναι αἰὲν Ἀνθρώπους. Valete *Basileæ*. Kalen. „ *Sept*. Anno M. D. XIII.

Hoc (a) Adagiorum (b) *Opus* (c) ALDUM *æmulatus flagitantibus Studiosis* Joannes FROBENIUS *typis suis non infeliciter excuderat: quâ arridente Editione, simul Officinæ diligentioris celebritate motus* ERASMUS, *quum alterum* Proverbiorum *Exemplar cum accessione pridem* BADIO *promissum & destinatum, adjunctis aliquot* PLUTARCHI *Libellis recenter versis*, Francisci PIRCMANNI *consilio* Basileam *aberrâsse cognovisset, & illìc omnes divi* HIERONYMI *lucubrationes sub* Frobenianis *prælis esse, ipse quoque eodem se contulit, simulans iter ad Urbem voti solvendi gratiâ. Nec fuerat vanus rumor. Pridem enim* Joannes (d) AMERBACHIUS, *absolutis* AMBROSII AUGUSTINÍque *Libris, totum se comparaverat ad castigationem Voluminum* HIERONYMI, *undique conquisitis vetustis Exemplaribus, & doctis viris conductis, qui Græcas dictiones passim restituerent: de quorum numero fuit* (e) Joannes REUCHLINUS *Jureconsultus, qui è Lexicis vacuas lacunas replere conabatur; cui successit felicior Castigator* Joannes (f) CONO Norimbergensis, *Instituti Dominicani, qui meliorem viam secutus, è vestigiis antiquorum Codicum ea, quæ vel deerant, vel depravata erant, diligenter reponebat. Idque poterat homo propemodum Græcè quàm Latinè doctior, versatus nimirum in optimis Auctoribus, aliquot annis excellentissimorum in* Italiâ *Professorum* MUSURI & SCIPIONIS, *quorum antè meminimus, atque* JOANNIS Cretensis *minimè pœnitendus auditor. Et jam defuncto patre*, Bruno & Basilius *filii, unà cum* Joanne FROBENIO, HIERONYMI *informationem aggressi erant, & in Prophetis aliquò usque progressi.* ERASMO *novo hospiti statim in ædes* Frobenianas *recepto placuit Editionis nitor: sed in primis incredibilis fratrum* AMERBACHIORUM *in castigando diligentia. Ipse ergo, si quando consulebatur, ubi judicio opus erat propter Exemplarium variationem, nusquam deerat.*

Ve-

(a) Lege *Vit.* ERASM. per *Beat.* RHENAN. præfix. Operib. ERASM. 1540. & in *Moriâ* ERASM. *Basil.* 1676.

(b) *Adrianus* BARLANDUS ad *Cornelium* fratrem anno 1516. scribit *Chiliades & Centurias Proverbiorum bis à* FROBENIO Basileæ *excusas*. Lege pag. 1583. ERASM. *Epistol.*

(c) De Editione *Aldinâ* deinceps agetur, ubi ALDI fiet uberior mentio.

(d) Consule Vol. I. *Annal. Typograp.* p. 141. 142. & 144.

(e) Lege Vol. I. *Annal. Typ.* p. 141. Et *Melch.* ADAM. in *Vit. German. Philosoph.* Edit. *Haidelb.* 1615. p. 38. REUCHLINUS *ingressus annum vicesimum* Basileæ *Magistri philosophici gradu ornatus Linguam Latinam &* Græcam *docuit.* —— *Eodem tempore & fratres* AMERBACHII *Officinam typographicam instituerunt, qui cùm desiderari viderent Latinum* Ὀνομαστικὸν, CAPNIO *Librum collegit, cui Titulus est* BREVILOQUUS, *qui tunc, cùm nondum meliores Libri in hôc genere haberentur, & expetitus est, & Studiis profuit.*

(f) De eo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 290.

(a) At

Verùm Epistolarum Volumina sibi peculiariter vendicabat, partim absolvendis Scholiis, quæ jam pridem cœperat, partim novis addendis & Argumentis adscribendis occupatus. Hic labor non erat exiguus. Accessit longè major. Desiderabant Studiosi Galliarum & Germaniarum *seorsim edi Novum Testamentum Græcè, quod cum veteri* (a) Venetiis *conjunxerant.*

ERASMUS ipse in (b) Epistolâ *Bilibaldo* PIRCKHEIMERO 15. *Julii* 1529. *Friburgi* datâ tempus primæ suæ *Basileam* profectionis indicat. —— *Ante annos quindecim* [anno igitur 1514.] *cœpi cum eâ Civitate habere commercium, quam toties è* Brabantiâ *recurrens invisi; denique annos ferme octo perpetuo illius hospitio sum usus, commodo sanè bonóque. Ibi* Joannes FROBENIUS *obtigerat amicus, quo sinceriorem ne optare quidem à Superis poteram. Nec alius erat in me totius familiæ animus, unde & mea erga liberos benevolentia nihil illius morte est imminuta. Proinde Civitatem illam propemodum adoptâram in Patriæ locum.* Hinc colligo ERASMUM ab anno 1514. arctam cum FROBENIO consuetudinem tenuisse. Nec dubium est, quin ex (c) FROBENII Officinâ ad ERASMUM & ex crebro ERASMI hospitio ad rem FROBENII typographicam plurimum commodi & adjumenti accesserit. Hinc igitur *Ludovicus* (d) BERUS author est *frequentiùs ad se dixisse, se ad vitam suam* ERASMO *in annos singulos daturum centum aureos, si* Basileam (tunc enim *Lovanii* agebat) *reverteretur, apud eum mansurus.* Ea erat FROBENII erga ERASMUM amicitia, ut hic apud (e) PIRCKHEIMERUM queratur, *se ob istam apud Typagraphos invidiâ gravari.* ERASMI tamen non usque adeò constans erat *Basileæ* apud FROBENIUM commoratio, ut non subinde ad varias Regiones, & *Londinum* usque, peregrinaretur. Ubicunque autem locorum versaretur, Litterarium erat inter illos juge commercium. En, Lector, Epistolam à FROBENIO ad ERASMUM missam.

(f) JO. FROBENIUS ERASMO *Rot.* S. D.

„ Quas à te Litteras proximis post discessum tuum diebus accepi-
„ mus

(a) At *Veneta* Bibliorum Editio prodiit anno 1518. *Frobeniana* Novi Testamenti, quam ERASMUS curavit, prior anno 1516. unde fit, quòd hæc RHENANI verba non satis intelligam.

(b) ERASM. Epist. pag. 1218.

(c) Id constat ERASMI verbis, quæ leguntur (pag. 1233.) in ejus Epistola ad *Gulielmum* MONTJOIUM ann. 1529. 8. *Sept.* missâ. —— *Commigravi* Friburgum; *omnia sunt hîc carissima, ac multis commodis, quæ mihi ferebat Officina* FROBENII nunc careo.

(d) In Epistolâ ad ERASM. *Basileæ* 1517. 11. *Maii* data. Vid. Epistol. ERASM. p. 1607.

(e) Lege Epistol. dat. *Basileæ* 1524. 21. *Jul.* pag. 803.

(f) Epistol. ERASM. pag. 1539.

(a) Epistol.

„ mus, Breve videl. LEONIS Pont. commendationis ad *Britanniæ* Regem Exemplum, cum aliis adjunctis, & REUCHLINI, PIRCKHEIMERIque *Norinbergensis* Epistolas nunc misimus. Libellus tuus *de Principis Institutione* unà cum aliis quibusdam in Officinâ nostrâ absolutus est. HIERONYMUS ad finem tendit. Laboravimus aliquamdiu chartariâ inopiâ, quòd *Lotharingiæ* ad nos clausus esset aditus: id quod tu non sinè damno fuisti expertus. Sed hæc res adeò nos non impediet: nam *Argentina* sat chartarum nobis suppeditabit, si modò pretium, quod paulo majus est, arriserit. *Commentarium* sub HIERONYMI Titulo, quod *Friburgi* describebatur, *in Cantica Canticorum*, omittere cogimur, mutilum enim est, nam desunt tum in medio, tum in calce nonnullæ pagellæ: excidimus igitur à spe nostrâ, quâ sperabamus nos quiddam novi prolaturos, quod hactenus paucissimis fuisset cognitum. Imprimam tantâ curâ *Moriam* tuam, ut in illa impressione meipsum vicisse meritò dici queam. Speramus hìc omnes tuum reditum, omnem tibi humanitatem exhibituri. Salutat te LACHNERUS socer, & uxor, GERTRUDIS uxor, ac tota Sodalitas nostra. Bene vale, Compater dilectissime. *Basileæ* ex Officinâ nostrâ 17. *Junii*, Anno 1515. JO. FROBENIUS, Chalcographus *Basiliensis*.

En partem Epistolæ ab ERASMO ad FROBENIUM missæ.

(a) ERASMUS *Roterodamus* JOANNI FROBENIO, *Compatri suo charissimo*, S. D.

„ Misimus ad te MORI *Progymnasmata* & *Utopiam*, ut, si videtur, tuis excusa typis orbi posteritatique commendentur; quando ea est tuæ Officinæ auctoritas, ut Liber vel hôc nomine placeat eruditis, si cognitum sit è *Frobenianis* ædibus prodiisse. Bene vale cum optimo Socero, conjuge suavissimâ, ac mellitissimis liberis. ERASMUM filiolum mihi tecum communem, inter litteras natum, fac optimis litteris instituendum cures. *Lovanio* 25. *Augusti*. An. 1517.

Non leve attulit momentum *Frobeniano* prælo familiaritas inter ERASMUM & RHENANUM inita. Hic enim cum (b) *Lutetiæ* litteris bonis operam dedisset, *Basileam* tandem profectus est; ubi (a) *Johannis*

(a) Epistol. ERASM. p. 1626. 1627.

(b) *Lutetiæ* in *Henrici* STEPHANI Officinâ recognovit. Latinam ARISTOTEL. *Politic. OEconom.* Editionem anno 1506. uti in ipsius Editionis calce legitur. Ibidem domi ARISTOTELIS *OEconomica* explicuit; uti scribit *Melchior*. ADAM. in *Vit. German. Philos.* p. 134.

(a) De

(a) *Johannis* CONONIS auditor fuit, eodémque & vivente & defuncto apud AMERBACHIUM & FROBENIUM munus correctorium exercuit: & in *Frobenianâ* Officinâ (b) ERASMI & GELENII *consuetudinem familiarem adeptus est. Quorum posteriorem tandem etiam socium sibi adjunxit, teste ipso* GELENIO, *in ornando* LIVIO *ex Officinâ* Frobenianâ *prodeunte occupatus. Nec minus etiam illum, quippe in unâ familiâ secum degentem*, συνεργὸν *in corrigendo habuit*. Horum (c) aliorúmque eruditorum ἐργοδιωκτῶν subsidiis instructus, bonâque fautorum undecunque (d) clarorum gratiâ animatus, excudendis deinceps plurimis Ecclesiasticorum aliorúmque tum veterum tum recentium Scriptorum Operibus incubuit. Ei quoties opus id postulabat, præla quatuor aut plura simul (e) fervebant. ERASMUS (f) *magnam utilium, quæ ab ipso Christianus orbis accepit, Scriptorum partem in ædibus* Frobenianis *in monte Divi* PETRI *sitis elucubravit; &* (g) *ejus prælo* RHENANI*que sui amici*

(a) *cura*

(a) De quo lege Vol. I. *Annal Typog.* pag. 290. & *Melch.* ADAM. in *Vit. German. Philosoph.* p. 135. & ZELTNER. *Correct. Typogr.* p. 466.

(b) Lege ZELTNER. in loco modò citato.

(c) Quorum mentio jam facta est in Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 292.

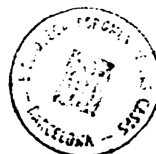
(d) ERASMI Epistolas legenti multa passim occurrent insignium virorum nomina, qui ejus honorificè meminerunt, séque ei Litteris voluerunt commendatos.

(e) Lege Epistol. ERASM. dat. ann. 1517. pag. 267. & pag. 1537. 1538. RHENANUS ann. 1515. 17. *April.* & 30. *April.* ad ERASMUM scribit SENECAM *bellè procedere, & duobus prælis imprimi*: & pag. 1613. Idem ann. 1517 8. *Jul.* ad eund. FROBENIUS *duobus prælis* CHRYSOSTOMUM *& alteris duobus* Elucidatorium Ecclesiasticum CLICTOVEI Neoportuensis *imprimit*. & pag. 1614. *Fabritius* CAPITO ann. 1515. 15. *Jul.* ad ERASM. *Nugamenta nostra in Hebræam Linguam jam nunc exscribit unus ex meis, quæ quidem secundis abhinc nundinis edere constitui, quando hâc æstate præla* FROBENII CHRYSOSTOMUS *ferme occupat*.

(f) Lege ERASMI *Vitam* Authore RHENANO antea citatam.

(g) RHENAN. ad ERASM. ann. 1515. 17. *April.* (pag. 1537.) —— *Ex Moriæ mille & octingentis Exemplaribus, non nisi sexaginta supersunt. Statim igitur denuo imprimetur, ubi poterunt addi (si voles)* Scarabeus SILENI, Gryllus PLUTARCHI, Parasitica *&* Muscæ Encomium LUCIANI. *Porrò lucubrationes tuas (hunc enim titulum Libellus in frontispicio præfert) è vestigio* FROBENIUS *excudet, simulac intellexerit non esse tibi integrum ei Libello quicquam adjicere, demerêve.* GULIELMUS NESENUS in Epistolâ ad ERASMUM ann. 1516. *Francofordiæ* datâ (pag. 1588.) —— Moria *nondum est excusa, obstiterunt nebulones milites, qui te decedente in* Lotharingiam *irruperunt, quo minùs chartas* FROBENIUS *recipere potuit bonas; jam tamen sub incude est: negligentiam etiam majore diligentiâ resarcimus.* Et pag. 1589. Idem ad eund. anno eodem *Basileâ.* —— *Quod mihi tuæ* (1) Copiæ *Commentarios inscribendos putâsti, vix dici potest, quo gaudio* &c. *daboque operam strenuè ut* Copia *quàm ocyssimè simul & nitidissimè* Frobenianis *typis excusa in lucem exeat.* Moria *tua, quovis Theologo prudentior, jam propemodum est absoluta.* Beatus RHENANUS *eam sub incude aliquamdiu remoratus est cum suo* Gryllo *à se Latinitate donato, quem adjicere cupit.*

(1) Hanc antea anno 1512. *Joanni* COLETO ejúsque Scholæ *Paulinæ* nuncupaverat.

(a) *curæ commisit.*

Ade-

pit. —— FROBENIUS *rogat te plurimum, si quid habeas, quod vel à te castigatum, vel de novo compositum sit, ut sibi mittas; & diligenti operâ, & pecuniis gratiam referet.* ERASMUS in Epistolâ suâ ad *Gulielmum* NESENUM huic *Copiæ* Editioni 1516. præfixâ ipsi gratias agit, quòd *suis illos Commentariolos prælegat. Tuæ* (ait) *erunt partes curare, ut* Frobenianis *formulis majusculis quàm emendatissimè simul & nitidissimè in publicum rursus exeant.*

RHENAN. ad ERASM. ex *Basileâ* 24. *April.* 1517. (pag. 1604. 1605.) — *Inter* FROBENIUM *& me propemodum bellum fuit, dum do operam, ut tuum* Bellum *seorsim typis excudatur. Venit in ædes meas anhelus* FROBENIUS, *rogans ac obsecrans, ut pauxillum illi præberem excudendum, ne jam* de Copiâ Commentariis *feriari cogeretur, dum redit ex* Francfordiâ (2) LACHNERUS. *Est autem hic mos ejus, tum demum Exemplar venire postulatum, cùm jam nihil superest, quod operentur Operæ. Protuli* Silenos *tuos, accepit. Veni in Officinam posterâ luce, Deum immortalem! quàm ibi indigna de se & me conquerentem audivi! Videre se ex istâ scilicet Typographorum notâ, qui vernaculas Cantiunculas imprimunt; non se curare id genus libellulos; in ipsum me parum amicè consulere, qui pagellas, non grandia Volumina præberem. Commovit me non mediocriter hâc suâ tragœdiâ* FROBENIUS —— *& nunc precibus, nunc minis, nunc blanditiis vix tandem effeci, ut* Bellum *&* Scarabeus *itidem imprimerentur.* —— Commentarii *tui* de Copiâ *sunt satis nitidè excusi; præfui illis meâ pomeridianâ deambulatione, quâ* Frobenianam *Officinam interdum inviso.* —— *Edentur statim* Fabricii *nostri* CAPITONIS in Linguam Hebraicam Institutiones; *vel* Lucianica *tua hic edi, scribe istis te id cupere.* —— Et pag. 1606. Idem ad eund. 10. *Maii*, eodem anno *Basileæ.* — *Imprimitur* CHRYSOSTOMUS *minutis illis formulis idque gemino prælo. Præterea* de Homine GALEOTTI Harmiensis *Opusculum, duobus itidem prælis cuditur.* —— *Expectantur indies magni tuarum lucubrationum fasces; qui ut primùm allati fuerint, omnibus posthabitis, nihil nisi* Erasmicum Frobeniana *cudet Officina.* —— Paraphrasis Apostolicarum Epistolarum *tuæ cupidissimè exspectatur; sed & de componendis Epistolis Opus, &* Antibarbaros, *nec non* Copiam *retextam & auctam omnes desiderant Studiosi.* Et pag. 954. ERASMUS ad *Christophor.* à SCHIIDLOVIETZ *Poloniæ* Cancellarium, cui *Linguam* suam dicaverat, ann. 1526. 9. *Sept. Basileæ* scribit hæc —— *Tuis auspiciis* Lingua *nostra fuit felix;* FROBENIUS *felicissimè vendidit; quum jam ter excuderit.* Hic ERASMI Libellus unà cum PLUTARCHI Tractatu *de vitiosâ Verecundiâ*, eodem interprete, à FROBENIO anno 1526. bis excusus prodiit primùm mense *Februario* characteribus Italicis, paulò post mense *Julio* Romanis.

(a) ERASM. ad RHENAN. 1520. (pag. 552.) *Scis quàm non dextris avibus exierint Epistolæ, quas tu primùm edendas curâsti: at quanto pejoribus illa farrago, cujus Editionem partim extorsit amicorum flagitatio, partim ipsa necessitas: cùm viderem accinctos, qui quod habebant Epistolarum mearum vel invito me essent publicaturi. Atque id facturos sese jam palàm Literis ad me suis minitabantur. Quod ne fieret, fasciculo ad te misso, delectum atque etiam emendandi ius tibi credidi, si quid inesset, quod vel offecturum famæ meæ videretur, vel exacerbaturum vehementer cujusquam animum. Nec dubito, quin tu sedulò pro tuâ in nos benevolentiâ sis amici sinceri functus officio.* —— *Scripseram diligenter* FROBENIO *nostro, ut hoc Operis mei perpetuò premeret, aut servaret in aliud tempus, aut certè in reditum meum proferret:* Paraphraseon *Opus acceleraret, quo neminem offendi adhuc comperissem. At ille, ut mihi quidem frequenter est, levæ mentis, omnibus ut scribunt posthabitis,* Epistolarum *Opus* ad*properavit, jámque me inscio ad quadragesimum primum senionem pervenit, neque quicquam remoratur Editionem, præter Præfationem & coronidem. Negat autem se diutius*

(2) LACHNERUS forsan illos *Commentarios* Nundinis *Francfordiensibus* venum expositurus abierat. De eo antè dictum in Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 292. & postea plusculum dicetur.

(1) Hinc

Aderant Frobenio (præter Rhenanum aliósque primi ordinis) (a) inspectores, qui Codicum plagulas recens à prælo perlegerent, antequam ad illos postremâ curâ recognoscendæ deferrentur. Inter eos, qui curam præli *Frobeniani* præcipuam gerebant, neutiquam prætereundus est *Wolphangus* Lachnerus

tius pressurum Opus, etiamsi ipse fortasse graver aliquid addere, citiùs omissurus ἀκέφαλον ac μείουρον Opus, quàm tantam impendii jacturam accepturus. Scilicet mos homini gerendus est, & ipse fortasse famæ dispendium aliquod faciam, ut illius compendio consulatur. At quando quod volui obtineri non potest, tui, mi Beate, *candoris erit, advigilare ut Opus exeat quàm minimâ mei nominis invidiâ. Non satìs memini, quas Epistolas miserim. Atque eâ gratiâ jussi, ut per juvenem eum, per quem misi priorem* Novi Testamenti *partem, remitteret, quod excusum esset ex* Epistolis. *Quod quo consilio gravatus sit facere, non queo satis conjectare. Hâc igitur in re, te per amicitiam nostram obtestor, eruditissime* Beate, *ut quod ego facturus eram si licuisset, tu facias, verè alter ego: atque omnibus modis sic agas, ne isthìc* Erasmus *abfuisse videatur. Neque verò te moveat tantulum damni, quod erit in aliquod chartis mutandis suscipiendum. Mihi totum istud quicquid erit dispendii volo imputari.* Frobenium *immunem esse jubeo. Ego lucrum esse deputo, quoties pecuniæ jacturâ famæ consulitur. Peculiolam illum facilè sarciemus alicunde. Famæ laboranti non facilè succurritur. ——— Habes totam consilii mei rationem. Nihil superest, nisi ut primùm te rogem, ut in delectu animum illum verè amicum exeras.* &c. Et Dorpius ad Erasm. 1518. (pag. 331.) —— Rhenani *inprimis sedulâ in castigandis optimis Auctoribus vigilantiâ omnes sese docti adjutos profitentur.* Nec mirum est, Erasmum Rhenano, in quo ea erat cùm candida amici fides, tum acre Critici judicium, suas plerumque lucubrationes edendas commendâsse, *Epistolas* præsertim, in quo scribendi genere, plus quàm in alio quoquam, Auctoris fama periclitatur.

(a) Rhenan. ad Erasm. (pag. 1605.) — Frobeniana *Officina habet Castigatorem non indoctum, qui se & moneri patiatur, & quod minùs intelligit ex* (1) Fabricio [scil. Capitone], Brunone (scil. Amerbachio) *aut me non gravatim discere laborat.* — Et idem ad eund. 1515. (pag. 1538.) —— *Lucubratiunculas tuas*, Enchiridium *videlicet tuum* Christiani militis, *ut emendes & mittas*, Frobenius *rogat*; Moriæ Gryllum Plutarchi *addemus*, Parasitica & Muscam Luciani, Scarabeum, & Silenos Alcibiadeos. Seneca *duobus prælis excuditur. Vellem Exemplar esse castigatius, & Recognitorem paulò diligentiorem. Sed nec is singula deprehendit errata, nec, si nonnunquam deprehendat,* (2) *is ego sum, qui cuncta restituere possit, tum quòd eruditio contigit perquam exigua, tum quòd in alieno Libro nimis ingeniosum esse, stultitia non vacat.* Et Erasm. ad Lachnerum 1517. (pag. 1656.) ——— *In* Proverbiis *non multum accessit scripturæ, sed tamen non parum laboris. Hæc* Frobenius *tametsi vir optimus, mihique charissimus, non potest perpendere.* ——— *Scripseram, ne* Frobenius *plura reciperet ab* Jacobo *famulo meo, quàm commodum esset excudere; recepit omnia.* ——— *Quicquid adhuc vobis commisi, non passus sum ab alio quoquam excudi, quantum in me fuit, nec patiar. Proximis Nundinis misi secundum* Theodori Gazæ *Librum à me versum, &* Apologiam; *opinor tibi reddita. Admonebis tuum Castigatorem, ut magìs discat Graecè, & eruditioribus libenter auscultet. Non credas, quanta pestis sit Librorum sibi plus satìs placens Emendator. Jam omnes probant Officinam vestram: ea fama tuenda est. Opuscula* Mori *nolim à meis* Dialogis *separari, sed manere conjuncta, sicut hactenus fuerunt.* Et pag. 1647. Erasm. ad Rhenan. 1517. ——— *Vereor, ne Castigator sit parum felix aut diligens. Atque id imprimis curandum* Frobenio. *Non possum ex ullius* Litteris

(1) Hinc colligo *Fabricium* Capitonem *Brunonis* Amerbachii & Rhenani in Frobenii Officina dirigenda socium fuisse.
(2) Hæc sic mirè depravata extare in M. S. adnotavit Editor Epistolarum Erasmi.

NERUS, *Joannis* FROBENII (a) ſocer. Verùm de Libris non idem ſemper erat (b) RHENANI, quod LACHNERI, aut FROBENII judicium; Et à LACHNERO (c) ERASMUS viſus eſt aliquando alienior. Hîc inſerere libet Epiſtolam (d) ERASMI ſubiratam.

ERASMUS LACHNERO & FROBENIO S. D.

„ Mitto primum Librum THEODORI caſtigatum, & ſecundum „ verſum: ſi multos adhuc habes primæ Editionis, adde chartulam, „ in quâ notes errata, & adjunge ſecundum. Mitto, quæ interim „ acceſſerunt *Proverbiis*. Cum *Franciſco* nondum ſum collocutus „ poſt tuas Litteras acceptas; & in tuis Litteris non æſtimas Ex„ emplaria. Hîc nihil eſt quæſtûs, & ſumtus graviſſimi. Nolim „ vos

Litteris intelligere, an FROBENIUS *ſecundum* THEODORI *Librum receperit à me verſum, & primum caſtigatum.*

(a) ERASM. ad WOLPHANG. *Auguſtan.* ann. 1517. (pag. 1625) —— *Age gratias optimæ commatri pro lineis miſſis: &* FROBENIUM *compatrem chariſſimum meis verbis ſaluta diligenter. Cætera ſcripſi* Wolphango LACHNERO *illius ſocero.* De eo lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pagin. 292.

(b) RHENAN. ad ERASM. 24. *April.* 1517. (pag. 1605.) —— *Nihil aliud cogitat* LACHNERUS, *quàm* Summas, Gabrieles, Sejeras, Bruliferos. *Hâc æſtate vult in Officinâ* Frobenianâ *ſolennem quandam (ſic enim titulus eſt) edi compilationem cujuſdam* ALVARI, Hiſpani, *Pœnitentarii Pontificii*, de poteſtate Papæ & Cardinalium; *neſcio quid ſit futurum. Edetur &* CHRYSOSTOMUS, *ſed minutis illis formulis, quibus* Hieronymianos *Commentarios impreſſerunt. O rem indignam! exerces hîc quoque ludum tuum, fortuna, quemadmodum in reliquis mortalium rebus; impoſtorum, nebulonum, fucorum Libri feliciſſimè excuduntur, eruditorum neglectiſſimè* &c. &c. Idem ad eund. 10. *Mai.* 1517. (pag. 1606.) —— ALVARI *ſolennis compilatio (ſic videtur) in ſpongiam incubuit.* —— LACHNERUS ſcilicet Pontificiorum, RHENANUS Proteſtantium (quod ZELTNERUS de ipſo notavit pag. 468. *Correct. Typograph.*) partibus magis favebat. RHENANO non conveniebat cum LACHNERO de Librorum materiâ, neque cum FROBENIO de eorum mole, uti ex Epiſtolâ ſuprà allata conſtat. Grandi & eleganti volumine COELII RHODIGINI *Lectiones antiquas* anno 1517. *Martii* Die 18. ediderat FROBENIUS. Jam audiendum eſt, quid ſcribat RHENANUS (pag. 1605.) in Epiſtolâ ad ERASMUM eodem anno 24. *April.* —— *Dici non poteſt, quàm ament Volumina prægrandia: proinde facilè potuerunt adduci, ut* COELIUM *imprimerent. Commendaverat nondum viſum hîc* COELII *Opus* Jo. OECOLAMPADIUS; *poſteaquam oblatum fuit, paucis ego multiplicandum Exemplaribus ſuaſi. Illi meo ſuum & ſuorum conſilium antepoſuerunt. Placebat hôc nomine* COELIUS, *quia erat ſummarius.* Et idem ad eund. 22. *Martii* 1517. (pag. 1595.) *Excudit hâc hyeme typis ſuis* FROBENIUS *cujuſdam* COELII Lectionum antiquarum *Libros* XVI. *in quibus ſi quicquam eſt eruditum, id Auctoribus, è quibus ſublegit, acceptum referri debet: nam ipſe planè eſt judicii infelicis, & quod ad ſtylum attinet, neque maturus, neque multum ſanus: oſtendunt hoc ejus infantiſſimæ Præfationes: nihil enim aliud ex eo deguſtavi. Vidiſti tu hominem* Patavii: *nam illic diu privatim docuit, ſed obſcuri tum nominis.*

(c) ERASM. ad ÆGID. 1518. (pag. 382.) —— *Si commodum eſt, accerſe ad te* Franciſcum; *& vide, utrùm velit facere, quod ſcribit* LACHNERUS, *annon. ſed verbis benignis, ut mihi, ſi nolit, aliâ viâ perſpiciam: non enim ſinam, ut impune me luſerint.*

(d) ERASM. Epiſt. pag. 1655.

(a) Hujus

„ vos onerare, sed tamen *manus manum fricet* oportet. FROBENIUS, ubi videt Exemplar paratum, non satìs perpendit operam, ut qui tantum inspicit, quantum sit paginarum descriptum. Ego tuæ civilitati per omnia fido, quam hactenus sum expertus. Jam scripseram, HERMOGENIS *Rhetoricam* è *Francofordiâ* per te missam, mihi fuisse redditam. Vidi Opera GREGORII NAZIANZENI Græcè impressa, opinor, ab ALDO, non illa Poemata, sed oratione solutâ in formâ *Enchiridii*. Fac ut his Nundinis ad me veniant; item STRABO Græcus, item ARISTIDES Græcus, item *Vitæ* PLUTARCHI Græcæ, item Biblia tota Græca, impressa ab ALDO, sive ejus socero ASULANO: item Libellus GUOLPHANGI FABRI *de Annotationibus Hebræorum*. Æstima Libros emtos, & æstima Exemplaria, quæ misimus; & quod ad te redibit, si quid redire voles, dabitur *Francisco*: nam juxta priscam formulam, inter bonos bene agier oporteret. Vale. *Lovanio*. Anno 1517.

Priorem illam primi *Gramm.* GAZ. Libri Editionem, quæ (a) anno 1516. prodierat, clausit RHENANUS hâc Epistolâ ad FROBENIUM datâ.

BEATUS RHENANUS JOANNI FROBENIO
Compatri suo S. D.

„ Rogas, ut, quamprimum THEODORI Librum Græcanicis typis impressurus es, non te celem, si quid in hôc post primam illam Editionem à doctis sit adnotatum. Non enim ignoras, quàm infeliciter, Exemplaris vitio forsan, THEODORI quatuor *Grammaticæ Institutionis* Libros ALDUS evulgârit. Porrò reliquis quidem in Libris crebriùs, in hôc primo minùs aberratum est, quòd illic res difficilior ornatioribus etiam verbis tractetur, hìc verò prima Grammatices rudimenta suâpte luce facilè cognobilia. Quanquam ubique THEODORUS ARISTOTELEM felicissimè, quod ad stilum attinet, imitatur, brevis, acutus, & merè

(a) Hujus Editionis meminit RHENANUS in Epistolâ ad ERASMUM, ex *Basileâ* 24. *April.* 1517. datâ (pag. 1604.) —— *Non est, cur ægre feras editum hic* THEODORI *primum* [Librum]: *adtulerat id Libelli quidam Impressor* Lovanio *veniens, ut venderet., & nisi donato Novo Instrumento sibi comparâsset* FROBENIUS, *ab alio quopiam fuisset excusus, nam ambiebant multi. Mitte tu, si quid præterea* THEODORICUM *habes, quod sit versum; imprimetur id quamprimum.* LACHERI *mentem* NESENUS *tibi scriptis ex* Francofordiâ *Litteris exposuit. Quicquid miseris sive tuum, sive alienum, elucubratum, castigatum, versum, suscipient isti, gratissimósque se demonstrabunt.*

(a) ERASM.

„ merè *Atticus*. Sunt autem errata levicula quidem, & de quibus „ istos monere, qui THEODORUM pueris Græcè prælegent, juverit sanè quàm pusillum, at nihil obfuerit. —— Hæc, ut tibi „ morem gererem, mi FROBENI, Codice meo cursim evoluto, „ obiter enotavi. Neque enim per occupationes, quibus nunc „ distringor, curiosiùs inspicere licuit. Tuum fuerit de his Studio- „ sos commonere. Bene vale, & rem litterariam optimis Autori- „ bus emendatissimè procudendis, ita ut cœpisti, juvare perge. „ *Basileæ*, ex ædibus nostris. Sexto Calendas *Novembris*. AN. „ M. D. XVI.

Huic Operi attexuit RHENANUS Græco-Latinum *Colloquii Quotidiani* Libellum, in cujus initio ad LUCAM EDENBERGIUM *Augustanum* sic præfatur.

„ Proximis superioribus diebus, cùm huc è *Selestadio* revolâssem, „ THEODORI *Grammaticæ Institutionis* primum librum, ante men- „ seis aliquot, pauculis horis ferme totum à me versum, commo- „ dùm in manus receperam, ut illi *Colophonem*, juxta Prover- „ bium, *adderem*, cùm ex amicis quispiam bonarum studiis litera- „ rum impensè favens, me reducem è patriâ salutaturus, in Biblio- „ thecam meam penetravit, & post dictam salutem, ac habitos de „ rebus nostris ultro citróque sermones, quid istuc Libri est, in- „ quit, (nam pagellas illas in manibus castigaturiens tenebam) Græci „ cujuspiam, ni fallor? Rectè divinâsti, inquam. THEODORI „ illius est, unici suo sæculo *Græcorum* decoris. Rem actam, inquit „ ille, mihi videris agere, siquidem THEODORI primum vertis. „ Quî isthuc inquam? Quandoquidem, inquit, ERASMUS ille „ tuus idem Libri transtulit, & simul è sinu Codicem expromit. „ Ego, mi LUCA, quàm fuerim ibi gavisus, non facilè dixero. „ Statímque meæ tralatiunculæ spongiam obducens, libellum planè „ musteum adhuc, & ab ipsis (quod aiunt) follibus ad nos profec- „ tum, aperio, lego, ERASMUM video. Nusquam enim non „ sui similis ERASMUS, hoc est, ubique doctus, diligens, acu- „ tus. Et qui in maximis ubique primas tenet, in minimis certè „ posterioreis non tulerit. Porrò cùm JOANNES FROBENIUS „ *Lovaniense* Exemplar suis typis esset imitaturus, hoc familiaris „ colloquii συγγραμμάτιον adjiciundum putavi, &c.

Quoniam autem paulò antè *Francisci* cujusdam injecta est mentio, non abs re videtur, quis is fuerit, aperire. Erat FRANCISCUS BIRCKMAN Bibliopola *Antuerpiensis*, per quem inter ERASMUM & FROBENIUM aliquando transigebantur rationes quædam pecuniariæ; utì ex subjecto (a) chirographo liquebit.

„ ERAS-

(a) ERASM. Epistol. pag. 822.

„ Erasmus *Roterodamus* hôc chirographo testor *Franciscum* „ Birckmannum Bibliopolam mihi debere tredecim florenos, „ quos detraxit mihi in ratione cum Frobenio, pro Libris, „ quos tradidisset *Guidoni* Morillono, quum charta non sit „ tradita; item Tertullianos septem, aut illorum precium, „ quos acceptos à Frobenio mihi non reddidit. Hæc ipse apud „ me confessus est, nec potuit negare, convincendus testimonio u- „ triusque Frobenii, & Literarum Morilloni, quas illi „ exhibui, & Exemplar misi Nicolao *Busciducensi*. Hujus de- „ biti jus transfero in *Joannem* Campensem Professorem Lin- „ guæ Hebraicæ *Lovanii*. In ejus rei pleniorem fidem hæc meâ „ manu scripsi, & annuli signum impressi. *Basileâ* 4. *Octob*. An- „ no 1524.

Sed de hoc *Francisco* plura dicendi erit locus. Redeo ad Lachnerum qui (a) anno 1518. peste obiit. Hôc audito, Erasmus (b) cogitur *ob Novum Testamentum excudendum alidque nonnulla, aut* Basileam *adire, aut, quod magìs opinor futurum*, Venetias; *nam à* Basileâ *partim deterret pestis, partim* Lachneri *mors, cujus impendiis res potissimùm agebatur*. Post Lachneri obitum has Erasmus Frobenio (c) Epistolas misit.

Erasmus Frobenio *Compatri suo charissimo*. S. D.

„ Etiam atque etiam te rogo, mi Frobeni, ut sortem om- „ nium hominum communem pro tuâ prudentiâ forti infractóque „ feras animo: præsertim cùm nostro luctu fata flecti non possint. „ Ego, quid tuis commodis addere possim, non video: illud polli- „ ceor, quicquid à sincero amico potest amico præstari, me dili- „ gentiùs præstaturum, quàm cuiquam antehac fecerim. In pretio „ Exemplarium multo civilior fuissem, ni putâssem eam pecuniam „ à Lachnero dari, tibi non obesse. Jam pridem à *Francisco* „ receperam quatuordecim florenos aureos pro iis, quæ in *Jacobum* „ impenderam, ídque jussu Lachneri. Ac deinde ejusdem „ jussu triginta florenos aureos: quicquid Librorum ab illo accepi, „ meâ

(a) Erasm. Epistol. pag. 171. Erasmus Moro *suo S. D.* ——— *Excusant se* Basilienses *de tuâ* Utopiâ *dilatâ, ob elegantem Præfationem, quam addidit* Budæus; *eam jam receperunt, & Opus aggressi sunt.* Lachnerus *tum*, Frobenii *socer, diem obiit. At nihilo secius* Frobeniana *Officina nostris studiis sudabit.* ——— *Vidi tandem* Utopiam Parisiis *excusam, sed mendosè, ea jam* Basileæ *sub prælo est: nam denuntiâram inimicitias, ni diligentiores essent in eo negotio quàm in meis. Bene vale, amicorum sincerissime.* Lovanio 5. Martii, *Anno* 1518.

(b) Lege Epistol. Erasmi ad Coletum ann. 1518. pag. 1690.

(c) Erasm. Epistol. pag. 1674. 1692.

(a) De

„ meâ resolvi pecuniâ. Visam te hâc æstate, si licebit per latrocinia. Misi tibi *Enchiridion*: id si tibi non est usui, mitte (a) Schurerio; est enim candidus amicus; si tibi est commodo, utere. Secundum Theodori Librum nuper excudit Theodoricus, cùm planè crederem, tibi non esse redditum, quòd in tot ad me Litteris nulla ejus fieret mentio. Bene vale, charissime Frobeni, atque illud tibi persuade, Erasmum, quoad vivet, tibi verum compatrem futurum. *Lovanio* 12. *Martii*, Anno 1518.

Erasmus Jo. Frobenio *suo* S. D.

„ Mitto per hunc Menardum *Hornensem* reliquum Textum omnem Novi Testamenti: mitto & Argumenta singulis Epistolis præponenda, brevì reliqua missurus. Tu cura, ut Opus feliciter exeat. Facito me certiorem, si quid responsi fuerit allatum è *Româ* de his, quæ per Puccium scripseramus. Litteras tuas accepi. De Libris silentium est apud *Franciscum*, cujus arbitrio malè commisisti æstimationem; & paucos *Græcos* emisti. Opinor, te indicem eorum, quos emi jusseram, perdidisse. Syngrapham, quam Arnoldo reddi jusseram, remittas, oblitus, opinor, quid mandâssem; sic præstas amicum & compatrem? Si quid velis fieri de Lexico, cura transcribi, quæ sunt addita per Cononem, opinor, in Lexico veteris *Brunonis*. Deinde mittito Lexicum scriptum vocum rhetoricarum, item Lexicum ex (b) Impressione *Ferrariensi* Mazochii, quod hìc nusquam reperitur. Adnitemur pro nostrâ virili in rem tuam. Tu vide, ut pro tuâ quoque portione connitaris. Fama tibi parta est, ea poterit tibi magno emolumento esse, si curam de tuo adhibueris: sed mihi non placet domi tuæ regnum istud muliebre. Quid Mothoni cum remo? De *Parisiensibus* nihil est periculi, si tu sis homo. Accipe rem lætam, & para Evangelion: Cavillotus tuus dissolutus *Brugis* est *Minorita*, ingens Ecclesiæ lumen. Scribe ad hunc, si quid est, quod velis. Vale. *Lovanio*, Anno 1518.

Eodem hôc anno 1518. mens. *Januar.* Frobenius Æsopi *Fabellas* cum aliis quibusdam Græcè & Latinè impressit, in cujus Libelli Præfatione de (c) Typographis sibi æmulis, suóque ipsorum quæstui nimiùm studentibus gravissimè conqueritur. Erasmus hôc circiter tempore cum Frobenio de suis in Nov. Testam. Anno-

(a) De eo, uti & de *Theodorico* Martino postea dicetur.

(b) Edit. Ann. 1510.

(c) Lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 43.

(a) pag.

Annotationibus paciscitur; utì ex subjectâ constat (a) Epistolâ; in quâ occurrit asperior calami *Erasmiani* in FROBENIUM cum AMERBACHIIS laudatis collatum nota.

ERASMUS TONSTALLO *suo* S. D.

„ —— Serò mihi redditæ sunt LATIMERI *Annotationes*, alio-
„ qui mihi longè gratissimæ, meis *Annotationibus* jam absolutis, &
„ aliquantâ MARCI parte. Utinam idem fecisset in Epistolas
„ Apostolorum. —— Hodie nostro sumptu misimus quendam *Ba-*
„ *sileam* cum reliquo Exemplari, & Argumentis nostris in Episto-
„ las Apostolicas, quas ex tuo consilio adjecimus, missuri mox
„ Præfationes & coronides. Opus excedit centenos terniones, cùm
„ singulæ paginæ, ob chartarum magnitudinem, decem versibus a-
„ bundent præ superiori Editione: jusseram unum excudi membra-
„ nis; ille tria excudit; unum quamprimum ad te veniet: nam to-
„ tum absolvetur ante *Januarium*. Volenti mecum pacisci FRO-
„ BENIO respondi, ut eam pecuniam, quam mihi dare destinâsset,
„ in Operis curam insumeret. AMERBACHIOS, hujus Artis pe-
„ ritissimos, instantissimis precibus devici, ut adessent in castigan-
„ do: nam in *Jacobo* famulo, quem in hoc *Basileam* adduxeram,
„ sensi non multum fore præsidii; & FROBENIO nihil fingi po-
„ test stupidius. A mensariis per tuam syngrapham recepi sexagin-
„ ta Francos *Lovanium* reversus. Hôc labore extricatus, *Paraphra-*
„ *ses* absolvam, si CHRISTUS Opt. Max. aspiraverit. ————
„ —— Prodiit SUETONIUS non sine majestate, item Q. CUR-
„ TIUS: *Institutio Principis* rursus excusa: præterea *Enchiridion*,
„ adjectis aliis nonnullis; Auctarium Epistolarum, quas *Beatus* ex-
„ cerpsit. *Apologia* denuo est evulgata, non sinè accessione, quam
„ ad te mitto. Bene vale, doctissime TONSTALLE, & tuo
„ ERASMO, ut soles, fave. *Lovanio* 22. *Octobris*, Anno 1518.

LACHNERO Officinæ *Frobenianæ* (b) principe defuncto, *Lambertus* (c) HOLLONIUS FROBENIO operam suam locavit.

Bea-

(a) Pag. 1683.
(b) Lege Epistol. ERASM. pag. 307.
(c) ERASM. Epistol. pag. 1688.
Litterarum ac litteratorum omnium decori, D. ERASMO Rot. *Præceptori suo longè charissimo*, LAMBERTUS HOLLONIUS *S. D.* —— *Locavimus operam nostram* FROBENIO *Typographo, qui* RHENANI *instantiâ, ut loquuntur vulgò, lubens eam conduxit.* Jacobus *tuus novatum Testamentum curat: perductum est usque ad* Paulinas *Epistolas, quæ nunc excudun-tur.* MORI Utopia *ad umbilicum vergit.* &c.

Erat quidam HOLONIUS (non tamen, utì arbitror, idem, ac hic *Lambertus* HOL-
LO-

Beatus RHENANUS in *Frobenianâ* Officinâ non solùm aliorum, ERASMI imprimis, Opera curabat, sed & sua quoque impressa vulgabat. (a) Anno 1520. duos VELLEII PATERCULI Libros primus ab interitu vendicavit, proximo TERTULLIANI Opera; Illi Historiæ profanæ, hæc sacrarum Literarum studiis maximam faciebant accessionem. PATERCULO *Jo. Albertus* BURERIUS adjecit recentis Codicis cum vetusto, quam à *Jo.* FROBENIO repetiverat, collationem. TERTULLIANUM Indice locupletavit *Conradus* PELLICANUS *Minorita*, quem correctorio munere multùm profuisse *Basileensibus* Typographis (b) antea observatum est. Quan-

LONIUS,) de cujus malâ fide (1) ERASMUS gravissimè questus est.

ERASMUS *amicis Lectoribus S. D.* —— *Atqui non omnia in hoc scribuntur, ut evulgentur. Lusimus quædam adolescentes, styli exercendi gratiâ: quædam aliis dictavimus sic inambulantes, nihil minus cogitantes quàm de evulgando: nonnulla scripsimus discipulis tardis. Hujus generis erant* Colloquia, *quæ* HOLONIUS *quidam, haud scio unde nactus, (nam apud me nullum unquam fuit Exemplar) carè vendidit* Joanni FROBENIO *simulans alios esse Typographos, qui empta cuperent. Hæc emendi orexis. Ejusdem sunt* Paraphrases Elegantiarum, *quæ summâ cum admiratione meâ prodierunt, inepto Titulo, quum ego nullum titulum addidissem, & singulis ad ordinem literarum digestis, quæ res totum turbavit ordinem: postremò, multis admixtis, non minùs ineptis quàm indoctis, quæ ego nec puer sustinuissem dictare puero. Nuper vidi Libellum* de componendis Epistolis, Lugduni *excusum, hôc Titulo,* ERASMUS PETRO PALUDANO S. D. *Atqui ego neminem novi mortalem hujus nominis. Lecto Libello deprehendi scurrile furtum. Olim cuidam* Anglo *discipulo intrà biduum scripsi Librum* de componendis Epistolis, *planè crassâ Minervâ crasso. Ex hôc ille quædam decerpsit, & sua quædam admiscuit. Adjecit prolixam Epistolam, in quâ nullum est verbum meum, insigniter insulsam, nec quicquam facientem ad præsens argumentum. Si suo nomine edidisset Opus incontaminatum, multò erat tolerabilius: verùm, ex meo nomine quæsivit lucrum.* —— Basileâ 20. Februar. 1536. Et ERASM. ad BERALD. in Epistolâ suo de Epistolis conscribendis Operi præfixâ datâ 1522. —— *Posteaquam* HOLONIUS *ille desierat esse apud superos, eruditissimè* BERALDE, *non putabam mihi quenquam alium metuendum, qui nenias, quas juvenis vel exercendi Styli gratiâ, vel obsequundans amicorùm affectibus scripsissem, in vulgus ederet, in quidvis potiùs, quàm in hoc natas. Et ecce derepente apud* Britannos *exortus est alter* HOLONIUS, *qui Librum* de componendis Epistolis *excudit, quem annis abhinc fermè triginta* Lutetiæ *scripsere cœperam cuidam amico parum sincero, cui simili munere gratificari volebam: videlicet ut haberent* similes labra lactucas. *Lectioni simul & compositioni non plus temporis tributum est, quàm dies viginti. Atque adeò non erat tum animus hoc Opus absolvere, ut Archetypum illi tradiderim auferendum (nam adornabat longinquam profectionem) nullo antigrapho apud me servato. &c.*

Occurrunt sæpissime litteraria hujus modi furta, quæ imperfecta & lacera sub virorum doctorum nominibus obtrusa eorum famæ injuriam haud levem inferunt.

(a) RHENANUS in Epistolâ ad Lectorem VELL. PATERCULO suffixâ —— *Nugatores adeò me non deterruerunt à proposito veteribus, quâ licet, succurrendi, ut nunc non solùm* WELLEIUM *ediderim semilacerum, sed &* TERTULLIANI *libros vetustissimi inter Christianos Scriptoris, mendosi tamen, meâ curâ è tenebris erutos, apud* FROBENIUM *excudendos curem, in usum videlicet rei Theologicæ, & ad vetustatem illuminandam, quantum ad rem Christianam attinet.*

(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 291.

(a) JOAN-

(1) Epistol. Pag. 1517.

Quantum præterea in primâ veterum Latinorum Rhetorum Editione ann. 1521. FROBENIO RHENANUS profuerit, ex illius (a) Epistolâ eis præfixâ discimus. Anno 1526. RHENANUS Scholia edidit in PLINIANAM *Historiam* quibus (b) *adjuvatur diligentissima* FROBENIANÆ *Officinæ Editio* (quæ anno præcedente exierat) *quam ubique sequitur, cum quâ collationem quoque fieri vult à Lectoribus.*

ERASMUS FROBENIO suas non solùm tradebat, sed multorum etiam, quorum amicitias coluit, virorum, (c) *Ludovici* VIVIS,

(a) JOANNES FROBENIUS *Lectori S. Cùm more nostro fiat, optime Lector, ut commune magis quàm privatum in promovendis bonis studiis commodum spectemus, vel hôc argumento, quòd nullâ rerum difficultate, nullâ laborum molestiâ, nullo denique sumptu, qua res non paucos nostra tempestatis Typographos solet avertere, ab instituto deterrear, visum est hâc quoque in parte tui rationem habere, ne quis usquam à nobis cessatum fuisse calumniari possit. Idque eâ in parte eruditionis, quæ eruditionis universæ facilè sit* sacra, *ut vocant*, anchora. *Ea est Rhetorica*, ——— *Nacti igitur nuper Exemplar quoddam, vetustum quidem illud, sed depravatum adeò, ut nemo à tam prodigiosis mendis, ut de industriâ potuerint inculcata videri, satis ex dignitate potuerit vendicare Ne quam tamen juvandi occasionem subterfugisse videremur, Rhetores aliquot Latinos typis cudendos desumpsimus, ut Studioso saltem meliora quærendi ansam præberemus. Quod si quid hinc capies commodi, Lector, totum velim illud* Dn. BEATO RHENANO *acceptum feras. Qui hunc Codicem ex* Spirensi *Bibliothecâ obliteratum alioqui, velut ab inferis in vitam reduxit. Tuum erit, candide Lector, quicquid est nostra industria, boni consulere. Nos tibi, quod potuimus, conatu non defuimus: nec cœpti admodum nos pœnitet, si quicquam ex nostro labore emolumenti ad te redierit: quod futurum haud dubiè confido.*

(b) Lege RHENANI *Præfat. in Schol.* PLIN.

(c) Epistol. ERASM. pag. 705. 707. VIVES ERASMO. ——— *Agebam de conducendo aliquo, quum commodè me* Franciscus *Bibliopola submonuit, missurum se quamprimum istuc ad te nescio quos Libros: si quid vellem perferri, adjuncturum se reliqua sarcina; itaque jussum est illi committere septem Libros recognitos jam à me: incipiat excudere* FROBENIUS, *si sic tibi videtur, decem alios usque ad decimum quintum mittam haud dubiè ante Quadragesimam. Reliquum per* Franciscum *ipsum, quum ibit ad Mercatum* Francfordiensem. *Ex istis septem poteris cognoscere, si quid modò vacat legere alienum, quam rationem Commentariorum sum secutus; etiam si reliqui, præter octavum, nonum, decimum, & decimum octavum, minus habent & operis & operæ; quoniam non ita sunt varii, & magna pars eorum, quæ in illis tractat, passim est cuivis obvia. Cura, rogo te, ut excudantur aliquot centena Exemplarium istius Operis à reliquo* AUGUSTINI *corpore separata: nam multi erunt studiosi homines, qui* AUGUSTINUM *totum emere vel nolent, vel non poterunt, quia non egebunt, seu quia tantum pecunia non habebunt. Scis enim ferè à deditis studiis istis elegantioribus præter hoc* AUGUSTINI *Opus nullum ferè aliud legi ejusdem Auctoris. Vale iterum atque iterum, mi optime Præceptor.* Lovanio 19. Januarii, *Anno à* CHRISTO *nato* 1522. ——— ——— Et pag. 720. VIVES ERASMO. *Absolvi tandem* XXII. *Libros* de Civitate Dei. ——— *De pecuniâ rem totam tui &* FROBENII *arbitrii facio; tu ipse scis, ut non sim ejus avidus, & mihi vivendum est iniquissimis temporibus, & in regione ubi sumptus magni, & quæstus nulli, duntaxat ingenio liberaliore digni; si quid miserit, curet per certum aliquem, & sinè dilatione reddendum.* ——— *Salvebunt à nobis istic tui: & eo nomine nostri quoque, ac inprimis* FROBENIUS *cum totâ familiâ. Vale.* Lovanio 14. Julii, *Anno* 1522. ——— Et pag.

pag. 709. VIVES ERASMO —— De Civitate AUGUSTINI *gaudeo seorsim edi, & habeo tibi ingentem gratiam, qui hoc curâris: sed velim etiam, & cum reliquis* AUGUSTINI *Operibus excudatur, ne desit hoc membrum corpori suo; quod credo* FROBENIUM *facturum, ut & separatim aliquot, & conjunctim aliquot imprimat.* —— Brugis 1. April. 1522. —— Et pag. 767. VIVES ERASMO. *De ratione ne fallatur* FROBENIUS, *res sic habet:* Franciscus *dederat, antequam Liber exiret,* XX. *aureos florenos, sub finem* Januarii *dedit sex; hanc summam ipse accepi, tum & tres Libros: aiebat jussum esse à* FROBENIO *dare mihi* XXXII. *florenos aureos, sed ex his detraxisse octo, qui debebantur tibi. Quæ ille de me ac meo nomine ad vos scripsit, nihil me moverunt: nemo magis est, si qua est fides, imperitiæ meæ conscius meipso, nec minùs dissimulator; idcirco leviter angor gloriam non contingere, cùm non meruisse sciam.* —— *Nemini facessam negotium ex istis, qui nomina nostra quæstibus suis metiuntur & censent. Et hæc quidem ut maximè verum* Franciscus *scripserit. Nam an ita sit, tempus, ut spero, declarabit, & potest* FROBENIUS *ab* HILARIO *sciscitari: De* AUGUSTINO *scio illum vendidisse plurima Exemplaria, & ipse novi, qui emerint: quis verò de* Londino *audet tam impudenter mentiri? Ubi ipse fassus mihi est se paucis diebus supra triginta* AUGUSTINI *Exemplaria distraxisse; certè* LUPSETUS *negabat se in* Angliâ *vidisse* AUGUSTINUM *ullum meum venalem: in eâdem* Angliâ *supra quadraginta mea* Somnia *affirmavit mihi vendidisse se. Forsan non vendibile putat nomen, quod confert cum tuo aut* BUDÆI. *Quid? nusquamne est alius, quem socium sibi* FROBENIUS *adjungat? O miseram ingeniorum gloriam, si aliter constatura non est, nisi ejusmodi nebulonibus libuerit!* —— *Vellem scripsisses, an sit* FROBENIUS *illa Opuscula impressurus; alioqui significa per primas Literas; mittemus aliò. Neque verò tam me immodicè ipse amo, ut cum damno* FROBENII *velim ex ejus Officinâ prodire quicquam meum: non est sic ille de me meritus; itaque ne putet me sibi iratum fore, si mea non ediderit; faciat, quod maximè in rem suam esse credet.* —— *Quum hæc descripsissem, factus Literis amicorum certior, Opuscula mea non esse à* FROBENIO *excusa, & N. dicere te auctore rejectum à* FROBENIO *Librum, quâ de re scripturum te mihi per famulum, quem paucis diebus huc mittes; & quanquam non magni tuâ refert, quid ipse de hôc facto credam: tamen, si qua est mihi apud te fides, velim existimes me illud non credere, non & si quis dixisset spectatissimæ fidei, quanto minùs à* N. *profectum: tantum adjeci, ut scires* N. *nondum mutâsse mores. Si dicam me non aliquantum doluisse, mentiar; sed minùs forsan quàm alii ejusmodi rebus soleant. Ex tuis Literis aliqua erat spes; nam scribebas* FROBENIUM *libentiùs mea impressurum, si* N. *acciperet societatem, quasi subsignificares impressurum: nunc intelligo, nec me, nec mea esse tanti, ut in tantâ Librorum varietate locus sit tam exiguo Libro ullus, nisi ad primam præconis vocem venditur: & si illum vendibiliorem fecisset* FROBENII *Officina, ut* Somnium *fecit.* —— BEATUM *saluta mihi &* FROBENIUM. Brugis 10. Maii. 1523. Et pag. 841. 842. ERASMUS Rot. LUDOVICO VIVI *S. D.* —— *De* N. *scripsi, non quantum ille meretur, omnibus* Eurybatis *ac* Phrynondis *sceleratior, sed quantum meæ modestiæ tuæque prudentiæ satìs esse judicavi. Hic sedulò dissuadet* FROBENIO, *ne quid tuorum excudat. Et* FROBENIUS, *duntaxat hâc in re, absque illius præsidio nihil potest. Nam apud* Germanos *vix quicquam vendibile est præter* Lutherana *ac* Anti-Lutherana. *Mea tamen adhuc satìs favorabilia sunt, vel hôc argumento, quod* FROBENIUS *tam multos habet æmulos magno suo dispendio.* CÆSARIS *Edictum, quod deterret æmulos, hujus non faciunt ipsi, qui nobis dant* CÆSAREM: *imo vendunt* CÆSARIS *nomen. Ego jam pridem gestio quopiam ab his figulis demigrare.* FROBENIUS *mihi seriò questus est, se ne unum quidem Opus* De Civitate Dei *vendere* Francfordiæ; *idque eo vultu dixit, ut planè credam hominem nihil fingere. Vides etiam in Musarum rebus regnare fortunam. Ego illic nihil non suspicio, nisi quòd brevitas, quam tibi olim commendavi, reddidisset Librum vendibiliorem. Atque hoc negotium* FROBENIUS *suscepit à me non persuasus, sed compulsus. Et res est non exigui sumptûs. Miseret me boni viri, nimiùmque sinceri, cui pseudocheus ille miris technis imponit. Si* Civitatem *illam vel prælegendo, vel aliâ quapiam*

ratione

VIVIS, (a) POLYDORI VERGILII, (b) CUTHBERTI TONSTALLI,

ratione posses vendibiliorem reddere, sublevares hominem. Ego nullam video viam, nisi ut totus AUGUSTINUS *emendatus prodeat. In hôc velim te adjutare, susceptâ aliquâ portione laboris. Nos tametsi jam lassi, non defuturi sumus officio nostro. Ex animo, mi* VIVES, *gaudeo tibi* Britanniam *esse prosperam, quod ut tibi proprium ac perpetuum sit precor. Bene vale.* Basileâ 27. Decembris, *Anno* 1524. Et pagin. 912. VIVES ERASMO. *De* Francisco *nimis multa: non est ille tanti. A* FROBENIO *iniquum esset postulare, quod foret ei damnosum. Mea Opera non distrahi, mirandum non est; quippe non solùm carent ingenio, sed etiam ingenio, & peritiâ, & nomine, denique iis rebus omnibus, quibus commendari Libri solent; quæremus alium, cui minùs doleamus nos imposuisse, quàm* FROBENIO, *excudendis monumentis tuis præclarè de literis merito.* Brugis 14. Febr. 1526. Et pag. 1646. ERASMUS RHENANO. —— *ne mihi cum* Francisco *multum sit negotii, qui linguâ multas habet pecunias mihi paratas &c. Libros optimos semper advehendo, ne à nobis advehendi curentur.* —— *anno* 1517. Et pag. 899. 900. VIVES ERASMO. (1) Franciscus BERCKMANNUS *rogârat me, ut Libellos meos recognoscerem, quos cuperet apud* FROBENIUM *imprimi: nunc scriptum est mihi, eum nescio quid causificari,* FROBENIO *non vacare. Miseret me tui, cui toties fuerit cum ejusmodi homine negotium.* καθ' ὃ οἶμαι ἔγραφας (2) *mendacium in* Colloquiis: *quærendus mihi erit alius, ne toties cogar huic homini succensere ab eo falsus. Si* FROBENIUS *vult recipere mea imprimenda, libens ad eum mittam, modò ne admisceat se* Franciscus *negotio: Sin secus invenies alium.* —— Londino 13. Novemb. 1525. Et quoniam hìc in malæ fidei exemplum incidi, aliud ejusdem addere non pigebit in SENECÆ Operibus antea à FROBENIO anno 1515. excusis, & à (3) RHENANO NESENÓque recognitis admissum. Sic ERASMUS (pag. 901.) in Epistolâ ad *Robertum* ALDRISIUM *Anglum, Basileæ* 25. *Decemb.* 1525. datâ scribit. *Si memor es nostræ pristinæ consuetudinis, & si mores antiquos obtines, unum officium mihi præstes velim, quod absque tuo sumtu præstare poteris. In Collegio Regali sunt Opera* SENECÆ *descripta in membranis. Ex his multa subnotâram in Codice meo. Editionem commendâram* Germano *cuidam, quem habebam pro amico fidissimo; is absente me pessimâ fide se gessit in excudendo Opere. Et ne deprehenderetur, optimam Exemplaris partem sustulit. Hoc dedecus mihi sarciendum est. Quare te rogo, charissime* ALDRISI, *sume Volumen Operum* SENECÆ *à* FROBENIO *excusi, & committe aliquibus bonæ fidei, qui denuo adscribant in margine, quæ discrepant. Eum Codicem sic notatum mittito ad* Thomam MORUM, *ut per eum ad me veniat. Libros* Naturalium Quæstionum *scio editos. Eam collationem ego peragam. Dignus est* SENECA *hôc studio, debes tu quoque nonnihil studiis publicis; mihi præter mutuum amorem debes nihil. Reponam, quicquid in hoc negotium impenderis, vel ad assem, & insuper dabo operam, ne prorsus in sterilem fundum istam officii sementem fecisse videaris. Magnopere velim istuc quamprimum fieri.*

(a) ERASM. Epistol. pag. 646. ERASMUS Rot. RICHARDO PACEO S. D. *Ex Officinâ* Frobenianâ *scribunt eruditi quidam* POLYDORI Proverbia *majusculis formulis excudi, chartâ tam insigni, ut non aliud Opus dignatus sit* FROBENIUS *majore vel honore vel curâ. Addet Opus* de rerum Inventoribus, *simili dignitate; idque facit hortatu, imò impulsu meo. Nam ille planè remiserat Opus* Anterpiam *per* Hieronymum *filium, nec ullis rationibus adduci potuit, ut aggrederetur. Exi-*

(1) Is est, cujus antea mentio quædam facta est, & in hunc locum uberior rejecta.

(2) Hoc Colloquium est PSEUDOCHEI & PHILETIMI, in quo ERASMUS *Franciscum* illum BERCKMANNUM prævaricatorem lucri turpis avidum sub PSEUDOCHEI personâ depingit.

(3) Lege (pag. 1539.) Epistolam RHENANI ad ERASMUM *Basileæ* 17. *April.* 1515. datam; in quâ NESENI in recognoscendo diligentiam & non obesam in olfaciendis erratis narem laudat. Nec igitur dubitabo iis, qui Prælo *Frobeniano* castigando aliquando præerant, NESENUM (de quo antea nonnulla diximus) adnumerare.

TALLI, (a) THOMÆ MORI (b) UDALRICI ZASII &c. commendabat lucubrationes; (c) semper interim, (quod amicum decebat) sollicitus, ne FROBENIUS, quem neque impensæ nec operæ parcere unquam cognoverat, detrimenti quicquam ex suâ in bonas litteras propensâ liberalitate acciperet; ideóque cùm sua in JOHANNIS Evangelium Paraphrasis excuderetur, conabatur eam (d) Imperatoris privilegio communire: ratus indignissimum fore,

Exibit utrunque proximo Mercatu Francfordiensi *bonis avibus. Eat nunc* POLYDORUS, *& credat susurronibus, qui jactitant me invidere illius gloriæ.* ——— *Ex rure* Anderlaco. 11. Junii. 1521. Et pag. 777. ERASMUS Rot. POLYDORO S. D. ——— *Primum scis Exemplar, quod miseras, non esse apud* FROBENIUM, *sed apud* Franciscum. *Egi cum* FROBENIO *de Editione Operis, vel Operum potiùs. Ait, si majusculis excudat, fore Volumen ingens, nec sexcentos aureos suffecturos in sumptus, & metuit aleam in vendendo. Nam* Germania *nunc insanit in ea, quæ sapiunt* Lutheranum *quiddam. Alioqui est pulchre animatus ad gratificandum utrique nostrûm, & ipse efficiam ut sit animatior. Est triplex excudendi ratio. Nonnunquam totum negotium* FROBENIUS *suscipit suo periculo: hoc aliquoties facit in minoribus Voluminibus, in quibus minùs periculosa est alea. Nonnunquam tota res agitur periculo alieno, ipse tantùm pro operâ suâ paciscitur mercedem. Nonnunquam res fit communi periculo sociorum. Jam in pactione operæ* Franciscus *mercedem offert oppidò quàm iniquam. Nunc agitur* Francfordiæ, *an res vel unius* Francisci, *vel sociorum communi periculo possit agi. Et quid actum sit, perscribam, ubi* FROBENIUS *è Mercatu redierit. Spero rem futuram ex animi tui sententiâ.* — *Si nancisci possis negotiatorem, qui quinquaginta Volumina ad se reciperet, cætera facilè conficerem cum* FROBENIO. *Bene vale.* Basileâ. *Anno* 1523. Et pag. 934. Id. ad Eund. *In excudendis ingenii tui monumentis non esse satisfactum animo tuo, vehementer dolet tum mihi, tum* FROBENIO. *Id enim magnopere studebamus utrique. Literæ tuæ videbantur hoc præscribere, ne recederetur ab Exemplari. Itaque diligenter hortatus sum, ut summâ fide versarentur in eo negotio, ac subinde in ipso Operis progressu inculcavi eadem. Confirmabant id fieri, nisi sicubi manifestarius esset calami lapsus. Præerat castigationi* Sigismundus GELENIUS, *vir utriusque Linguæ non vulgariter doctus, probæque fidei. Tuum Exemplar asservari jussi. Mihi nihil mandâras: & religio erat in Opere alieno vindicare tantum juris. Alioqui non piguisset hanc operam pro tanto amico sumere, etiam si quid fuisset gravius.* — Basileæ 30. April. 1526. Et pag. 971. ERASMUS POLYDORO VERGILIO S. D. ——— *De Libello excudendo egi cum* FROBENIO, *respondet se paratissimum, eâ lege quâ excudit* Adagia. *Bene vale, patrone magne.* Basileâ 24. Martii, *Anno* 1527.

(b) ERASM. Epistol. pag. 813. ERASMUS Cuthberto TONSTALLO, *Episcopo* Londinensi *S. D.* ——— *Si cupis tuum Opus excudi, agam cum* FROBENIO. *Nondum enim egi seriò. Bene vale, Præsulum optime. Datum* Basileâ 4. Septembris, *Anno* 1524.

(a) Lege Epistolam ERASMI ad FROBENIUM 1517. datam & suprà citatam.

(b) ERASM. Epistol. pag. 1625. ERASMUS BRUNONI *S. D.* ——— *Admone* FROBENIUM, *ut excudat Libellum* ZASII de Origine Juris ——— 24. *August.* 1517. Et pag. 1689. ERASMO Lambertus HOLLONIUS S. D. ——— *Succedet* FROBENIO Zasianum *Opus* ——— Basileæ 5. Decemb. 1518.

(c) ERASM. Epistol. p. 1846. ERASMUS LECTORI S. D. ——— *Bene vale; curâque ne* Joannem FROBENIUM *impensæ & operæ pœniteat, qui nihil detrectat, quod ornandis, provehendis, juvandisque bonis studiis conducat.*

(d) ERASM. Epistol. pag. 707. ERASMUS BILIBALDO suo S. D. ——— *Nemo nescit, quantum bonæ literæ debeant* FROBENIO, *qui solus omnium suo damno*

fore, si FROBENIUS (a) communis omnium Studiosorum amicus, (b) qui attentè curabat, ut quicquid è suo prælo exiret, esset (quoad fieri poterat) inculpatissimum, nullúmque Opus à se, nisi usque melius, recuderetur, damnum ex eâ amicitiâ, eâ curâ ullum pateretur.

In

no nostris studet compendiis; sed ut sunt Κεραμεῖς, plerique insidiantur homini propemodum conjurati, ut illum perdant. Ubi quid novi Operis prodit, quod putent fore vendibile, mox unus atque alter suffuratus ex ipsius Officinâ Exemplar, excudit ac venditat minimo. Interim FROBENIUS *immensam pecuniam impendit in Castigatores, frequenter & in Exemplaria. Huic iniquitati facilè succurretur, si fiat Imperatorium Interdictum, ne quis Librum, primùm à* FROBENIO *excusum, aut cui sit aliquid ab Auctore additum, excudat intrà biennum. Tempus longum non est, & Officina* Frobeniana *vel ob hoc favore digna est, quòd nihil ex eâ prodit ineptum aut seditiosum. Exceditur nunc* Paraphrasis in Evangelium JOANNIS, FERDINANDO *dicata; cujus partem ad te mitto, ut ostendas, si videbitur commodum. Non dubito, quin res facilè possit impetrari. Referet tamen, si id fiat quàm primum. Si non est commodum, ut fiat per te, poteris aliis mandare. Adest enim, ut audio,* Jacobus SPIEGEL, *mihi cum primis amicus, homo candidus; adest Episcopus ac Princeps* Teramnensis, *Nuncius Apostolicus, qui pro suâ humanitate mihi semper favit unicè. In hôc negotio, mi* BILIBALDE, *mihi nec seritur, nec metitur, & tamen* FROBENII *ac literarum causâ libenter & hic tibi debebo, qui multis aliis nominibus tibi sum obstrictissimus. Si Diploma Cæsareum non statim poterit expediri, saltem sciamus impetratum esse, ut in his Nundinis* FROBENIUS *possit uti titulo. Summus Pontifex ad me Diploma plenum honoris ac benevolentiæ misit. Jurat illius Secretarius, non esse vulgare, sed verè omnia ab ipso Pontifice dictata. Bene vale, vir hujus seculi decus.* Basileâ 27. Januarii. *Anno* 1522.

(a) Sic vocat GLAREANUS in Epistolâ ad ERASM. 1516. data. pag. 1577. 1578.

(b) Hoc antea notavit CHEVILLERIUS; cujus verba hìc adjiciam ex pag. 134. *Origin. de l'Inprim. de Par.* „ JEAN „ FROBEN, cet Imprimeur si exact & si „ correct, dans sa petite (1) Préface sur „ CŒLIUS RHODIGINUS de l'année „ 1517. blâma fort quelques Libraires de „ son tems, qui abandonnoient tout-à-„ fait la correction de leurs Impressions, „ & ne se mettoient point en peine qu'el-„ les fussent pleines de fautes, pourvû „ qu'elles leur coûtassent peu, & qu'ils „ les débitassent plus promptement, en „ les donnant à meilleur marché : en un „ mot, qui cherchoient uniquement le „ gain & le profit dans le noble exercice „ de la Librairie, même par la ruine des „ bonnes études. Il s'en prend aussi à „ ceux qui ont assez peu de jugement „ pour acheter ces Editions corrompuës „ & défigurées sous prétexte qu'elles coû-„ tent peu. Il prétend qu'ils se trompent, „ qu'ils les achetent très-cherement, qu'on „ n'a jamais bon marché d'un méchant „ Ouvrage d'Imprimerie rempli d'un „ grand nombre de fautes, à quelque prix „ qu'on l'achete; *Parvo emit, quisquis Librum emendatum etiam magno emit. Magno emit, quisquis Codicem mendosum etiam minimo emit.* Et dans l'Edition Grecque-Latine du Nouveau Testament „ d'ERASME, qu'il avoit faite l'année „ précedente, il dit fort ingenieuse-„ ment, que celui qui achete une Edition „ pleine de fautes n'achete point un Li-„ vre, mais une peine & un tourment : „ *Qui Librum mendis undique scatentem habet; certè non habet Librum, sed molestiam.* Idem CHEVILLERIUS pag. „ 129.

(1) In CŒLII RHODIGINI Editione ann. 1517. quam nunc in manibus habeo, neque ista verba, nec Præfationem hìc memoratam reperio.

(1) Lege

In Frobenio nullibi moram sibi esse sentiebat unquam Erasmus, quoties Opus aliquod nobile & arduum prælo procurabat,

129. „ Jean Froben imprima la Concordance de la Sainte Bible en l'année „ 1496. & 1525." [De quibus Editionibus jam dictum est in Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 257.] Et pag. 131 —— „ Nous arrêterons un peu ici pour parler „ de ces Concordances de Froben, où „ il imprima les Chiffres si fidellement. „ Cet Imprimeur y ajoûta une seconde „ Partie, qui contient les particules indéclinables de la Bible, &c. Ouvrage „ commencé par *Gautier* Jonau *Ecossois*, „ Chapelain de Jean *de Raguse*, achevé „ par deux autres de ses Chapelains, & „ reduit en ordre Alphabetique par un „ *Espagnol* Jean de Secubia. —— „ Les „ Envoyez des *Hussites* du Royaume de „ *Boheme* étoient venus à *Bâle*, & fondoient leur erreur de l'obligation indispensable pour tous les Chrétiens de „ communier sous les deux especes, sur „ ce passage de l'Evangile: *Nisi manducaveritis & biberitis.* Pour savoir donc les „ significations des particules *Ex*, *Per*, „ *Nisi*, *Et*, en combien de manieres elles „ étoient employées dans l'Ecriture Sainte, „ Jean *de Raguse* forma le dessein de faire travailler à une Concordance des „ mots indéclinables de la Bible. Secubia y fit une Préface, & rendit l'Ouvrage public. *Sebastien* Brant, *Allemand*, le fit imprimer l'année 1496. „ par Froben: & l'année 1525. ce même „ Imprimeur le remit sous la Presse, avec „ la Préface, dans laquelle on peut lire „ toute l'Histoire. —— „ Par ce recit on sait qui a fait la seconde Partie de „ la Concordance, qui comprend les „ mots indeclinables: on ne sait pas si „ seurement qui a fait la premiere, qui „ contient les mots déclinables; néantmoins je croi que c'est Hugues *de Saint Cher*, Docteur de la Faculté de „ *Paris*, de l'Ordre de Saint *Dominique*, „ qui fut Cardinal en l'année 1245. —— „ La petite Préface *Cuilibet volenti*, qui „ parle de cette Concordance de S. *Jacques*, est dans l'Impression de *Nuremberg* par *Antoine* Coburger 1485. „ dans les deux de *Bâle* par Froben „ 1496. & 1525. dans celle de *Jean* Marechal à *Lyon* 1526. & même *François* Arola, qui retoucha la Concordance, & la fit imprimer à *Lyon* par „ Gryphe l'année 1551. n'en retrancha „ point la petite Préface des Manuscrits. „ —— Or je trouve, que Hugues „ *de Saint Cher* s'appelloit aussi Hugo *de Sancto Jacobo.*" Qui voluerit hæc fusiùs descripta legere Chevillerium adeat.

Idem Cheviller. p. 135.] „ Le „ chef d'œuvre de *Jean* Froben fut „ l'entreprise qu'il fit d'imprimer le St. Augustin fort correct. Il avoit un si „ grand desir de réüssir dans son dessein, „ & ce travail lui paroissoit si glorieux, „ qu'il (1) souhaitoit n'avoir point plus „ de vie, qu'autant qu'il en falloit pour „ le voir achevé. Sept Presses tout à la „ fois étoient occupées à cette Edition; „ mais il mourut aussi tôt après l'Impression des deux premiers Tomes. C'est le „ S. Augustin d'Erasme de l'année „ 1529. en dix Tomes, appellé ordinairement à longues lignes, qu'on tira autrefois de la Bibliotheque de *Sorbonne*, pour „ convaincre les Ministres au Colloque „ de *Poissy* par une Edition, qui ne leur „ fût point suspecte.

Gravissimo huic Operi Privilegium impetrandi cupidus Erasmus scripsit ad *Nicolaum* Vesuvium ann. 1528. 21. *Septemb.* —— *Optârim, ut si fieri possit, saltem pro* Augustino *daretur Regium Privilegium. Ab hôc Opere pendent facultates liberorum* Frobenii. *Ego propemodum gratìs meam operam impendo, alioqui non sumturus tantum laboris pro bis mille florenis. Religio me coegit. Audio Cardinalem* Franciæ *hominem non nimis facilem, in cujus aures fortassis instillant aliquid inauspicati quidam, quo minùs æquum experiamur. In hôc Opere nihil erit meum, nisi quòd mendas, quantum licuit, submovi, notha subindicavi, & libros*

(1) Lege postea Epistolam Erasmi ad Emstedium ann. 1527. de morte Frobenii.
(2) Erasm. Epistol. pag. 1122.

rabat, licet FROBENII (a) socios cunctationis aliquando insimularet. Inter eruditos, qui sua Opera *Frobeniano* prælo commiserunt, viros fuit LEONARDUS PORCIUS *Vicentinus*, (b) *non minùs humanus quàm doctus*, Libelli *De ponderibus ac mensuris* Author, (c) *adeò consentientis cum* Asse BUDÆI, *ut nemo dubitaret*, *quin alteruter alterum compilârit.* (d) *Nullum* Libellus *ipse nec* (e) *loci nec temporis indicem habebat*, *præter Insigne Officinæ* Frobenianæ: BUDÆO, *suorum* de Asse *librorum Editione tertiùm jam aut quartùm sub prælo repetitâ* [*abhinc* (f) *paulo minus biennium*] Lugduni *inter Aulicos agenti fortè oblatus est.* (g) BUDÆUS *graviter exarsit*, *ac æmulo illi sempiternam notam ad ignominiam inussisset*, *nisi intercessissent amici. Hæc enim contentio ne latius serperet*, JANI LASCARIS *authoritate perfectum est. Qui cum utrique amicissimus esset*, *haud æquum putavit inter honestissimos homines simultatem diutius ingravescere. Et cùm apud* BUDÆUM *plurimum gratiâ polleret*, *impetravit*, *quanquam ægre*, *ut digressio in* PORTIUM, *contumeliosa quidem illa*, *sed certè expressa à justâ indignatione*, *quam removendæ suspicionis*, *suique purgandi causâ*, BUDÆUS *Libris* de Asse *inseruerat*, (h) *eximeretur indè. Ac* BUDÆO *quidem tantæ contentionis causam attulit* BAPTISTA ÆGNATIUS Venetus, *omni liberali ingenuâque doctrinâ apud* Italos *id temporis florens*, *qui editis in* SUETONIUM *adnotationibus tam præclari inventi laudem modò* BUDÆO, *modò* PORTIO *tribuens*, *de eâdem fideliâ duos parietes dealbaverat*, *&* *utrique gratificari cupiens*, *ambos inter se commiserat. Cæterùm ut deferbuit ira*, *usque adeò pœnituit ejus criminationis*, *quâ usus erat in* PORTIUM, *ut postea noluerit cujusquam injuriâ magnitudinem animi sui inflectere*; *quòd iracundiâ præceps in eum esset invectus*, *quem postea cùm Juris Civilis disciplinâ eruditissimum*, *tum morum probitate alioquin integerrimum intellexisset.*

Audiamus jam (i) ERASMUM de FROBENIO suo perorantem.

libros secundùm materiarum congruentias digessi. Præfatio nihil habebit, *quod quenquam offendat. Si quid Præsul tuus valeat apud Regem*, *velim*, *ut pro hôc saltem Opere Regis Privilegium nobis impetret.*

(a) Pag. 934. ERASMUS JOANNI *Episcopo* Lincoln. —— *De* AMBROSIO *nihil fiet hôc anno*: *res non stat per me sed per socios* FROBENII. —— *anno* 1526.

(b) Lege (p. 987.) Epistol. ERASMI ad BUDÆUM dat. *Basil.* 22. *Jun.* 1527.

(c) Pag. 1417. Epistol. ERASM. ad *Georg.* AGRICOL. 29. *August.* 1531.

(d) Lege BUD. *de Asse* Edit. *Colon.* 1528. 8°. pag. 555.

(e) De loco indicat Insigne *Frobenianum.* De tempore Epistola ERASMI ad BUD. modò citata docet id factum ante ann. 1527. 22. *Jun.*

(f) Anno igitur 1526. nam Editio Libri *de Asse Coloniensis* prodiit 1528.

(g) Lege *Vitam* BUD. *Paris.* 1540. 4°. pag. 23. 24.

(h) Tota ea digressio abest in Editione *Parisiensi* ann. 1542. fol.

(i) Epist. (pag. 957.) ad *Theobald.* FETTICHIUM, dat. *Basil.* 5. *Decemb.* 1526.

(a) Auc-

tem. —— *Nemini potest obscurum esse, quot jam annos* JOANNES FROBENIUS, *quantis vigiliis, laboribus, impendiis, ornârit* (a) *eximios Auctores, idque longe majore suâ gloriâ quàm lucro. Habet domi* (b) *Virum utriusque literaturæ doctissimum, parique fide præditum, quod ego sanè non in postremis numero. Mihi præterea vel immori libebit huic negocio, tam utili, támque pio. Proinde meo judicio non alius dignior vestro favore quàm* FROBENIUS, *nec per aliam Officinam meliùs consultum fuerit præclaris Auctoribus; denique, vix in alium æquè gratum memorémque collocaveritis vestrum officium. Porrò,* —— *si quid mea scripta valebunt, hactenus cum* VIRGILIO *licuit dicere, utinam & illud adjicere liceat,* Nulla dies unquam memori vos eximet ævo. *Certè dabitur opera pro viribus, ne posteritas ignoret, cui debeat hanc litteraturæ vetustioris accessionem.*

Hinc æstimare licet, quantus fuerit, qui ERASMUM meruerit præconem, FROBENIUS (c) *omnium Chalcographorum princeps,* (a) *vir*

(a) Auctorum, quos FROBENIUS impressit, plerosque ipsius hortatu ERASMUS recognoscebat & scholiis illustrabat. E. G. ERASM. Epistol. (pag. 1880.) ad *Joan.* ULATENUM. *Cùm* Joannes FROBENIUS, *vir ornatissime, adornaret suis typis excudere* Tusculanas Quæstiones M. TULLII, *méque rogâsset, ut hìc aliquid adderem opellæ meæ, quò Liber exiret aliquâ recentis utilitatis accessione commendatus: eò lubentiùs hanc suscepi provinciam, quòd pluribus jam annis mihi nihil aut perpusillum commercii cum Musis mansuetioribus fuisset. Itaque conferendorum Exemplarium negotio famulis delegato, judicandi partes mihi sumsi: totóque Opere non oscitanter perlecto, digessi versus carminum, quæ ille quidem non sinè exemplo* PLATONIS *&* ARISTOTELIS, *ex Græcis Latinisque Poetis, sed propemodum ad tædium usque congerit: ubi variabant Exemplaria, vel quod probabatur, amplexi sumus; vel si videbatur anceps judicium, utramque lectionem servavimus, alteram in contextu, altéram in spatio marginis: nonnulla citra Codicum suffragium restituimus, sed nec admodum multa, & ibi duntaxat ubi res homini docto & exercitato non esset obscura: nonnihil etiam Scholiorum adjecimus.* FROBENIUM de TERENTIO cum Commentariis excudendo aliquando cogitâsse legimus in Epistolâ ERASMI ad GOCLENIUM ann. 1517. datâ. pag. 268.

(b) Hunc virum (quod antè ego incautus credideram, Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 292.) fuisse LACHNERUM putant ZELTNERUS (pag. 207. *Corrector. Typograph.*) at CAVEUS (in *Prolegom. in Scriptor. Eccles.* n. XI.) alium quendam anonymum LACHNERI successorem. Diu enim ante annum 1526. quo hæc data est Epistola, LACHNERUM obiisse, anno nempe 1518, ex supra-dictis constat. Virum autem, quem hìc ERASMUS laudat, *Beatum* RHENANUM esse nonnulla mihi est suspicio. Hôc anno (1526.) RHENANUS *Basileæ* apud FROBENIUM suas in PLINIUM Annotationes edidit. Porrò ERASMI animus (utì antea observatum est) in RHENANUM fuit semper proclivior, à LACHNERO aliquando (quia fortè Pontificiis impensiùs, quàm RHENANUS favebat) alienior.

(c) ERASM. Epistol. pag. 332. DORPIUS ad ERASM. *Lovan.* 15. Jul. 1518. *Sed heus, præterieram ferme, quod minimè oportuit,* FROBENIO *omnium principi Chalcographorum (pace modo* * THEODORICI *nostri dixerim) plurimam ex me salutem utì nuncies, cui omnes debemus Studiosi non vulgariter: Largiatur ei Dominus Deus annos vitæ & plurimos, & felicissimos, quò pulcherrimæ provinciæ, in quâ* ALDUM *quoque ipsum, meo judicio, post se relinquit, par esse queat. Quid enim is, nisi eximiè eruditum, & quantâ curâ excudit?*

(a) Pag.

* MARTINI *Typographi celebris* Lovanii.

(1) Lege

(a) *vir doctus & in Arte chalcographicâ Dædaleo ingenio præditus*; (b) *litteris illustrandis natus*; (c) *cujus typis nihil fieri potest nitidius, elegantius, amœnius*; (d) *cujus Officinâ non est alia vel accuratior, vel unde plus bonorum exeat Codicum, præsertim qui ad sacras pertineant litteras*; *tanta ei accedebat* (e) *majestas & nitor*: quam (f) ERASMUS nunquam patiebatur otiari; omnibus eruditorum virorum Libris, (g) exclusis tamen *Lutheranis*, patentem.

FROBENIUS ex uxore (h) GERTRUDE LACHNERI filiâ susceperat (i) HIERONYMUM, & (k) JOANNEM ERASMIUM filiámque

(a) Pag. 502. in Epistol. KOSTELECII ad ERASM.

(b) Pag. 851. in Epistolâ ERASM. ad *Olmutzens.* Episcop. PLINIO præfixâ 1525.

(c) Pag. 308. in Epistol. BERALD. ad ERASM. Typos habuit FROBENIUS non solùm *Græcos* & *Latinos*, sed *Hebræos* quoque, quibus in suis edendis *Sebastianus* MUNSTERUS, ann. 1527. usus est.

(d) Pag. 154. in ERASM. Epist. ad LEON. X. ann. 1515. & pag. 349. ad *Anton.* PUCCIUM ann. 1518.

(e) Pag. 851. in Epistolâ modò citatâ.

(f) Pag. 284. in Epistol. ERASMI ad BUD. 1517. ——— *cum subitò periculum esset, ne omnia* FROBENII *prela cessarent, propterea quòd Chartarius ad diem præstitutum non adesset, passus sum, nec id admodum volens, ut* Beatus RHENANUS *è sarcinâ meâ, si quid inesset, deligeret.*

(g) Pag. 578. in Epistol. ERASM. ad LEON. X. ann. 1520. ——— *Minis etiam egi cum* Joanne FROBENIO *Typographo, nequid Operum* LUTHERI *excuderet.*

(h) Pag. 1539. in Epistol. RHENAN. ad ERASM. ann. 1515. ——— *salutant te & reducem exosculari cupiunt* FROBENIUS, GERTRUDIS *uxor*, AMERBACHII & NESENUS. Antea ubi LACHNERI mentio fiebat, FROBENII socer vocabatur. Et pag. 645. in Epistol. ERASMI ad GOCLEN. 1521. ——— *Accipe ab hôc* Stephano *camisiam imperfectam quam mihi misit uxor* FROBENII.

(i) Pag. 935. in Epist. ERASM. ad EGNAT. & ad CASIMBROTUM, 1526. ——— *Qui has reddit*, Hieronymus *est* FROBENIUS Joannis FROBENII *filius*, *juvenis modestus & candidus.*

(k) Ei nomen ERASMII ab ERASMO, qui FROBENIUM vocare (1) compatrem solebat, impositum credo, cùm eum à partu sacro fonte tingendum susciperet unà cum RHENANO, qui & ipse FROBENIUM compatris (2) nomine compellat. Hunc ERASMUS in Epistolâ ad *Hieronymum* (3) FROBENIUM ὑποκοριστικῶς salutat *Erasmiolum*; eidémque anno 1524. inscribit suum (4) *Colloquiorum* Librum. Perinde

(1) Lege priùs Epistol. ERASM. ad FROBEN.

(2) Vide Edition. Libri I. *Grammat.* GAZ. 1516.

(3) Pag. 659. ERASMUS Rot. Hieronymo FROBENIO. S. D. *Mihi gratias agis*, *mi* Hieronyme, *quòd ex Literis meis propensior in te factus sit patris animus. Sed in te situm est, ut sit propensissimus. Id fiet, si te verè filium esse declares, & ex animo rem patris adjuves. Non mirum, si quando cessant Opera mercenaria. At tu, dum patrem adjuvas, tuum ipsius agis negotium. Nunc ætas est laborum omnium patiens; ea est rebus honestis exercenda. Quod datur vacui temporis, hoc impende honestis Studiis, & evolvendis bonis Auctoribus. Fuge consortia nepotum & ociosorum, abduc te à juvenilibus voluptatibus, & veris dotibus temet instrue. Quod si facias, non deerit tibi neque gloria, neque pecunia: sin secus, & ego te frustra commendavero patri, & ipse tibi parum bene consulueris. Sed absit, ut hoc eveniat. Confido, mi* Hieronyme, *te talem futurum, qualem optamus utrique. Bene vale, & saluta* ERASMIOLUM *puerum, ut audio, spei optimæ.* Brugis 14. Augusti, *Anno* 1521.

(4) D. ERASMUS Rot. *optimæ spei puero* Joanni Erasmio FROBENIO *S. D. Vicit Libellus tibi dicatus expectationem nostram*, ERASMI *mellitissime: tuum erit videre, ne fallas expectationem nostram. Ille sic adamatur, sic rapitur, sic teritur manibus studiosæ juventutis, ut & patri tuo fuerit subinde typis excudendus, & mihi novis accessionibus identidem locupletandus, dicas & illum ὡραῖον quempiam esse, deliciásque Musarum sacra colentium. Quò magis adnitendum erit, ut tu quoque sis, quod diceris, hoc est, ut literis &* morum

que (a) JUSTINAM, quæ NICOLAO EPISCOPIO nupſit. Ex Epitaphiis à (b) JOANNE LA CAILLE memoratis conſtat *Hieronymo* annum 1507. JUSTINÆ 1512. fuiſſe natalem; & hujus cum EPISCOPIO nuptias in 1529. incidiſſe. Ille enim anno ætatis 56. CHRISTI 1563. Hæc anno ætatis 52. CHRISTI 1564. poſt ſeptem luſtra in conjugio exacta, è vivis deceſſit. Horum patrem FROBENIUM, fatis labores, quibus indefeſſus inſudabat, abrumpentibus anno 1527. (c) *amicum* ERASMI *incomparabilem paralyſis nobis ademit.*

Perinde hunc (1) curabat, ante & poſt FROBENII obitum, ac ſi ipſe genuiſſet.

(a) Pag. 1224. ERASMUS Rot. Nicolao EPISCOPIO S. —— *quum* Baſileam *relinquerem* —— *mihi inſcenſuro navem venit in mentem* EPISCOPIUS, *cum novâ nuptâ* Juſtinâ, *cujus modeſtiſſimam indolem ab ipſius infantiâ ſemper amavi: porrò, cum ætate ſemper accrevit virginum præcipua dos, pudor ac verecundia morum, ut non ſinè causâ inter cæteras puellas eximium quoddam virgineæ pudicitiæ exemplum haberetur.* —— *Ex animo gratulatus ſum utrique veſtrûm, quòd ſacer ille matrimonii nexus tam aptum par hominum copulâſſet, caſtum caſtæ, candidum candidæ, probum probæ: ſpero futurum, ut brevì magìs etiam gratuler, ubi vobis parvulus in aulâ luſerit* Episcopiolus, *qui nobis eodem ore vos ambos referat, nec vos ſolùm, ſed amiciſſimum etiam virum* Joannem FROBENIUM: *ſolet enim Natura frequenter & in nepotibus avorum ſimulacrum depingere. Audio te ſucceſſurum in ædes, quas iſthic meo diſceſſu feci vacuas; in eas, inquam, ædes, in quibus tantum annorum peregi, ut ab hôc exortu vitæ, ne in Civitate quidem ullâ vixerim diutius; in eas, quas ſoceri tui benignitas toties mihi conata eſt dono obtrudere.* — Friburgo. 7. Aug. 1529.

(b) *Hiſtoire de l'Imprimerie.* pag. 35. 36.

(c) Pag. 1057. ERASM. Epiſtol. ad Joann. à LASCO.

(a) Pag.

morum probitate ſis omnibus bonis chariſſimus. Vehementer autem pudendum fuerit, ſi, cùm tam multos hic Libellus, & Latiniores reddiderit, & meliores, tu commiſeris, ut ad te ipſum non redierit eadem utilitas, quæ per te pervenerit ad omnes. Cúmque tam multi ſint adoleſcentes, qui tibi nomine Colloquiorum *gratias agunt; nónne meritò cenſeatur abſurdum, ſi tuâ culpâ factum videatur, quò minùs mihi poſſis eodem nomine gratias agere? Accrevit Libellus ad juſtam Voluminis magnitudinem; tibi quoque conandum eſt, ut quantum accreſcit ætas, tantum accedat & honeſtæ eruditioni & morum integritati. Suſtines non vulgarem expectationem, cui respondere neceſſarium, vincere pulcherrimum fuerit: certè fallere ſinè ſummo dedecore non potes. Nec hoc dico, quòd hactenus pœniteat profectûs tui, ſed ut currenti calcar addam, quò curras alacriùs; præſertim cùm eam ætatem ingreſſus ſis, quâ non alia continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis ſemina. Fac igitur, ut hæc* Colloquia *verè tua dici poſſint. Dominus* JESUS *ſervet iſtam ætatem tuam puram ab omnibus inquinamentis, ſempérque ad meliorem provehat. Vale.* Baſileæ *Kalend.* Auguſt. *Anno* M.C.XXIV.

(1) Pag. 733. ERASMUS Conrado HERESBACHIO S. *Nec te rogabo, ut* Eraſmiolum *nobis ſic inſtituas, ut & optimis parentibus & te præceptore dignus evadat, neque viam præſcribam, quâ id facere oporteat, ne vel de tuâ fide, vel de prudentiâ tuâ parum magnificè ſentire videar. Tantum illud dicam, te iſto officio non minorem gratiam initurum apud me, quàm apud ipſos parentes, quibus tamen, ut par eſt, unicè charus eſt puer, ac præter affectum, quem in te gerit uterque, nôſti quàm neuter ſit ſordidus aut illiberalis.* ---- Baſileæ 18. Octob. 1522. Et pag. 1240. ERASMUS Rot. Joanni Eraſmio FROBENIO. S. D. *Epiſtolium ad te meum, quod hìc per oblivionem, ut opinor, reliqueras, tibi remitto: dixeras enim hoc inter tibi chariſſima* Κειμήλια *reponendum eſſe. Mitto &* Colloquia *funiculis ornata, quæ ſi frequenter in manus ſumſeris, fiet, ut etiam abſentes inter nos miſceamus colloquium. Priusquam relinquas* Baſileam, *fac ad me perſcribas, quàm tibi ſucceſſerit equitatio, quámque felicibus auſpiciis te tua patria reducem exceperit. Quòd ſi non pœnitet migrationis, nos tui deſiderium moderatiùs feremus. Sin & alacriùs & majore tuo bono vivis alibi quàm apud nos vixiſti, gratulamur etiam tuæ felicitati: neque enim aliâ conditione te dimiſimus, quàm ut alibi magìs ex animi tui ſententiâ, fructûque uberiore vitam ageres. Id ſi contingit, plus capiam voluptatis ex tuis commodis quàm ex abſentiâ moleſtiæ. Sin minus, non dimiſimus te, niſi huc rediturum, donec ſeſe offerat commodior occaſio. Proinde fac ſcribas & quàm primùm, & ex animo. Si non offertur alius certior, poteris per* Bonifacium AMERBACHIUM *tutò, quæ voles ſignificare. Scito nullas meas Literas ad te venturas inanes. Bene vale, ſuaviſſime* ERASMI. *Saluta tuos omnes verbis. Salutat te* HAJO: *nam* CANNIUS, *uti conjicio, ſcribet ipſe. Datum apud* Friburgum Briſgoiæ 2. Novembris, *Anno* 1529.

mit. Primùm dextri pedis talus gravissimo cruciatu diu torquebatur, sic ut nulla mors crudelior: eo per Medicum audacem magìs quàm eruditum consopito veriùs quàm profligato, cœpit esse feroculus, & amicis admonentibus, ut domi se contineret, vitaret frigus, arrisit, non obtemperavit. Ita ex alto nescio quid tollere parantem morbus obortus in humum dejecit. Casus ipse ad mortem satìs erat; post biduum ægre alterum oculum sustulit, jam agens animam. Hujus viri decessus me non vulgariter affecit, præsertim quum AUGUSTINUS *totus ferveat sub prælis non paucis.* (a) *Homo immortalitate dignus annos aliquot vivere poterat, nisi tantopere ægrotare puduisset.* Noli, Lector, indignari, si tibi subjiciam (b) Epistolam, quâ ERASMUS FROBENIO, non minore orationis quàm affectuum vehementiâ, parentavit: additis ad finem aliquot, quæ ERASMUS & alii scripserunt, Epitaphiis.

ERASMUS Rot. JOANNI EMSTEDIO *Cartusiano* S. D.

„ Quum huc ætatis pervenerim, Vir integerrime, tamen ipsâ „ re comperi, me mihi nondum satìs notum esse. Si quidem existimabam me tum Philosophiæ præceptis, tum diutinâ penéque „ perpetuâ malorum ferendorum assuetudine, satìs instructum adversùs istos vulgares, ac propè quotidianos casus, quos à mulierculis etiam videmus moderatè ferri. Cæterùm amici *Joannis* „ FROBENII mors inopinata sic afflixit animum meum, ut mœrorem nullis avocamentis potuerim eximere præcordiis. Jam „ tempus, quod acerbissimis etiam doloribus mederi solet, adeò non „ leniit ægritudinem, ut paulatim magìs ac magìs increverit dolor, „ quemadmodum solet lentum & insidiosum quoddam febris genus „ obrepere, quò non aliud aiunt immedicabilius esse. Exedebat „ me reluctantem cura, penitus medullis insita. Tanto potentius „ est, quod conglutinavit animi inductio mutuáque benevolentia, „ quàm quod Natura conjunxit. Quàm hìc mecum litigavi, quibus „ conviciis meam mihi molliciem exprobravi? Ubi nunc est, inquam, ille Rhetor, qui splendidis dictis solet aliorum mœrorem „ vel eximere vel objurgare? Ubi Philosophus ille *Stoicus*, domitor humanorum affectuum? Ubi Theologus, qui docere consuevit piorum hominum mortem, non luctu lachrymísque, sed gratulationibus, plausûque prosequendam esse? Quid multis? Nusquam

(a) Pag. 1094. ERASM. Epistol. ad JUSTUM *Poloniæ* Secretarium 1528. & pag. 1046. ad ANTONIUM Medicum. *Basileâ*, 9. *Decemb.* 1527. —— *reliquit nos nuper* Joannes FROBENIUS *paralysi correptus. Dederat morbus quædam sui præsagia; sed puduit virum nimiùm fortem ægrotare.*

(b) Pag 1053. Et ad calcem Libri *de Pronunt.* & *Ciceronian.* ann. 1528.

„ quam me magìs puduit mei. Nunquam enim ante hac expertus
„ sum, quantam vim haberet sincera amicitia, ac mutuus animorum
„ nexus. Fratris germani mortem moderatissimè tuli, FROBE-
„ NII desiderium ferre non possum. Non irascor dolori meo ni-
„ mirum justissimo, sed immodicum nimísque diuturnum esse in-
„ dignor. Porrò quemadmodum non erat simplex amor, quo vi-
„ vum prosequebar, ita nec erepti simplex me cruciat desiderium.
„ Magìs enim amabam illum ob liberalia studia, quibus ornandis
„ provehendísque vir ille, fatorum providentiâ, datus videbatur,
„ quàm ob animum in me propensum, morésque candidissimos.
„ Quis enim tale non amet ingenium? Solus erat amico amicus,
„ tam simplex ac sincerus, ut etiam si quid voluisset simulare aut
„ dissimulare, non potuisset repugnante naturâ; tam promptus &
„ alacer ad bene merendum de omnibus, ut indignis etiam ex ipso
„ beneficii quippiam accessisse gauderet. Unde & furacibus ac decoc-
„ toribus erat & gratus & idoneus. Ereptam furto, aut à malæ fi-
„ dei debitoribus interceptam pecuniam, eâ solet alacritate comme-
„ morare: quâ lucrum præter spem objectum alii. Fide tam in-
„ corruptâ, ut in neminem magìs congruat illud: *Dignus qui cum*
„ *in tenebris mices*: atque ut ipse fraudem nemini machinabatur, ita
„ de nullo tale quicquam suspicari poterat, tametsi non rarò delu-
„ sus. Quid esset invidiæ morbus, nihilo magìs imaginari potuit,
„ quàm ii qui cæci nascuntur, animo fingere possint, quid sit co-
„ lor. Offensas quamvìs capitales priùs condonabat, quàm rogaret
„ is, qui offenderat. Nec ullius omnino injuriæ poterat meminis-
„ se, contrà nullius quamlibet vulgaris officii poterat oblivisci. At-
„ que hic sanè, meâ sententiâ, melior erat interdum, quàm expe-
„ diebat vigilanti patrifamilias. Admonebam interdum, ut in sin-
„ ceros amicos esset, qualem esse deceret; in impostores verbis
„ duntaxat benignus esset, interim sibi cavens, ne damnum cum
„ ludibrio lucrifaceret. Arridebat humaniter, sed surdo canebam
„ fabulam. Vicit omnia monita naturæ candor. Mihi verò quas
„ non venabatur occasiones, ut aliquid obtruderet muneris? Nec
„ unquam vidi lætiorem, quàm quum vel dolo perfecisset, vel pre-
„ cibus impetrâsset, ut aliquid acciperem. Hic adversùs hominis
„ captiones erat opus cautione maximâ, nec usquam magìs opus
„ erat meâ rhetoricâ, quàm ad excogitandum colorem, quo, citra
„ molestiam amici, recusarem quod ingerebat. Tristem enim il-
„ lum videre non sustinebam. Si fortè pannus ad vestem erat emptus
„ per famulos meos, ille subodoratus, me nihil suspicante jam sol-
„ verat. Nec ullis precibus adigi potuit, ut reciperet. Arte si-
„ mili fallendus erat, si voluissem illum eximere damno. Tale cer-

„ ta-

„ tamen inter nos fuit assiduè, longè diversum à vulgi moribus, „ dum alter hoc agit, ut abradat quàm plurimum; alter agit, ut „ det quàm minimum. Ne quid omnino daret, efficere non potui; „ certè moderatissimè illius benignitate usum esse me testabitur, ut „ arbitror, omnis illius familia. Mihi quicquid laborum suscipiebatur, „ amore Studiorum suscipiebatur. His cùm ille cohonestandis, „ illustrandis, provehendísque natus videretur, nec ullum defugeret „ laborem, nullas vigilias, satìs magnum quæstum esse ducens, „ si bonus Auctor cum dignitate prodiret in manus hominum, „ quî potuissem in hominem sic animatum prædonem agere? Si „ quando nobis ac cæteris amicis ostendebat primas paginas magni „ cujusdam Autoris, ut gestiebat gaudio, quæ vultûs alacritas, „ qui triumphi? Diceres illum jam tum totius operæ fructum cumulatissimè „ percepisse, nec aliud expectare præmium. Non hic „ attollam FROBENII laudes aliorum vituperatione. Nimis notum „ est, quos Autores, quàm mendosè, quàm sordidè excusos „ nobis Typographi, quidam etiam è *Venetiâ Româ*que miserint. „ Ex hujus autem domo paucis annis, quæ Volumina, quantâ cum „ dignitate prodierunt? Eóque suam Officinam à contentiosis Libellis, „ unde quæstum haud mediocrem fecerunt alii, semper immunem „ servavit, ne literas ac disciplinas aliqua contaminaret invidia. „ HIERONYMUM bis excuderat. Ab AUGUSTINO pari „ cum dignitate rursus excudendo, quum amici complures, in quibus „ & ipse, deterrerent, tamen totum animum sic huc appulerat, „ ut inter familiares subinde dicere solitus sit, se non optare „ longius vitæ spacium quàm quod absolvendo sufficeret AUGUSTINO. „ Primum ac secundum Tomos vidit absolutos. Pium erat „ hominis votum, & erat animus ille dignus immortalitate, „ sed aliter visum æterno Numini, cujus in abdito sunt consilia; „ quæ nobis scrutari fas non est, reprehendere nefas. Ætas erat „ provectior, sed valetudo ita prospera, vegeta, ut per omnem „ vitam nunquam morbo decubuerit. Ante annos sex è summis „ gradibus in solum lateritium decidit; casus erat plus quàm letalis; „ convaluit tamen, sed ut solet, mali reliquiis in corpore residentibus; „ utcunque dissimulabat ille. Tam erat animi generosi, ut „ puderet dolere. Anno priusquam moreretur, corripuit illum „ gravissimus cruciatus circa talum dextri pedis. Ibi præstò erant „ Medicorum officia, quæ nihil aliud quàm exasperabant malum, „ dum de morbi genere dissentientes, alii aliud admovent remedium; „ nec deerant, qui Autores essent pedem resecandum esse. „ Tandem aliunde venit Medicus, qui dolorem hactenus sedaret, „ ut & tolerabilis esset, & somni cibíque sumendi permitteret fa-

„ cultatem. Demum ita confirmatus eſt, ut bis equo proficiſceretur Francfordiam, malo in dextri pedis digitos relegato, quos ſolos flectere non poterat, cætera valens. Tum à me tum à Medico frequenter monitus, ut rariùs prodiret in publicum, aut veſtitu contra frigus munitior prodiret, non obtemperavit, pudendum eſſe ratus, ſi quicquam omnino priſtinæ conſuetudinis omittens morbi ſpeciem præ ſe ferret. Jam & duos manûs dextræ digitos ſtupor occupârat, morbi imminentis præludium. Diſſimulavit & hoc, parum virile ducens quicquam morbo concedere. Denique dum in ſublimi agit neſcio quid, correptus, ut eſt probabile, vi morbi in pavimentum decidit pronus, non ſinè gravi cranii vulnere. Delatus in lectum nec oculos attollebat, nec ullum ſenſûs indicium dedit, nec ullam omnino vitæ ſignificationem, niſi quòd manum ſiniſtram movebat, nam dextrum latus omne diſſimulata paralyſis ſtupefecerat. Ita biduum conſopitus ſub mortem experrectus eſt, ægre paulùm diductis oculi ſiniſtri genis, linguâ tamen immobili; nec ſupervixit ultra ſex horas. Ita noſter FROBENIUS rebus humanis exemptus ad vitam tranſiit feliciorem: uxori, liberis, amicis acerbo luctu; toti Civitati notíſque omnibus gravi ſui deſiderio relicto. Ob hujus mortem decebat omnes, qui colunt bonas literas, pullatos, lacrymas & luctum ſumere, apio, floſculíſque ſepulchrum ornare, lymphas aſpergere, odores adolere, ſi quid talibus officiis proficeretur. Certè illud erit gratitudinis, ut omnes defuncto bene precemur, memoriámque laudibus debitis celebremus. Officinæ *Frobenianæ* faveamus, quæ non ſolùm non ceſſabit ob heri ſui deceſſum, ſed ſummâ vi adnitetur, ut, quod ille inſtituit, ſemper in majus meliúſque provehatur.

Epitaphium JOANNIS FROBENII *per* ERASMUM *Roterod.*

Arida *Joannis* tegit hic lapis oſſa *Frobeni*,
  Orbe viret toto, neſcia fama mori.
Moribus hanc niveis meruit ſtudiíſque juvandis:
  Quæ nunc mœſta jacent orba parente ſuo.
Rettulit, ornavit veterum monumenta Sophorum,
  Arte, manu, curis, ære, favore, fide.
Huic vitam in Cœlis date, Numina juſta, perennem;
  Per nos in terris fama perennis erit.

Ejusdem in eundem Græcè.

Ὧδ᾽ Ἰωάννης καθεύδει τυπογράφος Φροβέννιος·
Οὐδ᾽ ἐν ἄλλῳ πλέον ὀφείλει τῶν λόγων σπουδάσματα.

Μὴ

Μὴ νεκρὸν θρηνεῖτε, ζῇ γὰρ, καὶ πνέει, πνεύσων ἀεὶ,
Τῇτε ψυχῇ, τῇτε φήμῃ, τοῖς τε βίβλων λειψάνοις.

Post exequias FROBENIO redditas nos in *Italiam* ad se & sua tempora reducit ALDUS, quem apud *Venetos* operibus strenuè typographicis insudantem (a) superiori exeunte sæculo reliquimus. Multos jam ex *Græcis* antiquis in vario eruditionis genere Scriptoribus luci restituerat, eósque typis, quorum pompa grande aliquid tanto artifice dignum exhibebat oculis, illustraverat. Provinciam tam feliciter inchoatam & hactenus promotam mirâ industriâ prosequitur: & cum novâ hâc annorum Centuriâ novum introducit Characterum genus; qui, licèt exiliores, suâ tamen (quæ parvis inesse solet) gratiâ grandiorum illorum magnificentiam æquarent, & (ferè dixeram) vincerent.

Anno 1501. incunte minutulos *Italicos* Characteres, quibus Libros minore formâ vulgandos excuderet, comparavit; eorúmque specimen primum in VIRGILIO mense *Aprili* exhibuit, in quo Grammatoglyptæ hôc tristicho Hendecasyllabo laudati nomen legimus.

In Grammatoglyptæ laudem.

Qui Graiis dedit ALDUS, *en Latinis*
Dat nunc Grammata scalpta Dædaleis
FRANCISCI *manibus* Bononiensis.

Græcis enim formæ hujus exilioris typis jam (b) antea uti cœperat. *Iisdem* (utì in VIRGILII initio Lectorem monet) *formulis erat animus posthac dare optimos quosque Authores*: & nequis malâ fraude beneficium ipsius ingenio quæsitum interciperet, hôc Privilegio se munivit.

Jussu mandatóve ILL. P. S. Q. V. Nobilis Literator, Plebeie, Impressor, Mercator, Mercenarie, quisquis es, id genus Charactères decennium nè attingito. Libros hujuscemodi litterulis excusos neu impressito, néve vendito. Siquis hujusce jussionis ergo adversùs ierit, fecerítve, pœnas statutas pendito; eæ'que Magistratûs. Orphanotrophii. Delatoris sunto. ALDUS. M. R.

Hâc itaque formâ emisit primùm PUB. VIRG. MARONIS Bucolica,

(a) *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 255. (b) Lege *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 252.

(a) Lege

colica, Georgica, Æneïda (a) *quàm emendata*; *cætera*, *quæ Poëta exercendi sui gratiâ composuit*, *& obscœna*, *quæ eidem adscribuntur*, *Enchiridio digna non censuit*.

Aldus Studiosis S.

Si quisquam est, *qui accusandi casus in* is *per* ei *diphthongum miratur excusos typis nostris*, *id à nobis consulto factum ne sit nescius*, *tum quia facere ad eruditionem videbatur*, *tum etiam*, *ut imitaremur antiquos*, *qui dandi etiam*, *& auferendi casus in* is, *nedum accusandi per* ei *diphthongum scripsisse leguntur*, *ut* vieis, officieis, captiveis, *pro* viis, officiis, captivis, *sed hi nunc penitus exoleverunt. Accusativos autem eorum tantũ nominum*, *de quibus Priscianus meminit*, *ad recti*, *patriíque casus differentiam per* ei *scribere operæ pretium ducimus. Præsertim in Poëtis*, *Plauto*, *Lucretio*, *Catullo*, *Vergilio*, *& antiquis cæteris. Nam in aliis nondum ausim propter Criticos. Præterea quia dictiones Græcas accentu Græco pronuntiandas Grammatici jubent*; *Idcirco Simóis*, *Cory'don*, *Amaryllída*, *Eurysthéa*, *Dáreta*, *A'donis*, *Aethéra*, *Didò*, *Mantûs*, *& id genus multa accentu Græco imprimenda curavimus. Quare Aristotéles etiam*, *Penelópe*, *Pentecostè*, *& similia accentu Græco pronuntianda existimem*, *alibi ostendemus*.

Nunc autem quia tonis, *cæterísque accentibus usi sumus interdum differentiæ*, *& eruditionis gratia*, *libuit quædam subjungere non inutilia bonas litteras discere cupientibus. ea vero sunt*.

Mécum unà in sylvis. O'ccidit ûna domus, *Stoicus occídit Baream. Virósque valentes contûdit crudelis hyems*, *Et cóntudit herbas. Ergò age care pater. I'llius ergô uénimus*, *Nunc uenîmus. Curro in círcum. maria omnia circúm. coràm*, *quem quæritis*, *adsum. uidi Córam*, *& álias uicinas urbes. Non aliâs cœlo ceciderunt plura sereno fulgura. Penè interiit formidine pœ'næ. Ferè omnes*, *morsu féræ. Venêre subulci*, *abstinuit uénere*, *& baccho. Adversùm te gratum*, *ei loco exádversum tonstrina erat. Multos uérsus*, *Romám versus. Dúntaxat dumtáxat lætatur. Dic alíquando aliquandò quis desinat. Legêre fraga*, *quia légere placuit. Pône Tigillinum*, *ponè subit conjunx. Curribus Automédon*, *quid facis autómedon? Iò triumphe*, *Spectabat ad Ió. Mos est gestare pharétram*, *succinctam phàretram. Ac ueluti lentis Cyclópes fulmina massis. Infandi Cy'clopes*, *& altis montibus errant. A'rcades legimus cantores fuisse*, *Soli cantare periti Arcádes. Palàm omnibus pálam tulit. Amíci A'myci casum gemit*.

Vnîus ob iram, *únius ob noxam. Hominésne*, *feræ'ne*, *tu caue nê titubes*, *Nè pete connubiis. Indoctúsue pilæ*, *disciue*, *trochíue quiescit*, *Si sensero*

(a) Lege ejus Præfatiunculam ad Studiosos omnes in primâ Virgilii paginâ.

(a) *Champ*

fensero uæ tibi causidico. Sic fatur lacbrymans. Sic tua cirnæas fugiant examina taxos. V'nde venis. genus undè Latinum.

Qudndo erit ut condas instar Carthaginis urbem?
Quandò eram paruulus loquebar ut paruulus.

V'bi quæram Pamphilum? sæuus ubì Æacidæ telo iacet Hector. Contrà Dalmatas, stat contrà, staríque jubet. Tu quoque littoribus, quóque magis faueas. I'taque fuit, itáque fecit. Neque ignari sumus antemalorum. Quem simulac tali præsensit peste teneri.

Lutosus ager. amica luto, sus. Glandem. Pannum. panem peredunt sus, tinea, mus. Sustineamus labores omneis. Vitam dederītis in undis. non mi pretium. dederitis, & si dedéritis, bene erit. Obstupui, stetērúntque comæ, cum stetérunt contra. Déinde, próinde. síquando, néquando. E'o die, eò ibimus. Tanton'me crimine dignum? Phyrrhin' connubia servas? Talin' possum me opponere monstro? Posterius res inuenta'st. Concessum'st legibus æquis. Non opus'st. Trop'æum. Triump'um. Pyrr'us. T'rax. Ac'illes. A'ena. Nil mi'i rescribas. Tu ni'il inuita dices faciésque Minerva. Hæc placuit subiungere, tum quia multum profutura existimamus iis, qui optime scire Latinam linguam desiderant, tum etiam ut rudium acueremus ingenia. VALETE.

Hos Characteres, quos (a) *Aldinos*, aut (b) *Cursivos* seu *Cancellarios*

(a) *Champ Fleury de* GEOFROY TORY feuill. 72. ——— *Lettre ditte* Aldine *pource que* ALDE, *le noble Imprimeur Romain, demourant & imprimant n'agueres en* Venise *a mis en usage. Elle est gratieuse, pource qu'elle est meisgre, comme est la Lettre Grecque courant & non Majuscule.*

(b) CHEVILLER. p. 114. *Ce Caractère fut d'abord bien reçû, parce qu'il occupe peu de place, & approche fort de l'Ecriture à la main.* Idem pag. 115. *Cependant ce Caractère Italique, pour qui il obtint tant de Brefs, n'est point bon pour les gros Ouvrages d'Imprimerie. Que l'on compare l'Edition du* Cornucopiæ *de* GERING *en Lettres rondes, avec celle-ci de* MANUCE *en Italique, l'Edition de* GERING *est plus belle, & fatigue bien moins la vûë. Le Livre* De Harmoniâ Mundi *de* GEORGE Venitien *fut imprimé à* Paris *en* 1544. *par* André BERTHELIN *d'une Lettre Italique, mais grosse, & des plus belles qui ayent paru. Celui qui voit cette Edition de* Paris, *& la compare avec celle qui fut faite auparavant à* Venise, *l'année* 1525. *par* BERNARDIN de VITALIBUS *en belles lettres rondes, s'il est de bon gout, se declare aussitôt pour l'Edition de* Venise.

L'avantage que l'Imprimerie tire du Caractère Italique, c'est qu'il est propre à faire distinguer dans les Imprimez les Titres des Chapitres, les Citations, les Passages, les Epitres & les petites Pieces, qu'on y rapporte. On les détache par ce moyen de la Lettre courante de l'Ouvrage; aussi ne l'employe-t-on guère présentement que pour cet effet: & on ne voit plus d'Editions considerables faittes purement de lettre Italique. Encore y a-t-il des Auteurs, qui même pour ces petites Pieces, qu'on insere dans les Traitez, & pour les Passages un peu longs, ne veulent point s'en servir; parce qu'elle fait toûjours plus de peine à lire; & n'employent pour les distinguer que la lettre courante marquée de Guillemets, c'est-à-dire de deux Virgules à côté de chaque ligne. On l'a ainsi pratiqué dans le Tome posthume de RAYNALDUS, *ajoûté aux Annales du Cardinal* BARONIUS, *& imprimé à* Rome *en l'année* 1686. *où on a changé de methode, & reformé presqu'entierement la lettre Italique:*

-*larios* vocant, in Libris ex suâ Officinâ prodeuntibus (a) deinceps ALDUS constanter adhibuit. Nec Privilegio, quod à Senatu *Veneto* impetraverat, contentus, Diplomata (b) tria à Pontificibus *Romanis* postea obtinuit; anno 1502. 17. *Decemb.* ab ALEXANDRO VI; anno 1513. 27. *Januar.* à JULIO; & 28. *Novemb.* à LEONE X. In his omnibus laudatur ALDUS, qui *utriusque Linguæ Librorum instaurator, tot jam annos pro virili de re litterariâ bene mereri non cessans, multis virtutum donis insignitus, variisque laboribus & excellenti doctrinâ, ad communem doctorum utilitatem novis excogitatis Characterum, quos vulgus* Cursivos *seu* Cancellarios *appellat, formis assiduam operam Libris tum exactè emendandis, tum omni curâ & studio imprimendis tam pulchre, ut calamo conscripti videantur, impendit; magnósque in eâ re sumptus facit.* Privilegium primum in decem, secundum & tertium in quindecim, annos concessum est. Secundum huic (c) procuravit ALBERTUS PIUS de *Sabaudiâ Carporum* Comes MAXIMILIANI Imperatoris apud JULIUM II. Orator. Tertium his verbis concluditur: *Volumus autem, &* ALDUM *ipsum in Domino hortamur, ut Libros justo pretio vendat, aut vendi faciat, ne his concessionibus nostris ad aliam, quàm honestum est, partem utatur; quod tamen eum pro suâ integritate atque in nos observantiâ curaturum planè confidimus.*

Aldinam Officinam ejúsque (d) Characteres, viri tunc plerique doctissi-

que: ce qu'on imprimoit de ce Caractère dans les Tomes précedens, on le voit en lettres rondes dans ce dernier.

(a) Lege LITTER. *Illustrium ad* REUCHLIN. ubi Epistol. ALD. 18. *April.* 1502. dat. ——— *Impressi sunt literis parvis Virgilius, Horatius, Juvenalis, Persius, Martialis, Lucanus, Catullus, Tibullus, Propertius, Epistolæ Familiares Marci Tullii. Iisdem Characteribus imprimuntur Ovidii Opera, Statius, Valerius Maximus.*

(b) Tria hæc impressa in Editione *Cornu-cop.* PEROTTI 1513. leguntur.

(c) Utì in ipso Privilegio legitur.

(d) ERASM. Epistol. pag. 155.] Andr. AMMONIUS ERASMO ——— *Ego* Aldina *malim Exemplaria, cùm ob Latinorum, tum ob* Ἑλληνικῶν Χαρακτήρων *χάριν* ——— Londino 19. Maii 1515. Et pag. 194.] Germanus BRIXIUS ERASMO. ——— *amicitiæ veteris, quæ nobiscum olim* Venetiis *intercessit, dum ego sub* Jano LASCARE ——— *vixdum Latinis Litteris initiatus, Græcis operam navare auspicarer: tu in ædibus* ALDI MANUTII, *singularis etiam dum eruditionis tuæ, tum Græcæ, tum Latinæ, egregia illa, atque inculpata specimina Diis Hominibúsque plaudentibus præberes. Inter quæ extant* Proverbiorum *Chiliades quatuor.* ——— Parisiis 6. April. 1516. Et pag. 1529.] SERVATIO ERASMUS. ——— Adagiorum *Opus ab* ALDO *impressum an videris nescio. Est quidem profanum, sed ad omnem doctrinam utilissimum. Mihi certè inæstimabilibus constitit laboribus ac vigiliis* ——— *Ex* Arce Hammensi *juxta* Caletum. 9. Jul. 1514.

ERASMUS ALDUM suum hospitem vocat in Epistol. ad *Jodocum* GAVERUM pag. 788. Is, cùm ipsi à quibusdam dedecori verteretur *Aldinum* Hospitium, se hâc de re sic purgavit in Epistolis (pag. 1754.) ad *Viglium* ZUICHEMUM *Phrygium* ann. 1532. & 1533. Friburgo Patavium *missis.* ——— *Liber* SCALIGERI *tam est furiosus, ut* Orestes *non posset scribere insaniora. Facilè crediderim aliquid veneni additum à* BEDDÂ: *nam id facit in omnibus, quæ in me scripta* Lu-

doctiſſimi, Erasmus in primis, elegerunt, ſiquid vellent in lucem emittere: nec (a) etiam cuiquam alii poterant ſuas committere

Lutetiæ *excuduntur. Et fieri poteſt, ut in partem juverit* Camillus. *Sed auctorem tam novi, quàm ſcio me vivere.* ——— *De* Julii Camilli *Libro miror iſtic muſſari, quum* Lutetiæ *excuſus volitet per omnes regiones. Non perlegi totum, tantum carptim deguſtavi: totus à capite usque ad calcem ſcatet impudentiſſimis mendaciis, & plusquan furioſis convitiis.* ——— *Ait me apud* Aldum *ſervi hominis fuiſſe functum officio, hoc eſt, Lectoris, quum apud* Aldum *nihil legerem præter penultimam formam, ſi quid vellem addere.* Aldus *legebat poſt me, ídque tantùm in meis* Adagiis, *quæ ſimul & à me ſcribebantur, & ab* Aldo *excudebantur. Ait vix temperatum à manibus, quòd in eâ menſâ ſederem, quum ſederem ſupra* Asulanum & Aldum, *quúmque ſummo ſtudio hoc egerint, ut abſolutis* Adagiis *me menſes aliquot remorarentur.* ——— *Eſt* Lutetiæ Bedda *tibi notus, qui ſic furit odio, ut nihil ſit tam inſulſum aut inſanum, quod non curet excudendum, modò malè tractet* Erasmum. *Sed interim ſe præbet omnibus deridendum. Is quædam venena addidit Libello* Julii. *Titulus* erat* Julii Cæſaris Scaligeri. *Fingit ſe eſſe* Gallum, *& nominat locum quendam obſcurum. Ex phraſi, ex ore & loquutione convictûs* Aldini, *aliisque compluribus mihi perſuaſi hoc Opus, maximâ ſaltem ex parte, eſſe* Hieronymi Aleandri: *nam mihi genius illius domeſtico convictu adeò cognitus perſpectúsque eſt, ut ipſe ſibi non poſſit eſſe notior. Continuò per Literas cum illo expoſtulavi: verùm is ex* Ratisbonâ *Literis amanter ſcriptis ſanctè dejerat ſe ſemper fuiſſe amicum & futurum.* Lege de hâc inter Erasmum & Scaligerum contentione Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 292.

Pag. 807. Erasmus in Epiſtolâ (in quâ de quibusdam Criticis & ſuorum Operum cenſoribus, *Angelo* Colicio & Caralio queritur) ad *Haionem* Hermannum *Friſium Baſileæ* 31. *Aug.* 1524 datâ: ——— *De* Plauto *apud* Aldum *caſtigato quadraginta aureis, ne iſte modeſtè mentitus eſt: viginti duntaxat coronati numerati ſunt, nec aliud ſusceperam quàm caſtigationem verſuum confuſorum, ídque præſtiti in his, in quibus carminis genus erat perpetuum. De mendis tollendis nihil receperam.*

Pag. 982. Erasmus de loco Gellii quodam in *Aldinâ* Editione ſic ſcribit ad *Leonardum* Coxum *Anglum* 21. *Maii.* 1527. ——— *De* Synere *quod quæris, ſic habet res: Ante annos ferme viginti quum* Senæ *fingerem ingenium* Alexandri *Archiepiſcopi S.* Andreæ, *fratris hujus, qui nunc* Scotiæ *regnum tenet, nactus ſum* Aulum Gellium *pervetuſtæ Editionis, & ni fallor, primæ. Mihi videbatur cæteris, quas videram, emendatior. Illìc & Græcè & Latinè habebatur* Synere. *Quanquam autem ea interpretationes, quæ initium habent ab* Id eſt, *non ſunt* A. Gellii, *tamen ejusmodi videntur, ut arbitrer ipſum nihilo meliùs fuiſſe ſua redditurum. Nunc etiam in* Aldinâ *Editione video ſcriptúram utranque mutatam, pro* Synere *repoſitum* συρρήνει, *& metri quidem conſtat ratio; verùm an germana ſit lectio, neſcio. Ego ſuſpicabar* Synar *talem eſſe vocem qualis eſt* piper. *Nihil tamen hactenus apud Auctores comperi, quod mihi ſatìs arrideat.*

(a) Lege, quid Aldus de ſe teſtetur in Epiſtolâ ad Lectorem *Cornu-Copiæ* anno 1517. præfixâ. *Omne inventum, quamvìs ingenioſum, & conducibile, adulterari longâ die, ac potiùs malitiâ hominum, qui ſe ſibi ſolùm natos arbitrati, ſtudent ſemper, ex alienis incommodis ſua ut comparent commoda, converti in malum conſtat: quemadmodum temporibus noſtris accidiſſe videmus in miro hôc, & quàm laborioſiſſ. modo ſcribendorum Librorum, nam quantum quisque commodi ex eâ re futurum ſperabat, nemo eſt, qui non perſpiciat: quantum item indè incommodi, quanta bonorum Librorum pernicies, quanta ruina & jam ſit, & futura (niſi Deus prohibeat) videatur, non queo dicere. Primùm enim in quorum artificum manus pervenerint ſacra literarum monimenta, videmus. Deinde, quâ litteraturâ præditi quidam, Libros omneis enarrare, commen-*

mentari, corrigere audeant, scimus. Quamobrem periculum non mediocre est, ne beneficium hoc imprimendi Libros à Deo immortali Hominibus datum, ipsi, cùm liceat vel infantissimo cuique pro animi sui libidine temere in quem vult Librum grassari, in maximum maleficium convertamus, & interitum literarum. Sed de hôc aliàs: non enim brevi Epistolâ opus esset, si singillatim, & cumulatè tractare id velim. Illud nolo silentio præteriri, me, quod in me erit, pedibus, manibúsque (ut aiunt) facturum, ut laboranti rei literariæ consulatur, quemadmodum hôc in Libro fecimus: in quo plurima vulnera ope, & labore nostro sanata sunt: licèt multa sint prætermissa consultò, quod non esset satis otii ad curandum: quis enim in tantâ operarum, ac potiùs inimicorum, (nam tot inimici, quot operæ) vel festinatione, vel ignorantiâ, vel malitiâ, aliquod mediocri etiam dignum laude queat efficere? Si diem unum, aut biduum, triduúmve ad summum mecum viveres, studiose Lector, mirum diceres, sic dare, quæ damus, potuisse. Sed si, quò volo, tandem hoc saxum volvero, si potuero aliquando parere, quod jamdiu, & multos annos parturio, spero, volente JESU *Deo optimo maximo, unde optimum quodque donum, bonúmque proficiscitur, effecturum, quod cupio, ac Studiosis omnibus, hâc nostrâ laboriosâ provinciâ, satis abundéque facturum. Habes nunc, Lector amice, diligenter, ac miro ordine typis nostris excusum* PEROTTI Sypontini *Pontificis* Cornucopiæ: *in quo siquid vel à nobis, vel ab ipso Authore erratum fuerit, ignoscendum est.* &c.

Non tamen *Aldinæ* Editiones doctis quibusdam, neque ipsi quidem ERASMO, semper placuerunt. (Lege Vol. I. *Annal. Typographic.* pag. 236.) cùm autem ibi à CHEVILLERIO (p. 126.) allata accuratiùs expendo, videntur mihi multa, non ad ALDUM veterem (qui anno 1517. obiit) sed ad eos, qui ei in Officinâ successerunt, referri posse. Primùm enim Epistola ad GOCLENIUM (*Vita* ERASM. *Lugd. Bat.* 1642. in 12. p. 173.) cùm nullo anno definiatur, poterat innuere Editionem HOMERI, quæ post ALDI primi obitum ex *Aldino* prælo ann. 1524. aut 1528. prodierat (FABRIC. *Biblioth. Gr.* lib. 2. p. 297.) & CICERONIS ann. 1519. —— 1522. (FABRIC. *Biblioth. Latin.* p. 142.)

Quod autem spectat PLUTARCHI Opera (scil. *Moralia*, quæ ALDUS excuderat ann. 1509.), & FESTUM POMPEIUM (quem ALDUS ediderat 1513. cum VARRON. *de Ling. Lat.* & NON. MARCEL.), ERASMUS culpam transfert ab ALDO in Exemplar PLUTARCHI depravatum, & in quendam Pædagogum (tales enim operas hujusmodi hominibus committere solebat) POMPEII recognitorem. Denique cùm Epistola illa, in quâ ERASMUS de POMPEII Editione queritur, (pag. 1518.) ad amicos Lectores anno 1536. data sit, non opus est in illâ notari POMPEII Editionem ann. 1513. potiùs quàm aliquam aliam post ALDI obitum ex *Aldina* Officinâ emissam. Ut verò *Aldinæ* POMPEII FESTI ann. 1513. Edition[i] majorem gratiam conciliem, hìc integra[m] ALDI ad Lectorem Epistolam illi præfixam adjiciam.

ALDUS LECTORI S.

Non possum non vehementer irasci audaculis, ac temerariis quibusdam, etiam antiquis, qui diminuendis, & mutilandis alienis Libris delectati, totam in eo studio curam, operámque posuerunt: id quod, si fecissent, ut sibi indè eligerent, quæ magis probarent, quǽque faciliùs memoriæ mandare, & tenere tenaciùs possent, non improbarem eorum consilium; sed ob eam causam id fecisse videntur, ut relictis, ac spretis tanquam verbosis, & nugacibus propriis Authoribus, ipsi laudarentur, ipsi legerentur, obliteratóque illorum nomine, suum substituerunt. Sic TROGI POMPEII JUSTINUS; *Sic* T. LIVII LUCIUS FLORUS; *Sic* SEXTI POMPEII *nescio quis* PAULUS *abbreviatior factus est, qui utinam antè, quàm tam iniquum facinus aggrederentur, ipsi vel mutilati, vel discerpti occidissent. Esset enim in manibus* TROGUS: *integri &* LIVIUS, *&* POMPEIUS *haberentur, quanquam* TROGUM *brevì me spero daturum in medium: extat enim, & penès amicum quendam meum frugi hominem, ac doctum, & fide plenum. Nec despero &* LIVIUM *quoque, & cæteros bonos, vel meâ, vel aliorum curâ aliquando inventum iri. Faveat Deus cœptis nostris. Cur autem* PAULUS *is, cujus modò memini,* SEXTUM POMPEIUM *mutilaverit, cognosces ex ejus Epistolâ, quam hic curavi imprimendam,*

non

re lucubrationes, qui rei literariæ magìs consuleret. Anno (a) 1504. suo cognomini & prænomini tertium de more *Romano* inseruit, & se appellavit ALDUM PIUM MANUTIUM ab ALBERTO PIO *Carporum* Principe, (b) qui in suam familiam eum collatis quoque opimis facultatibus cooptaverat.

Suarum Editionum calci suscribere solebat (c) *apud* ALDUM, aut (d) *ex ædibus* ALDI, aut (e) *in* ALDI *Romani Academiâ*, adjectis anno & mense, neglecto plerumque mensis die, quem alii etiam huic coetanei (f) Typographi sæpius omittebant. Insigne ALDI typographicum ante hujus sæculi (g) initium non vidi. Hoc erat (h) Delphinus anchoræ circumtortus, cum (a) rostro

non quòd digna lectu videretur (est enim indocta sanè, ac barbara) sed ut, qualiscunque ea est, pleniori testimonio foret, ab arroganti homine doctissimas POMPEII *lucubrationes indignè, ac iniquè diminutas, & laceratas fuisse. Vale.*

ERASMUS aliquando ALDI laborem culpavit tanquam inutilem. Is in (1) Epistolâ (pag. 802.) *Lexico Græco-Latino*, quod edebat, anno 1524. 1. *Jul.* præfixâ scribit hæc: *Veterem* (2) *Indicem, qui verso dictionum ordine ex Latinis indicabat Græcas, omisimus velut inutilem, ac nihil aliud, quàm onerantem Volumen. Primùm, ille, qualis qualis erat, mutilus erat, nimirum tantùm eas dictiones complectens, quas* ALDUS *primâ dedit Editione. Qui si perficiatur, duplicari Voluminis magnitudinem necesse est. Nec tamen hujus ullum usum video, nisi si quis meditetur Græcè scribere. Atqui ea facultas ex Auctoribus petenda est, quæ ex Dictionariis infeliciter peteretur.* ALDUS *ipse quondam à me rogatus, cur Indice tam operoso pariter & ocioso duxisset onerandum esse Codicem, nihil aliud respondit, quàm hâc difficultate deterritos fuisse Editionis æmulos. Proinde nemo minoris æstimet hoc Volumen, cujus sarcinæ nonnihil detractum est, utilitati multum accessit.*

(a) Lege Epistol. in DEMOSTH. ann. 1504.

(b) CHEVILLER. p. 234. & Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 241.

(c) HORAT. 1501.

(d) Ex ædibus ALDI *Romani* mense *Aprili.* M. D I. VIRGIL.

(e) SOPHOC. 1502. NAZIANZ. carm. 1504. Nescio an ALDUS illam velit Academiam, cujus mentionem fecisse eum notavi Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 241.

(f) Vide Editiones plurimas FROBENII. *Nov. Test.* apud FROBEN. M.D.XIX. mense *Martio*, & ERASM. aliq. Epistol. apud *Theodor.* MARTIN. *Lovan.* M.D. XVII. mense *Aprili.* & *Polydor.* VERG. *de Invent.* apud *Math.* SCHURER. *Argentor.* mense *Junio* M.D.XII. Et AUL. GELL. apud BAD. *Paris.* mense *Octobri* M.D.XIX. &c. Neque tamen diei notam semper negligebant; E. G. ALDUS in *Gramm.* LASCAR. *Gr.* 1494. *octavo Martii.* FROBENIUS in Epist. ERASM. 1521. *Prid. Cal. Sept.* Theodoric. MARTIN. in *Lucubratiunc.* ERASM. *Antwerp.* 1509. *Novemb.* VI. &c. Consule postea Editiones COLINÆI, & STEPHANORUM, &c.

(g) ULPIAN. in DEMOSTHEN. 1503.

(h) De suo Delphino & Anchorâ quid ALDUS antè scripserit, lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 254. Lege & *Claud.* MIN. *Syntagm. de Symbol.* (ALCIAT. *Emblem.* RAPHELENG. 1608.) pag. 43. & ejus Comment. ad Emblem. XX. pag. 148. & CHEVILLER. pag. 208. ——— *Il avoit emprunté ce Hieroglyphe de l'Empereur* TITUS, *dont* Pierre BEMBE, *qui fut*

(1) De hâc plura, cùm istius *Lexici* à GORMONTIO excusi mentionem faciam.
(2) De hôc Alphabetico Indice, lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 248.

(a) rostro in dexteram anchoræ partem demisso; voce ALDUS vel

fut depuis Cardinal, lui donna la Médaille d'argent, frappée d'un côté du Portrait de ce Prince, & de l'autre du Dauphin entortillant une Ancre.

(a) CHEVILLER. pag. 208.] „ Quelques Libraires de *Florence*, voyant „ qu'ils ne pouvoient rien faire qui aprochât de la beauté & de l'exactitude des „ Impressions d'ALDE, se resolurent de les „ contrefaire, aussi bien que la Marque de „ son Imprimerie: mais ils firent une faute par où on reconnut la fraude. Ils „ tournerent la tête du Dauphin au côté „ gauche de l'Ancre, au lieu que dans les „ Livres d'ALDE elle est tournée au côté „ droit. *François* d'AZOLO découvrit „ leur tromperie, & en avertit dans la „ Préface qu'il mit au TITE-LIVE in „ 8. de 1518. où il dit: *Extremum est*, „ *ut admoneamus* Florentinos *quosdam Impressores, cùm viderint diligentiam* „ *nostram in castigando & imprimendo non* „ *posse assequi, ad artes confugisse solitas*; „ *hoc est* Grammaticis Institutionibus ALDI *in suâ Officinâ formatis, notam Delphini Anchoræ involuti nostrum apposuisse*: „ *sed ita egerunt, ut quivis mediocriter versatus in Libris impressionis nostræ animadvertat illos imprudenter fecisse. Nam rostrum Delphini in partem sinistram vergit*, „ *cùm tamen nostrum in dexteram totam* „ *demittatur.*"

Patere, Lector, ut excerpam ea, quantumvìs longiuscula quæ ERASMUS de *Aldino* Symbolo ALDóque variísque rebus typographicis & suis & alienis scripserit in *Adagiorum* (Titul. *Festinatio Præpropera*; *Festina lentè*) Editione ex * *Hieronymi* FROBENII Officinâ ——— *Itaque dictum est* σπεῦδε βραδέως *ex ipsis usque prisca Phi-*

* Ibi sic ERASMUS in Præfatione ad Philologos. ----- *Quod non hanc exiguam coronidem adjecimus, magìs ne dolo dicam, datum est Typographorum efflagitationi, quàm animo meo. Facit enim* Pyladea *quædam amicitia, quæ mihi quondam cum optimo viro* Joanne FROBENIO, *nunc cum patris simillimo* Hieronymo FROBENIO *intercedit, & par utriusque in provehendis optimis studiis industria mirabilis, ut quum interdum illis quædam negare noluerim, ac fortasse debuerim, pernegare quiverim nihil.* ------ *Illud modò Lectorem nolim oblivisci; ne quid miretur, si in hôc Opere quædam occurrent diversis temporibus scripta. In causâ sunt crebræ Editiones, non sinè novis auctariis: primum enim hujus argumenti dedimus apud* Parisiorum Lutetiam, *per Typographum* Joannem PHILIPPUM [de quo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 303. & 332.] *Natione* Germanum, *qui tum habebat Officinam in Vico divi* MARCI, *ad Insigne* TRINITATIS. [at 1495. habebat Intersignium S. BARBARÆ. Lege Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 331.] *Anno* 1500. *Mensem non expressit Typographus, sed Epistola quam præmisit* Faustus ANDRELINUS, *habet ejusdem anni decimum quintum diem* Junii. *Hanc Editionem aliquanto pòst æmulatus est* Jodocus BADIUS, *deinde* Matthias SCHURERIUS Argentorati: *post hæc Opus ad justi Voluminis magnitudinem adauctum*, Venetiæ *edidimus apud* Aldum MANUTIUM *Anno* 1518. Aldinam *Editionem me inscio æmulatus est* Basileæ JOANNES FROBENIUS: *à quo plus septies excusum est idem Opus, at nunquam sine accessionibus. Quoniam autem hoc scripti genus constat industriâ hinc atque hinc decerpendi, non ita multum laudis tulerit, qui primus apud Latinos aggressus sit* παροιμιολογεῖν: *nisi si quid promereatur judicandi tractandique dexteritas. Si quis proferet Editionem vetustiorem eâ, quam ostendi fuisse primam, ei lubens hoc laudis tribuero, quòd illi non illiberalis cogitatio ante alios venerit in mentem. Et sanè mirum est, quum apud Græcos tot clarissimi Scriptores ex professo tractârint hoc genus, apud Latinos nullum extitisse vel è turbâ Grammaticorum, qui simile negocium susciperet.* ------ *Quisquis igitur hoc primus apud Latinos aggressus est, rem nec illiberalem nec infrugiferam aggressus est. Jam biennium exierat, ex quo* Lutetiæ *Operis hujus gustum fueram auspicatus: quum* Lovanii *agens, fortè ex* Hieronymo BUSLIDIO, *qui tum recens ex* Italiâ *venerat, nactus sum Libellum, Adagia pollicentem: in eo comperi Proverbia ferè septuaginta, è Latinorum, præsertim* Philippi BEROALDI, *Commentariis collecta: contuli annum ac diem: annus erat idem, sed Editio mea tribus mensibus præcesserat: & res ipsa satìs declarabat, neutrum alteri tum fuisse notum, sed ambobus eandem cogitationem incidisse in mentem. Itaque si quid refert, quis primus hoc argumentum attentârit, uterque nostrûm primus fuit: si primus est, qui neminem est sequutus. De Latinis loquor. Quod si auxit Proverbia, qui plura edidit, ego nimirum auxi, qui primâ statim Editione dedi plus quàm octingenta: quorum bonam partem hauseram ex fragmentis* DIOGENIANI *Græcis. At posteaquam emisi tot Chiliadas, cuivis proclive fuit suis collectaneis aliquam accessionem adjungere, quam profiteatur ex bonis Autoribus esse decerptam, nec mentiatur tamen. Nos enim Chiliadas omnes ex optimis quibúsque Autoribus decerpsimus, diligenti nomenclaturâ, sicuti par est, indicantes, quid cui feramus acceptum: adeò ut nec* APOSTOLIUM *debitâ laudis portione fraudaverimus: tantum abfuit, ut me plumis alienis venditare voluerim. Hæc indigna ducerem, quæ commemorentur, nisi viderem hoc à quibusdam agi seriò, ut primi hoc exemplum induxisse videantur, ab aliis, ne quid ex meis Chiliadibus videantur sumpsisse mutuò, sed rem totam suis auspiciis, suóque Marte confecisse.*

vel ALDUS MA. RO. in mediâ utrinque anchorâ inscriptâ.

Anno

Philosophiæ mysteriis profectum apparet: unde ascitum est à duobus omnium laudatissimis Imperatoribus, ita ut alteri Adagionis esset loco, alteri Insignium vice; utriusque moribus ingenióque mirè quadrans. Nunc verò in ALDUM MANUTIUM Romanum, *ceu tertium hæredem devenit,*

Haud equidem sinè mente reor, sine numine Divûm.

Nam hujus eadem, quæ quondam TITO VESPASIANO *placuerunt, celebrantur Insignia non notissima modò, verùm etiam gratissima quibuscunque, ubivis terrarum bonæ literæ vel notæ sunt, vel charæ. Neque verò symbolum hoc tum illustrius fuisse crediderim, cùm inscalptum Imperatorio Nomismati, negociatorum manibus terendum circumferretur, quàm nunc, cùm ubique gentium, vel ultra Christiani Imperii terminos, unà cum omnigenis utriusque Linguæ Voluminibus propagatur, agnoscitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium studiorum colunt sacra: præsertim iis, qui fastiditâ barbarâ istâ pinguíque doctrinâ ad veram antiquam aspirant eruditionem: ad quam restituendam vir is quasi natus, & ab ipsis, ut ita dixerim, fatis factus, scalptúsque videtur, tam ardentibus votis unum hoc optat, tam infatigabili molitur studio, usque adeò nullum refugit laborem, ut literaria supellex & integra, & sincera, puráque bonis ingeniis restituatur. Quam quidem ad rem quantum jam attulerit momenti, tametsi fatis, penè dixerim, invitis, res ipsa nimirum indicat. Quòd si pulcherrimis, planéque regiis* ALDI *nostri votis Deus aliquis, bonis literis amicus, aspiraverit, & si quem numina læva sinant, intrà paucos annos illud futurum polliceor Studiosis, ut quicquid est bonorum Autorum in quatuor Linguis, Latinâ, Græcâ, Hebraicâ, Chaldaicâ, tum autem in omni genere Disciplinarum, id unius hujus operâ, & plenum habeant & emendatum, nullámque jam literariæ supellectilis partem quisquam desideret. Quod simul atque contigerit, tum verò palàm fiet, quantum adhuc bonorum Codicum in abdito sit, vel retrusum ob negligentiam, vel suppressum quorundam ambitione, quibus hoc unum cordi est, ut soli sapere videantur. Tum denique cognitum erit, quàm prodigiosis mendis scateant Auctores, etiam hi, qui nunc satis emendati putantur. Cujus rei si cui libebit, velut ex degustatione conjecturam facere,* Plinianas *Epistolas, quæ propediem ex* Aldinâ *Officinâ prodibunt in lucem, cum vulgatis Exemplaribus conferat: quódque ibi deprehenderit, idem in aliis expectet Auctoribus.* Herculanum *mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum rem tam divinam, quasi funditus collapsam, orbi restituere, latentia pervestigare, eruere retrusa, revocare extincta, sarcire mutila, emendare tot modis depravata, præcipuè vulgarium istorum Excusorum vitio: quibus unius etiam aureoli lucellum antiquius est quàm vel universa res literaria. Adde iis, quod quantum libet exaggeres eorum laudem, qui Respublicas sua virtute vel tuentur, vel etiam augent, in re certè prophanâ, tum angustis circumscriptâ spaciis versantur. At qui literas collapsas vindicet, (nam id penè difficilius quàm genuisse) primùm rem sacram molitur & immortalem: tum non unius alicujus provinciæ, sed omnium ubique gentium, omnium seculorum negocium agit. Postremò quondam Principum hoc munus erat, inter quos præcipua* PTOLEMÆI *gloria. Quanquam hujus Bibliotheca domesticis & angustis parietibus continebatur:* ALDUS *Bibliothecam molitur, cujus non alia septa sint quàm ipsius Orbis.* ——— *A diverticulo repetetur fabula, si priùs exposuero querelam de Typographis quibusdam, pessimè de re literariâ merentibus. Non est nova querimonia, nunquam tamen justior quàm hisce temporibus, quibus hæc mihi quarta, ni fallor, parabatur Editio. Ea fuit anno* 1525. Venetorum *Urbs multis quidem nominibus celeberrima, per* Aldinam *tamen Officinam celebrior est; adeò ut quicquid Librorum isthinc adfertur ad exteras Nationes, ob Civitatis tantum titulum illico sit vendibilius. Atque ejus nominis lenocinio sordidi quidam Typographi sic abutuntur, ut vix ab ullâ Civitate nobis veniant Auctores impudentiùs depravati, nec ii sanè quilibet, sed omnium primi, velut* ARISTOTELES,

M.

Anno (a) 1501. socium nactus est ANDRÆAM (a) MU-

M. TULLIUS, & QUINTILIANUS: *ne quid querar de sacris Voluminibus.* —— *Jam Typographorum innumerabilis turba confundit omnia, præsertim apud* Germanos. *Non licet cuivis pistorem esse: Typographia quæstus est nulli mortalium interdictus. Nec tutum est quidvis pingere aut loqui: at quamvis materiam excudere fas est.* —— *Quanta lux accederet sacris studiis, si tantus Doctor* [Divus Joannes Chrysostomus) *totus haberetur Græcus & emendatus: aut certè sic haberemus eum loquentem Latinè, quemadmodum loquitur Græcè.* —— ALDO *hæc molienti quis non favit eruditorum? Quis non suggessit aliquid, quod illum laboribus tantis imparem sublevaret? Quoties ad illum ab* Hungaris *ac* Polonis *missa sunt ultro vetusta Exemplaria, non sine honorario munere, ut ea justâ curâ publicaret orbi? Quod* ALDUS *moliebatur apud* Italos (*nam ipse concessit in fata, quanquam gratiosi nominis titulo adhuc commendatur Officina*) *hoc* Joannes FROBENIUS *molitur apud Cisalpinos, non minore studio quàm* ALDUS, *nec prorsus infeliciter, sed & (quod negari non potest) impari lucro. Si causam requiras, ex multis hanc unam esse puto, quòd non est idem ingeniorum candor apud nos, qui est apud* Italos, *sanè quod ad rem attinet litterariam. Nec enim vereor prædicare, quod sum expertus, cùm apud* Italos *ederem* Proverbiorum *Opus, homo* Batavus, *quotquot illic aderant eruditi, ultro suppeditabant Auctores nondum per Typographos evulgatos, quos mihi suspicabantur usui futuros:* ALDUS *nihil habebat in thesauro suo, quod non communicaret. Idem fecit* Joannes LASCARIS, Baptista EGNATIUS, Marcus MUSURUS, *Frater* URBANUS. *Quorundam officium sensi, quos nec de facie nec de nomine noveram.* Venetiam *nihil mecum apportabam, præter confusam & indigestam Operis futuri materiam: idque ex evulgatis duntaxat Auctoribus. Magnâ meâ temeritate simul utrique sumus aggressi; ego scribere,* ALDUS *excudere. Summa negocii intrà menses plùs minùs novem confecta est, & interim mihi cum calculo malo nondum notores erat. Hic mihi, cogitate, quanta pars utilitatis absutura fuerit, nisi docti Libros manu descriptos suppeditâssent. In his erant, Opera* PLATONIS *Græca*, PLUTARCHI Vitæ, *ejusdem* Moralia, *quæ sub finem Operis mei cœpta sunt excudi*, ATHENÆI Dipnosophistæ, APHTHONIUS, HERMOGENES, *cum Commentariis*, ARISTOTELIS Rhetorica *cum Scholiis* GREGORII Nazianzeni, ARISTIDES *totus cum Scholiis, Commentarioli in* HESIODUM *ac* THEOCRITUM, EUSTATHIUS *in totum* HOMERUM, PAUSANIAS, PINDARUS *cum accuratis Commentariis*, Proverbiorum *collectio titulo* PLUTARCHI, *rursus alia titulo* APOSTOLII, *cujus Libri nobis copiam fecit* Hieronymus ALEANDER. *Erant & alia minuta, quæ vel non succurrunt, vel non attinet referre. Horum nihil adhuc fuerat typis evulgatum. Nunc vicissim accipe candorem amici cujusdam Cisalpini, quem in præcipuis habebam, nec habere desii: quandoquidem amici mores nôsse oportet, non odisse. Cùm adornarem Editionem* Venetam, *fortè videram apud illum* SUIDAM, *cujus margines habebant parœmias annotatas. Opus erat ingens, & erant evolvenda plurima. Cupiens igitur hoc laboris lucrifacere, rogavi faceret ejus Voluminis copiam vel ad horas paucas, dum puer notulas in meum Codicem transcriberet. Iterum atque iterum roganti pernegavit. Cùm nullum obtestationis genus non admovissem, nec exorarem, rogabam, num ipse haberet in animo edere* Proverbia, *me cessurum perlubenter hoc opus feliciùs tractaturo. Dejerebat nihil esse tale. Quid igitur, inquam, te movet? Tandem veluti tormentis adactus, fassus est, hæc jam evulgari, per quæ docti hactenus fuissent vulgo mirandi. Hinc illa lacrymæ. Latitant in Collegiis ac Monasteriis*, Germanorum, Gallorum & Anglorum *pervetusti Codices, quos, exceptis paucis, adeò non communicant ultro, ut rogati vel celent, vel pernegent, vel iniquo precio vendant usum decuplo æstimatorum Codicum. Tandem pulchre servatos vel caries tineæque corrumpunt, vel fures auferunt. Magnates autem adeò non adjuvant suâ benignitate rem literariam, ut existiment nullam pecuniam perire perditiùs, quàm quæ in tales usus consumitur: neque quicquam omnino placet illis, unde non vectigal aliquod tollitur.*

(a) JUVENAL. & PERS. in ædib. ALDI & ANDREÆ soceri.

(a) In

(a) MULANUM (b) *Asulanum*; cujus filiam duxerat.

Jam diu est, quum (c) ALDUS Bibliorum Græcè, Latinè & Hebraicè Editionem meditabatur; quam anno 1501. parturire eum comperio ex (d) Epistola ad CORRADUM CELTAM & VINCENTIUM LONGINUM datâ, nunquam autem partum adeò & nobilem & se dignum edidisse, non dubito, quin juxtà mecum omnes sacrarum litterarum Studiosi gravissimè doleant. In hâc Epistolâ mentio fit Rudimentorum Grammaticæ Latinæ, ex cujus Præfatio-

(a) In Librorum Editionibus vocatur tantum ANDREAS *Asulanus*. Nomen autem MULANI legitur in Epistolâ ad ERASMUM anno 1517. missâ [ERASM. Epistol. pag. 1666.] ex quâ quæ ad ALDUM pertinent, hìc subjiciam. ANDREAS MULANUS ERASMO Rot. S. D. P. —— *nôsti, quantum temporis consumsit in emendando* TERENTIO ALDUS, *gener meus suavissimus ac charissimus, quem, quæ illius virtus fuit mirifica, non possum non nominare sinè multâ præfatione honorum, quem, inquam,* ERASME, *quæ illius humanitas fuit, non sinè lacrymis semper nomino: tum in* PLAUTO, *quantâ usus est industriâ, in quâ enim re tu multùm illum adjutâsti: usus est enim te quasi conglutinatore Latinæ Sirenis.*

(b) Antea anno 1486. (Vol. I. *Annal. Typog.* p. 196.) ANDREAS *de Asulâ* memorabatur, & anno 1480. ANDREAS TORRESANUS *de Asulâ* nescio an idem, qui ALDI socer, sed cognominis tantùm & ejus popularis.

(c) Lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 238. 239. 255.

(d) Vide GOLDAST. *Epistol. Philolog.* Epistol. XXII. —— Viennam. ALDUS MANUTIUS R. CORRADO CELTÆ, *&* VINCENTIO LONGINO *suis S. P. D.* —— *Agitur jam annus, ex quo accepi à vobis literas humanitatis, & amoris plenas. Erant meæ partes statim rescribere, nisi summæ occupationes nostræ, summique labores pro Rep. literariâ, eo usque procrastinare me coegissent, ut jam annum distulerim ad vos rescribere, & nisi ex Epistolis vestris vos humanissimos esse facilè cognovissem, non potuissem sinè summo pudore tam serò respondere, & præsertim quòd, cùm me de facie non cognoscatis, nunquámque à me beneficio affecti sitis, ametis me vehementer. Quapropter nisi ego vos plurimùm redamem, sim planè ingratus. Sed & redamo, & colo, atque ita vestrum me esse volo, ut possitis de me vobis omnia constantissimè polliceri. Tua verò carmina,* CORRADE *suavissime, legi libenter, quòd & culta sint & docta, nec in mediâ barbarie (ut ais) nata præ se ferant, sed in mediâ* Româ. *Quod pollicitus fueris te huc venturum, Librósque & Græcos, & Latinos à te nuper inventos allaturum, duplici afficior gaudio, quòd & te doctum virum, & mihi amicissimum spero videre, amplectique, & Libris tam longo carcere à te tanquam ab* HERCULE *liberatis, coràm gratulari. Te igitur, quantum possum rogare, rogo, ut venias. Venies enim expectatus, Librósque ipsos feras. Hòc enim mihi gratius esse nihil potest. Tuam item Epistolam & Epigramma, ubi me amicè laudas,* VINCENTI *carissime, legi summâ cum delectatione, non quòd talem me esse cognoscam, qualem tu facis, sed quia placet me laudari à laudatis viris. Accepi præterea nuper literas & distichon, quod* LEONHARDO *Bibliopolæ ad me dedisti, ubi quod me etiam plurimùm laudes, est humanitatis tuæ.* Joannem BAPTISTAM Mantuanum *aiunt excessisse è vitâ, sed ita esse nec ne, incertus sum. Vetus & novum Instrumentum Græcè, Latinè, & Hebraicè nondum impressi, sed parturio. Et ut cum utroque loquor, istos Libros, quos mitto vobis muneri εἰς μνημόσυνον & pignus amoris, accipite sic libenter, ut mittimus. Hi verò sunt duo* VIRGILII *& duo* HORATII, *duo item Volumina* (1) *Rudimentorum Gram-*

(1) Rudimenta igitur hæc oportet anno 1500. aut 1501. ex ALDI Officinâ prodiisse, quæ nunquam videre mihi contigit. Epistola *Aldina* Latinæ, quam vidi (non quidem ab ipso, sed *Parisiis* à *Thomâ*

fatione nonnulla (a) priùs excerpsi. Neque in Latinis tantùm sed etiam (b) in Græcis Grammaticæ peritissimum fuisse se ALDUS abunde testatus est.

Ipse enim, cùm nôsset, nullum Grammaticâ certius ad Disciplinarum Artiúmque omnium scientiam jaci posse fundamentum, jamdudum anno 1494. (c) CONSTANTINI LASCARIS *viri doctissimi Institutiones Grammaticas introducendis in litteras Græcas adolescentulis quàm utilissimas quoddam* voluit *quasi præludium esse summis suis laboribus & impendiis tantóque apparatui ad imprimenda Græca Volumina*, quæ Institutiones à multis, *qui Græcis erudiri litteris concupiscebant* (*nullæ enim extabant impressæ venales*) *frequenter petebantur*. Præterea (d) cùm ei esset *animus nihil prætermittere, quod utile crederet futurum iis, qui Græcas litteras discere concupiscunt optiméque scire Latinè; Græcas litteras omnes ac diphthongos earúmque nomina & potestatem ac* quem-

Grammatices Latina Lingua à nobis composita; quos Libros si putaveritis (1) *istic venditurum iri, non sit grave scribere. Mittam enim quotquot jusseritis. Valete, méque amate, ut facitis, commendatéque Studiosis, & doctis omnibus, quibuscum vobis istic familiaritas intercedit.* Venetiis. *Nonis* Julii M.D.I.

(a) Vide Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 229. 230. Ad calcem hujus Grammaticæ *Richardus* CROCUS *Anglicus* laudatur, qui *omnia, præsertim tamen Græca, quæ antea legentibus fastidium, nunc vero plurimum ad Linguam Latinam præsidii ferent, ut primis jam habitis Rudimentis non parùm ex hôc Opere fructûs adolescens reportaverit.* (Hæc in suâ Editione omisit *Robertus* STEPHANUS.) ALDUS suæ Grammatices fronti apposuit hoc Tetrastichon, ex quo ALDI genium in Poesi non infelicem Lector æstimabit.

Non mihi per scopulos aut devia parvus Iulus
Ducitur Aonias *ebibiturus aquas.*
Est via per placidos colles, per florea rura:
Hàc iter ad Musas perbreve carpe, puer.

(b) De ALDI *Græca Grammaticâ* postea dicetur.

(c) Lege ipsius Præfationem. ——

Accipite interea Studiosi litterarum bonarum Constantini LASCAREOS *Rudimenta Grammatices: longè correctiora iis quæ impressa visuntur. Nam ea* Constantinus *ipse in locis circiter centum & quinquaginta emendavit: quod facilè cognoscet: si quis cum hisce illa conferet. Nam deleta quædam videbit: multa correcta: plurima addita. Ita verò emendatum manu ipsius* Constantini *Librum nobis dedere commodo* Petrus BEMBUS: *&* Angelus GABRIEL *Patritii* Veneti *adeò nobiles: præstantique ingenio Juvenes. qui nuper in Insulâ* Siciliâ *Græcas Litteras ab eo ipso* LASCARI *didicerunt; & nunc* Patavii *incumbunt unà liberalibus disciplinis. Interpretationem verò Latinam è regione addidimus arbitratu nostro: rati commodius: utiliúsque futurum Græcè discere incipientibus. parcant velim qui hæc sinè interpretatione Latina desiderant: nam rudibus: & ignaris penitus litterarum Græcarum* LASCARIS *Institutiones imprimendas curavimus. mox eruditis & doctis optimi quique Græcorum Libri favente* CHRISTO JESU *imprimentur. Valete.*

(d) Lege ipsius Præfationem Alphabeto Græco 1495. Quod Alphabetum sæpius, & ab ipso ALDO (anno 1512.) & ab aliis (JUNT. 1519. SCHURER. 1515. &c.) recusum est.

Thomâ WESALIE & *Roberto* postea STEPHANO impressam) Grammaticæ præfixa & ab ipso ALDO scripta, *Venetiis* mense *Octobri* M. D. VII. datur.

(1) Ad Marginem leguntur hæc: *Anno* 1500. *nulla dum Taberna Libraria* Francofurti.

quemadmodum in Latinum transferantur cum exemplis ad id accommodatis annotavit; addidit etiam abbreviationes scitu quidem pulcherrimas: & quia operæ pretium existimavit scire Græcè adolescentulos salutationem Angeli ad beatissimam Virginem: exulúmque filiorum EVÆ *ad eandem, nec non Divi* JOANNIS (a) *Evangelium*, In principio erat Verbum: *Item Symbolum Apostolorum; hæc omnia Græcè curavit imprimenda: atque è regione Latinam Interpretationem. Addidit* Carmina PYTHAGORÆ *cognomento* aurea *ob ipsorum excellentiam & divinas admonitiones. Item* PHOCYLIDIS *sapientissimi viri Moralia, docta quidem & plena præceptis sanctissimis & documentis; quæ si placuisse cognoverit, habere se* indicavit *longè meliora majoráque; omnémque vitam decrevisse ad Hominum utilitatem consumere* &c. Illis CONSTANTINI LASCARIS Græcis Rudimentis Latinam Versionem (quam JOANNES Monachus *Placentinus* adornaverat, & cum textu Græco ann. 1480. excudi curaverat) è regione adjunxit, adeò ut anterior folii pagina Latinam Interpretationem, posterior Græcum Textum semper occuparet. At verò postea ALDUS ipse in quibusdam Editionibus excogitavit (b) aliam Latina Græcis adsociandi rationem; scilicet ut utramque folii unius paginam Græcus Textus, & alterius itidem utramque Latina Versio, ac sic deinceps, impleret; (c) quò scili-

(a) Hâc primâ vice pars aliqua Novi Testamenti Græcè imprimi cœpta. Ad calcem totius illius de litteris Græcis Dissertatiunculæ sic tyrunculos ALDUS affatur; *Habetis, ingenui Adolescentes & studiosi bonarum litterarum; quæ vobis in fronte Libri sum pollicitus: superest ut nobis habeatis quàm plurimam gratiam, quam tum vel cumulatissimè relatam existimabo, si emeritis sinè cunctatione lucubrationes nostras. Quod si (ut spero) facietis, erit vobis duplex bonum; quòd & nunc discetis rudimenta litterarum Græcarum, & facietis me posthac ad cætera his multo maiora digniorâque edenda alacriorem. Valete.* Venetiis M.CCCC.LXXXXV. *Octavo Martii.* Denique quia *non fieri potuit, quin Impressores quædam (ut assolent) inverterint depravarintque; opus fuit, ut totum Librum percurreret, quæque alicujus esse momenti videbantur, errata annotaret. Id quidem fecit, ut exiret Liber in manus Studiosorum quàm emendatissimus. Sed ut faciliùs singuli quique emendari errores possent, scripsit Alphabeti litteram, quâ signatus est quaternus; atque ibidem chartarum numerum & in chartâ numerum versuum.* Et post Indicem Erratorum, ne charta, quæ supererat, periret, breve addidit MOSCHOPULI de contracto Verbo χετιω fragmentum.

Index ille Erratorum primus mihi occurrit in Libris Græcè excusis; quem quoniam hactenus non videram, allucinatus sum in Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 255. lin. 10. Præterea *quoniam* ALDUS *Hebraicam Linguam necessariam esse existimabat ad sacræ Scripturæ* (cujus Volumina triplici Linguâ aliquando excudere, utì priùs adnotavi, cogitabat) cognitionem, ad suam *Constantini* LASCARIS anno 1412. Editionem adjecit *Hebraicum Alphabetum & litterarum combinationes, & alia quædam, quò legere Hebraicè* tyro *condiscat; deinceps Institutiones Grammaticas, Dictionarium, & sacros Libros, Deo volente, daturus.* Et utinam dedisset! sed vitam conatibus suis ingentibus & promissis breviorem habuit.

(b) NAZIANZEN. *Carm.* 1504. ÆSOP. *Fabul.* 1505. LASCAR. *Gramm.* 1512.

(c) Lege, quid ALDUS Lectorem mo-

licet tralatio & *addi*, & *amoveri posset pro arbitrio legentis.* En ipsamet (a) ALDI verba.

ALDUS LECTORI. S.

Si fortè nescieris, studiose Lector, quonam modo, quæ Græcè imprimenda curavimus, cum interpretatione Latinâ ordinanda sint, ut pagina paginæ respondeat, & versus versui, utpote qui videas separatos quinterniones Græcos ab iis, qui Latinam ipsorum continent tralationem; sic accipe posse te pro arbitrio tuo Latinum Græco insertare, & ex duobus quinternioribus unum, & ex uno duos facere, si priùs tamen adverteris, ut Latina pagina semper Græcæ opponatur. Et quia binæ eæ, quæ in singulorum quinternionum medio sitæ sunt, paginæ abundabant, quoniam nullas habebant oppositas Græcas, quas Latinas ostenderent, operæ pretium duximus aliquid Græcè (b) *lectu dignum cum Latino è regione in ipsis, ne perirent, imprimendum curare; quod si evenerit, ut ibi esse non potuerit, quod Græcè imprimebatur, quærendum reliquum in sequentium quinternionum medio. Cur verò curavimus, ut Latinam à Græco separari queat, non te fugiat à nobis ob id factum, ut & doctis, qui nullo egent adjumento legendis Græcis, & Græcarum litterarum rudibus, qui, nisi Latinum è regione in Græcis Operibus viderint, à Græcorum Librorum lectione deterrentur, satisfaceremus. Vale.*

In

moneat in fine NAZIANZ. 1504. & ÆSOP. 1505. CHEVIL. pag. 237. *Il en fit aussi quelques-unes d'une maniere toute particuliere, que je n'ai vû pratiquée que de lui. Elles étoient faites de telle sorte, que chacun selon son inclination pouvoit faire relier une Impression ou toute Grecque ou toute Latine, ou Grecque & Latine ensemble, le Grec dans une partie du Volume, le Latin dans l'autre; ou le Grec & le Latin mêlé, si on vouloit en cette façon. Le Livre commençoit par le premier feuillet Grec, suivoit le premier feuillet Latin: ensuite le second feuillet Grec, puis le second feuillet Latin: le troisieme feuillet Grec, le troisieme feuillet Latin; ainsi alternativement, avec cette précaution, que le Grec du premier feuillet n'étoit imprimé que sur la seconde page, & la Version de tout ce Grec étoit vis-à-vis, qui remplissoit la premiere page du premier feuillet Latin: toute l'Edition étoit faite de cette maniere. Le Latin de la seconde page de ce premier feuillet étoit la Version du Grec qui étoit vis-à-vis dans la premiere page du second feuillet Grec, & tout le Grec qui étoit dans la seconde page de ce second feuillet avoit vis-à-vis toute sa traduction Latine dans la premiere page du second feuillet Latin. Cela étoit ainsi observé par tous les feuillets chacun ayant sa signature & sa reclame sans confusion. On a dans la Bibliotheque de* Sorbonne *imprimez de cette façon* ÆSOPI & GABRII Fabulæ *in fol.* 1505. & *la* Grammaire de CONSTANTIN LASCARIS 1512. *in* 4°. Bernard JUNTA *la remit sous la Presse quelques années après en Grec & en Latin aussi, & en même forme in* 4°. *ainsi que* Jean VATEL *à* Paris *en* 1521. & Theodore MARTIN *à* Louvain. *Mais ils n'userent pas de ce bel artifice, dont* ALDE *s'étoit servi. Tous les feuillets sont imprimez le Grec dans une page, le Latin dans l'autre: au lieu qu'*ALDE *avoit imprimé les siens, les uns tous Grecs les autres tous Latins.*

(a) In Editione *Constant.* LASCAR. Gramm.

(b) In fine Editionis NAZIANZEN. *Carm.* 1504. sic ALDUS: *In medio quaternionum totius Operis habetur historia Evangelii secundùm* JOANNEM *Græcè & Latinè.*

[usque

In fine *Gramm.* LASCAR. adjecit (ne quis error ex novo illo imprimendi instituto oreretur) *ordinem quaternionum*, *si separatum à Latino Græcum fore placuerit*, *& Latinum à Græco*; *& si Latinum Græco inserere quis voluerit.*

Præterea ALDO debetur non solùm imprimendi, sed etiam Græca Latinè interpretandi cura. Latinam NAZIANZENI Carminum tralationem à se non satìs emendatam excusat. (a) *Nam* (inquit) *mihi tantum assiduè negotii est*; *ut vix resistam laboribus. Arduam enim, nec æquam viribus, accepi provinciam. Quare nisi semper sperarem brevì, quod desidero, affuturum; desisterem ab incœptis: sed & spero, & sic mecum sæpe:*

Θαρσεῖν χρὴ φίλε ἄλδε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Χὼ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

Cras melius fortassis erit: confide, MANUTI.
Viventes sperant: non est spes ulla sepultis.
Et quandoque pluit Deus: & quandoque serenat.

(b) *In* ÆSOPI *Fabellis traducendis multum* (ait) *certè elaboravimus*, *nam quæ antè tralata habebantur*, *infida admodum erant*, *quod facillimum erit conferenti cognoscere.*

(c) In CONSTANTINI LASCARIS Libris (d) Grammaticis traducendis, cùm *typicis litterarilsque negotiis impeditus ac immersus potiùs esset*, *plurimum difficultatis laborisque* invenit. *Dum enim* (inquit) CONSTANTINI *Græcæ Linguæ Compendiarium facere Latinum*

[usque ad Cap. VI. vers. 58.] *Reliquum ejusdem historiæ, quod deest, prosecuturi sumus in* NONNI *Poetæ* Panopolitani *Latinâ tralatione.* ——— *Sunt verò carminum tria millia ac septem & quadraginta: quæ circiter ab hinc triennium imprimenda quidem curavimus, sed quia, propter summas occupationes nostras, non unquam ea potuimus in Latinum traducere, adhuc premuntur.* In Editione ÆSOP. *Fabul.* 1505. GABRII *Tetrasticha*, & in LASCAR. *Gramm.* 1512. CEBETIS *Tabula*, mediis quaternionibus injicitur.

(a) Lege ipsam Editionem in fine. Tres illos versus ALDUS mutuatus est ex THEOCRIT. Idyll. IV. vers. 42.

(b) Lege ipsius Libri initium.

(c) Lege ALDI Præfationem tertio LASCARIS *Grammaticæ* libro præfixam.

(d) ALDUS anno 1494. primum tantùm librum excuderat, antea à JOANNE *Placentino* Latinè versum; postea verò secundum & tertium cum suâ Versione addidit. Præterea excudit etiam anno 1512. (*Albert.* FABRIC. *Bibliothec. Græc.* Vol. 7. pag. 39.) CHRYSOLORÆ Erotemata *hortatu* Marci MUSURI, *qui tunc publicè* Venetiis *Litteras Græcas profitebatur*, CÆSARIque *Aragonio* inscripsit Epistolâ quam *Federicus* TURRISANUS *sororius* Aldinæ *eruditionis memor illiúsque facundiâ illectus rursus* (anno 1549. quo CHRYSOLORAM recudebat) *imprimere voluit.*

(a) Lege

num studeo, adverti & Theodori GAZÆ *Introductionem Grammaticam*, & APOLLONII *cognomento difficilis*, & *cæterorum pleraque; à quibus* CONSTANTINUS *accepit*, *in Linguam nostram transferre me oportere. Adde, quòd* & *nostri Grammatici evolvendi fuerunt*, & PRISCIANUS *præcipuè, quem* Latinum *dicere* APOLLONIUM *possumus. Nam si cum* PRISCIANO APOLLONIUM *conferes, ubi de constructione tractavit (cætera enim* PRISCIANI *non poteris*, *quia non extat integer* APOLLONIUS) *ad verbum ferè tralatum à* PRISCIANO APOLLONIUM, *eleganter quidem* & *eruditè, cognosces. Quod, dum in Academiâ nostrâ* Scipio CARTEROMACHUS Pistoriensis, *homo* & *Græcè* & *Latinè doctiss. quibusdam* APOLLONIUM *interpretaretur*, Nicolaus ZUDECUS, *gravis Philosophus ac Medicus*, & *acuto vir ingenio, deprehendit. Habere igitur in manibus inter traducendum* PRISCIANUM *maximè oportuit, ut quibus nominibus Græcas quasdam dictiones Latinas ille dixisset*, & *ipse dicerem. Sed me nullius unquàm, dum prosim, pigebit laboris. Habes præterea* CEBETIS Thebani Tabulam & *Græcè* & *Latinè in singulorum quaternionum medio curâ nostrâ impressam, Opusculum lectu digniss.* & *perquam utile. Id verò addidimus, tum ut prodessem Studiosis, tum ne charta*, *quæ in singulorum quaternionum medio abundabat, periret. Vale.*

(a) *Incredibili quâdam lætitiâ omnes Litterati perfundebantur; cùm prospicerent futurum, ut in omni studiorum genere posteritas cum antiquitate certaret: dum ex* ALDI *Officinâ prodibant* antiqui Authores Græci & Latini, Philosophi, Historici, Oratores, Rhetores, Poetæ; nec non, inter recentiores, *Italos* præcipuè, melioris notæ plurimi. Et si (b) ALDINA *Officina præter prophanos Authores non ita multum nobis dederit*, non tamen eâ de causâ ALDO lis est intendenda, qui (utì ex supra-dictis liquet) jam dudum sacra Volumina sibi proposuerat imprimenda; propositisque, si vita ipsi obtigisset longior, quam aliquando (c) sperare & optare videbatur, stetisset.

Univer-

(a) Lege Epistolam TONSTALLI ad ERASM. ann. 1517. pag. 267.

(b) Quod notat ERASMUS in Epistol. ad *Laurentium* CAMPEGIUM Card. anno 1520. (pag. 595.) in quâ de magnâ sacrorum Voluminum Græcorum penuriâ conquerirur.

(c) ERASM. (pag. 507.) in Epistolâ ad *Ambrosium* LEONEM Medicum ann. 1519. 15. *Octob.* missâ hæc scribit. —— *Est apud* Britannos *vir undiquaque doctissimus* Thomas LINACRUS, *tibi jam olim ex* ALDI *nostrâque prædicatione cognitus*, *tuæ professionis ac*, *ni fallor*, *ætatis.* —— *Fac valetudinem tuam*, AMBROSI *doctissime, tueare diligenter, quò & diu prosis optimis studiis, & multis annis senex sene frui possim. Nam ipse præcurrentem te sum assequutus, totus ferme canus.* ALDUS *in familiaribus colloquiis non sinè voluptate solitus est imitari senis decrepiti balbutiem, quâ olim putaret futurum, ut alter alterum consalutaremus:* Quomodo vales, *inquit*, Domine ERASME? *Deinde voce æquè balbâ, sed exiliore me videlicet agens, respondebat*: Si vales, ego valeo. *Hæc jucundè quidem somniabat, præsertim si sermo accederet de extruendâ novâ Academiâ, sed fidem non* præsti-

Universa penè huic erat cum viris ubique & gradu & litteraturâ insignibus consuetudo; neque igitur deesse poterat, quam in suorum (utì ipsi ferè mos erat perpetuus) Librorum singulorum fronte compellaret, suísque muneribus litterariis impensiùs demereretur.

(a) *Vir* ille tandem, *propter singularem utriusque Linguæ doctrinam, omnium memoriâ sæculorum dignissimus*, (b) anno 1515. decessit, (c) *haud multo minor annis septuaginta, sed tamen animo ad litteras mirè juvenili.* Dedi antea ERASMUM FROBENIO, dabo jam (d) MARCUM MUSURUM ALDO parentantem.

Refugit animus, & quodam inusitato torpore captus abhorrebat, sævæ illius ac damnosæ mortis mentionem, quæ nobis ALDUM *benevolum parentem, benignúmque fautorem eripuit: quæ bonis literis ac disciplinis in lucem paulatim emergentibus tenebras iterum offundere visa est. O inclementem, & immaturam mortem nulli viventium magìs, quàm mihi deplorandam! Quòd enim ego nunc in hâc almâ Civitate, in hôc totius* Italiæ *firmamento, singularíque Virtutum ac laudatarum Artium domicilio, Græciæ priscos Auctores enarrem illustri frequentíque auditorio juvenum nobilissimorum; quòd à probis omnibus diligar & commender: quòd denique mei voti compos effectus sim (nihil enim mihi fuit unquam optabilius, quàm ut Græcæ Linguæ propaginem, quæ* Turcarum *crudelibus lacertis excisa radicitus, solo in patrio miserè jacebat, apud* Italos *redivivo germine pullulare viderem) id totum non solùm illustrissimo Senatui* Veneto, *qui bonarum literarum cultores amplissimis præmiis semper fovit, ac liberaliter evexit: verùm etiam* ALDO MANUTIO, *qui Libros studiosæ juventuti suppeditavit, à me referri debet acceptum. Cùm enim admirandus ille Vir publicas rationes privatis anteponeret, nulli sumptui parcens, nullum prorsus laborem detrectans propriæ tam pecuniæ profusus, quàm vitæ prodigus extitit: ut communi studiosorum utilitati prospiceret. Quapropter sæpe-*

præstitit. Reliquit nos ante balbam illam ætatem: etiamsi me multo grandior erat ALDUS, *annis, ni fallor, plùs minùs viginti: nam ipse nunc annum quinquagesimum secundum, aut, ad summum, tertium ago.*

(a) Lege Epistolam *Adriani* BARLANDI ad *Cornelium* fratrem. ERASM. Epist. p. 1583. & audi (pag. 1608) *Baptistæ* EGNATII ad ERASMUM scribentis testimonium. ——— *Scribis te audisse* ALDO *me in re litterariâ juvandâ successorem esse factum, tanto eo meliorem, ut ille per se optimus, mecum collatus, parum probari possit. Ego,* ERASME *charissime, nec eam agnosco laudem, quæ cum aliena fama detrimento mihi tribuatur, nec tantum mihi unquam arrogem, ut* ALDO *me parem, nedum superiorem, esse putem. Nam ut alia taceam, quis* ALDI *industriam, patientiam, vigiliam æquet? quis ardorem litterariæ rei juvandæ æmuletur?*

(b) Quod constat ex anno, quo MUSURI Epistola data est.

(c) ERASM. Epistol. ad *Jodoc.* GAVER. pag. 788.

(d) Lege ejus Epistolam ad *Joannem* GROLIERIUM Idib. *Novembrib.* 1515. datam, & ALDI *Grammaticæ Græcæ* præfixam.

(a) Vol.

sæpenumero calamum arripueram, ut hæc exararem, sed calamus arreptus doloris ob amissum ALDUM *concepti vulnus, quod nondum cicatricem obduxerat, refricabat. Veruntamen amici, quibus non poteram sinè scelere postulantibus quicquam recusare, me tandem cùm appellarent, promissique admonerent, quanquam diu reluctatum, expugnârunt. Rogitas, cuinam promisso meam fidem obstrinxerim? Explicabo paucis.* ALDUS *non modò Libris Antiquorum publicandis, verum etiam liberis progenerandis dabat operam. Procreabat autem liberos, partim è pudicissimâ susceptos uxore, partim ingeniosâ mente conceptos. Cùm igitur fatalem instare sibi diem animadverteret, quam è fidissimâ conjuge sustulerat, prolem* ANDREÆ ASULANO *spectatæ viro probitatis commendavit: nec eum sua fefellit opinio: quam de socio soceróque conceperat. Summâ enim ille charitate nepotes è filiâ pupillos curat educandos. Mihi verò filiolam parvulam, quam proximâ fœturâ mentis trans mare genuerat, tradidit expoliendam: sic ut eam, postquam expolivissem, quibus possem modis, eleganti istæ tuæ Bibliothecæ dedicarem. Facilitas à naturâ nobis insita, vitæque institutum nostræ non commisit, ut, quem plurimis officiis mihi devinxeram, is extremo vitæ puncto repulsam apud me pateretur. Recepi igitur facturum: & quod promissum est, nunc exitu præstatur. Itaque* Grammatica Græca, *(id enim filiolæ nomen est) quam* ALDUS *immaturâ morte præventus plenioribus eruditionis alimentis nutrire non potuit, ad te mœsta, verecundâque nostro impulsu proficiscitur. Tu pro virtutis, & doctrinæ patrocinio, quod suscepisse diceris, próque eo, quòd noster* ALDUS *te semper observavit, & suspexit, (qui nunc, si viveret, nullâ morâ interpositâ, libenter excurreret istò, victoriam Diis simillimi Regis, quâ nuper de robustissimis* Helvetiis *triumphavit, tibi gratulaturus) filiolam amici, clientísque tui benigno susceptam hospitio, fove, protege, tutare. Quod si feceris, acrioribus stimulis* ASULANUM *impelles, ut Officinam impressoriam ob interitum* ALDI *pullatam suísque deformatam ornamentis pristino nitori restituat: útque provinciâ multiplicandi celebrium, ac vetustorum Commentarios (quorum salutem tenui nimis, extremíque spei filo pendere constat) alacriter assumptâ, inducat animum formis excudere tam novi quam veteris oracula Testamenti, Poetarum, &* ARISTOTELIS *Interpretes,* GALENI *Volumina,* STRABONEM, PAUSANIAM, DIONEM, DIODORUM Siculum, POLYBIUM, PLUTARCHI Parallela, *cæterásque illustrium ingeniorum lucubrationes, quibus, nisi citò typi succurrant, periculum est, ne ipsæ quoque bellorum incendio, quo terrarum orbis in hâc temporum atrocitate deflagrat, correptæ deleantur.*

Inter Typographos, qui ERASMI temporibus celebres, eíque amicitiæ propioris necessitudine conjuncti fuerunt, memorantur THEODORICUS MARTINUS, MATTHIAS SCHURERIUS, RUTGERUS RESCIUS, & eorum nemine inferior JODOCUS BADIUS.

THEO-

THEODORICUS MARTINUS *Aluftenfis*, cujus (a) antea memini, ab anno usque 1474. Artem exercuerat, & adhuc (b) anno 1528. *Lovanii* exercebat. Eum ergo oportet (fi modò idem fuerit MARTINUS, nec ille hujus pater) Typographicæ annos 54 incubuiffe. Hujus mentio in ERASMI (c) Epiftolis non infrequens; neque finè (d) honore & laude. Ejusdem (e) prælo in aliquibus fuarum lucubrationum edendis, & (f) hospitio, dum *Bafileâ Lovanium* profectus ex ulcere quodam periculofo, quod Medici & Chirurgi curæ committere coactus fuit, convalesceret, per quatuor hebdomadas ufus eft.

(g) Lovanii *primus Typographus fuit* THEODORICUS MARTINUS Aloftanus, *vir doctus & fcriptis eruditis litterariæ famæ fuo tempore candidatus*, ERASMI *amicus, qui etiam ann.* 1533. *mortuo Carmen fepulchrale fecit. Hic, priusquam* Lovanium *concederet*, Alofti *in patriâ* (h) *annò* 1490. *hoc artificium exercuit.*

Iisdem circiter temporibus floruit THOMAS ANSHELMUS *Badenfis*, qui (i) anno 1503. apud *Phorcenfes*, poftea (k) *Tubingæ*, & (l) *Hagenoæ* typographicam habuit Officinam. Ejus prælum

(a) JOAN-

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 82. p. 201. p. 216.

(b) THEOCRIT. Græcè in 4to.

(c) Pag. 1652. in Epiftolâ *Lovanii* 1517. ad AFFINIUM miffâ.

(d) Pag. 1568. *Homo certiffimus.* in Epiftolâ ad Eund. *Lovan.* 1518. & pag. 790. in Epiftol. ad GAVERUM, *Bafileæ* 1524. *Salutabis diligenter veteres congerrones noftros*, Joannem PALUDANUM, THEODORICUM Aluftenfem, JOANNEM Armentherienfem, & Petrum CURTIUM, *qui in* NÆVII *vices fucceſſerunt, cúmque his totum fodalitium trilingue.* In initio hujus Epiftolæ NÆVIUM illum, amicum communem, nuper defunctum, laudat.

(e) ERASMI aliquot Epiftol. apud *Theodor.* MARTIN. 1517. in 4to. De hâc earum Editionè habemus (pag. 1554 ERASM. Epiftol.) fequentem RESCII Epiftolam. *Domino* ERASMO Rot. RUTGERUS RESCIUS S. P. D. *Eft in tuâ Epiftolâ ad* Guolphangum FABRITIUM, ERASME *undecunque doctiffime, non procul à fine locus, nobis fanè omninò invius, fic incipiens*: Tum audio nonnullos alia quædam moliri, quæ ad CHRISTI cognitionem nihil adferant, fed fumos tantum offundant oculis hominum. *Quem quum* PALUDANO & NOVIOMAGO *oftendiffem, ipfi mecum in eodem hæfitantes luto, nihilque temere mutandum cenfentes, confuluerunt ipfum locum tibi; antequam imprimeretur, indicandum*: DORPIUS, fumos tantum offundant, *legendum conjectavit.* THEODORICUS *igitur, hac Epiftola parte excudenda relicta, in præfentia ad te ipfum Exemplar mittit, obnixe orans, ut fuper iftius loci lectione fibi quàm primùm fententiam tuam aperias. Præterea cupit, fi quid fit, quod Epiftolarum Præfationi fubjungi queat commodè, id ad fe dari: refervavit enim ei integram pagellam utrinque mundam, quum dimidiam vix partem occupabit. Bene vale*, τῆς κυκλοπαιδείας ταμίεν. Lovanio 8. Martii, *Anno* 1516.

(f) Lege Epiftol. ERASMI ad RHENANUM, *Lovanii* ann. 1518. pag. 374.

(g) SWERT. in *Athen. Belg.* & ex eo MALLINKROT. p. 89.

(h) Imò priùs, anno fcil. 1474. utì modò dictum eft.

(i) CAILLE, pag. 50. RABAN. MAUR. *de laudib. S. Cruc.*

(k) Vide *Catalog.* ann. 1512. 1514.

(l) REUCHLIN. *de Accentib.* 1518. *Nov. Teftam.* Gr. 1521.

(a) a Vide

(a) JOANNI KNOBLOUCHO Librario & (b) JOANNI REUCHLINO *Phorcensi* & (c) KOBERGERIS *Norimbergensibus*, aliquando inserviebat, & (d) typi viris doctis satis placuerunt.

(e) MAT-

(a) Vide *Catalog.* anno 1519.

(b) ERASM. Epistol. p. 1598.] Jo. REUCHLINUS ERASMO. —— *Jussi* Thomæ ANSHELMO è *Nundinis istis* Martiis *ad te & Antistitem* Roffensem *cum his meis Litteris Cabalistica nostra dare.* —— 27. *Mart.* 1517. *Thomas* ANSHELMUS anno 1522. *Adversarias* DEMOSTHENIS & ÆSCHINIS *Orationes* Græcè excudit, cum REUCHLIN. Epistolâ his præfixa.

JOANNES REUCHLIN. Phorcensis, *Artium liberalium Magister, & Imperialium Legum Doctor*, THOMÆ ANSHELMO, *præstanti Librario* S. D. P. *Cùm* è Boiorum Angelopoli, *antiquâ divi* CLAUDII *coloniâ, quam cognoscendarum principalium Linguarum documentis publicè illustrabam, vi sævæ pestilitatis essem redire coactus in patriam tandem bene pacatam;* —— *constitui mecum ipse, me & fatigatum laboribus, & annis fessum, quid ætatis daretur reliquum, id in liberâ quiete consumere, ac* EPIMENIDIS *velle somnum dormire.* —— *At verò ubi essent* Tubingenses *nostri politiorum literarum strenui milites adventum meum subodorati, misit Academia tota suos ad me legatos, certè viros & numero & dignitate spectabiles, atque summo in statu sublimes, qui Universitatis mecum nomine agerent, orarént que ut quod in* Boiis *Hebraicè Græcèque nuper cœpissem, id deinceps inter* Suevos, *meos scilicet conterraneos, perficerem: propositâ simul de publico ærario Stipe honorificâ, mihi quotannis præstandâ.* —— *Professus sum frequenti auditorio in Cathedrâ doctorum & de pulpito, doctissimum* Hebræorum *Grammaticum Rabi* MOSE KIMHI: *quod Volumen, quanquam à multis fuerat tam* Judæis *quàm* Latinis *antè visum, tamen cùm in meam incidit prælectionem, tot scatebat mendis, ut in castigando discipuli plus temporis dimidium perdere cogerentur. Nihil absimile nobis tunc de* CRYSOLORÂ *contigit, apto Græcè initiandis Grammatico, cujus scriptionis errata non parvo labore inter docendum castigavimus, ne indoctos abortarem filios. Restare nunc videtur, ut post navatam elementariis disciplinis operam in utrâque Linguâ &* Hebraicâ *&* Græcâ, *solidiore auditores meos pascam cibo.* —— *Profitebor deinceps in Gymnasio* Tubingensi *Biblia Hebraica, insignem illum* XXIIII. *Voluminum Librum, quem nobis* Daniel BOMBERGUS, Judaicorum *Codicum artificiosus Impressor, nuper magno numero è* Venetiis *venalem misit, sinè quo eam Linguam nemo vel docere vel discere potest. Addam porrò, si adjutus per te fuero,* Thomas ANSHELME, *Typographorum ornatissime,* DEMOSTHENIS *&* ÆSCHINIS, *summorum* Græciæ *Oratorum prælectionem in Linguâ Græcâ: qui Autores splendidissimi* Latinis *plura ornamenta suppeditabunt, consuetudinem quandam eleganter jucundéque dicendi afferentes. Quare, pro veteri nostrâ inter nos amicitiâ, conjunctione, ac necessitudine, à te peto, integerrime amicorum, velis in omnium Græcè Studiosorum utilitatem & profectum, quin & in tui fructum non mediocrem, ambas* ÆSCHINIS *&* DEMOSTHENIS *Orationes adversùm se habitas, nobili tuo charactere Græco quàm emendatissimè & Græcissimè quanto ocyus fieri poterit, imprimere, atque sinè morâ* Tubingam *ad nos mittere Græcâ fide, hoc est receptâ mercedis loco paratâ pecuniâ: quam, si & pollicitis meis fidem habes, sequetur omnium Scholasticorum singularis erga te benevolentia, cum laudum tuarum immortalitate. Feliciter Vale,* Tubingæ *Idibus* Januariis *Anno Millesimo quingentesimo vigesimo secundo.*

Anshelmianam Editionem nondum vidi; sed REUCHLINI Epistolam in suâ Orationum illarum impressione recudit *Christianus* WECHELUS ann. 1531.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1520.

(d) ERASM. Epistol. p. 1617.] Jo. *Juliacensis* Domino ERASMO suo S. —— *Quod scribis de excusione Opusculi, id tuo committo arbitrio; tamen si cum Epistolâ tuâ simul misisses, curâssem his diebus, quoniam ante triduum ad* CAPNIONEM *nostrum scripsi etiam de te aliquid, ut* Thomæ ANSELMO, *cujus mihi formulæ satis placent, per ipsum* CAPNIONEM *committeretur imprimendum.* —— Coloniæ 21. Julii 1517.

(a) GER-

(a) MATTHIAS SCHURERIUS *Sletstatinus*, (b) Artium Doctor, *Argentorati*, MARTINI FLACCI (de quo priùs anno 1475.) (c) consobrini sui Officinæ operam anno 1502. impendit; & (d) anno 1505. exercuit Recognitoris munus in JOHANNIS PRUS (de quo priùs 1488.) Officinâ. (e) Typis JOANNIS KNOBLOUCHI annis 1507. & 1517. utebatur. (f) Typographiam ann. 1509. ipse excolebat. (g) SEBASTIANUS MURRHO junior *Colmariensis* suam nonnunquam in Libris corrigendis operam SCHURERIO tradidit. (h) SCHURERIUS ipse, eruditus quidem, & Artium Magistri titulo ornatus, cùm in suorum Librorum nonnullos errata irrepsissent plurima, modestâ confessione culpam diluebat. Neque tamen id obstitit, quò minùs (i) ERASMUS

(a) GERSON. *Oper.* 1502.

(b) Vide *Catalog.* anno 1502. 1505. 1509. 1511. 1512.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1502. Lege MALLINKROT. pag. 85.

(d) Vita M. CATONIS &c. 1505. *Argentinæ* in ædibus *Thiergaten* JOANNES PRUS imprimebat. MATTHIAS SCHURER recognovit.

(e) Vide *Catalog.* ann. 1507. 1517.

(f) Vide *Catalog.* ann. 1509.

(g) Hic in Epistolâ ad *Thomam* ALBERTUM, CICERON. *Epistolis familiaribus* præfixâ sic scribit. ——— Familiares CICERONIS Epistolas *à me correctas, & Schurerianis Characteribus affabre excusas, tibi dedico.* ——— *Ad proximam Æstatem* CICERONIS *itidem* Officia SCHURERIUS *in lucem dabit, quemadmodum etiam superiori anno* Tusculanas Quæstiones *emisit.* ——— *Ex ædibus* MATTHIÆ SCHURERII M. D. XII.

Has Epistolas ex tertiâ recognitione anno 1519. recudit SCHURERIUS.

(h) Vol. I. *Annal. Typographic.* pag. 298. & CHEVILL. pag. 158.] *Les Ouvrages de* Jean François PIC, *Comte de* la Mirande, *furent mis sous la Presse pour la premiere fois à* Strasbourg *par un Imprimeur nommé* Jean KNOBLOUCH, *aux dépens de* Mathias SCHURER *l'année* 1507. *On laissa tant de fautes dans cette Edition, que l'Auteur se trouva obligé d'y faire ajouter l'*Errata; *qui occupe jusqu'à quinze pages in fol. Je ne me souviens point d'en avoir vû un plus fort pour un seul Volume assez petit.* Et pag. 164.] *Je n'ai rien lû de plus humble, ni de plus sincere que ce qu'a écrit* Mathias SCHURER, *Imprimeur de* Strasbourg, *qui n'étoit pas ignorant, puis qu'il prend la qualité de* Doctor Artium, *& qu'*ERASME, *dans sa derniere Lettre du* 28. *Livre, le loue de son Erudition. Il imprima l'année* 1510. *in* 4°. *le Traité* de Patientiâ, *composé par* BAPTISTE *de* Mantouë. *Et parce qu'il avoit abandonné à quelqu'un qui fut peu soigneux, la correction de ce Livre, il y resta une page & demie de fautes: il les remarque après avoir dit*, Maluimus potiùs pudore nostro fatendo plecti, quàm tacendo, Respublica literaria suo damno nostra peccata luat. *C'est lui à qui il étoit encore arrivé en l'année* 1507. *de voir un grand nombre de fautes dans l'Impression des Ouvrages de* Jean PIC *Comte de* la Mirande, *pour les avoir fait imprimer par* Jean KNOBLOUCH, *comme nous avons remarqué ci-dessus. Il en fit reparation publique à l'Auteur, dans une Epitre qu'il adresse au Lecteur à la fin du Volume*: Errores ——— Chalcographis non Autori adscribite. Fatemur ingenuè culpam nostram.

(i) Epistol. ERASM. pag. 1659.] ERASMUS Rot. JOANNI RUSERO Novientano *suo* S. D. ——— *Quod* Matthiam SCHURERIUM *mihi tam studiosè commendas, prorsus, juxta proverbium*, actum agis: *est enim is homo mihi tum ob eximias ingenii dotes, tum ob officia in me non vulgaria, sic commendatus, ut commendatior.* ——— Basil. ann.

MUS (a) aliique hunc in magno habuerint pretio, ejúsque (b) prælo

ann. 1517. Et pag. 354.] Id. ad GERBEL. ann. 1518. ——— *Utinam audiam* SCHURERIUM *meum revaluisse*! ERASM. Epistol. p. 1619.] MATTHIAS SCHURERIUS *Domino* ERASMO Roterodamo S. ——— *de meâ bonâ valetudine quid dicam? decem ferè menses laboravi ex præcordiis, adeò ut vix mihi æger spiritus remeet, sic coarctatâ suffocatâque aliquando arteriâ; etsi semper hâc in re consuluerim Medicum, non sinè magnâ meâ jacturâ, atque ægritudo hactenus improba non me deseruerit; sperandum tamen melius fore, ac olim in pristinam me restitutum iri valetudinem. Dedi Litteras à* Jacobo WIMPHELINGO, *à* Nicolao GERBELIO, *à* RUSERO, *alteras à quodam Jureconsulto ex* Italia *allatas.* ——— *Scias omnia apud nos esse turbulenta; timentur bella, caristia nostrum invasit forum, circumquaque miseria, calamitas; pacem magìs quàm cætera precamur. Cæterùm commendo me tibi, meáque omnia, quæ tuo præsidio, te fautore, tuta prosperáque semper procedent. Iccirco obsecro, ne ex albo obliteres tuo, intérque bonarum litterarum studiosos me connumeres; si minùs id contingat, sufficiat, ne totum tuo aliquando elabar pectore. Exinde dedissem Opus* Rudolphi AGRICOLÆ *hôc nuntio, nisi unam partem in domicilio meo mutando sic seposuissem, ut ubi acquiram incertus sim; totas quippe ædes investigandi ejus gratiâ perlustravi; acutioribus oculis in posterum, si alibi possim reperire, ac olim ad te fido tabellione reddere, rimaturus. Est (crede mihi) Opus plerisque in locis adeò mendosum, ut* OEdipo *nonnunquam opus esse videatur, tuo tamen labore atque ingenio emaculari, quem nihil unquam fugiat, ac tandem in lucem castigato castigatius emergi facilè omnium assensu litteratorum mihi persuasi. Interim vale. Non pigeat aliquando mei meminisse parvo quopiam Libello, qui meo exeat prælo; de Emendatore non sis sollicitus, est mihi profectò jam Græcophilos. Iterum vale, ac vivas felix. Raptim* Argentorato 21. Julii, *Anno* 1517.

(a) Nicolaus GERBELIUS, *vir* (ut ZASIUS ad ERASMUM scribens anno 1515. hunc vocat: ERASM. *Epist.* p. 1544.) *lepida eruditionis & Doctor* (*Juris Pontificii*, Vide ERASM. Epist. p. 354.) *meritissimus, apud* SCHURERIUM Argentinensem *correctionibus operam impendit, & anno* 1515. *Opusculis quibusdam* ERASMI *edendis & emendandis adfuit.* MALLINKROT. *de Art. Typogr.* p. 96. & ZELTNER. *de Correct. Typ.* p. 235. Idem GERBELIUS suam etiam operam *Thomæ* ANSHELMO *Badensi* commodavit in Editione Nov. Testam. Græc. 1521. in 4.° præfixâ eidem Præfatione, in cujus calce (JACOB. LE LONG. *Biblioth. Sacr.* p. 452.) profitetur *nullam dictiunculam vel minimam, secundùm* FROBENII ALDIque *Editionem, in eâ Editione desiderari, quam sensûs necessitas postularet.* Nec ìdeo mirum est S. JOHANNIS de tribus testibus cœlestibus textum, qui in illis desideratur, in hâc etiam abesse. Inter ERASM. Epistol. p. 1548. habetur GERBELII Epistola ad ERASMUM, *Argentorato* 1515. ——— *Opus Lucubrationum fabrefit modò curâ non admodum vulgari, cui negotio, quantum fieri potest, adsum viribus omnibus; placebit tibi (ut arbitror) labor noster, neque te morem gessisse nobis pœnitebit. Tu cura, ut reliqua quoque ad nos advolent: sunt enim quaterniones ferè quatuor absoluti; atque si quid apud te est farinæ ejusdem, quo magnitudo Libelli foret & justior atque vendibilior, fac, quæso, liberalitatem tuam & nos experiamur, & studium tuum in* CHRISTUM *sentiant studiosi Lectores. Annotavimus nos locos aliquot in* Enchiridio *à puerorum captu paululùm remotiores, quibus, ut vel hâc saltem nostrâ operâ gratificare possemus, aliqua in finem libelli, veluti scholia, adjicere statuimus. Hoc si tibi non displicet, rem prosequemur, sin secus, stet sententia tua. Vale felicissime, atque rescribe, si* GERBELIUM *amas. Salutat te vicibus mille* JO. RUDOLPHINGIUS *studiosissimus tui, simul &* Matthias SCHURERIUS, *qui plurimùm rogat* B. RHENANUM, *ut aliquando manus* RODOLPHO *adhibeat: nam si castigatus esset, non diutius Editionem ejus moraretur. Iterum vale.* Argentorato, *An.* 1515.

(b) Epistol. ERASM. pag. 1533.] DES. ERASMUS Rot. MATTHIÆ SCHURERIO Selatano S. *Bona pars istorum, qui formulis excudunt Libros*, Matthia SCHU-

RE-

lo

lo in suis Libris edendis ille uteretur. Cùm ERASMUS ejúsque fami-RERI, vel inscitiâ literarum, inopiâque judicii, pessimos Auctores pro optimis suscipiunt, vel aviditate quæstûs, cùm Librum optimum esse ducunt, unde plurimum emolumenti rediturum sperent. Unde quod cæteris in rebus ferè solet, id in hâc quoque Arte videmus usu venire, ut quod ad summam studiorum utilitatem sit excogitatum, id abutentium vitio in gravem vergat perniciem. Quâ quidem in re tu mihi duplici nomine laudandus videris. Primùm, quòd pro tuâ non vulgari eruditione, próque acri judicio ea deligis, quæ ad veram Eruditionem conferant. Deinde quòd ingenuo quodam erga bonas literas amore, nostris studiis potiùs quàm tuis scriniis consulere gaudes, unum hoc agens, ut Libros quàm optimos, quàm emendatissimè excusos, in lucem emittas. Proinde Copiam nostram ad te misimus, à nobis diligentissimè recognitam, & emaculatam, ut pridem apud Britannos concepta, apud Parisios utcunque edita, nunc rursus velut abjectis exuviis, nitida prorsus, & expolita, in felicissimâ Argentoratorum Civitate, felicioribus auspiciis exeat in manus hominum, si modò videbitur non indigna tuo prælo; erit vel ob id ipsum omnibus bonarum literarum amatoribus commendatior, quòd è Schurerianâ prodierit Officinâ. Ex quâ jam persuasum est, nihil proficisci, quod non sit & Auctoris elaboratum ingenio, & tuâ curâ castigatissimum. Adjecimus & ὁμοιώσεων librum, nusquam adhuc editum, sed ab ipsis, quod aiunt, follibus ad te profectum. Lucubrationes Rodolphi AGRICOLÆ, hominis verè divini, jamdudum exspectamus, cujus ego scripta quoties lego, toties pectus illud sacrum ac cœleste mecum adoro, atque exosculor. Bene vale. Basileâ 15. Octobris, Anno 1514. Et pag. 1589.] Domino ERASMO GULIELMUS NESENUS S. D. ——— SCHURERIUS Enchiridion denuo impressit ——— Basileâ anno 1516. Et pag. 1625.] ERASMUS JOANNI RUSERO suo S. D. Scripseram, si quid esset, in quo possem gratum facere SCHURERIO, cupidissimè facturum me; tantum abest, ut eum è numero amicorum expunxerim. Novi hominis candorem. Est apud me QUINTUS CURTIUS nuper relectus, ob styli contractam rubiginem abstergendam, additæ annotatiunculæ, castigati loci nonnulli: addetur Præfatio: eum misissem, si scissem hoc illi gratum fore. Si mittet Opera RODOLPHI, fungar amici officio, licèt aliàs sim occupatissimus: aut si quid aliud in mentem venerit, impertiam. Hæc illi meis verbis dicito, admonens ut hasce litteras ad se quoque scriptas putet. ——— Lovanio 24. Aug. anno 1517.

CURTII Editio, cujus hìc fit mentio; ex ædibus SCHURERII in fol. prodiit mense Junio 1518. De quâ ERASMUS (pag. 1638.) ad ipsum SCHURERIUM Lovanio 31. Octob. 1517. hanc scripsit Epistolam: Mitto ad te QUINTUM CURTIUM, à me recognitum, unà cum Indice, & Præfatione: si placet Opus, fac ut tuo & meo consulas honori; sin minùs, redde Libellum ei qui adfert. Vale, optime SCHURERI. ——— Mitto ad te Apologiam, quâ FABRO Stapulensi respondeo; quam ego non optârim alio animo propagatam, nisi ne quis existimet inter nos inimicam contentionem; etiamsi ille parùm amicè lacessivit. Si placet, accipe, & tui similis esto. Lege & Epistol. ERASMI eodem anno ad BERUM & FABRUM pag. 1645. 1646. & ad RHENAN. pag. 1647. ——— Apologiam à me recognitam Argentoratum miseram SCHURERIO, sed hâc lege, ut si non placeret, mitteret Basileam. Misi eidem Q. CURTIUM, desperans illìc esse locum pluribus, cùm nihil omnino prodiret. Et pag. 671.] ERASMUS Rot. POLYDORO VIRGILIO S. D. ——— Quòd in primâ Adagiorum Editione, nulla sit facta POLYDORI mentio, mirum esse non debet, cùm id temporis nullus adhuc mihi notus esset POLYDORUS, præter eum quem in Tragœdiis POLYMNESTOR obtruncat, & auro vi potitur. Atqui hìc me putas ἀκκίζειν, negans esse verisimile, quod aio, cùm Præfatio Matthiæ SCHURERII testetur, antequam meum Adagiorum libellum excuderet, se tuum formulis expressisse. Quid scripserit SCHURERIUS nescio; illud negari non potest, libellum Adagiorum meum decem annis excusum fuisse Lutetiæ, per Joannem PHILIPPUM, prius-

familiares frequenter in (a) Epistolis meminerint *Argentinensis* litterariæ Sodalitatis, eam certè non decet me præterire, in quam nonnulli ex iis, quos modò laudavi, se cooptatos gaudebant. Hìc igitur subjungam (b) duas Epistolas, unam à WIMPHELINGO ad ERASMUM, alteram ab ERASMO ad WIMPHELINGUM.

D. ERASMO *Rot.* JACOBUS WIMPHELINGUS *Selestadiensis*, nomine Sodalitatis literariæ *Argentinensis*, S. D.

Jumento nonnunquam ineptiori manticæ & sarcinæ imponuntur: sic & mihi veterano, minúsque idoneo, Sodalitas literaria apud Argentoratum *id oneris imposuit, ut te omnium nomine salvum jubeam, tibi bene esse exoptem; tuas literas, quæ statûs tui certiores nos efficiant, ad nos propediem mittendas expostulem. Credimus te quoque à* Basiliensi *Gymnasio humaniter exceptum, atque perbenignè foveri inter doctos doctissimum. Præcipuè verò in convictu philosophico nihil tibi, quod jucunditatem præstare possit,* BEATUM RHENANUM, *qui te alioquin colit, amat, observat, speramus negaturum. Commendat sese tibi universa nostra Sodalitas literaria:* Sebastianus BRANTUS, Jacobus STURUS, Thomas RAPPIUS, Thomas AUCUPARIUS, Matthias SCHURERIUS, Joannes RUDALFINGIUS, Stephanus TIELERUS, Joannes GUIDA, Petrus HELDUNGUS, Hieronymus GEBUILERUS, Joannes RUSERIUS, OTOMARUS, *& cæteri, quorum nomina me fugiunt, & ego in primis. Vale. Ex* Argentorato, *prima* Septembris M.D.XIIII.

D. ERAS-

priusquam SCHURERII *nomen audissem* &c. Lovanii 23. Decemb. 1521. Pag. 1537. RHENANUS apud ERASMUM anno 1515. de SCHURERII negligentiâ queritur: —— *Doleo te litteras, quas mihi scripsisti, non* LACHNERO *tradidisse. Si* SCHURERIO *dedisti, nescio quando sim recepturus: nôsti enim hominis miram negligentiam.*

(a) Pag. 371. ERASMUS RHENANO *ann.* 1518. —— Argentinam *appulimus ante prandium ad horam ferme nonam; illic commodiùs accepti sumus, præsertim* SCHURERIO *suppeditante vinum. Aderat aliqua sodalitatis pars, mox universi salutatum veniunt, sed nemo officiosiùs* GERBELIO. GEBUILERIUS *&* RUDALPHINGIUS *me immunem esse voluerunt, quod jam illis novum non est.* Et p. 1619. SCHURERIUS ERASMO 1517. —— *Salutat te nostra Sodalitas litteraria* —— Et p. 1625. ERASMUS RUSERO 1517. —— *Salutabis sodalitatem totam,* STURMIUM, WIMPHELINGUM, *& candidissimum* RODULPHANGIUM, REBELERIUM, *& in primis Doctorem* GERBELIUM. Et p. 1639. ERASMUS SCHURERIO suo 1517. —— *Saluta amicos, hoc est totum sodalitium litterarium.*

(b) Eæ excuduntur ad finem. ERASMI *de Cop. Verbor.* in Editione *Simonis* COLINÆI 1528.

D. ERASMUS *Rot.* JACOBO WIMPHELINGO, *Germanus Germano*, Theologus Theologo, litterarum scientissimo, litterarum sitientissimus S. D.

Quid ais, mi WIMPHELINGE? *Itáne tu vocas istud, bovi clitellas, quòd tibi potissimum ad nos scribendi datum est negotium? At mihi planè videtur illud, quod* Græci *dicunt* παροιμιαζόμενοι, τὸν ἵππον εἰς πεδίον. *Nam cujus humeris aptiùs ista sedisset sarcina, aut cui rectiùs hoc muneris delegare poterat* Argentinensis *illa Sodalitas (sic enim tu vocas) non literatissima modò, sed & humanissima, quàm* WIMPHELINGO, *cùm bonarum literarum apud suos facilè principi, tum omnis humanitatis antistiti?* —— *magnopere te rogo, ut elegantissimam istam Sodalitatem, hoc est, Musarum & Gratiarum omnium Collegium, diligentissimè meis resalutes verbis: nominatim incomparabilem illum juvenem* Jacobum STURMIUM, *qui majorum imagines morum illustrat integritate, juventutem ornat senili morum gravitate, doctrinam haud quaquam vulgarem incredibili modestiâ mirè condecorat: deinde* Thomam RAPPIUM, *ipsis oculis, ipso vultu, suavitatem & candorem ingenii præ se ferentem:* Thomam *item* AUCUPARIUM, *quem ego sanè vel ob hoc laureâ dignum existimo, quòd ab omni fastu longè sit alienissimus, cui morbo ferè genus hoc hominum videmus obnoxium. Hunc cùm plurimi faciam, tamen quò parciùs laudem, ipse fuit in causâ, qui me suo carmine laudavit, non dicam quàm verè, sed prorsus amantissimè, ne quid illud in nos jaciat,* mutuum Muli scabunt. *Ad hæc* Matthiam SCHURERIUM, *virum cùm aliis multis nominibus egregiè charum mihi, tum hôc etiam chariorem, quòd hunc quoque fertiiis illa tot eruditorum hominum, tot felicium ingeniorum edidit* Selestadium, *cui &* Beatum RHENANUM *&* Joannem SAPIDUM *debeo, & ipsum denique* WIMPHELINGUM. Matthiam *igitur nisi vehementer amem, meritò dicar ferrum & adamantem gestare in pectore; adeò me prior & officiis suis, & beneficiis ad amicitiam provocavit: neque committam, ut animo certè studióque superatus videar; etiam si ille priores occupavit, assequar aliquando & officiis, si modò non desint animo vires. Ad hæc salutabis accuratissimè* Hieronymum GEBUILERIUM *unum omnium, quos adhuc viderim, humanissimum, qui me suis laudibus, doctissimis quidem illis, sed planè, ut* Germanus *germanè dicam, vanissimis, ad cœlum usque vexit: & sic orationis suæ præstigiis mihi imposuit, ut prorsus ipsi mihi viderer aliquid esse, vixque post biduum ad me redierim, quid essem agnoscens. Præterea* Joannem RUDALPHINGIUM *planè* μυστικώτατον *non arte solùm sed & moribus: hoc est, festivissimum & compositissimum, qui me unà cum* Hieronymo *ad proximum diversorium est prosecutus. Neque præteribis* OTOMARUM, *hominem citra ostentationem (ut mihi videtur)* eruditum: *qui nos suis toties*

vocem imitantibus cannis, ut vel Lusciniam vincerent, adeò delectavit, ut divinâ quâdam voluptate rapti videremur. Eâdem operâ salutabis optimæ spei juvenem Joannem RUSERIUM, *nostri (ut visus est) studiosissimum. Item elegantissimos juvenes*, Stephanum TULERUM, Joannem GUIDAM, Petrum HELDUNGUM, & (*ut finiam*) *cæteros omneis, quorum etsi nomina me fugiunt, tamen memoria præcordiis intimis penitissimè insculpta est, ac semper erit. Nam* Sebastianum BRANT (*ut eximium*) *extra omnem & ordinem, & aleam pono: quem ego virum, mi* WIMPHELINGE, *tanti facio, sic amo, sic suspicio, sic veneror, ut magna quædam felicitatis pars accessisse mihi videatur, quòd illum coràm intueri, coràm alloqui & amplecti contigerit.* —— Joannes SAPIDUS, *tuus in literis alumnus, qui te moribus quoque mirè refert; quique te non secus ac patrem & amat & suspicit*, Basileam *usque nos est prosecutus. Illìc admonueram hominem ne me proderet: delectari me paucis amiculis, sed exquisitis ac delectis. Primùm itaque non aderant alii, quàm ii, quos maximè volebam.* Beatus RHENANUS, *cujus ego prudenti modestiâ, & acerrimo in literis judicio vehementer delector, nec est quicquam hujus quotidianâ consuetudine mihi jucundius. Item* Gerardus LISTRIUS *medicæ rei non vulgariter peritus, adhæc Latinæ, Græcæ & Hebraicæ litteraturæ pulchre gnarus, denique juvenis ad me amandum natus. Ad hæc* Bruno AMERBACHIUS *singulari doctrinâ trilinguis & hic.* Joanni FROBENIO *reddidi literas ab* ERASMO *missas, addens esse mihi cum eo familiaritatem arctissimam, ab eodem edendis illius lucubrationibus negotii summam mihi commissam, ut quicquid egissem, id perinde ut ab* ERASMO *gestum, ratum fore. Denique me illi adeò similem, ut qui me videret*, ERASMUM *videret. Is postea risit, intellectâ fraude. Socer* FROBENII *resolutis omnibus, quæ debebantur in diversorio, nos unà cum equis ac sarcinis, in suas ædes traduxit.* —— Basileæ XI. *Calend.* Octob. M.D.XIIII.

In his Epistolis discimus meritum SCHURERII, qui talibus viris adnumeraretur; & qualis primus fuerit ERASMI cum FROBENIO congressus. Præterea hinc non leve contra MENTELIUM *Argentinensibus* Typographiæ inventum deferentem argumentum duco, quòd de hâc re ERASMUS non tacuisset, quæ tantum *Argentinæ* laudibus, quas hìc sibi celebrandas proposuerat, momentum attulisset, præsertim apud Litterariam ex ipsâ hâc Civitate Sodalitatem: Quódque WIMPHELINGUS & BRANTUS hujus Sodalitatis Socii, & hic etiam *Argentinensis*, *Argentinæ* arrogare, quod sciebant (a) *Moguntiæ* deberi, noluerint.

Anno

(a) Lege illorum pro *Moguntiâ* testimonium, MALLINKROT. p. 7. 10.

(a) Vide

Anno 1520. (a) *Selestadii* imprimebat LAZARUS SCHURERIUS; qui quâ cognatione MATTHIAM attigerit, nondum comperi.

(b) RUTGERUS RESCIUS è (b) Dryopoli *sive* Maseicâ Leodiensis *agri ad* Mosam *oppido ortus*, *primus* (c) *fuit in trilingui Gymnasio* Lovanii (d) *à* BUSLIDIO ERASMI *hortatu instituto*, *Græcæ Linguæ Professor*, *ac postmodum celebre illìc Typographeum aperuit.* (e) Eum apud *Lovanienses* contumeliosè habitum consolatus est ERAS-

(a) Vide *Catalog.*
(b) MALLINKROT. pag. 93.
(c) ERASM. Epistol. pag. 1564.] ANTONIUS CLAVA ERASMO S. ——— *Salutem meo nomine plurimam dicere velis* ——— *amicissimo mihi* RUTGERO Dryopolitano *simul ac hospiti suo viro integerrimo.* ——— *Ex* Gandavo. 3. August. 1516. Antea cùm fieret *Theodorici* MARTINI mentio, adducta est Epistola RESCII ad ERASMUM.

(c) Pag. 667.] ERASMUS *Rot.* BERNARDO BUCHONI *Frisio* S.D. (postquam multos *Lovanii* agentes enumeravit, *Jacobum* CERATINUM, & in Collegio *Liliensi* HERMANUM *Westphalum*, ADRIANÚMque *Suessionium*) *Est* Rutgerus RESCIUS *Græcæ Linguæ Professor in Collegio novo*, *quod instituit* Hieronymus BUSLIDIUS, *qui doctrinam non vulgarem incredibili quâdam modestiâ*, *planèque pudore quodam virgineo condecorat.* ——— *Ex* Anderlaco. 24. Sept. 1521. Quo amicitiæ gradu RESCIUM ERASMUS habuerit, lege (p. 230.) Epistol. *Paschasii* BERSELII ad ERASM. ——— *Saluta*, *si me amas*, *filium tuum ac meum fratrem* Rutgerum RESCIUM; *scribam illi*, *cùm per ocium licuerit.* ——— *è cellulâ nostrâ apud* Leodium, 7. Januar. 1517.

(d) *Hieronymus* BUSLIDIUS, Præpositus *Ariensis*, Regis Catholici Consiliarius, *Francisci* Archiepiscopi quondam *Besontini* frater, *Lovanii* magnis impendiis instituit Collegium, in quo publicè tres Linguæ doceantur, *Hebraicâ*, *Græca*, *Latina.* ERASM. *Epist.* p. 378. & 652. & 972. & 1638. In eo *Matthæus* ADRIANUS Hebraicæ Litteraturæ doctissimus ann. 1517. *pag.* 1538. 1655. Huic *Hieronymo* ERASMUS ann. 1506. LUCIANI *Dialogos* à se versos dedicat. Hic Lovanii *Collegium instituit Testamento*, *nam in Itinere* Hispanico *periit.* Lege Epistol. ERASMI ad GLAREAN. anno 1517. pag. 1654.

(e) Et pag. 523.] ERASMUS *Rot.* JOANNI ROBINO, Decano *Mechliniensi* S. D. ——— PAULUS *gloriatur se vinctum esse* JESU CHRISTI; RUTGERUS *gloriari potest se vinctum esse Collegii trilinguis. Dissimulent quantumlibet*, *hoc Collegium illos pessimè habet. Atque hæc auguria mihi portendunt*, *olim florentissimum futurum. Sic natum est* Romanum *Imperium*; *sic crevit* Hebræorum *gloria*; *sic orta*, *sic constabilita Christiana Religio. Nulla res egregia*, *nisi difficilibus initiis nata est. Argumentum omne cognosces ex* BARPTOBOMÆO, *qui fuit non modò spectator*, *verùm etiam affinis periculo. Ut sunt res humanæ non usquequaque puræ*, *etiamsi quid commissum esset*, *tamen humanitatis vestræ fuerat aliquousque favere Professori. Nunc & tali*, *& innocentissimo*, *multo minùs debetis deesse. Doctior an inveniri possit*, *nescio*; *certè diligentiorem*, *ac moribus puriorem*, *vix invenias. Utimur eâdem mensâ*; *& inter pocula quidvis garrimus. Ille tot modis fuit lacessitus*: *hunc enim studio expetunt*, *ne quid offendant magis masculos. Nec unquam tamen audivi illum quicquam impotentiùs loquentem.* O *pectus verè Christianum*! *Modò cum* PAULO *contuli* RUTGERUM, *qui hâc certè parte vincit*, *quòd qui* PAULUM *affligebant*, *errabant*, *nimirum alieni à professione Evangelicâ. Hi proceres Christianæ doctrinæ*, *prudentes*, *de composito hæc designant. Inhibuerunt &* NESENUM, *aggressum* Geographiam POMPONII MELÆ. *Qui si domi suæ lupanar aliquod instituisset*, *tolerandus erat. O sanctam Academiam*, *si cum aliis conferatur*, *sed dignam aliis*, *quorum arbitrio temperetur*! *Mihi multis modis videtur hoc mereri* RUTGERUS, *ut illi salarium*, *quod*

ERASMUS, (a) cui tamen non semper placuit, præsertim postquam (b) uxorem duxisset; quod ei nonnihil turbæ apud Collegii

quod jam aliquâ portione est auctum, augeatur usque ad octodecim libras. —— Lovanio 1. Dec. 1519. Et pag. 683] ERASMUS RUTGERO RESCIO suo S. D. *Ni tam atrox esset contumelia, mi* RESCI *doctissime, prorsus auctor tibi futurus sim, ut vel iniquis conditionibus pacem admitteres. Nunc cùm ejusmodi sit contumeliæ genus, ut nemo non detestaturus sit, si quid ejusmodi commisisset herus in suum mancipium, cujusmodi malitiosâ conspiratione designârunt ii, quorum partes erant omnem injuriam à frugi Scholasticis depellere, non ausim, ut facias, suadere, quod tamen tuo bono factum esse cuperem. Mira verò tyrannis: ipsi quum ne voculæ quidem ullius injuriam ferant, postulant, ut tu tam insignem contumeliam mussæs, ac propemodum etiam ultro veniam postules, ne quid scilicet illorum decedat dignitati. Res erat digna, quæ posteris innotesceret. At ego puto generosius esse vindictæ genus, si, quemadmodum hactenus fecisti, Græcæ literaturæ Professionem quàm maximè cohonestes & integerrimis tuis moribus, & docendi vigilantiâ. Quòd si non impetras hoc ab animo tuo, ut litem remittas, id quod ego nolim abs te flagitare, quando famæ res agitur, fac ita litiges, quemadmodum hactenus est à vobis litigatum. Nam quum proximè essem* Lovanii, *sic obesulus, sic rubicundulus & alacer eras, ut mihi lite non macerari, sed saginari videaris. Et habes te dignum adversarium* JOANNEM CALABRUM *Medicum, qui te pallore maciéque refert, exceptâ ætate adeo tui non dissimilis, ut periculum sit, ne cui videaris litigare cum patre. Quanquam vir ille, meâ sententiâ, non peccavit malitiâ, sed obsequio. Bene vale,* RESCI *charissime.* Anderlaco. *anno* 1521. Eum salutat ERASMUS in Epistol. (p. 1069.) *Basileæ* 19. *Mart.* 1528. ad NICOL. VARIUM datâ. Et p. 1479.] ERASMUS CONRADO GOCLENIO S. —— *Doleo Collegium istud tam citò frigescere, & periturum video, nisi Præsidis & Exsequutorum cura vigilet, ut Professorum adsit diligentia.* Campensis *abest. Tu litigas, quanquam cœlebs.* RESCIUS *varias personas sustinet.* —— Friburgo 7. Nov. 1533. Collegium hoc erat *Buslidianum*, cujus socii erant RESCIUS (utì suprà notatum est) & GOCLENIUS; ille Græcæ, hic Latinæ (p. 822. ERASMI Epistol. ad GOCLEN. ann. 1524. & p. 569. ann. 1520.) Linguæ Professor.

(a) Et p. 1522.] ERASMUS GOCLENIO S. P. —— *Opinor tibi redditas litteras, quas per nundinas superiores misi, tibi,* RUTGERO, ANDREÆ, LYPSIO, & SCHETO. —— *Quid necesse fuit,* RUTGERUM *interpretari Græcas Institutiones è Latino versas? conducibilius erat interpretari* DEMOSTHENEM, LUCIANUM, *si quid habet casti, Tragœdias gravibus sententiis refertas, ac similes Auctores, unde discitur Græci sermonis elegantia. Sed ille totus ad quæstum spectat, & graviter perdit istud Collegium. Vale.* Basileæ 28. Junii, *anno* 1536.

(b) Et p. 1017.] ERASMUS Rot. RUTGERO RESCIO S. D. *Res erat levior quàm ut ejus gratiâ negotium facesseres exsecutoribus. Ab illis nihil erat perscriptum, & bene tibi volebat, qui significarât, nimirum hoc agens, ne loco movereris; quod quidem à me curatum est. Nec tamen ea causa tam nullius est momenti, quàm tu vis videri. Non admodum prolixa vox est* Uxorcula, *verùm ea vox multa secum trahit. Omitto affectus uxorios, curam liberorum, studium augendæ rei, aliáque permulta, quæ profitendi intentionem remittunt ac refrigerant, etiamsi non exstinguunt, certè à Collegii contubernio te semovet uxor; ad quod exemplum si cæteros item invitet quæstus, quò proclives sumus omnes, jam Collegium non erit Collegium sed sordida quæpiam Schola. Uxorem fortasse duxisti inconsultis Exsecutoribus. Dices, Cur non protinus amoverunt? Non erat paratus, qui succederet, & prudentes haud facilè novant, ubi res est tolerabilis. Hæc civilitas illorum benignitásque, mi* RESCI *charissime, magìs exstimulare debet animum tuum, ut & susceptæ Professioni, & talium virorum judicio simul & exspectationi respondeas. Habes, ut audio, frequens auditorium, hôc nomine tibi gratulamur; verùm & optamus, & speramus tuâ diligentiâ futurum, ut habeas multò frequentius. Offerun-*

gii Curatores excitavit. (a) Non mihi videtur professorii muneris officium deposuisse, cùm typographicum susciperet; quo non sinè laude functus, postquam Libros (b) Græcos plerumque optimos suis & sæpius BARTHOLOMÆI GRAVII sub Sole aureo commorantis sumptibus excudisset, anno (c) 1545. diem supremum obiit.

At

runtur aliunde magnificæ conditiones. Quid, quòd isthuc ipsum quodammodo debes, non solum exsecutoribus, verùm etiam ipsi professioni, quæ te ornavit, quæ tibi clarum celebréque nomen peperit, & fortassis uxorem dedit? Nec hìc tantùm spectandus est quæstus, sed multo magìs honesta fama, quæ multa commoda, quamvìs non affectes, secum trahit. Quòd amplissimis promissis invitaris in Galliam, *scis qualia vulgò ferantur* Gallorum *promissa; nec ignoras, quid acciderit* Æsopico *Cani. Sed donemus conditiones non minùs certas esse quàm magnificas, memineris hujus etiam commodi portionem non minimam te isti debere Collegio. Quare te rogo, mi* RESCI, *literas, quæ te ornârunt, vicissim ornare contende diligentiâ dexteritatéque profitendi. Certa cum* GOCLENIO, *certa tecum. Id magìs tuâ refert quàm studiorum, sive perseveras isthìc, sive quò aliò te vocat aura fortunæ. Epistola tua sapiebat nescio quid ἐριστικὸν καὶ δικανικόν. Si delectat litigare, cum improbis potiùs & Musarum hostibus litigandum censeo. Tibi cum humanissimis viris res est, quibuscum nemo potest litem suscipere, nisi difficilis & iniqui lucri faciat opinionem. Illi te non movebunt loco, nisi gravis aliqua causa urgeat, idque multo minùs facient, si non tantùm vigilantiâ docendi, verùm etiam morum integritate Professionem & Collegium honestes. Nec tu, quæ tua est probitas, deseres illos temere. Quòd si quid inciderit, quod meritò vos dirimat, id fiet & amicitiâ nostrâ & famâ tuâ incolumi. Quod ego sanè spero non futurum. Concordiâ mutuâ, studio profitendi & morum civilitate vincetis, quicquid est hostium, felicissime. Hæc ut ab amantissimo tui profecta, tu simili accipies animo. Dulcissimam conjugem tuam resalutabis ex me diligenter, ac pubem honestissimorum studiorum alumnam. Bene vale. Datum* Basilea 7. Octobris, *Anno* 1527.

(a) Excudebat enim ann. 1531. & constat ex Epistolâ antè allatâ eum anno 1536. egisse adhuc Professorem.

(b) PLATONIS & LUCIANI quædam ann. 1531. HOMER. 1535. & nonnulla alia cùm *Barthol.* GRAVIO; EURIPIDIS *Andromacham* suis solius sumptibus ann. 1537. impressit. PLATONIS Libros *de Legibus Francisco* CRANEVELDIO Cæs. Consiliario dedicavit, & in Epistolâ collata in se agnoscit ejus beneficia; affirmans hoc Opus *in locis non paucis esse cæteris Exemplaribus emendatius*; optátque *ei tantum contingat otii, ut quemadmodum anno superiore* (Epistola autem *Lovan.* Prid. Id. *Jan.* 1531. data est) *à se illi datos* XENOPHONTIS *Commentarios Latinos fecerat, ita hos quoque* PLATONIS *libros Latinitate donet.* De hôc CRANEVELDIO, Urbis *Brugensis* à Consiliis anno 1520. Lege ERASMI Epistol. pag. 615. 853. 875. Lege mutuas inter ipsum & ERASMUM Epistolas pag. 581. 602. *Joannes* VARENNIUS *Mechliniensis* suam RESCIO, non absque honorificâ ipsius mentione in præfixâ ad *Phil.* CLERICUM Epistolâ, imprimendam anno 1532. *Syntaxin Græcam* commisit.

(c) CAILLE p. 30.] „ *Reutger* RESCIUS savant dans les Langues Hebraïque & Grecque se vint établir à *Louvain*, il occupoit la premiere Chaire des Professeurs en Grec. Il s'appliqua à imprimer & à corriger les Auteurs qu'il imprima en grand nombre; (*quorum tamen paucos adhuc videre contigit*); Et quoi que ces Editions ne sont pas des plus belles, elles ne laissent pas d'être estimées. Il mourut en 1545. " Et *Valer.* ANDR. in *Biblioth. Belgic.* p. 805.] Rutgerus RESCIUS, Dryopolitanus *sive* Maseicanus, *J. C. primus fuit in Collegio Trilingui* Buslidiano Lovanii *Linguæ Græcæ Doctor. Postea celebre ibidem Typo-*

At me sensim longiùs provectum ad Centuriæ hujus initia revocant Typographi his non incelebriores; inter quos locum primum tempore, & meritis ex virorum doctorum, Erasmi præsertim, suffragio non sanè postremum sibi vendicat Jodocus Badius *Ascensius*.

(a) Hic (b) *Ascæ* in agro *Bruxellensi* (c) anno 1462. natus, (d) *Gandavi* (e) sub Fratribus, quos *in communi viventes* appellat vulgus, prima litterarum rudimenta posuit, deinde *Bruxellæ*, postea *Ferrariæ* Baptistam Guarinum *litteras docentem audivit*. Indè in *Galliam* migravit, & *suâ eruditione exornavit* Lugdunum, *ubi Poetas publicè & privatim legebat, plures instruebat Magnatum filios, multa præclara carmine & prosâ scribebat* (f) *Opuscula, anno Christi* 1494., *ætatis suæ* 32.

Tantam de Badio Erasmus habuit opinionem, ut (g) in suâ

pographeium instituit, & Græcos potissimùm Scriptores, à se castigatos, evulgavit. Sunt in iis Institutiones Juris *Græcæ per* Theophilum, *à* Rescio *recognitæ*. 1536. 4. Hippocratis Aphorismi, *cum M.SS. collati*. 1533. 8. Plato de Legibus, *ab eodem recensitus*. —— *Moritur ann. Dom.* CIƆ. IƆ. XLV. *Professionis* XVII. VI. *Non.* Octobris.

(a) Lege Trithem. *de Scriptorib.* & *Val. Andreæ* Desselii *Biblioth. Belg.* & Caille, pag. 72.

(b) Unde ipse se constanter *Ascensium* appellavit.

(c) Id constat ex mox infra-dictis.

(d) Hinc est, quòd Trithemius eum *Gandensem* dicat. Judocus Badius Gandensis *natione* Teutonicus, *vir in secularibus litteris eruditissimus, & divinarum non ignarus; Philosophus, Rhetor, & Poeta clarissimus, ingenio excellens & eloquio disertus.*

(e) Ut ipse in Vitâ Thomæ *Kempensis* testatur; *Valer.* Andr. *Bibliothec. Belg.* p. 589.

(f) Trithemius inter ejus Opera memorat hæc; *Opus metricum insigne contra vitia, quod prænotavit*, Sylvam Moralem [excus. *Lugdun.* apud Trechsel. ann. 1492. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 316.]: *contra* Vincentium: *Psalterium* Mariæ, *Sapphicis*: *de Grammaticâ*: *Epigrammata plura*: *Epistolas varias*: *& alia complura.* His addit *Valerius* Andreas; *Naviculam stultarum mulierum*: *De conscribendis Epistolis*, Paris. 1512. 4. *cum* Augustini Dathi *Libello, de elegantiâ, cujus & Epitomen dedit. Vitam* Thomæ à Kempis, *Operibus illius præfixam. Commentarii verò sive Familiares Enarrationes circumferuntur, in* Horatium Flaccum: *in* Persii *Satyras*: *in* Terentii *Comœdias*: *in* Juvencum: *in* Theocriti *Idyllia &c. In Epist.* Ciceronis *ad familiares.* Mediolani. 1519. *In Philippicas Orationes ejusdem.* Paris. 1529. 4. *In Officia*, Lælium *sive de Amicitiâ, De Senectute & Paradoxa.* Lugd. 1514. *In Libros Rhetoric. ad* Herennium. Paris. *In* Salustium. *In* Valerium Maximum. *In* M. F. Quinctiliani *Institutiones Oratorias. In* A. Gellii *Noctes Atticas, ex Annotationibus* Ægidii Maserii. Paris. 1530. *fol. In* Laurentii Vallæ *Elegantias.* Argentorati, 1512. *In* Aug. Politiani *Epistolas & Miscellanea*, 1519. *In* Bapt. Mantuani *Bucolica, atque Opera pleraque. In* Phil. Berqaldi *Naniam de Passione Domini. In* Pet. Burri *Pæanas* V. *Festorum Virg. Dei-paræ*, 1508. 4. *In* Calphurnii *Eclogas*: Franc. Petrarchæ *Bucolica, &c. Sebastianus* Murrho in Epistolà *Schureriana* Cicer. *Epistolar. famil.* Editioni præfixâ hanc Badii habet censuram: —— *Adjecta sunt singulis singula* Badii *argumenta, quæ tametsi puerilia sint, adjecimus tamen, ne si qui fortè (qui meâ sententiâ pauci erunt, aut nulli) ea desiderarent, voto suo frustrarentur.*

(g) Erasm. *Ciceronian.* Edit. ann. 1530. pag. 377.

Eras-

suâ Scriptorum quorundam censurâ, eum, coætaneis ejus (a) ROBERTO GAGUINO & (b) GUIDONE JUVENALE vix inter Latinè loquentes receptis, *in hoc laudis certamen citiùs admiserit quàm* APULEIUM; *quod nec infeliciter omnino cesserit conatus* BADIO, *adsitque illi facilitas non indocta; feliciùs tamen cessisset, nisi curæ domesticæ, reique parandæ studium interrupissent istud otium Musis amicum, hujus laudis candidato necessarium.* Juge fuit inter ERASMUM & BADIUM (c) litterarum commercium, eámque de hujus fide

(a) ERASMUS multùm mutatus erat ab illo ERASMO qui in GAGUINI de Gestis Francorum Historiâ *Sermonis puritatem, elegantiam* Salustianam, Livianam *felicitatem, summam luculentiam, varietatem jucundissimam* mirabatur. Lege ERASMI Epistolam illi Historiæ præfixam, & Epistolas quasdam ante annum 1500. scriptas. ERASMI forsan amor in GAGUINUM refrixit, quòd (uti indicat Epistola illius ad BUDÆUM ann. 1516. scripta: lege p. 178.) ROBERTUS GAGUINUS *ei olim sub alienâ personam suam indicans sententiam retulerit in hoc ipsum à Criticis reprehensum, quòd in primis illis* [scil. Chiliad.] *collectaneis oppidò quàm jejunus esset, & è tam multis paucula modò recensuisset.* Videmus quanta sit Criticorum quorundam, neque ex classe infimâ, levitas; qui suum plerumque judicium deferunt, quò rapit partium studium; déque aliis, non pro ipsorum meritis, sed pro suis erga ipsos affectibus pronunciant.

(b) BADIUS (in Edit. TERENT. 1497. 4.°) sic de *Guidonis* JUVENALIS familiaribus in TERENTIUM interpretationibus interrogatus, respondit *optimè quidem placere, quippe quibus plurimum facilis atque bonæ eruditionis* Gallicæ *juventuti partum intelligebat; non deesse tamen locos pauculos, quos ipse aliter interpretatus fuisset.* Modestè à BADIO responsum.

(c) ERASM. Epistol. p. 1522.] JODOCUS BADIUS Ascensius DES. ERASMO Rot. S. D. *Enimvero*, ERASME *disertissime, non possum candido tuo, atque gravi, de* VALLÂ *nostro, judicio non subscribere; ut enim nullius æquè censentis invidiam, ita studiosorum omnium non infimam & gratiam & benevolentiam meruit: nam, sicut in Doctrinâ Christianâ rectè sentit Divus* AUGUSTINUS, *in unâ Linguâ subobscura ex alterius collatione fiunt illustria & aperta; quæ tandem invidia, si eos locos, in quibus* Latina *Exemplaria ab* Græco *Exemplari modò discrepant, modò etiam frigent, in medium afferat; nisi id illi forsan invidemus, quòd tanto nos labore levârit. Sed desino stomachari; spero enim fore, ut Venatio* * *tua omnibus divinæ lectionis studiosis, ut est gratissima, ita sit & jucundissima. Vale,* Parisiis 8. Martii, *Anno* 1505. Et pag. 1540.] JODOCUS BADIUS Domino ERASMO S. *Domine* ERASME, *amicorum præstantissime, accepi Litteras tuas, solitæ in me benevolentiæ testes amplissimas; Deus faxit, ut commodis tuis honorificis aliquando ex sententiâ inserviam. Animus certè præsens est, & providentiæ facultatem fecerit, si admonueris.* Franciscus *de* Adagiis *tuis magnis satìs probè mecum egit. Reliqua tua cum præconio tuo novo & instrumento in* Alemaniâ *impressa meo detrimento sunt: si tamen ita è re tuâ, aut honore est, patiar, & quidem æquiori animo. Valent* COPUS & FABER, & *reliqui amici tui, quos excellentissimâ literaturâ & doctrinâ singulari non solùm tibi conciliâsti, sed etiam demeruisti.* BUDÆUS *Opus* de Asse *relambit.* A. RUELLA DIOSCORIDEM *impressioni aptat. Nos* QUINTILIANUM, *ut possumus, reponimus, freti Codice satìs fideli, à* LAURENTIO VALLENSI, *dum vivebat, possesso. Vale.* Parisiis 20. Aug. *Anno* 1515. Et p. 1561.] JODOCUS BADIUS ERASMO S. ERASME *suavissime, accepi abs te nuper litteras binas, & cum prioribus Opus* Similitudinum *repositum, quod quanquam magìs ut pignus amici-*

* Alludit ad Epistolam (pag. 99.) in quâ ERASMUS agit de *Laurentii* VALLÆ Annotationibus in Nov. Testament. quas dicit se reperisse in pervetustâ quâdam Bibliothecâ, dum in eâ venaretur.

fide & curâ ſpem ille jam ab initio usque concepit, ut hunc in ſuo-rum

micitiæ, quàm ut Cerbero objectam offellam amplector, tamen quia abs THEODORICO *noſtro* Aluſtenſi *his diebus impreſſum eſt, ne illi damno ſim, non auſim prælo noſtro committere: ſanctiùs enim amicitiam colo, quàm qui* Copiam verborum, *magno munere mihi miſſam non ſinè præfatione tuâ, labores noſtros non parum elevantes, impreſſerunt, ac qui* Adagia, *mihi tam ſanctè promiſſa, non minoris ac Philippeo vendiderunt ſingula, ſeſquiannum antequam unum (nondum enim omnia recepi) reciperem, redemta. Quam injuriam conſtitueram, imprimendo Novo Teſtamento iisdem formulis, nihil ad hoc comparatis, ulciſci; ſed omnem,* ERASME *ſuaviſſime, amicitia tua & hoſpitis noſtri remitto atque condono; nihil ſint Impreſſores tui ſuper priore quidem Impreſſione ſolliciti, nihil illis nocuero, humaniter tamen egerint, ſi viciſſim parcant mihi. Sed hæc hactenus. Pertuli litteras tuas ad* BUDÆUM, *qui has noſtris annexas ad te dedit, item ad* FABRUM, *qui te plurimùm colit & ſalvere cupit: aſſurgunt tibi boni omnes, & vix detrahere audent mali, malos dico, bonarum lucubrationum calumniatores. Jube, precor, hoſpites noſtros,* JACOBUM *&* PETRUM *cum uxorculis lepidiſſimis etiam verbis noſtris ſalvere: ac vale.* Pariſiis 6. Julii. *Anno* 1516. In eâ Epiſtolâ emicat BADII candor, qui inter ὁμοτέχνους rariſſimus; ejusdem etiam apparet apud BUDÆUM gratia. Ab eodem ſatìs (ut opinor) apertè notatur FROBENIUS, cui iſtorum Librorum impreſſionem invidebat & meritò, cùm ſibi antea promiſſa fuiſſet, & generosè, cùm ulciſci nollet. Hujusmodi querelam continet alia Epiſtola (p. 1571.) JODOCUS BADIUS Domino ERASMO S. D. *Accepi* Similium *Opus tuum luculentum, quod licèt (qua tua eſt modeſtia) per me ornatum iri optes, Officinam meam cum primis ſit ornaturum, niſi quod damnum mihi inferant plurimi, illis referre graver, quod ſi non intelligis, ejusmodi eſt. Ea de te eſt mortalium opinio, ut ſi recognitum quodvis Operum tuorum à te prædices, etiamſi nihil addideris, priùs impreſſum nihili æſtiment; quam jacturam in* Copiâ Linguæ Latinæ, *in* Panegyrico, *in* Moriâ, *in* Enchiridio, *(nam quingenta redemeram Volumina) & in* Adagiis, *quorum* 110. *emere facere coactus ſum. Itaque è re noſtrâ faceres, ſi uni unam operam addiceres, nec priùs, quam illius Exemplaria diſtraxerit, immutes, quod in* Similium *Opere ſervâſti ex parte, ſi priorem Impreſſorem præmonuiſti, &* THEODORICUM *ad id imprimendum non es hortatus. Miſeram te hortante bonam vim* Panegyricorum *tuorum* Alemanniam, *ubi quia impreſſi ſunt, quid niſi* Noctuam Athenas. *Quia tamen* Copiæ *congruunt* Similia, *primo quoque prælo expedito, iisdem formulis & ſimilibus chartis excudentur. Disquiro jampridem locum in fronte Libri non vulgaris, cui quanti ſapientem iſtam eloquentiam faciam, ut arundineto illi clamitem, nihil quidem novi facturus, aut vulgatæ opinioni additurus, ſed impatienti deſiderio meo, ne in rabiem vertatur, offellam objecturus; ad quam allidere memini, cùm ſuperioribus tuis latè reſponderem, &* BUDÆI *noſtri litteras accuratè ſcriptas genero* JODOCI *donarem, tabellionis dominorum à ſecretis* Gandavi *agentium ad te darem, quas receperis, néc-ne,* BUDÆUS *ſcire percupit: ſcriptæ ſunt, poſtquam in* Brabantiam *veniſti abhinc forte dies quadraginta. Puer hic meus referendo reſponſo aptus fuerit. Vale.* Pariſiis 29. Septembr. 1516. Et pag. 1600.] ERASMUS BADIO ſuo S. D. *Utinam, mi* BADI, *fuiſſet tibi copia formularum Græcanicarum! Nunc capitis periculo* Baſileam *adire cogor: neque enim edi poteſt Novum Teſtamentum, niſi coràm adſim. Scribunt ad me optimi fratres* AMORBACHII, JOANNEM, *cognomento* PARVUM, *neſcio quid minari, ſeſe excuſurum Opera* HIERONYMI, *contemto ſummi Pontificis interdicto, imò neglectâ omni humanitate: videat etiam atque etiam, ne dum aliis ſtudio nocere parat, ſibi ipſi noxam accerſat. Non dubito, quin tibi ſit cum homine familiaritas; oro, ut à tam inhumano facto coerceas. Cura, ut* BUDÆUS *&* FABER *ſuas recipiant litteras. Bene vale.* Lovanio 17. Aprilis. *Anno* 1517. ERASMUS de Græcorum in Officinâ *Aſcenſianâ* characterum inopiâ conqueritur; quaſi per eam ſtaret, ne ibi ſuum Teſtamentum recuderetur; de cujus impreſſione BADIUS in Epiſtolâ ſuperiore injuriam ulciſci ſe conſtituiſſe dixerat. Et tamen poſtea typos Græcos non defuiſſe teſtantur Libri iis impreſſi, BUDÆI *Comment.* anno 1529. ac *Epiſtolæ* 1522. & *Græca Anthologia* 1531.

Et

rum postea Typographorum album receperit, huícque (a) multa ex suis edenda tradiderit Opuscula. Imò Erasmum eò suæ in Badium amicitiæ vis abripuit, ut eum cum Budæo non dubitaret

Et pag. 1669.] Erasmus Rot. Jodoco Badio, optimo litterarum optimarum Professori S. D. *De* Similibus *nihil prorsus antehac intellexeram, sed tamen gaudeo. Nec est, cur huc mittas quicquam. Si* Petrus Ægidius *habet, sat est; & tamen miror, si recepit: nam is, opinor, ad me missurus erat, vel ob tuum de me testimonium, nisi fortè premit in gratiam* Theodorici. *A* Deloino *nullas accepi litteras præter unicas illas, quibus me ad scribendum provocat. Quòd nos ornâris tuo testimonio, gratiam habeo, lætus laudari à viro laudato; curabóque pro virili respondere officio.* Æmylii Historiam *tandem huc allatam esse gaudeo. Cæterùm* Linacrica *non prodire demiror: rogâram* Lupsetum, *ut unum Volumen ad me mitteret; verùm is, ut apparet,* Britannicâ *egit fide. Rogo mittas denuo qui Litteras exigat à* Budæo *ac* Deloino. *Bene vale, humanissime* Badi, *cum tuis omnibus.* Lovanio 16. Januarii, *Anno* 1518. Æmylii *Historia* à Badii prælo prodierat; & hanc Editionem (ut puto) innuit Erasmus (p. 184. 185.) in Epistolâ ad Budæum 21. *Feb.* ann. 1516. datâ; in quâ se gaudere scribit Thomæ Linacri *lucubrationes ex Officinâ* Badianâ *propediem exituras.*

(a) Erasm. Epistol. p. 105.] Erasmus Rot. Andreæ Ammonio suo S. D. ——— *In negotio* Proverbiorum *pessimè sum acceptus ab istis Bibliopolis. Quidam ea formulis excudit* Tubingæ, *sed ita imitatus Editionem* Aldinam, *ut parum attentis eadem videri possit. Commiseram Exemplar emendatum ac locupletatum* Francisco, *qui Libros ferme omnes solitus est huc importare, ut vel* Badio, *vel ex illius sententiâ committeret alii. Is bonus vir rectâ* Basileam *deportavit, ei in manus dedit, qui jam excuderat, ut hæc tum demum edat, cùm sua divendiderit, hoc est, post decennium. Complures item Libellos, ex* Plutarcho *ac* Luciano *versos, commiseram* Badio *tradendos, ut superioribus, quos habet, adjungeret; & hos illi, utì suspicor, tradidit; útque plures mittam, rogat.* ——— Cantabrigiæ 21. Dec. 1510. Et. p. 135.] Erasmus Petro Ægidio S. D. ——— *Dabis operam, ut hæc quàm primùm ad* Jodoci Badii *manus perferantur. Paravi* Proverbiorum *Opus, & ita locupletavi, ut prorsus aliud reddiderim: at multo, nî fallor, melius, cùm esset non admodum malum. Quare nihil est, quòd aliorum timeat Editiones. Convenerat cum* Francisco *Bibliopolâ, ut illi Exemplar committerem, verùm insalutato me discessit. Precium, quod in suis Literis præscripsit, lubens accipio: nec enim magnopere commoveor lucello. Ipse paret omnia, ut Opus sic exeat ex ipsius Officinâ, ut non facile sit cuipiam æmulari. Absolvam castigationem novi Testamenti, absolvam Epistolas Divi* Hieronymi, *& si dabitur ocium, emendabo &* Senecam. *Fieri potest, ut ipse vos revisam à Paschâ: quod si non licebit, mittam in primis* Proverbia, *cùm certus aliquis dabitur, per quem mittam. Nonnihil sollicitus sum, ut Græcis formulis huic Operi satisfaciat, quod semi-Græcum est. Proindè quantâ potest curâ præparet omnia, atque ipse sese in Græcanicis literis nonnihil exerceat: id quod in alias quoque Librorum Editiones erit usui futurum. Non mittat pecuniam neque Libros, priusquam ad illum, quid velim, perscripsero.* Dialogos Luciani, *quos ad eum misi, nondum prodire video: video quosdam ex illis excusos* Lovanii: *quâ de re cupio certior fieri. Verti compluscculos* Plutarchi *libros, quos emendatos remittimus. Accepi postremas* Badii *Literas per* Anglum *quendam, in quibus scribit* Moriam *à se formulis excusam, quam tamen hìc non vidimus. Bene vale.* Lovanio *Anno* 1514. Et pag. 808. in Epistol. ad Haionem Hermannum *Frisium Basil.* 31. *Aug.* 1524. ——— Hecubam *&* Iphigeniam *à me versas jam* Badius *excuderat, antequam adirem* Italiam. Ex Officinâ autem *Badianâ* prodierunt anno 1506.

(a) Mal-

taret (a) conferre; cúmque ea res in contentionem veniret, & finistrum id judicium graviter ferrent quidam, præsertim è *Gallis*, eru-

(a) MALLINKROTIUS (p. 93.) scribit, quòd ERASMUS *in* Ciceroniano BADIUM *ipsi* BUDÆO, *quoad* Tullianæ *dictionis elegantiam*, *prætulerit*; *nec sinè fremitu* Gallorum, *ut ex* GERMANI BRIXII *expostulatoriâ* (de quâ mox) *ad* ERASMUM *Epistolâ constat*. Id tamen in *Ciceroniano* non affirmatur disertis verbis, nec nisi obliquè; ipsa igitur verba hìc subjiciam (*Ciceronian.* p. 378.) Postquam BADIUM (ut suprà dixi) APULEIO prætulit, pergit sic ——— *BUL. Fortassis hujus honorem tituli* (scil. Latinè loqui) *tribues* Galliarum *decori* GUILHELMO BUDÆO. *NOS. Quî tribuam, quod ille nec ambit, nec agnosceret, si tribuero! Quanquam is alioqui eximiis variisque dotibus suspiciendus est.* Neque diffiteor ab ERASMO hìc Latinum BUDÆI stylum perstringi. Sed id apertiùs agit ERASMUS (p. 695.) in Epistolâ ad *Joannem* CARONDILETUM Archiepiscop. *Panormitan.* 1522. scriptâ. ——— GUILHELMUS BUDÆUS, *vir inter hujus ævi Scriptores celeberrimus*; *adeò sublimis, ut tubam sonare credas, non hominem; adeò feliciter elaboratus, ut eruditum lectorem nunquam satiet, trivialiter literatos procul submoveat. Porrò sermonis obscuritas, tametsi partim indè est, quòd frequenter orationem diversis è membris contextam, vix tandem longo circuitu absolvit: tamen illud etiam officit orationis perspicuitati, quòd in argumento, per se subtilitatibus involuto, laudem etiam affectavit argutiæ, nonnunquam & copiæ: quod idem in* Asse *fecit* BUDÆUS. Litis inter par hoc virorum eruditum originem tangit LUDOVICUS VIVES in Epistol. ad ERASM. 1522. (pag. 687.) ——— *Quòd tecum Epistolis lusit paulo, ut videbitur forsan iis, qui vos non nôrunt, acerbiùs; & contra id, quod vestram amicitiam decebat, multa, ut tum ex utroque vestrum, tum etiam ex re ipsâ intelligo, in causâ fuerunt. Primùm quòd uterque occasionem quæritabat prolixè ad alterum scribendi, nec semper de laudibus.* ——— *Quúmque Eloquentia ipsa sinè aliquo velut antagonistâ jaceat, libuit initio vos levibus quibusdam stimulis invicem pungere.* ——— *Dúmque alter ab altero, cur quicque fecerit, rationem poscit, ac uterque consilia scriptionum explicat, leviter vel à se avertit, vel in alterum rejecit, quod alter si non improbabat, certè ita factum esse mirabatur. Hinc prima origo concertationum. Puduit utrunque non approbari alteri per omnia. Et dum longiùs repetitis consilia, & consiliorum causas, prodiit tua ad* FABRUM Apologia, *quæ velitationem paulo magìs accendit, dum tu* BUDÆO *nimius videris, aut certè videri fingeris, ne pergas aliis scriptis* FABRUM *impetere, tibi contra nimis quam paucus modicúsque existimare. Hinc progressum est ad illa, quæ quidam jam nimia, jam atrocia, & intolerabilia judicârunt, quum tibi, quod unum* BUDÆUS *satìs sibi esse putat, nunquam amicitiæ claustra videantur excessisse.* De acriori hàc inter ERASMUM & BUDÆUM velitatione qui cupiet plura, adeat ipsorum Epistolas. Satìs supérque evagatum me sentio.

(b) ERASM. Epist. pag. 1091.] GERMANUS BRIXIUS ERASMO Rot. S. D. ——— *Equidem magnopere optârim, ERASME amicissime, sanctius verbum usurpare hìc non possum, nullam nubeculam, hòc præsertim tempore, alioqui studiis humanioribus satis infesto, subortam fuisse, per quam amicitia cum* BUDÆO *tua splendor obscurari posset.* ——— *Talis est* Gallis *suis* BUDÆUS, *qualis* Germanis *suis* ERASMUS: *quò major indignatio nostrorum omnium animos subit, quòd hâc in opinione, justâ de causâ, quum sint, existiment illum abs te non tantùm* BADIO *collatum, sed & postpositum. Scio* BADIUM *non esse prorsus ἄμουσον. Verùm qualis qualis est, talem se certè hominibus nostris hactenus probavit, ut quoties de doctis sermo inter doctos incidit, de* BADIO *plane οὐδεὶς λόγος. Illi, quod non inficiaris, quæstus tantùm, non eloquentia scopus est.* ——— *quum apud me plerique gravissimè quererentur, post* Ciceroniani *Editionem, ob multa in eo Libello, quæ non omnibus arriderent; sed præsertim ob perstrictum, ita enim loquebantur,* BUDÆUM ——— *Equidem quòd tu mihi videaris ad collationem eam, quâ de agitur, paulo inconsideratiùs descendisse, optârim vel existimationis meæ detrimento aliquo redemtum esse, te, vel* BUDÆI *nomen* in

eruditi, (a) cogeretur se purgare, & nonnihil de nimiùm iniquâ, quam inter illos instituerat *Belga Belgæ* favens, collatione remittere cogeretur. Nec tamen velim solidæ, quam BADIUS meruit, laudis quicquam deminui, quòd cum BUDÆO collatus videatur paulò inferior. BUDÆUS certè de BADIO tam bene sentiebat, ut

in Ciceroniano *tuo prorsus suppressisse, vel de* BUDÆO *seorsum, quid sentires, enunciâsse, vel eundem cum alio quovis potiùs quàm cum* BADIO *commississe: ea enim una commissura adeò nostris omnibus invidiosa est, ut multorum tibi benevolorum animos à tui studio abalienârit: ob id quod existimant* BUDÆUM *cum* BADIO *commissum perinde esse, ac si quis* ACHILLEM *cum* THERSITE *committeret. Tamen illi de* BUDÆO, *talem item de* BADIO *opinionem unanimes imbibere, quum tamen* BUDÆUS *ipse mihi visus sit totam hanc fabulam, quum de eâ primum inter nos sermo incidisset, súsque déque ferre: eâ est enim tum prudentiâ, tum animi magnitudine præditus* BUDÆUS, *ut sua omnia ad conscientiam, non ad ostentationem referat; studiorúmque suorum non ex illius, vel illius sermone mercedem, sed ex ipsismet studiis petat. Non desunt tamen, qui mihi narrant illius animum nunc hâc de causâ esse nonnihil offensum, sed quòd multis jam diebus hominem non viderim, id mihi planè compertum esse non potest.* &c. ——— *ex hortis nostris* Gentiliacis 12. Aug. 1528.

(a) ERASMUS in Epistolâ ad GERMANUM BRIXIUM (p. 1113.) *Basileæ 6. Septemb.* 1528. datâ: *Admonueras pridem, ornatissime* BRIXI, Ciceronianum *editum mihi nonnullam isthic invidiam conflâsse, quod ego facilè augurabar fore.* ——— * *Nec enim tam sum cæcus, ut non videam M.* TULLIUM *sic eloquentiæ Principem esse, ut cæteri, quamlibèt per se facundi, ad hunc compositi velut obmutescere videantur. Proinde non video, cur illos offendat argumentum, ad quod suscipiendum literis hortatus sum* Gulielmum BUDÆUM; *& ille significârat sibi in animo esse, per occasionem hoc genus hominum accipere. Quod si huic non displicuit argumentum, quid est, quod fremunt isti, qui* BUDÆI *valde studiosi videri volunt?* ——— *Verùm, illud prædicant crimen esse nullâ purgatione diluendum, quòd* BUDÆUM *cum* BADIO *contulerim. Primùm illic non jugatim commemorantur eruditorum nomina, quemadmodum* QUINTILIANUS Græcos *cum* Latinis *committit, sed juxta regiones.* BUDÆUS *autem &* BADIUS *fors simul occurrebant, quoniam uterque* Gallus, *uterque vivit* Lutetiæ. *Nisi forsitan hoc quoque putant non ferendum, si in eodem catalogo recenseantur* BUDÆUS *&* BADIUS. ——— *Nec aliter confero* BUDÆUM *cum* BADIO, *quàm* Leonardum ARETINUM *contuli cum* QUINTILIANO, PHILELPHUM *cum* PLINIO. *Sed anteponis, inquiunt, propemodum* BADIUM. *Nimirum in eo præfero, in quo præferendus est, in quo quamlibèt prælatus nihil officit gloriæ* Budaicæ. *Si quidem hoc illic agitur, celeberrimos quosque Scriptores fuisse* CICERONI *dissimiles. Proinde quo magis antecellit eruditione facundiáque* BUDÆUS, *quòque longiore intervallo à tergo relinquitur* BADIUS, *hoc exemplum est aptius ad id, quod illic molior. Demiror isthic esse doctos, qui hæc non videant, & si vident, magis etiam demiror esse, qui vociferentur, qui maledicis versiculis rem dignam existiment. Postremò, ne quis improbus arriperet ansam calumniandi, de collatione dispari, subjicio,* quanquam GULIELMUS BUDÆUS aliis multis eximiisque dotibus suspiciendus est. *Quod hic verbum, quod non habeat emphasim eminentiæ?* ——— *Aliis liberum erit de* BADIO *judicare, quod volunt, ego semper illum habui in eorum numero, quorum nec eruditionem, nec ingenium, nec eloquentiam possis contemnere, tametsi non dissimulo illum longè majorem fuisse futu-*

* Pag. 1715.] ERASMO Rot. LEONARDUS CASPEROTUS S. ------ *Unum restat, perficiundum, quod a* FROBENIO *perceptum intellexi.* Italorum *nonnullorum ut nimirum demonstrentur orbi stulta & φίλαυτα judicia, qui præter unum* CICERONEM *ne tantillum quidem permittant cuiquam laudis in dicendo. Multos hac opinio in tui, tum cæterorum haud trivialium Auctorum, contemtum adduxit: præsertim* Boniæ, *ubi* LAZARUS *quidam regnavit* Aristarchus, *non dicam* Erasmo-mastix. *Proinde exspecta à tuo* FROBENIO *cætera.* ------ Patavio 6. Jun. *ann.* 1526.

ut non alium mallet, per quem (a) suæ lucubrationes in publicum prodirent: huícque, donec vixit, eandem apud (b) litteratos omnes stetisse gratiam satìs compertum est.

BADIUS inprimis *Lugduni* (c) inclaruit *publicus Artium Doctor*, & apud Typographos *Lugdunenses* (d) JOANNEM TRECHSELLIUM & (e) JOANNEM DE VINGLE Correctoris munere functus est; *in quo non sinè incrementis & famæ suæ & divitiarum laudati* TRECHSELLII *desudavit.*

BADIUS (f) *Thelisam* TRECHSELLI filiam duxit uxorem, ex quâ (g) filium *Conradum* (h) trésque filias tribus postea Typographis celebribus, *Roberto* STEPHANO *Petronillam*, *Michaeli* VASCOSANO *Catharinam*, *Joanni* ROIGNY *Joannam* in matrimonium collocatas, suscepit. Habuit fratrem (i) JOANNEM BADIUM,

futurum, si fortuna benignior ocium ac tranquillitatem studiorum suppeditâsset. Sed hæc sufficient. Legat, cui vacet, reliquam Epistolam, quæ tota in eâdem materiâ versatur; & p. 1158. Epistol. ERASMI ad EGNATIUM, in quâ se ob suum CICERONIANUM *maledicis Epigrammatiis à quibusdam lapidari, in quibus esse* LASCARIS *dicitur*, scribit. & p. 1178. Epistol. ERASM. ad *Ludovic.* BERUM. & p. 1310. ad BRIXIUM & p. 1330. ad EGNATIUM.

(a) BUDÆI *Commentar. in Ling. Græc.* 1529. *in Pandectas* 1524. &c. ex prælo *Ascensiano* prodierunt.

(b) Plurima *Thomæ* LINACRI (quorum antea mentio) aliorúmque, quæ in Catalogo recensebuntur, Opera BADII Officina emisit. ——— ERASMUS (p. 1638.) LUPSETO ——— *anno* 1517.] ——— *Scripsi* BADIO, *ut te moneret, curares* GALENUM *à* LINACRO *versum ad me mittendum, non dono, sed ære meo redimendum.* ——— *Et* CAROLUS OFHUYS ERASMO ——— *scripsit* FABER *enarrationem in* PAULUM, *quam plerisque locis uti justè sic item amicè carpis, ut ne* Stapulensis *ipse vel tantillum refragetur. Id quod à paucis diebus* BADIUS *noster, dum unà jentaculum faceremus, fideliter retulit.*

(c) ZELTNER. *Centur. Correct. typogr.* pag. 76.

(d) CHEVILLER. p. 137.] ———
„ Il commença par faire l'office de Correcteur à *Lyon* dans l'Imprimerie de *Jean* TRECHSEL *Allemand*: *cujus stipendiis alebatur*, dit *Robert* GAGUIN dans sa „ Lettre à *Durand* GERLIER; & en cette qualité il fit plusieurs Editions, comme celle du *Dialogue* d'OCHAM *in fol.* „ 1494. celle du Commentaire de ce même Auteur sur les Sentences *in fol.* 1495. „ celle de *Jean de* TURRECREMATA, „ *Summa de Ecclesiâ* in fol. 1496. celle de „ l'HOLCOT sur les Sentences *in fol.* „ 1497. Il mit à cette derniere un Quadrain adressé au Pere MARC de *Benevent*, savant Religieux *Celestin*, à qui „ le Livre fut dedié :

„ Jam portum optatum per inhospita saxa secuti
„ Prendimus, ex alto prospiciente Deo.
„ Si qua tamen laceræ portent inculta carinæ,
„ Humanè ignosces, MARCE diserte. Vale.

„ C'est une maniere élégante de demander excuse des fautes, qui sont restées „ dans une Impression.

(e) BADIUS ad Lectores in TERENT. Edit. 1497. apud *Joannem de* VINGLE. ——— *multa minùs diligenter ab Impressoribus animadversa correximus.*

(f) Lege postea Epitaph. BADII & CHEVILL. p. 138. & CAILLE, p. 72.

(g) CAILLE p. 75. De illo postea.

(h) Lege *Histor.* STEPHAN. & *Parisiens. Typograph.*

(i) De quo CAILLE p. 88.] „ Il fit impri-

DIUM, & FABRUM *Stapulensem* (a) compatrem.

Eo litterarum studio, quo BADIUS, non tantùm ejus filius flagrabat, (b) sed filiæ etiam haud leviter afficiebantur. (c) PETRONILLÆ *enim eorum, quæ Latinè dicebantur (nisi rariùs aliquod intermisceretur vocabulum) haud multò difficilior erat intellectus, quàm si dicta Gallico sermone fuissent.* Nec est, ut suspicer PETRONILLÆ sorores illâ fuisse minùs litteratas. (d).

Defuncto socero (e) *Parisios migravit Officinam instructurus*, (f) *ubi Typographiam multùm auxit* (g) *Librorum imprimendorum diligentissimus castigator*, (h) & anno ibi primùm 1500. RICHARDI DE BURI Episcopi *Dunelmensis* Philobiblon, JOANNE PARVO Bibliopolâ unà

„ primer AULII GELLII *Noctes Atticæ* „ in folio en 1517. ALBERTI PII *Carporum* Comitis illustrissimi tres & viginti „ Libri in locos lucubrationum variarum „ *Desiderii* ERASMI, quos censet ad eos „ recognoscendos & retractandos, in fo- „ lio en 1533. " Et ERASM. Epist. (p. 1425. ad *Matthiam* KRETZERUM anno 1531. ——— ALBERTUS PIUS, *quondam* Carporum *Princeps, ante duos annos in hoc argumentum velitatus, nunc idem seriò tractat conductis operis, quæ ex omnibus meis lucubrationibus collegerunt, quicquid ad calumniam detorqueri potest. Idem Pontificis in me animum si minùs alienavit, certè refrigeravit. Opus excuditur à* BADIO. *Vetus est*, de Consule fieri Rhetorem, *nunc videmus* è Principe fieri, *penè dixerim*, sycophantam.

(a) HOMER. Iliad. ex Tralat. *Nic.* VALL. apud BAD. 1510. JODOCUS BADIUS Ascensius JACOBO FABRO Stapulen. *Philosophiæ decori & compatri cum primis observando S. P.*

(b) ZELTNER. *Centur. Correct. Typograph.* pag. 78. ——— *filias suas tres ipse Linguam Latinam docuit: in quibus una fuit, quæ* ROBERTO STEPHANO *nupserat.*

(c) Lege Præfat. H. STEPH. ad AUL. GELL. ann. 1585. pag. 12. ubi non inficias eo, quin ex *Henrici* STEPHANI verbis possit æquè intelligi, eam in familiâ mariti, idque magis ex usu quàm regulis, Latinè didicisse. En verba ipsa HENRICI ad PAULUM filium. ——— *De avi quidem certè tui* ROBERTI STEPHANI *familiâ non desunt, qui testari possint, se in eâ; quod aliâ in nullâ, ad rem literariam quod attinet, vidisse: ipsas etiam famulas magnam Latinarum vocum partem intelligentes, multa etiam (sed quasdam depravatè) loquentes. Avia autem tua eorum, quæ Latinè dicebantur &c.* ——— *Quid de superstite sorore meâ, amitâ autem tuâ, nomine* Katharinâ, *dicam? Illa quoque eorum, quæ Latinè dicuntur, interpretem non desiderat: multa verò & ipsa eodem loqui sermone potest, & quidem ita (licèt nonnunquam impingat) ut ab omnibus intelligatur. Unde illi hæc Latinæ Linguæ cognitio? Artem certè Grammaticam haud magistram habuit, nec alius illi hâc in re quàm usus, praivit: eodem enim modo Latinam Linguam didicit, quo inter Gallos Gallica, inter Italos Italica, inter alios alia disci solet.*

(d) CHEVILLER. p. 138. CAILLE; p. 73.

(e) ZELTNER. *Centur. Correct. Typogr.* p. 77.

(f) MALLINKROT. p. 93. ex MIRÆI *Elogiis Belgicis.*

(g) CHEVILLER. p. 138. ex GAGUINI Epistolâ ad GERLERIUM.

(h) CHEVILLER. p. 138. Et BADIUS in fine Epistolæ ad *Laurentium* BURELLUM *Carmelitam*, Confessorem Regium & *Cistarcensium* Episcopum ——— *Vale &* JOANNEM PARVUM *Bibliopolam optimum, qui hoc munus nobiscum suscepit nobiscum amore tuo prosequere. Ex* Lutetiâ Parisiorum *ad Calendas* Majas *anno* M.D.

CAILLE p. 73.] *Ce fut à lui, que le savant* ROBERT GAGUIN *vingtiéme General*

unà cum ipso munus hoc suscipiente, impressit. Ille enim (pro more & olim semper & nunc inter Librarios frequentato) ne unus sumptibus faciendis non sufficeret, aliorum ex suis ὁμοτέχνοις operam subsidiariam mutuatus, se illis aut illos sibi in Operis societatem solebat adjungere, (a) JOANNEM PARVUM frequentissimè, (b) ANDREAM BOCARDUM, (c) DIONYSIUM ROSE, (d) OLIVERIUM SENANT, (e) MARNESIOS, (f) HENRIC. STEPHANUM, (g) JOANNEM VATELLUM, & generum

ral de l'Ordre des Trinitaires, qui connoissoit son mérite & sa capacité pour la Correction des Impressions, écrivit pour imprimer ses Ouvrages, ainsi qu'on le voit par la Lettre, que ce General lui adresse, qui est à la tête de ses Epîtres, in quarto 1498. *ce qui obligea* BADIUS *à venir à* Paris *vers l'an* 1499. *ou* 1500. *après la mort de son Beaupere, tant pour y enseigner la Langue Grecque, que pour y rétablir l'Art de l'Imprimerie, qui commençoit à décliner, & qui étoit tombé dans le Gothique, comme on le peut voir par les Livres, qui avoient été imprimez quelque temps avant lui. Il le retablit donc, & imprima en très-beaux caractères ronds & parfaits*, Provinciales, seu Constitutiones *Angliæ* cum annotationibus *Guillelmi* LINDEWOD. in folio *deux Volumes en* 1501. *Ce Livre est extraordinairement rare, & necessaire pour l'intelligence des vieux mots Gaulois, dont on se servoit du temps de* GUILLAUME *le Conquerant.* At CHEVILLER. p. 108.] *Selon l'Idée, que donne le Pere* DU MOULINET *dans son Ecrit de la Fortune des Lettres Romaines cité* I. *Part. Chap.* III. *p.* 53. *il semble que ce soit* JOSSE BADE, *qui ait arrêté tout le cours de la Lettre Gothique. Et on dit nettement de lui dans l'Histoire de l'Imprimerie pag.* 73. *qu'il étoit venu de* Lyon *à* Paris, *pour y retablir l'Art de l'Imprimerie, qui commençoit à décliner, & qui étoit tombé dans le Gothique* ——— *il le retablit donc, & imprima en très-beaux Caractères; c'est dequoi nous ne sommes point d'accord. L'Imprimerie de* Paris, *qui a été la premiere fondée en* France, *a toûjours été en état d'enseigner l'art de bien imprimer aux autres Villes, plûtôt que d'en recevoir d'elles des préceptes. Elle n'a jamais eu besoin, qu'il vint un homme de* Lyon *pour la redresser, puis qu'elle a toûjours eu des Maîtres assez ingenieux & assez habiles pour le faire. Et quand* JOSSE BADE *vint à* Paris, *ce qui fut environ l'année* 1500. ULRIC GERING *y vivoit encore: c'étoit le premier Maître de* France, *qui imprima, cette même année-là, le* NICOLAS PEROT *d'une très-belle lettre ronde.*

(a) CLEOPHIL. *de cætu Poetar.* ann. 1503. LUCAN. 1506. LIV. & VALER. MAX. 1510. CICERON. *Orat.* & *Opuscul.* POLITIAN. & BEROALD. 1511. MACROB. 1515.

(b) FR. PHILELF. *Carm. Bucol.* cum not. BADII. operâ BOCARDI. 1502.

(c) HORAT. operâ ipsius *Ascensii*; venundatur à *Dionysio* ROCE, 1503.

(d) PLUTARCH. quæd. Opuscul. Latinè in ædibus *Ascensianis*: pro *Oliverio* SENANT. 1505.

(e) *Grammatic.* SULPIT. venundatur, ubi impressa est, in ædibus ipsius *Ascensii*, *Joannis* PARVI, & Bibliopolarum DE MARNEF. 1508.

(f) EUSEB. *Chron.* 1512.

(g) *Theod.* GAZ. *Gramm. Gr. Lat.* 1521. VATELLI hujus Insigne erat Coluber prono capite cauli Liliorum circumvolutus. Ipsum eruditissimum fuisse ex Epistolâ hâc, quam illius Grammaticæ Editioni præmisit, constat.

„ JOANNES VATELLUS *doctissimo Viro*, FRANCISCO DELOINO, *Regio Consiliario S.*

„ Comparatum aut fato aliquo, aut naturâ est, *Francisce* DELOINE, ut quo „ quisque minùs valet juxta proverbium, „ eò intendat magis, nitatúrque in vetitum „ semper. Quemadmodum contrà videmus, ut qui præstare ex se quicquam „ possunt (cujusmodi rara avis) ii præter „ cæteros nihil havent egregiè, iniqui, invidi, alieni operis studiosi reprehensores. „ Quòd si omnes fungeremur, suo quisque „ offi-

" officio, nos tacendi, illi aut scribendi,
" aut docendi, non tam perditè laborarent ingenia, constarétque res literaria
" undique sibi absoluta, integra, candida.
" Id quod sæculo expectandum nostro
" non est, in quo maxima studiorum labes
" avaritia corda hominum ita occupat, ita
" tenet venenis imbuta lucri, ut publica
" habeatur contemptui, privata impune
" quæratur utilitas. Tacendum itaque nobis, relinquendúsque doctis labor erat
" hujusmodi traducendi, nisi tanto jam
" tempore, id quod studuimus hìc præstare, illi invidissent Græcè discentibus.
" Sed ad rem propiùs. Studium in hôc
" nostrum fuit, ALDUM ipsum ut possemus imitari, qui Latinam in Grammaticam *Constantini* LASCARIS interpretationem ἀντιλέξιν è regione edidit.
" Verùm dispar ingenium, dispárque &
" phrasis & character effecere, quòd id
" minùs procederet. Paravimus tamen
" utcunque hæc, concinnavimúsque ex
" multis doctorum virorum exemplaribus;
" sed ex tempore, & urgente prælo, ut
" electioni nullus esset, nec judicio ulli
" locus, sinè quo legendus GAZA non est.
" Quâ in re quantum in duobus primis
" ERASMO debemus, à quo discedere,
" nisi in paucissimis, non licuit, tantum &
" *Jacobo* TUSANO in tertio omnes mecum
" literati debent, viro secundùm BUDÆUM
" in *Galliâ*, ut nôsti, Græcè doctissimo,
" qui ex lectione Operum THEODORI
" quàm plurima illustravit; atque in commune hoc negotium benignè, ac studiosè contulit. Nam in quarto ut *Ricardus*
" CROCUS, homo alioquin non spernendus, satis nobis non faceret, in causâ
" fragmenta quædam fuere stilum referentia sive ERASMI, sive COPPI, aut
" alterius cujuspiam hujus farinæ. Nam
" legisse & hæc CROCUS ipse videbatur,
" pugnabat in multis tamen. Quamobrem in illius luto interdum hæsi, interdum in his, atque id magis, ut ansam
" aliis exhiberem *Theodoricæ* eruendæ lectionis. Cæterum in exemplis non plurimùm adjuvârunt cùm alia Exemplaria,
" quæ undique in hoc ab *Henrico* GLAREANO, *Petro* DANESIO, MUSTELLIO,
" aliisque Græcè doctis nactus eram, tum
" Codex D. *Augustini* JUSTINIANI Episcopi *Nebiensis*, diligenter ab eodem
" lecti: ad quem (quia *Aldinus* & fidelis)
" multa, secus quàm legantur in vulgatis,
" immutanda, addendáque censuimus.
" Viderit, an probè, lector. Videris &
" tu, doctissime DELOINE, non tam
" quòd nuncupamus nostrum hunc laborem tibi, quàm quòd BERALDI tui
" nomine. Memineris itaque te patronum
" hujus. Vale *Parrhisiis* Mense *Octobri*
" M.D.XXI.

Idem VATELLUS *Cœniliensis* in Latinam, quam *Gulielmus de* MARA metricè fecit, MUSÆI versionem commentarium scripsit familiarem, quem *Joanni* FABRO Cantori *Regineo* (Parisiis *ex Academiâ* Haricurianâ, *quindecimo Calen.* Apriles, *anno sesquimillesimo decimo quarto*) inscripsit. Ex anno, quo data est Epistola, conjici potest prodiisse ann. 1514. Nullam tamen anno 1538. apud WECHELUM priorem Editionem vidi, nec ipse FABRICIUS (in *Biblioth. Gr.* L. I. c. 16. p. 105.) agnoscit. Non gravabor hìc integram VATELLI Epistolam & bina ejusdem carmina ex MUSURI Græcis versa transcribere; quò meliùs de illius in utroque sermone peritiâ lector judicet.

" JOANNES VATELLUS Cœniliensis,
" JOANNI FABRO *Cantori* Regineo
" Cartonensique *Ecclesiæ*
" *Canonico benemerito* S.

" Accuratissimam illam priscorum solertiam mecum ipse recogitans, quâ in
" inveniendis Artibus, atque Disciplinis
" uni non sinè ingenti suâ laude, & gloriâ
" circunquaque memorantur, nostram
" non possum non mirari ignaviam, qui
" in eis tanto labore olim, tantâque diligentiâ comparatis, veluti agris fertilibus
" excolendis, nullum studium adjungimus:
" sed inerti torpescentes otio, vitam sinè
" ullâ liberali curâ, de illorum more traducimus, qui suorum parentum successione ditati amplissimâ, & sibi infeliciter
" & ventri obediunt, nullámque navant
" nanciscendis operam. Et quemadmodum interim ruere, ipsorum quicquid
" est,

,, est, & in casum trahi pro rerum mutabili, & evanidâ conditione, est necessum: sic & ipsæ Artes, & quæ longo labore ac exercitio paratæ sunt, Scientiæ, nedum manere in precio, & gloriâ, verum etiam elabi turpiter, atque obliterari, nisi assiduo cultu eniteant, inspectantur. Quòd si igitur, ut decet, quod nostro & honori in primis, & officio incumbit, exigere concupimus, nobis est (si rectè inspicio) pro viribus enitendum, ut tam multiplex, támque fœlix Disciplinarum possessio, nobis olim à majoribus veluti testamento, & ultimâ (ut ita loquar) voluntate legata, non minuatur modò & decidat, sed si, fieri pro conatu & studio potest, suum sumat incrementum. Quanquam tamen plerosque esse non ambigam, qui (juré-ne, an injuriâ, nescio) quæcunque hâc ætate fiunt, vel augentur adinventa, tanquam superflua, nullíque usui accommoda insimulent. Sed sua est, meo quidem arbitratu, quæ eos fallat veluti intestino quodam livore subornata opinio, propter quam (si quid est, quod nostra possit industria, potest autem, si volumus) quod in rem est, & aliquâ ex parte profuturum, nequaquam sit declinandum. Quâ revera ego sententiâ tum demum adductus (ut qui etiam jam antea fecissem eàdem in re periculum) quendam tumultuarium, ac planè familiarem Commentarium subjunxi ad hujusce vetustissimi Authoris Musæi Leandrum, quem *Gulielmus de* Mara, vir utique doctissimus, superioribus hisce annis, dum per legalia munera, suúmque à secretis officium liceret, è Græco Latinum fecit, atque ita traduxit fideliter, ut qui esset ætate propemodum sterilis, ille idem, delineamentis omnibus quàm optimè servatis, Æsonis *Ovidiani* more juvenis ac ævo florens effectus nuper esse videatur. Quâ in re quantum ipse laboraverit, fueritque laudis & gloriæ consecutus, ipsi quidem soli dignoscere possunt, qui traductionis artem, Græcæ'que ac Latinæ elocutionis diversitatem noverint. Quarum cùm alteri magis adhæserit, pro debitâ in Musæum fide ac reverentiâ; se tamen vir modestus non interpretem, qui revera est, si rectè perspexeris, sed paraphrasten; & ad sensum locutorem appellavit. Hic igitur ille est vetus Author, atque inclytus Heros, qui Græco pallio circumamictus, in hanc diem, his nostris cisalpinis partibus fuerat incognitus. Nunc autem Latiali togâ, Romanóque plectro insignitus, hilaris insilit, ac lætabundus prodit in medium. Proinde hunc tu, si me amas, excolito, tu protege, ac tutator, & si quid id est, quod tibi nuncupatum adjecimus, cum veniâ & æquanimitate relege, & pensita. Vale. *Parrhisiis*, ex Academiâ nostrâ *Haricurianâ*, quindecimo Calend. *Apriles*, anno ab incarnati Verbi mysterio, sesquimillesimo decimo quarto.

Μάρκου Μουσούρου τοῦ Κρητός.

Νηὸς ἔην ἀνὰ Σηστὸν, ἀγίνεον ἧχι θυηλὰς
Κυπρογένει σπεύδοντες ἐτήσιοι, αὐτὰρ ὁ τέξον
Οὖλος ἔρως βάσταζε, διοιστεῦσαι δὲ μεμηνὼς,
Ὀξέα δενδίλλεσκε, πικρὸν δ' ἴθυνεν ὀϊστὸν
Μητρὸς ἐπ' ἀρήτειραν, ἐπισπέρχων δ' ἐπελάσθη
Ἧπτε Λεανδροιο, κόρης φρένας αἶψα πηρήσας.
Ἀμφότεροι δὲ πόθου, αὐτῷ πεφορημένοι οἴστρῳ,
Ἀλλήλων ἀπόναντο, γάμων δὲ συνίστορα λύχνον
Λαθριδίων θήκαντο, σιδήρειον δὲ λελογχὼς
Αἷμα, πολυπλάγκτης προὔδωκε ποθεῦντας ἀέλλαις.
Καί σφε φάους μὲν ἄμερσεν, ἄμερσε δὲ καὶ φιλοτήτων.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς Μουσαῖον.

Καὶ φρένας ἀδρήστεια θεῶν ἔλε· δὴ γὰρ ἀοιδαῖς
Στεῦτο λαχεῖν Ἄρης μοῦνος ἄποινα πόνων.
Τοῦτο κλύων νεμέσησ' ὅθ' ἑοῖς ἐπεγήθεεν ἔργοις
Ἀχλὺς ἄδην, Ἄρευς τ' οὐ χάδεν ὕβριν Ἔρως.
Μουσαίῳ δ' ἐπέτελλεν· ὁ δ' ἐκλήϊζε ποθεύντων
Οἶστρον ἀποδρέψας παρθενίης κάλυκας.
Αἰνείσθω δὲ μικρῇσιν ἐπιστίξας σελίδεσσιν,
Ὅσσ' ὀλίγαις παίζων χερσὶν ἔοργεν Ἔρως.

Va-

rum suum suum (a) JOANNEM ROIGNY. (b) JOANNIS *Confluentini* (c) aliquando impensis prælum locavit. (d) *Artis suæ* (e) *imagini in Libri frontispicio carmen hoc ferè adscribebat* :

(f) Ære meret *Badius* laude auctorem, arte legentem.

(a) JA-

VATELLI *Carmen dodecastichon ex* MARCO MUSURO.

Templum erat in *Sesto*, libamina porriciebant
Annua tunc *Veneri* properantes undique : at arcum
Fortè gerebat Amor jaculandi captus amore.
Qui circumspiciens, telum contorsit amarum
Matris in ancillam, jecori quod deinde *Leandri*
Protinus hæsit, ubi præcordia transcidit Herûs.
Sicque *Cupidineo* correptus uterque furore,
Convenere simul; clandestinique hymenæi,
Conscia quæ fieret ; claram posuere lucernam.
Illa autem infelix nimiùm, sortitáque fatum
Sanguineum, tumidis ambos malè prodidit undis,
Privávitque animâ, dulci quoque *Cypridis* usu.

Ejusdem Elegum ex eodem.

Et Superûm livor tetigit præcordia. nam *Mars*
Præmia (ait) numeris digno labore fero.
Invidus ac tristis (quod adhuc sua gesta laterent)
Gradivi fastus non tulit acer Amor,
*Musæúm*que adiit. Tunc is celebravit amantum
Virgineos floses carpat ut igne furor.
Ergo laudetur parvo panxisse libello,
Quæ gessit parvâ dante *Cupido* manu.

(a) CICER. Epistol. 1551. & CÆS. Comment. 1533.

(b) Ejus mentio antea ann. 1499.

(c) Vide *Catalog.* anno 1509.

(d) *Valer.* ANDR. *Biblioth. Belg.* pag. 589. Et CHEVILLER. p. 208.] *Le docte Imprimeur de* Paris JOSSE BADE *fit en l'année* 1516. *quelques Corrections*, & *quelques Augmentations au* Calepin. *Il donne avis dans le titre du Livre, qu'on prenne garde à l'Estampe qui contient sa marque, si on veut n'être point trompé; que par un mensonge public on mettoit son nom à des Editions, qui n'étoient jamais sorties de son Imprimerie:* Oratum faciens Lectorem, ut Signum inspiciat. Nam sunt qui titulum noménque *Badianum* mentiantur, & laborem suffurentur.

(e) Imago hæc erat figura præli typographici, impressore hinc, illinc typothetâ opus suum urgentibus : & his verbis [PRÆLUM ASCENSIANUM] torculari inscriptis. Observavi non omnino (1) eandem in omnibus describi præli figuram; & aliquando insigne (2) negligi. Mos erat Librariis creberrimus, quoties aliqui inter se artis societatem inibant, hujus modò socii, modò illius symbolum aut nomen (3) omnibus aut (4) diversis ejusdem Editionis exemplaribus apponere.

(f) DESPAUTER. *Ars versific.* 1532. Hujus versus pars desumitur ex HORAT. *Art. Poetic.* vers. 345. BADIUS aliquandò sic variat;

Æra meret BADIO *tersa atque impressa per ipsum.*

Prima pars *Gramm.* DESPAUT. 1521. Aut sic;

Æra meret BADIO *noménque decúsque parenti.*

Syntax. DESPAUT. 1521. Aut tantùm, *Æra*

(1) Comparentur AUL. GELL. 1519. & MOSELLAN. in GELL. 1534. Nota insuper titulum AUL. GELL. 1519. rubris & nigris characteribus imprimi: uti & in aliis quibusdam.
(2) HORAT. 1505. LONGOL. *Epistol.* 1526.
(3) CLEOPHIL. 1503. *Joannis* PARVI, GAZ. *Grammat.* 1521. VATELLI symbolum affigitur.
(4) AUL. GELL. ann. 1536 Exemplaria quædam PARVI, alia VASCOSANI, alia ROIGNY nomen gerunt. Et CICER. *Epistol. ad Famil.* 1534. quædam PARVI nomen & symbolum, alia VASCOSANI.

(a) JACOBUM TUSANUM ei nonnunquam in Libris corrigendis adfuisse videtur mihi verisimile.

(b) BADIUS Gothico charactere, donec vixit, plurimùm usus est; nec tamen pauci Libri reperiuntur nitidioribus & elegantioribus typis ab eo excusi.

(a) AL-

Æra meret Badio. EGNATII *Panegyric. in* FRANCISC. I. 1515.

(a) TUSANUS Epistolam ad Lectorem, suis annotationibus in BUDÆI Epistolas præfixam, Lutetiæ *in ædibus Ascensianis* pridie Id. *Februar.* anno 1526. scripsit. Eod. anno, 16. *Maii* ERASMUS (p. 938.) ad TUSANUM scribens jubet, BADIUM à se salutari. Eodem certè tempore TUSANUS BADII liberos instituebat. Quod probat Epistola Libris BUDÆI *de contemptu fortuit. rerum* ab *Ascensio* excusis præfixa.

JODOCUS BADIUS *Ascensius*
JACOBO TUSANO *&* JOANN, GYO
CASLETANO D. GULIELMI BUDÆI
domesticis auditoribus, amicísque
primariis & Græcæ & Latinæ
inter primos doctis. S.

Et officiosè & solerter fecistis, viri optimi & de literis præclarè meriti, qui flosculos quosdam elegantiarum sermonis Latini in excultissimis D. GULIELMI BUDÆI de rerum fortuitarum contemptu *libris, qui earum refertissimi sunt, dum eos aut liberis prælegeret, aut amicis sciscitantibus (ut est humanus) exponeret: aut ipse in eosdem hortos fortè incidentes, sic colligendos curâstis ut etiam liberis nostris vestræ eruditionis studiosis exscribendos concrederetis. Quo nomine nesciam, privatimne an publicè plus vobis debeam: utroque enim modo debeo quàm plurimum. Privatim quidem, quod istâ eruditione meos dignati estis liberos, quâ nulla ad interiorum literarum traditionem efficacior; publicè verò &c.*

Ne tamen qui Opus ipsum emerunt, se justè querantur hôc commento ad idem redimendum compelli: priùs seorsum imprimendas, mox tamen unà cum ipso Opere redimprimendas curabo. Valete, viri humanissimi, & instituti nostri rationem qualemcunque benevoli probate, similémque operam (si sacris istis studiis tantum temporis sublegere poteritis) reliquis BUDÆI *Operibus explicandis impendite. Ex Typographiâ nostrâ ad decimum Calendas* Maias. M. D. XXVI.

(b) CHEVILLER. p. 108.] *Quoique* JOSSE BADE *étant venu à* Paris, *y ait fait un grand nombre d'Editions en bonnes lettres, il est pourtant vrai qu'il en a fait aussi plusieurs en Gothique, & qu'il n'a pas tout-à-fait banni ce méchant Caractére de son Imprimerie. Il a perseveré long-temps dans ce defaut, & presque jusqu'à la fin de sa vie; tant s'en faut qu'il fût venu pour en corriger les autres. On voit qu'il a imprimé de cette lettre Gothique en* 1506. *le* Jacques PEREZ de Valence *sur les Pseaumes* in fol. *Et la même année le Vocabulaire* Catholicon Joannis Januensis *in fol. En* 1507. *le* Navis stultifera *in* 4. *En* 1508. *le* Durand *sur les Sentences in fol. En* 1510. *le Traité* De Oppositis *de* Robert CAUBRAIS Ecossois *in fol. En* 1513. *le* Biblia aurea *in* 4. *d'*Antoine Ampigollus *Religieux Augustin Italien, ou peut-être* Rampegolus, *qui assista au Concile de* Constance, *& donna* Figuræ Bibliorum. ——— *En* 1516. *la Physique d'*Albert de Saxe. *En* 1517. *le Traité des Syllogismes d'*Antoine Coronel *Espagnol. En* 1518. *le* Guillel. de Rubione *sur les Sentences. En* 1519. *le* Scot *sur les Sentences, & le* François Mayron *sur le Décalogue. En* 1520. *la Physique & Metaphysique de* Paul Venitien. *En* 1521. *le Tome* 2. Doctrinalis fidei THOMÆ *Waldensis. En* 1530. *le* Jean Major *sur le premier des Sentences. Tous Livres* in fol. *qu'on peut voir dans la Bibliotheque de* Sorbonne. *Et c'est particuliérement de* Josse Bade, *comme je crois, que se plaint le nommé* Astensis *dans sa Préface au* Gregoire *de* Rimini *de* Chevalon, *quand il dit, qu'il y avoit des Imprimeurs, qui n'employoient que de méchans Caractéres pour les Livres de Théologie; au lieu que pour les Livres d'Humanitez, & l'Impression des Poëtes, ils n'épargoient rien.* Lynceis utuntur oculis & Herculeo labore, si quando Ethnicorum aliquis, aut nugax Poëta, aut verbosus Orator est imprimendus; sacris quosvis typos quamvìs tritos & confusaneos adhibent: ZELTNER. *Centur. Corrector. Typogr.* p. 77.] ——— *Non nisi optima quæque doctorum virorum scripta eáque bene & eleganter procudisse fertur. Quod tametsi de plerisque*

(a) ALDI MANUTII *Romani* imitatorem se profitebatur; cujus certè, si non eandem famam, laborem tamen & industriam æquavit.

que affirmari possit, de cunctis tamen non ausim asseveranter defendere. Quidam enim mihi visi sunt Codices ab eo exscripti, qui si delectasse oculorum aciem dixero, à vero me ipsum aberrare crediderim. BADII tamen character, si Editionem HORATII 1505. JUVENALIS 1512. VALERII MAX. 1510. & CICERON. Oration. multar. ann. 1531. usque ad 1535. inspiciamus, paucorum eo tempore typis cedere videbitur.

(a) BADIUS in Epistolâ ad KOBERGERUM datâ (de quâ Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 79.) sic scribit —— *Illius* (JOANNIS AMERBACHII) *gratiâ (& nos ejusdem, licèt longo intervallo, & miratores & imitatores sumus) hanc opellam eò lubentiùs suscepimus: quòd & ipse (ut audio) soleat meas esse aliquid putare nugas; & tua in omneis mortaleis clementia, non minimo* Badianum *nomen pendere. Cujus rei cùm fidelissimi negotiatores tui, quos hìc sæpe convenio, tum verò —— Dominus* Johannes TRITTEMIUS Spanhemensium *Abbas certissimam abhinc (si rite recolo) triennium mihi significationem *fecit. —— Cæterum ne in hujus Operis expunctione sciolus quispiam vigilias ac lucubrationes nostras invertat, vitióque det, quòd* neglego, intellego, omneis *& alia quædam præter nunc scribentium consuetudinem Auctorum ipsorum censuram secutus posuero, legat Epistolas, quibus* POLITIANUS *sic scribendum contendit, ac se scripsisse fatetur. Curavimus igitur, quod ipse in* LXXV. *Epistolâ precatur, ut quam minimum scripta quasi degenerent ab origine: imitantes sanè non tacendi, immo semper laudandi,* ALDI MANUTII Romani *diligentiam. Græcos tamen characteras vel nos ipsi tornaciusculos ac magis fabrefactos desideraremus, si aliorum habendi facultas esset. —— Vale, probitatis ac Mercurialis negotii decus ac columen:* BADIÚMque *amato, vel ob hanc rem libentiùs. Ex Officinâ nostrâ litterariâ, ad Idus* Februarias, *anno à natali Christiano* M.CCCC.XCIX.

Audiamus præterea BADIUM in HORATII 1505. & JUVENALIS 1512. Editionibus in 8. JODOCUS BADIUS *Ascensius* HALLERO, adolescenti adeò nobili & cum primis studioso, salutem. *Quemadmodum* ALDUS MANUTIUS *Chalcographorum facilè diligentissimus operas suas in imprimendo* HORATIO SANNUTO *suo nuncupat: ita & meas in eodem reimprimendo atque adnotatiunculis illustrando tibi,* HALLER *suavissime, pro ingenuâ cùm Præceptoris tui Magistri* Petri DOTZLER *tum tuâ comitate & in me benificentia lubens & nuncupo & dedico: rogans in partem eas bonam accipias: ut quàm illustria sint mei in te amoris argumenta. Vale & me, quod facis, ama. Ex Officinâ meâ litterariâ Ad nonas* Januarias *anni ad calculum* Romanum M.D.VI. —— *Ut priùs ab* ALDO MANUTIO, *ita nunc quoque ultimo loco posita sunt Satyræ: ut reliquorum continuè possent insequi. Constituimus enim* PERSII *&* JUVENALIS *Satyras post* Horatianas *coimprimere: & in Enchiridion non sanè turgidum colligere.* JODOCUS BADIUS Ascensius LUCÆ RITTERO adolescenti studiosissimo & identidem dilecto S. *Totidem verbis quot* SCIPIONI *suo* ALDUS *suas nuncupavit & addixit operas; ego meas tibi,* PAULE *mi suavissime, & nuncupo & dedico: dissimili tamen ratione susceptas. Non enim idcirco quòd* omne in præcipiti vitium stetit, *hoc Opus rursus imprimendum aut ab ingenuis legendum duximus: sed quò tandem stare desinat: & notum jampridem prudentissimus quisque devitet: quod tibi & cœlitum favore, & genii inspiratione & pædonomi tui magistri* Petri DOTZLERI *ductu, quàm facillimum fore & spero & confido. Vale. Ex Officinâ nostrâ pridie Calendas* Martias. M.D.VI. Cùm verò BADIUS hìc sibi in Exemplar *Aldinas* Epistolas proposuisse se profiteatur, necesse est & illas etiam adjicere. ALDUS Romanus MARINO SANNUTO patritio *Veneto* LEONARDI Filio S. *Cùm celeberrimos quosque Poetas brevissimâ formâ excusos publicare statuerim, impressis nuper* Virgilianis *Operibus: mox* HORATIUM FLACCUM *aggressi sumus: ut sicut post* MARONEM

* Antea dictum est BADIUM à TRITHEMIO in Libr. *de Ecclesiastic. Scriptorib.* laudari.
‡ Scil. *Epist. Illustr. Viror.*

vit. Neque enim sola Authorum ipsorum Opera (a) edebat in lucem, sed eos insuper cùm veteres tum recentiores, (b) CICERONEM, (c) VIRGILIUM, (d) HORATIUM, (e) SALLUSTIUM (f) VALERIUM MAXIMUM, (g) LUCANUM, (h) JUVENALEM, (i) AULUM GELLIUM, &c. (k) LAURENTIUM VALLAM, (l) POLITIANUM, (m) BAPTISTAM *Mantuanum*, &c. notis suis illustrabat. De litteris tam bene mereri semper studuit, ut litterati complures, (n) ERASMUS, BU-

NEM *cultu & doctrinâ facilè secundus est; ita secundus exeat in manus hominum factus curâ nostrâ Enchiridium. Eum igitur ad te dono mittimus*, MARINE SANNUTE *vir omnium humanissime, ut libris, quorum plenam tibi esse Bibliothecam vidimus, &* FLACCUS *brevissimâ hâc formâ excusus addatur: quò te suâ parvitate ad se legendum; cùm vel à muneribus publicis vel à* Venetarum *rerum componendâ Historiâ cessare potes, invitet. Sed in* Veronensi *Quæsturâ in quâ nunc* Veneti *Senatûs suffragiis electus es; satìs ocii ad hæc cultioria studia evolvenda futurum tibi existimamus. Vale.* ALDUS SCIPIONI CARTEROMACHO suo S. J. JUVENALIS *Satyras: ut commodiùs teneri manibus & edisci: nedum legi ab omnibus queant: minimâ formâ excusas publicamus: atque eo tempore quo omne vitium magis stat in præcipiti: quàm stabat, cùm conderentur: non enim dubito: ne non cognoscat mores vita: legátque suos. Eas ad te mittimus*, SCIPIO *suavissime, ut tibi iterum familiares suâ brevitate fiant: ut olim fuerant: cùm &* Romæ *adulescens continebas, quando eas non minùs tenebas memoriâ: quàm digitos unguésque tuos. Vale.*

(a) CHEVILLER. p. 138.] *Il fit un très-grand nombre d'Impressions, qu'il ornoit souvent de Préfaces & d'Epitres dédicatoires addressées à quelque personne illustre par sa naissance, par sa pieté, ou par sa doctrine. Il en fit une au Pape* CLEMENT VII. *à qui il dédia l'année* 1532. *le* I. *Tome de* THOMAS Waldensis. *Il imprima si correctement en* 1516. *le* JEAN MAJOR, in quartum Sentent. *que l'*Errata *n'est que de cinq fautes. Il remit l'année* 1519. *sous la Presse cette Edition revûë par l'Auteur, & dit*, quæ rursùs erratulis tersa est.

(b) Ann. 1511.

(c) Ann. 1527. *Lugduni* apud *Jacob.* MARESCHAL.

(d) Ann. 1502.

(e) Ann. 1504.

(f) Ann. 1510.

(g) Ann. 1506.

(h) Ann. 1512.

(i) Ann. 1519.

(k) BADIUS scripsit Epitomen in sex *Latinæ Linguæ Elegantiarum* libros *Laurentii* VALLÆ sæpius excusam apud *Sim.* COLIN. 1524. 1529. 1532. 1538. &c. apud *Rob.* STEPH. 1533. &c.

(l) Ann. 1520.

(m) Ann. 1499. Ad cujus Editionis calcem BIBACII THILETANI Epistola & Carmina leguntur. BIBACIUS THILETANUS JODOCO BADIO *Ascensio* suo Salutem. *Fama est* BADIUM *nostrum commisisse quidem facinus: sed egregium, sed perpetuâ laude dignum. Commentaria videlicet in* BAPTISTAM Mantuanum *excudisse sane quàm utilia: quæ ad Bibliopolas nostros propediem affutura speramus. Sed inter scribendum concepi nescio quid: & Epigramma peperi: quod partum subitò tibi, ad quem lallat, mitto: ne dicam papandum: sed tuo cibo enutriendum: & uterinis fecibus abluendum.*

Quòd tua doctiloqui per Commentaria Vatis
Parthenio versu quæ latuere patent:
Quódque vaporatâ lectôr nunc ferveat aure,
Quò priùs erubuit cœtus adire rudis:
Multa, JODOCE, *tibi debet* Carmelicus Ordo:
Plura tamen numeris plebs minùs apta bonis.
Proinde tibi meritos optamus NESTORIS *annos*
Thespia *quem casto turba liquore fovet.*
Vale.

(n) De ERASMO & BUDÆO priùs.

(a) *Fran-*

BUDÆUS, & (a) SYLVIUS aliíque, suas lucubrationes evulgaturi, ad *Ascensianum* prælum confluerent.

BADIUS (b) in vico *Divi Jacobi* commorabatur (c) sub tribus Lupis, Librarius Academiæ *Parisiensis* juratus, eam ob causam solebat sic suscribere, (d) *Accuratione Ascensii in nobilissimo Parisiorum Gymnasio*: (e) *Ex ædibus nostris in Parisiorum Academiâ*: (f) *Ex Officinâ nostrâ litterariâ in Academiâ Parisiensi*: (g) *E Chalcographiâ nostra in Academiâ Parisiorum*. &c. (h) Decreta publica & Censuras Academiæ aliquando imprimebat.

De-

(a) *Franciscus* SYLVIUS *Ambianus* BADIO Commentarios suos commisit, tradito illi Diplomate signato manu C. V. *Par.* Præpositi. Lege ad calcem Orat. pro CLUENT. 1535.

(b) HORAT. 1516.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1510.

(d) HORAT. 1516.

(e) CHEVILLER. p. 316.] Comment. in CICER. *Rhetoric.* 1508.

(f) Ibid.] Epistol. præfix. SABELLIO. 1509.

(g) Ibid.] Epistol. præfix. ORIGEN. 1519.

(h) CHEVILLER. p. 351.] „ En l'année 1521. la Faculté de Théologie, après plusieurs assemblées tenues en *Sorbonne*, fit la Censure des Héresies de LUTHER, qui fut publiée solennellement aux *Mathurins*, dans une Assemblée générale le 15. *Avril*, où le Recteur ordonna à JOSSE BADE Libraire Juré, en vertu du Serment d'obéïssance qu'il avoit fait, de l'imprimer fidellement, & défendit à tous autres Libraires de le faire, sous peine de perdre leur Office. La Censure fut imprimée *in* 4. cette même année-là par *Josse* BADE. On lit à la fin de son Imprimé ce qui suit: *Nos præfati Decanus & Facultas, præmissa hæc omnia tempore multo examinavimus* ——— *Acta fuerunt hæc anno ab Incarnat. Domini* 1521. *die* 15. Aprilis. *In quorum testimonium iis instrumentis, quæ in Archivis & scriniis nostris ad perpetuam rei memoriam reservamus, Sigillum nostrum duximus apponendum. Ad quorum Exemplar de mandato nostro Præsentes fuisse fideliter impressas testamur.* C'est là Faculté de Théologie, qui parle. Voici comme parle le Recteur en suite. *Nósque* Joannes LE COINCTE, *Rector Universitatis* Parisiens., *Mandavimus* Jodoco BADIO Ascensio *Librario nostro Jurato, in virtute fidei nobis præstitæ, ut hanc Definitionem sedulò imprimat, prohibemúsque cæteris omnibus tam Juratis, quàm non Juratis, sub pœnâ amittendi Officii, si quod à nobis habent, & sub præjudicio numquam habendi, si nullum habent, & summæ indignationis Universitatis, ne biennio proximo sinè nostrâ auctoritate imprimant, aut alibi impressam vendant, hâncque cautionem nominis nostri subscriptione, quod Sigilli instar esse volumus, duximus muniendam.* Aussi-tôt que le Parti-*Lutherien* eut lû cette Censure dans quelques Copies, qui furent envoyées promptement en *Allemagne*, on vit paroître plusieurs Libelles, & sur tout un, qui étoit fort emporté contre la Faculté de Théologie.

BADIUS etiam excudit illas Determinationes, de quibus *Gerardus* MORRHIUS ad ERASMUM scripsit (p. 1751 Epist. ERASM.) ——— *Habes hìc in Collegio* Sorbonico, *qui tibi optimè volunt, sed quod sentiunt, mussare coguntur veriùs quàm proferre: nam eò quorundam tyrannis progressa est. Tertius jam annus agitur, ex quo cum Theologis versor frequentissimè, nimirum qui in ædibus illorum habitem. Gaudent plurimùm, qui nominis tui studiosi sunt, quòd tam modestè responderis ad Determinationes illas à* BADIO *excusas: verebantur enim, ut universæ Facultati notam apud posteros inureres, id quod tuo jure facere potuisses. Plura de hâc re scri-*

Denique post (a) annos 41. rei litterariæ & typographicæ impensos, anno vitæ (b) 73. Christianæ Æræ (c) 1535. post (d) Nonas *Novembres* & ante exactum (e) *Decembrem* obiit. In Jodoci Badii & Conradi etiam Badii mortem Epitaphia Græcè & Latinè scripsit (f) Henricus Stephanus, in quibus filium patri prætulit; hanc nempe ob causam, quòd ille ad *Genevenses Calvinistas* defecerit, hic Pontificiis, quibus Henricus erat infensissimus, ad ultimum usque vitæ momentum adhæserit.

Ἰοδώκου Βαδίου Ἐπιτάφιον.

Κεῖνος ὁ καὶ Μούσαις καὶ Ἄρηϊ περισσὰ πονήσας
Παρισίῳ Βάδιος κεύθεται ἐν δαπέδῳ·
Βίβλους μὲν Μούσαισιν, Ἄρηϊ δὲ ἄρσενας υἱοὺς,
Ἔργανα εἰρήνης, ἔργανα καὶ *πολέμου.
Καὶ τάχα δ' ἔσκε πατὴρ ἴσων παίδωντε βίβλωντε,
Εἰ, ὅτε βιβλοτοκεῖν, ἤρξατο παιδοτοκεῖν.

Jodoci Badii Epitaphium.

„ Hic, liberorum plurimorum qui parens,
„ Parens librorum plurimorum qui fuit,

„ Situs

scriberem, sed temerarium me judicares, sit scio, qui litteris committerem, quæ possent & me & illos gravare invidiâ. —— Paris. *ex Vico* Sorbonico 30. Martii, *Anno* 1532.

(a) Anno enim 1494. cœpit innotescere. Cheviller. p. 137.

(b) Natus est 1462. Vide priùs.

(c) Zeltner. *Centur. Correct. Typogr.* habet 1534.

(d) Nam excudit Cicer. *Orat. pro* Cluent. ann. 1535. ad Nonas *Novembres*.

(e) Cicer. Cato *Maj.* excudebatur in ædibus *Ascensianis* apud Vascosanum 1535. (sic enim in fine Libri legitur) At nullam adhuc vidi Vascosani Editionem, quæ ante hunc annum ex Ædibus *Ascensianis* prodierit: nam post soceri mortem ejus prælo usus est. Vide Vascos. *Vit.* in *Histor.* Paris. *Typograph.* Et Cheviller. p. 138.] *On a en* Sorbonne *ses deux dernieres Editions, par où on apprend l'année de sa mort, savoir l'*Alphonsus contra Hæreses, *qu'il imprima* in fol. *l'année* 1534. *&* *le* Pierre Lombard in Epistolas Pauli in fol. *où* (Josse Bade *étant mort avant que le Livre fût en état d'être distribué*) *on mit à la premiere page:* Pro Hæredibus *Jodoci* Badii 1535. mense *Decembri*. Et Caille p. 74.] *Quelques-uns tiennent qu'il mourut en* 1526. *mais cela ne peut pas être, puis qu'il avoit imprimé en* 1534, *comme nous le voyons à la premiere Page de* Alphonsi de Castro Zamorensis Ord. Minorum lib. in folio, *qu'il imprima avec* Jean de Roigny. Almelovenius in *Vit.* Stephan. p. 28. scribit sic: *Jodocum* Badium *anno* 1528. *adhuc dum vixisse constat*; quasi ignoraverit eum multa post annum 1528. excudisse.

(f) Vide H. Steph. *Epitaph. Typogr.* 1560.

* Hinc comperio Badio filios plures fuisse, & ex iis forsan omnes (excepto *Conrado*) armis operam dedisse; nisi voluerit *Henricus* in vocibus Ἄρης & ἄρσενας solùm ludere.

(a) *Dio-*

„ Situs *Jodocus* BADIUS eſt *Aſcenſius*.
„ Plures fuerunt liberis tamen libri,
„ Quòd jam ſeneſcens cœpit illos gignere,
„ Ætate florens cœpit hos quòd edere.

EJUSDEM ALIUD.

„ Hâc tumulatus humo, ſibi qui jam feſſus ab annis
„ Sponte typographicum congeminavit onus:
„ Luci dum libros, libríſque ferentia lucem
„ Scripta ſui fœtus tradidit ingenii.
„ Quæ digna eſſe ſuâ nobis eſt laude fatendum,
„ Digna ſuo ut ſeclo nemo negare poteſt.

Κονράδυ Βαδίυ Ἐπιτάφιον.

Ἐνθάδε Κονρᾶδον Βάδιον κατὰ γαῖα καλύπτει,
Χαλκογράφον, Μυσῶν καὶ θεράποντα μέγαν.
Ἔπλετο γὰρ Μύσαις πεφιλημένος ἔξοχα πατρὸς,
Ἔξοχα καὶ δώροις τῶν δ' ἐκέκασο πατρός.
Ἀλλ' ὅσσῳ δώρων ὅγε πλείονος ἔλλαχε μέτρυ
Ἥττονα ἡ γενετὴρ ἔλλαχε μέτρα βίυ.

CONRADI BADII EPITAPHIUM.

„ Quod patri haud dederant rudioris tempora ſecli,
„ Addiderant largè tempora noſtra tibi.
„ Doctrinæ hæredi tibi nam, CONRADE, paternæ
„ Acceſſit cultûs gratia magna novi.
„ Sed Superi dotes tibi quantùm auxere paternas,
„ Tantùm ævi fines diminuere tui.

A' JODOCO BADIO defuncto, ad Librarios, quos ei aſſociatos fuiſſe antea notavi, revertor. ANDREÆ BOCARD, DIONYSII (a) ROCE, MARNEFIORUM, & JOANNIS PETIT in præce-

(a) *Dionyſium* ROCE Academiæ *Pariſiorum* Bibliopolam juratum in vico *Sti. Jacobi* ſub Divi *Martini* effigie habitâſſe comperio ex LUCAN. ann. 1512. quem ejus expenſis excudit *Gulielmus* LE ROUGE eximius Chalcographus, utì & eodem circiter tempore (nam annus non adſcribitur) PLAUTUM ex *Simonis* CARPENTARII recognitione; quod indicat in Libri calce ipſius *Dionyſii* ROCII ad Lectores Epiſtola. Italicus & profectò ſingularis eſt utriuſque character, utì & SALLUSTII, cui præfixa eſt BADII Epiſtola ann. 1512. data, quíque ad Codicem *Aldinum* excuſus dicitur.

Monendum hìc Lectorem cenſeo, quòd in

cedente *Annalium Typographicorum* Volumine (a) mentionem feci; at de horum ultimo plura promiseram.

JOANNES PARVUS (b) Universitatis Typographus & in Librariorum juratorum numerum 22. *Maii* 1530. adscitus, (c) *Wilhelminam* DE LA VIGNE uxorem duxit. (d) GASPARIS PHILIPPI, (e) JOANNIS KERBRIANT & JOANNIS ADAM, (f) MICHAELIS LESCLANCHER, (g) NICOLAI DE PRATIS, (h) JOANNIS BARBERII, (i) JOANNIS LAMBERTI, THOMÆ GUERNERII; (k) THOMÆ KEES, (a) GUI-

in Libris non Signum suæ Tabernæ appensum, sed gentilium fortè Scutum (sicut olim SCHOEFFERUS), suâ aliquando symbolicâ epigraphâ (sicut *Dionysius* ROCE) cinctum Librarii quidam affigant. *Dionysius* ROCE, *Joannes* PETIT & *Henricus* STEPHANUS Socii fuerunt anno 1504. in imprimendo *Tho.* BRICOT in *Physic.* ARISTOTEL.

(a) Pag. 305. pag. 303. pag. 191. pag. 305.

(b) CAILLE p. 71.

(c) *Guillemette.*

(d) Ann. 1506. CAILLE p. 77.] *Gaspard* PHILIPPE *mettoit à la fin de ses Livres ces Vers* :

Gasparus hic reliquis Delphin insigne coronam
Pergerit: hæc tantâ nobilitate virens,
Ærea constituit crebris dare signa libellis,
Quos relegant & ament pectora docta, monet.

(e) CAILLE p. 88.] Jean KERBRIANT, *&* Jean ADAM *imprimerent*, *pour* Jean PETIT, Englebert de MARNEF, *&* Pierre VIART *Libraires*, Decretum aureum cum Canonibus pœnitentialibus, & Vitâ ejusdem GRATIANI, in octavo *en* 1517. *rouge & noir. Ce Livre fut aussi imprimé au nom seul de* Jean KERBRIANT *en* 1517.

(f) Anno 1519. CAILLE p. 90. Habitabat in plateâ *Mauberti*: ubi anno 1520. VIRGILIUM impressit.

(g) Anno 1513. CAILLE p. 84.

(h) Ann. 1506. CAILLE p. 71. & 79.] Jean BARBIER *Libraire Juré imprima pour* Denis ROSSE *en* 1505., *& pour* Pierre BACQUELIER *natif de* Grenoble *en* 1506. *Il étoit un des plus habiles Imprimeurs de son temps & très-entendu en son Art. Il avoit pour marque une Epée avec ces mots*, tout par honneur. *Petrus* BACQUELIER *Gratianopolitanus* aliquando subscribebat hoc Distichon :

Est *Gratianopolis* inter fecundior Urbes,
Quas *Delphinatus* continet orbe suo.

Vide Edition. MACR. *de Herb.* 1522.

(i) CAILLE p. 72. De LAMBERTO vide Vol. I. *Annal. Typ.* p. 302.

(k) MARTIN. Arithmetic. Practic. 1513. *Liber editus in honestissimâ* Belvacorum *palæstrâ impressus à Chalcographorum expertissimo* Thomâ KEES Wesaliense *impensis* Joannis PARVI *&* Joannis LAMBERT. Idem KEES eodem anno excudit PAUL. Venet. *Lib.* de composit. mundi; *qui venundatur à* Joanne LAMBERTO Parisiens. *Bibliopolâ sub divo* CLAUDIO *sedem. juxta Collegium* CO. *Impress. à* Thomâ KEES *Chalcographo expertissimo in plateâ* Carmelitarum *commoran. in domo rubeâ sic vocatâ.* Gothicus tamen exilis & incultus Librorum character tam magnifico Typographi titulo vix respondet. CAILLE p. 82.] „ *Thomas* KEES imprima *Sermones* Guillelmi PEPINI *Ord. Prædicat. in octavo* en 1511. & pour *Denis* ROCE, „ *Tractatus brevis de animâ & accidentibus ejus per* Petrum *de* ALLIACO, *in octavo* en 1513. Il mettoit ordinairement au bas, ou à la fin de ses Livres, ces deux Vers :

„ Hæc, ô Lector, habes; quæ KEES venalia *Thomas*
„ Italicæ pressit è regione domus.

Sus-

(a) GUIDONIS MERCATORIS & (b) ANTONII AUSSURDI operâ aliquando usus est. (c) Librariorum Syndicus constitutus ea, quæ LUDOVICUS XII. illis concesserat, privilegia fieri rata 20. *Octob.* 1516. curavit. (d) Habitabat in Vico Sancti JACOBI sub signo *Lilii aurei*; alludens ad suum nomen Lemmate hôc *Petit à Petit.* (e) Signum etiam habuit *Leonem argenteum*, aut *binos Leones* Scutum Litteris I. P. vel Lilio cum iisdem litteris inscriptum sustinentes, adjecto subtus suo nomine IEHAN PETIT. (f) Quin etiam aliquando Signo proprio Insignia Regis, Urbis & Universitatis *Parisiensis* (quod diu apud Typographos usu venerat) ad-

Suspicor *Joannem* LA CAILLE allucinatum fuisse, cùm (p. 84.) adduxerit *Thomam Rees*; quem puto ipsum eundem esse cum *Thomâ Kees* modò memorato: sed error à Gothico litterarum R & K charactere ferè simili manavit.

(a) FAUST: *de secund Victor.* Neap. 1502. De *Guidone* MERCATORE vide Vol. I. *Ann. Typ.* p. 189. Vidi DIOGENEM LAERTIUM Latinè, absque anni notâ, in 8. impressum pro *Joanne* PARVO, gerentem Insignia typographica *Joannis* PARVI in principio, *Guidonis* MERCATORIS in fine.

(b) JUSTIN. *Histor.* 1519. ex recognitione *Petri* DANESII, cujus Epistolam ad hunc Typographum adjiciam, ex quâ AUSSURDI diligentiam intelliget Lector.

„ PETRUS DANESIUS
„ ANTONIO AUSSURDO *Typographo* S.

„ Facies tu quidem pro tuo officio, „ prudentissime mi *Antoni*, qui Libros, „ nisi castigatissimos, è tuâ Officinâ exire „ non pateris. Neque enim pluribus est „ agendum. Id scilicet testimonio, vel „ locupletissimo, esse potest quòd excusu„rus typis tui JUSTINI in TROGUM „ POMPEIUM Epitomen sanè luculentam; „ me rogâsti magnâ etiam propositâ mer„cede, ut operâ nostrâ quàm emenda„tissimè reponeretur. Parui ego quidem „ libens, in re præsertim seriâ, & in quâ „ meus honos, res omnium ageretur. „ Quàm autem feliciter istuc sim assecu„tus, viderint, qui hanc novam Editio„nem cum cæteris contulerint. Unum „ ausim, meóque id jure affirmare, doc„tissimos JUSTINI labores tam integros, „ & synceros nunc esse, quàm antea „ manci, & mutili circumferebantur. At„que id beneficio vetustissimi Exemplaris, „ quod annos abhinc plùs minùs trecentos „ in membranâ literis propè exesis apud „ Gymnasium nostrum *Lexoviense*, perin„de ac quædam APELLIS tabula; & „ venerandæ vetustatis monumentum as„servatur. Porrò, quantum nobis è lec„tionibus quotidianis otii datum est, id „ omne reponendo JUSTINO impendi, „ fore sperans, ut & juventuti utilitatis, „ & nomini tuo laudis aliquid afferrem. „ Nec verò id laboris propterea adii, quia „ nescirem quosdam esse, qui multo id fe„licius, quàm ego, præstare potuissent, „ sed victus honestissimis tuis precibus ve„recundiâ negandi, impudentiam fortasse „ recognoscendi suscepi. Sed ut ut acci„derit, bene habebit, si noster hic labor „ studiosis, quibus paratus est, probabitur. „ Tu verò, mi *Antoni*, perge rem litera„riam suppeditandis optimis Libris, iis„démque castigatis juvare. Ego sanè, „ quantum in me erit, tibi non deero. „ Vale. *Lutetiæ*, Nonis *Quintilibus*. „ M.D.XIX.

(c) CAILLE p. 72.

(d) Vide MANTUAN. *de calamitat.* ann. 1499. & CICER. *Epistol. Fam.* ann. 1534. Et CLEOPHIL. *de cœtu Poetar.* 1503. *Venundatur è regione Collegii Italici sub leunculis aureis & in Vico Sancti* JACOBI *sub Leone argenteo.*

(e) CICER. *Epistol. fam.* 1534.

(f) Ibid.

(a) Bo-

adjunxit. Hunc (a) HENRICI STEPHANI primi, (b) JOANNIS SCABELER vel CABILLER aliàs WETTENSCHIRE, (c) MICHAELIS LE NOIR, (d) JOANNIS BIENAISE & JACOBI FERREBOUE (e) MICHAELIS VASCOSANI & PETRI GAUDOUL, (f) JOANNIS ROIGNY, (g) ANDREÆ BOCARDI & (h) GALEOTI A' PRATO, socium fuisse constat. JOANNES PARVUS cum JOANNE ROIGNY (utì postea probabitur) anno 1539. imprimebat. Ultra hoc tempus nihil ab illo excusum vidi. Illum de Sti. HIERONYMI Operibus imprimendis cogitâsse ex ERASMI Epistolâ ad BADIUM antea allatâ comperimus. Illius (i) gentilem fuisse GULIELMUM PARVUM BUDÆUS arbitratur. JOANNI (k) PARVO frater fuit PETRUS, quibus suam operam (l) SIMON VOSTRE legitur collocâsse.

OLIVERIUS SENANT (m) *Parisiis* habitavit in Vico divi JACOBI sub signo beatæ BARBARÆ: in cujus Libris (n) nonnullis legi hoc Lemma [*En ce Monde faut bien tirer, Qui en Paradis veut monter*]. ROBERTUS (o) GOURMONT & JOANNES (p) MARCHAND ei operam typographicam præstabant.

HENRICUS STEPHANUS hujus familiæ, ex quâ tot Typographi celebres orti suam per bina sæcula patriam arte & doc-

(a) BOVILL. *Oper.* 1510.

(b) CAILLE p. 82.] „ Il fit imprimer „ par *Josse* BADE, *Exercit. Spiritual.* 1510. At mox eundem Librum repetit ann. 1510. à *Thielman.* KERVER impressum. Hic itaque erratum suspicor.

(c) De quo antea Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 189. CAILLE p. 83.] „ *Jean de* „ *la* ROCHE imprima pour *Jean* PETIT „ & *Michel* LE NOIR en l'année 1513.

(d) CAILLE p. 86.] en l'année 1514.

(e) In Editione CICER. *Epistol. famil.* 1534.

(f) AUL. GELL. 1536. in quo operâ *Jo. Lod.* TILETANI usus est.

(g) VIRGIL. 1531.

(h) PLIN. *Nat. Histor.* 1532. in quâ usi sunt prælo *Antonii* AUGERELLI; qui *Simonis* COLINÆI socius fuit ann. 1534. in EUSEB. *Praparat.*

(i) Lege BUD. Epistol. ad ERASM. ann. 1516. (ERASM. Epist. pag. 168.) ——— *Ad* Joannis PARVI *tabernam nobilis Bibliopola offendi* Guilielmum PARVUM, *illi, ut arbitror, gentilem: virum eundem magnum in primis, Theologúmque eximium: eorum sodalium decus, quos* Dominicales *appellant, cognomento* Prædicatores, *qui nunc est à sacro-sanctis confessionibus Regi.*

(k) *Tractat. corpor.* CHRISTI anno 1513. *Il s'en trouve aussi au nom de* Pierre VIART. Vide CAILLE p. 67. at p. 83. pro *Simone* VOSTRE substituit *Joannem* BARBIER.

(l) De eo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 301. Et CAILLE p 67.] Simon VOSTRE *imprima encore pour* Pierre VIDOÜE Exposition sur la Regle de S. BENOIST, par le R. P. Thibaud ARTHAUD, Célestin *de* Paris, in folio *en* 1510. *Ce Livre est rare & recherché des Curieux.*

(m) PLUTARCH. Quæd. Latin. cum Epistol. FABRI ad BUD. 1505, & PRISCIAN. ann. 1517.

(n) LIVIA FAUSTI Poetæ, sinè anno; sed in fine, *Impress. per* Robertum GOURMONT.

(o) Vide notam præcedentem. Et de eo postea dicentur plura.

(p) CAILLE p. 78.] Non. MARCELL. ann. 1511.

(a) *Et*

doctrinâ ornaverunt, parens, (a) anno 1502. Typographiam cum (b) WOLFANGO HOPYLO *Alemano* (c) diu jam claro exercuit. Sæculo superiore *Germani* inventum illud nobile *Gallos Parisiis* docuerunt; proximo hôc ineunte, *Galli* cum (d) *Germanis* (e) *Belgís*que societate aut affinitate primùm conjuncti, deinde soli, ostenderunt, Arti inventæ perfecta quid præstaret, magistro discipulus quid interesset.

HENRICUS (f) è regione Scholæ Decretorum sibi sedem posuerat; juxta quam sita erat (g) cuniculorum Officina, ubi nonnulli illius (h) Libri venales prostabant.

Habuit socios aliquando (i) JOANNEM PARVUM, & DIONYSIUM ROCE (k) JOANNEM *Briensem*, ac (l) JOANNEM HONGOTUM, & forsan (m) REGINALDUM CALDERIUM; sumptibúsque (n) fratrum ENGELBERTI & GODEFREDI DE MARNEF quædam edidit. (o) Insigne typographicum nullum sibi proprium delegit; sed (p) quod tunc erat apud *Parisienses* Typographos consuetum) suarum plerumque Editionum fronti Universitatis Arma cum aliis marginalibus ornamentis, suo nomine aut initialibus ejusdem litteris, apponere solebat. (q) Symbolicæ figuræ, quas DIONYSII *Areopagitæ* Operibus affixit, eædem omnino sunt, quas

(a) *Ethic.* ARISTOT. cum Comm.
(b) De quo Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 190.
(c) Anno 1489.
(d) HOPYLUS & STEPHANUS.
(e) BADIUS socer *Roberti* STEPHANI, VASCOSANI, & *Joannis* ROIGNY.
(f) Lege *Histor.* STEPHAN. p. 8. 9.
(g) Cuniculorum Insigne pertinebat ad *Sim.* COLINÆUM, inter quem & *Henricum* STEPHANUM, cujus postea viduam duxit, aliquam consuetudinem fuisse conflatam est verisimillimum.
(h) *Ethic.* ARISTOT. cum Comment. 1502.
(i) *Tho.* BRICOT. in *Phys.* ARISTOT. 1506.
(k) Lib. *trium Virorum & trium Virginum Spiritualium.* 1513.
(l) PII *Cosmograph.* 1509.
(m) TEXTOR. *Epithet.* 1518. ex Officinâ *Henrici* STEPHANI. Venal. in ædibus *Reginaldi* CALDERII.
(n) MANDAGOT. *Pratic. Election.* 1506. Hujus Libri fronti præfigitur typographicum Insigne *Marnefiorum* in Vico divi JACOBI ad signum Pellicani habitantium (de quibus lege Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 191.) cum Correctoris (cujus ibi nomen siletur) Hexasticho, & Præfatione, in quâ hæc leguntur: —— *Opusculum hoc insigne editum* MANDAGOTUS, *cùm adhuc in Ecclesiâ* Nemausen. *Archidiaconatûs gereret officium, ad* BERENGARIUM Beterensis *Ecclesia Succentorem postea Episcopum direxit anno Salutis millesimo trecentesimo: quod quidem Opusculum sub opacis turpiter delitere tenebris non passi viri honesti* Engelbertus & Godefridus DE MARNEF, *ut in lucem prodiret, suis imprimendum impensis curârunt. Libellum autem ipsum imprimis nostrâ pro virili castigare (præfatis Dominis fraterno fune ligatis maximè id fieri orantibus) statuimus.*
(o) Interdum eorum, quorum sumptibus aut consortio Liber imprimebatur, signa affigebat; e.g. MARNEFIORUM in Libro modò citato, & *Joannis* PARVI in *Chronic.* SIGEBERT. *Gemblac.* 1513.
(p) Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 194.
(q) De his lege *Histor.* STEPH. p. 10

(a) An-

quas iisdem antea (a) JOANNES HIGMANUS & WOLPHANGUS HOPYLUS affixerant. (b) In HENRICI Officinâ frequenter versabantur, & Libros excudendos recognoscebant (c) PETRUS PORTA, BEATUS RHENANUS, JOANNES SOLIDUS *Cracoviensis*, & VOLGACIUS *Pratensis*. HENRICUS typis utebatur (d) Gothicis compendiariis, & Romanis non sanè inelegantibus, (e) Græcis rarissimè; quippe quorum usum non valde requirebant Libri, quales ex ejus prælo exibant, Theologici, Philosophici maximè, Medici, Mathematicíque Latinè versi. Non possum hìc illaudatas præterire admodum pulchras (f) *Itinerarii* ANTONINI, & THEODORITI *de Curatione Græcarum affectionum* Editiones; quarum

(a) Anno 1498.

(b) De his recognitoribus lege *Histor.* STEPH. p. 9. In *Henrici* STEPHANI Officinâ viri plurimi eruditi diversabanrur; hunc suum hospitem appellabant. Lege Epistolam VOLGACII *Pratensis* ad *Joannem* SOLIDUM *Cracoviensem*, *OEconomico* XENOPHONTIS, quod Opus ex *Henr.* STEPHANI prælo ann. 1508. publicavit, præfixam.

Antonius RUFUS in Epistolâ ad *Gul.* PARVUM Reg. Majestati ascitum Confessorem, *Chronico* SIGEBERT. *Gemblac.* 1513. præfixâ, scribit sic: *Superioribus diebus cultor tui nominis & litteris Achademiæ nostræ* Parisiensis, *utcunque potest*, *inserviens* Jacobus FABER *tuo nomine &* Joannis PARVI *insignis Bibliopolæ ejusdem studii*, *colendissime pater*, *tradidit mihi Historiam* SIGEBERTI Gemblacensis *Monachi.* ——— *Quare*, *celeberrime pater*, *arbitraturus nostram operam haud tibi displicituram*: *aggressus sum domesticæ Officinæ* Henrici STEPHANI, *apud quem diversor*, *committere opus* &c.

(c) Vir Clariss. ZELTNERUS (in *Corrector. Typogr. Centur.* p. 443.) putavit *nomen* Philippi *nonnisi litterâ primâ* P. *scriptum à* me *in* Petrum *transmutatum esse potuisse.* Adeat vir Doctissimus Editionem *Politic.* ARISTOTEL. ex Officin. *Henr.* STEPHAN. 1506. ibi leget hæc: *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro (cujus nomen non ibi primâ tantùm, sed omnibus suis litteris expressum comparet) PORTÂ & Beato RHENANO.

(d) His, inter alia multa, MANDAGOTI *Practica* imprimitur. Sed hujusmodi characteres Theologicis, Juridicis & Philosophicis Libris jam diu assignatos notavi in Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 40.

(e) Aliquot lineæ Græcè excusæ reperiuntur in Editionibus *Moral.* ARISTOTEL. 1505. pag. 51. 83. Et *Politic.* 1506. pag. 8, 71, 128. Et *Psalter. Quinc.* 1509. pag. 18, 30, 45, 47, 151. & sæpius passim in hôc Psalterio; At verò vocabula ubique * accentuum & spirituum notis destituuntur, & mendosissimè plerumque imprimuntur. In THEODORITI autem Editione ann. 1519. non plura tantùm sed & emendatiora & accentibus spiritibusque notata legimus in singulis ferè paginis; vide p. 17, 18, 45, 54, 56, 87, 89, 112. &c. Nam in hôc Opere multa ex antiquis Scriptoribus Græcis afferuntur testimonia.

(f) Hanc Editionem *Ger. Jo.* VOSSIUS (in lib. *de Scient. Mathemat.* Edit. ann. 1660. p. 417.) vocat *Editionum priorum omnium optimam.* Prodiit ann. 1512.

(a) Ann.

* CHEVILLER. p. 246.] „ Nous pouvons dire, qu'en l'année 1505. en laquelle JOSSE BADE „ imprima *in fol.* les Notes de *Laurens* VALLE sur le Nouveau Testament, il y avoit à *Paris* peu de „ Caractéres Grecs, puisque ce Docte Imprimeur demande excuse dans cette Edition, si quelques accens ne se trouvent point placez, comme ils devroient être, par la raison qu'il n'avoit pas tous les „ Caractéres, qui lui étoient nécessaires : *Chalcographorum Erratis præsertim in accentibus Græcanicis ob* „ *penuriam Characterum humaniter ignosces.*

rum illa ex LONGOLII Exemplari (a) GODEFRIDO TORINO recognitore elaborata (b) rubricis ubique distinguitur; hæc multa ex Græcis Scriptoribus Græcè exarata Latino textui intermiscet: illa Errorum (c) recognitionem satìs prolixam sed accuratam calci adjicit, in Libello & brevi & exiguâ formâ impresso, hæc in Libro & multò longiore & *in fol*. excuso tria tantùm errata subnotat.

HEN-

(a) Huic (quam recognovit) Editioni *Godefredus* TORINUS duas Præfationes præfixit; in quibus aperit, quam rationem in hôc Libro ornando & & rubricis distinguendo secutus sit. De hôc TORINO, inter Typographos famam haud minimam merito, postea dicetur.

(b) Alios quoque Libros rubricis ornavit *Henricus* STEPHANUS; *Chronica* SIGEBERTI & EUSEBII, *Psalterium quincuplex*, initialem MANDAGOT. *Practica* paginam.

(c) Recognitio illa sex hujus Libelli pagellas continet. TORINUS *Lectori felicitatem. Hasce plusculas recognitiones, Lector optime, oro, non admirare, sic eas ab Exemplari vetere diversas collegi; ut tibi non pigrâ manu Librum emendare possis. Errores Chalcographis imponerem; sed Ars ipsa prelaria suopte more hoc in se habet, ut ne Libellus quidem sinè aliquâ mendâ prorsus imprimi possit. Vale.* Et ut Lector poeseos, quam calluit TORINUS, specimen habeat, en ejus Epigramma:

Ad studiosum Epigramma per TORINUM.

Oppida si centum, centum si sedulus Urbes
Certo cum spatio, Lector, adire paras;
Centenâ portus si cum statione marinos
Excupis, & rectâ doctior ire viâ;
Hunc tibi cum primis habilem, studiose, Libellum
In dextrâ gratus semper habeto manum.

Idem TORINUS *Cosmographiæ* PII Papæ apud *Henr.* STEPH. 1509. excusæ curam gessit, eâmque dedicavit *Germano* GANNAIO *Cathurcensium* Episcopo designato, cui in Epistolâ indicat Librum hunc *jam tersiorem & emendatiorem quàm antea legebatur, ex Chalcotypeâ Officinâ exire.* Lectorem ibidem docet, quam Orthographiæ rationem adhibuit.

„ *Godofredus* TORINUS Bituricus
„ *ad Lectorem.*

„ Quod *eruere contendere miscere* & hu-
„ jusmodi multa per tale ę in penultimâ
„ scripta leges, factum est, ut Indicativi
„ præterita, quæ regulariter penultimam
„ habent longam, à præsenti & præterito
„ imperfecto Modi infinitivi, quæ in ter-
„ tiâ Conjugatione semper corripiunt, pe-
„ nultimam suam quantitatem & quam in-
„ ter legendum proferre debes tibi osten-
„ dant. Illam *Psalterii Quincuplicis* nuper
„ in lucem dati perelegantem & absolu-
„ tam scripturam libenter sum imitatus &
„ insecutus. Invenies etiam ipsum ę in
„ aliquibus dictionibus similiter in genitivis
„ & dativis singularibus, nominativis &
„ vocativis pluralibus primæ Declinationis
„ nonnunquam more quorundam pro *æ*
„ Diphthongo poni; sed rariùs. Insuper
„ hæc consultò scripsi; *mistum* per *s*, &
„ non per *x*. nam *misceo* facit *miscui* in
„ præterito; unde & *mistum* analogicè:
„ *Intellego*, *toties*, *quoties*, *litus*, *opidum*,
„ *litera*, *tralatum* & id genus alia secun-
„ dùm ὀρθογραφίαν id est rectam scriptu-
„ ram observanda. *Turcam* etiam in pri-
„ mâ Declinatione, quod multi in secun-
„ dâ proferunt, scripsi. *Michael Tarchaniota* MARULUS *Constantinopolitanus* ad
„ CAROLUM Regem *Franciæ* plausibi-
„ liter author est mihi. Ejus sunt hæc
„ verba:

„ Invicte magni Rex CAROLI genus
„ Quem tot virorum tot superûm piæ
„ Sortes jacentis Vindicémque

„ Justi-

Henricum Stephanum usque ad (a) ann. 1520. 24. *Jul.* vixisse & arti diligenter incubuisse constat; (b) eique ante diem *Aprilis* ann. 1521. ultimum defuncto successisse Simonem Colinæum, (c) qui cùm Henrici viventis laboribus non impiger adfuisset, defuncti viduam duxit, Officinámque feriari non passus, rei typographicæ curam cum Roberto Franciscóque Stephano (nam Carolus ipsorum frater Medicinæ inprimis operam dabat) Henrici filiis magnâ cum laude administravit.

Parisiis

„ Justiciæ fideíque poscunt
„ Quem mesta tellus Ausonis hinc vocat.
„ Illinc solutis Grecia crinibus
„ Et quicquid immanis profanat
„ Turca Asiæ Siriæ'que pinguis &c.

„ Quòd etiam *plureis*, *parteis*, *omneis*, „ *monteis* accusativos in *eis* protuli gram- „ maticè quidem & Latinè, Authore „ Prisciano Lib. 7. cap. *de accusativis* „ *plural. tertia Declin.*, facere visus sum. „ Ea est pulchra ad accusativum à nomi- „ nativo discriminandum differentia, & „ quâ mille sunt usi Authóres; de quibus „ multis Salustium, Vergilium & „ Plautum hìc testes habere sat erit. „ Salustius, qui quidem primo etiam „ verbo est usus sic ait in *Catilinario* bello: „ *Omneis homines qui sese* &c. Verg. in „ primo Eneidos: *Hic fessas non vincu-* „ *la naveis Ulla tenent.* Plaut. in Au- „ lularia. *Quid est? quid ridetis novi* „ *omneis? scio fures hìc esse complureis.* „ Hoc lubens annotare volui, ut (bone Lec- „ tor) non tantùm dicendi puritatem in- „ tellegas, sed & tanquam digitos inter „ & legendum & dicendum pura verba „ festiviter in promptu habeas, & dicas. „ Vale.

Torinum liquet studuisse apud Collegium *Plesseiacum*, unde ejus Epistola ad Gannaium ann. 1509. data est. Epistola ejusdem ad *Philibertum* Baboum Antonini *Itinerario* præposita, è regione Collegii *Cocqueretici* ann. 1512. dabatur. In illâ *Itinerarii* Editione legitur hoc *Gerardi* Versellani *Burgundi* Carmen hendecasyllabum in malos Impressores, & laudem Torini, qui Pii *Cosmographiam* & Antonini *Itinerarium* restituerat.

Ergo hinc ergo procul manus profanæ
Vulgi Chalcographon inauspicati
Impuræ'que operæ procul facessant.
Ne interdicto aditu improbâque fronte
Res spurcetur & inquinetur alma.
Ne quis nesciat: hoc sacrum est volumen.
Heu Chalcographi mali & miselli
Nullas ne scholicas quidem aut aniles
Nugellas dare formulis periti,
Quid sanctas male taminatis artes?
Incestâque manu novem Sororum
Funestatis opes laboriosas?
Quid non promitis istâ ab Officinâ
Illuc projicier, fodísque dignum,
Quo ventris retrimenta deferuntur?
Ergo hinc ergo procul profani abite,
Vos ô Chalcographi mali & miselli.
Sit dictum satis: hoc sacrum est volumen,
Quod noster *Godofredus*, ille noster,
Ille, inquam, *Biturix* Pii misertus,
Letheâ carie eruit sepultum
Ductu *Longuolii* sui atque ope usus.

(a) Aristotelis *Logicam* tunc Latinè excudit.
(b) *Elucidatorium Ecclesiasticum* emissum est per *Sim.* Colinæum *Henrici* Stephani *in Officinâ successorem* anno 1520. *April.* ultim.
(c) Lege *Histor.* Paris. *Typograph.* pag. 4. & *Histor.* Stephan. p. 14. 160. 164.

(a) Faur.

Parisiis Librariam exercuerunt

Anno 1501. (a) RADULPHUS LALISEAU; JOANNES (b) PRATENSIS:

1502. (c) ROGERUS AUGRAIN, & FRANCISCUS BIGNER:

1503. (d) FRANCISCUS REGNAULT:

1505. (e) GULIELMUS ANABAT; (f) EUSTACHIUS DE BRY:

1506. (g) JOANNES GRANJON:

1507. (h) GULIELMUS EUSTACHE Librarius Regius:

1508. (i) ANTONIUS BONNEMERE:

1511. (k) GEORGIUS BIERMANT:

1512. (l) JOANNES PHILIPPI, (m) LUDOVICI HORNKEN & (n) GODOFRIDI HITTOR-

(a) FAUSTI Epithalam. de *Claud.* & *Franc.* VALES. & ejusd. *Bucolic. Venales reperiuntur in vico clausi brunelli in domo* RADULPHI LALISEAU. Et in fine, JOHANNES ANTONIUS Venetus *Libelli Impressor Lectori S. Habes, studiose Lector,* FAUSTI *Poëtæ regii Bucolica, quæ adeò exculto venustóque carmine composita sunt, ut neque* VIRGILII *neque* CALPHURNII *Eclogis meâ quidem sententiâ cedant. Sum brevì & alia ejus Opera Latinis castigatisque characteribus impressurus; ne tam divini Poëtæ monumentis careas.* JOANNEM ANTONIUM Venetum *pulcherrima hæc Poëmata impressoriâ arte suâ divulgantem etiam atque etiam ames. Vale.*

Ex Gymnasio Parisiensi *quinto Nonas* Martias.

Impensis RODULPHI LALISEAU *de vico Sancti* HYLARII.

(b) POMPON. LAT. *Compend. Histor. Rom.* Libri hujus recognitioni adfuit (ut puto) *Faustus* ANDRELINUS Poëta Regius. Idem enim, quod ejus *Bucolicis*, huic etiam *Compendio* præfigitur distichon:

Laurea serta gerens, Musisque excultus amœnis
Gymnasium FAUSTUS Parisiense *polit.*

(c) CAILLE, p. 77.

(d) *Joannis* SEURRE operâ usus est. CAILLE p. 77. de *Francisco* REGNAULT dicetur postea.

(e) Id. p. 78.] *Guillaume* ANABAT imprima pour *Guillaume* HARDOUIN Libraire juré en 1515. (*reposui* 1505. *ductus ordine annorum in Historiâ* Joannis LA CAILLE) & pour *Jean* GRANJON en 1510.

(f) CAILLE p. 78.

(g) CAILLE p. 79.] Il avoit pour marque un Marais dans lequel croissent de grands joncs pour faire allusion à son nom.

(h) Id. p. 81.] Il fit imprimer par *André* BOCARD.

(i) Pro *Dionysio* ROCE. CAILLE p. 81.] Il avoit pour marque un Palmier avec ces mots, *Nosce te ipsum.*

(k) Pro *Joanne* GRANJON. CAILLE p. 82.

(l) De hôc lege priùs Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 303.

(m) Habitabat in vico divi JACOBI sub intersignio trium Coronarum, quæ erant *Coloniæ Agrippinensis* arma; cum hôc lemmate, *O Felix Colonia. Ludovicus* HORNKEM cum *Berthold.* REMBOLT anno 1512. ALBERT. *de re ædificat.* impressit.

(n) Vidi *Elegant. Vocabulor.* ex VALL. &c. *Alphabet.* ann. 1525. & MACROB. 1526. ab *Euchario* CERVICORNO excus. *Coloniæ*, impensis & ære *Godefridi* HYDORPII, quem igitur oportet *Parisiis Coloniam* migrâsse.

(a) Im-

TORPII impensis; (a) JOANNES *Argentoratensis*:

Anno 1513. (b) NICOLAUS ROUSSET; (c) JOANNES FRELLON; (d) CLAUDIUS CHEVALLON, (e) FRANCISCUS BRICKMAN *Coloniensis*; (f) CONSTANS FRADIN:

1514. (g) JOANNES DE LA GARDE; (h) CAROLUS DUDE & NICOLAUS WAULTIER:

1515. (i) JOANNES LALISEAU; (k) TOUSSANUS DENYS:

1516. (l) JOANNES DE LA PORTE; (m) JOANNES SEVERIN:

1517. (n) PETRUS LE ROY; (o) JACOBUS MARESCHAL; (p) PASCASIUS LAMBERT & BERNARDUS AUBRY:

1518. (q) ALANUS LOTRIAN; (r) JOANNES REAL;

(a) RE-

(a) Impensis JOANNIS BRIENSIS & JOANNIS HONGOTI. CAILLE p. 83.

(b) Id. ibid.

(c) Id. p. 84.] „ JEAN FRELLON fit „ imprimer *Historia Ecclesiastica* PETRI „ COMESTORIS, in *quarto* en 1513. „ BASTOLIS *in Sententias*, in *folio* en „ 1516. & quelque temps après il alla s'é- „ tablir à *Lyon*, où il imprima quantité „ d'Ouvrages considerables.

(d) Id. p. 84.] „ *Claude* CHEVAL- „ LON imprima *S.* THOMÆ *in quodlibet* „ &c. in *octavo* en 1513. Quelques an- „ nées après ayant épousé *Charlotte* GUIL- „ LARD, veuve de *Barthelemy* RAMBOLT, „ il imprima en la maison dudit RAM- „ BOLT, *Corpus Juris Canonici*, &c. in „ *folio* trois Volumes rouge & noir, en „ 1520. &c. PETRI LONGOBARDI „ *Liber Sententiarum*, &c. in *fol.* en 1537. „ & autres. CHEVALLON étoit un des „ plus habiles Imprimeurs de son temps, „ comme on le peut voir par la grande „ quantité de Livres qu'il a imprimez en „ leur perfection, tous lesquels Livres ci- „ dessus sont les premieres Éditions. Il a- „ voit pour marque un Soleil, qui étoit „ celle d'*Ulric* GERING premier Impri- „ meur, laquelle passa à *Barthelemy* RAM- „ BOLT son associé, & depuis à CHE- „ VALLON, qui la mettoit au dessus de „ ses armes soûtenues par deux Chevaux „ debout, faisant allusion à son nom de „ *Cheval-long*. " Obiit anno 1538. quo ex Officinâ ejus viduæ *Vocabularius Juris* prodiit. Et puto *Nicolaum* BUFFET excudisse anno 1538. quo *Bellum grammaticale* cum *Cl.* CHEVALLONI insignibus typographicis prodiit.

(e) Usus est operâ *Wolfgangi* HOPYL. CAILLE p. 84.] Quelques années après avoir exercé la Librairie à *Paris*, il s'en retourna à *Cologne*, où il imprima plusieurs Ouvrages considerables. Il avoit pour marque les armes de *Cologne* avec ces mots, *Ima permutat brevis hora summis*.

(f) (g) Id. p. 85.

(h) (i) (k) Id. p. 86. *Joannes* LALISEAU fuit fortè frater aut filius *Radulphi*, qui anno 1501. Artem exercebat.

(l) (m) (n) (o) (p) Id. p. 88. *Jacobus* MARESCHAL impressit etiam *Lugduni* VIRGIL. cum Comment. ann. 1528. erat forsan aut frater aut filius *Petri* MARESCHAL de quo Vol. I. *Annal. Typ* p. 191.

(q) Id. p. 89.

(r) Pro *Gulielmo* LE BRET. *Gul.* LE BRET habitabat in clauso brunello sub intersigni cornu cervini. Vide ann. 1543. CAILLE p. 89.] LE BRET avoit pour marque un Arbre, dont les fruits étoient verds & tendres, avec ces mots, *Spes mea Deus*.

(a) Id.

(a) REGINALDUS CHAUDIERE:
1519. (b) ÆGIDIUS COUTEAU; (c) DESIDERIUS MAHEU sumptu GODEFRIDI HITTORPII.

Anno 1518. vitâ (d) decessit (e) BERTHOLDUS REMBOLTUS, (f) qui pridem per (g) multos annos cum UDALRICO GERING rem Typicam tractaverat. (h) Triennio ante UDALRICI (i) mortem REMBOLTUS, (k) postquam secum CAROLAM GUILLARD matrimonio junxisset, in Vico *Jacobæo* domum pacto cum *Sorbonæ* patribus annuo in suam & uxoris vitam pretio conduxit.

FRAN-

(a) Id. p. 89.] „ Il avoit pour marque „ le Temps avec ces paroles, *Virtus sola aciem retundit istam* ": Idem Insigne à *Reginaldo* CALDERIO mutuatus est, & Libris cœpit affigere anno 1528. *Simon* COLINÆUS. Lege *Histor. Paris. Typogr.* pag. 6. *Reginaldus* CALDERIUS anno 1518. quo in ejus ædibus venale erat *Specimen* TEXTOR. *Epithet.* ex Officinâ *Henrici* STEPHANI emissum; habitabat ad Insigne Hominis Sylvestris in Vico *Jacobæo*, & anno 1524. quo hunc eundem Librum typis VIDOEI edidit.

(b) De hôc lege Vol. I. *Annal. Typog.* pag. 302.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1519. Idem anno 1530. *Nicolai* COUTEAU operâ usus est. Lege CAILLE p. 101.

(d) CHEVILL. p. 97.

(e) Hunc *Joannes* LA CAILLE p. 82. 84. vocat *Barthelemy* & p. 75. *Berthault*, quasi non unum fuisse putaverit: is error forsan ex voce *Berthol.* abbreviatâ & pro *Bartholomæo* acceptâ ortus est.

(f) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 223.

(g) Ferè viginti.

(h) Ann. 1507.

(i) Ann. 1510. Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 227.

(k) CHEVILLER. p. 97.] „ Trois ans „ après la mort de GERING, son Associé REMBOLT, qui s'étoit marié avec „ *Charlotte* GUILLARD, loua des Docteurs de la Societé de *Sorbonne* une Maison dans la ruë S. *Jacques* vis-à-vis la „ petite ruë *Frementel*, où pendoient pour „ Enseigne le Coq & la Pie. Le Bail lui „ en fut fait l'année 1507. pour sa vie & „ celle de sa femme, à la charge de payer „ tous les ans douze livres, & d'y faire un „ bâtiment de six cens livres, ce qui fut „ executé. Il porta avec lui l'Enseigne „ du Soleil d'Or, qu'il avoit euë commune dans la ruë de *Sorbonne* avec *Ulric* „ GERING & commença l'année 1509. „ à imprimer en son nom * seul, sous cette Enseigne, le S. BRUNO sur les Epitres de S. PAUL, & le LUDOLPHE de „ *Saxe, De Vitâ* CHRISTI, & y fit plusieurs autres Impressions jusqu'en l'année „ 1518. en laquelle il mourut.

(a) CAIL-

* Id (ut puto) non ita accipiendum est, quasi neminem post *Udalrici* obitum in societatem assumpserit. Teste enim *Joanne* LA CAILLE (p. 82. 83.) socios habuit ann. 1510. *Joannem* VATERLOES, & ann. 1512. *Ludovicum* HORNKEN; & cum illo *Richardi* HAMPOLE *Lectiones* B. JOB. *in* 4. cum hoc ALBERTUM *de re ædificat. in* 4. impressit. CHEVILLERIUS (p. 101. 102.) in Catalogo Librorum à REMBOLTO post *Udalrici* mortem impressorum nullam *Richardi* HAMPOLE mentionem facit, *Albertum* quidem recenset, sed sine *Ludovici* HORNKEN nomine. CHEVILLERIUS (p. 101. ex pag. 52. Catal. *Tellerian.*) & *Joannes* LA CAILLE (p. 77.) *Michaelis* LOCHMAYER *Parochiale* 1509. *in* 4. memorant: sed ille tribuit Editionem REMBOLTO, hic *Nicolao* DE LA BARRE; qui in hâc procurandâ socii esse potuerunt. Hujus *Nicolai* operâ usus est anno 1509. *Petrus* LE DRU. CAILLE p. 77.] „ *Nicolas* DE LA BARRE avoit pour marque un Cœur percé d'une flêche, deux têtes „ de mort aux deux côtez, & deux os de mort, avec ces mots: *Mors omnibus æqua.*

Franciscus Regnault (a) Typographus & Librarius juratus duxit uxorem Magdalenam (b) Bouchett & cœpit Artem exercere anno 1506. (c) Communicavit impensas cum Joanne Granjon, Ægidio Gourmont & Poncio Probo [Poncet vel Ponset le Preux] in quorundam Librorum Editionibus; Thomæ aliquando *Wesaliensis*, aliquando Nico-

(a) Caille p. 79.] „ Il imprima „ pour *Durand* Gerlier [de quo Vol. „ I. *Annal. Typogr.* p. 189.], *Concordata* „ *inter Sanctiss. Papam* Leonem *Decimum*, „ *&* Franciscum *Primum* Gall. *Regem*, „ in octavo. Item *Defensorium Concordatorum per* Heliam *Turon. Archiepisc.* in octavo. Ce Livre est extrémement rare & curieux. Il mettoit ordinairement au bas de ses Livres, *Parisiis, ex Officinâ honesti viri Francisci* „ Regnault, & avoit pour Devise autour de sa marque, qui étoit un Elephant, „ *En Dieu est mon esperance*. Il s'est distingué par la grande quantité de Livres „ qu'il a fait imprimer. Il avoit deux „ freres, dont le premier fut nommé *Jacques*, qui épousa *Marguerite* du Pré; „ le second, nommé *Robert*, qui épousa „ *Marguerite* Morin, tous Libraires.

(b) *Jacobi* Bouchet mentio fit anno 1522. Caille p. 93.

(c) Ald. Manut. *Gramm. Lat.* impress. *Parrhisiis per fidelissimum Impressorem* Thomam Wesaliæ (eundem, qui antea *Thomas* Kees Wesaliensis) *commorantem è regione Collegii* Italorum, *impensis verò honestissimorum virorum* Joannis Granjon *&* Francisci Regnault. Et in fronte, *Venum exponuntur in ædibus* Francisci Regnault *moram gerentis in Vico divi* Jacobi *sub* Mathurinis *in intersignio Sancti* Claudii. Nullam anni notam reperio, nisi quæ in fine Epistolæ *Aldinæ* legitur M. D. VII. Et forsan non diu abest ab illo tempore hæc Editio, in quâ plurima illa, quæ Græcè impressa sunt, nullis accentibus aut spiritibus notantur.

Plinii Epistol. *impressæ* Parisius *è regione Collegii* Italorum *in intersignio Speculi*; *expensis honestorum virorum* Francisci Regnault *&* Ægidii Gourmont. M. D X. Et in fronte, *Venundantur* Parisius *in Vico divi* Jacobi *in intersignio Sancti* Claudii. Has etiam impressas puto à Thomâ *Wesaliense*, ejúsque Intersignium fuisse Speculum, uti constat ex *Epistol. Illustr. Viror.* quas pro *Francisco* Regnault absque anni notâ excudit. Anni etiam indicio carent Editio Beroaldi *Oration.* & *Opusculor.* quam dedit *Franciscus* Regnault, & suo Elephante signo prænotavit: & Eusebii *Historia Ecclesiastica* (quæ *venundabatur* Parisiis *à* Francisco Regnault *in Vico Sancti* Jacobi *sub signo Divi* Claudii) Elephante etiam turrigero prænotata.

Sil. Italic. cum Comment. *Parrhisiis ex ædibus* Nicolai de Pratis 1512. *impensis honestissimorum virorum* Poncii Probi *&* Francisci Regnault *Bibliopolarum*. Et in fronte, *Veneunt ab honestissimo Bibliopolâ* Poncio Probo *viâ divi* Jacobi *è regione* Mathurinorum *ad Lupi quadrupedis intersignium*. Cicer. *Offic. Amic. Senect. Paradox.* cum Comm. in cujus Editionis fronte (nam Liber, quem aspexi, fine erat mancus) *Venundatur apud* Poncetum le Preux *fidelem Bibliopolam in Vico divi* Jacobi *ad Intersignium poti stagnei*. Harum quatuor Editionum frontispicia rubricis decorantur. Notandum est etiam duplex *Ponceti* Probi Intersignium. Præterea Insigne, quod binis prioribus præfigitur, typographicum est Scutum litteris F. R. inscriptum, quod hinc opilio, illinc caprarius, cum suis unà gregibus, sustinent; subscripto nomine François Regnault, ambiente epigraphâ, *En Dieu est mon esperance*. Allusio forsan facta est inter vocem propriam Regnault & Hebræam רעה, quæ *pastorem* significat.

In binis posterioribus, Scutum litteris P. P. inscriptum Arbori appensum, duobus utrinque quadrupedibus alatis Serpentibus id sustentantibus, subscriptóque nomine Ponset le Preux.

Caille p. 82.] „ *Poncet* le Preux, „ qui s'est fait distinguer par la grande „ quantité de Livres qu'il a fait imprimer, épou-

NICOLAI DE PRATIS prælo usus.

(a) Ante annum 1500. de *Græcæ* Typographiæ originibus, incrementis & præcipuis cultoribus disserui. Hic quo pacto quorúmque adjumentis deinceps, & ubi ignorabatur, instituta; & ubi jam innotuerat, propagata fuerit, disquirendum restat.

Lutetiæ, in *Latinis* litteris Typographi multum profecerant, nec ullibi ferè in majorem excreverant numerum. *Græcæ* autem, dum in plurimis *Italiæ* locis, æquatâ cum sumptibus diligentiâ, incredibili successu jam diu colebantur, in illâ adhuc *Galliæ* Metropoli jacebant paucissimis Typographis satis intellectæ, & ab iis, quos harum aliquod specimen dare oportebat ob loca ex Scriptoribus *Græcis* proferenda, tam malè effictæ, tam mendosè dispositæ, ut vestigia magìs litterarum quàm litteræ, & conjectore priùs quàm lectore egerent; plerumque destitutæ suis prosodiis, accentibus scilicet & spiritibus; qui utcunque à nonnullis explosi, non tantùm ex usu esse, sed cultûs etiam non parum vocibus addere mihi videntur.

BADIUM habemus anno (b) 1505. orantem, ut *Chalcographorum erratis præsertim in accentibus* Græcanicis *ob penuriam Characterum humaniter ignoscatur*. FRANCISCUS TISSARDUS anno (c) 1507. quo Librum *Græcè* edere parabat, difficulter voto potiri valuit; cùm *incussorum sibi hoc munus, hanc provinciam assumere vellet nemo, nullus non id laboris subterfugeret; Characteres præterea* Græci *hactenus deessent; ad eorum quoque aliquot scalpendos, & postmodum liquefaciendos, & denique ad eos impressioni aptandos tradendósque magnis (ut aiebant) sumptibus opus esset; ad hæc ea non intelligere, ne legere quidem ejúsque insolentes faterentur*. Idem (d) TISSARDUS affirmabat apud *Italos* id in dedecus *Parisiensi* Academiæ verti, quòd *ei* Græcæ *deessent litteræ*.

(e) FRANCISCUS TISSARDUS *Ambacæus* (cui quantum debeat suscitatum *Græcæ* Linguæ studium, mox exponam) litteris humanioribus ac Philosophiâ *Parisiis* primùm imbutus, deinde *Aureliâ*, quam

„ épousa *Annette* DUPUY, & commença „ à faire imprimer par *Jean* BARBIER, „ DIONYSII Cisterciensis *in Sentent. &c.* „ in folio en 1511. MARCI FABII „ QUINTILIANI *Oratoriarum Institutionum lib. XII.* in folio imprimé pour le „ dit par *Pierre* VIDOÜE en 1527. Il a- „ voit pour marque un Loup qui emporte une Brebis, avec ce vers en Latin:

„ *Quicquid agas, sapienter agas, & respice* „ *finem.*

Habetur Epistola *Jod.* BADII *Ascensii* data *Ponceto* LE PREUX *Bibliopolæ optimo, litterarum amantissimo & inter amicos honesto loco habendo*; præfixa Editioni CICER. *Offic.* &c. *cum not.* 1509. *honesti* Antonii BONNEMERE *quàm maximâ industriâ, sumptu liberalissimi* Ponceti LE PREUX.

(a) Vol. I. *Annal. Typog.* p. 46. 83. 146. 182. 183. 228. 229. &c.

(b) Quo *Laur.* VALL. not. in Nov. Test. impressit. Lege CHEVILL. p. 246. 247.

(c) CHEVILL. p. 250. 251.

(d) CHEVILL. p. 247. 248.

(e) CHEVILL. 247. 248. 249. 250.

(a) Ad

quam Juri discendo operam daturus petierat, discedere ob indomitam ibidem Scholarium licentiam coactus, in *Italiam* demum se recepit; trienniúmque in studiis perficiendis posuit. Magnos fecit profectus in Linguis perdiscendis, * sub GUARINO *Veronensi Ferrariæ*, PHILIPPO BERALDO *Bononiæ*, CALPHURNIO *Paduæ*; in *Hebræâ* præsertim audivit *Judæum Ferrariensis* Synagogæ Sacerdotem, in *Græcâ* DEMETRIUM *Spartiatam*; tandem in Academiâ *Bononiensi* Juris utriusque, quod sub JOANNE CAMPEIO Civile, Canonicum sub ANTONIO *Burgensi*, celebribus ibi Professoribus, didicerat, Doctor creatus est. His litterariis opibus locupletatus remeavit *Lutetiam*; ubi nactus est patronos Principem FRANCISCUM VALESIUM & JOANNEM DE AURELIÂ Archiepiscopum *Tolosanum*, amicos JOANNEM CALLUELLUM & FRANCISCUM MOLLINUM, Principis Consiliarium illum, hunc Præceptorem, & JOANNEM MORELETUM LUDOVICI XII. Secretarium.

Sub horum auspiciis & nominibus anno 1507. quatuor Libros *Græcè* publicavit; primum (βίβλον γνωμαγυρικὴν) pridie Idus *Augusti* edidit Principi VALESIO & Archiepiscopo *Tolosano* (a) dedicatum, cum paraclesi ad *Græcarum* litterarum studium; (b) secundum (βατραχομυομαχίαν) 18. *Septemb.* Archiepiscopo *Tolosano*; tertium (Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέρας) 28. *Octob.* JOANNI MORELETO; (c) quartum (χρυσολορᾶ ἐρωτήματα) 25. *Nov.* Archiepiscopo *Tolosano*. Hi Libri *Græcè* (d) primi *Parisiis* impressi sunt. Hactenus magna fuerat penuria & grande pretium *Græcorum* Librorum, quos è *Venetiâ* studiosi coemere solebant.

TIS-

(a) Ad finem Octastichon *Græcè Latinámque* ejusdem versionem addidit; cujus quatuor versus sunt hi,

Tu tamen ante alios salve, ô meus inclyte Princeps,
Angolisme, *chori signifer* Aonii &c.
Sisque Tolosanus *fautor, qui numina servas*
Musarum, & votis ambo favete meis.

(b) Huic inter *Petrum* TISSARDUM & *Franciscum* fratres Dialogus Hexastichos adscribitur.

P. *En tibi summus honos, sublimis gloria, laudes*
Immensæ, & patrium te petit omne decus,
Te duce, si Gallis *palàm opuscula* Græca *legantur,*
Perdita ne patria littera sit Danaæ.
F. *Frater es, & fratris non parva suasio; sed quid?*
Méque Tolosanus *suscitat & patria.*

(c) Cum hôc Epigrammate *Caroli* ROUSSEAU:

Primus Parrhisiâ Graiæ *nova gloria Linguæ*
AMBACUS Argivum *concinit urbe melos*:
Quo duce morales Sophiæ amplexabere leges.
Hoc igitur stabili pectore fige memor.

(d) Quod liquet ex verbis his Epistolæ ad MORELETUM: ——— *Tum quòd* Parrhisiis *primis* Græcis Galliarum *Characteribus impressum est.* &c. CHEVILL. p. 247.] „ On commença „ à

TISSARDUS nequa sua in rem litterariam opera cessaret, introducto apud populares *Græcarum* Impressionum usu, *Hebræas* etiam litteras typis effingendi *Parisiis* primus author fuit; annóque 1508. Alphabetum & Grammaticam *Hebræam* cum *Græco* ad calcem Alphabeto & nonnullis Orationibus ac Hymnis *Græco-Latinis* aliísque in studiosorum manus emisit. (a) Huic Libro præfixit Epistolam ad

„ à graver des poinçons, à frapper des „ matrices & à fondre des lettres *Grecques* „ à *Paris*, autant qu'il en falloit pour avoir „ des Editions entieres en cette Langue, „ l'année 1507. Ce fut *François* TISSARD „ qui en prit le soin.

(a) Qui liber quoniam non cuivis est notus, & rarissimè occurrit, visum est ex Epistolâ, Dialogo & Compendio ea excerpere, quæ ad præsens institutum pertinent, confirmántque, quicquid modò de TISSARDO tradidi.

Ex Epistolâ.] —— *Nuperrimè visus es jubere, uti hôc primo tuo ad* Parrhisios *accessu aliquid* (*quod tuo nomini ascriberetur*) *ex Officinâ nostrâ foras exiret.* —— *At verò nihil, quod dignum foret, apparebat: ni tandem* Biblia Hebraïca *præ oculis sese ipsa fortè cellulâ in Bibliothecariâ antea reconditam obtulisset.* —— *extempore venit in mentem, jam ad illam tam antiquam* (*quæ nobis diu præclusa fuit*) *paginam aperire. Et ita demum sicuti ad* Græcam *&* *cætera id genus* Græca *Volumina tramites in divinum tuum honorem hactenus in hâc inclytâ* Parrhisiorum *Academiâ demonstravimus; nunc verò itidem ad* Hebraïca *pateant necessum est: adeò ut illas tris Linguas, ut pote vel* Latina *cum* Græcis *vel* Græca *cum* Hebraïcis, *conjungere, vel illa omnia in unum liceat convenire. Ea propter elementa in primis tradere, eorúmque, quàm commodiùs potui, pronunciationes explicare; nec-non Grammaticam subinde paucissimis nec eis quidem difficilibus enodare institui. Quibus Dialogum sanè ac breve de* Judæorum *ritibus Compendium, veluti præludia his primis rudimentis, præponere non indignum fore existimavi.*

Ex Dialogo] Sic PHRONIMUS ad PROTHYMOPATRIN. *Quid memorare opus est, quo patriam Rege donâsti?* —— *cui & conjugem æquatæ dotis dicâsti.* —— *Quid eorum sobolem* —— *quæ tanto Principi* VALESIORUM *Duci atque* Angolismorum *Comiti pacta est* —— GANEIUM *in supremâ Justitiæ sede, &* PRATTUM *in subsellio continuo subsequente collocâsti.* —— GEORGIUM AMBOSIUM *Cardinalem ac* Rhotomagi *Archiepiscopum* —— *hujus nepotem* LUDOVICUM AMBOSIUM Albiaci *Episcopum advocâsti* —— LUDOVICUM INSULANUM Belvacorum *Episcopum* —— BRISSONETUM Ludoveñ. *Episcopum* —— Jacobum FABRUM —— *curâsti semper ut sint qui patriam litteris ornent.* —— *Agedum, ô* Prothymopatris, *quod cœpisti, perage.* —— PROTHYM. *Jam teneo. Vis & alia* Græcorum *Volumina jamjam impressioni commendari, & palàm protinus optas edi.* PHRON. *Optóne? atqui vehementer desidero, ô* Prothymopatris. *Sed ad hæc quid* Hebraïcum *velim; ut ita demum tris attigerimus Linguas.* —— PROTHYM. *Qui potest hoc fi*[illegible], *ô* Phronime? *cùm non qui tradat solù*[illegible] *verùm etiam qui edat, desit. Non sunt characteres, non litteræ, & denique neque litterati* —— PHRON. —— *Num & probè is* (*quem* Franciscum TISSARDUM Ambacæum *aiunt*) *hujusce provinciam sumet?* — PROTHYM. —— *at gravioribus ac magìs arduis jugiter invigilat.* PHRON. *Quibus? Princépsne* Angolismorum *ejus Dominus jam ex* Parrhisiis *in domum suam evocavit?* PROTHYM. —— *Nondum, ô* Phronime; *sed juribus nunc is sedulò vacat.* —— *Rem intelligas velim. Ab ineunte ætate eum inprimis amavi* —— *Egi itaque ad* Parrhisios *primùm ex* Ambacis *eum comitatus, ubi & Litteris humanis & dialecticis insudavit; deinde* Aureliam, *ubi Pontificum institutis simul ac Imperatorum imbui eum contendebam. Sed ubi primùm eum, quas voluptates* Aurelianas (*ludum pilæ, tripudia, convivia & comessa-*

messationes frequentes) *prius ad ea tempora despexerat, subolfacere intellexi, continuò ad tertium* (*si memini*) Septembrem *agentem illic vitam abigere cœpi* —— *illinc protinus in oras* Italiæ *transalpinas eum transvolare suscitavi. Quem* Ferrariæ *sub* GUARINO Veronensi *ne dixerim* Philippi BEROALDI *pace* (*quem ipse quoque nonnunquam postea in* Bononiensi *Auditorio succisivis horis auscultaret persuasi*) *nec non &* CALPHURNII Patavii *publicè tum humanitatis artem in dicendo quàm maximè profitentis, & cæterorum aliorum virorum disertorum eloquentissimo annum militare, mihi in animo sedit, juxtà* Græca *cum* Latinis *conjungere. Eum enim* DEMETRIO Spartiati Helenæ *quidem civi & viro tum doctissimo tum disertissimo facilè commisi. Postremò Jura subinde prosequeretur & Pontificia & Cæsarea institui, ubi his disciplinis triennium degit. Qui simulac demum* Ferrariense *Gymnasium pestem labefactare cerneret*, Felsineum *verò* (*cui* Bononia *nomen est*) *præ cæteris quibúsque optimis florere audiret, illuc protinus sese contulit.* —— *ibi* —— *Jus Canonicum profitebatur* —— Antonius SOLLERIUS. *Is* Francisci *familiaris erat & quondam* Bononiæ *condiscipulus; quandoquidem cum in* Gallias *proficisci, ut* Gallis *aliquid eruditionis traderet, interprete* Francisco (*quo utebatur familiariter*) *persuasi* —— Franciscus, *ubi* Bononiam *pervenit* —— *in Jure Civili sub* Joanne CAMPEIO Bononiæ *palàm ab annis quadraginta profitente, at in Jure Canonico sub* Antonio BURGO Hispano, *viris quidem ne dixerim cæteris propè omnibus* Italiæ *Jureperitis scientiâ ac doctrinâ præstantissimis fortiter ac strenuè meruit; bravium consecutus est: & illinc demum in* Gallias *reportavit triumphum, laureâ coronatus utrâque doctoreâ.* —— *Illi suum partiebar studium, & temporibus accommodabam. Ubi enim lectiones instituissem illi & matutinas & pomeridianas* —— *quod supererat temporis strenuè humanitati applicandum existimabam.* —— *Jureperiti multi, quibus uti* Gallia *possit persacile: ii verò pauci, qui &* Græcas *&* Hebræas *litteras docere queant. Non ergo eas deperire sinendum est.* —— PHRON. Ambacæum *illum convenias opera pretium est. Adi; alloquere; persuade; exora.* —— PROTHYM. *Bene habet. Ad eum jam me conferam. Et quin persuadeam, non ambigo.* —— *Veruntamen is si forte difficilem præstet, amicos invocabo ad suppetias.* —— *Duos ejus amicos perquam familiares* Bononiæ *jam dudum novi & doctissimos & disertissimos*, Augustinum GRIMALDUM Gracensem, MARTINUM Dolensem *Episcopum.* —— *At hos missos faciamus; hinc etenim absunt. Sed quidsi* Joannem PIVUM *virum quidem tum litteralissimum tum disertissimum implorem? Illum enim vehementer amat. Habeo & aliam persuadendi viam. Enimvero cum duobus illustrissimi* Angolismorum *Principis illi consuetudo est non parva, quin amicitia profectò intima. Quos, alterum* (*cui* Johannes CALUELUS *nomen est*) Parrhisiis *ad tempus pro re ejusdem Principis ac consilio degentem, alterum* (*cujus* Franciscus MOLLINUS *nomen est*) *Principem bonis litteris imbuentem, suscitabo, si opus est.*

Ex Compendio ad Principem VALESIUM] —— Græcas *jam dudum litteras, quarum primitias nostras habes, me primum apud* Gallos *palàm impressioni tradidisse; núncque apud* Parrhisios *vulgatas haberi; eóque nec in illis animum sistere duxi.* —— *Litteræ quoque* Hebraïcæ *mentem subiere: quibus neminem hactenus gentium manum apposuisse in his saltem* Gallicanis *oris habeo exploratum* —— *Vetus Testamentum* Hebræum *cum* Latino *ac* Græco *si libet* (*viam enim, quæ antea præclusa erat nobis, jam in* Græcis *patentem reddidimus*) *conferre Theologiam profitentibus non erit inutile.* —— *Quocirca hæc ubi in mentem subiere, aliqua protinus primordia ab elementis facere, & deinde rudimenta, utpote compendiosam ac succinctam Grammaticam tradere institui.* —— *uti* Hebraïca *Lingua, diu licèt intermortua, exsuscitetur nonnunquam; ut* Judæis *eâ Linguâ utentibus à* Gallis *jam diu pulsis fugatisque* —— *apud nos vel spolia veluti trophea remaneant ad studiosorum virorum armaria triumphanter appensa,* —— *Nam cùm ex* Galliâ *profugarentur; Libros secum exportaverunt.* —— Ferrariæ *Penta-*

MOPATRIN PHRONIMÚMque; ac de *Judæorum* ritibus Compendium.

Post FRANCISCUM TISSARDUM, cujus (a) nulla ulterior anno 1508. mihi occurrit mentio, ad excolendum promovendúmque *Græcæ* disciplinæ studium animum appulit (b) HIERONYMUS

tateuchon ductili calamo eleganter latis quidem ac spatiosis characteribus à centum annis citrà Parrhisiis *in grandi proceróque Volumine scriptum in eorum Templo ac Synagogâ ornatissimè repositum vidi.* —— *Enimvero eorum Synagogam adire, quòd Præceptor meus ejus magnus Sacerdos erat ludíque litterarii eorum Magister, Ritus spectare, Cantica audire, Mysteria cernere avidè cupiebam.* —— *Sacerdote pingui satìs stipendio ac mercede pellecto utebar ut Præceptore familiariter.* —— *Planè utì apud* Hebræos *sit legendum, tradere mihi visum fuit imprimis necessarium, eóque elementa prætexere, & subinde eorum pronunciationes annectere. Ad praxim cujus assequendam, Orationem Domini* Hebraïcis *unà cum aliis pauculis ac ejus Genitricis genealogiâ subtexere in animo duxi: postremò compendiosè succinctéque ad eorundem Grammaticam divertere.*

TISSARDUS in illo *Hebraïcorum* Rudimentorum Libro ALDI meminit. —— *Circa horum omnium elementorum prolationem, rationem pronuntiandi, quam in quibusdam* ALDI MANUTII *viri quidem tum doctissimi tum magnificentissimi (qualem eum* Venetiis *novi, & suis scriptis percepi)* (1) *annotatiunculis comperi* &c. —— Scribit ibidem se *lectionibus jam diu palàm interpretatum* CHRYSOLORÆ *Grammaticam.* Ibidem memorat (2) *Biblia calamo* ESDRÆ *pulcherrimo quidem ac optimo charactere conscripta, &* Bononiæ *in Sacrario Ædis Divi* DOMINICI *recondita. Quod quidem Opus sæpenumero vidi, nam mihi nonnunquam committebatur: neque id tamen cum parvâ solemnitate Quóque sæpius videbam, eò magìs admirabar. Enimvero viri sanctitatem, religionem, excellentiam contemplabar, ejus prophetias ceu vatis venerabar, scripturam tam elegantem tam insignem ac immaculatam laudabam nullâ nec tineâ nec labe viciatam. Quid mundius dicam? quid incorruptius? quid denique perfectius? Incudem profectò novissimè diceres exire, quod ex tot annis ab eo veluti futura intuente, eáque singula depingente adjectis punctis fuerit conscripta. Quod longè profectò à Divi* THOMÆ *scriptis alienum est censendum. Cujus, quanquam is Fidei sit Columna, Libelli tamen aliqui proprio calamo scripti (quos in Æde Divi* FRANCISCI Bergomi *magnificè repositos auctoritate antistitum vidi) sunt vetustate penè aut papyri fragilitate corrosi & difficultate scripturæ haud lectu faciles, cùm teredinosam ob antiquitatem, tum quòd neque literas veluti obletas mundè ducebat, neque debito eas modo debitâve ratione effigiabat. Sed quod fidem hominum atque memoriam superabat, ea* ESDRA *non vitulinis in pellibus sed corio (cujusmodi cothurnos hâc tempestate rosaceos cerdones efficiunt) in voluminis modum obtorto involutóque ceu depicta infrà cernitur servatúrque sicuti thesaurus divarum reliquiarum sacratissimus religiosè, atque observanter ad refellendos* Hebræorum *errores, siquando aut impressione suâ aut scripturâ labefactare corrumperéve contenderint. Quandoquidem, si nisi fuerint viciare, errores ab eorundem auctore perfacilè venient reprimendi.*

Hanc spero Lectori non ingratam fore de TISSARDO digressionem, si digressio vocanda sit, quæ ad primum *Græca* & *Hebrææ* impressionis Authorem spectat, ideóque ad meorum Annalium institutum non potest non proximè pertinere.

(a) CHEVILL. p. 251.
(b) Idem p. 251, 252, 253, 254.

(a) ERASM.

(1) Lege ALDI perbrevem ad *Hebraïcam* Linguam Introductionem, quam ad calcem CONSTANT. LASCARIS *Græc. Gram.* adtexuit.
(2) Clariss. *Jac.* LE LONG Codicem hunc habet inter suppositos seu non tantæ antiquitatis, quantam illis tribuunt quidam Scriptores. Lege *Biblioth. Sacr.* Vol. I. p. 62. 63.

MUS ALEANDER Mottensis, (a) *trium Linguarum satìs peritus*, (b) *humanus & suavissimis vir moribus*, Papæ (c) pòst Bibliothecarius, deinde (d) Archiepiscopus *Brundusinus*, (e) Nuncius Apostolicus, (f) in *Germaniâ* adversùs LUTHERUM, & in *Galliâ* apud FRANCISCUM I. (quîcum in prœlio captus est) demum à CLEMENTE VII. Cardinalis creatus. (g) ALEANDER in Virorum, qui *Venetiis* apud ALDUM conveniebant, Academiâ clarus, ERASMO olim in ALDI ædibus diversanti, & anno 1508. suum *Adagiorum* Opus augere cogitanti (h) APOSTOLII *Proverbiorum* copiam fecerat; eidémque in illo Opere illustrando suam aliquando operam (quod (i) ERASMUS ipse non inficiatur) præstiterat.

(k) ALEANDRUM *Italiâ* LUDOVICUS XII. evocaverat *Lutetiam*, (l) annuâ quingentorum aureorum coronatorum pensione donatum, & ((m) antequam annum à gradu Doctoris in Artibus suscepto exegisset) anno 1512. ad *Lombardorum* Collegii Recturam promotum. *Parisiis* (n) publicè Prælectiones *Græcas* in PLATONEM, GAZAM aliósque, horis matutinis, *Latinas* in CICERONEM pomeridianis habebat in magnâ (o) eruditorum & nobilium viro-

(a) ERASM. in Epistol. ad *Jodoc.* JONAM ann. 1520. pag. 592.

(b) Et pag. 636. MARLIAN. ad ERASM. ann. 1521.

(c) CHEVILL. p. 253.

(d) Ad quem ERASMUS dedit Epistol. ann. 1524. pag. 810.

(e) ERASM. Epistol. ad MONTJOI. ann. 1521. pag. 681. ERASMUS vocat hunc, *hominem apprime doctum*, *sibique vetere ac jucundissimâ necessitudine conjunctum*, eundem tamen *ipsius famâ*, *tametsi dissimularet*, *uri* scribit in Epistol. ad VLATTEN. ann. 1525. pag. 1705. Eum anno 1517. fuisse Ecclesiæ *Leodiensis* Canonicum, Cancellarium Antistitis *Leodiensis*, & Præpositum apud Divum *Petrum* anno 1517. discimus ex Epistolâ *Andreæ* HOECHSTRATENSIS ad ERASM. Epistol. p. 1590.

(f) CHEVILL. p. 253.

(g) CHEVILL. p. 254.

(h) Lege ERASM. *Chiliad.* ad Titul. *Festina lentè.*

(i) Et ad Titul. *In stupidos : ranâ gyrinâ sapientior.*

(k) CHEVILL. p. 251. 252.

(l) Id. p. 253.

(m) CHEVILL. p. 253.] *Mox contra legem Annarium*, (dit BADE), *in hâc Urbe observatum*, *quod paucis concessum videmus*, *nullâ ambitione*, *nullo dissidio*, *nullâ armorum vi*, *ut plerumque aliàs accidit*, *sed summis votis*, *omnibus punctis*, *plenis suffragiis*, *plausibilibúsque acclamationibus*, *ad illustrissimam* Parisiensis *Academiæ Recturam sis accitus*, *summum & maximè expetitum*, *maximéque venerandum Magistratum.*

(n) CHEVILL. p. 251, & 252.] „ Voici „ comme en parle *Josse* BADE dans l'Epître dédicatoire du PLUTARQUE Latin „ qu'il lui dédia l'année 1514. *Tu magni nominis & magnæ dignationis*, *& cujuslibet* „ *professionis viros innumero numero ad Subsellia tua*, Orpheiâ *quadam*, *&* Amphionicâ *felicitate & gloriâ*, *devocasti* ; *totámque ferè quamvìs populosissimam* Parisinam *Academiam ex tuo narrantis ore* „ *suspensam detinuisti.*

(o) Id. p. 252.] „ Le célébre VATABLE étoit aussi de ses Ecoliers. Il aida „ son Maître dans la seconde Edition qu'il „ entreprit de la Grammaire de CHRYSOLORAS. Car étant tombé malade „ en 1511. VATABLE prit soin de l'Impression, & mit une Préface au Livre; „ où il dit, que les Lettres Grecques, qui „ avoient demeuré dans l'obscurité à *Paris*, „ y étoient devenues en honneur par les „ Leçons

virorum frequentiâ, qui (a) undecunque ad eum audiendum confluebant. *Parisiis* postea pestilentiâ sæviente (b) *Aureliam* profectus *Græcas* ibi litteras profitebatur.

Diu in TISSARDI & ALEANDRI notitiâ hæsi; nec immeritò: par enim erat nôsse, per quos *Græci* & *Hebraïci* apud *Gallos* primùm innotuerunt, in Libris imprimendis, characteres. Nunc dicendum est, quis Typographus (c) *Græcè* & *Latinè* doctus, illos primùm characteres typis ibi hactenus ignotis expressit.

Is fuit ÆGIDIUS GOURMONTIUS, qui anno 1507. quatuor Libros antè memoratos, & anno (d) 1508. Grammaticam *Hebræam* cum *Græco* Alphabeto torculari typographico subjecit: Huic

„ Leçons d'ALEANDRE. *Cum* Hieron. „ ALEANDER, *vir quidem omnibus doctrina numeris & morum integritate cumulatissimus, & Præceptor mihi semper observandus, quem nemo satìs unquam laudaverit, in* Galliam *sese contulit; quam nunc suis doctissimis, cùm privatis tum publicis, utriusque Linguæ prælectionibus reddere curat illustriorem, hòc vel anno maximè studiosos, quibus splendida non arridet fortuna, juvare voluit; quòd Libellos Græcos, quorum maxima nos alioqui urgeret penuria, typis excudendos moniverit, tali profectò in his usus sedulitate, ut posthac possit* Gallia *nostra bonas Literas* „ Italiæ *non invidere.* Cette même année „ un Savant nommé *Michel* HUMELBERGE entreprit de travailler sur l'AUSONE, „ qu'il fit imprimer *in* 4 par *Josse* BADE, a„ près l'avoir revû & corrigé sur plusieurs „ Manuscrits, il avoüa qu'il restoit encore „ dans ce Poëte plusieurs endroits obscurs, „ qui avoient bien besoin d'être éclaircis & „ expliquez par quelque homme. ALEANDRE promit de le faire publiquement „ dans ses Leçons: *Non inficiamur non pauca in omnibus* AUSONII *Codicibus menda inveniri magno digna vindice: quæ* „ Hieron. ALEANDER *vir omni laudum Præfatione major, dum hæc imprimerentur, alibi occupatus, sibi in publico reservat auditorio discutienda.* CHRISTOPHE DE „ BRILLAC Evêque d'*Orleans*, & ensuite „ Archevêque de *Tours*, lui donna son ne„ veu *Claude de* BRILLAC pour l'instruire „ dans les Sciences & dans les Langues. „ Il y avoit déja deux ans qu'il étoit „ son Précepteur, quand il fit imprimer le „ *Gnomologia* de 1512. Il dédia cette Edi„ tion à cet Ecolier.

(a) Id. p. 252.] „ On venoit d'*Allemagne* „ pour l'entendre, & l'Electeur Palatin „ lui envoya son frere VOLFGANG DE „ BAVIERE, qui ne manquoit pas une „ de ses Leçons, non-plus que *Jacques* „ SIMLER Précepteur de ce Prince. Ce „ fut à cet illuste Ecolier qu'ALEANDRE „ dédia le *Lexicon* de 1512. que six de ses „ Disciples firent imprimer, le Maître „ voyant seulement les dernieres Epreuves. „ Il dit, dans l'Epître dédicatoire, que ce „ Prince lui faisoit l'honneur de le visiter „ souvent, & qu'il prenoit bien la peine „ de frapper lui-même à sa porte.

(b) Id. p. 253.] „ La Peste faisant de „ grands ravages à *Paris*, il s'en alla à „ *Orleans* continuer ses Leçons Grecques. „ Alors un de ses Amis, avec qui il avoit „ demeuré à *Padouë*, lui dédia l'Impres„ sion des Idylles de THEOCRITE avec „ ce Titre: HIERONYMO ALEANDRO „ Mottensi, *trium Linguarum doctissimo*, „ *Græcas* Aureliæ *Literas profitenti*, CELSUS „ HUGO DISSUTUS CAVILLONUS Cel„ ta, *earumdem, nec non Hebraïcarum apud* „ Parrhisios *interpres S.*

(c) CAILLE p. 80.

(d) Ut Lector poëseos illis temporibus adhuc satìs impolitæ aliquod specimen habeat, hìc bina adjiciam CORDERII & TISSARDI Epigrammata.

„ Ad

Huic ſubſcripſit hæc verba : *Operoſo huic Opuſculo extremam impoſuit manum* ÆGIDIUS GOURMONTIUS *integerrimus ac fideliſſimus primus, duce* FRANCISCO TISSARDO Ambacæo, *Græcarum & Hebræarum litterarum* Parrhiſiis *Impreſſor. Anno à nativitate Domini* MCCCCCVIII. *Quarto Calen. Februa.* & fronti adſcripſit : *Venales reperiuntur in vico Sancti* JOANNIS Lateranenſis *è regione* Cameracenſis *Collegii apud* EGIDIUM GOURMONT *diligentiſſimum & fideliſſimum Bibliopolam.* Ad finem Abbreviationum Græcarum leguntur hæc : *Erratula ſi fortè nonnulla inter legendum offendantur, aut litterarum ſuperantium, aut aliarum vice poſitarum, aut deficientium, atramento tenaci & veluti piceo Impreſſorum incuriâ extractarum, Lectores velim exoratos æquo animo ferant, haud mihi quicquam horum aſcribentes. Reliqua verò ſiquidem ſuperflua, benevolè expungant. Quæ verò deeſſe videbuntur, haud*

„ *Ad Dominum*
„ TISSARDUM Ambaceum
„ *Juris utriusque Doctorem, Græcæ Hebraïcæ & Latinæ trium Linguarum*
„ *callentiſſimum*
„ PETRI CORDERII Parrhiſini
„ *σχέδιον & expromptuarium δυοδεκάστιχον.*

„ *Gallia*, te ſolo, *Demoſthenis*, atque *Joſephi*,
„ Et ſimul *Andini* verba *Maronis* habet.
„ Græca tibi jam ſunt communia, & ora *Joſephi*
„ Calles: *Vergilii* verba canora gerens.
„ Nempe triſulca tibi Lingua eſt, quâ trinus haberis,
„ Tres quia ſub ſolo pectore condis avos.
„ Id ſupereſt quo fama tibi eſt præſtantior illis:
„ Doctores, & Juris dogmata ſacra capis,
„ Hinc tua ſcripta docent, quantum tibi *Galla* Juventus
„ Debeat; hâc cauſâ gloria ſumma tibi eſt.
„ Quare agedum optatis avibus tua ſcripta manebunt
„ Fixa diu tenero Principis ore. Vale.

„ *Parrhiſiis* Pridie Idus *Januarias.* 1508.

„ *Ad præſtantem ac eximium*
„ *Decretorum Doctorem* Parrhiſium
„ PETRUM CORDERIUM,
„ *cùm variâ ac multiplici litterarum eruditione ac doctrinâ tum omnigenâ & virtutis & laudis decore ornatiſſimum Amœbaum Epigramma.*

„ Non *Demoſtheneus*, vel non (ut ais) *Maro*, nec ſum
„ Nec *Joſephus* ero: falleris, unde cave.
„ Invigil (eſto) fui his ac juribus, ergo ſupremos
„ Sic referam, aut (ut ais) jura tenere putem?
„ Sed tibi cum placeant hæc, laudas: quíque ſequuntur
„ Par ſtudium, aſſeclas tollis ad aſtra viros.
„ Namque humana ferunt ſtudia hæc primoribus annis
„ Te cepiſſe, hilareſque hos tenuiſſe jocos:
„ Et legiſſe palam. At non his contentus abire
„ Ad majora animus, ſic tibi cura, fuit.
„ Juribus indulſiſſe vacat, quòd lector in almis
„ Ad ſacra *Parrhiſiis* jura ſtatutus eras.
„ Perpetua hinc conceſſa tibi eſt (ſcio) laurea Juris.
„ Ipſe equidem vidi teſtis, adeſſe juvat.
„ Quid plura? ad praxim tandem ventum eſt, quod & ore
„ Ingenióque vales, iſte Senatus habet.
„ Non igitur memorem ulterius, ſed præbeat opto
„ *Gallia* pro meritis munera grata tuis.

„ Idibus *Januariis.*

Ora-

haud indignanter addant ac suppleant. Aliquando tamen in GOURMONTII Editionibus (a) erratorum Indicem invenimus.

GOURMONTIUS Editionibus (b) sua gentilitia sæpius Insignia ad (c) initium aut ad (d) finem aut (e) utrobique appendebat; aliquando cum his Epigraphis Gallicè (f) *Tost ou tard*, *près ou loing*, *A le fort du foible besoing*, aut (g) Græcè, (h) ἀγαθὴ καὶ μάζα μετ' ἄρτον, (i) σπεῦδε βραδέως, (k) νόει, καὶ τότε πρᾶττε, (l) Ἀγαμεμνόνεια φρέατα; (m) vel (n) σὺν ταῖς μούσαις, (o) σὺν Ἀθηνᾷ Καὶ Χεῖρα κίνει, (p) τέχνη τύχην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην. Scuto Insignium suorum subscribebat suum nomen [(q) GILLES DE GOURMONT, vel (r) EGIDIUS GORMONTIUS.] Pro (s) Insigni typographico etiam utebatur (t) tribus Coronis *Coloniensibus*, nonnunquam cum hôc textu ex (u) sacrâ paginâ, (x) Hebraïcè & Græcè:

נער הייתי גם זקנתי
ולא ראיתי צדיק נעזב
וזרעו מבקש לחם:

Νεώτερος ἐγενόμην, καὶ γὰρ ἐγήρασα·
Καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον,
Οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους.

(a) Nul-

Orationem quoque solutam metricâ politiorem non fuisse ex locis suprà allatis constat. Sed aliud est Linguam intelligere, aliud eadem uti; optimus ille est & rarus, qui utrumque callet.

(a) Vide ERASMI *Moriam*; CHAREDAMI *Alphabet. Ling. Sanct.* &c.

(b) Scutum argenteum tribus rosis centricis, subjectâ Lunâ falcatâ, inscriptum; Scuto additi telamones, Cervi duo coronati & alati; imposita galea cum Angelo, cujus dextra supra caput extensa armatur gladio, sinistra parmam pectori oppositam gerit.

(c) *Heb. Gramm.* 1508.

(d) SABELLIC. *Orat.* 1509.

(e) ARISTOPH. 1528.

(f) HOM. *Iliad.* α. β. 1523.

(g) *Hebr. Gramm.* 1508.

(h) ZENOB. *Proverb.* ἐπὶ τῶν τὰ δευτερεῖά τισι διδόντων.

(i) De hôc Adagio sæpe priùs.

(k) Cogitationem actioni præire oportet.

(l) ZENOB. *Proverb.* ἐπὶ τῶν μεγάλων ἔργων.

(m) *Encom. Moriæ*, sinè anno.

(n) *Cum Musis*, formula bene ominandi. Lege ERASM. *Adag.* sub Titul. *Ominandi.*

(o) SUID. ἐπὶ τοῦ μὴ χρῆναι ἐπὶ ταῖς τῶν θεῶν ἐλπίσι καθημένους ἀργεῖν.

(p) Legere oportet ἔστερξε. Inter metrica Proverbia, τέχνη τέχνην ἔστερξε, καὶ τύχη τύχην. vel invertendo, τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τέχνην τύχη. Consule SCHOTTI Editionem *Proverb. Græc.*

(q) *Hebr. Gramm.* 1508.

(r) ARISTOPH. 1528.

(s) ARISTOPH. 1528.

(t) Subscribebat ergo aliquando *Sub Scuto Coloniensi* (Alphabet. Ling. Sanct. 1532.) aut *sub insigni trium Coronarum* Coloniensium (Lexic. Gr. 1523.) *in viâ Jacobæâ.*

(u) Psalm. XXXVII. 25.

(x) ARISTOPH. 1528.

(z) PLE-

(a) Nullum aliquando Insigne & nullam epigrapham adhibuit.

Græcos GOURMONTIO characteres duplicis fuisse formæ, uti & *Hebraïcos*, (b) majoris primum, deinde etiam (c) minoris, observo. Libros aliquot ab eo excusos vidi anni indicio destitutos quales (d) GEORGII Trapezantii *Artem Rhetoricam*, (e) ERASMI *Moriam*, (f) *Alphabetum Hebraïcum & Græcum*, (g) CHRYSOLORÆ *Grammaticam*.

Inter eruditos, quorum auxilium in difficili illâ *Græcarum* Editionum curâ expertus est GOURMONTIUS, viros non prætereundi sunt MELCHIOR VOLMARIUS *Erythropolitanus*, & JOANNES

(a) PLATON. *Cratyl.* 1527.

(b) *Hebr. Gramm.* & *Alphab. Græc.* 1508. GAZ. *Gramm.* 1518. CHRYSOLOR. *Gramm.* 1525. ARISTOPH. 1528.

(c) *Alphabet. Ling. Sanct.* 2532. HOMER. *Iliad.* α. β. 1523. PLATON. *Cratyl.* 1527. *Lexic.* 1523.

(d) Nunc primùm in *Gallia* impressum fuisse docet Libri titulus. In eâ Editione multa passim ex Græcis Scriptoribus loca Græcè citata reperio, quorum longè plura accentibus destituuntur, unde conjicio fuisse priorem ann. 1507. & 1508. Accentus enim postea nunquam ab eo neglectos comperio.

(e) In eâ accentus Græci, quoties opus est, adnotantur; & character proximè accedit ad eum, quo usus est anno 1508.

(f) Eodem forsan tempore, quo *Gramm. Hebr.* & *Alphabet. Gr.* 1508. Eadem est utrobique errata excusandi formula, quam priùs attuli.

(g) Græco charactere minore excusa prodiit & longè quàm antea emendatior. Antea prodierat anno 1507. (CHEVILL. p. 250.) CHEVILLERIUS (p. 251.) CHRYSOLORÆ Editionem secundam anno 1511. memorat; illius autem, quam modò citavi, posterioris exemplar nullibi annum indicat.

GOURMONTIUS (in Libris quos adhuc contigit mihi consulere) Ciphras paginis primùm anno 1512. (Vide *Lexic. Gr. Lat.* 1512) affixit, quas tamen postea sæpe (ARISTOPH. 1523. PLATON. *Cratyl.* 1527. &c.) neglexit. Signaturas semper adhibuit, Reclamantes ann. 1527. (PLATON. *Cratyl.*) at nullas in quibusdam posterioribus (*Alphabet. Ling. Sanct.* 1512) Virgulâ distinctionis notâ ante ann. 1512 (*Lexic. Græc.* 1512.) vix aut raró usus est, quæ cum in Epistolâ CHRYSOLOR. *Grammat.* sinè anno præfixâ occurrat, illius Grammaticæ Editio anno 1512. priorem non fuisse arbitror. In primis illius virgulæ locum supplebat transversa inter voces lineola, quæ in vetustioribus Libris frequens invenitur.

Alphabeto Hebraïco & *Græco* (sine anni notâ) adtexuit aliquot versus, quibus emptores invitantur; quod in Libris primævis fieri (*Annal. Typogr.* Vol. I. p. 193.) animadverti.

PETRI ANTO. CAGIANIGI ᾠδή.

Ære qui Græcus cupit esse parvo,
Hunc emat parvum properè Libellum,
Græca nam nostris elementa servat
Mixta figuris.

PAULINI CARNEVALI *ἑξάστιχον ad Juvenes.*

Ingenui Juvenes, quorum acceptabile virtus
Delphica vult duplici cingere fronde caput,
Currite, nam Græci refluunt ad nostra liquores
Flumina, quæ mixtis mixta fuere vadis:
Parvo petit: nummos vult: non vult quinque trientes:
Ut faciat lucri Bibliopola parum.

JO. FRANCISCI CRUCI. ἑνδεκασύλλαβον.

Quisquis Græculus esse vult: & optat
Ferre in pectore Græca cum Latinis:
Hunc hunc (si sapit) hunc emat Libellum.

(a) Lege

NES præcipuè CHÆREDAMUS. VOLMARIUS (a) *operam suam honesto viro* EGIDIO GORMUNTIO, *inter Chalcographos hujus Civitatis longè diligentissimo & primi nominis, aliquot dies addixit, curavitque, ut duæ primæ* HOMERI Iliados *Rhapsodiæ, ad quas enarrandas* P. ROSSETUS *accinctus erat, collatis aliquot Exemplaribus in manus eorum, qui in hôc Authore operam* ROSSETO *daturi erant, quàm emendatissimè exirent.* Idem porrò sub GORMONTII prælo edidit CHRYSOLORÆ *Grammaticam*, (b) collato Exemplari, quod ei PETRUS DANESIUS dederat. Hìc obiter VOLMARII (c) censuram de Latinâ CONSTANTINI LASCARIS versione (apud ALDUM excusâ) adjicere visum est. —— *Quòd si* LASCARIM *objicias, tantum effecit è regione Græci Sermonis vulgaris & ad verbum, penè dixerim, inepta tralatio ista, ut huic adhærentes Lectorem pariter & Authorem cum magno ipsorum dispendio auditores fastidiant.*

GOURMONTIUS anno 1512. HIERONYMI (d) ALEANDRI curâ adjutus *Lexicon Græco-Latinum* (quod anno 1497. ALDUS ediderat) recudit, at valde auctum & locupletatum. Accesserunt enim vocabula Latina & Græca, Græca & Latina ex Libris ARISTOTELIS *de Animalibus*, & THEOPHRASTI *de Plantis*, THEODORO GAZÂ interprete, juxta litterarum ordinem; Elenchus deinde annotationum, quæ in toto Opere inveniuntur; denique Opus claudit Index vocum Latinarum, non verò solarum (quod (e) ERASMO non placuisse antea notavi) sed Græcis conjunctarum; quo pacto Index ille utilitatis plus, minus tædii & laboris affert Lectori. Licèt enim Latinis ALDUS adjecerit numeros Arithmeticos, quibus Græca in Lexico Græco-Latino investigentur, non tamen quod quæris, æquè in promptu est, ac si statim adjiciatur. Præterea in Lexico Græco-Latino *Aldino* notis Arithmeticis sive ciphris (quas ideo ALDUS in Libri extremitate ut scribat, Lectorem monet) carent paginæ; in *Gormontiano*, singulæ non modò paginæ sed & voces numeris impressis exhibitæ sese oculis obvias absque ullo operæ ac temporis dispendio offerunt.

Anno

(a) Lege VOLMARII Epistol. ad P. ROSSETUM Poëtam Laureatum, *è Collegio nostro* Turonensi 1523.

(b) Lege ejusd. Epist. ad Discipulum suum *Pet.* XYLOTECTUM; *ex ædibus* BERALDI 1525. BERALDUM Præceptorem suum agnoscit VOLMARIUS in fine HOMER. *Iliad.* α β. 1523.

(c) Lege ejus Epistolam, in quâ de GAZÆ, APOLLONII, LASCARIS, & URBANI Grammaticis fert sententiam; *Petrique* DANESII testimonio confirmat *non ullum esse Græcè initiandis Authorem perinde accommodum ac* CHRYSOLORAM.

(d) Cujus antea mentio facta est.

(e) ERASM. Epistol. pag. 802. B. C.

(f) Lege titulum ipsius Lexici.

Anno 1523. GORMONTIUS rursus emisit (f) *Lexicon Græcum, cæteris omnibus aut in* Italiâ, *aut* Galliâ Germaniâ*ve antehac excusis multo locupletius, utpote supra ter mille additiones* Basiliensi *Lexico An.* M.D.XXII. *apud* CURIONEM *impresso adjectas, ampliùs quinque recentiorum additionum millibus auctum: quibus ex receptissimo quoque Scriptore seligendis plurimum desudârunt, partim* GULIELMUS MAINUS *liberorum* D. BUDÆI *Præceptor ut doctissimus ita diligentissimus, partim* JOANNES CHÆRADAMUS (a) HYPOCRATES *Matheseos & Græcæ Linguæ Professor non pœnitendus.*

Huic GULIELMUS (b) MAINUS unam ad FRANCISCUM PON-

(a) En *Joannis* CHÆRADAMI HYPOCRATIS de suo nomine Epigramma, quod in Lexici initio legitur.

Chæradamus *vocor, & (siqua est in nomine virtus)*
Hypocrates, *parvum vox nihil ista sonat.*
Sic mihi, sic patribus nomen, quod fortè ferendo
Ingentis stimulos vincimus invidiæ.

(b) Hæc MAINUS in Epistol. ——— *Non dubitavi primam ingenii mei fœturam tibi mittere. Ea est sylva Græcarum dictionum, quam rudem & inchoatam edere me coegit* Egidius GORMONTIUS, *qui cum* (1) *alteram Lexici Græci Editionem adornans sciret mihi permulta esse in Dictionarium meum congesta, quæ partim prælegente mihi* BUDÆO *excepissem, partim adnotâssem, ex Auctorum Græcorum lectione, evicit quotidiano penè convicio, ut ea Lexico suo adjuncta publicæ studiosorum utilitati evulgarem.* ——— *Lexicon dictionibus supra* Germaniæ *annotationes, plus ter mille atque adeo fueram pluribus aucturus, si mihi aut in urbe aut certè valenti esse licuisset. Sed valetudinis nostræ damnum sarciit* Joannes CHÆRADAMUS HYPOCRATES *ingeniosus planè juvenis ac triplici Linguâ, ut nemo non novit, doctissimus, qui* Homericâ *lectione exercitus* Homericis *dictionibus aliisque ex* HIPPOCRATE *excerptis Lexicon reddidit multò illustrius locupletiúsque, & in castigando toto Opere præcipuam quandam operam adhibuit.* ——— *Si quid perplacebit, adscribant* BUDÆO, *cui quantum in studio Græcorum profeci (siquid profeci) ut Præceptori omnium clarissimo totum acceptum referam necesse est: sin secus, nostræ condonet ignorantiæ & quartanæ, si videbitur, in cujus carnificinâ dum ego multos jam menses tormenta* Ixione *graviora perfero, Impressoribus non modò operam præstare ullam non potui, sed ne Opus quidem absolutum perlegere; usque adeò inhospitalem atque intractabilem se mihi exhibuit.*

Quoniam vero (2) ERASMUS Epistolam scripsit, quæ huc spectat, ex illâ plurima libuit huc transcribere.

IN LEXICON.

ERASMUS Roterod.
Græcæ litteraturæ candidatis S. D.

——— *Facit felicissimus Græcarum literarum profectus, ut Lexicon jam toties auctum nobis prodierit, nec desinat tamen efflagitari. Debetur omnibus gratia, qui pro suâ quisque portione nonnihil contulerunt. Quanquam nulli minus deberi puto, quam ei, qui quo crescerent paginæ, multa huius generis adjecit,* (3) Ἄκρων nomen proprium & (4) Κύπρος nomen insulæ. *Utinam* Guilhelmo BUDÆO *vel libuisset, vel vacâsset huic negotio nonnullam temporis portionem decidere, præsertim in annotandis* Græcorum *tropis & idiomatibus. Nec enim est alius* Græcanicæ *supellectilis doctior.* MAINO *non parum debemus, ac malè precamur invidæ febri, quæ studiosis eam utilitatem*

(1) De primâ ann. 1512. dixi priùs.
(2) ERASM. Epistol. pag. 802.
(3) Vox illa in Lexico notam gerit, quâ suas ab aliis distinxit MAINUS.
(4) Vocem hanc in Lexico non reperio.

PONCHERIUM Episcopum *Parisiensem*; JOANNES CHÆRADAMUS duas Epistolas, ad FRANCISCUM *Galliarum* Regem alteram, (a) alteram ad GULIELMUM PARVUM Episcopum *Trecensem* præmisit. CHÆRADAMUS etiam ad finem adjecit de notis arithmeticis Tractatum JOANNI NERVET Episcopo *Magarensi* inscriptum.

CHÆRADAMUS in PLATONIS *Cratylo*, quem GORMONTIUS anno 1527. Græcè edidit, JOANNEM CLERICUM *Bathoniensem* Episcopum *Angliæ* Regis Oratorem *Græco* salutat Epigrammate, quod quicunque legerit, fatebitur non leviter dormitâsse aut Typographum aut Poëtam. Ne autem utrumque falsò accusâsse videar, en tria ex illis septemdecim, quibus constat Epigramma, carmina.

ỽ. 3. ἢ ἔπι πολλὰ μογέας τε πολὺν χρόνον, κ' ἤματα πάντα
14. Θεῖος ἐρευγόμενός σοι (b) πλάτων πέμπεται ἀυτῷ
17. εἴποτε σεῖο λάθοιτο κέαρ (c) μὸν, μοῖο λαθοίμην

Ecce

tem reddiderit maligniorem. Habes, Lector, in hoc Volumine quicquid diversis locis ac temporibus ab aliis fuerat additum, ne his quidem prætermissis, quæ nescio quis ociosè, ut diximus, adjecerat. Ad summam autem priùs editorum accessit ingens vocabulorum numerus, ex optimis Auctoribus selectus per Jacobum CERATINUM, qui, quod est rarissimum, exactam utriusque literaturæ peritiam cum incredibili modestiâ copulavit. Hujus accessionem cùm conferrem cum aliorum auctariis, quæ in proximâ GURMUNTII Editione fuerant addita (nam hanc CERATINUS noster non viderat) miro modo vix ullam vocem ab hôc annotatam comperi, quam illi priores occupâssent. —— CERATINUS impulsu nostro laboris hoc susceperat, alioquin à nullo magìs abhorrens. Qui nisi tam procul abesset, haberes Præfationem aliquanto minùs jejunam. Quanquam & ipsi dictiones adjecimus nonnullas, adjecturi permultas, si vel paucorum dierum ocium contigisset. Scimus hoc laboris genus esse minimè gloriosum, præsertim quum pauci reputent, quot Auctores sunt excutiendi, ut voces aliquot ab aliis præteritas seligas. Verùm, hoc plus debetur illis gratiæ, qui publicæ utilitatis gratiâ non detrectant ingloriam ac molestiæ plenam industriam. Veterem Indicem, qui verso dictionum ordine ex Latinis indicabat Græcas, omisimus velut inutilem, ac nihil aliud quàm onerantem Volumen. Primùm, ille, qualis qualis erat, mutilus erat, nimirum tantùm eas dictiones complectens, quas ALDUS primâ dedit Editione. Qui si perficiatur, duplicari Voluminis magnitudinem necesse est. Nec tamen hujus ullum usum video, nisi si quis meditetur Græcè scribere. Atqui ea facultas ex Auctoribus petenda est, quæ ex Dictionariis infeliciter peteretur. ALDUS ipse quondam à me rogatus, cur Indice tam operoso pariter & ocioso duxisset onerandum esse Codicem, nihil aliud respondit, quàm hâc difficultate deterritos fuisse Editionis æmulos. Proinde nemo minoris æstimet hoc Volumen, cujus sarcinæ nonnihil detractum est, utilitati multum accessit. Bene valete. Basileâ 1. Julii *Anno* 1524.

(a) CHÆREDAMUS in hâc Epistolâ scribit se *juvenili ætate concitum multos & elegantes* Authores Græcos *publicè professum, & id sex annos. Mox succedentibus annis cœptum à se studium* ἐν θεραπευτικῇ Γαλήνου, *& Hebræis litteris penitus fuisse intermissum.*

(b) Hujus vocis primam productam nullibi adhuc legi, sed sæpius correptam.

(c) Ubi has voces [μὸν & μοῖο] legerit, nescio. Facilè restituentur, si reposueris μου, ἐμεῖο.

(a) In

Ecce etiam unum ex Decasticho ad RAULINUM SEGUERIUM (ῥαυλίνῳ σηγουερήῳ Κυρίῳ μεγαλλύλης) Epigrammate, quo CHÆRADAMUS hoc PLATONIS Opusculum conclusit:

℣. 8. Καὶ πᾶσα πρᾶξις ἀληθάνδρ@ θεῷ ἀνδανὶ θυμῷ

Eidem SEGUERIO (& eodem forsan tempore, eâdem certè characterum formâ, (quamvis annus non indicetur) CHÆRADAMUS dedicavit CHRYSOLORÆ *Grammaticam* ex Officinâ GORMONTII prodeuntem.

Anno 1532. ex GORMONTII prælo exivit JOANNIS CHÆRADAMI *Alphabetum Linguæ sanctæ*, *mystico intellectu refertum*, PAULO CARRETO *Cadurcensi* Episcopo ac Comiti nuncupatum. Hanc Dissertationem (a) PAULUS PARADISUS *Venetus* Hebraïcarum litterarum Regius Interpres laudavit.

GORMONTIUS multos in Arte sibi adscivit diversis temporibus socios; anno 1509. (b) NICOLAUM DE PRATIS; 1510. (c) FRANCISCUM REGNAULT; 1511. (d) HEYMONEM LE FEBVRE; anno 1512. (e) MATTHÆUM BOLSECUM; anno 1517. (f) JOANNEM DE PRATO ac JACOBUM LE MES-

(a) In Dialogo suo *de modo legendi Hebraïcè* ann. 1534. p. 18. ——— *In* REUCHLINUM. *incidisti de arte Cabbalisticâ* ——— *Nemo alius nostrâ tempestate scripsit de litterarum interpretatione, præter hos quos jam recensebo.* ——— *Unus est* Franciscus GEORGIUS *Patricius* Venetus, *vir nobilissimus atque religiosissimus*, *qui in suâ* Harmoniâ Mundi *litterarum nomina exponit. Alter est* GALATINUS, *in eo Libro, quem contra* Judæos *inscripsit*, *amplissimè de litteris disceptavit. Tertius ac postremus* CHÆRADAMUS *noster*, *vir sanè nobilis*, *in Libello*, *quem* Alphabetum mysticum *appellat*, *Scriptores omnes veteres utriusque Linguæ peritos in eo scribendi genere adæquavit.*

(b) *Præclarissimum* Antonii SABELLICI *Orationum opus non segni accuratione à mendis tersum impressit diligens ac peritus Chalcographus* Nicolaus DE PRATIS *in inclyto* Parrhisiorum *Gymnasio*; *quod venale reperies apud* Egidium GORMONTIUM.

De eo LA CAILLE p. 84.] „ *Nicolas* „ DES PREZ imprima pour *Jean* PETIT, „ VALERIUS MAXIMUS &c. *in octavo* en „ 1513. NYDER *Confessionale*, seu *Ma-* „ *nuale Confess. in octavo* & pour *Pierre* „ GAUDOUL PLUTARCHI *Vitæ Lat. in* „ *fol.* en 1521. BARTHOLIS *in Sentent.* „ *in folio* en 1516. imprimé pour *Jean* „ FRELLON.

(c) PLIN. *Epistol.* de quo Libro antea dictum est, ubi fit mentio *Francisci* REGNAULT.

(d) PLIN. *Epistol. Panegyr. & de Vir. Illustr.* cum CROCI Epistolâ præfixâ. Lege CAILLE p. 83.] „ *Emond* LE FEVRE fit imprimer la Vie des Peres re- „ nommez en plusieurs terres & païs, *in* „ *folio* en 1517. *le Siecle doré*, *contenant le* „ *temps de paix*, *amour & concorde*, in- „ quarto en 1521.

(e) *Præclaro huic & laborioso Operi* [Lexici scil. de quo priùs] *suprema imposita est manus industriâ & impendio proborum virorum* Egidii GOURMONT *&* Matthæi BOLSECI *Bibliopolarum* Parisiensium. BOLSECI hujus non meminit *Joannes* LA CAILLE.

(f) *Benedictina* Parisius *per* Joannem DE PRATO *ac* Jacobum LE MESSIER *in vi-* *co*

MESSIER; anno 1518. (a) JOANNEM DE GORMONT fratrem. Inter ÆGIDII GOURMONTII socios emicuerunt (b) PETRUS VIDŒUS & GODOFRIDUS (c) TORINUS.

PETRUS VIDŒUS *Vernoliensis* (d) Artium Magister anno 1519. inclaruit: & Typographiam usque ad annum (e) 1543. exercuit. Labores suos typographicos communicavit cum plurimis aliis; (f) CONRADO RESCH anno 1519, & (g) 1522.; GALIOTO PRATENSI anno 1519; (h) JOANNE KERVER & CON-

co Olearum sub Intersignio Sancti SEBASTIANI *prope Collegium* Cluniaceñ. *eorúmque expen. nec non* Egidii DE GOURMONT *in vico Sancti* JOANNIS Lateraneñ. *è regione Collegii* Cameraceñ. *impressa, per eósque pro modico are communicanda, summâque curâ ac diligentiâ exarata.*

CAILLE p. 93.] „ *Jacques* LE MES„SIER imprima, pour *Jean* PETIT, „ JOANN. MAJOR. *in Sententias, in fo*„*lio* 1521. Ce Livre est fort estimé en„tre les Savans, & est la seule édition. „ QUINTE CURCE, *Histoire d'*ALEXAN„DRE *in folio* en 1530. le VIRGILE tra„duit en François *in folio* en 1532.

Joannis DU PRE mentionem feci in Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 189. Quâ cognatione (si modò ullâ) se invicem attigerint Typographi illi, qui à *prato* nomen duxerunt, *Joannes*, *Nicolaus*, & (de quo deinceps) *Galiotus* nondum compertum habui.

(a) CAILLE p. 89.] *Utriusque Juris Introductorium.* GOURMONTII tres fuere fratres, *Ægidius*, *Joannes* & *Robertus*. *Robertum* cum *Ægidio* quosdam Libros impressisse affirmat LA CAILLE p. 77. qui eum Artem exercuisse anno 1502 scribit. Anno 1508. ex ædibus *Gourmontianis* prodiere *Fausti* ANDRELINI *de* BALBI *fugâ, Ecloga & Epistola*: quibus præfiguntur *Gormontiorum* gentilitia Insignia subscripto nomine ROBERT GOURMONT.

Anno 1518. FR. PHILELPHI *Satyra centum per* Robertum & Joannem GOURMONT *fratres, in almo Gymnasio* Parrhisiorum.

CAILLE p. 89.] „ *Jean* GOURMONT „ frere de *Gilles* & de *Robert*, avoit pour „ marque ses armes, qui étoient trois Ro„ses, deux en chef, & une en pointe; „ au dessus, *Spes mea Deus*, & au tour, „ *Qui n'a suffisance n'a rien. Chacun soit* „ *content de ses biens.* " *Ægidius* autem GOURMONTIUS & frater *Robertus* tribus Rosis supponebant Lunam falcatam. Præterea tres Rosas non eodem situ, sed ille *ἰνθυγράμμῳ*, hic *τριγώνῳ* schemate disponebat.

Ægidio fuere duo filii, *Joannes* & *Franciscus*. CAILLE p. 81. Sed de his & *Hieronymo* GORMONTIO postea suo loco.

(b) Ann. 1528.

(c) Ann. 1529. ubi de TORINO dicetur.

(d) CAILLE p. 90.] „ VIDOUVE „ prenoit la qualité de Maitre és Arts, en „ mettant à la fin de ses Livres, *Artium* „ *Magister*, comme on le voit à la fin de „ LEOBINI DALLERII *de Mandatis* „ *Apostolicis in octavo* en 1521. En effet il „ étoit habile homme & savant, comme „ il paroit par plusieurs Epitres dédicatoi„res, qui se voyent au devant des Livres „ qu'il a imprimez.

(e) CAILLE p. 90.] „ Il est mort „ vers l'an 1543. " At vidi Primum Librum *Petri* ALITIS apud *P.* VIDOVÆUM ante Collegium *Remense* 1543.

(f) BECICHEM. *in* C. PLIN. *in Officinâ impressoriâ* Petri VIDOVE *chalcographiariæ artis peritissimi, impendio & ære* Conrardi RESCH Alemani *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ*.

(g) FR. PATRITII *Enneas de regno, operâ* Petri VIDOVE *chalcographiariæ artis peritissimi, impensis* GALIOTI à PRATO *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ*.

(h) CAILLE p. 90] ECHII *de primamatu* PETRI.

CAIL-

CONRADO RESCH 1521; (a) REGINALDO CALDERINO 1524; (b) ÆGIDIO GOURMONT 1528. & (c) 1529; (d) PONCETO LE PREUX & GALIOTO PRATENSE 1530; DIO-

CAILLE p. 90. 91.] „ *John* KERVER „ fils de *Thielman* (*de quo Vol. I. Annal.* „ *Typcg. p.* 305.) fit imprimer par *Emond* „ LE FEBVRE en 1521. Il avoit deux „ freres *Jacques* & *Thielman*. Il avoit pour „ marque la Licorne.

(a) JAC. STUNIC. *adverſ.* ERASM. *apud* P. VIDOUÆUM, *ſumptibus* Conradi RESCH, *ubi veneunt ſub Scuto* Baſilienſi.

(b) TEXTOR. *Epithet. Typis* Petri VIDOUÆI & *impenſis* Reginaldi CHALDERINI.

(c) ARISTOPHAN. *Comœd. Græcè.* ἐτυπώθη ἐν Λευκετίᾳ Παῤῥησίων ἀναλώμασιν Ἐγιδίου Γοῤμοντίου διὰ παραινέσεως καὶ ἐπιμελείας Ἰωάννου Χεραδάμου, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Πέτρου Οὐϊδουαίου. Hæ Comœdiæ eodem quidem anno omnes, ſed ſingulæ ſeorſim excuduntur. Singulas CHÆRADAMUS Epiſtolis Græcis dedicavit, PLUTUM *Joanni* CLERICO, NUBES *Thomæ* WINTERO, RANAS *Petro* DANESIO, EQUITES *Joanni* VIOLLEIO, ACHARNENSES *Joanni* TARTASSO, VESPAS *Antonio* LAPITHEO, AVES *Nicolao* BERALDO, PACEM *Joanni* RUELLIO, CONCIONANTES *Gulielmo* COVINO.

(d) *Vidua Chriſtiana* ERASM. & LACTANT. *de Opific. impenſis* Ægidii GOURMONTII *ſub prælo* Vidouæo. Titulus Libri præfert ann. M. D. XIX. ſed ad finem *Viduæ* legitur M. D. XXIX.

(e) STEPH. AQUÆI *Comment. in* PLIN. *Hiſtor. Apud* Galliotum PRATENSEM *ſub primo pilari Aulæ Regiæ. Typis ac characteribus* Petri VIDOUÆI *impreſſa*, *impenſis honeſtorum virorum* Ponceti LE PREUX (de quo priùs) & Galioti à PRATO *Univerſitatis* Pariſienſis *Bibliopol.*

PETRI VIDOUÆI
Chalcographi de Commentariis
in PLINIUM *à* STEPHANO ÆQUÆO
editis Epigramma.

Dum facere *Hermoleos* medicinam *Barbarus* optat
Non paucis lacero vulneribus *Plinio*:
Perlæſum, graviùs conjectâ vulnerat arte,
Nec minùs incautâ plurima turba manu:
In tantum ut Latio jam deploratus, abiret:
Ob multa in ſtygias vulnera feſſus aquas.
Sed deploratus, renovato corpore, vivit:
Huicque cicatricum jam periere notæ.
Namque hic *Aſclepius*, nullis non artibus ingens,
Cuncta ſalutiferâ vulnera lenit aquâ.
Quâ, inquis Lector, aquâ? medicâ, planéque ſalubri:
Unde & cognomen fata dedere viro.

Vix patietur Etymologia vocis (*Aſclepius* Ἀσκλήπιος) ſyllabam antepenultimam corripi.

Et ad Libri calcem:

PETRUS VIDOUÆUS Vernolieñ.
Lectoribus S.

Oblatum mihi eſt Exemplar manu exaratum Viri cordatiſſimi, Exemplar inquam præclaræ quidem lectionis, à STEPHANO AQUÆO *Equite eruditiſſimo, in omnes* PLINII *libros concinnatum, typis tam raptim ac ſaltuatim ſcriptis, ut nemo ſit tam lynceus, qui non in his cæcutiat. Unde conjicere licet ſtrenuum illum virum partim bellicis in rebus, partim domeſticis rebus (ut is mihi retulit) id operis condidiſſe. Quod impreſſum contuli Exemplari, ac inſigniores mendas, quas putavi maximè ingenerare poſſe nauſeam Lectoribus excerpſi eâ, quâ potui, diligentiâ, adeò ut nullæ ſuperſint, quæ non facillimè à mediocriter eruditis videri poſſint. Non admirandum profectò eſt, ſi quæ nobis ex hôc novitio & nuſquam viſo Opere ſeſe ſuggeſſerint, quando multa ſint Opera pluries excuſa, plena tamen erratorum, quare boni exoro conſulatis.*

* *Par ſit fortuna labori.*

Ga-

* Hoc lemma Latinè & Græcè [τῷ πόνῳ ἀκολουθήτω τύχη] affixit ad calcem PAULI OROSII Hiſtoriarum, quas anno 1524. impendio JOANNIS PARVI excudit.

(a) DIONYSIO L'ESCUIER & PETRO GROMORS 1538; (b) JOHANNE PARVO & JOHANNE ROIGNY 1539; & (c) VIVANT. GAULTHEROT 1542.

VIDOEUM fuisse diligentissimum liquet ex (d) ipsius verbis: *Duo sunt, candide Lector, quibus in primis insistendum habeat fidelis Typographus, ut ejusmodi Libros in lucem emittat, qui voluptati, atque usui legentibus esse possint; ut eosdem Libros, nisi castigatos, & emaculatos à se exire non patiatur, ne frequens hæsitatio lectorem malè afficiat. Utrumque quâ potuimus diligentiâ curavimus. Quum enim viderim permultos Græcis*

Galiotus à PRATO *Parisiensis*, Librarius juratus, inclaruit primùm anno circiter 1514. *Simonis* COLINÆI operâ ann. 1541. in Bibliis Vulgat. excudendis usus est.

CAILLE p. 85.] „ *Galiot* DU PRE' a „ composé plusieurs Ouvrages, Préfaces, „ Avis & Epitres dédicatoires, qui se „ voyent au devant des Livres qu'il nous „ a laissez. Il fit imprimer *le grand Coûtumier de* France, & *l'Instruction & maniere de proceder ès Cours de Parlement* „ par BOUTILIER, *in folio* en 1524. On „ voit dans le commencement de ce Livre ce plaisant Diction:

Le Baillif vandange, le Prevost grappe,
Le Procureur prend, le Sergent happe,
Le Seigneur n'a rien, s'il ne leur échappe.

„ Il a été un des Libraires qui a le plus „ fait imprimer de son temps, en quoi il „ s'est fait distinguer des autres Libraires. „ Il avoit pour marque une Galiote, faisant allusion à son nom, avec ces mots: „ *Vogue la Galere.* Il laissa deux fils, nommez *Pierre* & *Galiot.*

(a) GUL. POSTEL. *Linguar. duodec. Alphabet.* &c. prostant *Parisiis* apud *Dionysium* LESCUIER sub Porcelli signo, vico *Hilario*, è regione Divi HILARII. Excudebat P. VIDOVÆUS *Vernoliensis*, typis ac characteribus suis. GUL. POSTELL. *Grammatic. Arabic.* Venæunt *Parisiis* apud *Petrum* GROMORSUM, sub Phœnicis signo, prope Collegium *Remense*. GUL. POSTELL. *de Hebr. Antiquitat.* prostant *Paris.* apud *Dion.* LESCUIER excud. P. VIDOVÆUS.

Hic Liber primus cum tot Linguarum Orientalium varietate *Lutetiæ* excusus est. Præter enim *Hebraicos*, habemus etiam *Syriacos*, *Samaritanos*, *Arabicos*, *Æthiopicos*, *Servianos*, *Illyricos*, & *Armenos* characteres. Hoc Opus POSTELLUS, *quod aut in senium servare aut omnino supprimere volebat*, edidit suasu * Michaelis SCUTARII, qui *repugnantem compulit ad editionem, & ipse* in eâ *aliquam diligentiæ & sedulitatis partem habuit.*

Petrus GROMORSUS cum viduâ REMBOLTI ann. 1519. artem exercuit, (CAILLE p. 90.) suámque operam *Joanni* PARVO & *Francisco* REGNAULT ann. 1520. accommodavit. Anno 1523. (in *Bello* ERASMI excudendo) socium habuit PARVUM. & 1529. *Petrum* GAUDOUL (de quo postea) in *Græcâ* GAZÆ *Grammaticâ* quæ in minore formâ (12°. ut vocant) characteribus minutis sub utriusque nomine exivit; cum brevi ad Lectorem Præfatione. ——— GAZÆ *Libros, quò sæpius ab omnibus legerentur, excudi magnâ operâ curavimus, ut res litteraria auctior fieret & familiarior.*

(b) *Paraphras. Philosoph. Natural.* apud Joannem ROIGNY (de quo postea) *typis ac characteribus* Petri VIDOUÆI. Quamvìs in eo, quod vidi, Libri hujus Exemplari *Joannis* PARVI nomen disertis verbis non exprimatur, in fronte tamen ejus Insigne & Lemma apparent, nempe *Lilium* cum Litteris *I. P.* & adagio *Petit à petit.*

(c) *Psalmi Pœnitent. cum not.* Jo. PICI. excudebat P. VIDOUÆUS *Vernoliensis* sibi & *Vivant.* GAULTHEROT.

(d) Lege ejus Epistol. ad Lector. in ORI APOLLINIS *Hieroglyphicis.* 1521.

(a) *Alexan-*

* Lege ejus Epistolam huic Libro præfixam. Forsan *Michael* SCUTARIUS *Dionysii* LESCUIER (i. e. Scutarii) affinis fuit.

Græcis disciplinis addictos voluntate ipsâ, Librorum tamen penuriâ, vel caritate potiùs ab eisdem ipsis deficientes, nullâ rerum difficultate, nullâ laborum molestiâ, nullo denique sumptu (quæ res non paucos nostræ tempestatis Typographos solet avertere) commoveri potui, quò minùs commune magìs, quàm privatum in promovendis bonis studiis commodum spectarem.

VIDOEI Insigne typographicum erat Fortuna, cum his Epigraphis [*Audentes juvo* & *Par sit Fortuna labori*] suóque nomine subscripto P. VIDOVÆ.

Rei Typographicæ in Græcis & Orientalibus Linguis progressum *Parisiis* vidimus. Aliæ quoque adeundæ sunt Urbes, ubi feliciter excultæ fuerunt.

Ferrariæ anno 1510. JOANNES MACIOCHUS (a) BONDENUS Lexicon Græco-Latinum, *copiosum quantum nunquam antea*, unà cum variis annotationibus, & Dictionario Latino-Græco, ope JO MARIÆ TRICÆLII excudit. Quò autem utriusque meritum & industriam Lector meliùs intelligat, ipsorum verba hìc inseruisse non pigebit.

(b) JO. MACIOCHUS *Reveren. Patri*
NICOLAO SIGNORELLO *Priori* Carmelitarum Ferra.

Nihil est, Pater observan. quod minùs putem ad hominem liberum pertinere quàm otio, ac desidiâ tempus traducere, neque ullum habere vitæ argumentum præter annos. Quæ ratio fecit, ut vel ab ineunte ætate, id quod LIVIUS DRUSUS *olim dixit, ferias mihi nunquam indixerim, & mecum ipse semper cogitaverim, quo maximè possem modo cives & populares meos promereri. Cujus voti facultas nusquam se uberiùs ostendit quàm in hâc arte exprimendi æreis notis ingeniorum monumenta. Hæc enim facilè potest omnes ætates, non minùs ante actas quàm præsentes, & pòst futuras singulari quodam beneficio obligare, dum veterum memoriam propagat, nostrorúmque hominum, & ipsius posteritatis animos instituit. Hanc ego itaque occasionem utrâque manu (quod aiunt) arripui. Quúmque antehac aliquot ex hôc litterario penore Volumina expresserim minimè pœnitenda, & quæ plurimùm (nisi me amici fallunt) ab iis, qui Romanas Musas amant, expetuntur; statui hâc in re omnem ætatem transigere, nec profectò à Dîs immortalibus annorum amplius mihi dare velim, quàm dum ad hanc provinciam obeundam idoneus deprehendar. Molior enim animo, quantum erit in me, studiosis magna præsidia comparare. Atque utinam votis fortuna respondeat. Spero enim fore aliquando, ut bene litterati homines nostris conatibus gratias agant. Neque hoc desiderium nostrum debet cuipiam invidiosum videri: quandoquidem in medio posuit Deus omnia campo.*

(a) *Alexandri* BONDINI mentio facta est Vol. I. *Ann. Typ.* p. 239. cui an hic BONDENUS fuerit affinis, nescio.

(b) Libro hæc præfigitur Epistola.

(a) In

campo. Certè nos minimè iis invidemus, qui ante nos hanc operam præripuerunt, neque odio habituri sumus, si qui post nos arripient. Nullus enim tum demum ad metam niteretur, si sequenti cedere, aut præcurrentem liceret odisse. Et profectò hæc ejus generis sunt, quæ si etiam minimè assequaris, abunde tamen magnificum sit, voluisse. Nos certè neque studio neque impendio huic rei deerimus. Habemus etiam viros clarissimos, & splendidissimos Professores, qui nobis operam, & lucubrationes suas polliceantur. Habemus & Jo. Mariam Tricœlium *Juvenem doctiorem nescio, an diligentiorem, qui perpetuò ac domesticè quasi pro hujus militiæ nostræ statione excubat. Cujus ego laudes parciùs prosequor, quòd tu eas faciliùs legendo possis agnoscere, quàm ego scribendo explicare; nec tamen ita mea verba velim intelligi, quasi nulla labes toto opere deprehendatur. Divini enim propè hominis hoc præstare. Optimúmque illum Librum semper existimavi, non in quo nihil erroris, sed perquam pauxillum posset inveniri. Nullius aut patrocinium magìs arrisit, sub quo hic dictionum thesaurus prodiret, quàm tuum, vel ob magnitudinem tuorum in me meritorum, vel quòd nemo promptiùs, aut sæpius me ad hoc negocium excitavit: his accedit, quòd nullus potest locupletiùs hoc desiderium nostrum adjuvare, propter instructissimam Bibliothecam vestri Ordinis. Tum vero ea est vitæ, ac morum sanctitas, id acumen ingenii, ea humanitas, ut si minùs hæc nuncupatio tuis beneficiis virtutibus certè debeatur. Post sacras igitur lectiones si quid otii nancisceris, hæc nostratia attinges. In quibus vel si aliud nihil te oblectaverit, novitatem certè ipsius rei (nos enim primi in hanc Urbem Græcam expressionem attulimus) plurimum gratiæ allaturum confidimus. Bene vale.* Ferr. *Tertio Nonas* Aprilis. MDX.

(a) Jo. Maria Tricoelius Æquinas.

Non potui diu otiosus esse, viri studiosi, tametsi homuntio, animadvertens quantùm reliquis omnibus humanum genus suâpte naturâ præstans inscitiâ miserrimum premeretur. &c. Servato Græcarum litterarum ordine Græcam expositionem Latinis, nos sanè non fecimus, sed inventam curavimus. —— multa conspersimus —— non vulgaria, miniméque aspernanda —— licèt antiqui Scriptores nobis multam opem suppeditare potuissent, non tamen piguit & nostrorum temporum uti testimoniis, nec gloriæ posteritatis invidimus, quando nos maximè ex eâ hominum cohorte sumus, qui naturam effœtam putant, nec ea nunc ingenia educare posse, quæ olim veteres admirabantur. —— Quotidie clarissimum aliquod ingenium subolescit, qualia multa in hâc Urbe conspicimus. Quis enim, rogo, gravitate & disciplinarum ferme omnium, quæ ad hominem liberum pertinent, cognitione Nicolao Leoniceno *præstantior? Quis* Ludovico Bonaciolo *acutior, aut consultior in omni Naturæ indagine? Quis* Cœlio Cal-

(a) In initio *Diction. Lat. Gr.*

CALCAGNINO *in utrâque humanitate eminentior? Quis occurrit admirabilior, seu prorsum seu vorsam condat, quis copiosior? Quis totius Antiquitatis observantior? cujus consuetudine tam libenter perfruor, ut quoties unà in re litterariâ versamur (versamur autem frequenter) ad summam voluptatis nihil omnino putem deesse, adeò ut dixeris cœlitus* TRICOELIUM COELIO *conciliatum. Postremò igitur nostro Marte Opus hoc, aureum puto, nobis sanè laboriosissimum confecimus, ubi non defuit* BAPTISTA PISO, *Juvenis utroque nomine dignissimus, &* MATTHEUS BROCARDUS *adolescens ingenuus, qui suam & sedulitatem, & diligentiam hâc in re accuratè admodum præstiterunt. Sed ad rem parumper redeamus. Scitis alios Libros Græcæ Linguæ expositores, vel universim Græci, vel quia à Græcis litteris exordiuntur, tantùm illis conducere, qui Græcos Autores possunt jam jam legere. Hic noster & his, qui sciunt Græcas, faciet, & illorum, qui vel solùm etiam elementa Græcorum dignoscunt, maximi intererit, eò plùs sanè, cùm omnes, qui Græcas litteras apud nos aggrediuntur, Latinarum haud sint ignari.* &c.

(a) JO. MACIOCHUS Lectori S.

Cùm huic Dictionario summam manum imponerem, studiose Lector, contigit id, quod minime sperabam, ut patriam hostis utrinque diris, ferróque oppugnaret, intrà Barbari præsidii nomine acciti vexarent, pestilentia perstringeret, aquarum inopia, frangendíque fruges difficultas annonam allideret. Quæ res ab hôc impressionis munere paulisper animum deterruere. Et licèt satis compertum habeam propediem τοῦτο καλῶς ἔσεσθαι, *hâc unâ spe nisus, quòd nulla unquam nimia calamitas diuturna esse potuit, faciam tamen cum his laboribus paucorum mensium inducias, secedámque interea ab his castris, non transfuga, sed causarius, rediturus mox, cùm Deorum benignitate fortunæ litatum intellexero, instauratis auspiciis, & longè fortiùs impressionem in barbariem facturus; nec enim huic unquam militiæ nuntium mittam, cui perpetuò nomen adscripsi. Vale.* Ferrariæ, *Quinto Calendas* Octob. M.D.X.

Ferrariæ *per* JOANNEM MACIOCHUM Bondenum *ad Quintum Calendas* Octobris M.D.X.

TRICOELIUS.

Habetis Expositionem qualemcunque perproperam, tamen ut vix suffecerimus tantumdem verborum conquirere, quantum perproperi artifices presserint. Ipsos enim pressores appellari scitis. Ignoscetis igitur si quidquam ineruditum vobis occurrerit; profectò enim, nisi tempus, diligentia (ut reor) minimè nobis defuisset. Poteritis vos hoc non excusare solùm (doctis loquor) sed laudare extremâ vocali litterâ perlecta. At quin hoc tam perproperâ festinatione conficeretur, non fuit in nostro arbitrio. Quid plura? alibi quantus sit TRICOELIUS, *spero, cognoscetis. Valete: ac expectationem*

(a) In fine.

(a) Me-

tionem unà cum nostrâ operâ sistite. Quaenam nunc sint temporum conditiones, videtis. Bella furiunt. Divinis interdixit Pontifex. Vagatur contagio. Verùm interim conquiremus Libros. Spero post has ingentes turbas, exautoratis rebus Martiis, Scriptoris alicujus veterani, ut sic dixerim, spectatae virtutis, vel recentioris probae indolis, ac strenuosissimi, facto delectu, litteraria signa pandemus. Iterum Valete.

ANGELUS FANUCIUS Sacerdos *Lucensis*
TRICŒLIO TORQUATO S.

Compulsus amore amplissimae virtutis tuae, eximiae'que humanitatis, clarissime mi TRICŒLI TORQUATE, *profectò quin tui amplissimi nominis laudem aliquid praedicarem, continere me minimè potui, cùm scilicet tot, & tantos labores in hisce corrigendis, tum Graecis, tum Latinis Operibus, quae nunc* JOANNI MACIOCHIO *conficiuntur, videam perpeti, maximâ quidem diligentiâ (ut vix dici queat) adhibitâ. Sed in eo potissimùm es admirandus, inveniendarum scilicet aptissimè Graecarum dictionum modo, perspicaci solertiâ, miróque ordine abs te invento. Quo cùm Graecis cupientibus nihil melius, nihil jucundius, nihil denique amabilius afferri queat, moriar nisi de humano genere, quod totum possit hic tuus labor honestare, satis supérque bene mereris. Contemptis his igitur omnibus, qui livore ac malevolentiâ compulsi gloriae tuae detrectare student enitere veluti coepisti, contende, & effice; ex quo profectò tuum tuorúmque posterorum nomen celeberrimum immortalitati jure merito commendabitur. Vale, nec tui* ANGELI FANUCII *immemor.*

Clari hujus Typographi Insigne erat Corona, sub scriptis litteris I. M.

Anno postea 1517. LIBANII Sophistae (a) Exercitamenta Rhe-

(a) Μελέται: de filio exhaeredato, de DEMOSTHENE ab arâ misericordiae abstracto; de patre filium occidente; de avaro thesauri inventore; Judicium NEPTUNI adversus MARTEM, & MARTIS adversus NEPTUNUM; de divite se naviter gerente; de paupere divitem accusante; de Rhetore obsidionem amoliente; de reditu LAIDIS; de ARCHIDAMO accusato; de fratre egregiè se gerente; de fratre Philadelpho; de condemnato exilium petente; de avaro filium exhaeredante: de TIMONE ALCIBIADEM accusante; de patre generum & filium occidente; de praefecto advenam interficiente; de moroso; de parasito; de MENELAO apud *Trojanos* pro HELENÂ perorante.

Λόγοι: de suâ fortunâ; ad juvenes; de DIANÂ; de insatiabilitate; de ARISTOPHANE; ad JULIANUM. Monodia ad NICOMEDIAM; ad JULIANUM; contra LUCIANUM; Vituperatio irae; Laudatio Bovis; Comparatio urbis & ruris. Ecphrasis cursûs heroum, calendarum, ebrietatis, belli, alterius tabulae in curiâ: quòd ditescere injustè quàm inopem fieri infelicius; & de amicis.

De LIBANII editione *Ferrariensi* FEDERICUS MORELLUS in suâ habet haec; — *eccum* LIBANIUM *Sophistam agnoscis? Non hunc, inquis, tantae molis, tam crassum, ac numerosum; sed* Ferrariensem *macrum, μονόγκωτον, typorummaculis ῥυπαρὸν, operarum mendis scatentem. Vah! dolent adhuc oculi*

Rhetorica Græcè primum excudit idem MACCIOCHUS; cum CŒLII CALCAGNINI ad SOTERIANUM CAPSALEM Epistolâ. Hic SOTERIANUS (a) *nuper in* Italiam *proficiscens ex mediâ (ut aiunt) flammâ* LIBANIUM *extulit* ; *& nusquam judicavit honorificentiùs excipi posse, quàm apud* HIPPOLYTUM *Cardinalem* Estensem.

Anno 1518. *Basileæ* ANDRÆAS CRATANDER cum SERVATIO CRUFT JO. (b) OECOLAMPADII (c) *Dragmata Græcæ litteraturæ* ; ORPHEI *Argonautica* Græcè cum metricâ Latinâ interpretatione solus anno 1523. impressit. In ejus typographicâ Officinâ operam navaverunt (d) JOANNES SICHARDUS, (e) HIERONYMUS GEMUSÆUS, & (f) JOANNES OECOLAMPA-

oculi ex tristi illius inamœna, cara tamen, Editionis lectione.

(a) Lege CALCAGNINI Epistolam.

(b) Hic in Epistolâ ad HARIMANNERUM HALLUVILERUM præfixâ de CRATANDRO sic scribit. ——— *Dragmata hæc* Andreæ CRATANDRO, *novo Typographo, miræ diligentiæ & ardoris, in promovendis literatæ literaturæ studiis tantopere pro nostrâ veteri consuetudine expostulanti, edenda tradidi.* ———

(c) Hæc accuratiùs recognita ad prelum anno 1523. revocavit CRATANDER cum brevi ad studiosos præfatione; quam ita concludit ——— *Hujusmodi rationem studiorum amplectere, & paruisse momenti nunquam pœnitebit, qui cupio non solùm ut Libros, sed ut modum fruendi litteris à me compares.*

(d) Ejus Epistola ad *Matthiam à* SACRÆCASTRO Officialem *Trevirensem* habetur ISYCHIO in *Levit.* apud CRATANDRUM ann. 1527. excuso præfixa; cujus id est principium; *Dum tu istic exscribendis, ego verò hìc excudendis Libris, pro se utcrque nostrûm strenuè operam navat, nescio, an nos gratia, non dico jam digna, sed ulla sequatur. Ad me quamvìs hoc parum attinet, qui hoc mihi duco lucrum vigiliarum mearum abunde magnum, si aliquâ modò parte nostri sæculi hominibus profuero; id tamen quod ingenii dotibus, quæ scio quàm mihi sint exiguæ, haudquaquam sumpserim, sed quum nihil non tento, ne quidem rei familiari satis consulens, ut à situ, quo erant occupati fœdissimè, optimi quique Authores asserantur, ut sint, vel posteris, posteaquam de iis, qui nunc vivunt, propemodum desperatum est, animi erga hoc sæculum bene affecti testes. &c.*

(e) MELCHIOR ADAM. in *Vit. Philos. Germ.* p. 129. & ZELTNER. *Correct. Typ.* p. 229.] „ GEMUSÆUS *Mulhusii*, oppido superioris *Alsatiæ*, editus anno quinto supra mille quingentos ——— ad „ *Basileensem* se contulit Scholam, ubi urgebat operas scholasticas *Henricus* GLAREANUS —— anno vigesimo quinto „ Philosophiæ Doctor renunciatus ——— „ & anno trigesimo tertio Medicinæ, „ *Basileam* rediit; ibique ei Philosophiæ naturalis publicè docendæ provincia fuit demandata. Paulò pòst *Andreæ* CATANDRI Typographi filiam „ uxorem duxit; útque ex soceri Officinâ „ Auctores optimi optimè excusi prodirent, diligenter curavit. Ductore *Sebastiano* MUNSTERO Hebraïcam addidicit Linguam, cui occasio erat labor „ ipse typographicus, cùm sæpius in paginis lustrandis Hebraïca occurrerent. Præfationes prolixas GALENO & *Almagesto* „ PTOLOMÆI *Latino* præmisit, quæ opera sibi à Typographo ad corrigendum exhibita erant. Obiit anno 1545.

(f) Lege Vol. I. *Annal. Typ.* p. 292. *Melchior.* ADAM. in *Vit. German. Theologor.* p. 45. & ZELTNER. *Correct. Typ.* p. 384.] „ OECOLAMPADIUS vernaculâ HAUSSCHEIN, *Winsperga*, oppidulo *Cheruscorum*, anno 1482. natus ——— *Basileam* ann. 1515. à *Cristophoro* UTENHEIM Episcopo Urbis vocatus, ann. „ 1516. Theologiæ doctoratu auctus, „ deinde

PADIUS. CRATANDRO Imago Occasionis erat Præli Insigne. (a) Anno 1532. in ARISTOPHANIS Comœdiis Græcè excudendis habuit JOANNIS BEBELII consortium: & ad earum calcem affixit Palmam Insigne *Bebelianum*.

Argen-

„ deinde *Augustam Vindelicorum* à Canoni-
„ cis accitus, ibi Monasterium ingressus;
„ tandem *Basileam* (1) anno 1522. revisit,
„ ubi, ne tempus otio tereret inani, ab
„ *Andreâ* CRATANDRO, Typographo
„ laudatæ Urbis optimè merito ad susten-
„ tandam vitam in Officinam publicam
„ typographicam receptus largiter, unde
„ viveret, accepit, eâ conditione, ut se-
„ dulam in corrigendis Codicibus exscri-
„ bendisque navaret operam. Obiit an-
„ no 1531.

(a) In hac Editione *Andreas* CRATANDER Lectorem monet *duas Comœdias in calce adjunctas nimirum* Sacrificantes Fæminas, Atticámque LYSISTRATEN; *in quibus siquid desiderabitur, in Exemplar mutilum & corruptum culpam transferri oportet: se illas, ut invenit, minùs expolitas, quàm nullas tradere maluisse.*

(2) Tunc primùm undecim ARISTOPHANIS Comœdiæ junctim prodierunt. Hæc igitur Editio omnium, quæ præcesserunt, est integerrima. (3) ALDUS in suâ omnium primâ ann. 1498. LYSISTRATEN, quam non nisi dimidiatam habere poterat, prætermisit. (4) In secundâ (scil. *Juntinâ*) ann. 1515. *Bernardus* JUNTA novem Comœdias à se castigatas *Philippi* JUNTÆ typis excusas *Francisco* ACCOLTO designato Episcopo *Anconitano* dedicavit, eisque duas nondum impressas promisit, *ni forsan* (inquit) *Euphronymi* BONINI *Præceptoris tui promissa in leves abibunt auras*: illas autem, ex *Urbinate* Bibliothecâ antiquissimum Exemplar nactus seorsim anno eodem, iisdemque typis ac formâ edidit. In tertiâ ann. 1525 apud hæredes *Philippi* JUNTÆ, ab *Antonio* FRACINO *Varchiensi* ope ARSENII *Cretensis* uso recognitâ & sexaginta in IRENÂ versibus auctâ; uti & in quartâ scil. *Gormontianâ* ann. 1528. duæ illæ desiderantur. Hæc autem quinta (de quâ nunc agimus) (5) *Basileensis* per CRATANDRUM & BEBELIUM ann. 1532. undecim Fabulas cum (6) *Symonis* GRYNÆI Præfatione Latinâ complectitur.

De BEBELIO deinceps plura suo loco dicentur.

(a) Vi-

(1) Eum tamen quadriennio antè *Basileam* reversum constat ex Epistolâ suis *Dragmatibus* præfixâ *Basilea* prid. Cal. *Sept.* 1518. datâ. In quâ scribit *se in* Heydelbergensi *Gymnasio agentem*, *susceptâ Præceptoris provinciâ, ad illa consarcinanda à* Petro SCYBENARDO *Theologo incitatum.* In eâdem *Wolfgangum* CAPITONEM laudat. De OECOLAMPADII *Dragmatibus*, quæ *Heidelbergæ* composuit, multisque aliis ad eundem pertinentibus consulendus est *Melchior* ADAMUS in ejus Vitâ.

(2) De variis ARISTOPHANIS Editionibus agit MENAG. in *Anti-bail.* Cap. 113.

(3) GESNERUS (uti observat FABRIC. in *Biblioth. Gr.*) in suâ Biblioth. anno 1502. malè attribuit, legens MCCCCCII. pro MCCCCIIC. aut potius MDII. pro MIID; nam sic numerus in illâ Editione exprimitur.

(4) In hâc etiam erravit GESNERI Editio, in quâ hæc habuisse scholia dicitur.

(5) FABRICIUS in *Bibliothec. Gr.* scribit hanc Editionem *Francofurti* fuisse factam; in errorem ductus à MENAGIO (quo *se in recensendis* ARISTOPHANIS *Editionibus usum fuisse* profitetur p. 126.) cujus (in *Anti-baill.* c. 113.) hæc sunt verba ----- *En* 1532. André CRATANDRE *&* Jean BEBELIUS *Imprimeurs de* Francfort, *imprimerent à* Francfort *in* 4. *les Comédies Grecques d'*ARISTOPHANE &c. En ut cespitat graviter ipse MENAGIUS, dum BALIETI ignorantiam acerrimè traducit.

(6) Hic in suâ Præfatione *magistris puerorum dat consilium*, *quomodo per prata* Aristophanica, *inducto puerorum grege, tutus faciat iter, ne inter speciosissimos flores in exitiale maximè venenum incurrant.*

„ *Symon* GRYNÆUS natus est 1493. circa Oppidum *Veringam* in Comitatu *Mohenzollerensi* ——
„ anno 1523. *Heidelbergæ* litteras Græcas docuit. —— anno 1529. OECOLAMPADIO authore
„ *Basileam* invitatur ad docendum. —— anno 1534. *Tubingam* vocatur —— Biennio post
„ *Basileam* reversus ERASMO morienti adfuit —— anno 1541. ex vitâ migravit ætat. 48.
Melchior ADAM. *de Vit. Germ. Philosoph. pag.* 118. ubi de ejus scriptis. CRATANDRO, BEBELIO, WINTERO, CURIONE, HERVAGIO, Typographis *Basileensibus* usus est. *Lege* GESNER. *Biblioth.*

Argentinæ innotuit anno 1515. JOANNES SCHOTTUS, qui LUCIANI *Deorum Dialogos* Græcè cum Latinâ è regione interpretatione vulgavit; nec ſolum titulum rubricis ornavit, ſed Græci Textûs exteriores ſingulos margines florentibus limbulis decoravit. His Dialogis præmiſit Epiſtolam NACHTGALLUS, ex quâ pauca excerpſi.

OTHOMARUS NACHTGALL *Argentinus*,
JOANNI SCHOTTO municipi ſuo S.

Quum in hâc Urbe noſtrâ Argentinenſi, *cui ambo vitæ hujus initia debemus, omnis eruditorum cœtus ad Graiam eloquentiam, veluti* πρὸς τῆς ἀμαλθείας κέρας *adſpiret: conductóque aliunde Præceptore* CONRADO Melliſſipolitano, ERASMI Rotterodami *diſcipulo, Græcæ Linguæ non indocto, avidè admodum* THEODORI *Grammatica perdiſcat; viſus ſum mihi operæ precium facturus, ſi Deorum* LUCIANI Samoſatenſis *Dialogos, ductu clariſſimi viri* ALEANDRI Mottenſis *Præceptoris mei*, Lutetiæ *publicatos Græcè ſub tuâ impreſſoriâ incude, Græco-Latinos fieri curarem: quò Græcitatis adhuc rudes, quaſi ex mutis (ut aiunt) magiſtris, Græci aliquando evadere poſſent.* —— *Tu vale, mi* Joannes: *boniſque literis, ut cœpiſti, arte tuâ impreſſoriâ ſuccurre: boniqne conſule hæc minutula, memor hujus* Heſiodici,

Ἐι γὰρ κεν τὸ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θάμα τῦτ' ἔρδοις, ταχά κεν μέγα καί τι γένοιτο.

Iterum vale. Ex Viridario S. JOANNIS Argentinen̄.

Et ad calcem, ſic ad Lectorem.

Statueram quidem, candide Lector, in hôc Opere voculis Græcis, exanuiſſim è regione adjicere Latinas: ut fieri aſſolet in hôc tralationis genere: quo verbum verbo redditur, quemadmodum ab initio à nobis in paucis Dialogis vides obſervatum. —— *In rem tuam magìs futurum ratus: ſi Latiuis puſillum quoddam verbum adjicerem, quod in Græco non habetur: aut rurſus Græcum ſupprimerem in Latinis, etiam inverſo nonnunquam dictionum ordine: tibique quisquis es, qui delicatiſſimas hasce nugas legeris, Authoris ſententiam aperirem: quàm ſi ſecus agam, à* FLACCI *inſtituto totâ (ut aiunt) viâ errem. Id inſit:*

Non verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres. - - - - - - -

Quod idcirco admonui: ne quis Græcitatis leporem me Latinè arbitretur reddere tentâſſe, quum hoc paucis admodum noſtrâ ætate ſit conceſſum. &c.

Editionis fronti Typographus ſubſcripſit hæc: JOANNES SCHOT-

SCHOTTUS Argentinæ *studiosius elaboravit*, *sed relectos judica*: fini adjecit erratorum in Græcis Indicem. Hic SCHOTTUS anno 1510. impensis GEORGII MAXILLI imprimebat.

Anno 1516. *Genuæ*, *Psalterium Hebræum*, *Græcum*, *Arabicum & Chaldæum cum tribus Latinis interpretationibus & glossis*, *impressit miro ingenio* PETRUS PAULUS PORRUS *in ædibus* NICOLAI JUSTINIANI PAULI, *præsidente Reip.* Genuensi *pro serenissimo* FRANCISCO *Rege præstanti viro* OCTAVIANO FULGOSO.

Hic Typographus ad suum nomen alludens pro Insigni porrum, cum duplici littera P. P. adsumebat; erat (a) *Mediolanensis*, & degebat *Taurini*.

Liber hic primus typis *Arabicis* excusus est; hactenus nulla Bibliorum pars Linguâ multiplici expressa lucem aspexerat. Hujus Operis curam gessit AUGUSTINUS (b) JUSTINIANUS *Genuensis* Ordinis Prædicat. *Nebiensis* (c) Episcopus, quem jam diu hanc rem agitâsse ex JACOBI ANTIQUARII ad ipsum (d) Epistolâ, *Mediolani* VIII. Cal. *April.* M.D.VI. datâ, comperimus. *Admirari non desino* (scribit ANTIQUARIUS) *quo pacto succisivi temporis ratio, eò abs te fuerit producta, ut occupationibus maximis implicitus, Græcam, Hebræam, Chaldæam, Arabicámque Linguam repentè adeptus videare, & ne sinè testibus res acta credatur, nuper eas ad novum, quod aiunt, instrumentum contulisti. Ut quod Latinis politum literis habebatur, nunc adjunctis ipsarum quoque Gentium Linguis appareat Evangelium in omnem creaturam, juxta Domini mandatum olim exiisse.*

Legimus etiam in JUSTINIANI ad LEON. X. Præfatione in suum Psalterii Octaplum, *Latinè*, *Græcè*, *Hebraïcè*, *Arabicè*, *Chaldaicè* scriptâ *Genuæ* Calend. *Aug.* 1516. datâ; ipsum *jam diu laborâsse, quò utrumque sacræ Legis Instrumentum quinque præcipuis Linguis, Hebræâ, Chaldæâ, Græcâ, Latinâ, & Arabicâ, in unum redactum corpus, conspicuâ verborum sibi invicem respondentium structurâ ederet.* Et sic pergit; *Hujusmodi autem sacræ interpretamenta Scripturæ, olim tentata sunt & à Græcis, & à Latinis, quin etiam Hebræi, Chaldæi, & Arabes, ejus conatûs indicia posteris reliquere; quorum venerandæ vetustatis & fidei apud me adhuc extant monimenta. Græci quidem unâ interpretatione*

(a) Vide ad *Psalter.* finem.

(b) De eo & ejus Opere lege P. LE LONG *Discours sur les Bibles Polyglot.* p. 32.

(c) Anno 1514. evectus ad Episcopatum.

(d) Quæ ipsius *Psalterio* præfigitur. Lege GESNER. *Bibliothec.*] *Ad eundem modum universum Vetus Testamentum ac Novum paravit, ubi præter quintuplicem ordinem Hebrææ, Latinæ, Græcæ & Arabicæ Linguæ, addidit etiam Chaldaam figuris tamen Hebraïcis, unáque ejus interpretationem cum columnâ Scholiorum. Testatur hoc idem* AUGUSTINUS *in Epistol. ad* BENDINELLUM *Cardinalem.*

(a) In

tatione minimè contenti, sex edidere, quas postmodum diligentissimus ORIGENES *in unum collegit, appellavítque ex re Hexapla, quòd sex Editiones unâ tamen duntaxat Linguâ in eodem folio continerentur. Nos verò non solum hexapla, verùm octapla, perficere contendimus, nec unâ solùm Linguâ, verùm omnibus illis, quibus perdiscendis, haud sinè magnâ causâ, impendi operam, sacri Canones jubent. Accesserunt (qui fuit præcipuus labor) novæ ex Hebræo & Chaldæo interpretationes. Sed & scholia quædam, in maximè necessariis locis addidimus, quibus omnibus si lepor & elegantia verborum desiderabitur, cogitet quilibet æquus rei arbiter contendisse nos, non tam ut eleganter, quàm ut ex fide, verba responderent verbis, sensúque sensibus. Ipsæ enim barbaræ figuræ, incisáque & circuitus, quæ omnia nostri hujus Latii candor respuit, fœta sunt mysteriis & sacramentis. An vero noster hic labor fructum aliquem sit pariturus, in Catholica Matre, cui ipse dignè præsides, libuit periculum facere hôc* Davidico *Psalterio, quod ex toto opere nunc quasi delibamus tuo dicatum nomini. Quòd si tu, cujus authoritate nihil inter humana sublimius, rem ipsam probaveris, & dignam editione duxeris, in promptu erit nobis universo operi manum extremam imponere, & tam novum quàm vetus Instrumentum, iisdem distinctum Linguis, eâdemque serie & structura, tradere Impressoribus formandum. Sit ergo tibi hoc quasi primitiæ quædam totius Operis.* &c.

Ad *Psalterii* calcem adtexitur BAPTISTÆ FLISEI ad *Nebiens.* Episcopum Epistola.

Reverendo AUGUSTINO Episcopo *Nebiens.*
BAPTISTA FLISEUS Iu. V. D. S. D.

Nescio, AUGUSTINE *pater, quid potissimum mirer in tuo hôc* Psalterio *téne unquam cogitâsse, tam multifariam Linguarum seriem in re universis Gentibus necessariâ, an adgressum fuisse cogitatam. Perfecisse tam immanes ausus, an incepisse, secreta tot Linguarum indagâsse, an indagata non pro te modò didicisse sed universis discenda, esse impertitum, denique voluisse an valuisse, rem tot seculis desideratam, sed à nullo vel tentatam vel præstitam, & perficere & perfectam tanto labore & sumptu cunctis præbere inspiciendam, & ad cujúsque volentis usum & profectum accommodandam. Tot curis monasticis addictum hominem, & ipsam paupertatem ac alienis nutibus obnoxiam vitam, solenni voto professum, tum omnium Linguarum unâ Latinâ exceptâ ignarum, potuisse tam brevi temporis spatio, & tot Linguarum peritiam comparare, & comparatam omnibus percipiendam proponere & exarare nimirum fuit nedum difficile & arduum, sed penè impossibile & vires humanas excedens. Adde quòd in tantâ Linguarum mixturâ & tam multijugâ connexione vix credibile est non sæpissime fuisse erratum, non mendosam creberrimè impressionem evasisse: Dum & ministri hujuscemodi Artis impressoriæ, quam vocant, ignari sunt*

sunt bonarum literarum, & tu omnia unus corrigere & emendare non sufficis: & tamen ego, quantum quidem valui revolvere & excutere, quæ ad Latinam pertinent Linguam, præter pauca admodum, quæ subjeci huic Epistolæ, nihil ferè offendi aliud, in quo insignis menda appareat: videant reliqua, qui cæteras Linguas callent, nam mihi vel earum Linguarum ignorantia vel moles ipsa curarum forensium, adimit facultatem tot varietates vocum, & literarum scrutandi. Tu verò perge divinum complere negocium, & quod Psalterio Davidico *tribuisti, confer cæteris quoque Sacræ Scripturæ partibus, ut eâ tot Nationum auribus accommodatâ, invitetur universus Orbis ad tantarum rerum noticiam; neque enim deerit Spiritus Domini bonus, qui difficilia & dura emolliat, & involuta & clausa reseret, & aspera & confragosa complanet. Tum* LEO *ipse Pontifex maximus, cui tu Opus ipsum dicâsti, pro suâ erga omnes benignitate & munificentiâ, non deerit tibi quoque in cunctis Operi necessariis præsertim adeò utiliter navanti operam ei, cujus vices gerit in terris. Ego verò quicquid valeo, quicquid sum, ero itidem paratus tibi in multo, sicut fui in modico. Vale.*

Quamvis tamen FLISEUS *nihil præter Latinum revolvere valuerit*, subsequitur tamen ejus Epistolam accurata in *Hebraïcis*, *Latinis*, *Græcis*, *Arabicis*, & Scholiis (a) recognitio.

(b) Asservantur in *Genoensi* Bibliothecâ & *Psalterium* hoc & *Novum Testamentum* totidem Linguis descriptum, cui JUSTINIANUS in suis Reipublicæ illius Annalibus anno 1535. editis se *Vetus Testamentum* eâdem formâ additurum fore promiserat, sed Episcopi doctissimi labores triste, cùm *Corsicam* peteret, naufragium proximo anno intercepit.

Non est hìc omittendum Doctissimi (c) HUETII de JUSTINIANO testimonium. *Primus postremis hisce temporibus nomen suum duplici*

(a) In illo Indice voces perperam excusæ numeralibus litteris Chartarum & Linearam Indicibus notantur. Ipse tamen chartæ litteris numeralibus vacant. Quod quidem Lectori, qui errata restituere voluerit, laborem pariet & tædium. Ciphrarum usum nil magis quàm Index erratorum arguit. Id anteà observatum est Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 267.

(b) Lege JACOB LE LONG, *Discours sur les Bibles Polygl.* p. 34.

(c) *De Clar. Interpret.* ann. 1661. p. 113. Et *Jacob* LE LONG sur les Bibles Polyglot. p. 36.] „ Il fit tirer deux mille Exemplaires de ce Psautier, parce „ qu'il croyoit que cet Ouvrage lui acquereroit une grande gloire, & qu'il en auroit en même temps beaucoup de profit, lequel il destinoit pour aider quelques personnes de sa famille qui étoient dans le besoin. Il s'imaginoit que ce Livre devoit être bien reçû, & que tous les Prélats riches, & même les Princes devoient se donner bien du mouvement, & l'aider de leurs moyens pour faire les frais de l'Impression des autres Volumes. Mais, *ajoûte-t-il*, ma trop grande credulité fut bien trompée; chacun loua l'Ouvrage, mais on ne passa pas outre; à peine la quatrié-

duplici sacrorum Librorum Interpretatione, alterâ ex Ebræis, *è* Chaldæis *alterâ celebravit* AUGUSTINUS *ille* JUSTINIANUS, *de quo mentio modò à nobis injecta est: verba verbis totidem, iisque selectis, nec impuris in utrâque retulit, fidémque suam, ac diligentiam doctis omnibus approbavit. Id adeò ex Psalterio ejus* πολυγλώττῳ, *quod unum ex immenso hôc Opere, typographico labore excusum est, statuere licet. Id si indocta illa ætas majori favore excepisset, & nobiles eruditi hominis labores adjumento aliquo & opibus promovisset, universam Scripturam simili ornatu decoratam, & pari Interpretationum numero ab eo ditatam haberemus.*

Jam pridem Editio Bibliorum πολύγλωττος cogitata fuerat & instituta, sed nondum tentata. (a) ALDUS enim MANUCIUS diu (b) ante annum 1500 Opus hujusmodi meditabatur, & FRANCISCUS TISSARDUS sibi id in animo fuisse anno 1508. (c) testatus est. Sed ante JUSTINIANUM nihil tale cœptum comperio, ante (d) Cardinalem *Toletanum* nihil perfectum.

Biennio post editum JUSTINIANI *Psalterium*, suum etiam ann. 1518. *Hebraïcè*, *Græcè*, *Latinè*, & *Chaldaicè* (i. e. (e) *Æthiopicè*) publicavit *Coloniæ* JOANNES POTKEN Ecclesiæ S. GEORGII *Colo-*

„ triéme partie de ce que j'avois fait tirer „ fut-elle enlevée. Il dit ensuite, que „ comme ce Psautier n'étoit à l'usage que „ des Personnes savantes & d'un esprit au-„ dessus du commun, dont le nombre „ n'est pas grand, il ne pût se dédomma-„ ger des avances qu'il avoit faites, par-„ ce qu'outre les deux mille Exemplaires „ tirez en papier, il y en avoit une cin-„ quantaine en velin, dont il fit présent à „ tous les Rois de la terre, soit Chrétiens, „ soit Infidèles.

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 237, 238, 255.

(b) Reverendus & doctissimus *Jacobus* LE LONG (in Dissertat. de Polyglott. p. 2.) scribit hæc: *Le projet d'*ALDE *fut encore posterieur* [à celui de *François* TISSARD]; *car quoique* Justin DECADYUS *ne nous informe de ce dessein que dans la Préface d'un Psautier Grec, qu'*ALDE *imprimoit, & dont il n'a pas marqué le temps de l'impression: cependant on a sujet de croire, que ce n'a été que peu de temps avant sa mort, qui arriva dès le commencement de l'année* 1516. DECADYUS Grec *de la domination de* Venise *y félicite ceux de sa Nation de ce que ce fameux Imprimeur avoit entrepis de donner au public une Bible en trois Langues.* Mihi tamen aliter sentiendi veniam det Vir clarissimus cujus amicitiâ gaudeo, industriam & eruditionem suspicio, scriptis me multum debere lubens agnosco. Psalterium illud *Justini* DECADYI cur longè antiquius credam, probare (Vol. I. *Ann. Typ.* p. 237. 238.) conatus sum. Sed quoniam Editionis tempus nullo certi anni indicio definitur, ne in re dubiâ videar solâ niti conjecturâ, produxi (p. 255.) GROCINI ad ALDUM ann. 1499. Epistolam, in quâ legimus ALDUM *jam statutum habuisse, ut Opus illud arduum & Christiano viro dignissimum* ederet.

(c) Id clariss. *Jacob* LE LONG. probat ex TISSARDI Epistolâ *Hebraïca* ipsius Grammaticæ ann. 1508. præfixâ. Hanc equidem perlegi; nec tamen id à TISSARDO disertis verbis affirmatum, sed dubiis tantùm & ambiguis, potui deprehendere.

(d) De ejus Polyglott. postea dicetur.

(e) Linguam *Æthiopicam* à quibusdam vocari *Chaldæam* annotatum est in Præfatione Introduct. ad lection. Linguar. Orient. *Londin.* 1655. *Indicam* appellat POSTELLUS in suo duodec. Linguar. Alphabeto. *Parif.* 1538.

(a) AL-

Colonienfis Præpofitus, cum Præfatione ad peregrinarum litterarum ftudiofos; ex quâ defcripfi, quæ fequuntur.

Dudum Romæ *animo revolvens cognitionem peregrinarum & externarum literarum fore pro fidei Catholicæ propagatione, & obedientiæ Sedis Apoftolicæ (cujus ab eâ tempeftate, quâ adolescens vix effe defii, fui alumnus) dilatatione pernecefſariam.* ——— *Statui jam fenex Linguas externas aliquas discere, & per Artem impreffioriam, quam adolescens didici, edere: ut modico ære Libri in diverfis Linguis, formis æneis excufi, emi poffint. Cúmque maximam* Indiæ *majoris, quæ &* Æthiopia *fub* Ægypto *eft, Regis (quem vulgo* Presbyterum JOHANNEM *appellamus) à puero audiiffem potentiam.* ——— *cúmque omnes in tot Regnorum Ecclefiis, Monafteriis, & aliis piis Locis* Chaldeâ (imò Æthiopicâ) *in eorum facris uterentur Linguâ: magno defyderio dictorum Regnorum diverforum Monachos & Fratres mendicantes, qui tum* Romæ *peregrinationis causâ erant, adii: affiduóque labore non finè temporis jacturâ, quod idoneum Interpretem reperirem minimè, Linguam ipfam* Chaldæam (Æthiopicam) *ab eis ad tantam fufficientiam didici, ut mihi perfuaderem me poffe* Pfalterium DAVID *Arte impreffioriâ edere, ut quinquennio vix exacto* (i. e. anno 1513.) Romæ *edidi. Sed cùm homo* Germanus *in patriam poft multa luftra reverfus, patriæ meæ fatear debitorem;* Pfalterium *ipfum non modò in hâc* Chaldæâ, *per me in* Europam *importari cœptâ; fed &* Hebræâ *&* Græcâ *&* Latinâ, *Linguis imprimi curavi; vos interim admonens, quòd in verficulorum divifione* Chaldæorum *morem fum imitatus: annotando tamen per ciphras quotusquisque cujuslibet Pfalmi more* Latino *fit verfus, quæque prima primæ & ultima ultimæ lineæ lineis; & fic de aliis lineis mediis in quatuor Linguis* Pfalterii *ipfius folium quodlibet volvendo in fententiâ quantum ingenio noftro fieri potuit, correspondent, retegens etiam quæ* Græca, Latina *&* Chaldæa, *translationes, ex Septuaginta Interpretibus, non ex* Hebraïcâ *veritate, defcenderunt. Adjutorem in his habui* Johannem SOTER, *alias* HEYL *affinem meum chariffimum harum quatuor Linguarum ftudiofum: cujus etiam auxilio me curaturum fpero; ut literæ* Arabicæ, *quibus & non aliâ quàm* Arabicâ *Linguâ* Turcæ *& alii* Mahumetanâ *Sectâ decepti jam ferè per noningentos in eorum Templis feu* Mosquitis *ufi funt annos, in vulgus edantur: fi ingenuos adolescentes & juvenes, externarum Linguarum cupidos & ftudiofos compperero. Bene valete.*

Pfalterium *hoc Quadrilingue abfolutum* Coloniæ Agrippinæ *anno Domini* M.D.XVIII. III. *Idus* Junii.

A' JOANNE igitur POTKENIO Linguæ *Æthiopicæ*, utì ab AUGUSTINO JUSTINIANO (a) *Arabicæ* characteres in Typographiam

(a) ALDUS quidem anno 1499. in *Hypnerotomachiâ* nonnihil exhibuit *Arabicè*, fed incifum, non excufum. Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 239. (a) *Bru-*

phiam primùm introducti.

Eodem anno, quo JUSTINIANUS suum *Psalterium Pentaglotton* edidit, *Basileæ* ab (a) AMORBACHIO *Psalterium triglotton* inter D. HIERONYMI Opera ; à FROBENIO *diglotton* ERASMI (b) *Testamentum Novum* excusum est. Illis prima debemus Bibliorum

(a) *Brunonis* AMORBACHII ea est ad pium Lectorem Epistola.

„ BRUNO AMORBACHIUS

„ *Basileensis* , *pio Lectori* S. D.

„ Dici non potest quàm gratulemur rem „ Latinam ab interitu penè superiori seculo revocatam , *Laurentii* VALLÆ primùm operâ, deinde proximis annis mirum in modum studio POLITIANI *Hermolai*que BARBARI coillustratam. Sed est „ quur non minus aggaudere debeamus , „ nempe quòd hôc tempore veteri probatæque Theologiæ plurimum lucis accessurum speramus , ex hâc castigatissimâ *Hieronymianorum* Operum æditione, „ quam in primis ERASMO, nonnihil etiam nobis studiosi ferre debent acceptam. Emerserunt abhinc pauculos annos literæ Græcæ, & nunc quod animo „ gestienti referimus , quum in *Galliis* , „ tum in *Germaniis* permulti felicissimè „ græcantur, quod, haud ita diu, vel in „ ipsâ *Italiâ* rarum erat. Sed & Hebraïcæ „ illæ sacratissimæ , quibus bona pars arcanæ scientiæ, hoc est, propheticorum „ mysteriorum nobis tradita est , doceri „ cœperunt , sed quas non perinde multi „ complectantur , nimirum quod Exemplaria non sint obvia typis Hebraïcis excusa. Quapropter in rem studiosorum „ hujus Linguæ, simul quod Divus HIERONYMUS, dum Psalmos exponit, aut „ illorum utitur testimonio , lectionem „ Hebraïcam, & Græcam , quæ est Interpretum Septuaginta , frequentissimè „ citat : nos huic octavo Tomo corollarii vice quadruplex Psalterium adjecimus videlicet Hebraïcum , & huic oppositam Divi HIERONYMI versionem, „ quam vulgò Hebræam veritatem appellant ; Græcum item , cui respondet è „ regione translatio quæ passim legitur „ ἀδήλου, hoc est, Autore incerto, nonnunquam (ut dicam id quod res est) „ δὶς διὰ πασῶν ab Exemplari Græco dissidens, cujus rei culpa in Interpretis oscitantiam , an in Librariorum incuriam, „ aut quod verisimilius fit , alicujus nebulonis audacem imperitiam rejici debeat, „ nolo excutere in præsentiâ. Quid quòd „ Hebraicam veritatem ut vocant, in *Judæorum* nostri temporis , sic suspicamur, „ gratiam (nam illorum expositionibus „ admodum favet) nonnihil immutatam „ comperimus, ab aliquo Hebraicè docto, „ siquidem Exemplari *Veneto* , cum vetustissimis HIERONYMI Codicibus , „ multis locis non conveniebat. At enim „ nos pro virili in hoc incubuimus , ut „ quemadmodum cætera nostra , sic hæc „ in manus hominum quàm emendatissima venirent. Et in Hebraïcis præcipuè „ curavimus ut quàm minimùm ab archetypis & his antiquissimis discederemus. „ Quòd si somnus obrepsit nobis alicubi , „ facilè veniam dabit æquus Lector, qui „ quum ipsam provinciæ difficultatem , „ tum angustiam temporis, quo hæc festinantes absolvere coacti sumus, secum „ perpenderit. Porrò fatemur ingenuè „ hoc negocii οὐκ ἄνευ Θησέως, quod aiunt, „ nos confecisse : sed adjutos operâ doctissimi pariter & humanissimi patris „ *Chonradi* PELICANI *Rubeaquensis* , ex „ familiâ divi FRANCISCI , cujus auspicio potissimùm hæc res peracta est. Adjecimus ad ipsum *Psalterii* calcem, instar „ coronidis , Institutiunculam in literas „ Hebraïcas , videlicet legendi modum „ ostendentes , idque oppidò perquàm „ paucis. Neque enim is locus pati videbatur , ut regularum quadrigas illuc inveheremus. Quòd si cui illa non satisfaciunt , Opus undecunque doctissimi „ viri *Joannis* REUCHLINI adeat , cui „ Rudimentorum Hebraïcorum titulum „ præfixit.

„ Bene vale, & AMORBACHIIS fausta precator. *Basileæ* , octavo Calendas „ *Septembreis*. Anno millesimo quingentesimo decimo sexto.

(b) De eo priùs dictum est.

rum in (a) multiplici characterum formâ tentamenta: His verò (AMORBACHIIS scilicet & FROBENIO) præcesserat ARNOLDUS (b) GULIELMUS DE BROCARIO, quo Typographo Cardinalis XIMENIUS Archiep. *Toletan.* in suis Bibliis imprimendis usus est; quæ, cùm nihil in eo genere antè exierit magìs perfectum, attentiùs examinanda censeo. *Psalteria* quidem, JUSTINIANI *Pentaglotton* & POTKENII *Tetraglotton* quatuor characterum (c) formas; *Complutensia* Biblia, *Tetraglotta* licèt sint, (d) tres tantùm exhibent. At verò Editiones illæ unum Librum, hæc omnes complectitur.

Opus hoc insigne sex Voluminibus inclusum sub prælo plures annos sudavit. Novo Testamento anno 1514. *Januar*, 10. Hebræo Dictionario, ann. 1515. *Maii* ult. quatuor Testamenti Veteris Voluminibus ann. 1517. *Jul.* 10. finis impositus. Sex demum Volumina anno 1520. *Mart.* 22. publicata. In toto hôc Opere Latinus character Bibliorùm Gothicus, reliquorum omnium Romanus: Latinæ Versiones Textui Novi Testamenti Græco, Veteris Hebraïco LXX-viralis etiam Hebraïco, ut aptè responderent, columnis singularum è regione collocatis, curatum est. Quoniam verò sæpe eveniret dictiones in Versione aut plures aut pauciores, quàm in Textu, poni oportere, ideóque lineis utrinque paribus, & æqualibus intervallis non posse imprimi; necubi spatium malè hiaret vacuum, lineam lineásve, ubicunque sic vacabant, (e) circinulis invicem junctis expleri placuit. Præterea singulæ dictiones litterulis juxta ordinem Alphabeticum Latinis notantur, ut eâdem litterulâ vocem alteram in Textu, alteram ei in Versione respondentem afficiente, nullus supersit, vel tyronibus, errandi locus.

Character, quo Novum Testamentum *Complutense* exaratur, prorsus peculiaris est; largus, planus, & æquabilis; nullis litterarum nexibus aut compendiis involutus; cujus rationem cùm reddat Præfatio, eam integram hìc subtexere volui.

No-

(a) Testamentum tamen ERASMI, uti neque Psalterium *Mediolanense* anno 1481. Græco-Latinum, Polyglottis non adnumero. Vox enim πολύγλωττος Linguas plures duabus postulat. Id observavit *Jac.* LE LONG, in Præfat. ad *Dissertat. de Polyglott.*

(b) Hic anno 1514. imprimebat *Vallisoleti.* Vide Catalog.

(c) Illud Hebraïcam (cui & Chaldaica similis est) Arabicam, Græcam, Latinam, hoc Hebraïcam, Æthiopicam, Græcam, Latinam, exhibet.

(d) Hebraïcam (quæ eadem cum Chaldaïcâ) Græcam, Latinam.

(e) Otiantes hosce & solius supplementi gratiâ injectos characteres non probat CHEVILLERIUS, *Origin. de l'Imprim.* p. 107. Lege & *Jac.* LE LONG *sur les Polyglot.* p. 16. 17.

(a) Con-

NOVUM TESTAMENTUM *Græcè & Latinè in Academiâ* Complutensi *noviter impressum.*

EPISTOLA πρὸς τοὺς ἐντευξομένους, *Græca & Latinè versa.*

AD LECTOREM.

„ Ne mireris aut vitio vertas, ô studiose Lector, quòd in hâc
„ Novi Testamenti Editione Græcâ aliter quàm in veteri, nudæ
„ tantum litteræ sinè ullis aut spirituum aut tonorum notis impres-
„ sæ publicentur; operæ pretium visum est hujus tibi rei rationem
„ assignare. Ea enim hujusmodi est. Antiquissimos Græcos abs-
„ que hisce fatigiis litterarum scriptitâsse notius est, quàm ut sit
„ multis argumentis comprobandum. Docent enim id apertè anti-
„ qua non pauca Exemplaria; ut CALLIMACHI Poemata, nec
„ non Sybillina carmina; ac præterea etiam marmorea Monumenta
„ vetustissima, quæ *Romæ* adhuc visuntur nudis solùm characteribus
„ incisa. Ut liquidò constet hujusmodi virgularum apicúmque su-
„ praescriptiones non in illâ primævâ Græcæ Linguæ origine fuisse
„ excogitatas, nec ad ejus integritatem usquequaque pertinuisse.
„ Cùm igitur universum Novum Testamentum, præter Evange-
„ lium MATTHÆI, & Epistolam ad *Hebræos*, Græcè primùm,
„ sicut à Spiritu Sancto dictatum est, scriptum esse constet; visum
„ est priscam in eo Linguæ illius vetustatem majestatémque intac-
„ tam retinere; ac Opus ipsum prætermissis etiam ipsis quibusvis
„ minimis appendiculis excussum ad imaginem antiquarum scriptura-
„ rum publicare: ne rei tam sanctæ authoritati ac venerandæ majestati
„ adjectitiis novitiísque rebus detrimentum afferri videretur. Acce-
„ dit, quòd si verum fateri volumus, hic spirituum tonorúmque
„ defectus nullum prorsus impedimentum ad rectam intelligentiam
„ afferre valet his, qui aliquantum in Græcâ eruditione promove-
„ runt. Cæterùm ne alicui dubium aliquod possit occurrere, in
„ quâ videlicet syllabâ accentum oporteat collocari, simplex tan-
„ tùm apex in polysyllabis dictionibus adjectus est; & is quidem
„ non tanquam Græcus accentus, sed tanquam notula signúmque,
„ quo dirigi possit Lector, ne in prolatione modulationéve dictio-
„ num aliquando labatur. In veteris autem Testamenti Editione
„ Græca, cùm ea solùm translatio sit, non originalis textus; non
„ fuit consilium quicquam ex vulgari scribendi modo tollere
„ aut immutare. Et quia non doctis solùm, sed omnibus in uni-
„ versum sacrarum litterarum studiosis hôc opere consulendum est;
„ appositæ sunt dictioni cuique litterulæ Latinæ ordine Alphabeti
„ indicantes, quæ dictio dictioni è regione respondeat; ne sit no-

„ vi-

„ vitiis & nondum adhuc in Græcis litteris provectis errandi locus.
„ Rursus cùm nonnullæ dictiones Græcæ multiplices sive æquivo-
„ cas aut alias ambiguas significationes aliquando habere videantur,
„ libuit hoc etiam annotare puncto supposito litterulæ Latinæ supra
„ dictionem Græcam collocatæ. Et ut Præfatiunculæ tandem huic
„ modus imponatur; illud lectorem non lateat, non quævis Exem-
„ plaria impressioni huic archetypa fuisse: sed antiquissima emenda-
„ tissimáque, ac tantæ præterea vetustatis, ut fidem eis abrogare
„ nefas videatur. Quæ sanctissimus in Christo Pater & Dominus
„ noster Leo Decimus Pontifex maximus huic instituto favere cu-
„ piens ex Apostolicâ Bibliothecâ educta misit ad Reverendissimum
„ Dominum Cardinalem *Hispaniæ*: de cujus authoritate & mandato
„ hoc Opus imprimi fecimus. Vos autem, litterarum studiosi, hoc
„ divinum Opus noviter excussum alacri animo suscipite; & si
„ Christi Opt. Max. sectarores videri vultis & esse, nil jam
„ restat, quod causemini, quò minùs sacram Scripturam adeatis.
„ Non mendosa Exemplaria, non suspectæ translationes, non inopia
„ textûs originalis, solùm animus & propensio vestra expectatur.
„ Quæ si non defuerit, fiet procul dubio, ut litterarum Divina-
„ rum suavitatem degustantes reliqua studia omnia contemnatis. Va-
„ lete & omnia boni consulite.

Et ad finem,

„ Industriâ & solertiâ honorablis viri Arnaldi Guilielmi
„ de Brocario Artis impressoriæ Magistri. Anno Domini Mil-
„ lesimo quingentesimo decimo quarto Mensis *Januarii* die decimo.

Denique

„ Græcum Tetrastichon Δημητρίου Δουκᾶ τοῦ Κρητὸς, & Decastichon
„ Νικήτου τοῦ Φαύστου :

„ Latina Epigrammata tria; primum (in Dialogi modum) Jo-
„ annis Vergaræ *Toletani* Artium Magistri, secundum Fre-
„ denandi Pinciani Commendatarii Divi Jacobi, tertium
„ Magistri Bartoli de Castro Burgensis.
„ Interpretationes Hæbræorum, Chaldæorum, Græcorúmque
„ nominum.
„ Introductio quàm brevissima ad Græcas Litteras.
„ Lexicon Græco-Latinum.

Voluminibus singulis præfigitur hoc Tetrastichon; quod ad Insigne Cardinalitium subtus positum alludit.

„ Hæc

„ Hæc tibi pentadecas tetragonon respicit illud
„ Hospitium *Petri* & *Pauli* ter quinque dierum.
„ Namque Instrumentum vetus hebdoas innuit; octo
„ Lex nova signatur: ter quinque receptat utrumque.

Ad Voluminis ultimi finem apponitur Crux cum reliquis Passionis insignibus; Monacho genua flectente, pictis à dextris PETRI, à sinistris PAULI capitibus; addito infrà hôc lemmate, IN HOC SIGNO VINCES; AGB. litteris Typographi nomen indicantibus in ciphram μονόγραμμον convolutis.

Soli, quo Pentateuchus continetur, Volumini recognitio eorum, quæ perperam impressa sunt, subjicitur.

Grande hoc *Complutensium* Bibliorum Opus ut ab ipso initio ad finem usque productum fuerit, ex Prologis variis Editioni præfixis, & ex iis, quæ eruditiss. P. JACOBUS LE LONG plenè & accuratè, ut omnia solet, (a) tractavit, describam.

„ (b) XIMENIUS *Toleti*, ubi anno 1502. *Maii* 7. PHILIPPUM & JOANNAM ejus uxorem exceperat, quinque ferme menses moratus, intentionem ad ea convertit, quæ jam diu animo meditabatur. Magni ORIGENIS diligentiam imitatus, editionem Bibliorum faciendam curavit. In eâ Veteris Testamenti libri ternis columnis per singulas paginas sunt distincti. Prima Hebraïcam lectionem tenet, media vulgarem, quâ nunc utimur, tertia Versionem Græcam LXX. Interpretum translatione etiam Latinâ illustratam. In margine verò inferiori, ne quid desideraretur, Chaldaïca, quam vocant, Paraphrasis subjecta est, Latinâ versione à regione appositâ. At Novum Testamentum Græcam lectionem quàm emendatissimam, & vulgarem translationem habet. Additum est postremum Volumen Hebraïcarum dictionum eruditum & copiosum Onomasticon, ab ejus Linguæ peritis valde laudatum. Id in aliquot Bibliorum hujusmodi libris, quorumdam incuriâ, qui eos asservandos susceperant, non sinè gravi jacturâ, desideratur. Res fuit cumprimis operosa & magnifica, & quæ non modò tam ingentem Principem, sed etiam ingentis animi virum, ad difficultates omnes evincendas rem tam arduam comitantes, requireret.

„ Accersivit continuò ad se homines utriusque literaturæ peritissimos

(a) Consule ejus *Bibliothec. Sacr.* edit. 1709. Vol. I. pag. 13. usque ad p. 20. & *Dissert. sur les Polyglott.* C. I.

(b) Lege *Alvar.* GOMEZ. lib. 2. *de gest.* Franc. XIMEN. Edit. *Francof.* p. 41. &c.

(a) LONG,

„ simos (a) Demetrium *Cretensem* natione Græcum,
„ (b) Antonium *Nebrissensem*, (c) Lopidem *Astunigam*, &
„ (d) Fernandum *Pincianum* Græcarum litterarum Professo-
„ res;

(a) Long, sur les Polyglott. p. 24.] *Demetrius* Ducas (qui Editionem hanc *Complutensem* Græco Epigrammate laudavit) anno 1528. D. Chrysostomi Liturgiam *Venetiis* Græcè & Latinè edidit.

(b) Antonius *de Lebrixâ*, Latinè *Nebrissensis*, Linguarum trium eruditarum peritus, *Salamanticæ* in Universitate Professor anno 1522. obiit.

(c) *Didacus* Lopez *Astuniga* [*Jacques* Lopez *de Zuniga*] Notis in Erasmi Versionem Nov. Testament. & Fabri *Stapul.* Schol. ad S. Paul. Epistol. criticis notus, *Neapoli* anno circiter 1530, obiit. In illis Notis vocatur *Jacobus* Lopides *Stunica*. De quo Erasmus (Epistol. ad Barbirium anno 1521. *Junii* 26. datâ. pag. 649. 650. Erasm. Epistol.) sic —— *Tandem nactus sum Librum, quem in me scripsit* Jacobus Lopis Stunica, *ut non paulò doctior, ita minùs virulentus, si ad* Lei *calumnias conferatur; cujus ego laudibus adeò nihil detraham, ut velim etiam conduplicatum, quod sibi liberalissimè tribuit, quanquam in me tam malignus, ut nihil non adimat, ingenium, memoriam, judicium, eruditionem, lectionem sacrorum Voluminum, peritiam Linguarum, denique & Grammatices, horum omnium beatissimum quoddam cornu sibi suavissimè vendicans.* —— *Cæterùm demiror, quæ res sic exacerbârit hominis animum in me, à quo ne verbo quidem unquam fuerit læsus: neque enim mihi persuadere possum, tantum odium concipere bene natos animos, (quando, ut audio, gentis claritudinem cum eruditione conjunxit) nisi adsit improbus aliquis instigator. Nunc audio felicis memoriæ Cardinalem* Toletanum, *cui noster heu jam iterum successit* Crojus, *illi fuisse auctorem, ut priùs Opus ad me mitteret, quàm evulgaret; quòd si responsione satisfacerem, magis è re ipsius esse premi Librum quàm edi. Sin aut non responderem, aut protervè & indoctè responderem, publicaret suos labores bonis avibus. At ille statim à morte Cardinalis Typographis tradidit Opus, cùm illum id temporis latere non posset, alteram Editionem Novi Testamenti, aut exisse jam, aut mox exituram. Hæc utcunque habent, mihi certè voluptati est, etiam apud* Hispanos *efflorescere Linguas ac bonas literas: ac de* Stunicæ *ingenio mihi satìs ampliter promitto, sed vereor ne apud cordatos & eruditos ex hôc labore, quo famam auspicari voluit, non tam optimam gloriam retulerit, quam ipse sibi polliceri videtur.* Lege Erasmi Præfationem *Apologiæ* ipsius præmissam, quæ unà cum *Stunicæ* annotationibus in Erasm. & Fabr. prodiit *Lutetiæ* ann. 1522.

(d) Hic Epigrammate Latino hanc Editionem Bibliorum ornavit. Hujus meminit Thuanus (Histor. ann. 1552.) *Abstulit & idem annus* (scil. 1552.) *magnum* Hispaniæ *lumen* Ferdinandum Nonium (Ferdinand Nugnez) Pinciâ Vaccæorum *oppido* (*Pincia* etiam vulgò *Vallisoleton* sive *Valladolid* dicitur) *natum, atque indè nomen vulgò sortitum, è nobilissimâ* Gusmanorum *gente oriundum, qui cùm sub* Ælio Antonio Nebrissensi *in patriâ, in* Italiâ Bononiæ *sub* Philippo Beroaldo *litteris humanioribus operam dedisset, & Græcam Linguam, ad quam eo seculo ferè incognitam incredibili studio ferebatur, inibi didicisset, indè comparatis magno pretio Exemplaribus Græcis domum reversus, primus Linguæ illius, quâ omnis ferè eruditio continetur, usum in* Hispaniam *intulit, &* Ferdinandi *Regis, qui patri ipsius in ærarii præfecturâ sedulò administratâ fidem probâsset, favore subnixus, cùm ad honores virtutis viâ grassari posset, studia litterarum vitæ civili prætulit, &* Francisco Ximenio *Cardinali, cujus pietati & animi magnitudini tantum* Hispania *debet, operam suam & industriam in procudendâ illâ ad omne ævum duraturâ Bibliorum Editione addixit, & postea* Demetrio Ducæ, Cretensi, *quem Cardinalis ille, ut litteras Græcas in novâ Academiâ à se ingentibus sumptibus* Compluti *in* Carpetanis *paulò antè institutâ profiteretur, ex* Italiâ *evocaverat, in eo munere successit. Dein,* Salmanticam di-

„ res; (a) ALPHONSUM Medicum *Complutensem*, (b) PAULUM „ CORONELLUM, & (c) ALPHONSUM ZAMORAM Hebræarum rerum consultissimos, olim inter suos publicas Scholas „ moderatos, tunc Christianæ fidei sacris susceptis Ecclesiæ Orthodoxæ domesticos & alumnos.

„ His liberalissimè impensas promisit, singulos invitavit præmiis „ propositis; & omnes ante omnia festinare hortatus est. Conquisiti sunt undique utriusque Testamenti vetustissimi Codices, ad „ quorum fidem castigatio excudendorum fieret, & vitiata loca sanarentur, & quæ dubia & obscura essent, illustrata collucerent. Sed potissimùm adjumento fuerunt Bibliothecæ *Vaticanæ* „ venerandæ antiquitatis Apographi, quorum copia per LEONEM „ X. Pont. Max. benignissimè XIMENIO facta est, cujus jam „ tum magnificentiam demiratus, cœpit hominem in magno pretio „ habere: & ejus consilium, quamvis in ultimis terris positi, quoties Reip. Christianæ negotia postulabant, in rebus arduis requirere. Facta est LXX. tamen Translationis explicatio partim ab „ aliquot Academiæ *Complutensis* eruditis hominibus, qui jam tunc „ sub DEMETRIO & PINCIANO Præceptoribus in Græcis literis non vulgariter profecerant, partim à DEMETRIO, PINCIANO & „ ASTUNIGÂ, adeò feliciter confecta fuit, ut nihil à LXX. Interpretibus juxta Græcam eruditionem sit dictum, qualia permulta apud „ eos habentur, quod à nostris in tantâ brevitate fuerit prætermissum.

„ Fuit inter hos ad hoc munus vocatus JOANNES (d) VERGARA, cui Libri, quos vulgò *Sapientiales* vocant (ut ab eo sæ-

„ pius

divertit alteram totâ Hispaniâ *maximè famosam Academiam, in quâ & literas Græcas ac Latinas profitendo consenuit, editis* Hermolai BARBARI *æmulatione in* PLINIUM, MELAM, *&* SENECAM *populareis suos Commentariis. Quod ad mores, vir pius & verax, sed dicax & aliorum acerrimus censor, de cætero fastûs omnis ac gloriæ contemptor. Vixit cælebs & abstemius, frugali, sed citra sordeis mensâ amicos ac discipulos excipiens, tandémque octogenario major legatâ Scholæ Bibliothecâ, quam instructissimam habebat, & erogatis in pauperum usum facultatibus, placidè in Deo obdormivit, ad B.* SUSANNÆ *humili Sacello juxta Portam* Rivalem *quâ ad* Tormim *fluvium itur, sepultus, ubi & ejus tumulo quatuor, nec plura (sic enim extremis tabulis mandaverat) verba inscripta sunt*, MAXIMUM VITA BONUM MORS. De eodem lege etiam TEISSIER, *Eloges des Savans.*

(a) Neque hujus ALPHONSI neque *Demetrii* DUCÆ meminit in suâ Bibliothecâ *Nicolaus* ANTONIUS, quòd scilicet nihil scripserint.

(b) Judaïsmum ejuravit, quo tempore (ann. 1492.) *Judæi Hispaniâ* pulsi sunt. *Segoviæ* anno 1534. decessit.

(c) LONG sur les Polyglott. p. 30.]
„ Outre les peines qu'il prit pour la correction & pour l'impression des textes, „ il fournit non seulement une version des „ Paraphrases Chaldaïques, mais aussi plusieurs Traittez qui regardent la Grammaire Hebraïque, avec un Vocabulaire en „ cette Langue, lesquels sont dans le dernier Volume de cette Bible. Il mourut en 1530.

(d) Hujus Latinum Epigramma ad *Complut.* Bibliot. calcem legitur. LONG, sur

„ pius audivi) explicandi sunt commissi: in quibus multa, quæ in „ Vulgatâ Translatione difficilia esse videbantur, in antiquam lec„ tionem restituit: nihílque magis seni, cùm otio fruebatur, sibi „ dicebat in votis esse, quàm Librum *Ecclesiastici* (quem *Panaretum* „ vocant) Scholiis aliquot illustrare: sed retardavit præclarum ins„ titutum incommodissima valetudo.

„ Duravit ab hôc anno, qui M.D.II. CHRISTI nati fuit, an„ nos continuos plùs minùs quindecim de sacris Bibliis edendis cu„ ra; ut penè cum XIMENII vitâ, finem quoque Editio susce„ perit. Ubi si per partes narrandum esset, quantum laboris ex„ haustum sit, quantum tædii & fastidii devoratum à viris illis Ope„ ri præfectis, in Exemplaribus excutiendis, quámque multiplici „ & arduâ negotiorum mole XIMENIUS interim aliò evocaretur, „ nimiùm profectò in iis dicendis immoraremur. At illud unum, „ quod ad impensas à XIMENIO in eâ re absolvendâ factas perti„ net, reticendum nequaquam est. Septem Hebræa Exemplaria „ quæ nunc *Compluti* habentur, quatuor millibus aureorum ex diver„ sis Regionibus sibi comparâsse, ALPHONSUS ZAMORA, He„ bræarum literarum Professor, sæpenumero referebat; ut interim „ de Græcis & Latinis taceam, quorum illa ab urbe *Româ*, hæc „ tum ex variis in *Hispaniâ* Bibliothecis, ab octogintis ferme annis „ characteribus Gothicis scripta, magnis sumptibus *Complutum* sunt „ delata.

„ Jam verò Chalcographorum & Scribarum salaria, doctorum „ hominum non vulgaria præmia, mercedes internuntiis proposi„ tas, quibus ad Codices vetustos adipiscendos utebatur, assiduam „ denique ministrantium catervam, quam ad res quæ insperatò e„ mergebant, expediendas sustentabat, & mille alia, quæ longum „ esset referre, si bene quis ratione subductâ numeret, quinquagin„ ta millium aureorum & ampliùs summam conficiet: quod & ma„ jores natu frequenter dicere audivi. —— Audivi (*ait* GOME„ CIUS) JOANNEM BROCARIUM *Complutensem* excusorem, „ ARNOLDI GUILLELMI BROCARII filium, sæpe numero „ ad

sur les Polyglott. p. 30. & TEISSIER, *Elog.*] „ *Jean de* VERGARA né à *Tolede* „ fut reçû Docteur dans l'Université de „ *Salamanque*. Le Cardinal XIMENES „ lui donna en 1517. un Canonicat de sa „ Cathedrale, & le fit son Secretaire: „ poste qu'il ne remplit pas longtemps, le „ Cardinal étant mort la même année. Il „ mourut à *Tolede*, agé de plus de soixan„ te & quatre ans, ayant fait le même „ mois, treize ans auparavant, enterrer „ *François* son frere, fort savant en Grec & „ en Latin. L'un & l'autre travailla beau„ coup pour l'Edition de la Bible de *Complute*, avec FERDINAND de *Valladolid* „ & ANTOINE de *Nebrija*.

(a) Lege

„ ad æquales dixisse, eo ipso die, quo ultima manus à patre operis
„ excusioni imposita fuit, se puerum eleganter vestitum cum ulti-
„ mo Bibliorum Volumine ad XIMENIUM venisse: qui impendiò
„ lætatus ita cœlum suspiciens acclamavit: *Grates tibi ago, summe*
„ CHRISTE, *quòd rem magnopere à me curatam ad optatum finem*
„ *perduxeris.* Et ad familiares continuò conversus, *Equidem* (inquit)
„ *cùm multa ardua & difficilia reipub. causâ hactenus gesserim, nihil est,*
„ *amici, de quo mihi magìs gratulari debeatis, quàm de hâc Bibliorum*
„ *Editione.* (a) XIMENIUS affirmat maximam laboris sui partem
„ in eo fuisse versatam, ut castigatissima omni ex parte vetustissi-
„ máque Exemplaria pro archetypis haberentur. (b) Illud est
„ considerandum, quod in Hebraïcs characteribus scienter omisi-
„ mus apices illos: quibus nunc utuntur Hebræi pro accentibus.
„ Nam hi cum ad nullam vel significati vel pronuntiationis diffe-
„ rentiam pertineant, sed ad solam cantûs ipsorum modulationem;
„ meritò à veteribus Hebræis rejecti sunt: quos in hôc imitari ma-
„ luimus. Quod autem ad Græcam attinet, illud te non latere
„ volumus: non vulgaria seu temere oblata Exemplaria fuisse huic
„ nostræ impressioni archetypa: sed vetustissima simul & emenda-
„ tissima: quæ Sanctissimus Dominus noster LEO X. Pont. Max.
„ cœptis nostris aspirans ex ipsâ Apostolicâ Bibliothecâ ad nos mi-
„ sit: tantæ integritatis; ut nisi eis plena fides adhibeatur, nulli
„ reliqui esse videantur, quibus meritò sit adhibenda. Quibus e-
„ tiam adjunximus alia non pauca: quorum partem ex BESSARIO-
„ NIS castigatissimo Codice summâ diligentiâ transcriptam Illustris
„ *Venetorum* Senatus ad nos misit: partem ipsi magnis laboribus &
„ expensis undique conquisivimus: ut copia emendatorum Codi-
„ cum abunde superesset. Latinam itidem beati HIERONYMI
„ translationem contulimus cum quàm plurimis Exemplaribus vene-
„ randæ vetustatis: sed his maximè, quæ in publicâ *Complutensi*
„ nostræ Universitatis Bibliothecâ reconduntur: quæ supra octin-
„ gentesimum abhinc annum literis Gothicis conscripta: eâ sunt
„ sinceritate: ut nec apicis lapsus possit in eis deprehendi. Demum
„ in Libro Psalmorum illud est admonendum; communem transla-
„ tionem Latinam, quâ utimur, positam esse pro interlineari supra
„ Græcam Septuaginta Interpretum Editionem: quia ei de verbo
„ ad verbum ferè correspondet. Eam autem, quam beatus HIE-
„ RONYMUS juxta Hebraïcam transtulit veritatem, in medio
„ duarum columnarum fuisse locatam. (c) Opus integrum Cardi-
„ na-

(a) Lege XIMENII Præfationem ad LEON. X.

(b) Ex Prolog. ad Lector.

(c) Ex Diplomat. LEON. X. & Præfation.

„ nalis XIMENIUS, antequam ab humanis excederet, absolvit; &
„ usque ad sexcenta Volumina vel ampliùs impensâ ejusdem Car-
„ dinalis impressa. Qui cùm post impressionem morte esset abla-
„ tus, & ad publicationem consensus Papæ petitus non esset, ne-
„ quivit (a) hactenus (*Datum est Diploma* XXII. Mart. M.D.XX.)
„ Opus ipsorum ad doctorum manus advenire. Diplomate Pontifi-
„ cio impetrato, FRANCISCUS Episcopus *Abulensis* & FRAN-
„ CISCUS DE MENDOZA Archidiaconus *de Pedroche*, qui ex
„ Cardinalis executoribus erant, curaverunt terniones in Volumina
„ & ea ipsa Volumina in sex totius Operis partes redigere. Et non
„ habitâ impensarum ratione, quæ fuerunt propemodum infinitæ,
„ taxaverunt totum Opus Ducalium aureorum numerorum pretio
„ sex cum dimidio aut aliquanto pluris, prout distrahendorum Li-
„ brorum ratio exegerit, habitâ pro vecturâ impensarum æstima-
„ tione.

(b) *Complutensis* LXX. Interpretum Editio non satìs omnibus placuit; quæ quòd ad Hebraïcum textum propiùs multò, quàm aut *Veneta*, aut *Romana*, (quæ ad Manuscriptorum fidem dicuntur fuisse conformatæ) accedat, suspicantur nonnulli in eâ illius magìs quàm horum authoritatem valuisse: alii putant ex Manuscriptis, in quibus LXX. Versioni aliæ quoque Hexaplorum interpretationes miscebantur, desumptam, imò aliquando ex Vulgatâ potiùs quàm Hebraico textu confectam. Certè (si quod sentiam, afferre liceat) mihi (post multos annos in his studiis positos) observatum fuit Græcam *Complutensem Romanâ* & *Venetâ* Hebræo textui esse (c) propiorem.

Græca Bibliorum Veteris & Novi Testamenti Editio ab ALDO MANUTIO *Romano* excudi (forsan) cœpta, ANDREÆ ASULANI operâ ad finem perducta anno 1518. Mense *Februario* in ædibus ALDI (qui anno 1515. obierat) & ANDREÆ soceri prodiit.

Hanc ÆGIDIO *Viterbiensi* Cardinali inscripsit ANDREAS ASULANUS. *Quoties* (ait ASULANUS) *mihi in mentem venit, quanta tibi cum genero meo* ALDO *fuerit consuetudo, nullâ*

tion. Episcopi *Abulen.* & Archidiacon. *de Pedroch.* ad Lector.

(a) LONG, sur les Polyglot. p. 19.] „ Il semble qu'il survint encore quelqu'au-
„ tre empêchement qui en retarda la pu-
„ blication; car il est hors de doute, que
„ si ERASME avoit eu connoissance de
„ cette Edition en 1522., il s'en seroit
„ servi dans la troisiéme Edition du Nou-
„ veau Testament Grec, qu'il publia cette
„ année, comme il le fit dans la qua-
„ triéme, qui parut en 1527, où il cite
„ très-souvent la Bible d'*Alcala*.

(b) LONG, sur les Polyglot. p. 21.

(c) Lege WALTON. Prolegom. IX. C. 28.

là aliâ de causâ magìs quàm ob admirabilem illam animi tui cupiditatem juvandæ rei litterariæ, quam nescio an ille potiùs æquaverit quàm superare potuerit, nullum arbitror esse amicitiæ genus, quod tu sanctiùs colas, quàm quod mecum olim auspice (ut ita dicam) Aldo *contraxeris.* —— *Ego multis vetustissimis Exemplaribus collatis, adhibitâ etiam quorundam doctissimorum virorum curâ* Biblia *(ut vulgò appellant) Græcè cuncta descripsi, atque in unum Volumen reponenda curavi tui nominis æternitati dicata. &c.*

Veneta (a) Editio *interdum* LXX *non sequitur, sed* Aquilæ *Lectiones & varia glossemata* admittit. *Plerunque tamen* (b) Complutensi *purior est, & proximè ad* Romanam *accedit.*

Hujus Editor Andreas Asulanus Aldi socer post generi obitum in ejus ædibus eóque neutiquam segnior labores obibat typographicos; & de (c) viris eruditis, quibus ipsius industria admodum probabatur, bonísque litteris, & Linguis, cùm Latinâ tum (d) Græcâ optimè mereri studebat.

(a) Mu-

(a) *Jac.* Usser. in *Syntagm. de* LXX. *Interpr.* Cap. 8.

(b) Morin. *Exercitat. Bibl.* & Walton. in *Prolegomen.* Lege Long, *Biblioth. Sacr.* p. 403. 404. 405.

(c) Erasm. Epistol. p. 1624.] „ Erasmus Beato *suo* S. D. „ De Frobenio nihil miror: novi hominis ingenium; de Lachnero miror, cur nolit tuo uti consilio, præsertim cùm id diligenter mandârim. Quanquam is, per quem mihi respondent, scribit te in consilium adhibitum iri, cùm adornabunt Editionem. Quos Auctores excudant, mi Beate, nostrâ non magni refert, modò nobis faciant sàtis. Quod si illos nostri pigeat, jam ad me scripsit Asulanus, Aldi socer, quicquid potest Officina sua, id mihi paratissimum fore. —— anno 1517.

(d) Ibid. p. 1627.] „ Erasmus Tonstallo. —— Asulanus utrumque *Testamentum* excudit *Græcè*, *Opera* Nazianzeni nobis ostendit; excusus est Strabo *Græcus*, *Vitæ* Plutarchi, Pindarus cum commentariis, aliáque permulta: quæ in præsentiâ non succurrunt. O si liceat rejuvenescere! Et p. 1666.] „ Andreas Mulanus (*de quo nomine & de quâ Epistolâ nonnihil priùs*) „ Erasmo S. D. P. Mirabiliter gavisus sum tuis litteris ad Egnatium scriptis, quòd ex his animadverterem cùm bonam tuam valetudinem, tum tuam erga me benevolentiam; multùm me delectavit tibi gratum fuisse, quod edidimus Luciani *Dialogos*, quos tu vertisti Latinè, non minùs accuratè quàm eleganter, atque adeò Moriam, inventum tuum dignissimum virtutis ac ingenii Erasmi, quam audio mirificè probari à nostris clarissimis & summis Oratoribus; nam ut inventa sunt acutè omnia, ita absoluta sunt benè, ac confecta adeò accuratè, ut nihil possit supra. Equidem, suavissime Erasme, non possum non te amare vehementer tuis in his virtutibus: tum tibi persuadeas velim, nihil esse, quod ego magìs optem, quàm posse pro dignitate tuâ nonnihil honorificè vel dicere, vel facere: nec enim clam te est, quòd nihil præclarius mecum agi unquam duxerim antehac, tum cùm muniti eramus vestris studiis, quàm mereri de vobis omnibus summis viris; hôc autem tempore nihil est quod æquè laboro. Eóque factum est, ut tecum per Litteras rem agere voluerim, quam tibi fore spero non injucundam, cùm tibi esse non possit non honorifica. Nôsti,

(a) Musurus inter alios Asulano impensè favebat; quod constat ex ipsius Epistolâ ad Grolierum scriptâ; ejus (b) prelo, si quid edere meditaretur, usus. (c) Donatus *Veronensis* ei Prisciani, quam anno 1527. curavit, Editionem commisit; ejus insuper Exemplaribus in Grammatico illo restituendo valde adjutus.

In Andreæ Asulani Officinâ operam bonam navabat Franciscus Asulanus, (d) Erasmo familiariter notus. Is Dioscoridem Græcè in ædibus Aldi & Andreæ soceri

„ ti, ut opinor, atque certè scio te scire, „ atque adeò animadvertisse cùm ex multorum Litteris, tum ex sermone, M. „ Musurum cooptatum in Collegium „ Pontificum. ——— De *Proverbiis* „ quod scribis, gratum est, tum de aliis „ tuis monumentis, quòd sint tantopere „ expolita, est & hoc vehementissimè „ gratum: nam ut Erasmus ait in Pro- „ verbiis, *Semper* Africa *aliquid novi affert*: „ mittito ad nos, ubi primùm habueris, „ cui rectè dare possis. Curabo, ut ita e- „ dantur, ut non minorem rationem vi- „ dear habuisse auctoritatis nostræ Offici- „ næ, quàm gloriæ semper amplissimi E- „ rasmi. Vale, Erasme; ego omnia „ mea studia tibi defero. Vale. *Venetiis*, „ Anno 1517. ——— *multum* tempo- „ ris consumpsit in emendando Teren- „ tio Aldus gener meus, tum Plau- „ to; hos vellem edere studiosis omnibus. „ Patere igitur me uti hôc tuo beneficio: „ oro te per majestatem Latini nominis, „ cujus tu semper fuisti studiosissimus, ad „ me mittas, si quicquam est, qui sit „ Codex antiquus, quo possimus uti nos- „ tri Codicis quasi magistro, aut si quic- „ quam est aliud apud te, quod possit „ nostrum munus expolire: nihil omittere „ volumus ad conficiendam cùm accuratè, „ tum eleganter, quo bonorum omnium „ in nos studia augeantur. Vale.

„ Filii Aldi mei te multâ salute im- „ pertiunt, quibus tuo nomine salutem „ plurimam dixi, item Manutius pri- „ mogenitus, ac *Antonius*, & *Paulus*, „ Aldi filii, tibi salutem dicunt.

(a) Lege Musuri ad Grolierium Epistolam *Græca* Aldi *Grammaticæ* ann. 1515. præfixam, cujus antea mentionem feci.

(b) Naziamzen. *Oration. Gr.* 1516.

(c) In Præfatione ad Priscianum sic scribit ——— „ Magnam mihi Ex- „ emplarium veterum, quæ conferre „ possem, copiam fecit *Andreas* Asula- „ nus, cujus Officina Librorum satis „ jam diu studiosis omnibus nota est. Ita „ illis conferendis, nullum mihi majori „ adjumento fuit, quàm quod olim è „ *Galliâ* Aldus Manutius magno pre- „ tio redemptum attulerat.

(d) Epistol. p. 508.] Erasmus „ Ambrosio Leoni ——— meo no- „ mine salutato Asulanum cum suâ fa- „ miliâ, nominatim *Manutiolum*, qui no- „ bis isthìc puellus ludebat, cùm adessem. „ Bene vale. *Lovanio* 15. *Octob.* ann. „ 1519. *Sed quia hæc verba ad* Andræam *æquè ac* Franciscum *possunt referri*, lege p. 894.] „ Erasmus Egnatio „ ——— Non eram anxius de excuden- „ dis *Adagiis*, quum hìc haberem Fro- „ benium semper paratum. Francis- „ cus per literas crebrò questus fuerat me „ nihil mittere lucubrationum mearum. „ *Adagiorum* Opus, quoniam apud Asula- „ num primùm erat natum, misi ut inibi „ renasceretur, si modò ipsi commodum „ esset. Sin minùs, per eundem, qui at- „ tulerat, remitteret Codicem. ——— „ 3. *Octob.* ann. 1525. Et p. 952.] E- „ rasmus Francisco Asulano S. D. „ Nihil jam diu nobis accidit, *Francisce* „ charissime, jucundius, quàm quòd to- „ tus Galenus ad nos venit, ex tuâ „ magnificentiâ. Auctor per se gratiosus „ est, mihi verò peculiari quodam vel „ sensu vel judicio adamatus: nec omni- „ no falsum est, quod Philosophus ille „ dixit, *Dulcissimam esse rem, accipere*: „ tamen hic mihi plus voluptatis attulit a- „ nimus

ceri ann. 1518. excusum HIERONYMO ROSCIO *Patavino* Medico nuncupavit, in cujus Epistolâ leguntur hæc: —— *Nos autem eo consilio, HIERONYME clarissime, hæreditatem ALDI, quem loco patris habebamus, adire voluimus; ut illam integram filiis ejus, qui ex* (a) *sorore nostrâ suscepti essent, conservaremus: atque ea omnia curare, quæ non minùs ad nomen ejus illustrandum pertinerent, quàm ad amicos, quos complureis nobis reliquit, colendos, & omni officiorum genere amplectendos. Quod quanquam in omnibus aliis facere soleo, explicare tamen non satìs possum, quanto desiderio quotidie magìs flagrem, ut intellegas officia, & studia, quæ à me tibi præstantur, non jure veteris amicitiæ, summæ'que necessitudinis inter domum nostram, ac te jam pridem constitutæ præstari, sed incredibili opinione doctrinæ & judicii* &c. Idem in Editione PRISCIANI ann. 1527. Indici Erratorum præfixit hæc: FRANCISCUS ASULANUS Studiosis S. D. *Sedulo dedimus operam, studiose Lector, ut* PRISCIANUM *tam emendatum haberes, quàm & tu optabas, & operâ illius effectum est, quem huic rei præfecimus. Sed nôsti probè, nos quoque homines esse, hoc est, imbecillitati naturæ subjectos: nemo unus naturâ tam solers, nemo arte & industriâ tam cautus, ut non in aliquibus aliquando labatur; ergo post absolutam Impressionem aliquot errores adnotavimus: Quòd si qui alii tibi occurrunt, illos planè scito nullius momenti futuros, quicquid igitur, & qualecunque est, quod offerimus, boni consule, & vale.*

Præter *Aldinam*, cui ALDUS ipse, dum in vivis esset, & ALDI socer vitam suam impenderunt, Officinam', aliæ erant iis temporibus in *Italiâ* celeberrimæ.

Romæ, in *Quirinalis* Collis Gymnasio fervebat Prælum nobilissimum apud ANGELUM COLLOTIUM; ex quo (b) HOMERI *Græcus*

„ nimus in me tuus, etiamnum memor „ veteris amicitiæ, quàm vel donum ipsum, vel Auctoris gratia. Aut me fallit animi præsagium; aut hæc Editio „ conciliabit tibi non parum & nominis & „ compendii. Æmulos non est quòd verearis, ut sit hic qui velit, non est qui „ possit. Utinam detur occasio referendæ „ gratiæ, nam reponere malim quàm agere. Interim adnitar, ut quicquid è „ tuâ prodit Officinâ, quanquam nihil „ non est gratiosum apud viros eruditos, „ fiat gratiosius. Felix juventus, quæ in „ hoc sæculum incidit: nam repubescendi „ votum mihi sit ἀνεμώλιον. Potes & „ meum nomen isthìc reddere vendibilius, „ si lucubrationes meas aliquot, pias, præ„ sertim, tuâ digneris Officinâ: Quales „ sunt: *De misericordiâ Domini*, *De modo orandi*, *Commentarioli in quatuor Psalmos*, *Paraphrases in Novum Testamentum*. „ *Paraphrases* tamen te nolim attingere, „ nisi misero quædam loca castigata. Mittam autem, simulatque cognovero „ tuum animum. Patri, Fratri, reliquæ'que Familiæ multam ex me salutem „ dices. Bene vale. *Basileâ* 3. *Septembris*, Anno 1526.

(a) Ergo, si *Francisci* ASULANI soror ALDO nupserit, *Andreæ* ASULANI, qui ALDI fuit socer, filius erat *Franciscus*.

(b) In cujus Editionis initio:

LECTORI. HOMERI Interpres pervetustus. *Infinitis propemodum malignitate tempo-*

Græcus Interpres vetustus anno 1517. proximo (a) SOPHOCLIS *Scholiastes*, Opera exactissima & elegantissima, prodierunt, nec sinè (b) JOANNIS LASCARIS recognitione.

Florentiæ, Typographicam in Græcis & Latinis magnâ cum laude excolebat (c) PHILIPPUS JUNTA unà cum (d) BERNARDO JUNTÂ. (e) PHILIPPUS vitâ functus est anno circiter 1518. Lilium erat Insigne JUNTARUM typographicum, cum hôc aliquando lemmate [*Nil candidius*]. Subscribebat nonnunquam PHILIPPUS [F. G.] litteras initiales sui nominis [(f) FILIPPUS GIUN-

temporum laceratus plagis Mediceum, *olim* Quirinalis *jam* Caballini *Montis*, *Gymnasium adii: ibique haud parvo negocio in integrum restitutus: purus nitidúsque ac mille fratribus auctus matris fœcundissimæ Chalcographorum artis beneficio: in lucem prodeo: parentis generosæ studiorum professionis penetralia reserans. Debes id quoque, Lector candide, LEONI decimo Pontifici maximo, cujus providentiâ ac benignitate Gymnasium nuper institutum viget, frugisque bonæ testimonium perhibens bona sua studiosis perquam liberaliter impertit. Vale.*

Et in fine

LEO P. P. X. ——— *Cùm dilecti filii adolescentes Gymnasii nostri in* Quirinali *Colle per nos constituti Græcis artibus incumbentes hanc antiquissimorum & nunquam antehac impressorum* HOMERI *Auctorum interpretationem formis excudendam curaverint: Nos consideratâ Operis utilitate: & fructu maximo: Qui ex tanti támque illustris Poëtæ expositione ad studiosos perventurus est: & simul habitâ ratione laborum & impensarum, quas Chalcographi in excudendum Librum contulere: operæ pretium facere visi sumus: si ad eam rem juvandam favorem & auctoritatem nostram adjiceremus. Ne quid igitur in præjudicium Gymnasii fraudémque & detrimentum dictorum Impressorum committatur: volumus & mandamus: ne quis eos ipsos Auctores decennio proximè futuro imprimere, aut imprimi facere: aut impressos venundare: venundandósve dare ullis in locis audeat sinè licentiâ Gymnasii præfati: aut ejus curam gerentium.* &c.

Ἐτυπώθη ἐν Ῥώμῃ, παρὰ τὸν Κυρίνου λόφον· ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εὐγενοῦς καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς, προξένουτε τῶν λογίων καὶ κηδεμόνος ἀρίστου Ἀγγέλου τοῦ Κολλωτίου τῶν ἀποῤῥητῶν γραμματέως τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ. τῆς δὲ ἀναῤῥήσεως τοῦ παναγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου Λέοντος πάπα δεκάτου ἔτει πέμπτῳ.

(a) In initio; *Commentarii in septem Tragœdias* SOPHOCLIS: *quæ ex aliis ejus compluribus injuriâ temporum amissis, sola superfuerunt: Opus exactissimum: rarissimúmque in Gymnasio* Mediceo Caballini *Montis*, *à* LEONE *Decimo Pont. Max. constituto recognitum: repurgatúmque: atque ad communem studiosorum utilitatem in plurima Exemplaria editum, non sinè privilegio: ut in cæteris.*

In fine; Ἐτυπώθη ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ παρὰ τὸν Κυρίνου λόφον γυμνασίῳ οὐκ ἄνευ προνομίου. ἔτει ἕκτῳ τῆς ἀναῤῥήσεως Λέοντος δεκάτου τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. τῆς δὲ ἐνσάρκου οἰκονομίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ.

(b) Lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 268. lin. 11. & pag. 287. lin. 6.

(c) Inclaruit anno 1497. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 256.

Jugement des Savans sur les Imprimeurs p. 11.] „ Les JUNTES étoient venus de „ *Lyon*, & tenoient le second rang dans „ l'*Italie* après les MANUCES.

(d) Anno 1515. ARISTOPH. *Comœd.* operâ *Philippi* JUNTÆ; & THESMOPH. & LYSISTRAT. operâ *Bernardi* JUNTÆ.

(e) Ann. 1517. 20. *Maii.* sumptu *Philippi* JUNTÆ; & ann. 1519. ALDI *Gramm.* per hæredes *Philippi* JUNTÆ mense *Januario.*

(f) Pro PH, sive φ, apud Veteres frequenter usurpabatur. Lege DAUSQ. *Orthograph.* ann. 1632. pag. 43.

(a) Ἐτυ-

GIUNTA], uti in illâ elegantissimâ, quæ ARISTIDIS prima & princeps fuit ann. 1517. Editione. Huic EUPHROSYNUS BONINUS Physicus *Florentinus* Epistolam ad BERNARDUM MICHELOTIUM Episcopum *Forolivienſem* præmisit in Typographi laudem. *Quamobrem* (ait) *ut facilè quivis & legere & legendo ſeipſo melior reddi poſſit*, PHILIPPUS JUNTA *Bibliopola tuæ reverentiæ obſervantiſſimus multa & Latinorum & Græcorum Authorum Volumina cudere hactenus pulcherrimis curavit typis; núncque Græci* ARISTIDIS *Operibus ſummam Diis concedentibus impoſuit manum.* Et Diploma Pontificium sic se habet. LEO *P. P. X. Dilectis filiis* PHILIPPO DE GIUNTIS *& ejus filiis Bibliopolis* Florentinis. —— *cùm vos* PLATONEM *Latinum & alios quàmplurimos Libros tam Latinos quàm Græcos longè meliores illis, qui paſſim circumferuntur, habeatis, eósque imprimere* —— *cupiatis, dubitetísque ne alii eosdem Libros* &c. *nos* —— *omnibus* —— *ne* —— *intra decennium* —— *reimprimere* —— *audeant* —— *mandamus* &c. Et ad calcem Libri, *Impreſſum bonis avibus optatam contigit metam hoc* ARISTIDIS *Opus* Florentiæ *ſumptibus nobilis viri* PHILIPPI JUNTÆ *Bibliopolæ.*

Cùm de Typographis, qui Græcis Editionibus decus meruerunt, sermo hìc inciderit; meritò inter illos suus erit locus (a) EUCHARIO GERVICORNO, qui anno 1517. *Coloniæ Horas* VIRGINIS septémque *Pſalmos Pœnitentiales*; annóque eodem MUSÆUM Græcis characteribus non illepidis impressit. Idem postea anno 1521, mense *Auguſto*, MACROBII Opera, in quibus ex HOMERO plurima loca Græcè citantur; & eodem anno, mense *Martio* HERONE (b) FUCHS, apud sanctam *Coloniam* vulgavit. In illis edendis laboravit ARNOLDUS *Veſalienſis*, præmissis Epigrammatibus binis, Græco & Latino, cum Præfatione ad Lectorem; in his (c) GODOFRIDUS HITTORPIUS, qui Epistolam ad PHILIPPUM MELANCHTHONEM præfixit, eundem laudans, quòd *nondum triginta annos natus, in omni humanitatis ſtudio adeò ſit provectus. Curavit* (inquit) *ſummâ cum diligentiâ excudi Libros* QUINTILIANI; *quo viro nemo quicquam accuratiùs, nemo melius ſcripſit. Niſi*

(a) Ἐτυπώθη Κολωνίας παρ' Εὐχαρίῳ τῷ Ἐλαφοκέρωτι. *Impreſſum* Coloniæ *apud* EUCHARIUM CERVICORNUM.

(b) Hic FUCHS anno 1522. excudit CICERONIS *Libros Rhetoric. ad* HERENN. & *de Inventione*; ubi vocatur HERO ALOPECIUS, nomine *Germanico* in *Græcum* converso; nam ἀλώπηξ apud *Germanos* FUCHS, apud *Anglos* FOX. In hujus Libri fronte Vulpes uvam captans affingitur.

(c) Hic antea (ut dictum est) anno 1512. cum LUDOVICO HORKEN *Johanni* PHILIPPO *Pariſiis* artem exercenti impensas præbuerunt. Non novum tunc erat, Typographum munus Correctoris aliquando obire. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 294.

(a) Vol.

Nisi fortè PHILELFUS *aliquis è Cœlo nobis descendat, quem in hôc viro nescio quæ offendat Hispanitas; quique ex oratore (si Diis placet) repentè faciat aratorem. Danda fortassis homini venia, qui ne cum* LAURENTIO ὁμοψηφεῖν *ullâ in re videretur, maluit in hanc peccare partem.* —— *Ego quicquid operæ à nobis in hos Libros impensum est, tuo nomini dedico.* &c.

Italiæ meritò gratulandum est, quòd illìc primùm & *Græca* & *Hebræa*, utì (a) ortum habuit, ita deinceps maximè inclaruerit Typographia.

Soncinum, *Mediolanensis* Ducatûs oppidulum, sui nominis obscuritatem Artis ibi excultæ celebritate dispulit. Ibi enim *Judæi* sua præla instituere & Typographiam exercere cœperant, indè per totam se paulatim sparserant *Italiam*. At Christiani, *Judæis* licèt in typis *Hebraïcis* tractandis tempore cesserint, labore tamen & industriâ cedere noluerunt.

Inter Christianos primus *Hebraïcos* characteres (b) tentavit ALDUS; & eâ Linguâ Opus ingens, quod nunquam ipsi licuit eniti, animo diu conceperat. (c) *Parisiis* postea, FRANCISCO TISSARDO duce GORMONTIUS *Hebraïcam* dedit *Grammaticam*; *Psalterium* deinde *Genuæ* PETRUS PORRUS, & *Coloniæ* JOANNES POTKENIUS; Biblia *Compluti* ARNALDUS GULIELMUS DE BROCARIO. De his antea prolixè satìs egimus. Psalterium Hebræum *Basileæ* (d) Anno 1516. in 24.° CONRADI PELLICANI & SEBASTIANI MUNSTERI curâ emisit JOANNES FROBENIUS; & anno 1518, inter D. HIERONYMI Opera (e) AMERBACHIUS. Anno etiam 1518. *quinto decimo Calendas* Martias *summâ cum diligentiâ impressum est* in fol. PETRI GALATINI (f) *Opus de arcanis*

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 83. 182.
(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 239.
(c) Vide prius, ubi TISSARDI facta est mentio.
(d) LONG, *Biblioth. Sacr.* Tom I. p. 132. & Tom II. p. 461.
(e) De hôc prius.
(f) *Peractum est atque* MAXIMILIANO *Cæsari dedicatum*, Barii *anno* M.D.XVI. *pridie Nonas* Septembris; *Pontificatûs* LEONIS X. *anno quarto, regnantibus utriusque* Hesperiæ *Regibus*, JOANNÂ & CAROLO *ejus filio*; *auspiciis* LAURENTII PUCII *Cardinalis*; *favente* ISABELLÂ DE ARAGONIÂ, Mediolani *ac* Barii *Duce*: *impressum verò* Orthonæ maris *anno* M.D.XVIII. (& ibi adduntur hæc) *Ubi sacratissimæ Reliquiæ Divi* THOMÆ *Apostoli, in pretiosissimo monumento, ex lapide onychino exciso, honorificentissimè recondita, integræ atque indivisæ quiescunt. Ut sancta* BRIGIDA *in revelationibus sibi divinitus factis attestatur. Quas ego reliquias & oculis videre & manibus attrectare merui. Ubi & inter cætera miracula, meritis beatissimi* THOMÆ *coruscantia, in cacumine turris sive campanilis Basilicæ illius Apostoli, quoddam mirabile lumen instar facis accensæ apparere solet. Quod etsi frequentiùs nocturno tempore, ac tempestate validâ ingruente, videatur, (sicut ipse bis jam vidi) in signum quod ilico tempestas illa cessatura sit; quandoque*

nis Catholicæ veritatis ex Judaïcis *Codicibus excerptum*; Orthonæ maris *per* HIERONYMUM SUNCINUM. Ad calcem adjiciuntur correctiones dictionum perperam impressarum tribus paginis comprehensæ.

Lectorem etiam Author ibidem monuit; *mendosè scripta Impressoribus imputentur. Solent enim sæpenumero hujus generis viri cuncta ferè congruenter scripta usque adeò pervertere, vitiare, corrumpere; ut vix omnino eorum mendæ castigari queant.*

Hactenus apud cùm *Judæos* tum Christianos *Hebraïca* feliciter processerat Typographia; in quâ excolendâ omnes facilè superavit, (a) *noménque suum omnium sæculorum memoriæ sempiternæ consecravit* DANIEL BOMBERGUS, *Antuerpianus*, (b) multis Hebræorum Bibliorum Rabbinicorúmque Voluminum Editionibus, earundem accuratâ (c) correctione, eleganti typorum formâ, nitore solidæ chartæ purissimo, per annorum ferè quadraginta spatium, omnium iis temporibus Artificum princeps; nec minus famæ in Hebraïcis, quàm ALDUS in Græcis, consecutus. In ejus laudem quædam (d) Epigrammata conscripserunt FRANCISCUS ROSETUS *Veronensis*, & PETRUS ROSETUS.

FRAN-

doque tamen in die, Sole in nostro hemisphærio existente, cœlóque sereno illud quoque (ut ab iis, qui viderunt, accepi) videri contigit. Quæ quidem res non est inter postrema miracula computanda; quibus Deus ipse Sanctos suos, ad gloriam sui nominis, & ad nostræ fidei confirmationem, ad nostrámque utilitatem, honorare nunquam desistit. LAUS DEO. Nova hæc certè est, & mira prorsus ac inusitata, quam suo Libro operoso sanè & erudito *Petrus* GALATINUS adtexere voluit, coronis.

(a) VALER. AND. *Biblioth. Belgic.* p. 169.

(b) CHEVILLER. p. 268.

(c) Id. p. 268.] „ *Joseph* SCALIGER „ en parle de cette maniere : BOMBERGUE ——— a si bien imprimé les Livres Hébreux. Les *Juifs* corrigeoient „ & présidoient à l'Imprimerie. Il a imprimé des Livres pour plus de quatre „ millions d'or. Il a imprimé tant de bel- „ les Bibles ; avec les Rabbins trois fois. „ *Scaligerana* pag. 174. Et BARTOLOCCI „ dans le premier Tome de sa *Bibliotheque* „ *Rabbinique*, p. 34. DANIEL BOMBERGUS *Antuerpiensis* de Literis Hebraïcis optimè meritus, qui *Venetiis*, ex „ *Ganz*, omnium primus in eâ Urbe cœpit Libros Hebraïcos cudere, magnâ & „ fere incredibili diligentiâ, tam in correctionibus, quàm in qualitate characterum & chartæ: ita-ut post illum semper in deterius Hebraïca Typographia „ abierit.

Quod addit BARTOLOCCIUS de Hebraïcâ Typographiâ post BOMBERGUM semper in deterius abeunte, ægre admittetur, cùm multi postea Typographi & (1) *Venetiis* & (2) *Parisiis* multisque aliis in locis extiterint in hôc typorum genere celeberrimi.

(d) Hæc leguntur præfixa *Grammat. Heb.* in ædib. BOMBERG. 1523.

(a) CHE-

(1) CHEVILL. p. 269.] „ Après BOMBERGUE les plus célèbres Imprimeurs de *Venise* en Hebreu, sont les JUSTINIANI, ZANETTI, DE GARA, DE BRAGADINIS, & autres. C'est „ *Venise* où on a le plus imprimé de Livres Hébreux. De tous ceux qui paroissent dans les Bibliothe- „ ques de *Paris*, près de la moitié se trouvent imprimez dans cette Ville-là.

(2) *Robertus* STEPHANUS, *Gulielmus* MORELIUS, *Christianus* WECHELUS, *Martinus* JUVENIS. &c.

FRANCISCUS ROSETUS *Veronen.* P. A. F.
DANIELI BOMBERGO, S. D.

Devinxit tua me, *Daniel*, tibi maxima virtus:
Devinxit ſtudium, relligióque ſimul.
Sæcula dum noſtra hæc libris melioribus auctas,
Nec divina ſinis ſcripta perire ſitu.
Dum ſacrum in lucem eloquium, & *Samaritida* Linguam
Cornigeri & profers enthea verba ſenis. &c.

PETRUS ROSETUS. F. F. *ad Lectorem.*

En tibi *Bombergus*, lector ſtudioſe, leporis
Judaïci excudit *Daniel* primordia, certum
Unde iter ad ſacri Divina Volumina *Moſis*
Carpere mox valeas, & vera ediſcere poſſis.

Idem ad eundem.

Gittai ſermonis habes elementa libellum
Unde brevi doctus tempore lector eas.
Hunc tibi *Bombergus* recutito Dogmate pollens,
Pro cunctis *Daniel* dat bene Grammaticis.

Vocalis *a* (*Kametz*) in *Daniel* malè corripitur.

Prima apud BOMBERGUM Bibliorum Editio à quibusdam (a) anno 1511. veriùs autem (b) 1518. aſſignatur: BOMBERGUS in

(a) CHEVILLER. p. 268.] „ BARTOLOCCI dans le premier Tome de ſa „ *Bibliotheque Rabbinique* p. 434. BOMBERGUS *ſub* FELICE PRATENSI *in Hebraïcis bene inſtructus*, *Chalcographiam* „ *pro Libris Hebraïcis imprimendis multis* „ *ſumptibus & incredibili labore officinam a-* „ *peruit*, *& anno Mundi minoris ſupputa-* „ *tionis* 271. CHRISTI 1511. *primum* „ *Codicem Sacrorum Bibliorum cudere cœpit* „ *in* 4. *poſteà ſubſecuti ſunt infiniti propemo-* „ *dum Libri Hebraïci ab eo impreſſi ſummâ* „ *diligentiâ*, *ita-ut nullus alius eum vicerit.* „ C'eſt lui qui commença l'Impreſſion du „ *Talmud* l'année 1520, qu'il n'ache- „ va que quelques années après. Elle „ eſt dans la Bibliotheque de *Sorbonne* „ en onze Volumes *in fol.* C'eſt le plus „ grand Ouvrage en Hebreu qui ait paru. Et BUXTORF. in *Biblioth. Rabbinic.*] *Biblia Hebraïca in* 4. *excudere cœpit primò* Venetiis DANIEL BOMBERGUS, *anno* 1511. At verò neque hanc, neque aliam 1491. (in Lib. 3. *de Bibl. Text. Origin.*) memoratam unquam extitiſſe *Jacobus* LE LONG evicit.

(b) LONG, *Biblioth. Sacr.* Tom. I. p. 99. & WALTON. in *Prolegomen.* CIV. 14. & BUXTORF. in *Biblioth. Rabbin.*] „ Biblia Hebræa in folio imprimi cœpta *Ve-* „ *netiis* ann. 1515. & edita (נצח 278. „ i. e. juxta æram Chriſtianam) 1528, ſtu- „ dio imprimis FELICIS PRATENSIS, cujus „ ductu & auſpiciis BOMBERGUS litteras „ He-

in priore illâ FELICIS PRATENSIS, in proximis plerisque (a) R. JACOBI *Ben* CHAIIM operam adhibuit. De Bibliorum (quæ BOMBERGUS edidit) tempore & numero viri multi eruditi (b) erraverunt; utrumque nemo mihi videtur certiùs & accuratiùs, (c) quàm doctiss. Vir P. JACOBUS LE LONG, definiisse.

Præ-

„ Hebraïcas (nonnisi post ann. 1515.) „ primùm didicit, & per typographiam „ mirificè propagavit. Continet ista Editio textum Biblicum, Targum & variorum Rabbinorum Commentaria. Ea „ LEONI X. à FELICE PRATENSI „ nuncupata est cum Latinâ Præfatione, „ in quâ leguntur hæc: ——— DANIEL BOMBERGUS *neque labori neque sumptibus parcens, publicæ utilitatis gratiâ, plurimis collatis Exemplaribus hosce libros studio nostro, fide & diligentiâ castigandos, imprimendos curavit: rem equidem perdifficilem, nec ob id ab aliis hactenus tentatam.* ——— Venet. *ann.* 1517. „ Resecuit „ ex Rabbinorum Libris ea, quæ Religioni Christianæ erant adversa; quod etiam præstiterunt, qui sequentes hujusmodi Bibliorum Editiones procurârunt. „ Hanc Editionem vehementer reprehendit ELIAS LEVITA in Præfatione Libri III. *Hassoreth* propter notas *Masorethicas* isti Editioni ad marginem adjectas, suadens, ut nullus ad eas animum „ ponat. *Nam*, inquit, qui *apposuit eas non potuit discernere inter dextram & sinistram suam, quia non fuit* Judæus, „ (ELIAS nescivit, quòd FELIX PRATENSIS, qui notas istas adjecit, Judaismo „ relicto Christianam fidem susceperat) „ *& in* Masorâ *nil quicquam intellexit.* „ &c.

(a) SIMON *Hist. Critiq. du Vieux Testam.* edit. 1680. p. 574.] „ Pour ce qui „ est des Bibles imprimées, il y en a un „ très-grand nombre, & de toutes les façons. On doit préferer celles qui ont „ été imprimées par les *Juifs* à celles qui „ ont été imprimées par les Chrétiens. Il „ y a tant de minuties à observer, soit pour „ les Points-Voyelles, soit pour les Accens, dans l'Impression des Bibles Hebraïques, qu'il est difficile que les Chrétiens puissent réüssir dans ces sortes „ d'Ouvrages.

„ BOMBERGUE a imprimé un grand „ nombre de Bibles Hebraïques à *Venise* „ dans toutes sortes de formes; mais l'Édition la plus correcte de toutes est celle qu'il a donnée *in folio* avec les Paraphrases Chaldaïques & les Commentaires de plusieurs Rabbins sur le Texte „ de l'Ecriture, en y joignant aussi la „ grande & la petite *Massore* avec une „ Préface de R. JACOB HAIIM Autheur „ du Recueil de la *Massore*. Avant cette „ Edition, BOMBERGUE en avoit donné une autre *in folio* en 1517. qui est dédiée au Pape LEON X. où l'on trouve „ aussi les *Targums* ou Paraphrases Chaldaïques avec les Commentaires de plusieurs Rabbins: Mais ELIAS LEVITA „ & les plus savans Juifs n'estiment point „ cette Edition à cause de la confusion qui „ se trouve dans la petite *Massore*, laquelle est aux marges. FELIX PRATENSIS qui en a pris le soin n'ayant pas eu „ une connoissance assez parfaite de la „ *Massore*, n'a pu réüssir dans son Recueil „ des diverses leçons. Si l'on veut donc „ avoir une Bible Hebraïque plus exacte; „ il faut avoir recours à l'Edition de BOMBERGUE *in folio*, où l'on trouve au „ commencement la Préface de R. JACOB HAIIM qui a compilé le premier „ tout ce qu'il a pu recueillir de *Massore*.

(b) BARTOLOCCIUS, & BUXTORFIUS in locis suprà citatis.

(c) *Biblioth. Sacr.* T. I. p. 101, 102, 103, 104, 105.] „ Editiones *Danielis* „ BOMBERGI in fol. cum Comment. „ Rabbin. ann. 1518. operâ FELICIS „ PRATENSIS; & ann. 1526. studio R. „ JACOB. F. HHAIIM. Et in 4. ann. „ 1518. & ann. 1521. operâ fratrum filiorum BARUC, mense *Alul.* & ann. 1525. „ (quæ Editio continet duntaxat Pentateuchum & quinque *Megilloth.*) & ann. „ 1528. mense *Adar*, operâ *Cornelii* „ BARUC, & ann. 1533. & ann. 1544. „ operâ *Cornelii* ADELKIND.‘

Scali-

Præter Typographos jamjam memoratos multi alii in variis *Europæ* partibus artem exercebant. Inter quos emicuit JOHANNES SCHOEFFER patre PETRO SCHOEFFER & avo JOHANNE FUST prototypographis haud indignus: qui *Moguntiæ* excudit anno 1503. (a) TRISMEGISTUM Latinè; 1515. (b) *Trithemiarum* Historiarum Breviarium; 1516. (c) *Mendensis* Ecclesiæ Breviarium; 1517. (d) ÆNEÆ SYLVII Libellum *de aulicorum miseriis*; 1519. (e) TITUM LIVIUM; 1522. (f) ERASMI *Enchiridion*

Scaligeran. Poster. p. 34. 35.] BOMBERGUS *edidit ter Thalmud. Nunquam edidit, quin constiterit* 100 *millibus coronatorum: edidit libros pro* 3 *millionibus, & sunt correctissimi. Debent corrigi à* Judæis; *alioquin semper erunt menda.*

Isaacus VOSSIUS (in Epistol. Dedicat. *de Sybill. Oracul.*) scribit BOMBERGUM omnes suas amplissimas opes impendisse in stipendia aliquot *Judæorum*, qui punctis vocalibus recognoscendis operam darent, centuriis solvenda; & ex ejus Officinâ puncta illa originem duxisse. At verò ignorabat & Biblia & Libros Hebraïcos ante annum 1515. (quo BOMBERGUS suam primam Bibliorum inchoavit editionem) cum punctis illis fuisse excusos. E. G. Pentateuch. *Ulyssipone* 1491. (LONG, *Biblioth. Sac.* T. I. p. 125.) TISSARD. Gramm. Hebr. *Paris.* 1508.

(a) Cum hâc inscriptione: *Desideratissimo* CHRISTI JESU *optimi Maximi auspicio vel maximè fretus, extremam sanè quam lepido huic Opusculo manum imposuit spectatissimus ille vir*, Joannes *cognomento* OPILIONIS, *primarius civis Metropolitanæ Urbis* Moguntinæ: *felicissimâ eorum propagine satus, qui divinam ferè Chalcographiæ artem propitiis fatis invenerant: Anno Virginei partûs* M. D. III. *Octavo eid.* Aprilis. *Proinde, Lector, vale, siquidem lecta boni æquique consulueris; sin minùs, efficiat pientissimus indulgentissimúsque Parens ille Deus è vestigio resipiscas. Iterum atque iterum vale, humanissime Lector. Impressum atque expletum est divinum præsens Opusculum, in nobili Urbe* Moguntinâ *Artis impressoriæ inventrice illuminatriceque primâ. Per* Joannem SCHOEFFER, *Anno Domini* M.D.III. *in vigiliâ Palmarum.*

(b) *Impressum & completum est præsens Chronicarum Opus an. Domini* M.D.XV. *in vigiliâ* MARGARETHÆ *virginis, in nobili famosâque Urbe* Moguntinâ *hujus artis impressoriæ inventrice primâ, per* Joannem SCOEFFER *nepotem quondam honesti viri* JOAN. FUST *civis* Moguntini, *memoratæ artis primarii auctoris, Qui tandem imprimendi artem proprio ingenio excogitare specularíque cœpit an. Do. incarnat.* M.CCCC.L. *Indictione decimâ tertiâ, regnante illustrissimo Imperatore* FREDERICO III. *præsidente Sanctæ* Moguntinæ *sedi Reverendissimo in* CHRISTO *Patre Domino* THEODORICO PINCERNÂ DE ERBACH *Principe Electore. Anno autem* M.CCCC.LII. *perfecit, deduxitque eam (Divinâ favente gratiâ) in Opus imprimendi (operâ tamen ac multis necessariis adinventionibus* Petri SCHOEFFER *de* Gernsheim *ministri suique filii adoptivi) cui etam filiam suam* Christinam FUSTIN *pro dignâ laborum multarúmque adinventionum remuneratione nuptui dedit. Retinuerunt autem hi duo jam prænominati*, Joannes FUST & Petrus SCHOEFFER, *hanc artem in secreto (omnibus ministris ac familiaribus eorum, ne illam quoquo modo manifestârent, jurejurando adstrictis) quæ tandem anno Domini* M.CCCC.LXII. *per eosdem familiares in diversas terrarum provincias divulgata haud parvum sumpsit incrementum.*

(c) Cum eâdem inscriptione.

(d) *Ex Officinâ littterariâ* Joannis SCHŒFFER Moguntini. Et in fine; *per* Joannem SCHŒFFER *Typographum sanè quàm accuratum* Moguntiaci, *ubi divinum inventum stanneis typis excudendi Libros primò natum. Pridie Nonas* Julias M. D. XVII.

(e) De quo Libro consule Catalogum sequentem.

(f) *Ex ædidus* Joannis SCHŒFFER *mense* Decembri M. D. XXII.

(a) Mo-

chiridion militis Christiani; 1523. (a) PROSPERI Libellum *de gratiâ Dei & libero arbitrio* &c. patriis Insignibus in plerisque editionum suarum affixis.

Anno 1501. *Noribergæ*; HIERONYMUS HOLCELIUS civis *Nurembergensis*, AMBROSIUS NUEBER:
Rhegii; BENEDICTUS (b) MANZIUS *Carpensis* impensis SIMONIS BOMBASII & Sociorum PONTICI VIRUNII & Presbyteri (c) DIONYSII BERTOCHI:
1502. *Argentinæ*; MARTINUS (d) FLACCUS junior MATHIÆ SCHURER consobrini sui operâ usus:
Spiræ; (e) PETRUS DRACH pro BERNARDO DE BREYDENBACH:
Venetiis; BERNARDINUS GUERRALDUS *Vercellensis*:
Cadomi; MICHAEL ANGIER:
Rothomagi; JOANNES RICHARD:
. . . . . . JACOBUS PFORTZHEMIUS civis *Basiliensis*:
1503. *Venetiis*; (f) PETRUS LIECHTENSTEIN *Coloniensis*:
Phorcæ; THOMAS ANSHELMUS *Badensis*:
Lugduni; JACOBUS SACON:
1504. *Noribergæ*; JOANNES WEISSENBURGER (g) Sacerdos ductu JOANNIS STABII:
Neapoli; SIGISMUNDUS MAYR:
Mediolani; JOANNES (h) ANGELUS SCINZENZER impensis JOANNIS JACOBI & fratrum DE LIGNANO:
Lugduni; CLAUDIUS DAVOST aliàs DE TROYS pro JACOBO HUGUETAN:

Lon-

(a) Moguntiæ *in ædibus* Joannis SCHŒFFER *mense* Decembri M.D.XXIII. Joannes SCHŒFFER *Chalcographus Lectori*. — *ne à materno avo meo* Joanne FAUST, *& carissimo mihi patre* Petro SCHŒFFER, Moguntinensibus *civibus, degenerarem, qui Chalcographicen primi omnium in hâc Urbe invenerunt & exercuerunt*. &c.

(b) De quo Vol. I. *Annal. Typogr.* p 256.

(c) Hic antea imprimebat anno 1496.

(d) Forsan filius *Martini* FLACHEN, qui imprimebat *Argentinæ* 1475.

(e) De quo vide ann. 1497.

(f) Hujus operâ usus est *Daniel* BOMBERGUS. Affinis forsan fuit *Hermanni* LIECHTENSTEIN, cujus mentio antea ann. 1475. 1477.

(g) Vide Catalogum sequentem ann. 1511.

(h) Affinis (ut conjicio) *Ulderici* SCINZENZELER, de quo ann. 1479.

(a) CAILLE

Anno 1504. *Londini*; GULIELMUS FANQUE regius Impressor:
1505. *Lipsiæ*; MELCHIOR LOTTER:
Burgi; (a) PETRUS DE SARTIERES:
1506. *Romæ*; JOANNES BESICKEM *Alemanus* impensâ JACOBI MAZZOCHII *Romanæ* Academiæ Bibliopolæ:
Mediolani: JOANNES DE CASTELLIONO:
Londini; WILHELMUS BRETTON:
1507. *Florentiæ*; FRANCISCUS CARTOLAIUS:
Basileæ; MICHAEL FURTER:
Lugduni; VINCENTIUS (b) *de Portonariis de Tridino de Monteferrato*:
. . . . ERHARDUS OEGLIN civis *Augustensis* & JOANNES (c) RYMANUS Librarius & Bibliopola:
1508. *Pisauri*; (d) HIERONYMUS DE SONCINO:
Venetiis; MANFREDUS DE BONO:
Antuerpiæ; HADRIANUS DE GERGIS:
Lugduni; JOANNES CABILLER:
1509. *Mediolani*; JACOBUS FERRARIUS; PETRUS MARTYR MONTEGATIUS:
Vicetiæ; HENRICUS & JOANNES MARIA:
1510. *Augustæ Vindelicorum*; JOANNES OTHMAR:
Parmæ; OCTAVIANUS SALADIUS & (e) FRANCISCUS UGOLETUS:
Lugduni; STEPHANUS BALAND:
1511. *Pisauri*; GERSOMUS *Soncinas*:
Lipsiæ; WOLFGANGUS *Monacensis* expensis GEORGII RELNER:
Venetiis; (f) AUGUSTINUS *de Zannis de Portesio*:
Rothomagi; PETRUS (g) OLIVIER:

Anno

(a) CAILLE p. 50.] „ A' *Bourges* „ environ l'an 1500. il y avoit un Libraire „ nommé *Pierre de* SARTIERES, qui fit „ imprimer à *Paris* par *Berthold* REMBOLT „ *Lectura* LUCÆ DE PENNA *Doctoris Galli* „ *in tres posteriores Libros Codicis* in fol. „ en 1505.

Hujus Libri, sed in *Italiâ* impressi, mentio fit in *Biblioth.* SIMLERI.

(b) Qui (ut puto) imprimebat anno 1536; cujusque Insigne Angelus *Gabriel*, cum his Angelicæ Salutationis verbis; *Ave gratiâ plenâ, Dominus tecum.*

(c) Hic antè imprimebat *Hagenoæ* ann. 1497. & postea 1514.

(d) Hic anno 1516. imprimebat *Fani.* & anno 1518. *Orthonæ maris.*

(e) Affinis forsan ANGELI UGOLETI; de quo 1493.

(f) Affinis forsan *Bartholomæi*, de quo Vol. I. *Ann. Typogr.* p. 187.

(g) Hic anno 1515. imprimebat *Cadomi.*

(a) Hic

Anno 1512. *Noribergæ*; FREDERICUS PEYPUS:
Wittenburgii; JOANNES *Viridimontanus*:
Mediolani; LUDOVICUS *de Bebulco*:
Papiæ; JACOBUS *de Burgofranco* sumptibus ALOYSII *de Castello Comensis* ac BARTHOLOMÆI *de Morandis Bergomensis* sociorum:
Venetiis; GEORGIUS DE RUSCONIBUS *Mediolanensis*:
Lugduni; (a) NICOLAUS DE BENEDICTIS, GILBERTUS DE VILLIERS *Borbonnius* impensis VINCENTII *de Portbonartis* & CONSTANTINI FRADIN:
1513. *Metis*; . . . .
Forosempronii; OCTAVIANUS PETRUTIUS:
1514. *Hagenoæ*; HENRICUS GRAN impensis JOANNIS RYNMAN *de Oringau*:
Wittenburgi; GRUNENBERGUS:
Viennæ; (b) HIERONYMUS VIETOR & JOANNES (c) SINGRENIUS socii sumptibus LEONARDI & LUCÆ ALANTSEE fratrum civium *Viennensium*:
Venetiis; (d) SIMON DE LUERE sumptibus LAURENTII ORII *de Portesio*:
Ulyssipone; JOANNES PETRUS BONHOMINI:
Vallisoleti; . . . .
1515. *Bononiæ*; (e) HIERONYMUS DE BENEDICTIS *Bononiensis*:
Romæ; STEPHANUS GUILLERETUS *de Lotharingiâ*:
Augustæ Vindelicorum; JOANNES MILLER:
Argentinæ; MATHIAS HUPFUF:
Mantuæ; FRANCISCUS BRUSCHUS:
Valentiæ; LUDOVICUS OLIVELLUS:
Londini; JULIANUS NOTARY:
Thessalonicæ; . . . . . .
1516. *Salmanticæ*; (f) JOANNES DE PORRIS:

Anno

(a) Hic (aut alius vel affinis vel cognominis) imprimebat *Taurini* anno 1492.

(b) Hic anno 1515. imprimebat impensis *Joannis* VUIDEMAN. & anno 1518. *Cracoviæ*.

(c) Hic anno 1515. imprimebat impensis *Joannis* MECZKER.

(d) Hic imprimebat anno 1489.

(e) Hic anno 1517. *Genuæ* impressit. Erat (ut suspicor) affinis PLATONIS *de* BENEDICTIS; cujus mentio Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 188.

(f) Affinis forsan *Pauli* PORRI, qui eodem anno *Genuæ* imprimebat.

(a) Idem

Anno 1516. *Romæ*; BARTHOLOMÆUS ZANETUS:
Venetiis; JOANNES TAURINUS *de Trivio*:
Mediolani; (a) GOTARDUS PONTICUS:
Daventriæ; THEODORICUS DE BORNE:
Basileæ; NICOLAUS LAMPERTER:
Lipsiæ; VALENTINUS SCHUMAN:
Lugduni; JOANNES MOYLIN, STEPHANUS DE BASIGNANA, GORGONUS CARMELITA in Officinâ BERNARDI (b) LESCUYER, JACOBUS MYT expensis BARTHOLOMÆI (c) TROT:

1517. *Tridini*; JOANNES *de Ferrariis*:
Venetiis: ALEXANDER *de Bindonis*:
Lugduni; (d) JACOBUS SACON impensis CIRIACI HOCHPERG:

1518. *Augustæ Vindelicorum*; (e) SILVANUS OTMAR:
Parmæ; ANTONIUS DE VIOTTIS:
Oppenheim; JACOBUS KOBEL:
Argentinæ; RENATUS BECK:
Lotharingiæ; PETRUS JACOBI Presbyter:
Cremonæ; FRANCISCUS RICARDUS *de Luere*:
Basileæ; PAMPHILUS G————
Tholosæ; JOANNES *magni Joannis* sumptibus JACOBI MOLNIER & JOANNIS DE CLAUSO & JOANNIS MACÈ:

1519. *Augustæ Vindelicorum*: SIGISMUNDUS GRIM Medicus & MARCUS WIRSUNG, ERHARDUS SAMPACHIUS:
Erphurdiæ; MATTHÆUS MALER:
Florentiæ; JOANNES STEPHANUS *di Carlo da Pavia*:
Basileæ; (f) THOMAS WOLF:
Perusiæ; LEO operâ COSMI BLANCHINI *Veronensis*:
Stekelderkam; . . . . .

BIBLIA

(a) Idem (ut puto) qui GOTARDUS PONTANUS ann. 1518.

(b) Eo cognomento multi alii fuere; de quibus deinceps.

(c) De quo mentio facta est anno 1500.

(d) Qui imprimebat anno 1503.

(e) Affinis forsan *Joannis* OTHMAR, qui ibidem imprimebat anno 1510.

(f) Eo cognomento fuere *Georgius* & *Nicolaus*; de quibus Vol. I. *Annal.* p. 303.

BIBLIA Latina, cum Summariis, Concordantiis, Divisionibus, & tribus Repertoriis præpositis, tersè & fideliter impressa: *venundatur ab* JOHANNE PARVO *sub Leone argenteo Vico Sancti* JACOBI. (a) fol. in Parrhisiorum Lutetiâ. 1501.

Eadem, correcta per ANGELUM DE MONTE ULMI: *apud* PAGANINUM DE PAGANINIS. (b) 8.° . . . . . . Venetiis. 1501.

Eadem Divi HIERONYMI cum Concordantiis: *per* ANTON. KOBURGER. (c) fol. Nuremb. 1501.

BOET. Consolat. Philosoph. 4.to . . Argent. 1501.

POETÆ CHRISTIANI, cum *Homerocentron*. Græcè & Latinè; & SULPIT. *de* S^to. MARTINO; & Vita NICOLAI *Myrensis* Episcopi è Græco in Latinum translata per LEONARD. JUSTINIANUM: *apud* ALDUM. (d) 4.to . . . . Venet. 1501.

ARISTOTEL. Philosoph. Natural. Paraphrases & Introduct. Metaphys. Latinè per FABR. *Stapul.* cum Comment. JUDOC. CLICTOVEI: *Impress. per* WOLFFGANGUM HOPYLIUM *in Vico divi* JACOBI *ad Insigne* S^ti. GEORGII. (e) fol. in almâ Achademiâ Parisiorum. 1501.

APU-

(a) *Impress. in inclyto* Parrhysiorum *Gymnasio; anno Legis novæ millesimo quingentesimo primo. die* XXVIII. *mensis* Julii.

JACOB. LE LONG, in *Biblioth. Sacr.* p. 584. habet *Bibl. Latin. curâ* GABRIELIS BRUNI *ex Ordine Min. in folio Parisiis*, *Joannis Petit.* 1501.

(b) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(c) 24. *Mart.*

(d) *Mense Januario.* In hôc Codice continentur PRUDENTII Opera, PROSPERI *Aquitanici* Epigrammata super Divi *Aurel.* AUGUSTINI sententias quasdam; Hymni JOAN. *Dasmasceni*, MARCI Episcopi *Idrontis*, COSMÆ *Hierosolymitani*, THEOPHANIS, Græcè & Latinè; SEDULII, JUVENCI, ARATORIS libri; PROBÆ FALCONIÆ CENTRONIS (*De falso hôc nomine dictum est priùs*) clarissimæ fœminæ excerptum è MARONIS carminibus Opusculum; LACTANT. *de Resurrect. & Passione*; CYPRIAN. *de ligno crucis*; TIPHERNI *Deprecatio ad Virginem* & Orationes duæ; DAMASI quædam; SULPIT. *de Vitâ S.* MARTINI; *Vita S.* NICOLAI *Myrensis* antistitis è Græco in Latinum à *Leonardo* JUSTINIANO translata; *Homerocentra* Græcè & Latinè.

(e) *Vicesimâ quinta die* Martii.

(a) XXIX.

APULEIUS cum Comment. BEROALD. *per* SIMONEM *Papiensem dictum* BEVILAQUA. (a) fol.	Venet.	1501.
RAYMUND. SEBAUD. Dialog. de naturâ Hominis: *per* HENRICUM QUENTEL. (b)	Colon.	1501.
GULIELMI LYNDEWODE Provinciale: *accuratione* ANDREÆ BOCARDI. fol.° in inclitâ Academiâ	Parisianâ.	1501.
Abbatis *Panormitani* Practica aurea: *per* LEONARDUM PACHEL. (c) fol.° . .	Mediolani.	1501.
Europæ PII Pontificis Descriptio: *per* OTINUM *Papiensem de Lunâ.* (d) 4.to . .	Venet.	1501.
Romanæ Historiæ Compendium per POMPONIUM LŒTUM: *impensis* JOANNIS PRATENSIS. 4.to	Paris.	1501.
CRATETIS *Thebani* Epistolæ Latinè interprete ATHANASIO *Constantinopolitano Archiensi* Abbate: impressæ *per* AMBROSIUM NUEBER. 4.to	Nuremberg.	1501.
PLIN. Epistol. per PHILIP. BEROALD. emendat. & ejusd. Panegyricus: *impress. per* ALBERTINUM *Vercellensem.* (e) 4.to .	Venet.	1501.
ARISTOPHAN. *Plutus* Latinè. (f) 4.to	Parmæ.	1501.
VIRGILIUS: *ex ædibus* ALDI *Romani.* (g) 8.°	Venet.	1501.

Ho-

(a) XXIX. *April.*
(b) CAILLE p. 27.
(c) XV. *Octob.*
(d) Januarii *die decimo nono.*
(e) XX. *Aprilis.*
(f) Catalog. Biblioth. JO. DE WIT. p. 233.
(g) Mense *Aprili.* Vidi VIRGILII Editionem, cum eâdem *Aldi* MANUTII ad calcem Epistolâ de suæ orthographiæ ratione, sinè ullâ loci, anni, Typographi mentione, in 8. Italico charactere; quam conjicio fuisse *Bartholomei* TROT; is enim fuit *Aldinorum* typorum egregius imitator.

(a) *Men-*

HORATIUS : *apud* ALDUM *Romanum*. (a) 8°.	Venet.	1501.
JUVENALIS & PERSIUS : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *Soceri*. (b) 8.°	Venet.	1501.
JUVENALIS cum not. JOAN. BRITANNICI: *impress. ab* ANGELO & JACOBO BRITANNICIS *fratribus*. fol.°	Brixiæ.	1501.
JUVENAL. cum quatuor Comment. MANCIN. CALDERIN. MERUL. & GEORG. VALL. *per* JOAN. DE CERETO *aliàs* TACUINUM DE TRIDINO. (c) fol.°	Venet.	1501.
OVID. Heroid. cum Comment. ANTON. VOLSCI, & UBERTINI CLERICI *Crescentinatis* : *per* JOANNEM ALUYSIUM *de Varisio Mediolanens.* (d) fol°.	Venet.	1501.
MARTIALIS Epigramm. *in ædibus* ALDI. (e) 8.°	Venet.	1501.
VAL. FLACC. impress. *per* CHRISTOPHORUM *de Pensis de Mandello* (f) 4.to	Venet.	1501.
CORNELII GALLI fragmenta : *per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus*. (g) 4.to	Venet.	1501.

MA-

(a) *Mense* Maio. *Id genus characteres decennium ne attingito. Libros hujuscemodi litterulis excusos neu impressito neu vendito.*
ALDUS Romanus MARINO SANNUTO *patritio* Veneto LEONARDI filio. S. *Cùm celebres quosque Poëtas breviss. formâ excusos publicare statuissem, impressis nuper* Virgilianis *Operibus* &c.
(b) *Mense* Augusto.
(c) *Die* x. Decemb.
(d) 20. *Kal.* Jul.
(e) *Mense* Decembri. *Quisquis es qui quoquomodo hujusce excusionis ergo adversus ieris, damnatus esto & reus ILL. S. V. Ne dicas tibi non prædictum, cave.*
(f) *Die* IX Julii.

(g) *Menagian.* Vol. III. p. 241. usque ad 251.] ——— „ Personne n'ignore „ que les Poësies attribuées à *Gallus* sont „ d'un Ecrivain demi-barbare appellé „ *Maximien.* C'est le nom que lui don„ nent les Manuscrits. *Goldast* dans son „ Edition des *Catalecta* OVIDII, fondé „ sur ce vers de la troisiéme Elégie :

Solus Boethi *fers miseratus opem*;

„ Et sur cette Inscription : THEODO„ RICUS REX MAXIMILIANO „ V. ILL. ET ANDREÆ V. SE„ NATORI, présume que ce *Maxi*„ *mien*, contemporain de *Boëce*, n'est autre „ que

„ que l'Auteur des Elégies. *Saumaise* pag. „ 131. de la 1. Edit. de ses Commentaires „ sur l'Histoire d'*Auguste*, est de même o- „ pinion. Mais outre que les Exemplai- „ res varient sur le mot *Boethi*, la plûpart „ ayant *Bobeti*, il n'y a nulle apparence „ qu'un aussi habile homme, aussi sage, „ &, puisqu'il s'agit ici de Poësie, aussi „ bon Poëte que *Boëce*, ait jamais pû a- „ voir de liaison avec un miserable faiseur de „ vers, ignorant & fat au point que l'étoit „ celui-là. L'Inscription prétenduë qu'al- „ légue *Goldast* n'est purement & simple- „ ment que l'adresse de la 21. Lettre de „ *Théodoric* dans le I. Livre de *Cassiodore*. „ C'est ce que, dans une Epitre à *Daumius*, „ a fort bien observé *Reinesius*, qui néan- „ moins s'est trompé en ce que, contre „ toute sorte de vraisemblance, il a pris „ un *Maximien* Abbé, depuis Evêque „ de *Syracuse*, ami du Pape *Gregoire* le „ Grand, pour le Poëte *Maximien*. Il est „ difficile de marquer l'époque précise de „ cet Auteur. J'inclinerois à la croire „ postérieure de quelques années au dixié- „ me, & peut-être à l'onziéme siécle. Ce „ qui me le persuade, est qu'avant l'an „ 1240. je ne trouve nulle mention de cet „ Ecrivain. Le premier que je sâche qui „ en ait parlé est le Grammairien *Alexan-* „ *dre de Ville Dieu*, qui, indigné qu'en ce „ tems-là un Auteur si impertinent fût „ expliqué dans les Ecoles, entreprît, „ quoique plus impertinent lui-même mil- „ le fois, de composer une Grammaire „ en vers Léonins, intitulée *Doctrinal*, „ pour l'instruction de la jeunesse. En „ voici les premiers vers:

„ *Scribere clericulis paro Doctrinale novellis*
„ *Puráque Doctorum sociabo scripta meorum,*
„ *Jámque legent pueri pro nugis* Maximiani.

„ Et un peu après,

„ *Quamvis hæc non sit doctrina satis gene-*
„ *ralis,*
„ *Proderit ipsa tamen plus nugis* Maximiani.

„ Il parvint à ce qu'il souhaitoit. Les „ Régens cessérent d'enseigner *Maximien* „ à leurs Ecoliers. Mais à quelque tems „ de là les beaux Esprits & les Savans, „ tels qu'il pouvoit y en avoir alors, les „ Compilateurs sur tout, en firent leur „ étude domestique. Un *Augustin* nom- „ mé *Jaques le Grand*, Auteur du *Sopho-* „ *logium*, enrichit son Livre des Senten- „ ces de ce Poëte. *Albert d'Eyb* en don- „ na des extraits dans sa *Marguerite Poëti-* „ *tique*. Peu de temps même après l'in- „ vention de l'Imprimerie, on fit diverses „ Editions des six Elégies, à la tête des- „ quelles fut toûjours mis le nom de „ *Maximien*. On en voit à la Bibliothe- „ que *Mazarine* un Exemplaire Gothique „ *in* 4. dont le titre est d'une naïveté trop „ divertissante pour ne le pas répresenter „ ici tout-au-long. Le voici exactement „ copié. *Perjucundus* (*juvenum quoque* „ *mirum in modum demulcens animos*) „ *Libellus quem nugarum* Maximiani *im-* „ *minis* Alexander *intitulat*, *impressus* Pa- „ risii, *opera*, *exactissimáque diligentia* Ste- „ phani Johannot *&* Petri le Dru *Ar-* „ *tium Magistrorum*, *& vigilantissimorum* „ *Impressorum*. *Hunc si parvo nummismate* „ *comparare cupis*, *venalem in vico sancti* „ Jacobi *reperies in domo quadam ante* Ma- „ thurinos *sita*, *juxta Carnificem sanissimas* „ (*humano pro corpore*) *ca nes venden-* „ *tem*. *Maximien* se maintint de la sorte „ pendant l'espace de deux cens soixante „ ans, jusqu'au commencement du seizié- „ me siécle, que *Pompone Gauric* Hu- „ maniste, frere du fameux Astrologue „ judiciaire *Luc Gauric*, s'avisa, fort jeu- „ ne encore, de publier pour la premiere „ fois les six Elegies, avec une espece „ d'Ode informe, sous le titre de Cor- „ nelii Galli *Fragmenta*. Ce fut en 1501. „ que l'Edition en parut *in* 4. à *Venise* le 12. „ *Janvier per* Bernardinum *Venetum de* „ *Vitalibus*. On lit à la fin du Volume, „ l'Avertissement qui suit: Jo. Bap. „ Rhamnusius *Lectori*. *Lector*, „ *quod has* Corn. Galli *Poëtæ relli-* „ *quias legeris*, Pomponio Gauri- „ co *adolescenti optimo gratias habeto*. A „ quoi ce *Jean Baptiste Ramusio*, âgé tout „ au plus alors de quatorze à quinze ans, „ ajoûte cette Epigramme qui, aussi „ bien que l'Avertissement, m'a bien la „ mine d'être de *Pompone Gauric* lui-même.

„ *Si quis sensus inest*, *si qua est mens ulla*
sepultis,
„ Pomponi, *pietas hæc tua grata satis*.

„ Qu-

„ *Qui sparsos cineres proprio componis acervo.*
„ *Qui titulum proprio restituis tumulo.*
„ *Ipse tuo tandem* Gallus *nunc munere gaudet*
„ *Se penitus dextra non cecidisse sua.*

„ Tout cela n'empêcha point les con-
„ noisseurs de s'appercevoir de l'impostu-
„ re. *Pietro Riccio*, plus connu par son
„ nom Latin *Petrus Crinitus*, fut des pre-
„ miers à s'inscrire en faux contre cette
„ Edition. *Leguntur*, dit-il Chap. 42. de
„ son Ouvrage des Poëtes Latins, publié en
„ 1505. *ætate nostrâ Elegiarum libri sub nomine* Cornelii GALLI, *quâ in re facile*
„ *est imponere imperitis hominibus. Qui au-*
„ *tem paulò diligentiùs antiquitatem obser-*
„ *vârunt, nihil minùs censebunt quàm ut*
„ *hæc referenda sint ad Poëtam* GALLUM.
„ Paroles que je transcris d'autant plus vo-
„ lontiers qu'elles servent à faire voir com-
„ bien précipitamment & injustement *Yvo*
„ *Villiomarus*, c'est-à-dire *Joseph Scaliger*,
„ l'accuse d'avoir le premier voulu faire
„ passer *Maximien* pour *Cornelius* GAL-
„ LUS. *Sed* CRINITUS, dit-il pag. 22.
„ de ses *Animadversa* contre *Robert* TI-
„ TIUS, *de* MAXIMIANO Cornelium
„ GALLUM *fecit*. Ce qui l'a trompé est
„ qu'il a cru que la Vie de *Gallus*, impri-
„ mée au devant des Elegies de *Maximien*,
„ étoit de *Crinitus*, au lieu qu'elle est de
„ *Gauric*. *Gérard Vossius*, pag. 25. *de*
„ *Poëtis Latinis*, a suivi cette bévue de
„ *Scaliger*, sur laquelle *Baillet*, Article
„ 1147. de ses *Jugemens des Savans*, a so-
„ lennellement enchéri, lorsqu'il s'est ima-
„ giné que ce passage de *Lilius Gyraldus*
„ Dialog. 4. *de Poëtar. Histor.* regardoit
„ principalement CRINITUS. *Miratus*
„ *sum quorundam imprudentiam, ne dicam*
„ *amentiam, qui tralatitios quosdam & e-*
„ *mentitos versus sub* Galli *Poëta nomine e-*
„ *diderunt, cum in iis neque phrasis nec*
„ *tempus* Gallo *conveniant, &c.* Comment
„ *Gyraldus* y auroit-il eu en vûë *Crinitus*,
„ puisque ce dernier rejettoit absolument
„ tout ce qui avoit paru de son temps
„ sous le nom de *Cornelius Gallus*? En
„ quoi il marquoit plus de délicatesse que
„ *Gyraldus*, qui des six Elégies en excep-
„ toit au moins une ou deux de sa censu-
„ re. *Jean Albert Fabrice* croit que cette
„ indulgence de *Gyraldus* étoit peut-être
„ pour cette Elégie qui commence:

„ *Non fuit* Arsacidum *tanti expugnare* Seleucen;

„ imprimée séparément avec trois Epi-
„ grammes d'un prétendu *Asinius Corne-*
„ *lius Gallus*, à *Florence* par les soins d'*Al-*
„ *de Manuce* fils de *Paul*. Mais *Gyraldus*
„ étant mort dès 1552. trente-huit ans a-
„ vant l'Impression & de l'Elégie, & des
„ Epigrammes; cette conjecture ne peut
„ avoir lieu. C'est dommage que de tant
„ de Poësies de *Gallus* il ne nous reste
„ qu'un seul Pentamètre qu'on puisse assû-
„ rer être de lui. Un petit Auteur ancien
„ peu célèbre, nommé *Vibius Sequester*,
„ nous l'a conservé dans sa Liste alphabe-
„ tique des Rivieres, au mot *Hypanis*,
„ en ces termes: *Hypanis Scythiæ, qui, ut*
„ *ait* GALLUS,

„ *Uno tellures dividit amne duas.*

„ Asiam *enim ab* Europâ *separat*. *Denys*
„ *Nestor*, Cordelier de *Novare*, dont nous
„ avons un Dictionaire *in fol.* imprimé à
„ *Strasbourg* l'an 1507. cite, feuillet 113.
„ de son Livre, cet autre Pentamètre
„ comme de *Cornelius Gallus*:

„ Praxitelis *manibus vivo iterum* Niobe.

„ Ce vers remet d'abord en memoire
„ l'Epigramme Grecque tant vantée qui
„ se lit au Chap. 9. du l. 4. de l'Antho-
„ logie.

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
Ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

„ Si on suppose en effet un Hexametre
„ Latin, tel à peu près que celui-ci,

„ *Ex viva in lapidem manibus conversa*
„ *Deorum*,

„ Et qu'on y joigne ce Pentametre,

„ Praxitelis *manibus vivo iterum* Niobe;

„ les deux vers joints ensemble compose-
„ ront un Distique Latin très-conforme
„ au Grec pour le tour; & pour la pen-
„ sée

MACROBIUS : *per* ANGELUM BRITANNICUM. (a) fol.°	Brix.	1501.
PONTANI Opera : *per* BERNARDINUM *Vercellensem*. (b) fol.°	Venet.	1501.
PUBL. FAUST. ANDRELINI Epithalamium de CLAUDIÂ LUDOVICI XII. filiâ & FRANCISCO *Valesiorum* Duce ; Ejusd. Bucolica : *per* JOANNEM ANTONIUM Venetum *impensis* RODULPHI LALISEAU. 4.to	Parif.	1501.
RHOSWITÆ Monialis *Gandershemensis* Poëmata. (c)	Norimb.	1501.
GEORGII VALLÆ *Placentini* de expetendis & fugiendis Opus : *in ædibus* ALDI Romani, *impensâ ac studio* JOANNIS PETRI VALLÆ *filii pientiss*. (d) fol.° . . .	Venet.	1501.
Ludus DIANÆ in modum Comœdiæ coram MAXIMILIANO *Romanorum* Rege : *ab* HIERONYMO HOLCELIO *cive* Nurembergensi. (e) 4.to	Nuremberg.	1501.

FRANC.

„ sée ; d'où il s'ensuivra que si le Pentamétre étoit véritablement d'un Poëte aussi ancien que l'est *Gallus*, l'Epigramme Latine pourroit bien avoir été l'original de la Grecque. *Nestor* ne marquant point d'où il a tiré le Pentamétre qu'il allegue, j'estime que c'est apparemment de quelqu'une de ces Epigrammes anciennes que vers le milieu du 15. siécle recueilloit *Cyriaque* d'*Ancone*. Ce Collecteur, connu par les Epitres de *Philelphe* son contemporain, débitoit pour vrayes, comme *Antoine Augustin* l'a remarqué, beaucoup de fausses inscriptions.

(a) *Die* XVIII. Januarii.

(b) *Die primo Kal.* Martii.

(c) FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 720. vocat hanc *Editionem rarò obviam* CONRADI CELTIS *Norimberg*. 1501.

(d) *Mense* Decembri M.D.I. *In quo continentur libri tres de Arithmeticâ, quinque de Musicâ ; sex de Geometriâ, quatuor de Astrologiâ, quatuor de Physiologiâ, septem de Medicinâ, unus Problematum, quatuor de Grammaticâ, tres de Dialecticâ, unus de Poëticâ, duo de Rhetoricâ, unus de Morali Philosophiâ, tres de OEconomicâ, unus de Politicâ, tres de corporis commodis & incommodis, unus de rebus externis.*

MENAGIAN. Vol. III. pag. 450. *Je me souviens avoir autrefois écrit ces six vers sur mon Exemplaire du gros Livre de* GEORGE VALLA.

Quem de expetendis atque fugiendis Librum,
Valla, edidisti rebus, ingentem Librum,
Non otiosâ pervolutavi manu;
Quid ergo posthac expetiturus siem,
Quidve fugiturus? si rogas, verbo accipe:
Libros ego bonos expetam, fugiam tuum.

(e) M.CCCCC. & *primo novi sæculi Idibus* Maiis.

(a) Mai

FRANC. MAR. GRAPALDUS *Parmens.* de partibus ædium. (a) 4.to . . . . . . 1501.

Erotemata GUARINI cum LIBANII Opusculo de modo Epistolarum, Græcè: *impensis nobilis* SIMONIS BOMBASII *& sociorum* PONTICI VIRUNII *& Presbyteri* DIONYSII BERTOCHI, BENEDICTUS MANZIUS Carpensis *impressit.* (b) 8.° Regii Lingobardiæ 1501.

Opera ANTONII MANCINELLI *Veliterni* in Grammaticam: *per* NICOLAUM KESLER *charactere nitido & correcturâ exactissimâ elaborata.* 4.to . . . . . Basil. 1501.

Biblia Latina: *ex Officinâ Frobenianâ.* (c) fol.° . . . . Basil. 1502.

Biblia Italica MALERMI: *typis* BARTHOLOMÆI DE ZANNI. (d) fol.° . . . Venet. 1502.

Psalter. Latin. (e) 4.to . . . . Basil. 1502.

LACTANTII Opera; CHRYSOSTOMI enarratio particulæ Epist. PAUL. ad *Corinth.* quæ legitur in cœnâ Domini, interprete HIERONYMO DONATO Patritio *Veneto*; Sermo LAUR. VALLÆ de Eucharistiâ: *mirâ arte ac diligentiâ* JOANNIS DE TRIDINO *cognominati* TACUINUS. (f) fol°. . . . . Venet. 1502.

TER-

(a) Mai. *Kal.* Hæc Editio ubi facta sit, & à quo, me adhuc latet, quoniam hujus Exemplar (quod consului) folium primum non habet, licèt ad calcem annus & mensis indicentur. At in repetitâ anni 1508. Editione sic præfatur GRAPALDUS. Antonio QUINTIANO *primi in hâc Urbe nominis Bibliopolæ, compluribúsque aliis, qui sturnatim (ut ita loquar) huc convolabant, annum abhinc septimum libellos nostros dedimus disseminandos.*

(b) x. *Julii.* Cum Epistolâ *Pontici* VIRUNII ad litterarum Græcarum studiosum. —— *Compendiolum à* GUARINO *ex* CHRYSOLORÆ *libello majusculo extractum* —— *sæpius impressum* —— *semper mendosum* &c. PONTICUS VIRUNIUS Lectori de Impressoribus —— *talis est impressoria Artis natura, & nescio quod occulti, ut si* Argus *terræ filius esset corrector iterúmque iterúmque rediterans, cæcus nonnunquam videretur, & quandoque erraret* Mercurius *forsan vel* Apollo. *Liber enim non est, qui non habeat aliquod erratum.* —— *Taceant isti detrahentes, qui correctores mordent, lacerant; qui vires, diligentiam humanam non metiuntur, litterarum difficultatem præsertim Græcarum* &c.

(c) Vide *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 349.

(d,e) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(f) *Die* III. Januarii, *dominante* Leonardo LAUREDANO. (a) 152.

TERTULLIANI Apologeticus, & Sermo de vitâ æternâ: *arte & impensis* JOANNIS TACUINI. (a) fol°.	Venet.	1502.
Missale ad usum celebris Ecclesiæ *Helforden.* *impressum per* JOANNEM RICHARD MERCATOREM. fol°.	Rothom.	1502.
JOANNIS GERSONI Tractatus de virtutibus & vitiis &c: *per* MICHAELEM ANGIER. (b) fol°.	Cadomi.	1502.
Quarta pars Operum JOHANNIS GERSON, quæ priùs non fuere impressa: *jam verò prodeunt feliciter ex Officinâ* MARTINI FLACCI *Junior. exactissimâ* MATHIE SCHURER Sletstatini *consobrini ejus operâ.* (c) fol°. .	Argent.	1502.
S.[ti] DIONYSII Areopagitæ Opera cum Epistol. POLYCARP. & IGNAT. (d) fol°.	Argent.	1502.
Ejusd. Opusculum de Mystic. Theolog. & de Divinis nominibus, MARSILIO FICINO interprete, impressionéque novâ luculentum. (e) fol°.	Argent.	1502.
PASCASII RATPERTI Abbatis *Corbiensis* Ordinis S.[ti] BENEDICTI Commentariorum in Lamentationibus JEREMIÆ Prophetæ libri quinque: *impressi opere & expensis providi viri Magistri* JACOBI PFORTZHEMII *civis* Basiliensis. 4to	.	1502.

Omelie

(a) 152. *Nono* Februarii. Nota 152. pro 1502.

(b) CAILLE, p. 49. *A'* Caen *par* Michel Angier *pour* Jean Macé *Libraire demeurant à* Rennes, *& pour* Richard Macé *Libraire en l'Université de* Caen *demeurant à* Rouen.

Vidi *Mantuani* Carmen in Poëtas impudicè loquentes cum commentariis: in 4. *imprimé à* Rouen *pour* Richard MACE' *demourant pres le portail Notre Dame, a l'enseigne des Chapeletz, & a* Caen *ches* MICHEL *& a* Rennes *ches* Jehan MACE' *a l'enseigne Saint* JEHAN *l'Evangeliste.* Nescio, an ani indicium ullum fuerit in tituli folio, quod illo exemplari deerat.

(c) III. *Kal.* Martii.

(d) *Anno dñi* M. V[c]. II. *finit. in die* VITALIS *martyris.* Cum eodem frontispicio, quo ornatur DIONYSII Editio per *Henr.* STEPHANUM 1515.

(e) *Anno* M. V[c]. II. *finit. in die sanctorum Martyrum* VITI *&* MODESTI.

(a) Ita

(a) Omelie divi GREGORII super EZECHIELEM: *impress. in sole aureo vici* Sorbonici *operâ* UDALRICI GERING *&* *magistri* BERTHOLDI REMBOLT *sociorum* (b) 4.to	Parif.	1502.
Artificialis Introductio JACOB. FABRI cum Comment. CLICTOVEI per modum Epitomatoris in decem libr. Ethic. ARISTOTEL. *per* WOLFFGANGUM *&* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ literarum arte socios.* (c) fol. in almâ Academiâ	Parhisiorum.	1502.
JO. PIC. MIRANDUL. adversùs Astrologos: *per* RICHARDUM PAFRAET. 4.to	Daventriæ.	1502.
Transmarina Peregrinatio: *per* PETRUM DRACH *pro* BERNARDO DE BREYDEMBACH. (d) fol.	Spiræ.	1502.
HERODOTUS Græcè: *in domo* ALDI. (e) fol.	Venet.	1502.
THUCYDIDES Græcè: *in domo* ALDI. fol°.	Venet.	1502.
QUINT. CURTIUS: *per* JOAN. DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. fol. .	Venet.	1502.
JUSTIN. Epitom. TROG. *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (f) fol. .	Mediol.	1502.
VALER. MAXIMI dictorum & factorum memorabilium libri novem: *in ædibus* ALDI Romani (g) 8.°	Venet.	1502.

AP-

(a) Ita impressum lego.
(b) *Die* VIII. Aprilis.
(c) *Invenitur venalis in officinâ cuniculorum juxta scholas decretorum.*
(d) CAILLE, p. 28.
(e) *Mense* Septembri. ALDUS Roman. JOANNI CALPHURNIO Brixiano —— *Patavini Gymnasii decus, in quo profiteris Græcas & Latinas litteras* —— *à te* TULLII *Epistolas ad* ATTICUM PAUSANIÂMque *Græcum, quos accuratè castigatos enarras, petiissem &c. has novem Musas* HERODOTI *tibi dono damus.* —— *quæ multis exemplaribus castigatæ emittuntur ex Academiâ nostrâ in manus studiosorum* &c.
(f) *Id.* Jan.
(g) Octobri *mense.* ALDUS RO. JOANNI LUDBRANCIO Polono *Jurisperito*

APPIANO ALEXANDRINO de Bello *Carthaginensi*, *Syro*, *Parthico* & *Mythridatico*, di S. ALEXANDRO BRACCIO Secretario *Fiorentino*: *stampato in campo di Fiore per lo venerabile viro maestro* EUCHARIO SILBER *aliàs* FRANCK ALAMANO. (a) fol. . . . Rom. 1502.

PLINII ad TRAJANUM & TRAJANI ad PLINIUM Epistolæ; PLINII Panegyricus: BENEDICTUS HECTORIS Bononiensis *impressit*. (b) 4.to 1502

CICER. Epistol. Familiar. cum Comment. UBERTINI CLERICI, MARTINI PHILETICI, GEORGII MERULÆ & POLITIANI: *per* ALBERTINUM DE LISONÂ Vercellensem. (c) fol. . . . Venet. 1502.

SOPHOCLIS Tragœdiæ septem Græcè, μετ' ἐξηγήσεων cum Commentariis: *in* ALDI Romani *Academiâ*. (d) 8.° . . . Venet. 1502.

HOMER. Ilias per LAURENTIUM VALLENSEM è Græco in Latinum translata, & per JO. PETR. VALERIAN. recognita: *dexteritate & impensâ* JOANNIS TACUINI DE TRIDINO. fol. . . . Venet. 1502.

OVID.

perito ac Posnaniensi *Episcopo Regnique* Poloniæ *à consiliis* S. P. D. ——— *typis emittere ex Academiâ nostrâ* ——— *in hemicyclo* Patavii *in cubiculo tuo sedens*, *cùm & ego unà essem &* Raphael REGIUS *noster*, *pollicitus es tuâ impensâ ad* Dacas *usque mittere Librorum inveniendorum gratiâ*, *quòd ibi antiquorum Librorum plena turris esse dicatur.* ——— *addidisti te ipsum eò*, *si opus fuerit*, *profecturum.*

(a) *Nel anno Mille* CCCCC.II. *A di* XXII. *de* Aprile *sedente* AEEXANDRO VI. *Pont. Maximo. Anno ejus* X.

(b) *Anno* M.D.II. XXIIII. Januarii.

(c) *Die* IIII. Maii.

(d) *Mense* Augusto. Μαιμακτηριῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτη. Cur scholia in titulo promissa unà non prodierint, lege Epistolam sequentem.

ALD. RO. JOANNI LASCARI *viro præclaro ac doctiss.* S. D. *Sedentib. nobis his brumæ frigorib. in hemicyclo ad ignem cum Neacademicis nostris*, *fortéque esset unà* Marcus MUSURUS *noster* ——— *studiosiss. tui ac perquam gratus discipulus* ——— *cùm multa de te narrâsset*, *te proximis* Julio *&* Augusto *mensibus &* Mediolani *&* Ticini *vidisse addidit téque* ——— *mirum in modum* ——— *laudare labores nostros. Quamobrem* ——— *septem Tragœdias* SOPHOCLIS *parvâ formâ* ——— *Sub tuo nomine volui ex Neacademiâ nostrâ prodire in publicum.*

Ovid. Fasti cum Comment. Antonii de Fano, & Pauli Marsi, censore Bartholomæo Merulâ: *operâ & impensâ* Joannis Tacuini de Tridino. fol. . . . . . . Venet. 1502.

Ejusd. Metamorph. & Amatoria: *apud* Aldum. (a) 8.° . . . . . Venet. 1502.

Catull. Tibull. Propert. *in ædibus* Aldi. (b) 8.° . . . . . Venet. 1502.

Lucan. *apud* Aldum (c) 8.° . . Venet. 1502.

Statius. *in ædibus* Aldi. (d) 8°. . Venet. 1502.

Franc. Philelfi Satyrarum Hecatostichon Decades decem. (e) 4.to . . . Venet. 1502.

Franc. Petrarchæ Carmin. Bucolic. cum notis Badii: *operâ* Andreæ Bo-

blicum. ——— Τὰ δὲ εἰς αὐτοὺς εὑρισκόμενα σχόλια οὔπω μὲν ἐτυπώθη. Τυπωθήσεται δὲ θεοῦ σώζοντος ὅσον οὐκ ἤδη. πρὸς δὲ καὶ ὅσα ἐς ἀνάπτυξιν μέτρων ἥκει. *Atque utinam id antè habuissem! Nam, & si res est quàm laboriosiss. tamen singulos quosque versus in choris præsertim, si qui perperam digesti sunt, curâssem in suum locum restituendos. Quod quia non licuit, id sibi quisque curato, si placuerit.* &c.

(a) Exemplum privilegii Aldo Ro. concessi Libro Metamorphos. præfixum datur *die* XIIII. Novemb. *Indiction. sextâ.* M.D.II. Amatoria opera; *Mense* Decembri. M.D.II.

(b) *Mense* Januario.

(c) *Mense* Aprili.

Aldus Ro.
Marco Antonio Mauroceno
Veneto *&* *Equiti clariss.* S. P. D.

Omnes Libros, qui industriâ nostrâ excusi exeunt in manus hominum, aliquâ Epistolâ, quæ sit tanquam eorum argumentum, amicis iisque doctiss. nuncupare statuimus. Quare Anneum Lucanum *hisce characteribus nostris in tuo nomine publicamus, Eques inclyte, tum quia tuum mihi* Lucanum *&* *antiquum & correctum, ut eo Exemplari uterer, & benignè & humaniter commodâsti. Tum etiam quòd cùm* Lucanus *bella terrâ marique à* Romanis *inter se gesta sic scripserit, ut Oratoribus magìs quàm Poëtis adnumerandus videatur, & tu exercitibus S. V. unà cum Imperatoribus summâ laude olim præfueris, Oratórque doctrinâ & eloquentiâ singulari à Senatu tuo sapientiss. ad summos Christianorum missus fueris, hac tibi maximè convenire existimavimus. Adde, quòd* Lucanum *propter ejus orationes sublimes & concitatas esse tibi scimus valde familiarem. Munusculum verò hoc nostrum gratum tibi fore putamus, & quia tu es humaniss. & quia ipse Liber dignus cùm propter plurima tum etiam quia commodiùs in manibus suâ parvitate haberi poterit. Vale.*

(d) *Mense* Augusto.

(e) Menag. Vol. IV. p. 232.] „ Vous aurez peine à trouver ailleurs „ qu'à *Venise* Philelphe *in fol.* de l'an 1502.

BOCARDI. (a) 4.to	Parif.	1502.
FAUST. de fecundâ victoriâ *Neapolitanâ* : *per* GUIDONEM MERCATOREM *pro* JOANNE PETIT. 4.to	Parif.	1502.
BAPTISTÆ MANTUANI Opera: *apud* BENEDICTUM HECTORIS Bononienfem. (b) fol.	Bonon.	1502.
ANTONII CODRI URCEI Orationes, Epiftolæ, Sylvæ, Satyræ, Eclogæ, Epigrammata: *impreff. per* JO. ANTONIUM PLATONIDEM BENEDICTORUM *Bibliopolam necnon civem* Bononienfem. (c) fol. . . .	Bonon.	1502.
CAMPANI Opera : *per* BERNARDINUM Vercellenfem *juffu Domini* ANDREÆ TORRESANO DE ASSULA. (d) fol. .	Venet.	1502.
PET. PAUL. VERGERII Libellus de ingenuis moribus cum Comment. JOAN. BONARDI *Veronenfis*. (e) 4.to . . .	Venet.	1502.

ALEX-

(a) VI. *Id.* April.
(b) *Die* XI. Junii.
(c) *Regeftum carminum* CODRI. *A B C D E F G H I. Primus quaternus, ultimus binus, cæteri terni. Sub anno* M.CCCCC.II. VII. Martii. JOANNE BENTIVOLO II. *patre patriæ feliciter remp. adminiftrante.*
(d) *Die primo* Julii.
(e) MENAGIAN. Vol. IV. p. 22.] „ *Anno à nativitate Domini* 1493. VII. *Kalend.* Decembris, *ad honorem Omnipotentis Dei, & Virginis gloriofæ matris Dei, & Sanctæ* KATHERINÆ *Virginis, & Martyris, Advocatricis noftræ, cujus hodie folemnia celebramus, & totius Curiæ Cœleftis. Et ad honorem & augmentum noftræ illuftriffimæ dominationis* Venetiarum, *cui Dominus totum terrarum orbem fibi fubjiciat. Ad decorem magnifici Domini* Joannis MALIPETRI *Patricii digniffimi, cui hoc breve Opufculum tradidi. Ad honorem* Veronenfium, *eorúmque qui me hortati funt, & meorum fcholarium, qui me rogaverunt, ad utilitatem, novum Opufculum inchoo ego* JOANNES BONARDUS *Presbyter* Veronenfis *indignus, Grammaticas & Poëtas legens* Liniaci, *quod amore Patriæ, cujus fum, volo hôc nomine nominari, expofiturus dictum Opufculum* PETRI PAULI VERGERII, *in nomine fanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* L'Ouvrage fut imprimé in 4. à *Venife* 1502. VOSSIUS p. 553. de fes *Hiftoriens Latins* a fait mention du Commentaire de *Jean* BONARD, fans rien dire pourtant de ce prélude ridicule. Le refte ne l'eft pas moins. On y trouve que les canons font appellez en Latin *tormenta*, parce que *tormentant muros*; que LYCURGUS *Legislator* fignifie *le Docteur* LYCURGUS, prenant *legislator* pour *Docteur és Loix*. Que *calculos & conchulas in littoribus maris lectitare*, comme faifoient SCIPION & LELIUS „ quand

ALEXANDRI BENEDICTI *Veronensis* Historia corporis humani : *impressa à* BERNARDINO GUERRALDO *Vercellensi.* (a) 4.to . . . . Venet. 1502.

M. ANTON. SABELLICI Opera : *per* ALBERTINUM DE LISONÂ *Vercellensem.* (b) fol. Venet. 1502.

JOH. BADII ASCENSII stultiferæ naviculæ stultarum mulierum : *Impressit honestus* JOANNES PRUSS *civis* Argentinensis. 4.to . . . 1502.

STEPHAN. de URBIB. Græcè : *apud* ALDUM Romanum. (c) fol. . . Venet. 1502.

JUL. POLLUC. ONOMASTIC. Græcè : *apud* ALDUM (d) fol. . . . Venet. 1502.

Psalter. Latin. & German. (e) 4.to . Basil. 1503.

Opera S.ti DIONYSII *Areopagitæ*, veteris & novæ translationis, etiam novissimæ ipsius MARSILII FICINI, cum Commentariis HUGONIS, ALBERTI, THOMÆ, AMBRO-

„ quand ils étoient de loisir. c'est lire des „ Livres qui traitent des échets ; ou des „ tabliers à jouer, parce que *calculi*, dit- „ il, *sunt libri qui tractant de Scacis*, & de „ même *Conchulæ, sunt libri tractantes de* „ *tabulis ad ludendum.* Que l'Empereur „ TITUS *devicit* Jerusalem *quæ* CHRISTUM *crucificavit.* Que C. MARIUS „ *erat filius porcarii.* Que JULE CÆSAR „ *in* Hispania *&* Gallia *stetit* CXI *annos antequam potuerit subjugare*, qu'il étoit „ très-grand Orateur, très-Philosophe, & „ que *fecit* Commentarios, *qui nunc vocantur* Commentaria CÆSARIS, *de quibus* „ *fertur quòd magnus Turcus quotidie facit* „ *legere talia opera.* Il définit l'horloge de „ sable, *granellas pulveris quæ descendunt*, „ *& nunquam revertuntur.*

(a) v. *Calen.* Decemb.

(b) XXIIII. Decemb.

(c) *Mense* Januario. ALDUS Ro. *Salutem dicit* JOANNI TABERIO Brixiensi. ——— *Quantum, voluptatis ceperim, quum*, TABERI, *in istâ Urbe populosissimâ nobilissimâque* Brixiâ *plurimos incumbere litteris Græcis te magistro accepi* ——— *eodem anno, quo vexari bello cœpit* Italia, *imprimendorum Librorum provinciam accepi* ——— *Non in* Italiâ *solùm sed in* Germaniâ, Galliâ, Pannoniâ, Britanniâ, Hispaniâ, *& ubique ferè, ubi Romana Lingua legitur, ab adolescentibus, juvenibus, senibus quoque studetur litteris Græcis* ——— *etsi penè opprimor laboribus mirificè tamen illis delector. Expecta brevì* JUL. POLLUCEM *&* THUCYDIDEM μετὰ τῶν παραλειπομένων Ξενοφῶντος *& alios quosdam.* Vene. XV. *Cal.* April. M.D.II.

(d) *Mense* Aprili. ALDUS *Ma.* Ro. HELIÆ CAPREOLO Brixiano S. &c. *Ven.* III. Id. *Apr.* M.D.II.

(e) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) An-

BROSII Oratoris *Linconiensis* & *Vercellensis*; cum undecim Epistolis IGNATII. (a) fol. Argent. 1503.

RABAN. MAUR. de laudibus S.[tæ] Crucis: *per* THOMAM ANSHELMUM *Badensem.* (b) fol. . . . . . . PORCHEIM. 1503.

A Treatyse of the imytacion of our Savyoure compyled in Laten by JOHN GERSON and translated into Englyshe the yere M.D.II. by WYLLYAM ATKYSON D.[r] of Divinité: *emprynted by* RICHARD PYNSON *in Fletestrete at the sign of the* GEORGE (c) 4.to at London. 1503.

MERCURII TRISMEGISTI Opuscul. de potestate ac potentiâ Dei, *Interprete* MARSILIO FICINO: *manum extremam imposuit spectatissimus ille vir* JOHANNES *cognomento* OPILIONIS *primarius civis Metropolitanæ Urbis* Moguntinæ, *faustissimâ eorum propagine satus, qui Divinam fermè Typographiæ Artem propitiis fatis invenerunt.* (d) 4.to . . . Mogunt. 1503.

BESSARIONIS in Calumniatorem PLATONIS libri quatuor, Ejusd. Correctio libror. PLATONIS *de legibus* GEORGIO TRAPEZUNTIO interprete; ejusd. de naturâ & arte adversùs TRAPEZUNTIUM: *in ædibus* ALDI Romani. (e) fol. . . Venet. 1503.

AMMONII HERMEI & MAGENTINI Archiepisc. *Mitylenens.* Commentarii in librum *Peribermenias* Græcè: *apud* ALDUM. (f) fol. . . . . . Venet. 1503.

ALBO-

(a) *Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo tertio*, VIII. *Kal.* Februa.

(b) CAILLE, p. 50.

(c) *The Yere* M. D. III. XXVII. *of* June.

(d) VIII. *Id.* April. *Impressum & expletum est Divinissimum præsens Opusculum in nobili Urbe* Moguntinâ *Artis impressoriæ inventrice illuminatricéque primâ, per* JOANNEM SCHŒFFER *anno millesimo quingentesimo tertio, in vigiliâ Palmarum.* Hîc apposita sunt SCHŒFFERI insignia gentilitia.

(e) Julio *mense.*

(f) *Mense* Junio.

ALBOHAZEN HALY filii ABENRAGEL in judiciis astrorum: *Impress. arte & impensis* D. JO. BAPT. SESSA. (a) fol.		1503.
SENECÆ Opera omnia: *per* BARTHOLOMÆUM DE ZANIS DE PORTESIO. (b) fol.	Venet.	1503.
Tabulæ Astronomicæ ELIZABETH. Reginæ *Hispaniæ* & *Siciliæ*: *operâ & expensis* PETRI LIECHTENSTEIN Coloniensis Germani (c) 4.to	Venet.	1503.
Opus BONIFACII DE VITALINIS *de Mantuâ* super maleficiis: *per* LEONARDUM PACCHEL (d) fol.	Mediol.	1503.
Decisiones CAPELLÆ *Tholosanæ*: *per* JACOBUM SACON. (e)	Lugdun.	1503.
ALCHABITIUS cum Commento: *per* JOHANNEM & GREGORIUM DE GREGORIIS *fratres*. (f) 4.to	Venet.	1503.
CAR. BOVILLI Introduct. in Geometr. & Astronomic. JACOBI FABRI: *impresserunt* WOLPHGANGUS HOPILIUS & HENRICUS STEPHANUS. (g) fol. in almo studio	Parisiorum.	1503.
APIC. COEL. de re coquinariâ: *per* JOHANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM (h) 4.to	Venet.	1503.
XENOPHONT. HELLENIC. GEORG. GEMIST. HERODIAN. Histor. & Schol. in THUCYDID. Græcè: *in* ALDI *Neacademiâ*. (i) fol.	Venet.	1503.

POLY-

(a) IIII. *April.*
(b) VII. *Novemb.*
(c) 28. *Decemb.*
(d) V. *Januarii*
(e) MALLINKROT. *de Art. Typogr.* p. 83.
(f) 10. August.
(g) *Anno* CHRISTI *celorum totiúsque nature conditoris* 1503. *Die vicesimâ septima* Junii.
(h) *Die tertio* Augusti.
(i) *Mense* Octobri.

(a) XVI.

POLYDOR. VERGIL. de Inventorib. rerum: *per* JOHANNEM DE CERETO DE TRIDINO, *aliàs* TACUINUM. 4.to .	Venet.	1503.
Bohemicæ Historiæ Papæ PII libri V. ad ALPHONSUM Regem : quo anno ÆNEAS SYLVIUS PICCOLOMINEUS *Senensis* S.tæ SABINÆ Cardinalis hanc Historiam edidit, assumptus est ad summum Pontificatum, & nominatus est PIUS secundus; POGGII Epistola ad LEONARDUM ARETINUM de morte HIERONYMI HUS Bohemi: *impress. per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (a) 4.to	Venet.	1503.
BERNARDI CORII *Mediolanensis* patria Historia; Ejusd. Vitæ Cæsarum continenter descriptæ à JULIO ad FEDERICUM ÆNOBARBUM; Italicè: *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (b) fol. . .	Mediol.	1503.
ULPIAN. Comment. in DEMOSTHEN. & HARPOCRATIONIS Lexicon, Græcè: *apud* ALDUM (c) fol.	Venet.	1503.
LUCIANI Opera; Icones PHILOSTRATI, & Vitæ Sophistar. Icones CALLISTRATI & Descriptiones Græcè : *in ædibus* ALDI. (d) fol.	Venet.	1503.
HOMERI Opera Græcè duobus Voluminibus: (e) 8.°		

Eu-

(a) XVI. Decemb. *regnante* LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Principe.*

(b) *Idibus* Juliis.

(c) *Mense* Octob.

(d) *Mense* Junio.

(e) Nullum huic Editioni additum annum reperi; sed utrumque Volumen ALDUS PIUS MANUTIUS *Romanus* HIERONYMO ALEANDRO *Motensi* inscribit. In Epistolâ Volumini primo præfixâ leguntur hæc : —— *cum renasci quodammodo videantur Libri summâ curâ, summis laboribus informati in ædibus nostris, licere mihi arbitror* διὰ τὴν τοιαύτην παλιγγενεσίαν *eos, cui libuerit, dedicare. Quare* HOMERI Iliadem Ulysseámque *cum cæteris ejusdem Poetæ sub tuo nomine exire ex Neacademiâ nostrâ voluimus* —— *Tu enim nondum quartum & vigesimum annum agens es humanorum studiorum utriusque Linguæ doctiss.*

EURIPIDIS *Tragœdiæ* septendecim Græcè: *apud* ALDUM. (a) 8.° . . Venet. 1503.

FLORILEGIUM Epigrammatum, Græcè: *in ædibus* ALDI (b) 8.° . . . . Venet. 1503.

PLAUTUS diligenter recognitus per PHILIPPUM BEROALDUM: *Impressum* Bononiæ *per* BENEDICTUM HECTORIS *Bibliopolam Impressorémque diligentissimum. Recognitum repartinatúmque à* PHILIPPO BEROALDO *curiosè ac vigilanter* (c) fol. . . Bononiæ. 1503.

HORAT. Sermon. & Epistol. cum explicatione ASCENSII; Od. Epod. & Carm. sæcul. cum explicatione MANCINELLI & ASCENSII: *operâ ipsius* ASCENSII: *venundantur à* DIONYSIO ROCE. fol. . . . Paris. 1503.

OVID. Heroid. & in Ibin, cum Comment. ANTON. VOLSCI, HUBERT. CLERICI, & ASCENSII: *impensis* STEPHANI

GUAY-

riss. nec minùs Hebraïcam *calles*, *núncque &* Chaldææ *&* Arabicæ *tanto incumbis studio &c.* Hunc Librum conjicio prodiisse anno 1503. nam *Hier.* ALEANDER natus est 1480. Vide RICCIOL. *Chronolog.*

(a) *Mense* Februario. ALDUS Ro. DEMETRIO CHALCONDYLÆ *viro clarissimo S. P. D.* —— *mille & ampliùs boni alicujus Autoris Volumina singulo quoque mense emittimus ex Academiâ nostrâ. Et nunc decem & octo* EURIPIDIS *Tragœdias tibi, qui es* Græcorum *omnium ætatis nostræ facilè princeps, nuncupatas damus non multò post in septem primas daturi & Commentarios.* (In titulo Libri septendecim tantùm nominantur Tragœdiæ, nulla *Herculis furentis* mentione factâ, quæ tamen Tragœdia in fine Voluminis II. addita legitur) —— *ut taceam citra annos sexaginta & libros in totâ* Græciâ *καὶ αὐτὴν τὴν* Ἑλλάδα *deperditam* —— *consultum est optimè à Deo studiosis omnibus excudendi Librorum invento & laboribus nostris* &c.

Volum. I. Venetiis *apud* ALDUM *mense* Februario. M. D. III.

Volum. II. Venetiis *apud* ALDUM *mense* Februario. M. D. III.

(b) *Mense* Novembri.

(c) *Anno Salutis* M. D. *tertio Cal.* Decembr. —— *Ad clarissimum Discipulum* LADISLAUM Vartimbergensem PHILIPPI BEROALDI Bononiensis *Epistola* —— VALERIUS PROBUS *primæ notæ Grammaticus Exemplaria Antiquorum emendare atque adnotare avorum sæculo curavit, soli huic nec ulli præterea Grammatices parti deditus. Ego quadantenus* PROBUM *æmulatus Scriptores classicos emaculare & pro virili parte mendis repurgare contendo. Quod cùm in plerisque aliis jam pridem, tum nuper in* PLAUTO *feci, cujus cùm fabulas hoc est Latinæ Linguæ delicias enarrarem, operam dedi & quidem operosam, ut ab Impressore nostro* BENEDICTO *formatus veniret in manus studiosorum emaculatior, sincerior-que, quàm antehac aliubi, sit formis excusus. Hanc autem novissimam recognitionem* Plautinam *ut sub tuo nomine publicarem — hortamenta non pauca invitarunt* &c. *Fieri non potuit, quin labeculæ quædam minu-*

GUAYNARDI, *operâ verò & artificio* JOHANNIS DE VINGLE. (a) 4.to		1503.
Ejusd. Fast. Trist. Pont. *in Academiâ* ALDI. (b) 8.o	Venet.	1503.
VALER. FLACC. *apud* PHILIPPUM JUNTAM. (c) 8.o	Florent.	1503.
TERENTIANUS de litteris, syllabis & metris: *impress. per* JOANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (d) 4.to	Venet.	1503.
ALBERTI DE EYB Margarita Poëtica: *per* JOHANNEM DE AMORBACH, JOANNEM PETRI & JOHANNEM FROBEN *consocios.* fol.	Basil.	1503.
OCTAV. CLEOPHIL. de Cœtu Poëtarum cum not. BADII: *ex ædibus* Ascensianis. 4.to	Paris.	1503.
LAURENT. VALL. Elegant. & Lima MANCINELL. *per* BARTHOLOMÆUM *de Zanis de Portesio.* (e) fol.	Venet.	1503.
PRISCIANI Opera: *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (f) fol.	Mediol.	1503.
BIBLIA Latina cum postillis HUGONIS DE SANCTO CHARO tituli *Sabinæ* Cardinalis primi de ordine Divi DOMINICI: *per* JOANNEM AMERBACHIUM. 6 Vol. fol.	Basil.	1504.
BIBLIA Latina Gothicè cum pleno apparatu summariorum, concordantiarum &c. 2. Editio: THIELMAN KERVER *pro* JOAN-		

NE

minutilique errores per incuriam ministri excusoris irreperent. Talia præstare nec volo nec debeo nec possum.

(a) *Mense* Februario.
(b) *Non.* April.
(c) 12. *Cal.* Dec.
(d) *Die decimo* Junii.
(e) XVIII. *Decemb.*
(f) *Octav. Cal.* Nov.

(a, b) LONG.

NE PETIT. (a) in fol. minori . . Parif. 1504.

PSALTER. Germanic. cum poftillis *de* LYRÂ. (b) 4.to . . . . Spiræ. 1504.

PSALTERIUM ex mandato victoriofiffimi *Angliæ* Regis HENRICI Septimi: *per* GULIELMUM FANQUE *regium Impreſſorem.* (c) 8.°. . . . in London. 1504.

GREGOR. NAZIANZENI Carmina Græc. Lat. *ex* ALDI *Academiâ.* (d) 4.to . . Venet. 1504.

TRIUMPHUS CRUCIS; de veritate fidei, fra. HIERONYMI *de Ferrariâ* Prædicatoris: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (e) 12.° . . . . . . Venet. 1504.

CONSTITUTIONES legitimæ Ecclefiæ totiúsque Regionis *Anglicanæ* ab Legatis à latere fummorum Pontificum collectæ, & à Do. JOHANNE DE ATON explanatæ; necnon & Conftitutiones Provinciales ab Archiepiscopis *Cantuarienfibus* editæ, præmiffis Summariis *Afcenfianis*, ex recognitione JOANNIS CHAPPUIZ: *compreſſæ ſolerti accuratione & arte* WOLFGANGI HOPILII *impenfis ejusdem & probiſſimi Bibliopolæ* JOANNIS CONFLUENTINI (f) fol. in inclytâ Academiâ Parif. 1504.

JOAN. REUCHLIN. Liber congeftorum de arte prædicandi (g) 4.to impreffus Phorcæ. 1504.

ARISTOTEL. Ethic. interprete LEONARDO ARETINO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. fol. . . . . . . Parif. 1504.

Ejusd. Phyfic. & Metaphyfic. cum Comment. & Dialog. JACOBI FABRI: *per* HENRICUM STEPHANUM *in vico clauſi Brunelli*

è re-

(a,b) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(c) *Anno* M.D.IIII. *Septimo* Februarii.
(d) *Menſe* Junio.
(e) *Die* IIII. Januarii.
(f) *Milleſimo quinquageſimo quarto, ad Idus* Septembres.
(g) *Editus Prid. Id.* Sept. M.D.II.

(a) CALL-

à regione Scholarum Decretorum. 4.to in almâ Academiâ Parisiorum. 1504.

Textus abbreviatus ARISTOTELIS super octo lib. Physicorum à THOMÂ BRICOT, unà cum quæstione textûs Magistri GEORGII, & quæstionibus ejusdem de recenti ab eodem THOMÂ BRICOT : *apud* HENRICUM STEPHANUM, JOANNEM PARVUM & DIONYSIUM ROSSE (a). fol. . Paris. 1504.

ARISTOTEL. Poëtic. interprete GEORG. VALLÂ *Placentino* ; Rhetoric. interpr. FRANC. PHILELFO ; Ethic. *Nicom.* interpr. JOAN. ARGYROPYLO *Byzantino* ; OEconomic. & Politic. interpr. LEONARDO ARETINO; Moral. Magn. interpr. GEORG. VALLÂ; Introductorius de moribus authore LEONARDO ARETINO ; HERMOGENIS Rhetorices Compendium interpr. HILARIONE *Veronensi* Monacho : *per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (b) fol. Venet. 1504.

JOANNIS GRAMMATICI dicti *Philoponi* COMMENT. in Posterior. Analyt. ARISTOTEL. Græcè: *apud* ALDUM. (c) fol. Venet. 1504.

GEORGII *Bruxellensis* in Logicam ARISTOTELIS expositio, per omnes organi partes, sermone barbaro, cum additionibus quibusdam THOMÆ BRICOTI : *apud* STEPHANUM GUEYNARD. (d) 4.to . . . . Lugduni. 1504.

Asinus aureus LUCII APULEII : cum Commentariis à PHILIPPO BEROALDO conditis : *per* BARTHOLOMEUM *de Zanis de Portesio.* (e) fol. . . . . . Venet. 1504.

MESSUHALAH de scientiâ motûs Orbis : *omni cum diligentiâ per* JOANNEM VEISSEN-

BUR-

(a) CAILLE, p. 78.
(b) *Decimo sexto* Maii.
(c) *Mense* Martio.
(d) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*
(e) XI. *Novemb.*

BURGER. *impressus* (a) 4.to . . Nuremb. 1504.

JOANNIS DE REGIO MONTE Tabulæ directionum in nativitatibus multùm utiles unà cum tabellâ sinûs recti : *ingenio & impensâ* PETRI LIECHTENSTEIN *Coloniensis*. (b) 4.to . . . . Venet. 1504.

Consilia criminalia BARTHOLOMEI CEPOLLE Veronensis : *in ædibus* ANDREÆ *de Toresanis de Asulâ*. (c) fol. . . Venet. 1504.

Opera Agricolationum cum annotat. PHILIPPI BEROALDI & Commentariis, quæ in aliis impressionibus non extant : *impensis* BENEDICTI HECTORIS *Bononiensis*. (d) fol. . . . . . . Bonon. 1504.

XENOPHONT. Pædia; de Venatione; de Repub. *Laced.* de AGESIL. Laudib. Apolog. pro SOCRAT. de Tyrannid. Latinè. POMPON. GAURIC. *Neapolitan.* de Sculpturâ. (e) 8.° . . . . . Florent. 1504.

PHILOSTRAT. de Vitâ APOLLONII, & EUSEB. contra HIEROCLEM (f) Græcè; PHILOSTRAT. Latinè, interprete ALEMANO RINUCCINO, & EUSEB. Latinè, interprete ZENOBIO ACCIAOLO *Florentino* (g) *apud* ALDUM. (h) fol. . Venet. 1504.

Com-

(a) III. *April.* In Libri initio, TENENT MEDIA OMNIA SYLVÆ. *Ductu* JOAN. STABII cum symbolicâ STABII nominis figurâ.

(b) *Idibus* Februarii.

(c) *Mense* Januario.

(d) X. *Calend.* Sept. In hâc Editione, nonnulla sunt Exemplaria, quæ (in VARRON. lib. 2. de equis & equabus. cap. VII.) folio uno destituuntur. Defectus ille oritur ex repetitâ ejusdem ciphræ notatione (scil. z33. z33. z34.) Quam cùm conglutinatores minimè attenderent, binorum foliorum posterius eâdem, quâ prius, ciphrâ notatum omittitur : omissióque illa facilè eos fallit, qui in Librorum collatione solas ciphras observant. Vir clariss. *Samuel* MEAD mihi indicavit se in uno istius Editionis Exemplari legisse hæc manu libro adscripta, *Vide ignaviam conglutinatorum, inter quos* Jacobus MAZOCHIUS *doctorum antesignanus.*

(e) VIII. *Cal.* Januar.

(f) *Venetiis apud* ALDUM *mense* Martio M.D.I.

(g) Venetiis *in ædibus* ALDI, *mense* Februario. M.D.II.

(h) ALDUS P. M. *Ro.* ZENOBIO Floren-

Commentarii CÆSARIS recogniti per PHILIPPUM BEROALDUM: *impressit* BENEDICTUS HECTORIS *Bibliopola Impressórque diligentissimus recognitos repastinatosque à* PHILIPPO BEROALDO *curiosè ac vigilanter*. (a) fol. . . . . . Bonon. 1504.

AUREL. VICTOR. Compendium de Vitis Imperatorum: *impressum impensâ & accuratione* Ascensianâ. (b) 8.° . . . . Parif. 1504.

SALLUST. ab ASCENSIO familiariter explicatus. (c) fol. . . . . Parif. 1504.

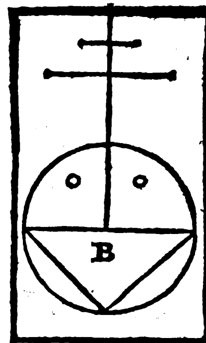
DEMOSTHEN. cum ULPIAN. Schol. Græcè: *in ædibus* ALDI. fol. . . . Venet. 1504.

Epistolæ ex Registro Sancti GREGORII Papæ: *per* LAZARUM SOARDUM. (d) fol. . . . . 1504.

OVID.

rentino *Ordinis Prædicatorum* S. —— SCIPIO CARTEROMACHUS *noster hoc anno* Venetiis, *cum* DEMOSTHENIS *Orationes publicè enarraret, quantum literæ Græcæ necessariæ sint, pulcherrimâ Oratione ostendit, quam ad studiosorum utilitatem cusam typis nostris nuper edidimus* &c. ZENOBI *doctissime*, —— EUSEBII *Libellum doctè & Latinè traduxisti, & ipsius Opusculum* PHILOSTRATI *mendaciis opposuisti. &c.* Venetiis *mense* Maio. M.D.IIII.

(a) *Cal.* April. BENEDICTUS *Bibliopola ad emptorem. Emptor, attende. Quando emere vis Libros excussos in Officinâ meâ excussoriâ, inspice Signum, quod in calce semper est. Ita nunquam falleris. Nam quidam malevoli Impressores suis Libris inemendatis ac maculosis apponunt nomen meum, ut ita fiant vendibiliores: quo pacto & mihi & nomini doctissimi nostri* PHILIPPI BEROALDI *derogant, vel potiùs derogare contendunt.* Hoc, cujus in Libri initio mentionem facit, Signum ad Libri finem apponitur.

(b) *Ad tertium Calend.* Decemb.

(c) IEHAN PETIT. *Quæ omnia venundantur* Parrhisiis *in vico Sancti* JACOBI *sub Leone argenteo: & in monte divi* HILARII *ex adverso Collegii* Itali. *Anno Salutis Christianæ* M.D.IIII. *Tertio Calē.* Novemb.

(d) *Die* XVIII. Decemb. SOARDUS *Vene-*

OVID. Metamorph. cum Comment. RAPHAEL. REGII: *Liber impressus per Magistrum* CLAUDIUM DAVOST *aliàs* DE TROYS. (a) 4.to . . . . . Lugduni. 1504.

DIOMEDIS GUIDALOTI *Bononiensis* Commentarii in Æglogas CALPHURNII & NEMESIANI. (b) 4.to . . . . Bonon. 1504.

PROBI Grammatici Instituta artium; MAXIMI VICTORINI Commentarium secundum de finalibus metrorum; DONATI Ars prima; SERVIUS de naturis ultimarum; SERGIUS in DONATI Artem primam; ATILII FORTUNATIANI Ars; CÆSIUS BASSUS de metris; TERENTIANUS MAURUS de metris; BEDÆ Liber de metricâ ratione: *impress. per* JOANNEM ANGELUM SCINZENZELER *sub impensis* JOANNIS JACOBI *& fratrum* DE LIGNANO. (c) fol. . . . . Mediolan. 1504.

JOAN. TORTELL. de Orthograph. & ejusd. TORTELLII Lima per GEORG. VALL. *impress. per* BARTHOL. *de Zanis de Portesio.* fol. . . . . Venet. 1504.

PET. CRINIT. de Honest. Disciplinâ: *operâ & impensâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ. (d) fol. . . . . Florent. 1504.

JOAN-

Veneti Dominii Privilegium ann. M. D. III. obtinuit. Cum hôc Hexasticho.

Excusatio LAZARI.

Si quid forte tuos offendat, lector, ocellos,
Quòd mihi mendoso grammate versus eat;
Emendare velis: nam non me Lazarus *istis*
Confecit mendis Bibliopola tuus;
Sed turbata magis pressoris inertia, quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

(a) XXII. Octob. *Venundatur* Lugduni *ab* JACOBO HUGUETANO *ejusd. civitatis Bibliopola & cive in vico Mercuriali, vulgò* à la rue merchiere, *ad angiportum qui in* Ararim *ducit*: & Parisiis *in vico* S. Jacobi *sub diva Virgine prope* S. Benedictum.

(b) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(c) *Die* XXII. Decemb. Insigne typographicum est Angelus; cum his vocibus [IO. IACOMO E FRATEL DE LEGNANO] in circuli figuram flexis.

(d) *Calendis* Decembris.

(a) Cum

JOANNIS PICI MIRANDULÆ Opera. (a) fol. . . . . . Argent. 1504.

ARCADIA di Messer JACOBO SANNAZARO Gentilhomo *Napolitano* : *impressa per maestro* SIGISMUNDO MAYR *cum summa & assidua diligentia di* PETRO SUMMONTIO. (b) 4.to . . . . in Napoli. 1504.

BIBLIA Latina Gothicè : *per* CLAUDIUM DAVOST *aliàs* DE TROYES. (c) fol. Lugdun. 1505.

LAUR. VALL. Annotat. in Nov. Testam. *apud* BADIUM. (d) fol. . . Paris. 1505.

LIBER eruditionis Religiosorum à S.to BONAVENTURÂ editus : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) 8.° . . Paris. 1505.

HORÆ in laudem beatiss. Virginis secundùm consuetudinem *Romanæ* Curiæ, Græcè : *apud* ALDUM. 16.° . . . Venet. 1505.

MATTHÆI *Vindocinensis* Metaphrasis elegiaca Libri TOBIÆ. (f) 4.to . . . Lugdun. 1505.

MERCUR. TRIMEGIST. Latinè, MARSIL. FICINO interprete, ex recognitione JACOBI FABRI; & LUDOVICI LAZARELI *Septempedani* Poetæ Christiani *Crater* HERMETIS ad FERDINANDUM Regem : *in Officinâ* HENRICI STEPHANI, *recognitoribus mendásque ex officinâ èluentibus* JOANNE SOLIDO Cracoviensi & VOLGACIO Pratensi. (g) 4.to . . . . . Paris. 1505.

EPY-

(a) Cum ipsius Vitâ per *Jo. Franc* PICUM ejus ex fratre nepotem. Vide GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(b) *Nel anno* M.D.IIII. *del mense di* Marzo. *con privilegio del illustrissimo Vicere per* X. *anni. Errori de la stampa.* OPHELIA ELENCHO ET MONTANO.

(c) LONG, *Biblioth. sacr.*

(d) CHEVILLER. p. 246.

(e) CAILLE, p. 78.

(f) FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 717.

(g) *Calendis Aprilis.* Huic Editioni præfixit *Petrus* PORTA *Monsterolensis* Dodecastichon, quod (quia is PORTA in STE-

EPYTOMA Sapientie, sive Compendium moralium notabilium compositum per HIEREMIAM JUDICEM *de Montagnone* civem *Paduanum*: *impressum impensis* PETRI LIECHTENSTEIN Coloniensis. (a) 4.to . Venet. 1505.

ALBERTUS MAGNUS de secretis mulierum & virorum: *impressus per* MELCHIOREM LOTTER. 4.to . . . Liptzic. 1505.

PAULI *Soncinatis* Quæstiones Metaphysicæ: *impressæ mandato & sumptibus hæredum nob. viri D.* OCTAVIANI SCOTI *civis* Modoetiensis *per* BONETUM LOCATELLUM *Presbyterum* Bergom. (b) . . . Venet. 1505.

PLUTARCH. de fortun. *Roman.* & ALEXAND. & de tranquillit. animi; & BASIL. *Mag.* Epistol. de Vit. Solitar. BUDÆO interprete: *apud* OLIVERIUM SENANT, *ex ædibus* Ascensianis. (c) 4.to . . . Paris. 1505.

PLUTARCH. de placitis Philosophorum, Latinè, BUDÆO interprete: *venundant.r* in

vico

STEPHANI Officinâ erat aliquando corrector) hìc adjiciam.

Accipe de Superis dantem documenta libellum:
Sume Hermen, priscâ relligione virum.
Hermen, Thraicius quem non æquaverit Orpheus:
Et quem non proles Calliopea Linus.
Zamolxin superat cum Cecropio Eumolpo,
Quos diviniloquos phama vetusta probat.
Utilis hic liber est mundi fugientibus umbram:
Vera quibus lucis lumina vera placent.
Hic quid sit disces sapientia, summa potestas:
Hic poteris summi discere velle Dei.
Insuper invenies plenum cratera liquore
Nectareo: minimi qua tibi, lector, emes.

(a) *Anno* M.D.V. *Tertio Kal. Maias.* Cum Epistolâ *Petri* TRECII Jurisconsulti ad piè & religiosè viventes: in quâ, —— PETRO (ait) LIECHTENSTEIN Coloniensi Germano *archetypo solertissimo, ut divinum hoc Opusculum imprimeret, suasi* &c.

(b) *Cremon.* Litterat. p. 371. cujus Operis Tomus prior prodiit fol. typis *Alberti* PAZZONI *&* *Pauli* MONTII, *Parmæ* M.DCC.II. posterior M.DCC.V. authore *Francisco* ARISIO, cujus industriam si dignâ laude fraudarem, haberi certè mererer injustissimus.

(c) *Impress.* Parisii *pro* Oliverio SENANT *commorantem in vico divi* JACOBI *ad Intersignium S.ta* BARBARÆ. Error typographicus in voce *commorantem* est prorsus indignus BADIO, qui hunc Librum excudit, séque in Dodecasticho ad *Stapulensem* Epigrammate hujus Editioni præfixo mille ejusdem Volumina exscripsisse (quâ voce pro *excudisse* & ipse & alii usi sunt) indicat.

(a) XV.

vico S.ti JACOBI Ascensianâ *accuratione impress.* (a) 4.to	Parif.	1505.
TIT. LIV. Historia: *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (b) fol. . .	. .	.
Romische Historie uk TITO LIVIO: JOHAN SCHOFFER *buch trucker*. (c) fol.	Mentz.	1505.
Vita M. CATONIS; SEXT. AUREL. de Vitis Cæsarum; BENEVENUTUS de iisdem; PHIL. BEROALDI & THOMÆ VUOLPHII junioris Disputatio de nomine imperatorio; Epitoma rerum Germanicarum usque ad nostra tempora: *per* JOANNEM PRUS. (d) 4.to	Argentinæ.	1505.
Romanæ Vetustatis fragmenta in *Augustâ Vindelicorum* & ejus Diœcesi: ERHARDUS RATOLDUS Augustensis *impressit*. (e) fol.	. .	1505.
GEORGII SIBUTI DARIPINI Poetæ laureati Panegyricus de MAXIMILIANI Cæsaris in *Coloniam* adventu cum variis Epigrammatibus: *in ædibus* QUENTEL. (f) 4.to	Colon.	1505.
PLATINÆ hystoria de vitis Pontificum perjucunda diligenter recognita, & nunc tantùm integre impressa; SIXTI IIII. INNOCENTII VIII. ALEXANDRI VI. ac PII		

III.

(a) XV. *Cal.* April. M.D.V. IEHAN PETIT. *venundantur* Parisiis *in vico Sancti* JACOBI *sub Leone argenteo, & in monte divi* HILARII *è regione Collegii* Italorum *sub speculo.*

(b) *Nonis Quintilib. mensis* Julii. Epistola data est Idib. *Sept.* 1505.

(c) *Sechste tagk des Monedts* Martii *nach Christi unsers herenn geburth Tausent funff hunderth und in funffte Jar.* Et in Germanicâ *Johannis* SCHŒFFERI Præfatione leguntur hæc ——— JOHAN GUTEMBERG *n do man zalt nach Christi unsers heren geburth Tausent vier hunderth und funffzig jar erfunden undarnach mit uleyk kost und arbeyt* JOHN FAUSTEN *und* PETER SCHOFFERS *zu* Mentz.

(d) JOANNES PRUS *in ædibus Thiergatten* Argentinæ *imprimebat.* MATHIAS SCHURER *recognovit.* M.D.V. *quint. Id.* Martii. *Conrado* DUNTZENHEMIO *Dictatore* Argentinen. In fine, MATHIAS SCHURER *Artium Doctor studioso Lectori* S. P. D. ——— Argentinæ *ex Officinâ litteratoriâ* JOANNIS PRUS. *quint. Id.* Martii. M.CCCCC.V.

(e) VIII. KLS. OCTOBR.

(f) *Anno* M.D. *quinto post principium* Sextilis *aliàs* Augusti.

(a) VIII.

III. Vita huic PLATINÆ annexa jamjam in lucem prodiens: *impensis honesti viri* FRANCISCI REGNAULT *Bibliopolæ jurati Universitatis* Parisiensis *commorantis in vico divi* JACOBI *sub intersignio Sancti* CLAUDII. (a) 8.° . . . Paris. 1505.

FRONTIN. & VEGET. de re militari; ÆLIAN. de instruend. aciebus; MODEST. de vocabul. militar. *per* JOANNEM ANTONIUM DE BENEDICTIS *civem* Bononiensem. (b) fol. . . . . . Bonon. 1505.

LUCIANI Opus Parasiticum interprete FRANCISCO BELLAFINO: *per* JOANNEM ANTONIUM Platonidem BENEDICTORUM *civem* Bononiensem. (c) 4.to Bonon. 1505.

CICERON. Epistol. Familiar. cum Commento UBERTINI *Crescentinatis*, MARTINI PHILETICI, & GEORGII VALLÆ Alexandrini: *per Magistrum* JACOBUM ZACHON Pedemontanum *de Romano*. fol. Lugdun. 1505.

ÆSOPI Vita & Fabulæ Græcè & Latinè; GABRIÆ Fabellæ Græcè cum Latinâ interpretatione; (d) PHURNUT. sive CORNUT. de natur. Deor. & PALÆPHAT. de Allegor. apud HOMER. & ORI APOLLIN. Hieroglyph. & Proverb. ex TARRHÆO, DIDYMO, & SUIDÂ, Græcè. &c. *apud* ALDUM. (e) fol. . . . . . Venet. 1505.

HORATII Opera *Ascensianis* asteriscis illustrata: *in ædibus* Ascensianis. (f) 8.° . Paris. 1505.

TRA-

(a) VIII. *Idus Octobres.* Ad finem adjiciuntur ejusdem PLATINÆ *Libri tres de falso & vero bono*; *Dialogus contra amores*, *de verâ nobilitate*; *Libri duo de optimo cive*; *Panegyricus in* BESSARIONEM; *Oratio de pace* Italiæ *confirmandâ* & *bello* Turcis *indicendo.*

(b) *Ultim.* Maii.

(c) *Die* XVI. Martii.

(d) Epistol. ad Lector. præfix. Opuscul. Mythologic. &c. *Cantab.* 1671.] „ ALDUS (ut erat summâ in scriptis „ codd. exprimendis fide) vocat eum „ in fronte *Phurnutum*, in calce libri „ *Cornutum*.

(e) *Mense* Octobri.

(f) *Ad tertium Idus* Januar.

(a) *Men-*

TRAGŒDIÆ SENECÆ cum duobus Commentariis, videlicet BERNARDINI MARMITÆ & DANIELIS GALETANI [seu GAIETANI, nam utroque modo imprimitur] *Cremonensis* poe. cla. (a) fol.	Venet.	1505.
CLAUDIAN. de raptu PROSERPIN. cum Comment. A. JANI PARRHASII; *per* JOHANNEM ANGELUM SCINZENZELER *sub impensis* JOANNIS JACOBI *& fratrum* DE LEGNANO. (b) fol. .	Mediol.	1505.
J. AURELII AUGURELLI Poemata: *in ædibus* ALDI. 8.°	Venet.	1505.
AUGUSTINI DATI Elegantiæ cum notis ASCENSII; Regulæ 30. FRANC. NIGRI cum Commentariis; Nomina Magistratuum *Romanorum* cum Comment. CLICHTOVEI: *ex offic.* BADII. (c) 4.to . .	Paris.	1505.
BIBLIA Latina cum pleno apparatu tersissimè & nitidissimè impressa. *Ad calcem.* Hoc Opus per præstantissimum S. Theologiæ Professorem ALBERTUM CASTELLANUM emendatum: *atque impressum characteribus* Venetis *per* JACOBUM SACON. (d) fol. .	Lugdun.	1506.
Eadem: *apud* JUNTAS. (e) fol. .	Venet.	1506.
BIBLIA *Bohemica* à *Thaboritis* translata & edita: *per* PETRUM LICHTENSTEIN (f)	Venet.	1506.
GLOSSA Ordinaria in Bibl. auct. DE LYRA: *per* JOANNEM FROBENIUM & JOANNEM PETRUM LANGENDORF. (g) fol.	Basil.	1506.

Hu-

(a) *Mensis* Septembris *septimo. Laus Deo & beatissimæ Virgini* MARIÆ. Ad calcem registri leguntur hæc [Quin. 14. Car. 4.] quæ quid significent, nondum intelligo.

(b) XXVIII. *August.*

(c) Cum Epistolâ BADII datâ —— *ex Officinâ nostrâ in* Parisiorum Lutetiâ: *ad octavum Kalendas* Martias, *anno millesimo quingentesimo primo.*

(d,e,f) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(g) CAILLE. p. 34.

(a) XII.

Hugon. de S.to Victore Opuscula, Petro Portâ ipsius Operis recognitore sedulo: *per* Henricum Stephanum (a) 4.to . . . . Paris. 1506.

S. Augustini Opera: *apud* Joannem Amerbachium. (b) fol. . Basil. 1506.

Opus Wilhelmi Lyndewode super Constitutiones Provinciales *Angliæ*: *ex officinâ* Badii. (c) fol. . . Paris. 1506.

Legatinæ seu Constitutiones Legitimæ: *ex officinâ* Badii. (d) fol. . . Paris. 1506.

Prag-

(a) xii. *Octob.*

(b) *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 142. Lege etiam Trithemii Epistolam ad *Jacobum* Kymolanum, quæ postea anno 1510. citabitur.

(c) *Summâ curâ atque diligentiâ* Wolffgangi Hopylii *revisum, emendatum, atque in inclytâ* Parisiorum *Academiâ impressum, unà cum annotationibus debitis, cúmque summariis suis locis præpositis. Impensis verò & sumptibus honesti mercatoris* London. Wilhelmi Bretton. *anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo quinto.* xxiii. Marcii.

In Libri initio; *Venales habentur* London. *apud Bibliopolas in cimiterio Sancti* Pauli *in Signo Sanctissimæ Trinitatis & Sanctæ* Annæ *matris* Mariæ. Ibi imprimitur Triangulare Trinitatis signum, cum hâc oratiunculâ; *Sancta Trinitas, unus Deus, miserere nobis*: & his sententiis; *Fortuna opes auferre animum non potest. Nosce teipsum.* Hinc indè apponuntur figuræ Evangelistarum quatuor; & SS. Hieronymi *Cantuariensis*, Augustini, Ambrosii, venerabilis Bedæ, Gregorii: cum nomine Bibliopolæ *Londinensis* designato per litteras initiales W. B.

In Libri fine: binæ aquilæ, quod erat consuetum Hopylii Signum. Cum tabulâ alphabeticâ *Jodoci* Badii Ascensii, qui eidem tabulæ præmisit Epistolam ad studiosissimum & probissimum majoris *Britanniæ* seu Ecclesiæ *Anglicanæ* Clerum. —— *Accessit* (inquit) *exactissima* Wolffgangi Hopylii *Impressoris in expungendis enumeris ferme vitiis, in annotandis notatu dignis, in literarum superiorum distinctionibus, in nitidissimis characteribus, in tersissimâ impressione, in titulis in fronte ponendis, in chartis seu foliis numero distinguendis, in rubro discernendo, inque aliis multis, diligentia. Quamobrem optimorum Bibliopolarum vestrorum, qui hoc Opus suo impendio suâque solicitudine ad archetypum i. primarium exemplar corrigendum curaverunt, nostróque nomine, veneranda literarum columina, vos supplices rogamus, ut memores gratique hos tantos conatus in partem accipiatis bonam. Valete. Ex Officinâ nostrâ* Parisiens. *ad Idus* Mayas *anni hujus millesimi quingentesimi sexti.*

(d) *Cum summariis atque justis annotationibus summâque accuratione rursum revise atque impressa.* Idem hujus, quod libri præcedentis, frontispicium. *Cum glosis* Jo. de Athon. *cum tabulis tribus*: quibus Ascensius præmisit Epistolam ad Wilhelmum Warham *Cantuar.* Archiep. Eccles. Primat. & Regn. Cancellar. —— *Posteaquam* (inquit) *Constitutiones* Angliæ —— *recognovissemus, & Legitimas Epitomatis* —— *decorassemus* —— *diligentissimique Bibliopolæ* Wulfgangus Hopil & Johannes Confluentinus, *quorum ære Opus excusum est, etiam peritissimo Juris utriusque viro, magistro* Johanni Chappuso *redintegran-*

PRACTICA Electionum & Postulationum GUILLERMI MANDAGOTI: *per* HENRICUM STEPHANUM *sumptibus fratrum* ENGELBERTI & GODEFRIDI DE MARNEF. (a) 4.to . . . . . Parif. 1506.

FELINI SANDEI *Ferrarienfis* Commentaria in secundum librum Decretalium: *per* LEONARDUM PACHEL *impensis* JOANNIS JACOBI DE LEGNANO *cum fratribus suis.* fol. . . . . . . Mediolani. 1506.

CONRADI PEUTINGERI Juris utriusque Doctoris Sermones convivales, in quibus multa de mirandis *Germaniæ* antiquitatibus referun-

grandas & adnotandas commisissent, nósque illis triplicem Indicem seu Tabellam addidissemus, Opúsque jam bellissimum processisset, solummodo desiderabaris, Pater optime, tanti muneris emittendi & dux & auspex: neque verò erat michi hujusmodi tantillo & ignoto præsertim tantæ sublimitatis adhuc compellandæ satis ampla fiducia — *donec* — *vir nobis amicissimus* — *Dominus* ROBERTUS AYSCHECUM *natione* Anglicus *humanitatis atque beneficentiæ tuæ certissimum exhiberet testimonium.* &c. *Ex officinâ nostrâ litterariâ in* Parhisiorum *Academiâ ad Idus* Septembris *anni hujus salutis nostræ millesimi quingentesimi sexti.*

(a) *Practica electionum & postulationum Magistri* GUILLERMI MANDAGOTI *Archydiaconi* Nemausen. *& postmodum* Ebredunensis *Archiepiscopi, ac sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ demum Cardinalis. Per quam fide docetur oculata modus* (repone *methodus*) *eligendi & postulandi Prelatos: quinque & viginti formas ponens instrumentorum in hujusmodi expeditionibus necessariorum: elimatissimè impressa* Parisiis *per* HENRICUM STEPHANUM *è regione Scholæ Decretorum sumptibus & impensis honestorum virorum & fratrum* ENGELBERTI & GODEFRIDI DE MARNEF, *habitantium in Vico divi* JACOBI *ad signum Pellicani. Anno Salutis* M.CCCCC.VI. *Die* XXV. *Decembris.* Huic Editioni præfiguntur Correctoris Hexastichon & Epistola. Quicunque is fuerit, suam Prosodiæ ignorantiam prodidit his versibus:

Mandagote, breves per famam crederis annes
Extendisse: Levi dans bona multa Libro.
Pigmeum poterit magnum virtute Volumen
Ac hyperioneum vincere luce jubar.
Sphynx nova non potis est tot enigmata precogitare:
Quod valet Oedipus hic solvere dedaleus.

Epistola lectorem docet hoc *Opusculum* ab Authore *cum adhuc in Ecclesiâ* Nemausen. *archidiaconatûs gereret officium, editum fuisse, & ad* BERENGARIUM Beterensis *Ecclesiæ Succentorem postea Episcopum, directum anno Salutis millesimo trecentesimo. Quod sub opacis turpiter delitere tenebris non passi viri honesti* ENGELBERTUS & GODEFRIDUS DE MARNEF, *ut in lucem prodiret, suis imprimendum impensis non mediocriter publicæ utilitati consulentes curârunt. Libellum autem ipsum imprimis* (corrector ait) *nostrâ pro virili castigare* (*præfatis Dominis fraterno fune ligatis maximè id fieri orantibus*) *statuimus.*

(a) GES-

feruntur. (a) 4.to . . . Argentin. 1506.

ARISTOTEL. Politic. & OEconomic. LEONARDO ARETINO interprete, recognitore & explanatore JACOBO FABRO: & libri Hecatonomiarum; & OEconomiarum publicarum cum ARETINI explanationibus: *Hæc primaria superiorum Operum Editio typis absoluta prodiit ex officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (b) fol. *apud* Parisios. 1506.

Artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum ARISTOTELIS, JACOBO FABRO authore cum CLICTOVEI Commentariis; ex secundâ recognitione: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte opificem.* (c) fol. in almâ Academiâ Parisiorum. 1506.

Le Pelerin de vie humaine composé en rime par GUILLAUME DE GUILLEVILLE, & après a été mis dernierement en prose, en la forme, qui s'ensuit: *imprimé par* MICHEL LE NOIR *Libraire juré en l'Université de* Paris *demourant a l'Imaige nostre Dame, devant S.* DENYS *de la Charité.* (d) 4.to à Paris. 1506.

SUETON. cum Comment. BEROALDI, & SABELLICI: *per* JOANNEM RUBEUM Vercellensem. fol. . . Venet. 1506.

SALUSTIANA Opera cum ASCENSII familiari interpretatione: *à* JOHANNE DE VINGLE *compress. venundantur à* STEPHANO GUEYNARD Lugdunensi *Bibliopolâ & cive.* (e) 4.to . . . . . Lugduni. 1506.

ÆMIL.

(a) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(b) *Anno* CHRISTI *cuncta gubernantis* M.D.VI. *Nonis* Augusti. *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro PORTÂ *&* Beato RHENANO; quorum hic Hexasticho Librum claudit.

(c) *Vicesimâ tertiâ* Februarii. cum *Beati* RHENANI Tetrasticho ad Lectorem.

(d) *Le* XV. *de* May, *l'an mil cinq cens & six.*

(e) M.CCCCC. *sexto. Sexto Calend.* Novemb.

(a) XII.

ÆMIL. PROBI Vitæ; POMP. ATTIC. Vita; PLUTARCH. de illustr. mulierum virtutib. Ejusdem Paralilia: *in ædibus* SCHURERIANIS. (a) 4.to . . .	Argentor.	1506.
PROCOPIUS de Bello *Gothorum* CHRISTOPHOR. PERSONÂ interprete: *per* JOANNEM BESICKEM Alemanum *impensâ* JACOBI MAZZOCHII Romanæ *Academiæ Bibliopolæ.* (b) fol. . . .	Romæ.	1506.
CHRISTOPHORI SCHEURLI Libellus de laudibus *Germaniæ*: *per* BENEDICTUM HECTORIS. (c) 4.to . .	Venet.	1506.
CANTALYCII Episcopi *Pinnensis* atque *Adriensis* de bis receptâ PARTHENOPE GONSALVIA: *per* GISMUNDUM (i. e. SIGISMUNDUM) MAIR. (d) fol. . .	Neapol.	1506.
Clarissimi Senatoris & Jurisconsulti MICHAELIS RITTII de Regibus *Neapolitanis* Historia: *Impress. per* JOANNEM DE CASTELLIONO. (e) 8.° . .	Mediol.	1506.
CICER. Offic. cum geminâ MARSI & BADII explanatione; & Libri de Amicit. Senectut. & Paradox. cum ejusd. BADII longè diligentissimâ interpretatione jampridem editâ: *venundantur* Lugduni *à* STEPHANO GUEYNARD *præfatæ Civitatis Bibliopolâ & cive*; *in vico Mercuriali*, *vulgariter* en la rue		

Mer-

(a) XII. *Cal.* April.

(b) XX. *Junii.* cum Epistolâ *Jacobi* MAZZOCHII.

(c) 13. *Cal.* Feb. In quo Libro leguntur hæc: ——— *Sive* PETRUS *sive* GUTENBERGUS *anno sexagesimo supra millesimum quadringentesimum novam scribendi artem novum atramenti genus excogitavit.* Ante tamen hunc annum artem fuisse excogitatam in primo horum Annalium Volumine probatum est.

(d) *Mille & quingentis junctâ trieteride binâ*
Parthenope *impressit hoc tibi, Lector, opus.*
Stygmata Gismundus *fecit* Gonsalvia Mair,
Frigora Teutonicæ *quem genuere plagæ.*
Die XX. Julii.

(e) *Die* XII. *mensis* Julii.

(a) *Im-*

Merciere, *prope S.* ANTHONIUM; *noviter correcta & impressa per* NICOLAUM WOLF *artis impressoriæ magistrum.* 4.to . . Lugdun. 1506.

QUINTILIANI Institutiones, cum enarrationibus RAPHAËLIS REGII. (a) fol. . . 1506.

EURIPID. HECUBA & IPHIGENIA in *Aulide*, Latinæ factæ ERASMO *Roterodamo* Interprete; & Prosopopœia *Angliæ* sibi de Regis HENRICI virtute & regiæ sobolis indole gratulantis, eodem ERASMO Authore: *ex Officinâ* ASCENSIANÂ. (b) fol. . Paris. 1506.

PLAUTI Comœdiæ viginti: ex quibus PYLADES BUCCARDUS duodeviginti correxit, atque ex iis quinque elegantissimè interpretatus est: *per* JOANNEM BRITANNICUM. (c) fol. . : . Brixiæ. 1506.

LUCAN. cum Comment. SULPICII VERULANI, & BADII ASCENSII: *in ædibus* Ascensianis & JO. PARVI. fol. . . Paris. 1506.

Tragœdiæ SENECÆ; *studio & impensâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ. (d) 8.° . Florent. 1506.

ANTON. CODRI URCEI Sermones, Epistolæ, Sylvæ, Satyræ, Eglogæ, Epigrammata: *mandato & impensis* PETRI LIECHTENSTEYN Coloniensis Germani. (e) fol. . . . . Venet. 1506.

L'Opera di misser GIOVANNI BOCCACIO de mulieribus claris Italicè: *stampado per maistro* ZUANNE DE TRINO, *chimato*

TA-

(a) *Impress. die* XII. Maii. Sinè Loci & Typographi nomine.

(b) *Ad Idus* Septemb. De harum Tragœdiarum versione sic præfatur ASCENSIUS:

Loqui Latinè nesciebat antea

Tragœdiarum Scriptor excultissimus:
Qui nunc camœnis eloquens Erasmicis
Varronianæ *certat eloquentia.*

(c) *Tertio Calendas* Decembres.

(d) *Tertio Non.* April.

(e) *Kalendis* Septemb.

(a) *Del.*

TACUINO (a) 4.to	Venet.	1506.
VOLATERRANI Opera: *per* JOANNEM BESICKEN Alemanum. (b) fol.	Romæ.	1506.
JO. REUCHLINI Rudimenta Hebraica. (c) fol.	Phorcæ.	1506.
BIBLIA Latina: *per* PHILIPPUM PIGOUCHET. (d) fol.	Parif.	1507.
BIBLIA Italica MALERMI: *typis* BARTH. DE ZANNIS, *rogatu* LUCÆ ANTONII JUNTÆ. (e) fol.	Venet.	1507.
BIBLIA Germanica. (f)	Auguftæ.	1507.
NOV. TESTAMENT. Lat. *per* JOANNEM BARBIER. (g) 8.°	Parif.	1507.
EPISTOLÆ Apoftol. & Apocalypf. Lat. *per* HENRICUM STEPHANUM. (h) 8.°	Parif.	1507.
EPISTOLÆ S. PAULI Gallicè, ex verfione GUIARTI DES MOULINS cum gloffis cujusdam Theologi Ordinis S. AUGUSTINI: *apud* ANTONIUM VERARD. (i) fol.	Parif.	1507.
THEOLOGIA S. JOHANNIS *Damasceni*, FABRO interprete: *per* HENRICUM STEPHANUM. (k) 4.to	Parif.	1507.
JOHAN. GERSON. Cancellar. *Parif.* de imitatione Chrifti Opusculum: *explicitum exaratúmque pro* JOHANNE PARVO *commorante in Vico almi* JACOBI (l) 12.°	Parif.	1507.

CON-

(a) *Del anno* m.d.VI. *a di* VI *de* Marzo. *regnante inclito Principe* LEONARDO LAUREDANO.

(b) XIII. *Cal.* Mart.

(c) *Catalog. Biblioth.* GUDIAN. p. 308. & GESNER. & SIMLER. *Biblioth.* Ibi REUCHLINUS in Præfatione fcribit fe anno ætatis 20. Dictionarium collegiffe.

(d, e, f, g, h, i) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(k) 15. *April.*

(l) 21. *Julii.*

(a) *A di*

CONFESSIONALE Volgare del ANTONINO Archivescovo di *Firenze* ricorretto per ANTONIO TUBINI. (a) 4.to . . in Firenze. 1507.

MARSIL. FICINI de Religione Christianâ Opusculum; unà cum XENOCRATE de morte, MARSILIO interprete: *per* JOÃ. KNOBLOUCH. (b) 4.to . . . Argentinæ. 1507.

PRAGMATICA SANCTIO; cum Commentario: *apud* ANDR. BOCARD. (c) Parif. 1507.

BOETII Confolatio philofophica: *operâ & impenfâ* PHILIPPI GIUNTÆ. (d) 8.° Florent. 1507.

THEOBALDI ANGUILBERTI *Hyberniensis* Artium & Medicinæ Doctoris Menfa philofophica, Gothico charactere: *apud* FRANCISCUM REGNAULT. (e) 8.° . Parif. 1507.

PLIN. Natur. Hiftor. *per* JOAN. RUBEUM & BERNARDINUM *fratrésque* Vercellenfes. (f) fol. . . . . . Venet. 1507.

ABRAHÆ AVENARIS *Judæi* Aftrologi Opera à PETRO DE ALBANO in Latinum traducta: *ex Officinâ* PETRI LIECHTENSTEIN. 4.to . . . . Venet. 1507.

Q. CURTIUS: *fumptibus* PHILIPPI GIUNTÆ. (g) 8.° . . . Florent. 1507.

JOAN. STELLÆ liber de vitâ ac moribus fummorum Pontificum: *per* MICHAELEM FURTER. (h) 4.to . . Bafil. 1507.

GUN-

(a) *A di* 28. *di* Febraio 1507. *ad inftantia di* FRANCESCO CARTOLAIO.

(b) *Anno* M.d.VII. *Nonas* Decembris.

(c) Cum his verfibus:

Stet liber hic, donec fluctus formica marinos
Ebibat, & totum teftudo perambulet orbem.

Lege *Mélanges d'Hiftoire & de Litterature recueillis par Mr.* DE VIGNEUL MARVILLE. in 8. *à* Rouën *chez* Antoine MAURRY *Imprimeur ordinaire du Roi derriere le Palais, à l'Imprimerie du Louvre.* M.DCXCIX. pag. 38.

(d) *Menfe* Decembri.

(e) MENAGIAN. Vol. IV. p. 50.

(f) *Die* XVI. Januarii.

(g) *Menfe* Decembri.

(h) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Anno*

GUNTHERI LIGURINI Poetæ de gestis divi FRID. pri. decem libri : *impressi per industrium & ingeniosum* ERHARDUM OEGLIN *civem* Augustensem. (a) fol. . . . . 1507.

Histoire des nobles & vaillans Chevaliers nommez MILLES & AMY: *par* MICHEL LE NOIR *à l'enseigne de la rose blanche couronnée.* 4.to . . . . . . Paris. 1507.

GULIELMI BRICONNETI *Lodoviensis* Antistitis coram JULIO II. & Cardinalib. pro LUDOVICO XII. Apologia : *impensis* VINCENTII DE PORTONARIIS *de Tridino de Monteferrato.* (b) 4.to . . Lugdun. 1507.

PLUTARCHI Regum & Imperatorum Apophthegmata, RAPHAELE REGIO interprete: *Vænales habentur in ædibus* NICOLAI CRISPINI *è regione Collegii* Coquereti *sub signo divi* SEBASTIANI (c) 4.to . . Paris. . . . .

NI-

(a) *Anno sesquimillesimo & septimo mense* Aprilio. *Epigramma ad* JOANNEM RYMANUM *per universam* Germaniam *Librarium & Bibliopolam* C. C. *Car.*

In nostras terras Latius Græcúsque character
Jam venit studio, culte Rymane, *tuo.*
Pro quo condignas tibi dat Germania *grates,*
Et referet laudes hìc & ubique tuas.

Felici fine completus LIGURINUS *& juventuti* Germanicæ *ad legendum præbitus primò* Viennæ *per* C. C. Friburgi *per* Hieronymum BALDUNG. Dubingi *per* Henricum BEBELIUM. Ingolstadi *per* Jacobum PHILOMUSUM. Lipsi *per* Hermannum BOSTIUM; *qui in prædictis Gymnasiis publico stipendio Romanas litteras feliciter profitentur.*

(b) XII. *Octobris.*

(c) *Raphaëlis* REGII ad *Joannem* LUBRANCIUM *Posnaniensem* Episcopum Regis *Poloniæ* Consiliarium data est *ex Academiâ* Patavinâ. III. *Kalendas* Septembres. M.D.VII. ——— *Cùm* PLUTARCHI *Apophthegmata inter prandendum legenda curares ; multáque viderentur & perceptu difficiliora , & sensibus ineptiora , quàm ut* PLUTARCHO *ipsi convenirent ; mirabaris, unde id accidisset , cùm præsertim paucis antè annis è Græcâ Linguâ in Latinam à* Francisco PHILELFO *viro nostrâ ætate cum primis facundo translata fuissent : ut ex archetypis & manu ipsius scriptis Exemplaribus, Librarii isti, qui Impressores vocari cœperunt, illi forsitan descripserint. Sed cùm ego omnem culpam in Librarios ipsos rejicerem , à me petiisti, ut cum Latino Græcum Exemplar conferrem, & tibi castigarem. Ego verò ex accuratâ utriusque Exemplaris collatione facilè perspexi multa quidem imperitiâ Librariorum fuisse depravata ; sed Interpretis incuriâ pleraque videri & ineptiora & obscuriora , quæ* PLUTARCHUS *elegantissimè lucidissiméque descripsisset. Ea verò cùm emendari citra multas non possent lituras atque mutationes ,* Apophthegmata *ipsa ex integro sic in Latinum Sermonem verti , ut iis, quæ jampridem interpretata fuerant , multò perceptu faciliora esse videantur.* ——— *Unà cum illis lepidissimum*

NICOLAI LUD novus elegánsque conficiendarum Epistolarum, ac aliàs de arte dicendi modus. (a) 4.to		1507.
Βίβλος ἡ γνωμαγυρική; in hôc Volumine contenta; Alphabetum Græcum. Regulæ pronuntiandi Græcum. Sententiæ septem Sapientum. Opusculum de invidiâ. Aurea carmina PYTHAGORÆ. PHOCYLIDÆ Poema admonitorium. Carmina Sibyllæ *Erythreæ* de judicio CHRISTI venturo. Differentiæ vocum succincta traditio: *per* ÆGIDIUM GORMONTIUM. (b) 4.to . .	Parif.	1507.
Βατραχομυομαχία: *per eundem.* (c) 4.to	Parif.	1507.
Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι: *per eundem* (d) 4.to	Parif.	1507.
Ἐρωτήματα Χρυσολωρᾶ: *per eundem.* (e) 4.to	Parif.	1507.
EURIPIDIS HECUB. & IPHIGEN. in *Aul.* ERASMO interprete, cum ejusd. Odis de laudib. *Britanniæ* & senectutis incommodis, *in ædibus* ALDI. (f) 8.° . .	Venet.	1507.
VIRGILI Opera cum Commentar. varior. doctorum: *ex Officinâ* Ascensianâ *impendio* JOANNIS PARVI. (g) fol. . ,	Parif.	1507.

OVID. de Ponto cum Comment. BAR- THO-

dissimum quoque PLUTARCHI *ipsius Dialogum, quem* Joannes REGIUS *mihi frater castissimus utriusque Linguæ cum primis doctus paucis antè annis, quàm in flore ætatis suæ (Nondum enim duodetriginta annos excesserat) dirâ peste in Romanâ aulâ raperetur, Latinitate donavit, curavi describendum* (de *Gryllo Circes* veneficiis in suem mutato pro brutarum animantium ratione disputante). Accedit *&* *Apologia mea, in quâ* Pliniani *Prologi quidam loci & corriguntur & exponuntur* &c.

(a) *De impressorii libelli loco* Joannis BASINI Sendacurii *Distichon.*

Urbs Deodatensi *retinens à nomine nomen*
Hoc in Vosagica *valle paravit opus.*
Anno supra sesquimillesimum septimo.

(b) *Pridie Idus* Augusti. Vide CHEVILLER. p. 248 249.

(c) 18. *Sept.* CHEVILLER. p. 249.

(d) *Per* Egidium GOURMONTIUM *duce* Francisco TISSARDO Ambacæo *Græcarum literarum* Parisiis *Impressorem.* M.CCCCC. VII. *quinto Cal.* Nov.

(e) 25. *Novemb.* CHEVILLER. p. 249. 250. De his quatuor prædictis Libris fusiùs antea actum est, ubi *Ægidii* GORMONTII data fuit notitia.

(f) *Mense* Decembri.

(g) *Sexto Idus* Novembres.

(a) *Nono*

THOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM DE CERETO *aliàs* TACUINUM (a) fol. Venet. 1507.

HIERONYMI AVANTII *Veronensis* Artium Doctoris emendationes in SENECÆ Tragœdias: *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO (b) 4.to . . . . Venet. 1507.

NICOLAI HORII *Remensis* Poemata, & Libelli 15 Dialogorum: *per* JACOBUM SACON Pedemontanum. (c) fol. . . Lugdun. 1507.

JOANNIS ÆSTICAMPIANI Epigrammata: *per* MELCHIOREM LOTTER *civem* Lypsiensem. 4.to . . . Lips. 1507.

Viridarium illustrium Poetarum: *per* BERNARDINUM de Vitalibus *Venetum.* (d) 4.to Venet. 1507.

PETRARCHA con doi Commenti sopra li Sonetti e Canzone, el primo del ingeniosissimo FRANCESCO PHILELPHO, laltro del sapientissimo ANTONIO DA TEMPO; con lo Commento del eximio NICOLO PERANZONE sopra li Triumphi: *per* JOANNE ANGELO SCINZENZELER. (e) fol. . . . in Milano. 1507.

DANTE cum Comment. *per* ZANES DE PORTESE. (f) fol. . . Venet. 1507.

JO. PICI *Mirandul.* OPERA: *per* JOANNEM KNOBLOUCHUM *impensis* MATHIÆ SCHURERII.* (g) fol. . . Argent. 1507.

ALDI MANUTII *Romani* Grammat. Latin. *per* (h) THOMAM WESALIE *impensis* JO-

(a) *Nono* Octobris.
(b) *Die* VII. April.
(c) XXVII. *Septemb.*
(d) 20. *Nov.*
(e) *A di* XX. *di* Agosto.
(f) *A di* XVII. *de* Zugno.
(g) CHEVILLER. p. 158. 164.
(h) Is est THOMAS KEES *Wesaliensis* qui impressit Epistolas illustriorum virorum, sinè anni indicio.

(a) *Abso-*

JOHANNIS GRANJON & FRANCISCI REGNAULT. (a) 8.° . . . . Parif.

BIBLIA Latina cum glossâ ordinariâ &c. 7. Vol. *ex Arta Valle ultra Birsam Basileanam.* (b) fol. . . . . . 1506. 1508.

PSALTER. Latin. (c) 4.to . . . Argent. 1508.

S. HIERONYMI Epistolæ in tres partes tributæ : *per* JACOBUM SACCON. fol. Lugdun. 1508.

BASIL. Magn. de legendis antiquorum libris Latinè, interprete LEONARDO ARETINO: *in ædibus* Ascensianis. 4.to . . . Parif. 1508.

GREGOR. NAZIANZ. Sermones 8. RUFINO interprete. (d) 4.to . . . . Argent. 1508.

HUGONIS Cardinalis Expositio in quatuor Evangelia : *expensis* UDALRICI GERING *& mri* BERCHTOLDI REMBOLT *sociorum in Sole aureo Vici* Sorbonici. (e) fol. . Parif. 1508.

JOANNIS FRANC. DE PAVINIS Baculus

(a) *Absolutum est Opus* Parrhisiis *in Officinâ* Thomæ WESALIÆ *è regione Collegii* Italorum *commorantis.* Ad calcem Latinæ Grammaticæ in eodem Volumine additur Libellus de Græcis litteris & earum potestate, cum Oratione Dominicâ, duplici ad Virginem salutatione, Symbolo Apostolico, initio Evangelii Divi JOANNIS, Carminibus aureis PYTHAGORÆ, & PHOCYLIDIS Poemate; Græcè omnia hæc cum interpretatione Latinâ. Notandum est obiter Græcas voces nullis accentuum aut spirituum prosodiis affici. Ad finem sic; *Finem hìc capit* ALDI MANUTII Romani *Grammatica, quæ rejectis erratis omnibus usui esse jam poterit. Impressa* Parrhisiis *per fidelissimum Impressorem* THOMAM WESALIE *commorantem è regione Collegii* Italorum, *impensis verò honestorum virorum* Joannis GRANJON *&* Francisci REGNAULT. Nulla anni nota adjecta est; uti neque in Libri principio, ubi hæc legimus: *Habetis, adolescentes studiosi,* Aldinam *Grammaticam non minùs utilem quàm doctam: quippe quæ vobis (quod magnis alioqui Libris negatum est) utriusque Linguæ rudimenta paucis absolvat. Habet præterea Græca non modò accuratiùs (quàm antehac fuerant) impressa, verùm etiam ad verbum traducta. Venum exponuntur in ædibus* Francisci REGNAULT *morum gerentis in vico divi* JACOBI *sub* Mathurinis *in Intersignio Sancti* CLAUDII. Huic Editioni præmittitur ALDI Epistola *Venetiis mense* Octobri M. D. VII. data. Unde conjicio eo anno ex ALDI Officinâ (licèt nondum viderim) hanc Latinæ Grammaticæ institutionem ab ipso elaboratam prodiisse; at verò eodem anno *Parisiis* excusam non adeò verisimile est. Huic ergo *Parisiensi* Editioni nullum annum adtexui.

(b, c) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(d) GESNER. *Bibliothec.*

(e) *Die* XX. Octob.

(a) *Die*

lus Pastoralis, seu Tractatus de Visitationibus: *operâ* UDALRICI GERING *& mag.* BERTHOL. REMBOLT *sociorum* (a) 4.to | Paris. | 1508.

PETRI SUBERTI Episcopi S. *Papuli* liber de cultu vineæ Domini, seu de visitatione episcopali: *impresserunt* UDALRICUS GERING *& mag.* BERTHOLDUS REMBOLT *in Sole aureo vici* Sorbon. (b) fol. . . . Paris. 1508.

DECRETUM aureum divi GRATIANI, cujus titulus talis est; incipit Concordantia discordantium canonum: *operâ* JOHANNIS PETIT & THIELMANNI KERVER & JOANNIS CABILLER. (c) fol. . . . . 1508.

BUD. in Libros Pandectarum: *in Officinâ* Ascensianâ. fol. . . . . . Paris. 1508.

Uberrimum Sphæræ mundi Commentum insertis quæstionibus PETRI DE ALIACO: *in Bellovisu impensis* JOANNIS PETIT *commorante* [repone *commorantis*] *in vico Divi* JACOBI *ad intersignium Leonis argentei.* (d) fol. . . . . Paris. 1508.

JAC. FABRI Introductio in Politic. ARISTOT. & OEconomic. XENOPHONT. RAPHAELE VOLATERRANO interprete: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (e) fol. . . Paris. 1508.

MA-

(a) *Die* 20. Januarii. CHEVILLER. p. 101.

(b) *Die* 8. Martii. CHEVILLER. p. 101.

(c) In fine Libri hæc leguntur: *In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Tripartitum Decreti aurei Opus insigne atque laudabile fideliter. ut lectio ipsa indicabit, elimatum multis admodum aptis & utilibus adjunctis, finem accepit in almâ* Parisiensi *Achademiâ expensis & operâ* Johannis PETIT *&* Thielmanni KERVER *Bibliopolarum* Parisiensium *in Vico divi* JACOBI *sejunctis hospitiis commorantium, &* Johannis CABILLER *mercatoris benemeriti* Lugduni *moram trahentis, anno Salutis millesimo quingentesimo octavo, die* VIII. Februarii. Lege *Anton.* AUGUSTIN. Dialog. de emendatione GRATIANI; 8. *Paris.* 1672. Præfat. XXVIII.

(d) *In mense* Augusti.

(e) *Quarto Calendas* Octobris.

(a) *Die*

MACRI Philosophi de viribus herbarum, qualitatibus & speciebus Liber : *impressus per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (a) 4.to . . . . . . Venet. 1508.

ARRIANUS de rebus gestis ALEXANDRI Latinè, BARTHOLOMÆO FACIO interprete: *impressus est operâ & impensâ* HIERONYMI DE SONCINO. (b) fol. . . PISAURI. 1508.

Com-

(a) *Die* x. Junii.

(b) *Die* IX. Junii. JOANNE SFORTIÂ *regnante.* Huic Editioni *Bartholomæus* FACIUS Epistolam ad ALPHONSUM Regem *Aragonum* præmisit, in quâ hæc legimus: ——— *Cùm in manus meas pervenisset* ARRIANI *ipsius traductio quædam non satis Latina neque* ALEXANDRI *nomine gloriâque digna, novæ compositionis laborem assumere libuit. Nec verò est, quòd* Petrum Paulum VERGERIUM *ejus traductionis authorem vituperem, quem unum ex doctis & eloquentibus viris ætatis nostræ fuisse satis scio. Nam pro suâ eloquentiâ, ut puto, si voluisset, & ornatè & commodè hanc Historiam, quemadmodum cætera, quæ Latinè composuit, interpretari ac tractare potuisset; cæterùm, ut à* SIGISMUNDO *Imperatore Romano, qui parum doctus erat, sinè cujuspiam adjumento posset intelligi, (sic enim ab eo scriptum repperi) hanc Historiam ita incultè de industriâ traduxit. Sed ut ille* SIGISMUNDI *voluntati, qui exiguam Grammaticæ, nullam eloquentiæ cognitionem haberet, gerere morem studuit: sic ego tentare volui, an hic noster labor* ALPHONSO *Regi omni doctrinâ prædito probari posset: atque ut illa prior æditio* Germanis *incultioribus relinqueretur, hæc nostratium politiorum esset.* ——— *Hoc tibi* ALEXANDER *meritò debebit, quòd* ARRIANUS *suus, qui priùs tantummodo Græcus erat, nunc etiam tuo hortatu Latinus factus est.* Subsequitur deinde *Sigismundi* GOLPHI *Pergulani* FRANCISCI Marchionis *Mantuæ* Secretarii ad *Alouisium* GONZAGAM Epistola: in quâ hæc; ——— *ut litterarum studiosis oblectamenti meâ curâ,* Hieronymi SONCINATIS *fabERRIMI ac diligentis Impressoris industriâ, & suasu atque consilio tuo (quippe qui, cùm doctus sis, doctos colis ac veneraris) aliquid afferatur: Historiam ab* ARRIANO *inter Græcos Historicos primario de* ALEXANDRI *Magni gestis accuratè æditam, à* Bartholomeo FACIO *in Latinum traductam, & demum à* Ludovico ODAXIO *emendatam, non invitus* HIERONYMO *in Hebraïcâ & Chaldæâ Linguâ nemini cedenti & in Latinâ minimè rudi tradidi imprimendam.* ——— *Vale. ex villulâ* Pestanarii. *Nonis* Aprilis M.D.VII. Ad calcem Libri binæ adduntur Epistolæ; prior *Jacobi* CURULI *Genuensis* ad *Arnaldum* FENOLEDAM equitem *Hispanum*; posterior *Alexandri* GABUARDI *Turcellani* ad *Thomam* PLOVATARIUM patritium *Constantinopolitanum* Jurisconsultum. Ex utrâque subjiciam hic, quæ scire Lectoris interest. Ex CURULI epistolâ ——— Bartholomæus FACIUS *conterraneus meus & familiaris tuus his temporibus nostris claruit apud divum* ALPHONSUM *Regem nostrum: cujus Historiam & complura insuper Opera elegantissimè scripsit* &c. ÆNEAS Senensis, *qui postea* PIUS *summus Pontifex effectus est, cùm apud Regem legationis munere fungeretur, viderétque Regem tantopere Libris affectum, in* Germaniam *rediens, misit ad eum traductionem quandam* ARRIANI *rerum gestarum* ALEXANDRI *scriptoris verissimi, quam* Paulus VERGERIUS *vir doctissimus & alioqui eloquentissimus in Latinum verterat, sed barbarè* &c. *Rex sapientissimus cognito Libri vitio continuò* FACIUM *voluit negotium sumere ex barbaro Latinum faciendi* &c. *Ille autem tanto studio susceptum amplexus est, ut in eo annis circiter tribus dies & noctes incubuerit, summâque diligentiâ elaborarit.*

Affi-

Commentarii CÆSARIS, recognoscente LUCÂ ROBIÂ, cum ejus Epistolâ ad NICOLAUM VALERIUM: *operâ & impensâ* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8°. . . . Florent. 1508.

SALLUST. de bello Jugurthino: *impressum* Hantwerpiæ *in foro frumentario post Curiam Civitatis haud longè à rubeo scuto per me* HADRIANUM *de* GERGIS. 4.to . . Antwerp. 1508.

Britanniæ utriusque Regum & Principum origo & gesta insignia ab GALFRIDO *Monumetensi* ex antiquissimis Britannici Sermonis monumentis in Latinum sermonem traducta; & ab ASCENSIO curâ & impendio magistri IVONIS CAVELLATI in lucem edita: *prostant in ejusdem ædibus.* (b) 8.° . . Paris. . .

CICER.

Affui ego unà sæpius, cùm NICOLAUM Sagondinum *&* THEODORUM Thessalonicensem *viros summos & Græcarum & Latinarum Litterarum eruditissimos conveniret, & ab illis multarum rerum explanationem exquireret* &c. *Itaque Historiam ipsam Latinam & suavissimam reddidit* FACIUS *noster. Cujus tamen cùm quartam vix partem pressisset, reliquis tribus nondum satis elimatis, morte præventus Opus multis lituris abolitum & vulneribus penè confossum reliquit. Quod vivens* ALPHONSUS *Rex haud multò antequam & ipse mortem obiret, recuperavit, ut aliquando aliqualiter restitueretur. Nunc autem Rege vitâ functo, non passus sum hanc tantam Historiam simúlque hominis amicissimi ingentes labores & vigilias deperire. Itaque — librum penè extinctum in tui gratiam restituere curavi, &, ut potui, emendatum exscripsi, ut historiam notione dignissimam cognoscere possis.* &c. *Vale.* Ex Epistolâ GABUARDI. ——— *Multum debebunt bonarum litterarum indagatores* Sigismundo GOLPHO Pergolano *viro doctrinâ multiplici totiúsque antiquitatis curioso, qui extinctam penè* ARRIANI *Historiam in lucem prodire enixissimè curaverit* &c. *Hic* ALEXANDRI *Historiam libris septem Græcè complexus est. Octavum his adjecit, in quo res* Indicas *pertractat.* ——— *Quos industriâ & labore* Bartholomæi FACII *Latinos habemus.* Thadæus *ille* UGOLETUS Parmensis *vir in utrâque paginâ doctissimus me suis Litteris admonuit se legisse interpretationem* ARRIANI *à* NICOLAO Sagundino *factitatam fuisse.* &c. *Leges igitur* ARRIANUM ——— *quia fortasse in aliquibus poterit tibi manum præbere in Historiâ, quam jam* Pisauri *condidisti* ——— *Tu quàm primùm ad metas tui Operis percurre, illúdque quàm primùm Chalcographis imprimendum tradas* &c. *Vale.* &c. *Subsignatum* Pisauri. M.D.VIII. *eid.* Jun. Dubitat *Jo. Albert.* FABRICIUS (*Biblioth. Græc.* lib. 4. cap. 8. pag. 273.) *an lucem viderit hæc* VERGERII *translatio* (*non minùs quàm altera* Thaddæo UGOLETO Parmensi *memorata*) *quia nec Bibliothecarum Scriptores editam memorant, neque illam se usquam reperire potuisse testantur, qui* ARRIANUM *postea edidere,* VULCANIUS, BLANCARDUS, GRONOVIUS.

(a) *Anno* D. *octavo supra mille. Mense* Aprili.

(b) IVO CAVELLATUS HERVEO KAERQUIFFINENNO. S. D. ———. *Cùm*

CICER. Rhetoricor. ad HERENN. libri
4. cum

Cùm me in Bibliothecam Collegii Corisopitensis Parrhisiis *siti contulissem*, *Libellum quendam*, *Historiam Regum* Britanniæ, *nuncupatum*, *situ & pedore squalentem atque horridum repperi.* ——— *tamen molestè ferens*, *quòd tam præclarus Liber tot mendis atque erratis contaminatus fuerit*, *ut vix ipsum quispiam intelligere quiverit* ——— *huc & illuc per multas hujus Gymnasii* Parrhisiensis *discurrens Bibliothecas*, *tres alios Commentarios superiori nomine nuncupatos inveni* ——— *alterum in Cænobii S.* VICTORIS *Bibliothecâ vetustissimis characteribus scriptum*; *alterum penès Abbatem dicti Cænobii*, *quem pro seipso scribi fecerat*; *tertium apud* Carmelitarum *dicta Urbis Cænobium*, *& in eorundem Bibliothecâ catenâ ferreâ inter Chronica affixum. Hos simul inventos sibi invicem contuli*, *collatos* (*utcunque*) *castigavi*, *castigatos imprimendos curavi.* ——— *ipsum consummatum virum* Jodocum BADIUM ASCENSIUM *oratum ire decrevi*; *quòd si aliqua scabra nimis atque inculta in dictâ Historiâ offendat* (*præsertim quæ ad sententiam intelligendam difficultatem adderent*) *ut suos & quidem pios obeliscos in eam mittat*, *nihil addendo nihilque abjiciendo*, *quod sententiam variet aut pervertat.* ——— *quod ut ab ipso* ASCENSIO *copiosius impetrarem*, *ipsum hôc Epigrammate comprecatorio duxi conveniendum. Vale. Ex Collegio nostro* Corisopitensi *ad Idus* Julias *anni salutiferi.* M.D.VIII.

IVO CAVELLATUS
IODOCO BADIO ASCENSIO. S. D.

Hanc, *pie*, *mitto tuas*, Ascensi, *pronus ad ædes*
Historiam, *veterem ponat ut illa situm*:
Cùmque diu lacerâ latuit jam squallida veste,
Prodeat, *atque tuâ vadat amicta manu.*
Prodeat, *& lucem spectet*, *quâ tempore longo*
Orba nimis (*tunicâ deficiente*) *fuit.*

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS
IVONI CAVELLATO. S. D.

IVO, *lubens veterum legi monumenta virorum*,
In quibus historiæ est gloria prima fides.
Atque ea doctorum mittenda sub ora per orbem
Curavi prælo multiplicata meo:
Sed majore fide, *quàm qui tersere* Maronem;
Ut quibus addidimus sustulimúsque nihil.
Argumenta quidem tua sunt, *stellisque notata*:
Sed tamen indicium dixeris esse meum.
Et quæ Pieridum puer iste ad munera natus
Edidit antiquo carmina digna viro,
Propterea tua sunt; *pueri quòd pollice gnaro*
Formâsti in ludo cerea corda tuo.

Hic puer, de quo BADIUS, fuit nomine ALANUS AUREUS, cujus habemus & Carmen ad *Alanum* BONNEZGATUM Jurisperitum & Canonicum *Pictavensem* de hâc Historiâ, & Epistolam ad suum Præceptorem *Ivonem* CAVELLATUM. En aliquot speciminis loco versus ex illius Carmine excerpti.

Exemplo si nôsse cupis, *dux impiger armis*
Quid valet, *invictique animi sapientia*, *quid vis*,
Quid probitas innata potest; *fatalia passim*
Acris perspicito Bruti *discrimina*; *quósque*
Vicerit in terris accessa pericla marique.
Quæ bene si noscas, *ex paucis omnia pensans*
Brutum *comperies cauto nil cedere* Ulyssi. &c.

Et sic concludit:

——— ——— *totum lege denique librum*
Qui tibi perlectus; *quàm longo stemmate ducta est*
Gentis origo tibi, *quando primordia sumpsit*
Bonnezgata *domus*; *quid demum est utile*, *quid non*;
Plenius & meliùs Chrysippo *&* Crantore *dicet.*

Idem in Epistolâ profert, cur credat *Historiam hanc*, *si minùs cultè*, *veraciter tamen ab* GALFRIDO *traductam.* Quod conjicit ex nonnullis, quæ ex *Britannico* sermone & *Saxonum* verbis inseruit. Ad calcem Libri, Lector sic affatur BADIUS. *Habes itaque*, *lector bone*, *novem libros de origine*

4. cum elucidationibus FRANC. MATURANTII & ANT. MANCINELLI, & JOD. BADII explanatione; & libri duo de Invent. cum not. VICTORINI: *ab* JOANNE PARVO & ASCENSIO. fol. . . Paris. 1508.

PLIN. Epistol. & Panegyric. & de Viris illustribus; SUETON. de Grammaticis; JUL. OBSEQ. de Prodigiis: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI *soceri*. (a) 8.° Venet. 1508.

RHETORES Veteres Græcè: *apud* ALDUM. (b) fol. . . . . . Venet. 1508.

NICO-

origine & gestis Regum utriusque Britanniæ, *potiùs antiquâ fide (quæ prima virtus Historiæ est) quàm verborum lepore suffultos: in quibus, si diligenter legeris, agnosces aut miram antiquitatis integritatem; aut admirandam illius seculi, cùm in nominibus & rebus fingendis, tum verè in temporibus supputandis, calliditatem. Utcunque censueris, penès authorem sit fides. Nos, ne rerum quicquam immutâsse incusemur, verba subinde minùs speciosa mutare noluimus. Boni igitur consule; & antiquissimam Historiam è situ multo labore erutam precio suo redime, ac vale. Ex ædibus nostris. Ad Idus* Julias *anni* M.D.VIII.

(a) *Mense* Novembri.

ALDUS PIUS MANUCIUS *Romanus*
ALOISO MOCENICO
Equiti & Senatori *Veneto* S. P. D.

Solebam superiorib. annis, cùm aut LIVII *Decades, quæ non extare creduntur, aut* SALLUSTII *aut* TROGI *Historias aut quemvis ex antiquis inventum esse audiebam, nugas dicere ac fabulas; sed ex quo ex* Galliâ, *ubi legatum agebas, has* PLINII *Epistolas in* Italiam *reportâsti in membranâ scriptas & diversis à nostris characteribus, cœpi sperare fore &c. —— libellos de Viris Illustribus* Jo. Bapt. EGNATIUS *recognovit* —— Venet. *mense* Novembri M.D.VIII.

(b) *Mense* Novembri. In hôc Volumine continentur APHTHONII *Sophystæ Progymnasmata.* HERMOGENIS *Ars Rhetorica.* ARISTOTELIS *Rhetoricorum ad* THEODECTEN *libri tres. Ejusdem Rhetorice ad* ALEXANDRUM. *Ejusdem Ars Poëtica.* [Hæc *Aristotelis* Opera in *Aldinâ Aristotelis* Editione ante ann. 1500. non habentur.] SOPATRI *Rhetoris quæstiones de componendis declamationibus in causis præcipuè judicialibus.* CYRI *Sophystæ differentiæ statuum.* DIONYSII Halicarnassei *Ars Rhetorica.* DEMETRII PHALEREI *de interpretatione.* ALEXANDRI *Sophistæ de figuris sensûs & dictionis. Adnotationes innominati de figuris Rhetoricis.* MENANDRI *Rhetoris divisio causarum in genere demonstrativo.* ARISTIDIS *de civili Oratione. Ejusdem de simplici Oratione.* APSINI *de arte Rhetoricâ præcepta.* MINUCIANI, *in aliis* NICAGORÆ, *de Enchirematibus.*

ALDUS PIUS MANUTIUS
JO. LASCARI Oratori Regio S. P. D.

Non sum nescius, inclyte ac doctiss. LASCARIS, *capturum te incredibilem voluptatem videndis hisce rhetoricis libris excusis editisque curâ nostrâ in manus hominum.* &c. *nihil magìs desyderas, quàm quod in commune omnibus prosit: cujus rei sum vel ipse testis, à te in hâc meâ durâ curarúmque & laborum plenâ provinciâ vel consilio vel re semper adjutus, & olim alibi, & nunc* Venetiis *jam quinquennium, ubi pro Christianissimo* Galliarum *Rege integerrimè simul & prudentissimè legatum agis. Nam non solùm facis mihi copiam librorum tuorum, quorum plena tibi Bibliotheca, sed me etiam hortaris assi-*

Nicolai Lucari *Cremonensis* Sermones funebres in Beatric. & Ludovic. Sfortiam, cum aliis, editi per Fr. Gregorium Britannicum Sacr. Ord. præd. *per* Manfredum de Bono (a) Venet. 1508.

Terentii Comœdiæ cum Guidonis Juvenalis familiari explanatione ab Jodoco Badio Ascensio recognita : *impressæ quàm diligentissimè rursus* Parrhisiis *per* Nicolaum de Pratis. (b) fol. . Parif. 1508.

Ovid.

assiduè, ut maturem optimos quosque Libros excusos publicare. Quamobrem placuit eos sub tuo nomine emittere ex ædibus nostris. Atque eò magis, quòd Sopatri *præcepta quæ hisce libris inserta visuntur, è* Græciâ *in* Italiam *advexisti ; quemadmodum & plerosque alios dignissimos : è quorum numero sunt* Antipho, Denarchus, Andocides, Lycurgus, Isæus. —— *His adduntur* Syrianus, Marcellinus, Sopatrus *diligentissimi doctissimique interpretes rhetoricorum* Hermogenis, *quos mihi, ut imprimendos curarem, tradidisti. Necnon &* * Nonni *Poetæ duodequinquaginta libri heroico carmine de gestis* Liberi *patris in* Indiâ, *quæ* Διονυσιακὰ *Græcè inscribuntur.* —— *Ipse interea, quantum in me fuerit, non desistam unquam ab incœptis, sed* Jesu *Deo opt. Max. annuente, pergam in dies alacrior nullo incommodo evitato, nullis laboribus. Quòd si non pergimus interdum, ut cœpimus, fit vel aliquâ justâ causâ, vel quia majus quiddam movemus, impensiùs vacaturi illustrandis bonis litteris, eruendisque è situ & tenebris antiquis Autoribus, more saltantium, cùm multis passibus retrocedunt, fortiùs saltaturi. Vale.* Mecænas *ætatis nostræ*, Mecænas *atavis edite regibus.* Venetiis *mense* Novembri. M.D.VIII. Paulò post subsequitur Græca *Demetrii* Ducæ Epistola. Δημήτριος Δουκᾶς ὁ Κρὴς Μάρκῳ Μουσούρῳ τῷ Κρητὶ εὖ πράττειν. Ἄλδος μὲν, ὦ πολλὴν εἰδέναι χάριν ἅπαντες ὀφείλουσιν οἱ σπουδαῖοι, τὰ ναυάγια τῶν Ἑλληνικῶν βίβλων κινδυνευόντα πάντως ἀπολέσθαι καὶ καταποντισθῆναι, πολλαπλασιάζων ἑκάστοτε, καὶ ἀνθ᾽ ἑνὸς ἀντιγράφου, καὶ τούτου σπανίως εὑρισκομένου, χίλια τοῖς φιλολόγοις ἐπιδιδοὺς· συναιρομένου τοῦ γονιματάτου τῶν τύπων σοφίσματος, οὗ, εἴπερ οἱ θεοὶ τοῖς παλαιοῖς ἐδωρήσαντο χρόνοις, οὐδενὸς ἂν τόγε νῦν ἔχον ἦμεν ἐστερημένοι τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ θαυμαστῶν βιβλίων &c. σὺ δὲ ἐν τῇ περιφανεστάτῃ τοῦ πανσόφου τῶν Παταβιαίων ἄστεος ἀκαδημίᾳ παιδεύων —— τοσοῦτον ὠφελεῖς, ὡς καθ᾽ ἕκαστον ἔτος ἐκ τῆς σῆς σχολῆς, ὥσπερ ἐκ τινος ἵππου δουρείου, προϊέναι πολλοὺς καὶ γενναίους μαθητὰς &c. Τὴν Ἑρμογένους ῥητορικὴν, ἣν ἐγὼ παρ᾽ Ἄλδῳ τυπωθεῖσαν τῷ ἡμετέρῳ μετ᾽ Ἄλδου τοῦ σοφοῦ καὶ φιλέλληνος καὶ σοῦ φίλου διώρθωσα, τοῖς σοῖς ἑρμηνεῦσι γνωρίμοις τε καὶ φοιτηταῖς —— Προσέθηται τοῖς Ἑρμογένους ῥητορικοῖς καὶ τὰ τοῦ δαιμονίου Ἀριστοτέλους —— ἐνδέξεται σε Σωπάτρου ζητημάτων διαίρεσις, βιβλίον σπανιώτατον καὶ δυσευρετώτατον, ὃ πρὸς πολλοῖς ἄλλοις χρησίμοις τε καὶ βιωφελέσι πρῶτος ἐς Ἰταλίαν ἤνεγκεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος Ἰανὸς ὁ Λάσκαρις —— ἑξῆς ἐντεύξῃ ταῖς Διονυσίου τοῦ κριτικωτάτου μεθόδοις, ἃς πρότερον οἱ κεκλημένοι, ὥσπερ τι κειμήλιον τιμαλφέστατον, ἐθησαύριζον. —— Ἡμεῖς μὲν οὖν ταύτην τὴν βίβλον οἱονεί τινα πάντων τῆς ῥητορικῆς ῥεέθρων εὐρυχωροτάτην δεξαμενὴν πολλὰ πονήσαντες καὶ μοχθήσαντες ἐπὶ τοῖς ἀντιγράφοις, οἷς ἐνετύχομεν, τοῖς φιλολόγοις διωρθώσαμεν &c.

(a) *Cremon.* Litterat. p 357.

(b) *Anno Domini millesimo quingentesimo*

* Hunc tamen Aldus nunquam edid't.

OVID. Fast. cum Comment. ANTONII CONSTANTII *Fanensis* & PAULI MARSI, censore BARTHOLOMÆO MERULÂ; *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO. (a) fol. . . . . Venet. 1508.

LUCANUS cum comment. JO. SULPICII VERULANI & OMNIBONI *Vicentini* : *impress. per* LEONARDUM PACHEL. (b) fol. . . . . Mediol. 1508.

JO. CAPNIONIS Progymnasmata iambis trimetris scripta cum Commentario GEORGII SIMLER: *apud* THOMAM ANSHELMUM. . . . . Phorcæ. 1508.

CHRISTOPHORI LANDINI libri quatuor, primus de Vitâ activâ & contemplativâ; secun-

mo octavo, *tercio Calendas* Augusti. In Libri initio M. DURAND GERLIER (cujus prima mentio *Annal. Typogr.* Vol I. pag. 169.) cum VALERANDI DE VARANIS ad SIMONEM NATALIUM & TRISTANUM SCELERIUM liberalis studii Præceptores Epistolâ datâ *ex domo nostrâ* Choleteâ *apud* Parisios *sexto Idus* Maias *anno quingentesimo octavo supra millesimum.* ——— *Quis extra fidem esse non crederet* ISOCRATIS *Orationem* unam (*referente* PLINIO *Natur. Histor. lib.* 7. cap. 30. Lege etiam AUL. GELL. lib. 3. cap. 17. de Librorum PHILOLAI & SPEUSIPPI pretio) *viginti talentis esse venundatam*, *quam nostris temporibus exiguo nummo turono vix licitaremur.* ——— *Per hanc novam scribendi inventionem tam abunde propagantur in dies optima doctorum monumenta*, *ut nichil sit* (*quatenus ad rem pertinet literariam*) *quod vel maximè inops desideret.*

(a) IIII. Junii.

(b) Die I. *Decembris.* HYACINTHUS *Arpinas* recensuit: cujus Epistola Editioni præfigitur ad MARC. ANTON. CUSANUM Mediolanensem *Patritium.* ——— *Quum viderem te* ANNEI LUCANI *Poetæ imò Historici diligentissimi bella civilia avidissimè lectitare consuevisse*; *quúmque pudenda labes atque innumera offensacula*, *quæ Librariorum incuriâ ultro citróque invaluerant*, *nauseam atque indignationem tibi parerent*; ——— *successivis temporibus clarissimum Poetam tibi*, *sicuti multa alia*, *recognovimus*; *deluxatas delumbésque voces*, *adulterina verba*, *structuræ discordès modulos*, *præposterósque versus ex antiquorum Codicum fide concinnè aptéque* (*ut nobis videmur*) *curavimus* &c.

OTHONIS LUPANI Ἐνδεκασύλλαβον.

Quicquid Bacchicus attulit Cytheron
Phocaique jugi madens crepido,
Unda Castalia, *& novem Sorores*
(*Quas inter residet canens Apollo*)
Lucano, *abstulerat gravis vetustas.*
Ergo non poterat legi; *nec ullus*
Splendor, *gratia*, *honos*, *nitor manebat.*
Æquâ mente Hyacinthus hunc egentem
Cernens non tulit; *& suo nitori*
Vatem restituit: *magísque debes*,
Lector candide, *qui juvat Poëtam*
(*Si fas dicere*) *quàm tuo Poëta.*
Versus perdiderat dies iniqua :
Amissos Hyacinthus hos reponit.

(a) XXVI.

secundus de summo bono; tertius & quartus in VIRGILII allegorias: *Has* Camaldulenses *Disputationes in Officinâ suâ litteratoriâ pulchrioribus typis excussit* MATHIAS SCHURERIUS *Artium Doctor*. (a) fol. . . . Argentor. 1508.

CRINIT. de Honest. Disciplinâ; de Poëtis Latinis, & ejusd. Poëmata: *venundantur ab* JOHANNE PARVO *ex ædibus* Ascensianis. fol. . . . . Paris. 1508.

BEBELIANA Opuscula: *impressit* JOANNES GRUNINGER. 4.to . . . , Argentin. 1508.

Margarita Facetiarum ex variis Scriptoribus collecta: *impressit* JOHANNES GRUNINGER. 4.to . . . . Argentin. 1508.

AULII GELII Noctium Atticarum Commenrarii ad unguem levigati: *in* Bellovisu *pro* JOANNE PETIT *fidelissimo Impressore exarati*. (b) 4.to . . . . . . Paris. 1508.

VALER. PROB. de litteris *Roman*. Opusculum cum aliis quibusdam: *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (c) 4.to Venet. 1508.

FRANCISCI MARII GRAPALDI de partibus ædium Dictionarius: *impress. per industrium* JOANNEM PRYSS *in ædibus* Lustri *vulgò* Zum thiergarttem. (d) 4.to in Urbe Argentinâ. 1508.

Quinta Recognitio atque Additio ad Grammaticen *Sulpitianam*, cum textu *Ascensiano*; & ANTONII MANCINELLI *Veliterni* de figuris Opusculum; & BAD. ASCENS. de rectè scribendi ratione; & GUARIN. *Veronens*. de ratione diphtongandi: *in ædibus ipsius* ASCENSII, JOANNIS PARVI & *Bibliopola-*

(a) XXVI. *August*.
(b) *Die* XXII. *mensis* Martii.
(c) M.CCCC. IC. VIIII. *die* XX. Aprilis; *regnante* AUGUSTINO BARBADICO.
(d) Hanc Editionem septimo post primam anno prodire monet GRAPALDUS.

(a) *Im-*

polarum DE MARNEF, *in viâ ad divum* JACOBUM. (a) 4.to	Parif.	1508.
FAUSTI LIVIA; de fugâ BALBI; Epistolæ, cum aliis: *apud* ROBERTUM GOURMONT. (b) 4.to	Parif.	1508.
Álphabetum Hebraïcum & Græcum : *apud* ÆGID. GOURMONT. (c) 4.to . .	Parif.	. . .
ERASMI Encomium Moriæ : *apud* ÆGIDIUM GOURMONT. (d) 4.to . . .	Parif.	. . .
Fratris URBANI *Bellunensis* Ordinis Minorum Institutiones Græcæ Grammatices : *veneunt in ædibus* ÆGIDII GOURMONTII *è regione Collegii* Cameracensis. (e) fol.	Parif.	. .
ERASMI Adagiorum Chiliades tres ; charactere Romano: *in ædibus* ALDI. (f) fol.	Venet.	1508.
BIBLIA Latina: *per* JACOBUM SACHON. (g) fol.	Lugdun.	1509.
Eadem. (h) fol. . . .	Basil.	1509.
PSALTERIUM Quincuplex, Gallicum, Romanum, Hebræum, Vetus, Conciliatum; cum notis Editore FABRO : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (i) fol. . .	Parif.	1509.

Nov.

(a) *Impressum est jam quinto loco exactéque recognitum & rursus auctum hoc Opus aureum* Ascensianâ *accuratione in clarissimo* Parrhisiorum *Gymnasio, anno Salutis Christianæ* M.D.VIII. *ad* xv. *Calendas* Januarias. Huic Operi BADIUS præmisit Epistolam ad DAVIDEM LAUXIUM *Atrebatensium* Ludimagistrum datam; in quâ gestit SULPITIUM *meruisse Sociis æra, indemnésque Bibliopolas omnes reddidisse; quocirca rursus se Chalcographiæ nostræ* (ait BADIUS) *credidit; eâ tamen lege, ut major, lucidior, veraciórque exeat.* &c.

Hi Bibliopolæ DE MARNEF erant *Engelbertus* & *Godefridus*, quorum impensis prodiit in 4. (sed anno non indicato) JUSTINI Historia, FLORUS, & SEXT. RUFFI Historia Romana, nam in titulo cernitur pelicani insigne, adjectis nominibus E. G. DE MARNEF.

(b) *Ex ædibus* Gourmontianis, *ad Idus* Maias, *qui* Mercurio *natalis est, Anno Salutis nostræ* M.D.VIII.

(c, d, e) Hi tres Libri nullum anni indicium gerunt.

(f) *Mense* Septembri.

(g, h) LONG. *Biblioth. Sacr.*

(i) *Absolutum fuit hoc Quincuplicis Psalterii*

Nov. Testam. Latino-Germanic. (a) 4.to Antuerp. 1509.

Probæ Valeriæ præclarissimum Centonum Opus, accuratissimè nuper recognitum: *pro* Joanne Petit. (b) 4.to Paris. 1509.

Ricoldi Ord. Prædicat. contra Sectam *Mahumetic.* Libellus; & cujusdam diu captivi *Turcorum* provinciæ septem castrensis de vitâ & moribus eorundem Libellus: *apud* Henricum Stephanum. (c) 4.to . . Paris. 1509.

Ma-

terii opus in Cœnobio sancti Germani *prope muros* Parisienses *anno à natali* Christi *Domini* 1508. *Et in clarissimo* Parisiorum *Gymnasio ex chalcotypâ* Henrici Stephani *Officinâ è regione Scholarum Decretorum emissum anno ejusdem* Christi *Salvatoris omnium* 1509. *pridie Calendas* Augusti. *Illi igitur, qui absolvere & absolutum in publicum emittere dedit, laus & gratiarum actio in sæcula sæculorum. Amen.* De quo Opere sic Faber *Stapulensis* in suâ ad *Gulielmum* Briconnetum Cardinal. Epm. *Tusculan.* Archiepm. *Narbon.* Epistola: —— *In unum corpus quinque Psalteria redegimus, Gallicum, Romanum, Hebraïcum, Vetus, & Conciliatum: ut ex eorum mutuâ invicem collatione juventur ii, quos similis indaginis cura mordebit; & ob id præterea ut multi cantus Ecclesiastici, unde sumpti sint, agnoscantur.* —— *Crediderim* Romanum *dici, quòd* Romæ *emendatum à* Hieronymo *in Ecclesiâ caneretur* Romanâ, *id est*, Galliâ *transalpinâ.* Gallicum, *quòd eo Ecclesia* Gallica, *id est cisalpina uteretur* —— *quod ad preces* Paulæ & Eustochii *secundò correxit* Hieronymus —— Hebraïcum *verò, quòd nullâ mediâ intercedente Linguâ ex* Hebræo *ad* Sophronii *preces Latinâ illud donârit coloniâ. Quæ tria Psalteria tribus columnis altrinsecus è regione positis descripta majores nostri magnâ diligentiâ describi curârunt, & descripta custodiri, ut in vetustioribus Bibliothecis licet adhuc intueri. Et ad hoc emittendum Opus pii & religiosi viri* Cartusii & Celestini *hunc in modum descriptis Exemplaribus humanissimè nos juvârunt* &c. Vetus, *quod eo vel maximè ante Editiones à* Hieronymo *emendatas uterentur Ecclesiæ.* Conciliatum, *quòd pauca addat aut mutet ad* Gallicum; *quò magis veritati & Hebraïco concordet Psalterio; & quandoque ut aptior & accommodatior habeatur sermo.* —— *Quæ omnia* Guillermus Briconnetus *Episcopus* Lodovensis *voluit tibi offerrem; quòd hoc Opus in cœnobio tuo divi* Germani, *quod ei superiore anno cessisti, elaboratum agnoverat.* &c.

(a) Long. *Biblioth. Sacr.*

(b) *Impressus* Parisius *in campo* Gallardo *pro* Joanne Petit *commorante in vico divi* Jacobi *sub. Leone argenteo. Anno Domini millesimo quingentesimo nono.* Vidi aliam hujus Operis Editionem, at sinè anni indicio, sed superiori simillimam. —— *summâ diligentiâ impressum Opus pro* Johanne Nicolle Parrhisiensi *Bibliopolâ.* in 4. & *Venalis invenitur hic Liber in monte sancta* Genovefæ *è regione Collegii* Remensis *sub intersignio divi* Stephani. Libri autem hujus fronti pro insigni præfigitur Cor spinis coronatum à cruce pendens, & Jesu nomine inscriptum.

(c) Hos tractatus *Jacobus* Faber *Guillelmo* Parvo Confessori Regio dedicat; scribítque se *Libellum* Ricoldi *contra Sectæ* Mahumetanæ *sceleratam impietatem, quem* Barptolomæus Picernus de Monte arduo *è Græco Latinum fecit, unà cum Libello de vitâ & moribus* Turcarum *Officinæ librariæ procudendum tradidisse* Impressi sunt *Parisiis in Officinâ* Henrici Stephani *è regione Scholarum Decretorum sitâ anno* Christi *Dei per sanguinem Testamenti*

MACARIUS MUTIUS eques Camers de triumpho Christi; MATTHÆI BOSSI *Veronensis* de passione Christi Sermo; LAUR. VALL. de Eucharist. *in ædibus* MATTHIÆ SCHURERII Helvetensis *artium doctoris.* (a) 4.to . . . . . Argentorati. 1509.

LUDOVICI BIGI PICTORII *Ferrariensis* Opusculorum Christianorum metricorum libri tres; PONTII PAULINI Carmen Iambicum Christianam pietatem commendans; edente BEATO RHENANO *Helvetensi ex Officinâ* Schurerianâ. (b) 4.to . . Argent. 1509.

BONIFACII SYMONETÆ Opus de Christianæ fidei persecutionibus: *per* NICOLAUM KESLER. (c) fol. . . Basil. 1509.

Collectorium Medicinæ BERTRUCII *Bononiensis*: *impressum per* CLAUDIUM DAVOST

aliàs

tamenti sui & Evangelium æternum ubique credendum & venerandum Salutaris nostri M.D.VIII. *quarto Cal.* Dec. Hoc moris erat Typographis antiquis, hujusmodi subscriptionibus quandam suæ fidei Christianæ confessionem & gratæ pro opere feliciter finito pietatis argumentum edere. Huic Libro Typographus non tantùm piam coronidem adjecit, sed & hujus initialem paginam ornavit Doxologiâ in crucis effigiem excusâ ad hunc modum.

SO
LI
REGNUM ET CHRI. IMPERIUM
STO
DO
MI
NO
CVM
P. ET.
S. S.
I N
S E
C V L A.

In GESNERI Bibliothecâ per SIMLERUM 1574. editâ legimus *Bartholomæum* PICENUM RICHARDI *Confutationem* MAHOMETIS *è Latino in Græcum conversam rursus Latinitate donavisse*; *eámque* OPORINUM Basileæ *cum Alcorano impressisse.* Et mox additur *Bartholomæum* PICERNUM *de Monte arduo* CONSTANTINI *Donationis privilegium Latinitate donavisse.* Hìc observo & RICHARDI nomen pro RICOLDO usurpatum; & ex uno (nisi fallar) *Bartholomæo* duos factos, *Picenum* & *Picernum*; aut certè saltem *Piceno* attributam, quæ ad *Picernum* pertinebat, hujus Confutationis versionem.

(a) *Mense* Junio: *regnante* MAXIMILIANO Austrio.

(b) 16. *Cal.* Feb.

(c) *Mense* Decemb.

(a) *Ter-*

aliàs DE TROYE *impensis* BARTHOLOMEI TROTE. (a) 4.to . . .	Lugdun.	1509.
Continens RASIS ordinatus & correctus per clarissimum artium & medicinæ doctorem magistrum HIERONYMUM SURIANUM; nunc in *Camaldulensi* Ordine Deo dicatus: *ultimò impressus per* BERNARDINUM BENALIUM. (b) fol.	Venet.	1509.
Astronomiæ PTOLOMÆI liber diversarum rerum, quas scripsit ad HERISTHONEM filium suum: *in ædibus* PETRI LIECHTENSTEIN. (c) 4.to . . .	Venet.	1509.
Hortulus animæ: *per* JOHANNEM KNOBLOUCH. 12.° . . finitum	Argentinæ.	1509.
BAPTISTÆ FULGOSI de dictis factísque memorabilibus collectanea à CAMILLO GILINO Latina facta: JACOBUS FERRARIUS *impressit*. (d) fol. . .	Mediolani.	1509.
Croniques des Royaulmes d'*Austrasie*, par SYMPHORIEN CHAMPIER: *in Officinâ* DE PORTUNARIIS DE TRIDINO. fol.	Lugdun.	1509.
Cosmographia PII Papæ in *Asiæ* & *Europæ* eleganti Descriptione: *impressa per* HENRICUM STEPHANUM *Impressorem diligentiss. è regione scholæ Decretorum sumptibus ejusdem* HENRICI & JOANNIS HONGŌTI (e) 4.to	Parif.	1509.
Rhapsodiæ Historiarum Enneadum MARCI ANTONII COCCII SABELLICI ab		

orbe

(a) *Tertio Cal.* Nov.
(b) v. *Cal.* April.
(c) *Tertio* Aprilis.
(d) X. KL. Julias. *Regnante* LUDOVICO XII. Gallorum *Rege*, *quo tempore accisis* Venetorum *rebus*, *quod* Adduâ, Pado, Mincio, Benacóque *atque* Alpibus *continetur*, *ab eis de Vicecomitum* Sfortianorúmque *Principum manu dolo magìs quàm virtute extortum*, *ipse uno magnóque prælio* Mediolanensi *Ducatui restituit*: *qui huic impressioni privilegium in decennium concessit*.
(e) VI. *Idus* Octobris. Hanc Editionem curavit *Godofredus* TORINUS, cujus suprà mentionem feci.

(a) *Pri-*

orbe condito; pars prima complectens quinque Enneades, [*falsò, nam complectitur tantùm quatuor*] secunda tres, tertia quatuor; usque ad annum 1504.; præmissis earundem repertoriis auctis & recognitis ab ASCENSIO cum authoris Epitomis: *Vænundantur in* Parrhisiorum *Academiâ ab* JOHANNE PARVO *& ipso, qui impressit*, ASCENSIO. (a) fol. . Parif. 1509.

PROCOPII de Bello *Persico* Libri quatuor Latinè per RAPHAELEM VOLATERRANUM conversi: *per* EUCHARIUM SILBER *aliàs* FRANCK. (b) fol. . . Rom. 1509.

SALLUST. *in ædib.* ALDI *&* AND. *Soceri.* (c) 8.° . . . Venet. 1509.

SUETON: *impensis* EGIDII GOURMONT, DIONYSII ROCE, *&* PONSETI LE PREUX. (d) 8.° . . . Parif. 1509.

PLUTARCHI Moralia Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ ASULANI *soceri.* (e) fol. . . . . Venet. 1509.

CICER.

(a) *Pridie Natalis Dominici.*

(b) Hanc Editionem *Jacobi* MAZOCHII sumptibus procuratam patet ex Privilegio Pontificio, quod ad calcem legitur. JULIUS II. *Pont. Max. edicto vetuit, nequis hunc Librum imprimat, néve imprimi permittat. Si quis contrà ad* XXV. *an. fecerit, anathema sit: noxámque* Jacobo MAZOCHIO *Bibliopolæ pendat. Impressum* Romæ *per magistrum* Eucharium SILBER *aliàs* FRANCK. *Castigatum per* Andream NUCIUM *Or. Hu. Ro Academiæ Capellanum. Sedente* JULIO II. *Pont. Max. Anno ejus sexto. de Repub. litterariâ opt. merito. Anno Salutis* M.D.IX. *Nonis* Martiis.

(c) *Mense* Aprili. Cum *Aldii Pii* MAN. epistolâ ad *Bartholomæum* LIVIANUM *Venetarum* copiarum gubernatorem.

(d) *Venundatur* Parisius *in vico divi* Jacobi *sub Intersignio poti stanni juxta sanctum* Yvonem. *Impressum Opus* Parrhisius *è regione Collegii* Italorum *impensis gravissimorum virorum* Egidii GOURMONT, Dionysii ROCE, *&* Ponseti LE PREUX: *Anno Domini millesimo quingentesimo nono.* Hæc Editio correcta est per *Guidonem* MORILETUM, qui in Epistolâ ad *Franciscum* DE CAMPOGIRAULDO Legum Doctorem queritur *seu temporum iniquitate seu Chalcographorum imperitiâ* SUETONIO *malè cessisse. Tantis enim mendis imo monstris monstrabilibus scatebat, ut tam arduum non molitus esset negocium, nisi in vetus & ob id emendatum incidisset Exemplar, quod ab antiquâ* S. VICTORIS *Bibliothecâ extraxit authore* Jacobo de CURIÂ CAMPANO *viro litteratissimo. Dispersit pro Juvenum facilitate quasdam in marginibus annotatiunculas; &* Angeli POLITIANI *Præfationem præmisit.*

(e) *Mense* Martio. Cum ALDI PII M. R. ad *Jacobum* ANTIQUARIUM *Peru-*

Cicer. de Fato, cum explanat. Georgii Vallæ: *ad vicum citharæ in ædibus* Joannis Confluentini (a) 4.to — Parif. — 1509.

Cicer. Tusculan. Quæft. cum Comment. Phil. Beroaldi: *impreff. in* Bellovifu *pro* Joanne Petit *commorante in vico divi* Jacobi *ad Interfignium Leonis argentei.* (b) 4.to . . . — Parif. — 1509.

Cicer. Offic. Amicit. Senect. Paradox. cum notis Badii, Maturantii &c. *Venundantur apud* Poncetum le Preux; *honefti* Antonii Bonnemere *quàm maximâ induftriâ, fumptu liberaliffimi* Ponceti le Preux. (c) fol. . . . — Parif. — 1509.

In Apthonii Progymnasmata Comment. Anonymi. Syriani, Sopatri, Marcellini Comment. in Hermogen. Rhetoric. Græcè: *in ædibus* Aldi. (d) fol. — Venet. — 1509.

Quin-

rufinum Epiftolâ datâ *Venetiis menfe* Martio. M.D.IX. ——— *Libuit* (inquit in fine Epiftolæ) *hìc fubjungere Hendecafyllabos, quos, cùm veni ad te* Mediolanum, *lufifti extempore præ fummo gaudio adventûs noftri, ut faciant & hi fidem mutuam amoris noftri.*

Aldus *venit en*, Aldus *ecce venit*,
Noftrum finciput occipútque noftrum,
Mel, fal, lac quoque, corculúmque folus;
Graios alterâ & alterâ Latinos
Qui apprendendo manu reduxit omnes
In verum modò limitem, fuperbos
Victores fuperans Olympiorum.
Nunc ô nunc juvenes, ubique in orbe
Flores fpargite; vere namque primo
Aldus *venit en*, Aldus *ecce venit.*

(a) *Prid. Id.* Sept. *ex ædibus* Afcenfianis, *impenfis* Joannis Confluentini.

(b) *Anno Domini* M.CCCCC.IX. *menfis* Januarii. Fini imprimitur duarum muficarum notarum (*fol, la,*) infigne; & lemma, *Fides fola fufficit*; cum litteris I. M. quibus innuitur nomen Joannis Marchand (an Guidonis, de quo Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 189. fuerit filius fratérve, nefcio) qui impreffit pro Joanne Parvo *Regulam mandatorum per* Joan. Gerson. *Cancellar. Parif.* ann. 1505. & pro Oliverio Senant, Nonium Marcellum in fol. 1511. (Lege Caille, p. 78.) Siquis contendat hanc Editionem ad annum 1500. referri oportere, & numero IX. defignari menfis diem, neutiquam refragabor; quamvis maluerim fub anno 1509. collocare, ut magìs accedat ad tempus imprimendi *Joanni* Marchand apud *Jo. de la* Caille affignatum. Præterea hæc locutio [*anno menfis*] in typographicis fubfcriptionibus non eft infrequens, licèt alia Syntaxis [fcil. *anni menfe*] magìs propria videatur.

(c) *Ad* 10. *Calendas* Martias. Cum *Jod.* Badii Epiftolâ *ad* Poncetum le Preux *Bibliopolam optimum, litterarum amantiffimum, & inter amicos honefto loco habendum.*

(d) *Menfe* Maio.

(a) 21.

QUINTILIANI Declamationes 136. *pro* JOHANNE PETIT *fidelissimo Impressore in* Bellovisu. (a) 4.to . . Paris. 1509.

MARCI ANTONII SABELLICI duodecim Orationes: *per* NICOLAUM DE PRATIS *apud* EGIDIUM GOURMONT. (b) 4.to . . . . Paris. 1509.

Orationes & Actiones maximorum aliquot nostri temporis ingeniorum in *Galliâ*, prout à singulis habitæ fuerunt: *apud* ÆGIDIUM ROBINOT. (c) . . . . . Paris. 1509.

CALLIMACHI *Cyrenæi* Hymni à JACOBO CRUCIO *Bononiensi* Latinitate metricâ donati, cum ejusdem notis: *impress. per* BENEDICTUM HECTORIS. 4.to . Bonon. 1509.

OVID. de Art. & Remed. amandi cum Comment. BARTHOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO. (d) fol. . . . . . Venet. 1509.

Elegidia JOANNIS BAPTISTÆ PII *Bononiensis* libri quinque: *impressa per* JO. ANTONIUM DE BENEDICTIS *civem* Bononiensem. (e) 4.to . . Bonon. 1509.

MARULLI Epigrammata & Hymni: *in ædibus* MATTHIÆ SCHURERII *Artium Doctoris*. (f) 4.to . . . . Argent. 1509.

MANTUANI Carmen de Fortunâ: *per* Jo.

AN-

(a) 21. *Feb.*

(b) *Præclarissimum hoc Orationum opus non segni accuratione à mendis tersum impressit diligens ac peritus Calcographus* NICOLAUS DE PRATIS *in inclyto* Parrhisiorum *Gymnasio, quod venale repperies apud* Egidium GORMONTIUM *è regione Collegii* Cameracensis *commorantem, anno à natali Cristiano* M. *quingentesimo nono, septimo Kalandas* Junias. Nota, Lector, quàm non paucis mendis scateat hæc brevis subscriptio.

(c) *Catalog. Biblioth. Lugd. Bat.* ann. 1640. pag. 139.

(d) XIX. *Septemb.*

(e) *Die* XX. Decembris. *Sedente* JULIO Ligure quercenti II. *Pont. Max.*

(f) Julio *mense.*

(a) *Men-*

ANTONIUM PLATONIDEM DE BENEDICTIS. 4.to	Bonon.	1509.
ERASMI Lucubratiunculæ aliquot; Enchirid. Milit. Christiani, cum Odis sacris nonnullis: *operâ* THEODERICI MARTINI. (a) 4.to	Hantwerp.	1509.
AUL. GELL. *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. fol.	Venet.	1509.
P. GREGORII TIPHERNI Poetæ Opuscula; FRANCISCI OCTAVII Elegiæ & Epistolæ amorum; SULPITIÆ Carmina LXX. nuper GEORG. MERULÆ operâ in lucem edita; CORNEL. GALLI Elegiarum fragmenta; POMPONII GAURICI Elegiac. *ex Officinâ* Schurerianâ. (b) 4.to	Argentorati.	1509.
The Ship of Fooles translated out of Laten, French & Doche into Englysh by ALEXANDER BARCLAY Preste: *Imprinted in Fletstreet the signe of S.* GEORGE *by* RICHARD PYNSON *Printer to the Kyng's most noble grace, to his cost & charge.* (c) fol. in	London.	1509.
Erotemata CHRYSOLORÆ cum Vitâ ejusdem per PONTICUM VIRUNIUM: *apud* JOANNEM MAZOCHUM. (d) 8°.	Ferrariæ.	1509.

PRIS-

(a) *Mensis* Novembris VI.

(b) *Mense* Julio. Cum scuto & hôc lemmate, ἐρεύνα σαυτὸν πλεῖον ἢ τὰ ΰ πέλας.

(c) XIIII. *of December.*

(d) „ L'Exemplaire, qui se trouve à „ la Bibliotheque *Mazarine*, est peut-être „ le seul qui soit à Paris. " *Lege* MENAGIAN. *Vol.* III. p. 38. Hujus Editionis meminit *Henricus* STEPHANUS in suo Dialogo *de bene instituendis Græcæ Linguæ studiis.* p. 110. COR. *Titulum habet Editio quædam* Ferrariensis *in frontispicio*, Erotemata GUARINI cum multis additamentis, & cum Commentariis Latinis. *Sed quamvìs ibi sit* GUARINI *nomen, nihilominus alius est titulus præfixus ipsius tractationis* Erotematum *principio, in quo non jam* GUARINO *sed* CHRYSOLORÆ *tribuuntur. Ibi enim legitur,* Ἐρωτήματα τῦ Χρυσολωρᾶ. *Est autem interjecta inter hunc titulum & illum tantummodo Epistola.* PH. *Quî fieri potest, ut vera sit utraque Epigraphe? Nónne est is* CHRYSOLORAS, *cujus* Erotemata ALDUS *excudit; & quem in præfixâ * Epistolâ testatur primum juniorum repor-*

* Vide Edition. ALDI 1512. 8. Hanc Epistolam rursus impressit *Federicus* TURRISANUS, ALDI Socerius in suâ CHRYSOLORÆ &c. Editione 1549. 8.

PRISCIAN. cum expositione JOANNIS DE AINGRE & DANIEL. CAIETANI: *impress. per* PHILIPPUM PINCIUM Mantuanum. (a) fol. . . . Venet. 1509.

CANTALYTII Canones brevissimi Grammatices & Metrices: *impress. in campo Floræ per magistrum* EUCHARIUM SILBER *dictus* [repone *dictum*] FRANCK. (b) 4.to . Romæ. 1509.

PRO-

reportâsse in Italiam *litteras Græcas*; *easque* Florentiæ *multos annos professum fuisse?* *Quin etiam de his* Erotematibus *scribit esse rudimenta Grammatices & doctè & breviter composita*: *quæ imprimenda curaverit hortatu* Marci MUSURI Cretensis, *tunc litteras Græcas* Venetiis *publicè profitentis.* COR. *Ille ipse est* CHRYSOLORAS: *sed didici ex quodam* Pontico VIRUNIO *in Vitâ ipsius* CHRYSOLORÆ, *eum* Erotemata *scripsisse, sed majuscula, per terminationes*; *postea autem* GUARINUM *reduxisse in minusculam brevitatem*, FRANCISCI *cujusdam adolescentis gratiâ, quem erudiebat. Hinc* Compendiolum *ex* CHRYSOLORÂ *vocat in Præfatione ad quendam* ANTONIUM. *Quin etiam alibi* GUARINUM CHRYSOLORÆ breviatorem *appellat. Narratiunculam de illius* GUARINI *casu ex eodem* VIRUNIO *addam.* [GUARINUS Veronâ *oriundus, concivis* CATULLI, *ex nobili familiâ* Guarinâ *ortus, ætate jam grandiore, à nobili* Veneto Byzantium *conductus, cœpit ibi* CHRYSOLORAM *Græcè per quinquennium audire. Reversurus in* Italiam *capsas duas Librorum, quorum exempla non erant, in duabus navibus locavit. Cum alterâ venit*: *sed demersam alteram, perditis tantis thesauris librorum, audiens, nocte unâ canus totus factus est præ dolore intolerabili.*] *Audi & de* Manuelis *sive potiùs* Emanuelis CHRYSOLORÆ *vitâ paucula.* Manuelem CHRYSOLORAM, *Philosophum, patriâ* Byzantium *fuisse scribit, Consiliarium* CONSTANTINI *Imperatoris* Constantinopolis *habitum*: *sed captâ Urbe à* Turcis *anno* 1453. *venisse in* Italiam *profugum*: GUARINIque *usum adminiculo, quem* Constantinopoli *erudierat*, Florentiam *se contulisse*, *litteras Græcas profiteri deliberantem.* Paulus JOVIUS *eum primum Græcas litteras, variis barbarorum irruptionibus expulsas, post septingentos annos in* Italiam *reportâsse scribit*: & Byzantio *emissum ab* JOANNE *Imperatore, ut totius* Europæ *Reges adeundo pereunti* Græciæ *maturam opem imploraret*; *officium quidem laboriosâ peregrinatione ita implevisse, ut in* Italiâ *subsisteret*, Græciâ *scilicet præsenti metu liberatâ, quum* TAMERLANES BAJAZETEM Othomannum *vivum cepisset.* CHRYSOLORAM Venetiis *primùm, & mox* Florentiæ, Romæ*que ac demum* Ticini, *evocante ingentibus præmiis* JOANNE GALEACIO *Principe, Græcarum litterarum studium excitâsse tantâ felicitate, ut ex ejus scholâ summæ laudis ingenia prodierint*: *in quibus fuere* Leonardus ARETINUS, Franciscus BARBARUS, PHILELPHUS, GUARINUS & POGIUS.

(a) *Die* XVI. Septembris. LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Duce serenissimo imperante.*

(b) *Die* XV. *mensis* Martii. *sedente* JULIO II. *Pontifice Maximo. Pontificatûs sui anno sexto.* Huic Editioni præfiguntur Carmina, quibus CANTALYTIUM laudaverunt LÆLIUS *Viterbiensis* Poeta, & PETRUS ANTONIUS *Populonius*, & ANTONIUS FABER *Amiterminus*; ac AUGUSTINUS ALMADIANUS *Viterbiensis*, PYRRHUS JACOBINUS, JOANNES PAULUS, & JACOBUS CANTALYCUS, ipsius CANTALYCII discipuli; & JOANNES BAPTISTA *Connexanus*, ex cujus versibus constat hanc Editionem primam non fuisse.

„ Mi-

PROBI Instituta artium & Catholica : CORNEL. FRONTON. de nominum & verborum Differentiis; PHOCÆ Libellus de aspiratione : *per* HENRICUM & JOANNEM MARIAM *ejus* F. *Librarios.* (a) fol. Veicetiæ. 1509.

Insti-

„ Miraris forsan , Lector placidissime , „ vatem
„ *Cantalycum* Latio notum nostrúmque „ magistrum ,
„ Ediderit rursus cur hoc Opus : ecce fa- „ tebor;
„ Sed breviter , quæ causa fuit , tamen „ ipse docebo.
„ Bibliopola solet pervertere sæpe fi- „ guras ,
„ Postquam cum *Cerere* & *Baccho* sua „ prœlia fecit.
„ O quot tunc veniunt errores ! Somnia „ quótque
„ Dicant Lectores , sic cùm legere Poë- „ tas !
„ *Cantalycus* nitidus , tersúsque & nobilis „ ergo
„ Hanc operi statuit meliorem reddere „ formam.
„ Hoc igitur mercare , puer, si gramma- „ ta nôsse
„ Affectas : aperit , quod mille volumina „ narrant.

Idem constat ex ipsius CANTALYTII ad AUGUSTINUM ALMADIANUM Epistolâ. *Avaritia fecit , mi* ALMADIANE , *quòd Grammatices canones , quos jampridem condideram , ab Impressoribus hujus nostri temporis mendosè imprimerentur. Nam cum ego Opusculum illis sæpius denegâssem , idque scholastici pueri instantissimè imprimendum efflagitarent ; ex Impressoribus quidam* Fulginiæ *à puero nescio quo exemplar illius clanculum mercatus est : curavitque sinè morâ* Florentiæ *absque aliquâ libelli recognitione imprimendum. Quod ego non potui non molestissimè ferre : non enim mendosa impressio exire potest sinè Auctoris infamiâ. Sic tamen non mediocre in tam parvo Libello lucrum fecit* Florentinus *ille mihi amicissimus Bibliopola. Sed cùm ego vigilias meas tam mendosè in manibus puerorum esse perspicerem; visum est illis emendatione succurrere, & nomen ab iniquo malignorum judicio redimere diligentiùs. Descriptum itaque exemplar idem manu propriâ* Venetiis *aliis Impressoribus tradidi limatiùs imprimendum : additis quoque metricis brevissimis regulis , quas tu tantopere & præ cæteris comprobâsti: tibique Opusculum dedicatur , qui meorum studiorum judex & patronus es studiosissimus. Vale.* Ex hâc Epistolâ disco huic Editioni *Romanæ* binas præivisse ; alteram priorem *Florentinam* & mendosam , clam Authore , solos Grammatices canones complectentem ; alteram posteriorem *Venetam* ab Authore recognitam & metricis regulis auctam , quæ quo tempore prodierit , dubitare non licuisset , si Author Epistolæ annum , quo data est, subscripsisset.

(a) XII. *Februarii.* Hos Grammaticos Tractatus nunc primùm editos *Janus* PARRHASIUS Senatui *Veicetino* dedicavit: ex cujus Epistolâ libuit excerpere , quæ sequuntur. *Quanta apud antiquos* VALERII PROBI *fuerit authoritas* A. GELLIUS *in* Noctibus Atticis, ÆLIUS*que* DONATUS *indicat &* SERVIUS HONORATUS , *ac* (*siquid inter hos habet loci*) PRISCIANUS; *qui testimoniis ejus ut oraculis utuntur. Is inter alia monimenta frugiferi sui laboris* Instituta artium *reliquit* & Catholica , *quæ rationem totius emendati sermonis amplectuntur. Ea sexcentis & ampliùs annis in altissimo pulvere jacuerunt incognita; donec à situ* GEORGIUS *primùm* MERULA *vindicavit in usum tantummodo suum. Mox eo defuncto, quidam proprii juris exemplaria fecerant: indignúmque videbatur ambitioni paucorum servire , quæ Latinæ Linguæ diligentissimus indagator in hominum lucubrârat utilitatem. Quare nos iisdem , quibus antè* MERULA , *vestigiis ad interceptæ prædæ cubile deducti Libros ætate jam putres exscripsimus: incredibile quanto labore propter obsoletas* ve-

Institutiones Latinæ Grammaticæ JOANNIS BRASSICANI *Tubingensis* pædotribæ studiosiùs denuo exaratæ : *denuo transcriptus est hic Codex operâ* JOANNIS PRUS *Chalcographi* Argentini *in Officinâ ZUM THIERGATEN.* (a) 4.to . . . . . Argent. 1509.

AM-

veterum litterarum notas, & jam temporis injuriâ vanescentium. Sed, ne quod in aliis accusamus imitari videar, hæc edere constitui, PROBI *Manibus ingratum fore non ratus, si (cui scripta sunt) ingenua studiosáque Juventus indè proficiat, inprimisque vestra; quam mihi (qui maximus honor est) instituendam tradidistis annuis ex ærario ducentis; quanti (præter me) nemini.* &c. *Philosophiæ, Medicinæ, Eloquentiæque & Grammaticæ Professores à vobis ad hanc diem conducti, vel in patriam neglecto reditu apud vos in summis rerum omnium commodis ocióque tranquillissimo consenuerunt, vel exacto docendi munere domum gravissimis ornati decretis & donis aucti redierunt. In iis ut nomen ponatur etiam meum, pro virili parte contendam.* &c. *Hæc opera* PROBI *vestro nomine publicavi, paulò pòst emissurus & alia vigiliarúmque nostrarum maturos fructus, si vobis hæc intellexero placuisse.* Veicetiæ. VIII. *Eid.* Febr. Idem PARRHASIUS *Cornelii* FRONTONIS & PHOCÆ Opusculis præmisit Epistolam ad LUDOVICUM MICHAELEM patritium *Venetum*: *Cùm tuo nomine futurus esses mihi valde charus, ut animi corporísque dotibus adolescens ornatissimus, ac frater uxoris Equ. & Poëtæ Comitisque clarissimi* Hieronymi NOGAROLÆ; *accessit etiam commendatio avunculorum tuorum* Francisci DONATI *Prætoris ejus Civitatis, ejúsque patruelis* Hieronymi DONATI &c. *Dum mecum cogitarem, quo pacto posses evadere dignus eorum necessitudine, inprimísque* Petro *parente tuo optimo Senatore; venit in mentem* COR. FRONTONIS *Opusculum de nominum verborúmque differentiis ad te mittere,* PHOCÆ*que brevissimam sed auream de flatili notâ præceptionem: quæ cum* PROBI *Commentariis è postliminio mortis in lucem revocavimus.* &c *Adhibebis ad hæc* Aloysium DONATUM Francisci *F. hilaris & amœni ingenii puerum. Nam paulò pòst ipse te suo munusculo, quod adhuc apud me sub incude est, impartiet. Vale, & nos ama.* Veicetiæ. VIII. *Eid.* Febr. Horum Operum Editionem recognovit *Antonius* LUSCUS junior *Veicetinus*; qui erratorum Indici in calce addito sic præfatur ad Lectorem. *Cùm mihi* PARRHASIUS *injunxisset officium recognoscendi, quas Impressorum negligentia mendas effudit Operibus; offendi quadam, quæ tumultuarium lectorem remorari potuissent. Ea subjicienda curavimus. Ipse tibi sinè criminis notâ tuum Codicem castigato: quando nemo tam Lynceus inventus unquam sit, quin ejus acumen aliqua non effugerint: útque faciliùs hoc impetremus, adjecimus Indicem rerum cognitu dignarum. Vale.*

(a) XIIII. *Kal.* Januarii. *Hæc notula & huic libello inserta te in Vocabularium* Joannis ALTENSTAIG Mindelheimensis *super Grammaticis voculis editum dirigit.* Hanc Grammaticam BRASSICANI decasticho ornavit BEBELIUS ipsius magister, quem inter alios in suâ peroratione laudat BRASSICANUS ——— *super eâdem re* (inquit, nempe *ratione syllabarum temporali*) POMPILIUS *pulcherrimè scripsit. Item* PEROTTUS *venerandus ille Musarum antistes*: SULPITIUS: NESTOR: OMNIBONUS: GAGUINUS: JACOBUS Gaudensis: &, *ut* Germanos *simul commemorem*, Jacobus WIMPHELINGUS: Petrus SCHOTTUS: *Autores minimè pœnitendi eam rem scitissimè commenti sunt. Præterea multos, quos recensere non minùs difficile quàm longum esset. At cùm omnium Codices vel inopiâ æris vel Codicum penuriâ tibi comparare nequeas, quò singulos Codices assequaris, facillimè consuluero: unum*

AMBROS. CALEPIN. Dictionar. *in Officinâ* PETRI LIECHTENSTEIN. (a) fol. Venet. 1509.

Arcadia del SANNAZARO : *stampata per PETRO MARTYRE MANTEGATIO ditto* CASSANO *a ĩstantia de* JO. JACOBO *& fratelli* DA LEGNANO. (b) 4.to . Milan. 1509.

JOANNIS PETRI VALERIANI Præludia quædam : *ex ædibus* JO. TACUINI *edita.* (c) 4.to . . . . . 1509.

Apocalypsis Latinè. (d) 21.° . . . Parif. 1510.

Psalmi *Suecicè*, ex Versione JACOBI ULPHONIS. (e) 4.to . . . . . . 1510.

RICARDI quondam devoti Cœnobitæ sancti VICTORIS juxta muros *Parisienses* de Trinitate Opus Theologicum cum Commentario per JACOBUM FABRUM editum : *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (f) 4.to Parif. 1510.

Fratris HIERONYMI SAVONAROLÆ de *Ferrariâ* Ordinis Prædicatorum Expositio Orationis Dominicæ & Sermo in vigiliâ Nativitatis : *in ædibus magistri* BERTHOLDI REMBOLT *&* JODOCI BADII ASCENSII. (g) 12.° . . . Parif. 1510.

MARSILII FICINI *Florentini* de Religione Christianâ , & fidei pietate Opusculum ; XENOCRATES de morte, eodem interprete: *impress. in Sole aureo vici divi* JACOBI *expensis magistri* BERTHOLDI REMBOLT *& JOAN-*

NIS

num eme BEBELII *libellum super hâc re affatim disserentem, & omnes te illorum Codices nactum esse putato, quotquot illam artem ediderint. Ob eam rem boni consulas, lector candidissime, dum te ad* BEBELII *præceptoris mei omnium doctissimi libellum relego* &c.

(a) GESNER, Biblioth. *Prima, quam videre contigit, editio.*

(b) *A di* XVII. *de* Fevre.

(c) *Declinante* Sextili.

(d,e) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(f) *Mensis* Julii *die* XIX. Editionem recognovit aut potiùs collationem curavit *Michael* HUMELBERGIUS utì ex ipsius octasticho Epigrammate ad *Beatum* RHENANUM in Libri calce constat.

(g) *Die* XX. Novembris.

(a) XXX.

NIS WATERLOES. (a) 4.to . Parif. 1510.

Hieronymi de Vallibus *Patavini* Jesuis : *in ædibus* Ascensianis. (b) 4.to Parif. 1510.

Statuta & Privilegia Ord. Cartusiensis : *per* Joannem Amerbach. (c) fol. Basil. 1510.

Alcimi Aviti *Viennensis* Episcopi Poetæ Christianissimi libri sex : *ex ædibus* Ascensianis. (d) 8.° . . . . . Parif. 1510.

Joannis Regis Parthenandria prima, quæ Joan. Baptistæ vitam laudésque continet : *in ædibus* Ascensianis. (e) 8.° Parif. 1510.

Rationarium Evangelistarum : *apud THO. BADENSEM ANSHELM.* 4.to . . . 1510.

Pauli Æginetæ Præcepta salubria Guilielmo Copo *Basileiensi* interprete : *ex Officinâ librariâ* Henrici Stephani. (f) 4.to . . . . . Parif. 1510.

Libri

(a) xxx. *mensis* Octobris. Huic Editioni præficitur recusa *Johannis Adelphi* Mulingi (qui se Ficini discipulum agnoscit) Epistola ad Theologiæ Professores *Johannem* Geyler *de Keysersberg* & *Jacobum* Winfelingium *Argentinæ* commorantes Id. *Octob.* ann. M.D.VII. ex *Argentorato* data.

(b) *Ad Idus* Martias.

(c) Caille, p. 32.

(d) *Ad* III. *Idus* Maias.

(e) *Ad.* XIIII. *Calendas* Julias.

(f) *Quarta* Aprilis. In hujus Libri initio habemus Copi ad *Germanum de* Canay *Cadurcensem* Episcopum Præfationem, ex quâ huc nonnulla transcripsi. *Medicinam non infimam Philosophiæ partem, fœlici illo sæculo, quum florerent bonæ litteræ, summopere cultam, nescio quo pacto, humanarum litterarum studiosi negligunt* &c. *Nisi si id est, quòd adeò barbarorum fecibus obliterata est, ut nemo cultioris litteraturæ studiosus vel minimo, ut inquiunt, digito eam attingere dignetur. Quâ de re paucos hodie videas magni nominis viros, qui ad ultimam usque senectam perveniant. Sanè nostro ævo* Picus Mirandula *rerum naturæ miraculum, atque* Angelus Politianus, *qui unus à* Gothorum *injuriâ Linguam Latinam vindicare potuisset, ideo per ætatis vigorem immaturâ morte nobis sublati sunt, quòd non justam medicinæ in suis lucubrationibus rationem habuerunt.* &c. *Hujus nominis* Pythagoras, Empedocles, Democritus, Diocles Caristius, Praxagoras, Chrysippus, Plato, Dionysius Heracleotes, Xenocrates Platonicus, Carneades, Cleanthes, Xenophanes Colophonius, *summi Philosophi in ultimâ senectute mortem obierunt.* Aristoteles *verò ipse, quum alioquin naturali stomachi infirmitati crebrisque morbidi corporis offensionibus obnoxius esset, ob animi tamen magnitudinem, quam ex medicinæ scientiâ conceperat, contra opinionem hominum, ad sexagesimum usque pervenit annum. Id verò nostro ævo ob hanc maximè causam contingere solet nemini,*

Libri Logicorum ARISTOTELIS, BOETIO SEVERINO interprete; & Paraphrases in eosdem cum adjectis annotationibus, ordinatore JACOBO FABRO *Stapulensi*; ex secundâ recognitione: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (a) fol. . . . . . Paris. 1510.

De-

mini, quòd summorum Medicorum monumenta, HIPPOCRATIS *inquam*, GALENI, RUFI, ORIBASII, PAULI, ALEXANDRI, *pulveribus obsita jacent negliguntúrque: ac barbarissimi quique vel temporum injuriâ vel circulatorum avaritiâ inducti, illorum loco habentur in precio. Ergo quum magna jam antiquorum optimorúmque Voluminum, tum Oratorum & Poëtarum, tum Philosophorum, copia* ALDI MANUTII *viri undecunque doctissimi industriâ nobis restituta sit, laborandum esse duxi, ut Medicinæ quoque Auctores ad pristinæ dignitatis lucem resurgant. Igitur Græcarum litterarum prima rudimenta, quæ jampridem in* Germaniâ *sub* MITHRIDATE *&* Conrado CELTE *degustaveram, sub utriusque Linguæ doctissimis præceptoribus* Joanne LASCARI *atque* ERASMO Roterodamo *in* Parisiorum *Academiâ excolere tentavi. Sed ob eorum præcipitem in* Italiam *abitum operam ferè lusissem, nisi mox* Hieronymum ALEANDRUM, *Græcæ & Latinæ & Hebraïcæ, adde etiam Chaldaïcæ, doctissimum, perpetuum annum Poëtas & Oratores (absque enim horum diligenti lectione nullus facilè Græcas litteras discere posse speret) Græcè legentem audivissem. Cujus præceptis formatus, ut studiorum meorum frugem aliquam reponerem*, Theodorum GAZAM *atque* Nicolaum LEONICENUM, *quanquam longo admodum intervallo, imitari, ac veteres eósque eruditissimos Græcos Medicos pro virili restituere nisus sum. Atque in primis* Paulum ÆGINETAM &c. *Ex* Parisiorum Lutetiâ *decimo quarto Kalendas* Aprilis *anno* 1510. Ad hujus Libri calcem figura imprimitur lignea, exhibens nubes, unde decidunt PLVVIA, NIX, GRANDO, subjectâ arbore, ex quâ tres emergunt rami; quorum in primo apparet FOLIVM, in secundo FLOS, in tertio FRVCTVS. Hanc Editionem biennio pòst recudit *Henricus* STEPHANUS. Emissio utraque per omnia omnino eadem videtur, nisi quòd in paginis quibusdam (e. g. in 7. & 8.) non idem constet linearum numerus; Majusculæ litteræ non eodem semper sint modo formatæ aut decoratæ (e. g. in Præfat. Cap. 2. 3. 5. &c.); Titulus Præfationis & Capitis primi rubro in emissione primâ, atro colore in secundâ exhibeatur; figura arboris ad secundæ calcem non addatur; denique errata typographica, quorum recognitionem fini illa adjecit, in hujus textu emendata sint.

(a) *Quartâ Aprilis.* Cum hôc ad calcem adagio, *Fortuna opes auferre, non animum potest.* In ipsâ Libri fronte leguntur hæc: LIBRI LOGICORVM IN OFFICINA HENRICI. S. SECVNDA RECOGNITIONE (quæ verba quatuor in paginâ laterum extremitatem circumeunt: reliqua, quæ sequuntur, mediam & inferiorem paginæ partem occupant) *Ad archetypos recogniti, cum novis ad litteram commentariis: ad fœlices primùm* Parhisiorum *& communiter aliorum studiorum successus, in lucem prodeant, ferántque litteris opem. Nunc ergo, o juvenes, ex* Aristotelico *opere, ceu ex proprio fonte, purissimas haurite delibatéque aquas; peregrinas autem tanquam viles lacunas insalubrésque* Trinacriæ *lacus devitate. Omne enim malum studiis inseminatum ferè est: quòd Authorum litteris dimissis ipsisque Authoribus ad vana glossemata sese totos contulere. Et eos, qui non essent Authores (ac si apes fucos sequerentur) pro ducibus & delegerunt & secuti sunt. Sed nunc meliùs studiorum consulite rebus. Si autem dialecticam artem cum modestiâ suscipitis, consequens est, ut bonæ disciplinæ redeant omnes. Bonas autem disciplinas morum probitas & vitæ decor concomitatur omnis, omnisque virtus: quod summopere studiis & optamus & imprecamur.* Sic nonnulli solebant

Decem librorum moralium ARISTOTELIS tres conversiones; *impensis sumptibus & diligentiâ* HENRICI STEPHANI. (a) fol. in almo studio . . . . Parisiorum. 1510.

Totius Philosophiæ Naturalis Paraphrases & introductio in sex primos metaphysicos ARISTOTELIS libros, ac quatuor Dialogi, authore JACOBO STAPULENSI cum JUDOCI CLICTOVEI ipsius discipuli annotatiunculis: *per* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. in almâ Achademiâ Parisiorum. 1510.

CAROLI BOVILLI *Samarobrini* Opuscula: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (c) fol. . . . Paris. 1510.

JACO-

bant illorum temporum * Chalcographi ingentem (quem primi omnino neglexerunt) titulorum apparatum suorum Librorum (ut ita dicam) vestibulis inducere; & illa non modò typographicis insignibus symbolisque ac multiplici diversarum figurarum & emblematum varietate, sed solenni insuper admixtâ cumulatorum verborum pompâ fastosisque (quibus Lectores allicerent) præfatiunculis adimplere. Deinceps autem paulatim hâc sermonis circuitione abstinentes titulis simplicioribus assueverunt.

(a) *Anno ab incarnatione Domini virtutum* 1510. *Die* 10. *mensis* Decembris.

Hæc opera hìc continentur, ad invicem hòc ordine conciliata. Scil. *primò decem libri Ethicorum* ARISTOTELIS *ex traductione* ARGYROPILI Byzantini *cum* JACOBI Stapulensis *Commentariis*; *secundò, magna Moralia* ARISTOTELIS *interprete* Georgio VALLÂ Placentino; *tertiò, Dialogus* ARETINI *ad* GALLEOTUM; *quartò, artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum*; *quintò, decem Ethicorum* ARISTOTELIS *ex traductione* Leonardi ARETINI; *sextò, itidem Ethicorum libri decem ex antiquâ traductione.*

(b) *Anno Christi piissimi Salvatoris entis entium summique boni* 1510. *vicesimâ secundâ* Octobris. Hìc continentur, *Introductio in libros Physicorum*: *Paraphrasis octo Physicorum* ARISTOTELIS: *Duo Dialogi ad Physicos introductorii*: *Paraphrasis Librorum quatuor de cœlo & mundo*; *duorum de generatione & corruptione*; *quatuor de Meteoris*: *introductio in libros de animâ*; *Paraphrasis librorum trium de animâ*; *librorum de sensu & sensato, de memoriâ & reminiscentiâ, de somno & vigiliâ, de longitudine & brevitate vitæ*: *Introductio Metaphysica*; *Dialogi quatuor ad metaphysicam introductorii.*

(c) *Editum est universum hoc Volumen* Ambianis *in ædibus reverendi in Christo patris* Francisci DE HALLEWIN *ejusdem loci Pontificis*: *& emissum ex Officinâ* Henrici STEPHANI *impensis ejusdem &* Joannis PARVI *in chalcotypâ arte sociorum. Anno Christi Salvatoris omnium* 1510. *Primo Cal.* Februarii Parisiis. *Hòc Volumine continentur Libri de intellectu, de sensu, de nichilo*: *Ars oppositorum*: *Libri de generatione, de*

* Sic FROBENIUS in Editionibus Nov. Test. 1519. TERTULLIAN. 1521. *Beat.* RHENAN. in PLIN. Hist. 1526.

de sapiente, de duodecim numeris: Epistolæ complures: insuper de numeris perfectis, de Mathematicis rosis, de Geometricis corporibus, & supplementis.

Ex Bovilli Epistolis, quas (quod nesciam an alibi impressæ sint) rariores puto Lectori unam de Tritemio Abbate satis mira & scitu non indigna continentem proponam.

Carolus Bovillus
Germano Ganaio regio Consiliario.

Rogâsti me crebriùs, spectate Germane, *quid ipse de* Tritemio *Abbate sentirem: idque me frequenter pupugit, ut tibi aliquando, quæ apud eum viderim, denarrarem. Ex* Germaniâ Elvetiorum *casu* Maguntiam *profectus sum. Cúmque illìc audiissem non longè esse* Tritemii *Cœnobium, continuò ad virum diverti. Sperabam quippe me grato philosophi contubernio fruiturum; quem tamen reperi magum, nullâ philosophiæ parte insignem.* Stenographiam *suam (quod admodum paucis factitare solet) michi statim ipse proposuit lectitandam ut vellem. Hoc est illa, quâ de (in Epistolâ ad* Arnoldum Boscium *Carmelitam* Gaudensem) *ait*: In manibus habeo grande opus; quod si unquam publicatum fuerit (quod absit) totus mundus mirabitur. *Quattuor sunt in eâ libri. Evolvi velitatim, nonnullorum Capitum perlegens initia. Vix horas duas librum in manibus habui (abjeci enim eum illico) quòd terrere cœperant me tanta admirationes ac tam barbara atque insolita Spirituum (ne fortè dicam Dæmonum) nomina. Universa verò hujusmodi nomina (quoad videre visus sum) ignota linguæ sunt; aut enim Arabica, aut Hebraïca, aut Chaldaïca, aut Græca. Quod subdit* Tritemius *in suâ Epistolâ hoc pacto*: verba sunt plana, lucida, sinè omni litterarum aut vocabulorum transpositione, ita ut omnes legant & intelligant: secretum tamen meum, qualecunque erit, manebit ignotum. *Hactenus vera locutus sit. Nam in totâ hujusmodi* Stenographiâ *passim sanctissimas ac piissimas preces inserit, quæ ad amicum Epistolarum loco mittantur: eæ autem verè lachrymæ sunt crocodili.* &c. *Sinè adjutorio Spirituum omnia pollicetur se facturum.* &c. *Porrò si rite memini, hunc ipsum in* Stenographiâ *illâ ordinem servat: Inprimis Spirituum ipsorum nomina digerit. Hinc eorum adjurationes disponit, ac singularum characteres subscribit. Postremò figuras distinguit: è quibus pro adjurationibus singulis apta Spirituum nomina, quotiens necessitas ingruerit, depromere atque elicere liceat. Partitur Spiritus ipsos in quatuor: Imperatores totius Orbis duodecim (quotquot & venti), quatuor ex his præcipuos, Orientis, Meridiei, Occidentis & Septentrionis, quos magnos appellat: Duces trigenos aut quadragenos sub quolibet imperatore: Comites sub Ducibus singulis majore numero: Servos sub Comitibus innumeros. Cùm vult distanti amico sua adaperire consilia, scribit Epistolæ loco Orationem quandam miræ sanctitatis & devotionis fuco affectatam: eámque charactere cujuspiam duodecim Imperatorum imprimit; & ad amicum, qui suam noverit artem, mittit. Exceptam aperit amicus; & in calce characterem Imperatoris attendit. Si est Orientis Princeps, versus ad Orientem litteras in eam cœli plagam patentes expandit: requirítque confestim ex suis libris, quibus adjurationibus Princeps ille cogatur, ut suorum quempiam subditorum ad se mittat. Elicit autem adjurationes duas: ac primam quidem super patentes adhuc litteras spectánsque in auroram profert. Quâ rite prolatâ mittit illico Imperator ille quendam suorum aut Ducum aut Comitum aut Servorum: qui protinus advolans fit visibilis, velut nebula aut caligo in aëre pendula. Ubi deinde secundæ conjurationis verba explevit, Spiritus ille propiùs accedit, cominúsque ad ejus aures expetita amici secreta nunciat. Sunt autem (quod sentiam) adjurationes ipsæ haud continua & intexta oratio; sed aggregatio quædam nominum ipsorum Spirituum, ad varium quendam magiæ artis ordinatorum. Memini item me in ipsius opere ita legisse: Hi autem Spiritus perniciosissimi sunt & nequam. Odio quammaximè habent lucem. Tenebras diligunt. Forti adjuratione opus est, ut ad necessaria nostra cogantur. Quòd si in his adjurandis territus pauxillum trepidaveris, aut in explendâ adjuratione (sive vocabuli omissione sive seriei immutatione) aberraveris, te illico necabunt. Ex his, autumo, erat ille, qui* Cham *filium* Noe *dictum* Zoroastrem *ambussit. Hic enim, cùm primus esset magiæ assertor, à Dæmone, quem importunè nimis plurima semper interrogans fatigabat, flammas responsi loco accipiens pœnas dedit. Reperi item in eo opere complures*

pas-

passus, in quibus multimodi mulierum raptus edoceantur: quo item modo in virorum amorem inducantur puellæ: & flagitia alia quàm plurima. Vidi in eo adjurationes nonnullas, quas vocat potentes; quibus possit unusquisque alligare apud se Spiritum ac cogere, ut in ejus domo maneat semper, eique in cunctis famuletur. Cæterùm in semotissimo (ut ait) à turbâ loco is Spiritus locandus est, ne temere ad se ingredientes necet. Denique his omissis ad virum redeo. Tria ipse michi cecinit vaticinia. Duo statim vera esse comperi. Tertium verò futurum sit, ignoro. Erat primum de quodam Elvetio; *quem ut itineris comitem mecum advexeram. Ita quippe ad eum orsus est.* „ Elvetius *es:* „ *pater tuus & mater mortem obiere. Patruum* „ *habes & fratres duos. Sororem habuisti* „ *religiosam, sed jam in Monasterio vitâ* „ *defunctam.* " *Hæc profectò de illo ita habebant, cùm attamen virum haud quaquam novisset. Deinde cùm nonnichil ei indicassem, quod michi noster* Stapulensis *aliquando expresserat; illico subjunxit.* „ *Is, à quo id* „ *audisti, aut Impressor Librorum est, aut* „ *ejusmodi est, qui illos edere ac elucidare* „ *curet.* " *Rursus cùm de mundi irreligiositate sermo inter nos incidisset; prædixit venturum brevi quendam sanctum Pontificem nomine* URBANUM, *qui ecclesiasticæ pacis verus zelotes illi apostolicâ dignitate præesset, eámque ad meliorem immortalitatis frugem converteret. Rursum primâ die, quâ ad eum diverti, cùm de viro quodam loqueremur, qui in itinere à nobis nonnulla furto abstulerat.* „ *Possum, inquit, (si quidem* „ *credis) cogere furem, ut huc ad nos rebus* „ *tuis onustus protinus revertatur, referátque* „ *secum, quæ abstulit.* " *Ast cùm dubiâ essem fide, nichil novi ac insoliti operis ab eo patratum est. Narravit quoque aliquando edoctum semel à se quendam Principem* Germanum, *priùs illiteratum, unâ horâ legere, scribere, Latinè dicere; ita ut Epistolas dictaret: sed & priusquam ille abscessisset, ab eo omnia subtraxisse; indoctum, ut priùs reliquisse. Qui igitur fiet, ut hæc sine Spirituum adjutorio operetur? Solatium interdum illi est in instrumentis musicis, præcipuè in citharâ: aitque se nemine in ullâ arte habuisse præceptorem; sed per semetipsum Latinam etiam Linguam didicisse. Ejus Monachi plerique alkimiæ illi inani & fallacissimæ divitiarum exhaustrici deduntur. Aiebat se graviter admodum tulisse vulgationem Epistolæ suæ ad* Arnoldum BOSCIUM; *non quòd quicquam in eâ mentiatur (posse quippe & alia multa & difficiliora, quàm quæ in illâ continentur, operari), sed quòd, ubi tam publica facta est, haudquaquam latere ampliùs potuerit. Nam certatim omnes ad eum, ut magum virum, convolare cœperunt. Sunt & alia quàm plurima, quæ apud eum vidi, aut ab eo audivi: quorum vix memini* &c. *Vale Ex* Sancto Quintino. 8. Martii. 1509. Definita tot circumstantiis rei adeò miræ narratio (nescio an alibi obvia) apud lectorem huic digressioni veniam facilè exorabit; & longioris Epistolæ tœdium levabit historiæ novitas. Habemus præterea in eodem hôc Codice mutuas aliquot Cardinalis XIMENIS & *Caroli* BOVILLI Epistolas; è quibus nonnulla breviter attigisse non gravabor. FRANCISCUS XIMENES Cardinalis *Toletanus* CAROLO BOVILLO. ——— *Tui* STAPULENSIS *in recollectione & compaginatione illius Psalterii laudes non tacebo. Est enim opus illud tam doctè præmeditatum atquè compositum, ut Psalmorum intelligentiæ nichil sit accommodatius. Ingentes ei nostro nomine agito gratias; plurimámque salutem impartire. Vale, ab oppido nostro* Alcalâ. XVI. Novembris. 1509. Illud est Psalterium Quincuplex ab HENR. STEPHANO excusum, cujus alibi mentionem feci. CAROLUS BOVILLUS FRANCISCO XIMENI Cardinali *Toletano* S. ——— *Jam tempora successere, quæ spurco* MAHUMETI *exitum minantur infelicem. Aiunt enim nonnulli* MAHUMETEM *adhuc viventem suis prædixisse, post octingentos annos se rursum ad eos venturum; aut ex toto è memoriâ hominum oblitterandum, suámque legem interituram. Audivi & ego agens* Toleti *à plerisque repertum abs te pro veteribus Templi ruderibus vasculum; in quo proruta in terram visebantur* Maurorum *imagines cum scriptello hac dictitante:* Quando hæc oculis hominum patuerunt, his, quorum intus imagines visuntur, imminebit exitium. *&c. Gavisus sum plurimùm de ingenti illo* Complutensis *tui studii profectu* &c. *Vale, ex* Ambianis. XX. Martii. 1509.

Quo-

Quoniam autem in Abbatis TRITEMII mentionem modò incidi, haud abs re duxi, ut nonnulla ex ejusdem Epistolis per *Jacobum* SPIEGEL *Haganoæ* ex *Petri* BRUBACHII Officinâ ann. 1536. in 4. publicatis excerperentur; quò Lector aliam & ampliorem habeat ejusdem notitiam.

MATHIÆ HELD Cæsareo Consiliario & Procancellario *Germaniæ* JACOBUS SPIEGEL *Selestadiensis* S. D.

——— *Neque te latere potest, in quantâ æstimatione ubique habitus sit* TRITEMIUS, *ob incredibilem ingenii acrimoniam, & acerrimum in omni genere literarum studium; prudentiam verò tantam, ut à Regibus & Principibus & ab ipso* MAXIMILIANO *in summo honore habitus sit, ac sæpius, ut se in ordinem Consiliariorum ascriberet, rogatus.* &c. *Caterùm in his Epistolis videre licet, quàm religiosè de Christianâ Religione senserit* TRITEMIUS, *& quanto studio propugnaverit eandem* &c. *Adhac cùm vita fuerit inculpatissima (fuit enim mihi multis annis familiariter notus) ac summo studio Scripturis divinis semper intentus, ut nemini dubium esse possit, quin pium admodum & fidelem Abbatem* Ordinis *sui præstiterit* &c. *Ex* Selestadio, *die tertiâ* Martii, *anno à nato Servatore* M D.XXXVI.

GERMANUS DE GANAY clarissimo viro JOANNI TRITEMIO Abbati *Spanhemensi* nostræ tempestatis Splendori Salutem.

——— *Lucidissimus tua doctrinæ fulgor haud quaquam delitescere potest, sed in omnes quantolibet locorum interstitio semotos sui luminis emittit radium.* &c. *Incidit in manus meas Epistola à te* * *profecta ad quendam* Joannem STEINENMOELEM, *quem in ipso salutationis exordio, post tui nominis expressionem, virum desyderiorum in sacris nuncupas. Ea sanè raram & admirabilem continet philosophiam, tum de numeris, tum de elementis, adeò tamen ænigmatibus obnucleatam, & arcanis obstrusam verbis ut ejus nullo modo mihi pervia sit intelligentia* &c. Carolus *noster* BOVILLUS, *qui* † *superioribus annis, cùm per* Germaniam *iter ageret, tuam Excellentiam invisere venit, frequentem tui apud me fecit mentionem, méque totum, ut verum fatear, adegit tuarum virtutum observatorem admiratorémque fieri. Demum harum lator tua præstantiæ notus & amicus magister* NARCISSUS *majora animi nostri vota, quæ brevibus litteris haud facilè complecti possem, latiùs explanabit. Vale nostri sæculi decus & unicum doctrinæ specimen. Ex* Parisio. 3. *Calend.* Augusti. *anno* M.D.V.

JOAN. TRITE. Ab. *Spanhemen.* GERMANO DE GANAY viro doctiss. Salutem.

Venit ad nos Neometim *orator tuus magister* Narcissus *quintâ decimâ die Literas perferens tuas* &c. *Ad intelligentiam Epistolæ nostræ, quam* Joanni Steinenmoel *anno priore scripsimus*, Narcisso *introitum dedimus aliqualem, à quo rerum intelliges fundamentum arcanarum, quarum cognitione laboras. Ad unitatem reducendus omnino est ternarius, si mens harum rerum velit intellectum consequi perfectum. Unarius enim non est numerus, & ex ipso numerus omnis consurgit. Rejiciatur binarius, & ternarius ad unitatem convertibilis erit.* &c. *Unarius est simplex, binarius compositus, ternarius verò ad unitatis reducitur simplicitatem. Non sum* Tritemius *mentis triplicis, sed in unâ mente numero gaudens trinario, qui verè parit mirabilem fœtum. Pater ejus Sol, mater verò Luna. Portavit semen in utero ventus, terra nutrivit.* &c. *Nostra philosophia cœlestis est, non terrena, ut summum illud principium, quod Deum nuncupamus, mentis intuitu per fidem & cognitionem fideliter aspiciamus, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum principium, unum Deum, unúmque summum bonum in Trinitate personarum sempiternum existentem veraciter credentes* &c. *Hoc iter unicum ad finem ma-*

* Hanc Epistolam in illo Epistolarum libro non reperio, ut neque aliam ad *Arnoldum* BOSCIUM, cujus meminit BOVILLUS. At forsan hæ aliæque de occultâ ipsius philosophiâ Epistolæ, aut ab ipso aut ab amicis suppressæ, lucem (quantum scio) non viderunt.

† Nescio an hoc BOVILLI iter per *Germaniam* sit idem, quod suprà in ipsius ad GANAIUM Epistolâ memoratur.

* Nescio.

magicarum perfectionum tam divinarum quàm naturalium, à quibus arcetur & confunditur procul omne superstitiosum, prastigiosum atque diabolicum. Enimvero nihil aliud per Magiam intelligi volumus quàm Sapientiam, physicarum scilicet & metaphysicarum intelligentiam rerum &c. *Cætera quæ tibi ad inquisitiones tuas respondenda fuerant, sacratiore inclusimus scrinio, tibi soli per* Narcissum *exhibenda, cui & clavem tibi afferendam non satis scienti commisimus, ne scrinium arcanis plenum sinè utilitate possideres.* &c. *Ex* Neometi *civitate* Spirensi. 24. *die* Augusti, *ann.* 1505.

JOAN. TRITE.
CAROLO BOVILLO DE S. QUINTINO
Theologo *Parisiensi.* S.

Subiratus sum, Carole Boville, *harum latori* Narcisso, *quòd nos te inscio* Parisios *exivit, quia tuas volebam habere Literas* &c. *Memorem te facimus promissionis tuæ nobis anno facta priore,* * *cùm in nostro nobiscum esses Cœnobio* Spanhemensi *per dies* 14. *ut quæstiones illas sacræ Scripturæ profundissimas, quarum capita dudum in* Spanheim *consignavimus, quàm primùm absolvas, nobisque, ut pollicitus es, transmittas.* &c. *Vale, ex* Neometi, *vicesimâ secundâ die mensis* Augusti, *anno Christianorum.* M.D.V.

TRITEMIO Abbati
Ædis S. JACOBI *Herbipolis*,
viro inter *Germanos* primario
NICOLAUS GERBELLIUS *Phorcensis*
Salutem & fœlicitatem æternam.

——— *Gratulor mihi ipsi sæpiuscule, reverendissime Pater, me felicissimo hôc sæculo progenitum, quo tot illustres Viri, nec ignobilis famæ, in* Germaniâ *passim prodiere; quos inter tu unus es, qui cum literis Latinis & Hebræas & Græcas apud* Germanos *fecisti locupletiores* &c. *Quicquid est, quod sub incude tuâ nunc elegantissimâ fabrefit & bracteatur, fac quæso, ut & ego, qui tuus sum, qui me totum* † *Sectæ tuæ consecro, sciam* &c. *Vale. Ex* Coloniâ, *quarto Idus* Junii. *Anno Domini* 1507.

JOANNES TRITE.
Abbas S. JACOBI *Herbipolensis*,
quondam *Spanhemensis*,
NICOLAO GERBELLIO *Phorcensi* Salutem.

——— *Tenebriones & divitiarum avarissimos incubones in amicitiam nostrî nunquam admittere consuevimus, propterea quòd bonorum obnitentur studiis, & hirrire contra viros doctos & eruditos semper ipsis sit familiare. Te autem, studiose* Gerbelli, *quem ornatissimæ tuæ Literæ doctum & panaretum declarant, in amicitiam nostram (tametsi medioximi sumus) obviis manibus libenter accipimus, fidémque & charitatem inviolabili constantiâ pollicemur.* &c. *Quòd incude jam fabrefiat sub nostrâ, tibi pandamus, efflagitas. Rurestrem tractamus Camœnam, nostróque Musam proposito convenientem; quantum rejectanea permittunt, intercinimus.* De sancto Christotrepho Joseph *librum mediocrem absolvimus.* Nepiachum *quoque Annalium nostrorum ab horâ nativitatis in hunc diem perduximus. Opus magnum librorum duodecim de Dæmonibus ad preces amicorum inchoamus, in quo decrevimus omnes Magorum prophanas destruere artes in genere simul & in specie, earúmque causas, inventores, libros, modos & deceptiones nominatim & propriè taxare. Inter hæc quoque novo* ‡ *invento* Steganographiæ *navamus operam, quod in lucem edere necdum pollicemur, nebulonum malignitate deterriti.* ——— *Maneat sepultum, quod tempore incongruo culpatur repertum. Vale, & nos ama. Ex* Herbipoli, *decimâ sextâ die mensis* Julii, *anno Christianorum* 1507.

JOAN. TRITE. Ab. *Spanhemen.*
JOANNI CAPELLERIO Mathematico S.

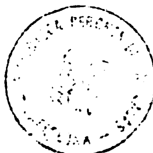
Eam tibi partem Steganographiæ *nostræ cui titulum dedimus Græcè* γλωττευφορίαν, *id*

* Nescio, an illud fuerit tempus, quo *Bovillus* in Epistolâ ad *Ganaium* scribit se ad *Tritemium* divertisse.

† An ergo *Gerbellius* fuit unus ex *Tritemii* amicis intimis, qui ipsius artem noverit, & ejusdem mysteriis adhibitus fuerit?

‡ Quod scilicet *Bovillus* in suâ Epistolâ perstringit.

* Be-

est, linguæ fertilitatem *rescribi fecimus*, *quam pridem postulâsti à nobis*, *opus* (*ut scis*) *arcanum*, *hactenus nulli visum*, *quod eâ mittimus lege*, *quò servetur occultum* &c. *Ex* Coloniâ. 18. *die mensis* Julii. *Anno* 1505.

JOAN. TRITE. Ab. Monasterii D. JACOBI *Herbipolensis* JOANNI CAPELLERIO Mathematico *Parisiensi* Salutem.

——— *Si lucubrationum mearum exigis seriem*, *& hanc tibi brevi narratione expediam. Epistolas meas familiares*, *quas dedi ad amicos ex eo die*, *quo de* Spanheim *exivi*, *primâ videlicet die mensis* Aprilis, *anni Christianorum millesimi quingentesimi primi*, *usque ad introitum meum ad hanc Abbatiam*, *qui fuit quintâ decimâ* Octobris *anni sequentis*, *in unum librum comportavi. Cui adjunxi & secundum*, *qui continet Epistolas primi duntaxat anni prælationis meæ in hoc Monasterio* &c. Steganographiam *verò meam*, *cujus duos primos libros in* Coloniâ *vidisti*, *nescio*, *si unquam in lucem editurus sim*, *trium intuitu rationum.* ——— *timor ne nostris inventis mali non minùs uterentur ad malum quàm boni ad bonum.* ——— *maximi laboris intentio*, *& parvæ mercedis retributio.* ——— *indoctæ plebis æstimatio* ——— *dum magum me plerique arbitrantur*, *asseverantes me suscitâsse mortuos*, *evocâsse ab inferis Dæmones*, *prædixisse* * *futura*, *furésque reduxisse carminibus*, *& ligâsse latrones. Quæ omnia conficta & ementita nec feci unquam*, *nec cogitavi quidem. Libros fateor Magorum plerosque legi*, *non ut imitarer*, *sed confunderem* ——— *Quid putas de me opinabitur stulta hominum indoctorum futura temeritas*, *cùm* Steganographiam *in lucem produxero*, *quæ talia confinxit de me mendacia*, *cùm nihil adhuc viderit arcani.* &c. *Ex* Herbipoli, *decimâ sextâ die mensis* Augusti, *anno Christianorum millesimo quingentesimo septimo.*

JOAN. TRITE. Ab. D. JACOBI *Herbipolensis*

ROGERIO SYCAMBRO Salutem & charitatem.

——— *Faciam*, *quod hortarum*, *pinacémque Editionum mearum per ordinem temporis*, *quo sunt factæ*, *tibi designabo* &c. *Magnum posthac & nimis arduum* Steganographiæ *mirabilis adinventionis in octo libros partiendum scribere sum adorsus*; *cujus primum quidem librum & secundum ad finem usque perduxi*, *tertium verò mancum & reliquos omnes dimisi usque in hunc diem animo sepultos.* ——— *Hoc Opus sic incipit*, Antiquissimos Sapientes, quos Græco sermone Philosophos, &c. *Vale. Ex* Herbipoli *ultimâ die* Augusti. *Anno Christianorum millesimo quingentesimo septimo.*

JOANNES TRITEMIUS JOANNI STEINEMOEL Presbytero *Mechiliniensi* S.

——— *Cùm tu vanè jactabundus nimium*, *ea*, *quæ suscepisti à nobis*, *Philosophiæ secretioris arcana pro turpi lucro* (*ut facti sumus certi*) *venalia circumferas*, *magnum te esse quempiam arbitrans*, *pro eo quòd* Tritemii *te possis gloriari fuisse discipulum.* &c. *Non eâ conditione te à nobis introductum scimus*: *sed quia tu interpositam transgressus es legem æquitatis*, *quid in majoribus faceres*, *nobis fuerit rationabiliter prævidendum. Cessa igitur ab his vanitatibus*, *te hortamur* &c. *Vale. Ex* Coloniâ 20 *die mensis* Julii. *Anno Christianorum* M.D.V.

Hactenus plus satis de occultâ illâ TRITEMII † *Steganographiâ*: cujus rei novitate quòd ipsum moratus sim, Lector haud ægre feret; cuíque ampliùs excutiendæ locum dederat *Caroli* BOVILLI Epistola. Quàm diversum de TRITEMIO senserint Scriptores, ex ante-dictis liquet. Apud alios bene audiebat, apud quosdam malè; secúsne, quàm par erat, hi vel illi interpretati sint, decidant sagaciores: ipsa tamen (nî fallor) rei adeò obstinata occultatio suspicionem parit; quò quid studiosiùs celatur, eò magìs creditur aliquid monstri. Quin imò ipse, qui TRI-

* Relege tamen BOVILLI Epistolam.
† Quæ in BOVILLI Epistolâ dicitur *Stenographia*, errore forsan typographico.

* At

Tritemio obortus est, metus, ne sua (si innotescerent) inventa in usus malos converterentur, scrupulum injicit, & quandam dubitationem affert, quin omnia in eâ re satis rectè se habeant. Sed transeo ad alia, quae in eodem illo Epistolarum libro leguntur, & magis ad rem pertinent typographicam.

Wolfgangus Hopilius
Joanni Tritemio Abbati *Spanhemensi* Salutem.

Elegantissimam nuper à te, *mi* Tritemi, *accepi Epistolam*, *quae nobis & jucunda fuit*, *& menti admirationem induxit*, *quòd ipse vir doctissimus atque mihi prorsus excellentior ad me formicam agrestem vitam agentem scribere non sis dedignatus*, *& eo argumento ad nostrum incultum ingenium animi volueris declarare affectum. Unde verò acciderit hoc*, *me conjecturâ scire credo.* Narcissus *noster Scientiarum omnium bonarum diligentissimus inquisitor ea fortassis*, *quae somniis & phantasmatibus similia sunt*, *majora quidem quàm nostra parvitas praestare queat*, *tibi de nobis retulit*; *cujus tu verbis adhibens fidem* (*nam qui honesto sunt animo & ingenio benigno*, *quaecunque de aliis audierint*, *bona facilè credunt*, *mala verò tardè*) *impulsus es*, *quantum conjectare possum*, *ut mihi Literas tuas ornatissimas communicares. Habeo gratias immortales*, *utpote qui tanti viri Literas magni facio. Quicquid enim humanis in rebus scibile fuerit*, *te non latere scio*, *qui cunctos hodie mortales ingenio*, *scientiâ & experientiâ literariâ facilè superas & excellis*; *quod tua scripta & probatissimorum virorum testimonia luce manifestant clarius. Hinc doctos omnes singulari humanitate complecteris*; *quinimo & eos*, *quos fama pertulerit in notitiam tibi quicquam callere*, *etsi hominum sint inferiores laudibus*, *pro ingenitâ tibi bonitate magnifacis*, *ac plurimi aestimas. Reliqua pectoris nostri arcana ex* Narcisso *nostro communi amico intelliges*, *qui tuum immortale nomen marmoreis insculpsit pectoribus. Quem tibi*, *& si non sit opus*, *plurimum commendo*, *eique persuadeas velim*, *pericula* Aristei & Alchindi *ut precaveat*, *quorum alter vitam miserrimè finivit*, *alter verò in dementiam incidit*, *ut ex eorum Opusculis facilè nôsti. Vale*, *& nos ama. Ex Officinâ nostrâ* Parisianâ 3. *Calend.* Augusti. *Anno Domini* M.D.V.

Joannes Tritemius *Spanhe.*
Wolfgango Hopilio Civi *Parisiensi* S.

Narcissus *noster ad me veniens* Neometim 15. *die mensis* Augusti *tuas mihi Literas tradidit* &c. *Miraris*, *quòd meis te dignum Literis aestimavi*, *putans me credulum nimis extitisse* Narcisso, *quasi te*, *priusquam ille me accessit*, *non noverim. Quantus enim sis*, *multorum antea relatione cognovi* &c. Narcissum *in perquirendis occultioribus nimis curiosum*, *ut vana dimittat studia*, *& nunc & antehac saepe hortatus sum*, *qui nescio quid magni somnians aureos sibi montes in brevi nascituros promittit. Sinamus eum*, *pergat caecus itinere coepto*, *donec se frustratum desiderio intelligat* &c. *Tuarum petitionum ex eo recipies solutionem. Vale sanus. Ex* Neometi. 24. *mensis* Augusti. *Anno* 1505.

Joan. Trite. Ab.
Monasterii D. Jacobi
in Suburbio Civitatis *Herbipolensis*,
Jacobo Tritemio
fratri unico atque dulcissimo Salutem.

——— *Inopiam librorum veteres allegare potuerunt*: *nos verò potiùs inopes copia fecit*, *quum impressoriâ nostris diebus arte apud* Moguntiacum *inventâ*, *hodiéque per Orbem universum dilatatâ tot veterum atque novorum Volumina doctorum veniunt in lucem*, *ut aere jam modica doctus quilibet esse possit.* &c. *Ex* Herbipoli. 24. *die mensis* Junii. *Anno Christi* 1506.

Joannes Tritemius
Abbas S. Jacobi *Herbipolensis*,
Jacobo Kymolano
Carmelitani Ordinis Theologo
& Mathematico Salutem.

——— *Ars*, *quam Impressoriam vocant*, *tempore* * *infantiae meae apud* Moguntiam *Me-*

* At potiùs antequam natus esset, si (juxta Ricciolium) Tritemius anno 1462. natus sit, & anno 1519 obierit. Quin & Tritemius ipse Typographiae originem refert ad annum 1450. Lege Malinkrot. pag. 7.

* Anno

Jacobi Fabri Epitome in duos libros Arithmeticos Severini Boetii: *ex officinâ* Henrici Stephani. (a) fol. Parif. 1510.

Strabo Latinè, interpretibus Gregorio *Typhernate*, & Guarino *Veronensi*: à Philippo Pincio *Mantuano* (b) fol. Venet. 1510.

Tit. Liv. cum Epitom. Flori, cum annotationibus Sabellici: *impensis* Joannis Parvi & Ascensii. fol. . Parif. 1510.

Sueton. cum Comment. Beroaldi & Sabellici: *per* Philippum Pincium *Mantuanum*. fol. . . Venet. 1510.

Suetonius: *apud* Philippum Juntam. (c) 8.° . . . . Florent. 1510.

Valer. Maxim. cum Comment. Oliver. Arzignan. & Badii Ascensii: ex

Metropolim Francorum *inventa*, *infinita penè & veterum & novorum Volumina quotidie producit in lucem* Joannes Amorbachius *Civis* Basilienfis, *vir doctus & integerrimus*, *anno præterito* * *omnes divi* Auguftini *libros*, *quotquot invenire potuit*, *in quindecim Voluminibus fatìs emendatè impressit. Simili diligentiâ formis excussit omnia Opera Sanctorum* Hieronymi *&* Ambrofii, *impressurus etiam de novo divi Papæ* Gregorii *Opuscula*, *quorum aliqua malè*, *aliqua verò nunquam fuerint impressa.* &c. *Ex* Herbipoli *decimâ sextâ die mensis* Augusti, *anno Christianorum millesimo quingentesimo septimo.*

(a) Notandum eft hunc Librum, & alterum (Car. Bovilli *Introductio in Geometr. &* Fabri *Astronomicon*; cujus mentio priùs anno 1503.) in uno Volumine compingi, nullâ factâ ciphrarum aut fignaturarum diftinctione, licèt fubfcriptiones fint (quod anni indigitationem) diverfæ: nam ad hujus calcem fic fe habet; *Absolutionem in almo* Parifiorum *studio*, *anno Domini*, *qui numero definivit omnia*, 1503. *Et emissum ex Officinâ* Henrici Stephani *anno* Christi *Salvatoris omnium* 1510. *decimâ quintâ die* Martii. Ad illius finem, fic: *Id Opus impresserunt* &c. (lege priùs) *anno* 1503. In integri Voluminis principio hic legitur titulus; *In hoc Libro contenta*: *Epitome compendiosáque Introductio in libros Arithmeticos divi* Severini Boetii, *adjecto familiari commentario dilucidata*; *Praxis numerandi certis quibusdam regulis constricta*; *Introductio in Geometriam sex libris distincta*: *primus de magnitudinibus & earum circumstantiis*; *secundus de consequentibus*, *contiguis & continuis*; *tertius de punctis*; *quartus de lineis*; *quintus de superficiebus*; *sextus de corporibus*: *liber de quadraturâ circuli*, *& cubicatione Sphæræ*: *Perspectiva introductio*: *insuper Astronomicon.*

(b) XIII. Julii. Leonardi Lauredani Venetiarum *Ducis tempestate.*

(c) *Idib.* Febr. Petro Soderino *perpetuo vexillifero existente.*

(a) Hanc

* Anno ergo 1506. Nam hanc Epiftolam anno 1507. dabat. Lege Chevillier. p. 128.

ex Officinâ Ascensianâ. (a) fol. . Parif. 1510.

Cæsar. Comment. *operâ* Philippi Giuntæ. (b) 8.° . . . . Florent. 1510.

Plin. Epistolar. libri novem : *impressæ è regione Collegii* Italorum *in Intersignio Speculi* ; *Expensis honestorum virorum* Francisci Regnault & Egidii Gourmont. (c) 8.° . . . . . Parif. 1510.

Plin. Epistol. & Panegyric. cum comment. Jo. Mariæ Catanæi: *impress. per* Joannem & Bernardinum *fratres* de Lisonâ Vercellenses. (d) fol. . Venet. 1510.

Ægesippi Historia de excidio *Hierosolymitano*, à Divo Ambrosio *Mediolanen.* antistite è Græcâ Latina facta : *in ædibus* Ascensianis, *quæ sunt* Parrhisiis *in viâ* Agiâ *ad divum* Jacobum *supra ædem divi* Benedicti, *è regione Craticulæ, sub tribus Lupis seu Luciis aquatilibus.* (e) fol. . . . . Parif. 1510.

Berosus *Babylonicus* de origine *Tyrrhenorum*; Caton. Fragmenta; Archiloc. de temporibus ; Metasthen. Phil. Xenoph. Sempron. Pictor. Antonin. Itine-

(a) Hanc (quam nondum vidi) Editionem præivisse probat Ascensii Epistola (quæ posteriori anno 1513. præfigirur) anno 1510. data.

(b) D. *Octavo supra mille mense* Aprili.

(c) *Septimo Calen.* Februarii. *Venundantur* Parisius *in vico Divi* Jacobi *in Insignio Sancti* Claudii.

Obiter hìc adnotabo aliquando *Francisci* Regnault & Marnefiorum Insignia diversis ejusdem Editionis exemplaribus affigi ; utì Justini *Historia cum* Flor. & Sext. Ruf. in 4. finè anno. Typographi, de Marnef, Jo. Parvus, Oliver. Senant, Ponset le Preux nonnunquam (utì & alii antiquiores,) annum omittebant. Diog. Laert. Latinè : *venund. in vico divi* Jacobi *sub Pelicani intersignio.* 4. de Marnef. Virgil. Georgic. cum expositionibus Servii, Donati, Mancinelli, Probi & Badii : *venund. à* Joanne Parvo. 4. Erasm. de duplici copiâ : *in domo* Oliverii Senant. 4. Ovid. Fast. cum figur. & comment. Ant. Constantini *Fanensis* & Paul. Marsi *Piscinatis* fol. Ponset le Preux.

(d) *Die decimâ quartâ* Decembris.

(e) *Anno decimo supra* M.D. *ad Nonas* Julias.

(a) Titu-

Itinerar. fragment. Altercatio ADRIANI & EPICTICI (*legendum* EPICTETI) Philosophi. (a) 4.to . . . .

SYMMACHI Conf. *Ro.* Epistolæ familiares; item LAUDINI equitis *Hierosolymitani* in Epistolas Turci magni traductio: *ex Officinâ* JOANNIS SCHOTTI *impensis* GEORGII MAXILLI. (b) 4.to . . Argentor. 1510.

BLONDI FLAVII *Forliviensis* Roma instaurata; Italia illustrata; & de gestis *Venetorum*. (c) fol. . . . . . Venet. 1510.

LUDOVICI HELIANI *Vercellensis* Oratio de bello suscipiendo adversùs *Venetianos* & *Turcos*; Ejusdem Venatio leonum, in quâ Pontifex Max. Cæsar Aug. Rex *Francor.* Rex *Arragon.* Venatores: *per JOANNEM OTHMAR apud Cœnobium Sanctæ* URSULÆ *cis* Licum. (d) 4.to . . . Aug. Vind. 1510.

Orationes familiares & elegantissimæ ex omnibus PUBLII OVIDII libris formatæ per HERMANNUM TORRENTINUM: *impressæ in Officinâ ingenuorum liberorum* QUENTELL. (e) 4.to . . . Colon. 1510.

CHRISTOPHORI LONGUOLII *Parisiensis* Oratio de laudibus Divi LUDOVICI atque *Francorum*: *Impress. per* HENRICUM STEPHANUM *è regione Scholæ Decretorum*. (f) 4.to . . . . Paris. .

HOMER.

(a) Titulus gerit nomen DE MARNEF. Epistola GODOFREDI TORINI *Biturici* ad PHILIBERTUM BAROUM data Parisiis *apud Collegium* Plesseiacum 6. *Non.* Maias. 1510.

(b) III. *Id.* August.

(c) *Per G.* M.D.X. *Cal.* Jul. *Regnante* LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Principe*.

(d) XII. *Maii*.

(e) *Octavo Calendas* Novembres.

(f) Nullum anni (quo excusa est) indicium. *Habitam* autem fuisse *Pictavii in Cœnobio Fratrum Minorum anno Domini* 1510. ipse docet titulus; & nuncupatoria ipsius LONGUOLII ad FRANCISCUM VALESIUM Ducem Epistola datur *Pictavii Nonis* Septembris *anno millesimo quingentesimo decimo*. Ipsi Orationi subjiciuntur Epistolæ, JACOBI RENALDI *Turonensis* ad

HOMER. Iliad. lib. 3. 4. 5. 14. 18. 20. 22. 23. 24. & initium 19. à NICOL. VALLÂ in Lat. verſ. translat. *apud* BADIUM ASCENSIUM. (a) fol. . . . . Pariſ. 1510.

HOMERI Odyſſea Latino ſermone ſoluto: *ex Officinâ* JOANNIS SCHOTTI, *inpenſis egregii I. V. doctoris* GEORGII MAXILLI, *aliàs* UBELIN, *Epiſcopalis Curiæ* Argen. *Signatoris.* (b) fol. Argentor. 1510.

PLAUT. cum comment. PYLADÆ BRIXIANI, THADÆI UGOLETI, GRAPALDI & ANSELMI: *excuſſerunt formis ſolertiſſimi juvenes OCTAVIANUS SALADIUS & FRANCISCUS UGOLETUS.* (c) fol. Parmæ. 1510.

Dic-

ad LONGUOLIUM, & LONGUOLII ad JOANNEM BALÆNIUM *Bellovacenſem*; ac ejusd. LONGUOLII Oratio in Præfatione enarrationis duodetriceſimi libri Pandectarum Juris civilis *Pictavii* habita.

(a) Initio libri BADII Epiſtola præfigitur. JODOCUS BADIUS ASCENSIUS JACOBO FABRO STAPULENSI Philoſophiæ decori & compatri cumprimis obſervando S. D. —— *Iliada* Homericam (*utinam totam*) *ab* Nicolao VALLÂ *tralatam atque Latinam factam, è Latio usque atque adeò* Româ *ipſa ad nos, ut prælo aliquando librario multiplicetur, advehendam curâſti: perſpiciens videlicet in eâ tralatione non modò disjecti membra Poëtæ, verùm etiam plenos divini nectaris hauſtus & admirabilem non vulgaris venæ majeſtatem. De quâ* Theodorus GAZA *vir Græcæ & Latinæ Linguæ peritiſſimus ſic ad* Lælium Nicolai *patrem ſcripſit.* „*Sed cùm plura* Ni„colaus *noſter laude digna pro ſuo amœniſſimo* „*ingenio ſuâque planè ſingulari doctrinâ ſcrip*„*ſerit; ea inprimis edi celebrarique cupio, quæ* „*cum gloriâ illius Græcorum quoque Authorum* „*commendationem augeant. Quapropter* Ho„MERI *&* * HESIODI *principum Poëta*„*rum carmen* (*quod elegantiſſimè in Latinum* „*converſum ab illo eſt*) *id primum edatur,* „*hortor & rogo: ut ſimul &* Nicolai *nomen* „*illuſtre ſervetur, & Authorum Græcorum* „*tam inſignium Opera extent Latinis litteris,* „*quando fata ita tulerunt, ut* † *Græcis mi*„*nùs ſervari jam poſſint. O fortunam iniquam,* „*quæ ingenium* Nicolai *præclarum hominibus* „*quaſi invidens rapuit, priusquam totum* Ho„MERI *carmen abſolveret*" &c. *Hæc & plura in eandem ſententiam* Theodorus *ipſe. Quocirca quum tuo, compater munificentiſſime, auſpicio feliciſſimo & dono ampliſſimo* Ilias *hæc ſit Chalcographiæ quaſi depoſitariâ fide tradita, ad te cum perpetuæ devinctionis indice revertentem benivolè recipies* &c. *Vale, dulce decus noſtrum. Ad Nonas* Junias. M.D.X.

(b) *Ad nonum Kal.* Julii. Hanc MAXILLUS *Hieronymo* BALDUNG LL Doctori dicavit, cui ſic ſcribit in Epiſtolâ —— *excitantes dormientem Poëtam æregraphiâ noſtrâ* —— *ubi te oblectari hôc intellexero* (*imò quia delectaberis fructuoſius*) *& aliis profeſſionis noſtræ gratus eris, quæ olim & jamjam volventibus horis Officina noſtra forſan rariora ſolibus exponit.* &c.

(c) VII. *Id.* Martii. IDX.

(a) *Ad*

* Leze *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 92.
† Hæc GAZA ſcribebat, antequam HOMERUS & HESIODUS Græcè eſſent excuſi.

Dictionum Græcarum Thesaurus. Dictiones quædam mutato accentu differentes. AMMON. de similib. & different. vocibus. Vocabula militaria. Dictionum Latinarum thesaurus cum Græcâ interpretatione: *per* JOANNEM MACIOCHIUM BONDENUM. (a) fol.	Ferrar.	1510.
Catholicon F. JOHANNIS *Genuensis* : *per STEPHANUM BALAND*. fol. .	Lugduni.	1510.
BAPT. *Mantuan.* de Patientiâ : *apud* MATHIAM SCHURERIUM. (b) 4.to .	Argent.	1510.
Prophetæ omnes scil. liber JOSUE, Judicum, 4 Regum, ISAIAS, HIEREMIAS, EZECKIEL, & 12 minores, cum commentario R. DAVIDIS KIMHI, 2. Vol. *ex officinâ GERSOMI* Soncinatis. (c) fol. .	Pisauri.	1511.
Bilia Latina : *apud JO. CLERERET.* (d) 8.o	Paris.	1511.
Eadem : *apud* JAC. SACHON. (e) 8.o	Lugd.	1511.
Eadem : *apud PETRUM OLIVIER.* (f) fol.	Rothom.	1511.
Eadem : (g) 4.to	Cadom.	1511.
Eadem : (h) 4.to	Venet.	1511.

Le Traicté intitulé, de la difference des Scismes & des Concilles de leglise, & de la preeminence & utilité des Concilles, de la Saincte Eglise Gallicaine. Lhistoire du Prince Syach Ysmail dit Sophy. Le sauf conduit du Souldain aux Francois pour frequenter en la Terre Saincte; avec le blason des armes des Venitiens; par Jan le Maire de Belges, Judiciaire & Historiographe : *imprimé pour maistre*

JAN

(a) *Ad quintum Calendas* Octobris.
(b) CHEVILLER. p. 164.
(c, d, e, f, g, h,) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) On

JAN LE MAIRE *Judiciaire & Historiographe: Expensis propriis. Par* ETIENNE BALAND *imprimeur de* Lyon *demourant en la grand rue du* Puis Pelu *ou lieu dit* Paradis. *Et se vend ou lieu dessus nommé, & en rue* Merciere. (a) fol. . à	Lyon.	1511.
RICOLD. contra Sect. *Mahumetic.* & cujusd. captiv. libell. de vitâ & morib. Turcorum: *in officinâ* HENRICI STEPHANI, *è regione Scholarum Decretorum sitâ.* (b) 4.to	Paris.	1511.
De Vitâ & Moribus *Judæorum* VICTORIS DE CARBEN olim *Judæi*, nunc Christiani Sacerdotis libellus: *ex officinâ* HENRICI STEPHANI. (c) 4.to . . .	Paris.	1511.
CHRISTOPH. SCHEURLI libellus de Sacerdotum & rerum Ecclesiasticarum præstantiâ: *imprimebat WOLFGANGUS MONACENSIS jussu & expensis GEORGII RELNER.* (d) 4.to . .	Lipsiæ.	1511.
ARISTOTEL. Politic. & OEconomic. ARETINO interprete, recognitore & explanatore FABRO: & Hecatonom. & OEconomic. public. cum ARETINI explanationibus: *Hæc secundaria est & castigatissima ex Officinâ emissio; typis absoluta prodiit ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (e) fol. . . .	Paris.	1511.
De Differentiis Topicis & totius Logicæ adminiculis ex AMMONIO, BOETIO & THEMISTIO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (f) 4.to . .	Paris.	1511.

Tex-

(a) *Ou moys de* May, *lan mil* V. c. & XI.

(b) 16. *Aprilis.*

(c) *Ultimâ* Aprilis.

(d) *Anno undecimo* (omissis majoribus numeris), *mense* Martio. Ad calcem Epistolæ SCHEURLI, *anno undecimo supra sesquimillesimum.*

(e) *Nonis* Aprilis. Et ad calcem *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro PORTÂ & Beato RHENANO. *ex Officinâ* Henrici STEPHANI M.D.XI. *ultimâ* Martii.

(f) 28 *Octob.*

(a) *Anno*

Textus de Sphærâ JOHANNIS DE SACROBOSCO cum additione (quantum necessarium est) adjectâ; novo commentario nuper edito ad utilitatem studentium philosophicæ *Parisien.* Academiæ illustratus cum compositione anuli astronomici BONI LATENSIS; & Geometriâ EUCLIDIS *Megarensis* à BOETIO in Latinam translatâ : *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum sitâ.* (a) fol. . . . . . Paris. 1511.

PLIN. Natur. Historia: *impressa emunctis à* NICOLAO DE PRATIS *characteribus*, *impendio* FRANCISCI REGNAULT *ac* *JOHANNIS FRELON.* (b) fol. in academiâ Lutetiæ Parisiorum. 1511.

XENOPH. Pædia; de Venatione, de republ. & legibus *Lacedæm.* de AGESILAI laudib. Apolog. SOCRAT. de tyrannide; Latinè : *expensis* BARTHOLOMEI TROT. (c) 8.° . . . . 1511.

M. VITRUVIUS per JOCUNDUM solito castigatior factus, ac magìs quàm unquam alio tempore emendatus : *sumptu mirâque diligentiâ* JOHANNIS DE TRIDINO *aliàs* TACUINO. (d) fol. . . . . Venet. 1511.

CÆSAR. Commentarii : *per* AUGUSTINUM DE ZANNIS *de Portesio.* . (e) Venet. 1511.

Deche di TITO LIVIO Volgare Historiate: *per* BARTOLOMEO DI ZANI *de Portesio.* (f) fol. . . . . . Venet. 1511.

BLONDI FLAVII *Forliviensis* de Româ

trium-

(a) *Anno Christi siderum conditoris* 1511. *Decimo die Novembris.* Cum Præfatione *Jacobi* FABRI *Stapulensis* ad *Carolum* BORRAM Thesaurarium regium. *Bonetus* DE LATIS fuit *Hebræus* Medicus, qui suum hoc Opus ALEXANDRO VI. Pontif. dedicaverat.

(b) XIII. *Kal.* Jan.

(c) M.CCCCC.XI. *Die* II. Septembris.

(d) *Die* XXII. Maii. *regnante Duce* LEONARDO LAUREDANO.

(e) XVII. *Augusti.*

(f) XVI. *de Aprile.*

(a) VII.

triumphante libri decem : *impress.* à PHILIPPO PINCIO Mantuano. (a) fol. . Venet. 1511.

CICERONIS Opera Rhetorica, Oratoria & Forensia: *in ædibus* Ascensianis. (b) fol. Parif. 1511.

PLAUTI Comœdiæ XX. cum notis BERNARDI SARACENI, PETRI VALLÆ, & PII *Bononiensis* : *per* LAZARUM SOARDUM. (c) fol. . . . . Venet. 1511.

OVID. de Tristib. cum comment. BARTHOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (d) fol. . . . Venet. 1511.

LUCANI Pharsalia cum Commentariis SULPITII & OMNIBONI : *impress. summâ diligentiâ per* AUGUSTINUM DE ZANIS de Portesio, *impensis attamen & operâ solertissimi viri* MELCHIORIS SESSÆ. (e) fol. Venet. 1511.

CLAUDIAN. Rapt. PROSERPIN. cum

com-

(a) VII. *Maii.* LEONARDO LAUREDANO *Duce.* Et ejusdem *de Româ instauratâ libri tres, & de origine & gestis* Venetorum, *& de* Italiâ *illustratâ* : *per* G. M.D.X. *Cal.* Jul. LEONARDO LAUREDANO *duce.*

(b) *Ad.* x. *Calend.* Decemb. *venundantur ab* Joanne PARVO *&* Jodoco BADIO. BADIUS in Epistolâ ad *Gul.* BUD. dedicatoriâ scribit, *quòd bona pars ejusmodi Voluminum ad exemplariorum multis in locis à* BUDÆO *castigatorum fidem sinceritatémque recognita atque immaculata est industriâ* Gerardi VERCELLANI *viri ad cultiores litteras jam multum progressi.* GERARDI etiam VERCELLANI *Burgundi* Carmen præfigitur ad *Gul.* BUDÆUM.

Debemus tibi, & hoc fatemur omnes,
Acceptúmque licet tibi referre,
Quòd sic prodeat elegantiarum
In lucem ille parens decúsque summum;
Quòd nec dissimilis sui legatur,
Nec crebris lacer usque quaque plagis,
Quantum nuper erat. Tuus sit iste,
O Budæe, *labor, tuúmque munus,*
Ista hæc laus tibi vendicetur omnis &c.

(c) *Die* XIIII. Augusti.

Excusatio LAZARI.

Quisquis ades, lector studiose voluminis hujus,
Non sit judicii norma severa tui.
Si qua errata liber dederit minùs apta legenti,
Et malè compactis barbara verba notis;
Da veniam, quæso: non hæc vitiosa Soardus
Lazarus *emittit Bibliopola tuus.*
Sed (quod sæpe solet) manus impressoria aberrat
Veloci nimiùm sollicitata motu.

Nemo confidat nimiùm secundis:

Syllaba *mo* in *motu* correpta Epigramma, aliàs haud malum, dedecorat.

(d) XXV. *Junii.*

(e) *Die* IIII. *mensis* Junii.

(a) XVIII.

comment. JAN. PARRHASII. *per* ANTONIUM BONNEMERE *impensis* PONTII LE PREUX. (a) . . . . Parif. 1511.

Enarrationes (b) Doctorum Virorum in Grammaticos, Oratores, Poetas, Philosophos, Theologos, ac Leges: *ex Officinâ chalcographicâ* ASCENSII. (c) 4.to . . . Parif. 1511.

Orationes, Prælectiones, Præfationes, & quædam mythicæ Historiæ PHILIPPI BEROALDI; item plusculæ ANG. POLITIANI, HERM. BARBARI, & JASONIS MAINI: *in ædibus* Ascensianis & JOANNIS PARVI. (d) 4.to . . . Parif. 1511.

Opusculum PHIL. BEROALDI de Terræmotu & Pestilentiâ cum annotamentis GALENI. *In ædibus* Ascensianis. (e) 4.to Parif. 1511.

RODOLPHI AGRICOLÆ *Phrysii* nonnulla Opuscula, solutâ & strictâ oratione: THEODORICUS MARTINUS Alosten. *imprimebat.* (f) 4.to . . . Antverp. 1511.

JOAN. FRANC. PICI *Mirandulani* Principis *Concordiæ*que Comitis Hymni heroici ad Trinit. Christ. & Virgin. cum commentariis luculentissimis ad Jo. THOMAM filium; Ejusd. Sylva & Staurostichon: *apud* MATHIAM SCHURERIUM. (g) fol. . . Argentor. 1511.

BAR-

(a) XVIII. *Decemb.*

(b) *Ang.* POLITIANI, *Ant.* SABELLICI, *Phil.* BEROALDI, *Dom.* CALDERINI, *Jo. Bapt.* EGNATII, *Corn.* VITELLII, *Jacobi* à CRUCE *Bononiensis*, *Pii Antonii* BARTOLINI.

(c) *Ad Idus* August. *Venundantur ab* Joanne PARVO & Jo. BADIO Ascensio.

(d) *Ad Nonas* Septembris.

(e) 5. *Cal.* Decemb.

(f) *Prid. Cal.* Febr. *Regnante* MAXIMILIANO. In hôc Codice continentur, *Axiochus* PLATONIS Latinè; Epistola de congressu FREDERIC. Imp. & CAROL. *Burgund.* D. Epistola de re scholasticâ; de formando studio Tract. ISOCRATIS Parænes. ad DEMONICUM, Latinè; Oratio in laud. Philosophiæ; Oratio ad INNOCENT. VIII. Carmen de S. JODOCO; ANNA mater; Epiced. in Comit. *Spregelbergens.* Hymnus de omnibus Sanctis; Carmina ad *Jodoc.* BESSELIUM & ad CASPAR. Abbat. Epitaph. in PHILIP. Nothum, D. *Brabantiæ*; Epigrammata Latina.

(g) *Mense* Augusto.

(a) *Mense*

BARTHOLOMEI ZAMBERTI Comoedia Dolotechne: *ex aedibus* Schurerianis. (a) 4.to		
ERASMI Moria: *apud* MATH. SCHURER. (b) 4.to	Argentor.	1511.
JOAN. COCLAEI *Norici* Tetrachordum Musices: *in Officinâ* JOANNIS WEYSSEMBURGER Sacerdotis 4.to . .	Nuremb.	1511.
LILII GREGORII ZIRALDI *Ferrariensis* Syntagma de Musis: MATHIAS SCHURERIUS *Artium Doctor impressit, non omissis accentibus in eis, quae Graeca sunt.* (c) 4.to	Argent.	1511.
PRISCIAN. cum Not. JOAN. DE AINGRE & DANIEL. CAJETANI: *per* LEONARDUM PACHEL. fol. . .	Mediolan.	1511.
NON. MARCELLUS, FEST. POMPEIUS, VARRO de Ling. Lat. & Analogiâ: *venundantur ab* EGIDIO DE GOURMONT, *impress. in* Bellovisu *per* JOAN. MARCHANT. fol. . . .	Parif.	1511.
Instituta Artium PROBíque Catholica; CORNELIíque FRONTONIS de nominum verborúmque differentiis; & PHOCAE de flatili notâ & aspiratione: *imprimebat* HIERONYMUS SONCINUS. (d) fol. . .	Pisauri.	1511.
CURII LANCILOTI PASII *Ferrariensis* Laureati, institutionis Grammaticae libri 8. *apud* SCHURERIUM. (e) 4.to . .	Argentor.	1511.
TIMANNI REMENERI *Guernensis* libellus regiminis & constructionis, sedulâ JOANNIS FINETII *Paulinensis* operâ nuperrimè recog-		

(a) *Mense* Novembri.
(b) *Mense* August.
(c) *Idib.* August.
(d) XII. Februarii. *Ill.* GALEATIO SFOR. *gubernante.*
(e) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Die*

recognitus, omnibus propè mendulis abstersis; cui gerundiorum & supinorum nonnullarúmque regularum communium ejusdem FINETII fragmenta præponuntur, annotatiunculis passim in margine additis: *impress. operâ magistri JOHANNIS GAULTHIER Chalcographi ac Bibliopolæ almæ Universitatis* Parisiensis *ad signum Sanctæ* Genovephæ *in vico divi* Johannis Belvacensis *commorantis*. (a) 4.to | Paris. | 1511.

Real di Franza con figure novamente stampato. (b) fol. . . . . . | Venet. | 1511.

Psalmi septem Pœnitentiales Hebraïcè cum Latinâ Versione JOAN. REUCHLINI. (c) 8.° . . . . . | Tubing. | 1512.

Biblia Latina cum pleno apparatu summariorum, indicis numerique foliorum distinctione tersissimè ac nitidissimè impressa: *typis* PHILIPPI PIGOUCHET. (d) fol. . | Paris. | 1512.

Ead. Emendata per ALBERTUM CASTELLANUM: *apud* JAC. SACON. (e) fol. & 8.° . . . . | Lugd. | 1512.

Ead. *apud NICOLAUM DE BENEDICTIS*. (f) 4.to . . | Lugd. | 1512.

Epistolæ & Evangelia totius anni *Hispanicè* ex

(a) *Die* XXV. *mensis* Januarii. *Venundantur* Parrhisiis *à magistro* Johanne GAULTHERO *in* clauso Brunelli *in intersignio Divæ* GENOVEPHES. Huic editioni præfiguntur *Jacobi* DE ALNETO *Vindocinensis* presbyteri ad adolescentes consobrinos suos nobiles *Jacobum* & *Joannem* DE TAIX Epistola in laudem libri, & ejusdem ad suum magistrum *Joannem* FINETIUM octastichon; item ipsius FINETII ad suos discipulos *Petrum* GAUDETUM *Rupellensem*, *Andream* DE TURNONE, ac *Ludovicum* THINOT *Bolonienfem* Epistola data *ex Gymnasio nostro* Narbonico. *Octavo Calendas* Augusti, *anno Domini millesimo quingentesimo undecimo.* Denique *Caroli* LE MAIGNEN *Lavalensis* ad suos discipulos cohortatio, ut hanc Grammaticam legant. Ad calcem libri: *Finitur Syntactice Grammatices Compendium non parvâ quidem industriâ ex Grammaticis magis pluris approbatis à liberalium artium magistro* Timanno REMENERO Wermeñ. *Scholarum regente apud ædes Sancti* PAULI Monsterii Westfaliæ *metropolis diligentissimo conquisitum ad eorum profectum, qui hujusce artis verissima admittuntur ebibere fundamenta. Exaratum accuratius* Parrhisiis.

(b) *A di primo de* Octubrio.

(c, d, e, f, g) LONG., *Biblioth. Sacr.*

(a) Ad

ex versione AMBROSII DE MONTESINO. (g) . . . . 1512.

Vetus Editio Ecclesiastæ; OLYMPIODORUS in Ecclesiastem insertâ nova tralatione interprete ZENOBIO ACCIAIOLO *Florentino*; ARISTEAS de LXXII. Legis Hebraïcæ interpretatione, interprete MATTHIÂ PALMERIO *Vincentino* : *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (a) 8.° . . . . . Paris. 1512.

ORIGENIS Opera Latinè; Tomis quatuor. fol. . . .

Tom. I. *in ædibus* Ascensianis. (b) Paris. 1512.

Tom. II. III. IV. *in ædibus* Ascensianis. (c) Paris. 1512.

ORIGENIS Homiliæ in Genes. Exod. Levit. Numer. Jos. Judic. HIERONYMO interprete : *per* BERNARDINUM BENALIUM. (d) fol. . . . . Venet. 1512.

Ejusd. Explanatio in Epistol. PAUL. ad Romanos HIERONYMO interprete : *per* BERNARDINUM BENALIUM. (e) fol. Venet. 1512.

GREGORII *Niss.* qui fuit frater BASILII magni, Libri 8., de homine, animâ, elementis, viribus animæ, volontario & involontario, fato, libero arbitrio & providentiâ. (f);

Item

(a) Ad finem OLYMPIODORI, M.D.XII. *Martii* XVI. Ad finem ARISTEÆ XXVI. *Martii.* M.D.XI.

(b) *Ad Nonas* Maias.

(c) *Idibus* Octobr. *à* Jacobo MERLINO *Theologiæ Professore collecta, & gravi ære, atque impensâ* Joannis PARVI *&* Jodoci BADII *multâque accuratione ejusdem* BADII *coimpressa. Quæ omnia* —— LUDOVICUS XII. —— *prospiciens* —— *privilegium Bibliopolæ & Impressori concessit intrà triennium* &c. Idem Privilegium additur Gallicè, —— *à* Jehan PETIT *Libraire Juré de l'Université de Paris &* Josse BADE *Imprimeur en ladite Université.*

(d) *Die ultimo* Madii.

(e) 16. *Septemb.*

(f) *Imper. Cæs.* MAXIMILIANO. *P.F. Augus. Patri Patriæ Libertatisque assertoris.* Beat. RHENANUS. *F. C.* Eadem inscriptio legitur in Q. CURTII titulo editi. 1518.

(a) *Mense*

Item GREGOR. *Nazianz.* in GREGOR. *Niss.* Oratio; item BASIL. de differentiâ Usiæ & Hypostasis; & GREGOR. *Nazianz.* duæ Epistolæ ad THEMISTIUM; Latinè: *ex Officinâ librariâ* MATHIÆ SCHURERII Selestensis *artium Doctoris.* (a) fol. . Argentor. 1512.

DAMASCENI Theologia quatuor Libris explicata FABRO interprete; & adjecto CLICHTOVEI ad litteram Commentario elucidata: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (b) fol. . Paris. 1512.

JAC. FABRI *Stapulensis* Comment. in D. PAULI Epistolas: *apud* HENRICUM STEPHANUM: (c) fol. . . Paris. 1512.

HUGONIS DE SANCTO VICTORE Quæstiones in Divi PAULI Epistolas numquam antehac impressæ: *in ædibus* THEODORICI MARTINI Alostensis: (d) 4.to Lovan. 1512.

JOANNIS RUSBERI Presbyteri de ornatu spiritualium Virginum libri tres: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI: 4.to . Paris. 1512.

CLICTOVEI de verâ nobilitate Opusculum: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis impressoriæ industrium opificem ex opposito Scholæ Decretorum habitantem.* (e) 4.to . Paris. 1512.

Rabi JOSEPH *Hyssopæus* de Hebraïco in Latinum per JOAN. REUCHLIN. translatus: *in ædibus* THO. ANSHELMI Badensis. (f) 4.to . . . . . Tubing. 1512.

Ritus

(a) *Mense* Maio.

(b) *Hæc* DAMASCENI *cum expositione prima emissio typis absoluta est anno Christi omnium Conditoris & Rectoris.* M.D.XII.: *Nonis* Februariis.

(c) SIMLER. *Biblioth.* „ chartis 145.

(d) *Venundatur è regione Scholæ Juris Civilis in ædibus* Theodorici MARTINI Alostensis, *qui & typis tornatiss. excudebat* Lovanii *decimâ quartâ Calendas* Decembres *anno à Natali Christiano* XII. *supra* M.CCCCC. *regnante Divo* MAXIMILIANO *electo Romanorum Imperatore semper Augusto.*

(e) *Septimo Calendas* Septembris.

(f) *Sexto Calendas* Martias.

(a) Epistolæ

Ritus & celebratio Phase Judæorum per Doctorem THOMAM MURNER ex Hebræo in Latinum traducta. (a) 4.to . . . . . .

HIPPOCRAT. de præsagiis in mortis acutis: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 4.to . . . . Paris. 1512.

PAULI ÆGINETÆ precepta salubria GUILIELMO COPO *Basiliensi* interprete: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (c) 4.to Paris. 1512.

Anatomia MUNDINI: *impressa per JACOB. DE BURGOFRANCO Bibliopolam sumptibus ALOYSII DE CASTELLO* Comensis *ac BARTHOLOMEI DE MORANDIS* Bergomensis *Sociorum*. (d) 4.to Papiæ. 1512.

Artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum ARISTOTELIS, adjectis commentariis elucidata: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte opificem; venalis in Officinâ librariâ ejusdem* HENRICI *è regione Scholæ Decretorum sitâ, cum nonnullis aliis Operibus Philosophiæ studio non parum accommodis*. (e) fol. . Paris. 1512.

Introductio JACOBI FABRI in Politica ARISTOTELIS; & XENOPHONTIS OEconomicus: *ex Officinâ* HENRICI STEPHA-

(a) Epistola datur 1512.

(b) CHEVILLER. p. 163.] „Dans „ l'édition qu'il fit en 1512. in 4. du Traité d'HIPPOCRATE *De præsagiis in morbis acutis*, il imprima la premiere sylla„ be du mot *febris* par un *æ*, & par-là il „ ôtoit la liberté de la rendre bréve. Il „ dit avec esprit, que par une erreur il a„ voit choisi la longueur dans la fiévre, „ que pour se corriger, il y préferoit la „ briéveté comme moins dangereuse. *Fæbrem longam sibi Chalcographus delegit*, „ *tametsi febris correpta sit minùs periculosa*. Cette maniere de corriger une fau„ te d'impression est plus recevable, que „ celle dont on se servit pour faire insulte à „ un celebre Docteur, qu'on appella ex„ près *Docte*, & puis on mit un *Errata* „ pour retracter cette Epithete, en faisant „ remarquer, que c'étoit une faute, & „ qu'au lieu de ce mot *docte*, il faloit lire „ *Docteur*, c'étoit abuser de l'*Errata*, & „ en faire une médisance fine & mali„ cieuse.

(c) *Decimâ sextâ* Aprilis.

(d) 20. *Octobr.*

(e) *Anno ab incarnatione Domini virtutum* 1512. *quintâ* Maii.

(a) Pri-

PHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (a) fol. . . . . Parif. 1512.

Meteorologia ARISTOTELIS cum JACOBI FABRI *Stapul.* paraphrasi, & commentar. JOANNIS COCLÆI *Norici: in Officinâ FREDERICI PEYPUSS.* (b) 4.to . . Norinberg. 1512.

APULEII Asin. Aur. cum PHILIP. BEROALD. comment. *expensis LUDOVICI HORNKEN & GOTTFRIDI HITTORPII sociorum, industriâ* JOANNIS PHILIPPI. fol. . . . . Parif. 1512.

ANTONINI Itinerarium ex recognitione LONGOLII: *venale habetur, ubi impressum est, in domo* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum*: (c) 12.° . . Parif. 1512.

Eu-

(a) *Pridie Nonas* Septembris. Huic Editioni præfixa est hæc Epistola.

VOLGATIUS Pratensis
JOANNI SOLIDO Cracoviensi *Salutem* D.

Apud hospitem tuum Henricum STEPHANUM, *in cujus officinâ diversor, comperi manu tuâ exscriptam in* Politica ARISTOTELIS *introductiunculam, insuper &* OEconomicon XENOPHONTIS; *illam communi præceptori nostro tribuis; hoc cuidam* Raphaëli VOLATERRANO, *ut qui ex Græco Latinum fecerit: quod & antea* CICERONEM *factitâsse &* COLUMELLA *&* HIERONYMUS *locupletes sunt testes. Illa succinctam & haud inconducibilem continet eruditionem, hoc autem non inamœnum disputationem: neque hactenus nostris visa in lucem prodiere. Quare visum est, ut illa publicarem, & primitias nostræ compositionis ad te mitterem: ut, vel sic intelligas, neque labores tuos, quos in illis scribendis suscepisti, periisse; neque me frigide in novo opificio, quod Deo opitulante suscepi prosequendum, versari. Caterùm si me amabis, ubi D.* Martinum TOLNINUM *meo nomine salutaveris, eum communicatione libelli participem efficies: ut sicut ipse mei, me sui cognoscat non immemorem. Quod autem ad te attinet, vide, ne* Rhomanus *aër te in aliquo offendat. Serva te nobis mente corporéque incolumem: & de studiis tuis nonnichil nobis alterna. Vale; ex* Parisiorum *Urbe, duodecimo supra* M.D. *Pridie Idus* Sept.

Ipsa eadem hæc Epistola, hìc recusa, habetur in priore hujus Operis apud *Henric.* STEPHANUM impressione ann. 1508. ne minimo quidem verbo immutato, nisi quòd in illâ præcedente variet duarum vocum orthographia [*Romanus* & *nonnihil*], sed [*Rhomanus* & *nonnichil*] fuit (ut puto) antiquioribus acceptior, & fortè non injuriâ. Præterea datæ Epistolæ annus diversus est, cùm tamen mensis dies idem sit. Nam in priore legitur *octavo supra* M.D. at in utrâque *Pridie Idus* Sept. Miror equidem anni mutationem; nam tempus, quo data est editoris Epistola aut Præfatio, neque mos neque opus est in repetitis Editionibus mutari; nec enim, si mutaretur, quoties nova sub prælo sudat impressio, posset de primæ emissionis tempore (quod plurimum fit) haberi conjectura.

(b) 3. *Id.* Novemb.

(c) Annus (1512. 14. *Caland. Septb.*) indi-

Eusebii *Cæsariensis* Episcopi Chronicon, Hieronymo presbytero interprete, cum Prosperi, Matthæi Palmerii *Florentini*, Matthiæ Palmerii *Pisani*, & Joannis Multivallis *Tornacensis* additionibus: *per* Henricum Stephanum *in formulariâ litterarum arte opificem, illius maximâ curâ & diligentiâ, nec non ejusdem & Jodoci Badii in hôc Opere sociorum parvis expensis.* (a) 4.to . . . . . Parif. 1512.

Cla-

indicatur in præfixâ *Godofridi* Torini *Epistolâ*.

(a) *In almâ* Parisiorum *Academiâ ab incarnatione Domini cuncta gubernantis millesimo quingentesimo duodecimo, Idibus verò* Junii. —— In initio habemus hoc Epigramma.

Joannes Multivallis *Tornacensis*
Director hujus Operis
& in Officinâ recognitor,
Lectoribus Salutem.

Eusebio *bona cura fuit describere rerum*
Tempora; ne pereant, cudere nostra fuit.
Sed nisi qui fidus mendas aboleret, adesset,
Hic foret exiguâ commoditate labor.
Quid quoque si desit (quo promptè singula quæras)
Index, perpaucos nónne juvabit opus?
Cúmque priùs deesset, nobis adjunctus hic Index
Perfacilis, numeris cuncta notata docens.
Si juvat hic noster labor, & placet, haud aliud quid
Expetii: satìs est; id fero, quod volui.
Valete.

Et in fine:

Joannes Multivallis
Lectoribus Salutem.

Cùm Eusebio *novum in principio Indicem adjecerim, æquum michi visum est, ut inter hoc Opus in officinâ dirigendum, quod in anno Christi 1481. finem suum contraxerat, quicquid à tempore illo ad diem usque omissionis ejus memoriâ posteritatis dignum audivissem, paucis tanquam pro annotamento prioribus adjungerem: ut completius esset hoc Chronicon, & haberent promptius harum rerum studiosi consulere Historias, quæ materias easdem diffusiùs tractabunt. Ergo qui hæc legent, boni consulant, & laboribus nostris non detractent. Valete.*

Michaëlis Pontani
in præsens Opus Decastichos.

Quos lubet Annales & tersos volvere Libros,
Aut quos exiguo magna parare juvat;
Adsitis faciles: votis majora rependet
Eusebius; *veras en dabit historias:*
Gestáque discretos describet fidus in annos,
Sub quâvis gelidi parte peracta poli.
Hic legere est brevibus, quæ mille Volumina tangunt,
Atque exempla, quibus vita regenda venit.
Ergo age, limatos, lector studiose, libellos
Perlege: perlectis commoda multa feres.

Errata nonnullis in locis ex Eusebio *deprehensa, & in Officinâ sedulò recognita.* &c. *Hæc superiùs annotata compluribus in locis castigata invenies; & ubi primùm deprehensa fuerant, in ipsâ Officinâ ad limam reducta. Siqua verò alia mendosa occurrerint ex litterarum adjectione, omissione, præpostero situ aut permutatione contracta, ea facilè quisque suo ingenio deprehendet; neque quis ex ipsis unquam à rectâ sententiâ aberrandi trahet occasionem.* Hinc licet æstimare maximam in correctione Officinæ curam.

Non possum (res præsertim Typographices scribens) præterire, quod in *Matthia* Palmerii *Pisani* ad Eusebii

Chro-

Clarissimi HYGINII Poeticon Astronomicon Opus, cum planetis & variis signis historiatis : *impressum per* MELCHIOREM SESSA. (a) 4.to	Venet.	1512.
POLYDORI VERGILII *Urbinatis* de Inventoribus rerum libri tres; M. ANTONII SABELLICI de artium inventoribus ad HIERONYMUM BAFFUM *Forojuliensis* provinciæ Quæstorem Carmen; ex secundâ recognitione; *in Officinâ* MATHIÆ SCHURERII Selestensis *Art. Doct.* (b) 4.to . . .	Argentor.	1512.
LEONIS BAPTISTÆ ALBERTI *Florentini* libri decem de re ædificatoriâ : *in Sole aureo vici Divi* Jacobi, *operâ* BERTHOLDI REMBOLT & LUDOVICI HORNKEN *in eodem vico ad intersignium trium Coronarum è regione divi* Benedicti *commorantium* : (c) 4.to	Paris.	1512.
STRABONIS Geographia Latinè interprete GREGORIO *Tifernate* & GUARINO *Veronense*; Charactere Gothico : *per* EGIDIUM GOURMONT. fol.	Paris.	1512.
Antiquitatum variarum volumina XVII : *operâ* Ascensianâ. (d) fol. . . .	Paris.	1512.
EUTROPIUS & PAULUS Diaconus cum marginalibus Annotationibus NICOLAI MAILLARDI *Rothomagensis* : *apud* GALLIOTUM DU PRE' *typis* EGIDII GOURMONT. fol.	Paris.	1512.

Historia

Chronicon additione memoratur anno 1457. *Quantum litterarum studiosi Germanis debeant, nullo satis dicendi genere exprimi posset. Namque à* Joanne GUTEMBERG Zumjungen *Equiti* Maguntiæ Rheni *solerti ingenio librorum imprimendorum ratio* 1440. *inventa, hôc tempore in omnes ferè orbis partes propagatur; quâ omnis antiquitas parvo ære comparata posterioribus infinitis voluminibus legitur.* Maximi profectò momenti est apud me, uti & apud omnes sanos lectores, Historici *de temporibus suis* (lege folio 153. illius Chronici) scribentis authoritas. PALMERII illius *Pisani* Opusculum anno 1481. finitur,

(a) *Die* XV. *mensis* Septemb.

(b) *Mense* Junio *regnante Cæs.* MAXIMILIANO P. F. *Aug.*

(c) XXIII. *Augusti.*

(d) *Ad* 15. *Calend.* Feb.

(a) *Anno*

Historia DARETIS *Phrygii* de excidio *Trojæ*, cum figuris ligneis: *impress. per* *JOANNEM VIRIDIMONTANUM.* (a) 4.to . . . . . WITTENBURGII. 1512.

CAII CRISPI SALUSTII Opera cum plusculis additamentis: (b) 8.° . Paris. . . . .

SUE-

(a) *Anno* 1512. *apud* Augustinianos.

(b) Hæc editio in principio & fine habet *Dionysii* ROCE Insigne typographicum: excusa characteribus Italicis exilibus, & *Gulielmi* LE ROUGE, qui pro *Dionysio* ROCE imprimebat, propriis. Nulla temporis nota adjicitur, præterquam in Epistolâ præfixâ.

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS clarissimo Viro & inter Cives *Gandavenses* Primario EGIDIO DE QUERNOLIGNO Salutem.

Cogitanti mihi sæpe, quonam munusculo te donare possem, occurrit tandem Caius Crispus SALUSTIUS: *qui, cùm brevitatis & veritatis sit diligentissimus amator, visus est mihi se velle in brevissimum codicem veluti pro enchiridio habendum comprimi: quam rem, quia tibi placituram confidebam (es enim singularis breviorum characterum amator) lubens suscepi* &c. *Ex Officinâ nostrâ litterariâ apud* Parrhisios *rursus ad Kalen.* Septemb. *anni* M.D.XII. In fine additur hac Allocutio. *Habetis, Latialis eloquii tirones,* Crispum SALUSTIUM *diligenti accuratione excussum. In quo quæ multa inversa, multa manca, multa supervacanea & Impressorum & Scriptorum incuriâ legebantur, suo nitori priscæque illi antiquitati (Codice* Aldino *duce, quem secuti sumus) restituta. Insunt præterea ejusdem in* CICERONEM, CICERONIS *in eum*: CICERONIS *item in* CATILINAM *Invectivæ quinque, &* CATILINÆ *ad* CICERONEM *responsivæ duæ*: *item* PORTII LATRONIS *in eundem* CATILINAM *Declamatio: cum illarum virorum doctorum Orationum, etsi non eo ordine, quo in* Parisino *illo vulgari legebantur (quoniam* Aldinum *codicem secuti sumus) appositione. Quem inter legendum si elementorum inversio, vel transmutatio, seu diphthongorum non debita observatio, modicùm vos læserit, amicâ manu castigate: Superest, ut boni consulatis.*

Anno 1512. SALLUSTII editionem, enchiridii formâ, à BADIO prodiisse satìs probat ipsius Epistola suprà allata; eodem forsan charactere, quo JUVENALIS & PERSIUS hôc etiam anno ab eo impressi sunt, excusam. Constat prærerea ex voce *rursus*, quæ in illâ Epistolâ legitur, illam *Badianam* SALLUSTII emissionem fuisse secundariam. An verò ista, quam *Gulielmus* LE ROUGE pro ROCIO elaboravit, hôc quoque anno fuerit publicata, dubitandi adhuc relictus est locus. Idem tamen *Gulielmus* LE ROUGE expensis ejusdem *Dionysii* ROCE, eâdem typorum figurâ sed formâ majore, LUCANUM (de quo postea) anno M.D.XII. excudit. Hìc lubet inserere librum, iisdem (quo iste SALUSTIUS) typis Italicis exilibus & *Gulielmo* LE ROUGE soli tunc usurpatis excusum, nullo etiam temporis indicio notatum, in 8. Cujus sic se habet titulus, rubricâ variegatus, ad *Gulielmi* LE ROUCE cognomen forsan alludendi gratiâ.

„ M. PLAUTI Comici clariss. Comœdiæ luculentissimæ & facetissimæ; accuratissimè nuper recognitæ à disertissimo viro SYMONE CHARPENTARIO, ac penè infinitis mendis tersæ: nunquam antea cis *Alpes* impressæ. Cum ejusdem familiaribus in unamquamque Fabulam argumentis, nominúmque Etymologiis. Jam apud *Parrhisios* ipsius *Charpentarii* curâ in lucem editæ sunt, duásque in partes distinctæ: in primâ decem priores, in secundâ reliquæ decem continentur. Væneunt viâ *Ja-*

„ *cobæâ*

„ *cobaa* apud *Dionysium* Roce sub divi „ Martini signo.

In utriusque partis & initio & fine affixum est *Dionysii* Roce typographicum Insigne, cum lemmate, A LAVANTVRE TOVT VIENT A POINT QVI PEVT ATENDRE. DENIS ROCE. *Plautinæ* hujus Editionis primæ parti hæc præmittitur Epistola.

Symon Charpentarius *Parrhisiensis*. P. Fausto Andrelino *Foroliviensi* Poetæ laureato, regio necnon regineo, clarissimóque Oratori fœlicitatem.

Pomponius Lætus *in eâ, quæ est ad* Augustinum Maphæum, *Epistolâ refert* Marcum Valerium Probum *aliquando animadvertisse veteres negligi, & ob id contracta multa Exemplaria emendare, distinguere, & annotare curavisse; seque ejus viri exemplo id ipsum aliquâ ex parte conatum fuisse confitetur. Id quod cùm ipse legissem, utriusque, tum* M. Probi Valerii, *tum* Pomponii Læti *vestigia insectari cupiens itidem perficere institui.* —— *In tantâ librorum varietate ac multitudine die quâdam inter versandum nonnullos vetustos penitúsque pulverulentos Codices (quos apud me habens à diuturno tempore non versaveram) forteſortuna* * *Comœdiæ* Plautinæ *antiquo charactere impressæ & quasi vetustate ipsâ pereuntes in manus inciderunt.* —— *Sed proh dolor! bona illa antiquitas jam depravata est, jam periit prorsus illius genuina lectura; ut non minum, si veterum, præcipuè Poëtarum, lectio sit nobis ærumnosa; quippe ea viget tempestas, quâ sit facilius quid novum edere quàm æditum (saltem ab antiquis) faciei pristinæ restituere. Si causam roges, proba ac vera antiquitatis penuriam tibi objiciam. Addam preterea optimorum Codicum depravationem ad nostra usque tempora continuè in dies magis atque magis incuriâ quâdam pullulâsse, ut jam vix emendatum reperias ex tot millibus unum. Auri (credo) sacra fames hujusce rei est causa potissima: lucróque (ut non minùs verè quàm eleganter protulit ipse* Pomponius) *potiùs quàm emendationi consulitur. Itaque pro ejusdem sententiâ ipsa librorum impressio potiùs ad Romanæ Linguæ exitium quàm utilitatem excogitata atque inventa videtur. Cujus quidem astipulator nedum testis essem amplissimus; quia decem mensibus cùm* Plautinas *Comœdias (quæ jam tot virorum etiam eruditorum manibus pertractatæ sunt) versarem, contractis multis Exemplaribus, inveni sanè multa esse addita, mutila, contortuplicata, dissonáque, plurima adulterina & prepostere commutata. Romani eloquii patris me cœpit misereri: summóque ac diuturno labore illustrium virorum (qui huic Operi emendando egregiam navârant operam) recognitiones copulans, futilibus rejectis melioribúsque receptis, id ipsum Opus studiosis Lectoribus emendatum curavi restitui. Quantum autem laboris sumpserim, quantum in eâ re sudaverim, testes erunt antiqui Codices, ii præsertim, qui tum* Mediolani, *tum* Venetiis, *his modò elapsis annis, impressi fuere: quos eò à nostris discrepare noscet candidus lector, quò unius astri lumen à Solis splendore discrepat.* —— *Tu sanè mihi inter primarios viros is visus es, cui eas lucubratiunculas dedicare esset necessarium. Apud te Poëtarum nomen plurimum habet auctoritatis, cùm ipse sis eorum ex numero, qui vivunt, eruditissimus Poëta. Hinc testes lectura tum regia tum reginea, quas non sinè optimâ mercede perficis. Hinc Opera permulta poëtica tuo splendidissimo Marte fabricata.* —— *Si quid autem in his minùs rectè emendatum repereris, aut fortè incuriâ aut inadvertentiâ quâdam omissum, aut ignoscas nostræ parvitati, aut calamo ne parcas oro.* &c. Ad primæ partis calcem additur *Antonii* Destoutevil-le ad *Johannem* Charpentarium Vicecomitem de *Novo castro* elegiacum Carmen; in quo hi versus:

„ *Parrhisius Symon* carie & squallore remotis
„ Hunc senio æternum jussit habere decus:
„ Qui tibi sanguineo & fraterno junctus amore
„ *Plautinos* voluit reddere sorte sales.

Deinde subsequitur *Pauli* Canalis patri-

* Vox *impressæ* dat locum conjiciendi illum Plauti Codicem fuisse non manuscriptum sed aliquem ex antiquis excusis. Plauti prima (quam scio) impressio fuit *Venetiis* per Johannem *de Coloniâ* & Vindelinum *de Spirâ* 1472. fol.

SUETONII Cæsares cum PHILIP. BEROALDI Commentationibus & paraphrasticâ M. ANT. SABELLICI interpretatione ; ac PHILIPPI BEROALDI Vitâ per BARPTOLOMÆUM BLANCHINUM *Bononiensem* conditâ ad CAMILLUM PALÆOTTUM: *Venundantur sub Intersignio trium Coronarum fœlicis* Coloniæ Agrippinæ *in vico divi* Jacobi ; *impress. operâ cum primis honesti viri Magistri* JOANNIS PHILIPPI, *ære verò nec non impensis*

patritii *Veneti* ad PLAUTUM Carmen choriambicum Asclepiadeum.

„ Vates *Ausonidon* eloquii pater,
„ Quo se *Pierides* pollicitæ Deæ
„ Uti, contigerit si Italicè loqui ;
„ Quis te à barbarici carceris asserit
„ Squallore & *Geticâ* compede liberat?
„ Nam prodis nitidus, qui fueras modò
„ Squallens, horridulus, rusticus, & lacer.

„ PLAUTUS *respondet.*

„ Omnes è facie clarior abstulit
„ *Symon* hic maculas, oráque reddidit
„ Mî doctis nitida & compta laboribus;
„ Ut, cùm me aspicio, jam videar mihi
„ Talis, qualis eram, pulpita scenico
„ Cùm risu quaterem, méque Quiritium
„ Laudaret pedibus turba strepentibus.

„ DOMINICI PALLADII SORANI
„ *Distichon.*

„ Venit *Apollineo* fœlix sub sydere *Plautus*,
„ Qui quondam tenebris semisepultus erat.

In initio secundæ Partis hæc habetur Epistola :

EGIDIUS DELPHUS GUILIELMO COPO *Basileiensi* Medicorum eruditissimo Salutem plurimam dicit. ——— *Hunc suavissimum Poëtam emendare studuit alumnus tuus* Symon CHARPENTARIUS —— *cujus & ego ingenio atque labore non parum reficior celerem profectum demiratus. Datum* Parrhisiis *quarto Idus* Maias.

Ad calcem : *Finis* Plautinarum *Comœdiarum emendatarum per clarissimum virum artium Doctorem* Simonem CHARPENTARIUM Parrhisiensem.

DIONYSIUS ROCIUS Bibliopola ad Lectores.

Quæ verò prius erant corruptæ penitus ac inemendatæ nec cis Alpes *impressæ ; eas* Symon CHARPENTARIUS *in lucem hìc apud nos educi primus curavit, & semel atque iterum correxit : faciens fidem ex doctissimorum virorum hujus sæculi luminum*, Hermolai BARBARI, Joannis Baptistæ PII, Petri VALLÆ Placentini, Bernardi SARACENI, MERULÆ, POLITIANI, & BEROALDI *emendationibus recollectis. Adde, quòd & multa ex* VARRONIS, FESTI POMPEII, NONII MARCELLI, DIOMEDIS, VELII LONGI & PRISCIANI [hìc aliquid omisit Typographi incuria] *restituit ; & quicquid novitii Interpretes observavere.* —— *Nunc verè nuper ejusdem industriâ & diligentiâ nostrísque impensis easdem* Plautinas *Comœdias Italico charactere imprimi apud* Guilelmum LE ROUGE *nobis persuasit* &c. Hanc PLAUTI editionem *Parisiensem* SIMONIS CARPENTARII *Albertus* FABRICIUS in *Bibliothec. Latin.* (pag. 9.) & ejusd. Supplement. (pag. 4.) anno 1513. prodiisse notat ; additque, in eâ *primùm editum Supplementum* Aululariæ, *quod deinde* GRYPHIUS MEURSIÚsque

pensis integerrimorum Bibliopolarum LUDOVICI HORNKEN & GODEFRIDI HITTORPII: (a) fol. . . . Parif. 1512.

VALE-

STIÚS*que vulgaverunt.* In illo (quod consului) Exemplari nullam quivi anni notam reperire. Ibi legitur illud *Aulularia* Supplementum à *nunquam hinc feres à me* usque ad *avis occinat.* Quod cum alio unà complemento à *Codro* URCEO addito vulgavit ante GRYPHIUM *Robertus* STEPHANUS anno 1530.

(a) Huic Editioni curandæ præfuit *Joannes* KIERHERUS *Sletstatinus*, utì constat ex ipsius Epistolâ ad *Leutholdum* DE SALA, & brevi ad Lectorem alloquio (quod ad Libri calcem rejicitur) & nominis initialibus litteris monitioni (quam Bibliopola titulo inseruit) subscriptis.

BIBLIOPOLA CANDIDO LECTORI.

Facturus certè pretium operæ, candidissime Lector, si nullas præter hasce in SUETONIUM *commentationes, ad amussim exactâque diligentiâ excusas emeris. Tantâ enim curâ castigationéque alias hactenus impressas vel albis quadrigis præcedunt, ut etiam* Momo *satisfacere possent. Quòd si ipse tu operi nostro album (ut dicunt) calculum adjeceris, non secus, ac ego dixi, esse haud dubiè affirmaveris. Quocirca si admonitioni nostræ purgatas præbueris aures, neque siveris me* Hylam *inclamitare; hortaberis profectò me tanquam* Lydum *in planitiem ad pleraque alia studiosæ juventuti non parum utilia coimprimenda. Sed ne extra oleas ferar, assem para: lætaberis. Neque pati velis hoc, quicquid est, operis tanquam Sardum foro superesse. Vale. I. K.* Et ad finem:

I. K. LECTORI BENEVOLO S.

Pervenerunt jam non malâ avi ad umbilicum illæ duorum clarissimorum virorum commentationes: quæ tantâ emendatione, tantâ industriâ novissimè in lucem prodierunt, ut nihil vel parum sit, in quo labor noster culpæ obnoxius esse possit. Est tamen nonnihil aliquando hallucinatum; in Græcis potissimum (ex paraphrasi M. Antonii SABELLICI) *cùm ob Exemplaris mendosissimam corruptionem, tum etiam Græcorum (quos sæpiuscule citavit) Authorum inopiâ. Quod facilè* (1) *resarcient, qui hæc, quæ nobis defuere, indepti fuerint. Cætera omnia munda, excussa, polita, & ad unguem facta ipse, vel si nolis, confiteberis. Mirè enim hæc nova Editio alias omnes hactenus impressas longo relinquit intervallo* &c. Et ante Indicem: *Accipe & hunc, Lector candide, Indicem dictionum selectiorum, tanquam scopum certissimum: ad quem inquirendi animi propositum certissimè fixeris. Verùm quia nobis idem usu venire potuit, quod & cæteris, qui in hôc genere laborem suum impenderunt, sæpicule accidit (Quis enim Lynceus adeò sempérque tam acutum viderit?) spero tamen nobis hanc veniam, quam & plusculi licèt vix æquiore jure consecuti sunt, non incommodè dari posse* &c.

Phil. BEROALDUS (utì in ejus Vitâ per BLANCHINUM conditâ legitur) *natus est* Bononiæ, 7. *Id.* Nov. 1453. *Scripsit annotationes* (2) *in* PLINIUM, *cùm publicè profiteretur* Parmæ, *vixdum expleto ætatis suæ undevigesimo anno. Posthac* SERVII *correctiones: in* PROPERTIUM *commentaria cum centum annotationibus: item Orationes quasdam dispersim habitas in justum Volumen redegit. Scripsit itidem* (3) *commentaria in* SUETONIUM, (4) Tusculanas Quæstiones. *Posthac sextum & quadragesimum annum gerens* (5) *commentaria in*

(1) Consulat Lector *Parisinam* SUETONII Editionem 1610. in fol.
(2) Vix tres paginas implentes (FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 405.) impress. *Parmæ* apud CORALLUM 1476. fol.
(3) Impress. *Venet.* apud *Barthol.* DE ZANIS 1500. fol.
(4) Impress. *Venet.* apud *Barthol.* DE ZANIS 1499. fol.
(5) Impress. *Bonon.* apud *Benedict.* HECTOR. 1500. fol.

(6) CI-

VALERIUS MAXIMUS; Exempla quatuor & viginti nuper inventa ante Caput *de Ominibus.* (a) 8°. . . . . Lugd. 1512.

VALER. MAXIM. *apud domum Impressorum commorantium in vico Sancti* HILARII de la Celle. (d) 4.to . . . . . Pictav. 1512.

GUIDONIS DE COLUMNIS *Messanensis*

His-

in Asinum Aureum *componere instituit, absolvitque. Scripsit quoque* (6) *annotationes in* Philippicas, *quas* Benedicti HECTORIS *nomine mihi* (*scil.* BLANCHINO) *dedicavit. In* (7) COLUMELLAM *annotationes complurimas edidit. Composuit & variæ eruditionis aliquot Opuscula* &c. *Poëticam vix attigit. In hendecasyllabis multum gloriæ meruit. Quosdam præteritos errores postremis scriptis suis damnavit. Litteris verò Græcis leviore studio operam dedit* &c. *Maligno febris ardore implicitus decessit* XVI. *Kal.* Aug. *annum agens ætatis quinquagesimum primum supérque menses octo ac dies novem* [anno Christi (8) 1504.] *relicto impubere adhuc filio* Vincentio *& uxore* Camillâ, *unà cum duobus fratribus* Antonio *natu majore ac* Joanne *Architecto Postumo.* BEROALDI Vitam sequuntur nonnulla *Johannis Baptistæ* PII, UGERII *Pontremulensis*, *Dominici* FUSCI *Ariminensis*, & *Vigilii* PORTI *Mutinensis* Carmina, cum hôc *Joannis* KIERHERI scazonte in hujus *Suetonianæ* Editionis laudem.

„ Bis sex, benigne, Cæsares amà, lector;
„ Opus beatum ex omni parte perfectum
„ Interprete hôc gemino nitet magìs bellè;
„ Dein bellulis (ut vix priùs) typis prodit;
„ Locis adauctum mille & ampliùs : „ monstrat
„ Præfixa paginæ quod stellula elucens.
„ Hæc præter historias scitu nec indignas
„ Habes, & dictionum flosculis plenam
„ Sylvam : quod ipse Copiæ voces cornu,
„ Si rite tu sententiam feras: ergo
„ Bis sex, benigne, Cæsares ama, Lector.

(a) ALDUS Ro. CUSPINIANO Germano S: —— *Quàtuor & viginti Exempla, quæ omnibus in* Italiâ VALERII MAX. *Exemplaribus tam impressis quàm manu conscriptis deerant, ad me perhumanissimè miseris* —— *Significaveris te vidisse in* Viennâ, *cùm studia humanitatis publicè inibi profitereris*, VALERIUM *antiquissimum, in cujus principio quædam nunquam antè à te visa* —— *Habemus alios plurimos benefactores, ex quibus unus ab extremo nuper orbe daturum se mihi* DONATUM *integrum in* Æneidem *totùmque* SERVIUM; *&* PROBI *Grammatici antiquissimos libros & alia quædam, quæ non habentur.* ——

(b) *Die vicesimâ nonâ* Maii. Quinam hi Impressores fuerint, scitur ex Insignibus typographicis; quæ sunt *tria Lilia*, *bini Boves*, & hæc nomina JEAN BUYER. GUILL. BOUCHER. I. B. Aliquando Insignia cingebantur hôc dicto metrico circumeunte : *En la parfin de lœuvre louer Dieu Chacun de nous doit pour avoir sa grace.* *A LVY DOCQS POURCE QL LUY A Pleu No donner tems de ce faire & espace.* Utì legitur apud KAROLI *Magni Francorum* Regis gesta describens Opus egregium: *operâ Magistrorum* JOANNIS BOVERI *&* GUILLERMI BOUCHER *accuratissimè castigatum & à mendis scriptorum priorisque impressionis vigili cum diligentiâ relevatum.* 4. sinè anno.

(a) Bi-

(6) CICER. Orationes à BEROALDO recognitæ prodierunt per *Benedict.* HECTOR. fol. 1499.
(7) Authores rei rusticæ cum excriptionibus BEROALDI prodierunt *Bonon.* per *Benedict.* HECTOR. 1494. fol.
(8) Itaque falsum est, quod in *Biblioth.* SIMLER. legitur, eum claruisse anno 1510.

Historia destructionis *Trojæ Hispanicè* versa à PETRO NUÑEZ DELGADO. (a) fol.	Toleti.	1512.
PLATYN. de Vitis Pontificum Opus: *impressum à GILBERTO DE VILLIERS* Borbonnio, *impensis honestissimi* VINCENTII DE PORTHONARIIS & *CONSTANTINI FRADIN.* (b) 8.° . . .	Lugdun.	1512.
DIONYSII AFRI Periegesis Græcè cum Latinâ RHEMNII interpretatione & CŒLII CALCAGNINI annotationibus: JOANNES MACIOCHUS BONDENUS *imprimebat.* (c) 4.to	Ferrariæ.	1512.
C. JUL. SOLINUS de situ Orbis & mirabilibus; VIB. SEQUEST. de fluminibus, montibus, lacubus & gentibus; Provinciarum totius Orbis nomina: *impress. ab* HIERONYMO SONCINO: (d) fol. . .	Pisauri.	1512.
QUINTILIAN. Institut. cum castigationibus RAPHAËLIS REGII: *impensis GEORGII DE RUSCONIBUS.* (e) fol.	Venet.	1512.
LUCRETIUS: *sumpuibus* PHILIPPI GIUNTÆ: (f) 8°. . .	Florent.	1512.
HORATII Opera cum quatuor commentariis PORPHYRIONIS, ACRONIS, LANDINI, & MANCINELLI: *impress. per LUDOVICUM DE BEBULCO*: (g) fol.	Mediol.	1512.

OVID. Heroid. & in Ibin, cum comment. diversorum: *per* JOANNEM TACUINUM

DE

(a) *Biblioth. Sicul.* Tom. I. pag. 267.
(b) XXII. *mensis* Februarii. Ludun.
(c) *Die* XVIII. Decemb.
(d) *Ultimo* Januarii.
(e) FABRIC. *Supplem. Biblioth Lat.*
(f) *Mense* Martio.
(g) *Die* XXVI. Augusti. In primâ Libri paginâ affigitur Insigne, Cor scilicet, cum symbolico monogrammo ex Typographi nominis litteris conflato. Exhibentur etiam icones quinque ligneæ & rudes, Poetæ in medio, ipsiusque enarratorum. Sub LANDINI icone leguntur hæc verba: *AMBROSIO DA CAMPO.*

(a) XIII.

DE TRIDINO: (a) fol. . . . : Venet. 1512.

LUCANUS cum notulis & sententiarum expositione: *per* GUILELMUM LE ROUGE *eximium Calcographum*, *expensis verò* DIONISII ROCE *Academiæ* Parisiorum *Bibliopolæ jurati in vico Sancti* Jacobi *sub divi* Martini *effigie commorantis*. (b) 8.° . . Paris. 1512.

JUVENALIS Satyræ ab JO. BADIO ASENSIO cum marginalibus adnotamentis & argumentis *Mancinellicis* coimpressæ: *in ædibus* Asensianis. (c) 8.° . . Paris. 1512.

SILII ITALICI Libri decem & septem cum huberrimis PETRI MARSI commentariis ad amussim emuncti nusquam citra *Alpes* impressi: *ex ædibus* NICOLAI DE PRATIS, *impensis verò honestissimorum virorum* PONCII PROBI & FRANCISCI REGNAULT *Bibliopolarum*: (d) fol. . . Paris. 1512.

C. VALERII FLACCI *Setini Balbi* Argonauticon: *impressum communibus* JODOCI BADII ASCENSII & JOHANNIS PARVI

expen-

(a) XIII. *Maii*.

(b) *Calendis* Aprilibus. Editio hæc elaborata est eodem illo singulari charactere, quo SALLUSTIUS paulo antea memoratus.

(c) *Ad* X. *Calendas* Augusti. Eodem characteris genere, quo HORATIUS ann. 1505: Romano & satis nitido. Ibi autem Ciphræ foliorum neglectæ, hic adnotatæ sunt litteris numeralibus; FO: I: II: III: IIII: V. *&c.* Hic libet inserere Librum sequentem, anni quidem notâ carentem, sed eâdem typorum & moduli formâ excusum: titulo autem rubricis insignito. PU. OVIDII NASONIS Metamorphoseos Libri quindecim, jucundissimo charactere impressi, unà cum Jo. BADII ASENSII Epitomatis nec non cum ejusdem Poetæ Vitâ ex ipsius libris per ALDUM M. R. collectâ: *Venundatur* Parrhisiis *in vico Sancti* Jacobi *sub intersignio Lilii aurei*. *IEHAN PETIT.* cum hôc BADII Hexasticho.

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS
JODOCO HALLERO
nobili erudito & bene morato adolescenti.

Haller *in* Aonios *qui transformatus olores*
Fingis Apollineâ *dexteritate melos*;
Suscipe mutatæ ter quinque Volumina formæ,
Docti & suaviloqui scripta diserta viri.
Suscipe: nec grave sit nodosa ænigmata legum
Interdum lepidis posthabuisse jocis.

(d) XI. *Kalendàs* Maii. *Veneunt ab honestissimo Bibliopolâ* PONCIO PROBO *viâ divi* Jacobi *è regione* Mathurinorum *ad Lupi quadrupedis intersignium PONSET LE PREUX.*

(a) I.

expensis in prælo Cæsareo. (a) 4.to . Parif. 1512.

BARTHOLOMEI *Coloniensis* Dialogus Mythologicus: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis: (b) 4.to . . Tubing. 1512.

LILII GREGORII ZIRALDI *Ferrariensis* Syntagma de Musis: MATTHIAS SCHURERIUS *impressit non omissis accentibus in eis, quæ Græca sunt.* (c) 4.to . . . Argent. 1512.

ADRIANI Cardinalis S. *Chrysogoni* venatio: *in ædibus* MATHIÆ SCHURERI: (d) 4.to . . . . . Argent. 1512.

GUILLERMI DE MARA utriusque censuræ Doctoris ac *Constantiensis* Ecclesiæ Thesaurarii ac Canonici de tribus fugiendis, ventre, plumâ, & Venere, libelli tres: *venale habetur in Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum* (e) 4.to . . . . Parif. 1512.

Lexic. Græco-Latin. operâ HIERONYMI ALEANDRI: *industriâ & impendio proborum virorum* ÆGIDII GOURMONTII & MATHÆI BOLSECI *Bibliopolarum* Parisiensium. (f) fol. . . . . Parif. 1512.

CONSTANT. LASCAR. Grammatica; CEBETIS Tabula; de litteris Græcis ac diphthongis; abbreviationes; Orat. Dominic. &

Salu-

(a) I. P. IEHAN PETIT. *Anno Domini* M.CCCCC. *duodecimo. Nonis* Januarii.

GERVASII AMENI Drucensis
de aureo JOANNIS PARVI Lilio
Tetrastichon.

Lilium ab æthereis demissum sedibus olim
Gallica cœlesti regna beavit ope.
Aurea nunc etiam fœlici hæc sydere nata
Lilia Gymnasium Parisiense beant.

(b) *Mense* Octobri. *sub illustri Principe* UDALRICO Wirtenbergensi.

(c) *Mense* Julio: *regnante Imp. Cæs.* MAXIMILIANO *pio fœlici Aug.*

(d) *Mense* Augusto.

(e) CHEVILLER. p. 323: annum indicat, quo illud, quod vidi, exemplar destituitur. Hoc Opusculum Author dicavit HADRIANO GOUFFIER titulo Sanctorum *Marcellini* & *Petri* Presbytero Cardinali atque Ecclesiæ *Constantiensis* Episcopo.

(f) *Ad Eidus* Decembres.

(a) *Men-*

Salutat. ad B. Virgin. Symbol. Apostol. Initium JOAN. Evang. PYTHAGOR. PHOCYL. JOAN. & CORINTH. de Dialect. omnia Græcè & Latinè; Introductio perbrevis ad Heb. Ling. *apud* ALDUM. (a) 4.to Venet. 1512.

CHRYSOLORÆ Erotemata Græcè : *apud* ALDUM. (b) 8.o . . . Venet. 1512.

URBANI Grammatica Græca : *impressa diligentiâ* JOANNIS DE TRIDINO *aliàs* TACUINO. (c) 4.to . . . Venet. 1512.

DOMINICI NANI MIRABELLII civis *Albensis* Polyanthea : *apud* ADAM PETRI. (d) fol. . . . . Basil. 1512.

Biblia Lat. cum Concordantiis V. & N. Testamenti ac diversitatibus textuum in margine positis per ALB. CASTELLANUM Ord. Prædic. studiosissimè revisa, correcta & emendata : *per* JACOBUM SACHON *expensis* ANTONII KOBURGER. (e) fol. Lugd. 1513.
& (f) Norimberg. 1513.

Psalmi & Canticum Canticorum *Æthiopicè*, studio JOANNIS POTKEN cum ejus præfatione Latinâ. (g) 4.to . . . Romæ. 1513.

Psalterium *Germanicum*. (h) 4.to . METIS. 1513.

Psalterium Quincuplex ad secundam & castigatiorem emissionem : *ex chalcotypâ* HENRICI STEPHANI *Officinâ è regione Scholarum Decretorum*. (i) fol. . . . Paris. 1513.

ORI-

(a) *Mense* Octobri.
(b) FABRIC. *Bibliothec. Gr.* Vol. VII. p. 39.
(c) XX. Augusti : *regnante inclyto Duce* LEONARDO LAUREDANO.
(d) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*
(e) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(f) *Eadem forsan ac* Lugdunensis *Editio.* LONG, *Biblioth. Sacr.*
(g) De hâc Editione fusè antea actum est.
(h) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(i) *Idibus* Juniis.

(a) IX.

ORIGEN. Homil. in *Job. Cantic. Esai. Jerem. Ezech. Matth. Luc. Johan.* HIERONYMO & HILARIO interpretibus: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (a) fol. . . . Venet. 1513.

S.ti HIERONYMI Epistolæ in tres partes tributæ: *per magistrum NICOLAUM DE BENEDICTIS.* fol. . . . Lugdun. 1513.

PAULINA (PAULI *de Middelburgo* Episcopi *Forosemproniensis*) de rectâ Paschæ celebratione, & de die passionis Domini nostri JESU CHRISTI, duabus partibus: *impress. per spectabilem virum OCTAVIANUM PETRUTIUM civem* Forosemproniensem *impressoriæ artis peritissimum.* (b) fol. . . . FOROSEMPRONII. 1513.

Liber trium Virorum [scil. HERMÆ, UGUETINI, & F. ROBERTI,] & trium spiritualium Virginum [scil. HILDEGARDIS, ELIZABETH, MECHTILDIS] editore FABRO *Stapulensi*, VOLGATIO *Pratensi* in Officinâ recognitore: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (c) fol. . . . Paris. 1513.

JUDO-

(a) XIX. *Maii.* cum privilegio Pont. Max. & *Venet.* Senat.

Hæc quoque, quæ legimus, divina volumina fulgent
Pressa sub archetypis, Lazare *magne, tuis.*
Pro quibus ætherei clavem qui gestat Olympi,
Julius insignis stemmate Pontifico,
Edicto pœnas (nisi tu Soarde*) minatur,*
Nullus ut hoc artis imprimat author Opus.
Hæc eadem à Veneto *lex est concessa Senatu,*
Quæ premere hæc nullus Bibliopola potest.
Ergo vade, liber, mendâ detersus ab omni;
Undique Soardo *judice tutus eris.*

EXCUSATIO LECTORI.

Si quid fortè tuos offendat, Lector, ocellos,
Quod mihi mendoso grammate versus eat;
Emendare velis: nam non me Lazarus *istis*
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis pressoris inertia, quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

(b) *Die octavâ* Julii.

(c) *Anno Mil.* CCCCC. XIII. *sexto* Nonas Junias. *Iis qui, qui huic devoto pióque Operi emittendo quomodocunque invigilârunt, prosint apud Deum piæ preces legentium. Qui autem hoc Opus impressit, partim ære proprio, partim verò socii JOANNIS BRIENSIS opitulamine rem litterariam auxit.* Initio Libri apponuntur trium Virginum imagines ligno incisæ. Inter Libros à *Theodoro Janssonio ab* ALMELOOVEN *Henrico* STEPHANO attributos hunc reperio. ELIZABETHÆ *Schonaugiensis sororis* EGBERTI *Regis Visiones.* 1513. Harum mentio fit in Catalogis Biblioth. *Barberin.* &

JUDOCI CLICHTOVEI libellus de laude Monasticæ religionis : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) 4.to . . . . Parif. 1513.

CLICTOVEI Opusculum de mysticâ numerorum significatione, præsertim qui in sacris litteris usitati habentur : *per* HENRICUM STEPHANUM *artis excusoriæ librorum sedulum & industrium opificem è regione Scholæ Decretorum habitantem.* (b) 4.to . . Parif. 1513.

CLICTOVEI de puritate conceptionis B. MARIÆ Virginis libri duo ; de ejusdem in filii passione dolore liber unus ; de ejusdem juxta filii crucem statione Homelia ; de ejusdem assumptione liber unus : *per* HENRICUM STEPHANUM *librorum imprimendorum industrium opificem è re-*

& *Bodleian.* (quarum & præcipuè ope maximâ ex parte suum Indicem esse confectum scribit ALMELOOVENIUS). At verò ELIZABETHA illa soror EGBERTI Regis in illis Catalogis non vocatur. Ubi id legerit ALMELOOVENIUS, nescio. Certus autem sum, unam trium spiritualium Virginum fuisse ELIZABETHAM *virginem Cœnobitam Sconaugiensem*, cujus *Visiones sermonésque ad fratrem suum* EGBERTUM sex libris in Editione illâ per *Henr.* STEPHAN. 1513. factâ excuduntur. Verùm legitur hæc ad marginem (p. 119.) nota, *Frater ille fuit* EGBERTUS *Abbas Sancti Florini.* ALMELOOVENIUM itaque Catalogus nescio quis in errorem duplicem induxit. 1. quod EGBERTO illi Regis, non Abbatis, titulum addiderit. 2. quòd unicam tantùm libri partem pro integro libro descripserit : in quo quidem facilè erratur, si nonnullis fides fiat Catalogis (*Barberino* præsertim & *Bodleiano*) ubi sub diversis titulis recenceantur unius ejusdem editionis libri, eodem anno excusi, eodémque volumine comprehensi. Hinc fit, ut, qui fidem oculatam non habuerunt, hâc distractione decepti plures editiones pro unâ, aut unius editionis partem pro integrâ malè accipiant. Optimè suis lectoribus consuluissent illorum Catalogorum scriptores, si, dum ejusdem editionis partes singulas sub diversis titulis seorsim distribuunt, ibidem monuissent ex his portionibus non multas, sed unam editionem conflari.

(a) *Absolutum est hoc Opus apud* Vallem Cluniacam *anno Domini virtutum & veræ pietatis Authoris decimo tertio supra millesimum & quingentesimum, decimâ octavâ die* Aprilis. *Emissum autem est in lucem & impressum* Parisiis *per* Henricum STEPHANUM *industrium Chalcographum artisque litterarum excusoriæ opificem in suâ officinâ è regione Scholæ Decretorum eodem anno Domini, die verò vicesimâ quintâ* Junii. Cum erratorum Indice. *Nonnullæ ex prænotatis mendæ in ipsâ officinâ inter castigandum sunt ad limam reductæ. Si quæ aliæ legentibus occurrerint, facilè deprehendi poterunt, neque intelligendæ sententiæ officient.* Omnia claudit *Hieronymi* CLICHTOVEI *Neoportuensis* ad Lectorem in laudem Operis Carmen Dodecastichum.

(b) *Anno Domini* (*qui omnia numero definivit*) *decimo tertio supra millesimum & quingentesimum, decimâ sextâ die* Decembris. Cum *Antonii* RUFI *Vaccariensis* ad lectorem dodecasticho Carmine.

(a) *Di-*

è regione Scholarum Decretorum habitantem. (a) 4.to Parif. 1513.

CAROLI BOVILLI Quæftiones Theologicæ: *in ædibus* Afcenfianis. (b) fol. . . Parif. 1513.

JOAN. DE RECHANO Divinar. fentent. liber: *per* WOLFGANG. HOPYL. *pro FRANC. BRICKMAN.* (c) 8.° . . Parif. 1513.

GALENI de affectorum locorum notitiâ Libri fex, GULIELMO COPO *Bafilienfi* interprete: *Venales habentur in Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (d) 4.to . . . . . Parif.

Peri Archon (id eft, de Principiis) Scientiarum, Opufculum JOANNIS PELLETARII: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) 4.to . . . . . Parif. 1513.

PAULI *Veneti* Opus de compofitione Mundi *impreffum à* THOMÂ KEES *Chalcographo expertiffimo in plateâ* Carmelitarum *commorant. in* Domo Rubeâ *fic vocatâ*: *Venundatur ab* JOHANNE LAMBERT Parifienfi *Bibliopolâ fub divo* Claudio *feden. juxta Collegium co.* (f) fol. Parif. 1513.

JOHANNIS MARTINI BLASII *Villagarcienfis* Arithmetices Practicæ liber, editus in honeftiffimâ *Belvacorum* palæftrâ: *impreffus à Chalcographorum expertiffimo* THOMÂ KEES Wefalienfe, *expenfis probiffimorum virorum* JOANNIS PARVI & JOANNIS LAMBERT. (g) fol. . . . . . . Parif. 1513.

PLA-

(a) *Die* Novembris *vicefimâ nonâ.*

(b) *Ad* XII. *Calendas* Maias.

(c) CAILLE, p. 84.

(d) COPI Epiftola ad FRANCISCUM Regem data eft *anno millefimo quingentefimo decimo tertio.* Iconum, quæ Univerfitatis *Parifienfis* arma præfigi à Typographis folita utrinque fuftentant, dextræ alteri vox GALENVS, alteri finiftræ HIPPOCRATES adjicitur. Hujus *Galeniani* Operis à STEPHANO in chartâ Pergamenâ impreffi exemplar vidi.

(e) *Octavo Id.* Octob.

(f) XIIII. *die menfis* Novembris.

(g) *In vigiliâ divi* JOANNIS *Baptiftæ.* Cum elego *Georgii* STEENSTRATE *Iprenfis* ad *Judocum* CLICTOVEUM *Neoportuenfem* fuúmque conterraneum.

(a) *Menfe*

PLATONIS Opera Græcè: *apud* ALDUM & ANDREAM *socerum*. (a) fol. .	Parif.	1513.
PLUTARCHI de his, qui tardè à Numine corripiuntur, libellus, interprete BILIBALDO PIRCKHEYMERO: *impress. per* FRIDERICUM PEYPUS. (b) 4.to .	Nuremb.	1513.
PTOLOMÆI Geographiæ libri octo Latinè cum tabulis: *castigatione industriâque* JOANNIS SCHOTTI. fol.	Argentinæ.	1513.
SIGEBERTI Gemblacensis Cœnobitæ *CHRONICON* ab anno 381. ad 1113. cum insertionibus ex Historiâ GALFRIDI, & additionibus ROBERTIS Abbatis *Montis*, promovente G. PARVO Doctore Confessore regio nunc primùm in lucem emissum: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis litterarum excusoriæ industrium opificem in suâ Officinâ à regione Scholæ Decretorum, expensis ejusdem* & JOANNIS PARVI *Bibliopolæ insignis.* (c) 4.to	Parif.	1513.

FLA-

(a) *Mense* Septembri. ALDI PII MANUTII *ad* LEONEM X. *Pont. Max. pro Rep. Christianâ próque re literariâ Supplicatio.* ——— *Tu nondum annum agens trigesimum octavum Pont. Max. crearere.* &c. *Mihi quidem videor alter* Sisyphus, *quòd nondum illud saxum volvendo perduxerim in apicem montis; aliis autem iisque eruditis* Hercules, *quòd nullis cedens malis, nullis succumbens laboribus, jam plùs unus juverim rem literariam, quàm simul omnes quotquot fuere multis seculis. Ita me amant de tantis laboribus, ut nunc coràm, nunc accuratis literis laudando obtundant. Sed non ego credulus illis. Nullum enim adhuc dedi librum, in quo mihi satisfecerim. Nam tanta erga bonas literas benevolentia est mea, ut emendatissimos simul & pulcherrimos esse cupiam libros, quos emittam in manus studiosorum. Quamobrem quotiescunque vel meâ vel eorum incuriâ, qui mecum corrigendis libris incumbunt, aliquo in libro, quamvìs parvus, error committitur, etsi opere in magno fas est obrepere somnum (Non enim unius diei labor hic noster, sed multorum annorum, atque interim nec mora nec requies) sic tamen doleo, ut, si possem, mutarem singula errata nummo aureo. Damus* PLATONIS *Opera sub tuo nomine* ——— *cùm* MARSILIUS FICINUS *Domûs tua alumnus* PLATONIS *Opera Latina à se facta* LAURENTIO *parenti tuo dicaverit.* MUSURUS Cretensis *hos* PLATONIS *libros accuratè recognovit cum antiquis conferens exemplaribus* &c. Epistolam sequitur M. MUSURI Carmen Elegiacum Græcum ducentis versibus constans.

(b) *Prid. Cal.* Julii.

(c) *Anno Dei cuncta tempora disponentis* 1513. *Calendis* Junii. Cum erratorum Indice. *Ex his erratis permulta in compluribus libris emendata sunt; ubi primùm contingit illa inter casti-*

Flavii Josephi Opera Latinè à Ruffino *Aquileiensi* interprete, & Egesipp. de excidio *Hierosolymitano*: *apud* Alexandrum Minutianum. fol. . . . Mediol. 1513.

Valer. Max. *impress. per* Jacobum Mareschal. (a) 8.° . . . . . 1513.

Idem cum Comment. Oliverii *Arzignanensis* & Badii *Ascensii*: *ab* Ascensio & Joanne Parvo. (b) fol. . . Paris. 1513.

Antiquaria Urbis per Andream Fulvium: *impressa per* Jacobum Mazochium Romanæ *Academiæ Bibliopolam*. (c) 4.to . . . . Romæ. 1513.

Vitruvius: *sumptibus* Philippi de Giuntâ. (d) 8.° . . . . . Florent. 1513.

ORATORES VETERES GRÆCE:

apud

castigationem in Officinâ deprehendi. Si qua verò alia supersunt emendationem efflagitantia, facilè à quovis dignosci poterunt. Huic editioni in *Johannis* Parvi Universitatis *Paris.* Librarii jurati & *Henrici* Stephani in eâdem Universitate Typographi gratiam privilegium à Rege 12. *Mart.* 1511. indultum est in triennium. Initio hæc præmittitur Epistola.

Plurimùm reverendo Patri & Domino
D. Guillelmo Parvo,
Regiæ Majestati ascito Confessori
Antonius Rufus S.

Superioribus diebus cultor tui nominis & litteris Achademiæ nostræ Parisiensis, *utcunque potest, inserviens* Jacobus Faber *tuo nomine &* Joannis Parvi *insignis Biblopolæ ejusdem studii, colendissime Pater, tradidit michi Historiam* Sigeberti Gemblacensis *Monachi*: *quòd superiore æstate* Chronicon Eusebii de temporibus *emitti jusseras. Ego verò protinus acceptam Historiam cum vetusto Exemplari ex Bibliothecâ divi* Victoris *in summeniis urbis* Pariseæ *multâ cum humanitate cùm Abbatis tum venerabilium illius loci patrum ad tuum nomen extracto contuli*: *& quàm plurima scitu digna comperi. In tuo tamen exemplari sunt quædam inserta ex historiâ* Britannicâ Galfridi Monemutensis, *ex antiquissimis* Britannici *sermonis monumentis in Latinum sermonem traducta*: *quæ quia sic repperi, intexta dimisi. Quare arbitraturus nostram operam haud tibi displicituram, aggressus sum domestica Officina* Henrici Stephani, *apud quem diversor, committere Opus, ut ad effigiem* Eusebii *cuderetur* &c. Et sanè utrumque Chronicon & Eusebii & Sigeberti iisdem typis, & rubricis similibus, eâdémque voluminis formâ excusum est. Epistolam suprà dictam claudit brevis Sigeberti & ejus Operum mentio ab eodem *Antonio* Rufo habita.

(a) viii. *Mart.*

(b) *Consummatum est rursus hoc Opus optimum tertio Nonas* Martias *anni* M. D.XIII.

(c) *Triumphante divo* Leone X. *Pont. Max. anno ejus* I.

(d) *Mense* Octobri.

(a) *Men-*

apud ALDUM & ANDREAM *socerum* (a) fol. . . . . . . Venet. 1513.

ISOCRATES, ALCIDAM. GORG. ARISTID. de Laudib. *Athen.* & *Rom.* Græcè: *apud* ALDUM & ANDREAM *socerum.* (b) fol. . . . . . . Venet. 1513.

M. TULLII CICERONIS Epistol. Famil. libri 16; cum not. JOD. BADII *Ascensii: excus. per solertem Chalcographum magistrum* NICOLAUM DE BENEDICTIS (c) fol. Thaurini. 1513.

GEORGII *Trapezuntii* Dialectica: *in Officinâ* MATHIÆ SCHURERII. (d) 4.to Argentor. 1513.

ROMULI AMASÆI Panegyricus GEORGIO SAUROMANNO *Bononiens.* gymnasiarchatûs insignia suscipienti dictus: *impressit* BE-

NE-

(a) *Mense* Aprili. In hôc Codice continentur Orationes *ÆSCHINIS*, *LYSIÆ*, *ALCIDAMANTIS*, *ANTISTHENIS*, *DEMADIS*, *ANDOCIDIS*, *ISÆI*, *DINARCHI*, *ANTIPHONTIS*, *LYCURGI*, *GORGIÆ*, *LESBONACTIS*, *HERODIS*; *item* ÆSCHINIS *Vita*, LYSIÆ *Vita.* cum *Aldi* MANUTII ad *Franciscum* FASEOLUM Jurisconsultum ac Senatûs *Veneti* à secretis Magnum Epistolâ; —— *Tuâ* (inquit) *potissimùm operâ, tuo studio*, Venetiæ *hôc tempore* Athenæ *altera verè dici possunt propter literas Græcas*, *quarum studiosi undique concurrunt ad* Marcum MUSURUM, *hominem hujus ætatis eruditissimum*, *quem tu publico stipendio conducendum curâsti*, *cuique faves plurimùm* &c. *Quas plerique horum scripserunt*, *Orationes multis sæculis abditæ latuerunt. Latebant autem in* Atho Thraciæ *monte. Eas* LASCARIS *is*, *qui abhinc quinquennium pro Christianissimo Rege* Venetiis *legatum agebat*, *in* Italiam *reportavit. Miserat enim ipsum* LAURENTIUS *ille* MEDICES *ad inquirendos simul & quantovis emendos pretio bonos Libros. Unde* Florentiam *& cum iis ipsis Orationibus & cum aliis tum raris tum pretiosis Voluminibus rediit. Debemus quidem* LASCARI, *qui summo studio conquisitos tot libros ad nos è* Græciâ *advexerit*; *sed longè magis* LAURENTIO MEDICI, *cujus jussu opibúsque & liberalitate regiâ id factum est*: *fuit enim semper familia* MEDICUM *liberalissima ac fautrix literatorum & bonorum omnium.* —— *Tres illustrium Oratorum fuisse copias legimus*: *ex primâ* THEMISTOCLEM, PERICLEM, *& illius ætatis cæteros*, *nulla scripta posteris reliquisse*: *ex secundâ* DEMOSTHENEM, ÆSCHINEM, LYSIAM, ISOCRATEM, *& alios*, *quorum decas illustris* —— *Ex hâc copiâ sunt decem illi Oratores*, *quorum Vitas* PLUTARCHUS *scripsit*, ANTIPHON, ANDOCIDES, LYSIAS, ISOCRATES, ISÆUS, ÆSCHINES, LYCURGUS, DEMOSTHENES, HYPERIDES, DEINARCHUS. —— *Tertiam fortuna* Asiæ *dedit. Fuerunt ex eâ* POLEMON, HERODES, ARISTIDES, *& alii* &c. ALDO *tuo in durâ hâc & laborum plenâ provinciâ fave. Pridie Nonarum* Maii. M.D.XIII.

(b) IIII. *Nonarum* Maii.

(c) *Ab incarnati Verbi mysterio anno* XIII. *post quintum Nestora*, *sextimo Idus* Februar.

(d) *Mense* Decemb.

(a) *Ab*

NEDICTUS *Bibliopola*. 4.to . . . . . Bonon. 1513.

CICERON. Epistolarum (ut inscribitur) familiarium Libri XVI. cum JODOCI BADII *Ascensii* familiarissimis interpretationibus, compendio Isagogico, ac rerum & verborum Indice: *excussum est per solertem Chalcographum magistrum* NICOLAUM DE BENEDICTIS. (a) fol. . . . Thaurini. 1513.

PINDARI OLYMPIA, *PYTHIA*, *NEMEA*, *ISTHMIA*; CALLIMACHI Hymni; *DIONYSII PERIEGESIS*; *LYCOPHRONIS CASSANDRA*; Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ ASULANI *soceri.* (b) 8.° . . . . . Venet. 1513.

Batra-

(a) *Ab incarnati verbi mysterio anno* XIII. *post quintum Nestora*, *septimo Idus* Febr.

(b) *Mense* Januario. Lectorem non pœnitebit sequentem legisse Epistolam huic Editioni præfixam.

ALDUS MANUTIUS Ro. ANDREÆ NAVIGERIO *Patritio* Veneto S. P. D.

Sunt jam quatuor anni, NAVAGERI *cariss. cùm statui duram hanc provinciam nostram intermittere, quòd viderem totam ferè* Italiam *ardere crudelissimo bello : tum quia cogebar abesse* Venetiis, *ut agros & pretiosa prædia nostra, quæ amisimus, non nostrâ quidem culpâ, sed horum infelicium temporum, recuperaremus. Vivi enim & nos pervenimus, quibus dicatur durum illud*, Hæc mea sunt, veteres migrate coloni.. *Verùm cùm nihil proficeremus, atque integrascere mala & incendia belli viderentur, quæ propediem extinctum iri sperabamus, revertimus* Venetias, *quas* Athenas *alteras hôc tempore possumus dicere, cùm propter alios plurimos singulari doctrinâ præditos viros, tum propter* MUSURUM *nostrum, cujus hortatu, & tuo, &* JUCUNDI *nostri jucundissimi, & cæterorum, qui bonis litteris magnopere delectantur, mutavi sententiam, atque ad labores redii, eos, quos quàm durissimos, jam* * *viginti annos expertus, vixque æquos noveram virib. nostris. Sed qm jampridem mihi imperavi nulla unquam evitare incommoda, nullas impensas, nullos labores, dum prosim hominibus, summisi caput cervice paratâ ferre jugum. Quamobrem optimos quosque Libros tam* Græcos *quàm* Latinos, *id quod sæpe aliàs memini polliceri, emittere est animus excusos curâ nostrâ in manus studiosorum. Sum præterea aggressurus &* † Hebraïcos *propter Libros sacros nostros, qui ex* Hebraïcis Græci, *& ex* Græcis Latini *facti sunt, ut cum illis conferri possint, & si qui sint errores (Aiunt esse quàm plurimos) tollantur, idque ad utilitatem & gloriam Christianæ Religionis. Faveat Deus Opt. Max.* ἐστὶ δῆν. *En exit tibi primus in publicum ex ædibus nostris tuus* PINDARUS *tanquam dux, habens secum comites* CALLIMACHUM, DIONYSIUM de situ Orbis, LYCOPHRONEM; *& exit quidem sub tuo nomine* &c. *Tu æquè &*

* Anno igitur 1493. circiter Typographicen exercere inceperat.
† Diu erat, quum ALDUS id meditabatur : sed nunquam præstitit. Lege *Typograph. Annal.* Vol. I. pag. 238. Not. (g)

Batrachomuomachia HOMERI PHILYMNO interprete, & Eulogia funebria. (a) 4.to . . . . 1513.

PLAU-

& ingenio & judicio vales plurimum. Testimonio sunt tua scripta absolutissima vel Carmine vel prosâ Oratione: nam & hâc & illo certas cum antiquitate, quemadmodum & Petrus BEMBUS &c. *Tum etiam volui, ut sub tuo nomine exiret* PINDARUS *ex Academiâ nostrâ, quia sic delectaris hôc Poetâ, ut sapius eum tuâ manu accuratè descripseris, ut tibi magìs fieret familiaris* —— *id quod describendo* THUCYDIDEM *fecit* DEMOSTHENES, *qui, ut* LUCIANUS *ait* πρὸς ἀπαλθύντον, *octies illum descripsit.* —— *Nam haud facilè dixerim, quantùm suam adjuvet utilitatem, qui vel notet in margine singula quaque scitu & memoratu digna, quæ legerit, vel describat suâ manu integros libros, quos sibi velit fieri familiareis,* Græcos *præsertim, cùm propter alia multa, tum propter accentus, & orthographiam, quæ siquis aut ignoret, aut negligat, non habetur doctus.* —— *Commentaria autem in* PINDARUM, *& cæteros, quos ei adjunxi comites, necnon in* HESIODUM, SOPHOCLEM, EURIPIDEM, ÆSCHYLUM, THEOCRITUM. OPPIANUM *brevi daturi sumus uno Volumine. Quibus est animus facere Indicem eorum omnium, quæ scitu digna in iis habentur Commentariis. Quam quidem rem in omnibus Libris, qui ex ædibus nostris exibunt in manus hominum, facturi sumus, si saxum, quod tot annos volvo, alter* Sisyphus, *in montis cacumen perduxero. Nunc verò premuntur torcularibus horum Oratorum Orationes, videlicet,* ÆSCHINIS, LYSIÆ, DIMARCHI, ANDOCIDÆ, ISÆI, ANTIPHONTIS, GORGIÆ, DEMADIS, ALCIDAMANTIS, LESBONACTIS, ANTISTHENIS. *Post hoc dabuntur, Deo volente,* PLATONIS *Opera*, tum XENOPHONTIS, *& deinceps cæterorum illustrium. Tu mi* NAVAGERI *interea, tuum* PINDARUM *lege; & nos, ut amas, ama. Vale.* Hinc æstimare & ardentem erga rem litterariam ALDI animum; quot & quanta semper in arduâ illâ provinciâ moliebatur: quibus denique perficiendis ne par esset, humana vitæ brevioris (si præsertim longam metiamur artem) sors obstitit. Non ægre Lector feret, quòd hujusmodi Epistolas his Annalibus frequenter inseram. Nihil enim ferè est, quo magis in verâ certâque rerum, temporum, virorúmque iisdem temporibus florentium cognitione proficimus, quàm Epistolarum lectio: & quamvìs plurima variarum passim Epistolarum undequaque congestarum circumferantur Volumina; non paucæ tamen supersunt in diversis Librorum Editionibus sparsæ: quas (quoniam aut Libri ipsi non adeò facilè occurrunt, aut sæpe Lector cognoscendæ, quam Liber exhibet, materiæ avidus non diu in limine subsistit, Epistolarésque Præfationes vel prorsus præterit, vel minùs attendit) ex suis locis, prout sese dat occasio, promere singulas visum est.

(a) G. S. DARIPINUS *Poeta Laureatus ad Lectorem.*

Dodecastichum Latinum.

X.

Η ζωη η θανατος
θ φ

THILONINUS PHILYMNUS *Poëta preclariss. Reip.* Herfurdiensis *principi & archisopho* JOANNI VUERLICHIO *&* FLAVIO MATERNO *utriusque Theosophiæ consectaneo amicis & patronis suis salutem & felicitatem optat.* &c. *Valete. Ex* Leucorio *novo Gymnasio scolastico ad* barbaricum Albim *exposito, nostro Larario musico. Anno virginei partûs* M.D.XIII *Calen.* Febr. Tum sequitur Latina metria Versio. Folia signaturis solis indicantur. Postea Textus Græcus absque spiritibus & accentibus. Colon (:) nota unica distinctionis.

Αρχομενος πρωτον μουσων χορον εξ ελικωνος &c.

Ad

PLAUTI Comœdiæ 24. emendat. per SIMONEM CARPENTARIUM. (a) 8.° . .		1513.
OVID. Metamorphos. cum comment. RAPHAELIS REGII: *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO. fol. . . .	Venet.	1513.
JUVENAL. & PERS. *apud* PHILIP. JUNTAM. (b) 8.°	Florent.	1513.
STROZII Poetæ pater & filius: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* 8.° . .	Venet.	1513.
LUDOVICI BIGI PICTORII *Ferrariensis* in Christi Vitam Epigrammatum libellus: *impress. per* JOANNEM ANGELUM SCINZENZELER. (c) 4.to	Mediolan.	1513.
VARR. de Ling. Latinâ; POMP. FESTUS. NON. MARCELLUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) fol. .	Venet.	1513.

PE-

Ad finem: τελος ομηρου βατραχομυομαχιας ετει απο θεογονιας α. φ. ι. γ. μηνος μουνιχιωνος: της ημερας δ.

Sequuntur *inde Eulogia funebria* THILONINI PHILYMNI.

Ad calcem hæc: Εκγραπτος λευκοριου: εις αλβιν χαρακτηρων κασσιτερινων: απο του Ιωαννου πρασινορειου: ετει απο θεογονιας α. φ. ι. γ. μηνος μουνιχιωνος: της ημερας δ.

ως ηλον ηλω εκκρουειν: *sic pellere amorem*
Antiquum facile est: qum novus ardet amor.
Christus amor vitæ nostræ: spes unica Christus
Hic capiti frondes: laurea serta dabit.

X
η ζωη η θανατος
θ φ

Fiunt nunc candida nigra.
L.
Der Beer ist ghestochen:
1513.

Hunc tibi, lector, repræsentavi, uti impressus est, nequidem correctis nonnullis, qui ibi occurrunt, erroribus. ξων pro ζων, εγω pro ετει.

(a) *Prid. Non.* April.

(b) Octob.

(c) *Die* XVII. Decembris.

(d) *Mense* Novembri. Notandum est autem hos Authores hujus Editionis subjungi (quod ex ordine ciphrarum & signaturarum & ipso titulo liquet) commentariis PEROTTI *de Ling. Latin.* qui tamen (uti in calce legitur) quadriennio postea prodierunt scil. 1517. In hâc Editione, *Nonii* MARCELLI compendiis *tertia ferè pars addita est, non antè impressa, idque labore & diligentiâ* JUCUNDI Veronensis, *qui in* Galliâ NONIUM *cum antiquis contulit Exemplaribus. Additus præterea est longus Tractatus de generibus.*

(a) *Ad*

PETRI CRINITI libri de honestâ disciplinâ 25, de Poetis Latinis libri 5, & Poematum libri 2: *rursus ex ædibus* Ascensianis. (a) fol. . . . . Parif. 1513.

Varia PHIL. BEROALDI Opuscula: *in ædibus* Ascencianis. (b) 4.to . . . Parif. 1513.

ERASMI Adagiorum Chiliades tres, ac Centuriæ ferè totidem: *in ædibus* JOANNIS FROBENII Hammelburgensis. (c) fol. Basil. 1513.

ERASM. de copiâ verborum: *excudit* MATHIAS SCHURERIUS. (d) 4.to . Argentor. 1513.

JOAN. FRANC. MIRANDULÆ de expellendis Venere & Cupidine Carmen, Hymnus de divo LAURENTIO; BAPTIST. *Mantuani* Elegia in Amorem, in Venerem Heroicum, in Cupidinem Carmen LUCIANI:

JOAN-

(a) *Ad Natalem Dominicum.* Non igitur dubium est aliam præiisse Editionem; quod & declarat *Badii* ASCENSII præfatoria ad *Germanum* GANNAIUM *Caturicen.* Episcopum. *Redit ad te honesta* PETRI CRINITI *disciplina (ab largitate enim tua ejus imprimendæ facultas nobis facta est) tribus & nonaginta Poetis, togatis ferè, præclaris certè omnibus, & non paucioribus ejusdem Authoris comitata Poematis.* &c. *Vale ex Chalcographiâ nostrâ, ad Idus* Junias. M.D.VIII. Huic insuper Editioni *Badianæ* (ann. 1513.) adjiciuntur binæ Præfationes; prior *Petri* ipsius CRINITI ad BERNARDINUM CARAFFAM *Neapolitanum* Ponti. *Antiochenum* (quâ se & sua studia OLIVERIO CARAPHÆ Card. *Neapolitano* BERNARDINI illius patruo commendari cupit CRINITUS) *Florentiæ*, Nonis *Juniis*, M.D.IIII. data, posterior BENEDICTI Philologi *Florentini* ad *Scipionem* CARTEROMACHUM; quâ ei mittit CRINITI commentarios, quos imprimendos curaverat; eúmque rogat, ut ipsius labores formis excudat; eundémque laudat, quòd superioribus annis tanto omnium concursu & favore *Græcas* litteras *Venetiis* professus fuerit.

(b) *Ad Idus* Junias. BEROALDI varia Poemata & Epigrammata ab ASCENSIO in hâc editione elucidata sunt & disposita. Ex quibus illud est Hendecasyllabon in *Germaniæ* laudem.

O Germania *muneris repertrix,*
Quo nil utilius dedit vetustas,
Libros scribere quæ doces premendo &c.

In quos versus sic ASCENSIUS —— *Ob Artem chalcographam i. in ære scribendi, hoc est, artem imprimendi ab* Germanis *nuper repertam, quâ bonis studiis nihil commodius multis annis cœlitus concessum est: esset que multò utilior, nisi ob vim librorum aliqui minùs studerent; & nisi Impressorum plurimi partes suas negligenter deplerent, imprimentes indigna, aut digna invertentes & depravantes.*

(c) *Mense* Augusto.

(d) *Mense* Januar.

(a) *Anno*

JOANNES SCHOTTUS *pressit.* 4.to . Argentin. 1513.

JOANNIS *Saresberiensis Angli*, Episcopi *Carnotensis* Polycratic. de nugis Curialium & vestigiis Philosophorum libri 8. *imprimi curavit honestus Vir* CONSTANTINUS FRADIN. (a) 8.° . . . . 1513.

JOANNIS COCLÆI *Norici* Grammatices Latinæ quadrivium; cujus pars 1. Etymologia. 2. Diasynthetica. 3. Prosodia. 4. Orthographia: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis. (b) 4.to . . . . Tubingæ. 1513.

Biblia Latina per ALBERTUM CASTELLANUM. (c) fol. . . . Lugd. 1514.

Ead. cum brevib. Annot. *apud* MARESCHAL (d) 8.° . . . . . Lugd. 1514.

Ead. *apud* JOAN. FROBENIUM. (e) fol. Basil. 1514.

Ead. (f) 8°. . . . Paris. 1514.

Novum Testamentum *GRÆCE* & Latinè noviter impressum: *per ARNALDUM GULIELMUM DE BROCARIO.* (g) fol. COMPLUTI 1514.

CYRILLI Alexandrini THESAURUS continens 14. Libros. 12. contra *Arianos*, & *Eunomianos*; 2. contra *Macedonianos*, Latinè à GEORGIO TRAPEZUNTIO traductus: *impressus est anno Domini* 1513: *quartâ die* Aprilis *per* VUOLFGANGUM HOPYLIUM *industrium Artis Librorum excusoriæ Opificem*; *in cujus Officinâ hoc Opus* CYRILLI *cum nonnullis* aliis

(a) *Anno Domini* M.CCCCC. *&* XIII. *extrema manus apposita fuit eodem anno*, XVII. *Calendas* Maii.

(b) *Mense* Septemb.

(c,d,e,f,) LONG, *Biblioth. sacr.*

(g) *Ad laudem & gloriam Dei & Domini* JESU CHRISTI *hoc Sacro-sanctum Opus Novi Testamenti & Libri vitæ Græcis Latinisque characteribus noviter impressum atque studiosissimè emendatum felici fine absolutum est in hac præclarissimâ* Complutensi *Universitate de mandato & sumptibus reverendissimi in Christo Patris & illustrissimi Domini, fratris* XIMENII DE CISNEROS, *tituli Sanctæ* Albinæ *Cardinalis*, *Archiepiscopi* Toletani, *industriâ & solertia honorabilis*

aliis ejusdem Operibus. Venale habetur in vico Sancti Jacobi *apud Sanctum* Benedictum *ad Insigne Sancti* Georgii. (a) fol. . . . Parif. 1514.

ORIGEN. contra CELS. interprete CHRISTOPHORO PERSONÂ *Romano*: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (b) fol. Venet. 1514.

Ejusd. Periarchon feu de principiis; cum Apologiâ ORIGENIS per RUFFINUM: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (c) fol. Venet. 1514.

Pupilla oculi omnibus Sacerdotibus fummè neceffaria per JOHANNEM DE BURGO Cancellarium almæ Univerfitatis *Cantabrigienfis* & facræ Theologiæ Profefforem necnon Ecclefiæ de *Colingham* Rectorem compilata anno à Natali Dominico millefimo trecentefimo octuagefimo quinto: *impreffa per* JACOBUM POUCHIN, *impenfis honeftiffimi viri* FRANCISCI REGNAULT. (d) 4.to . . Parif. 1514.

NICOLAI DE CUSA Cardinal. S. PETRI ad vincula Opera Theologica & alia: *ex Officinâ* Afcenfianâ. (e) fol. . . . Parif. 1514.

Sermones Fratris GABRIELIS BARELETE Ordinis Fratrum Prædicatorum: *impenfis circumfpecti viri Archibibliopolæ JOANNIS RYNMAN* de Oringau *in Officinâ HENRICI GRAN, in Oppido imperiali* Ha-

lis viri Arnaldi Guilielmi DE BROCARIO *Artis impreſſoriæ magiſtri, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quarto, menſis* Januarii *die decimo.* De hâc Editione prius.

(a) In hujus Editionis titulo idem habetur Hieroglyphicum Schema, quod in DIONYSII *Hierarchiâ* per *Henricum* STEPHANUM (quem antea HOPYLII focium fuiffe annotavi) excufâ anno 1515. *Huic* CYRILLI *Operi* Judocus CLICHTOVEUS fuum *laborem impartitus eſt, ut caſtigatus Vuilhelmi* BRICONETI Epifcopi *Lodovenſis* ejúsque fratris DIONYSII Epifcopi *Tolonenſis*, qui exemplar ab Urbe *Româ* miferat, *patrocinio in lucem exiret.*

(b) *Menſe* Auguft.

(c) XVIII. *Martii.*

(d) *Anno milleſimo quingenteſimo* XIIII. XII *verò menſis* Maii.

(e) *Octavâ Aſſumptionis ſemper ſanctæ ſempérque Virginis* CHRISTI *Deique matris* MARIÆ, *quâ patrocinante apud Filium portum ſalutis ſperamus & veniæ.*

(a) *Menſe*

Hagenau *civis impress.* (a) 4.to . . Hagen. 1514.

Galeni Opera, N. Leoniceno interprete; de differentiis morborum libri duo; de inæquali intemperaturâ liber unus; de arte curativâ ad Glauconem libri duo; de Crisibus libri tres: *impress.* Parisiis, *sed nusquam antea per* Henricum Stephanum, *è regione Scholæ Decretorum commorantem.* (b) 4.to Paris. 1514.

(c) Alexandri Benedicti physici Anatomice, sive Historia corporis humani; ejusdem collectiones medicinales seu Aforismi: *per* Henricum Stephanum *artis formulariæ industrium opificem ex opposito Scholæ Decretorum habitantem.* (d) 4.to . . Paris. 1514.

Decem libri Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum ex traductione Argyropili, Fabri commentario elucidati & singulorum capitum argumentis prænotati; deci-

(a) *Mense* Maio.

(b) *Anno Domini omnium conservatoris millesimo quingentesimo quarto decimo, penultimâ die* Novembris.

(c) Hujus Epistola ad Maximilianum Cæs. Aug. dedicatoria data est *Venetiis.* M.IIID. *Calendis* Aug.

Initio proponitur Carmen non inficetum, quod hìc subjicere non pigebit.

Quinti Hæmiliani Cimbriaci *Poëtæ hendecasyllabon Epos in Anatomicen* Alexandri Benedicti Veronensis *ad Lectorem.*

Quorsum sidereos globos nitentes,
Aut tractus pelagi remotiores
Scrutari juvat, exterámque Thulem,
Si qua sunt propiùs suâque sponte
Occurrunt meditullio reposta,
Ac sic obvia negligis tueri?
Audi, quid tripodes sacri loquuntur,
Ne erres, Ortygos *aure de vaporâ;*
Te ipsum noscito. Non jubent subire,
Quà mundi celeres rotantur orbes.
Fac sic, & sapies decem Cleanthas.
Ergo ut te pariter queas videre,
Et tanquam in speculo reciprocanti,
Interna omnia membra visceratim,
Pæanti *legito resectiones,*
Scitas (Jupiter) *& bene expolitas.*
Quas si legeris, & videbis intus,
Quæ natura oculis negat patere,
Isthuc transpicere, & tueri ad unguem,
Plus est, quàm æthereas plagas subire,
Metirique animo domos Deorum.

(d) *Anno Domini Omnium Authoris & Conservatoris millesimo quingentesimo quarto decimo, pridie Nonas* Januarias.

Inepta fortè non fuerit hæc observatio, quòd non solus *Henricus* Stephanus sed alii etiam plurimi Typographi solerent in anni indigitatione nonnihil adjicere, quod ad Libri impressi institutum spectare videretur. E. G. *Domini omnium Authoris & Conservatoris* in hôc & præcedente Libro, qui ad Medicinam & Anatomiam spectant. Vide *Astronomic* Fabr. 1503. *Epitom. in Arithmetic.* Boet. 1510. *Text. de Sphær.* 1511: &c.

(a) *Prid.*

decimi & ultimi interprete ARGYROPYLO & adjuncto FABRI commentario: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) 8.° . . Parif. 1514.

Arithmetica decem libris; Musica quatuor libris demonstrata; Epitome JACOBI FABRI in duos libros Arithmeticos divi SEVERINI BOETII; Rhythmimachiæ ludus, qui & pugna numerorum appellatur: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. . Parif. 1514.

CHARLES BOVILLE; l'Art & Science de Geometrie, avec les figures sur chacune reigle, par lesquelles on peut facilement comprendre ladite Science: *par* HENRI ESTIENNE. (c) 4.to . . . Paris. 1514.

PLUTARCH. Latinè. (d) fol. . Parif. 1514.

CENSORIN. de Natali; CEBETIS *Thebani* Tabula, Latinè interprete LUDOVICO ODAXIO *Patavino*; PLUTARCHI Opuscula (e) quædam Latinè: *in ædibus* Ascensianis. (f) fol. . . . . Parif. 1514.

Enchi-

(a) *Prid. Cal.* Nov.

(b) ALMELOOV. *de Vit.* STEPHAN. Et *Ludovic.* JACOB. *de claris Scriptorib.* Cabilon. p. 17. G. GONTERIUS Cabilonensis Burgundus *scripsit carmina in laudem Epitomes* FABRI *in duos libros Arithmet.* BOETII *edita* Parisiis *typis* Henrici STEPHANI 1514. *in fol. Quæ ibidem leguntur; Inc.*

Tempore jam multo doctæ latuere sorores,
Quas retinet comites flava Minerva *suas.*

(c) DRAUD. *Biblioth. Exotic.* inter libros Gallicos Mathematicos.

(d) CHEVILLER. p. 252.] „ Voicì „ comme *Josse* BADE parle de *Hierome* „ ALEANDRE dans l'Epitre dedicatoire „ du PLUTARQUE Latin, qu'il lui dédia „ l'année 1514. *tu magni nominis & magnæ* „ *dignationis & cujuslibet professionis viros* „ *innumero numero ad subsellia tua*, Orphea „ *quâdam*, *&* Amphionica *felicitate &* „ *gloriâ devocâsti*; *totámque ferè quamvis* „ *populosissimam* Parisinam *Academiam ex* „ *tuo narrantis ore suspensam detinuisti.*

(e) Amatoriæ narrationes, interprete POLITIANO; Politica, NICOLAO *Saguntino*; de virtute morali, & præcepta Connubialia, *Carolo* VALGULIO *Brixiano*; de liberis educandis, tranquillitate animi, fortunâ *Romanorum* & *Alexandri*, Parallela, BUDÆO; de virtutibus mulierum, *Alamano* RANUTIO; Apophthegmata, *Raphaele* REGIO; an Brutis ratio insit, *Joanne* * REGIO; de placitis Philosophorum; Musica, *Carolo* VALGULIO; problemata, PETRO *Lucensi*.

(f) *Ad* VI. *Calend.* Martias.

(a) *Mens.*

* *Cujus Epistola præfixa data est ann.* M. CCCC. LXXXVIII.

Enchirid. SEXTI Philosophi *Pythagorici*, & PYTHAGORÆ verb. aur. Latinè: *Excus. in Officinâ GRUNENBERGI apud* Augustinianos. (a) 4.to . . . . . Wittenburgi. 1514.

Algorithmus projectilium de integris, diligenti operâ per JOANNEM CUSANUM collectus: *per HIERONYMUM VIETOREM & JOANNEM SINGRENIUM*: (b) 4.to . . . . . Viennæ. 1514.

Authores de re Rusticâ: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri*: 8°. . . . Venet. 1514.

Pliniani Indicis per JOANNEM CAMERTEM editi pars prima & secunda: *per* HIERONYMUM VIETOREM JOANNEMque SINGRENIUM *artis socios*, *sumptibus LEONARDI & LUCÆ ALANTSEÆ fratrum ac civium* Viennensium. (c) 4.to . Viennæ Pannoniæ. 1514.

VALER. MAXIMUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.° . . Venet. 1514.

Les Grands Croniques de *France* en trois Volumes: *imprimés pour* GUILLAUME EUSTACE. fol. . . . . . . Paris. 1514.

ANTONII Monachi *Benedictini* de gestis *Francorum* libri quinque: *impressi operâ* Ascensianâ. (e) fol. . . . . . Paris. 1514.

DANORUM Regum Heroúmque *HISTORIÆ* stylo eleganti à *SAXONE* Grammatico natione *Sialandico* necnon *Roskildensis* Ecclesiæ Præposito, abhinc supra trecentos annos conscriptæ, & nunc primùm literariâ serie illustratæ tersissiméque impressæ: *accuratâ diligentiâ impressit* JODOCUS BADIUS ASCENSIUS. (f) fol. in inclytâ Academiâ Parisior. 1514.

Iso-

(a) *Mens.* Novemb.
(b) XI. *Julii.*
(c) *Calendis* Septembribus.

(d) *Mense* Octobri.
(e) *Ad Idus* Augusti.
(f) *Idibus* Martiis. Huic Editioni præmit-

Isocrat. ad. Nicoc. Martino Philetico Interprete; Quintii Hæmiliani Epicedion in Frideric. III. Aloisii Marliani Epistola de calamitosâ Philippi Regis in *Hispaniam* navigatione; Joachimi Vadiani *Helvetii* Carmen de Laudib. Frederic. III. patris & filii

mittuntur Editoris & Typographi Epistolæ, ex quibus hæc, quæ sequuntur. Christiernus Petri *liberalium artium magister metropolitanæ* Lundeñ. *Ecclesiæ Canonicus Reverendo in* Christo *patri Domino* Lagoni Wrne *Dei gratiâ* Roshildeñ. *Episcopo Salutem.* —— Parrhisiis *agens bonisque litteris operam navans proprio impendio tabellarium bis misi, qui* [Saxonis Historiæ] *exemplum fidele quantivis emptum ad me referret. Quâ viâ cùm nihil proficerem, ipse illius ergo patriam repetii, Bibliothecas omnes visi, & revolvi: nec tamen* Saxonem *blattis, tineis, situ & pulvere obsitum eruere potui: tam obstinato animo ejus possessores eum occluserant. Unus omnium* Andreas Christierni *natione* Jutus, *professione* Carmelita, *& provinciæ* Daniæ *Ordinis Virginis* Mariæ *de* Carmelo *Prior, cùm nullo ære redimendum videret Exemplar, se id manibus suis transcripturum obtulit: habui tamen tantæ dignitatis rationem, nec conditionem accepi, sperans faciliorem alicunde tandem emersuram.* Birgerus *ergo Archiep.* Lūdeñ. Sueciæ *Primas & Apostolicæ Sedis Legatus exemplar pio tandem repperit compendio, quod fidei meæ transcribendum imprimendúmque commisit. Deerat itaque sola authoritas tanti Operis divulgandi, quam liberalissimè mihi impertivit* Christiernus *Dei providentiâ* Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Sclavorum Gottorúm*que Rex, id solum imperans, ut à docto peritóque Chalcographo excuderetur: præsertim id affirmantibus* Erico Walkendorff *Archiep.* Nidrosieñ. *& Apostolicæ Sedis Legato, necnon regio Cancellario* Avone Bille *Ecclesiarum* Lūdeñ. *&* Vibergeñ. *præposito. Mandatis itaque regiis sapientiæ que tuæ adhortationibus obtemperans* Saxonis *imprimendi munus commisi excellentissimo viro magistro* Jodoco Badio Ascensio *litterarum bonarum apud* Parrhisios *Interpreti Chacographóque peritissimo: qui, quale nunc vides, Opus tuo nomini felicissimo præscriptum emisit, Regum omnium Catalogo & totius Historiæ Indice litterario illustratum.* &c. *Ex* Parrhisiorum *Academiâ clarissimâ.* XIIII. Martii 1514.

Jodocus Badius Ascensius Lagoni Hurno Roskildeñ. *Ecclesiæ Antistiti S.*

—— *Opt. Max. Dei providentiâ contigisse reor Historiam à* Saxone *Grammatico abhinc annos supra trecentos conscriptam iis diebus in lucem chalcographâ arte prodiisse* &c. *Non pauca in* Parrhisiorum *Academiâ* è Daniâ *conspicimus ingenia, quorum bona pars est* Christiernus Petri Lundeñ. *Ecclesiæ Canonicus, mihi longâ consuetudine & amicitiâ charissimus: cujus præcipuâ curâ hoc Opus tuo nomini nuncupatum emittimus; illud lectores ignotos præmonentes,* Saxonis *istius vocabulum non patrium esse nomen (in* Sialandia *enim, pars* Daniæ, *non in* Saxoniâ *fuit ortus) & Grammatici titulum professionis quidem esse, sed neque leve neque contemptibile præconium. Enimvero, authore* Suetonio, *Grammaticus est, qui diligenter, acutè scientérque nôrit aut dicere aut scribere Quo nomine* Cornelius Nepos *appellandos censuit Poëtarum Oratorúmque Interpretes; Censores & Judices Scriptorum omnium, Criticos ob id vocatos; sic ut non versus modò (ita enim* Quintilianus *ait) sed libros etiam, qui falsò viderentur inscripti, tanquam subdititios è familiâ submoverent.* &c. *Vale, è Chalcographiâ nostra apud* Parrhisios, *ad Idus* Martias. M. D. XIIII. *juxta* Romanæ *supputationem Curiæ.*

(a) *Idi-*

filii MAXIMILIANI; JACOBI WIMPHELINGII expurgatio contra detractores: LEONARDUS *& frater ejus* LUCAS ALANTSEE, *Cives & Bibliopolæ* Viennenses, *Cæsarisque & rerum Cæsarearum studiosissimi, hos Augustales libellos prodire voluerunt in lucem, expensis suis, imprimentibus eos & typis effigiantibus* HIERONYMO VIETORE *&* JOANNE SINGRENIO *Chalcographis Sociis summâ vigilantiâ ob optimorum Principum juvandam pro virili æternitatem.* (a) 4.to . . . . Viennæ Austriæ. 1514.

QUINTILIANI Institutiones *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri:* (b) 8.° Venet. 1514.

Rhetorica GEORG. VALLÆ: *arte* SIMONIS DE LUERE, *sumptibus LAURENTII ORII* DE PORTESIO: (c) 4.to . . Venet. 1514.

SEBASTIANI WINDERI Oratio ad MARIAM Archiduciss. *Austriæ: per* HIERONYMUM VIETOREM *&* JOANNEM SINGRENIUM: 4.to . . . . Vienn. 1514.

Epistolæ à REUCHLINO & ad REUCHLINUM: *per* THOMAM ANSHELMUM Badensem. (d) 4.to . . . . . Tubing. 1514.

MARINEI Epistolæ: *Editæ per* ARNALDUM GUILELMUM BROCARIUM: (e) fol. . . . . . . VALLISOLETI. 1514.

PAULI VENETI Sophismata: *impressa per* JOHANNEM BARBIER *expensis* FRANCISCI REGNAULT. (f) fol. . . Paris. 1514.

Ordinacões &c. novamente corrigido na segunda ẽpressam; typis Gothicis: *impress. per*

JOH.

(a) *Idibus* Februarii: *Imp.* MAXILIANO *P. F. Augusto.*

(b) *Mense* August. *cum* ALDI *Epistolâ ad* Joan. Bapt. RHAMUSIUM.

(c) *April.*

(d) *Mense* Martio.

(e) *Bibliothec. Sicul.* Tom. I. pag. 67.

(f) *Quingentesimo quarto decimo supra millesimum. Octavo Cal.* Maias.

(2) *Men-*

JOH. PEDRO BONHOMINI: fol. LISBON. 1514.

ATHENÆI DEIPNOSOPHISTÆ Græcè: *apud* ALDUM & ANDREAM *socerum.* (a) fol. . . . . . Venet. 1514.

PLAUT. *apud* PHILIP. JUNTAM. (b) 8. . . . . . Florent. 1514.

LUCRETIUS cum JOAN. BAPT. PII commentariis, Codice *Lucretiano* diligenter emendato, nodis omnibus & difficultatibus apertis: *in Chalcographiâ* Ascensianâ. (c) fol. Paris. 1514.

HORATII Opera cum comment. MANCINELL. ACRON. PORPHYR. & LANDINI: *per* AUGUSTINUM DE ZANNIS *de Portesio*: (d) fol. . . . Venet. 1514.

LUCANI Pharsalia diligentissimè per G. VERSELLANUM recognita; cum commentariis Jo. SULPITII, PHIL. BEROALDI, & Jo. BAD. ASCENSII; cúmque adnotatis ab

(a) *Mense* Augusto.

(b) *August.*

(c) *Ad* IIII. *Idus* Augusti. *Venundatur ab* ASCENSIO *&* Joanne PARVO. *Obiter ex diversis Auctoribus tum Græcis tum Latinis multa leges enucleata, quæ superior ætas aut tacuit aut ignoravit. Pellege, lætaberis. Additus est Index litterarius. Quæ sequuntur ejusdem* PII *Retractationes* (scil; in suos ad PLAUTUM Commentarios & Opuscula) *datâ operâ seorsim impressimus, ut cuilibet lucubrationum dicti* PII *apponi possint; quas enim ad hunc Codicem corrigendum apposuerat, notulas suis locis tersimus. Textum autem qualem* PIUS *ipse imprimendum curavit, reposuimus, ne frustra te corrigere monuerit, neve in omnibus parendum putâris. Lector, boni consule, ac vale.*

Hanc Editionem *Lutetiæ primùm* Ascensianis *typis prodeuntem* Nicolaus BERALDUS *Francisco* DELOINO Regio Consiliario inscripsit. DELOINUM his Versibus affatur BADIUS:

Quandoquidem priscas recolis, Francisce, *Camœnas,*
Moribus & priscis integer invigilas;
Naturæque sagax calles arcana; Beraldum
Hæc tibi sacrantem dogmata laudo meum.
Is siquidem totus cùm sit formatus ad unguem,
Cognovit stomacho fercula grata tuo.
Novit Lucretî *te dia poemata amare,*
Quòd vetera & priscis condita carminibus.
Novit ab erratis te illius rite cavere,
Et fidei & sophiæ sensa tenere bona.
Novit ab iis suaveis te carpere fontibus haustus,
Unde Maro *plenis proluit ora labris.*
Novit ad hoc Badium *jampridem quærere quicquam,*
Quod dignum auspicio censeat esse tuo.
Quando igitur novit bonus ille hæc cuncta, Beraldum
Hæc tibi sacrantem dogmata laudo meum.

(d) XV. *Mensis* Octobris.

(a) In

ab ANTON. SABELLICO, JACOBO *Bononiensi*, BAPT. PIO, & quibusdam aliis: *vaenundantur ab ipso* ASCENSIO *&* JOANNE PARVO. (a) fol. . . . . . Paris. 1514.

JUVENAL. cum comment. JOAN. BRITANNICI, ANGELI POLITIANI, PHILIPPI BEROALDI, & JOAN. BAPT. EGNATII: *per* JOANNEM ANGELUM SCINZENZELER. fol. . . . Mediolan. 1514.

SENECÆ Tragœdiæ pristinæ integritati restitutæ per exactissimi judicii viros (post AVANTIUM & PHILOLOGUM) ERASMUM, GERARDUM VERCELLANUM, ÆGIDIUM MASERIUM, cum metrorum præcipuè tragicorum ratione ad calcem Operis positâ; explanatæ diligentissimè tribus commentariis, G. BERNARDIN. MARMIT. *Parmens.* & DANIEL. GAIETAN. *Cremonens.* & JOD. BAD. *Ascens.* *operâ*, *impensis & industriâ* Ascensianâ. (b) fol. . . . Paris. 1514.

Priapeia & Catalecta: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri*: 8.° . . . Venet. 1514.

PONTANI Poemata: *ex Officinâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ Florentini *sumptibus suis*. (c) 8.° . . . . . . Florent. 1514.

Enchi-

(a) *In vigliâ triumphalis Ascensionis* CHRISTI *Domini*. Huic Editioni BADIUS præfixit duas Epistolas; quarum altera ad *Ludovicum* PINELLUM *Meldensem* Episcop. data *ad Kalendas* Junias M.D.XIIII. *Curavit* (ait) OLIVERIUS *ab* Lugduno *familiare nomen sortitus*, *Commentarios* Phil. BEROALDI *in* LUCANI Pharsaliam *intrà pomœria* Parisiana, *cùm hìc literas bonas profiteretur*, *editos*, *&* *tuâ accuratâ diligentiâ ab interitu redemptos & conservatos cum cæteris à nobis imprimendos* &c. *Quocirca sines hæc juvenilia studii monumenta sub nominis tui auspicio faustissimo studiosæ juventutis præsertim regalis* Navarrorum *Collegii manu versari*. &c. *Vale*, *ex Chalcographiâ nostrâ*. Altera Epistola ad *Augustinum* SERAPTUM Presbyterum data *ex Chalcographiâ nostrâ ad decimum Kalendas* Januarias *anni millesimi quingentesimi sexti*, quo prior LUCANI Editio *Ascensiana* cum Comment. SULPIT. & BAD. prodiit, hìc recuditur.

(b) *Nonis* Decemb. Huic Editioni præmittitur *Jod.* BADII ad *Joannem* LANDANUM *Landæ Bougoniique* in Diœcesi *Nannetensi* Domino Epistola data *ad Nonas* Decembres. M.D.XIIII.

(c) *Mense* Junio. LEONE X. *Pont. Max. Christianam Rempubli. moderante*.

(a) GES-

Enchiridium poeticum, quod continet Epitheta substantivorum, cum eorum hemistichiis, carminum clausulis, periphrasibúsque VIRGILII ac aliorum Poëtarum: JOANNES SCHOTTUS *excudit.* (a) 4.to .	Argent.	1514.
JOANNES ALTENSTEIG *Mindelheimensis* Vocabularius vocum, quæ in Operibus Grammaticis plurimorum continentur: *apud* ADAM PETRI: (b) 4.to	Basil.	1514.
HESYCHIUS Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri*: (c) fol. .	Venet.	1514.
SUIDAS Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (d) fol. . . .	Venet.	1514.
PETRI DE PONTE CECI *Brugensis* prima & secunda Grammaticæ Artis Isagoge ad FELICEM DE PONTE suum primogenitum: *impressa curâ & sumptibus* DIONYSII ROSCII *Bibliopolæ commorantis in vico S.* Jacobi *sub Intersignio divi* Martini, *ubi & venum prostat; prelari verò pumice* NICOLAI DE PRATIS *in eâdem Universitate pervigilantis Bibliographi rursum prodiit.* (e) 4.to	Paris.	1514.

Grammatica Latina GEORGII VALLÆ *Placentini*: *arte* SIMONIS DE LUERE,

sump-

(a) GESNER. *Pandect.* p. 60.] „Chartis 25. sinè nomine Authoris.

(b) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(c) *Mense* Augusto. ALDI PII MANUTII *ad* JOANNEM JACOBUM BARDELLONUM *Præfatio. Si cæteri studiosi, nobilitatis* Mantuanæ *decus* Bardellone, *suâ sponte ac gratìs, ut ipse facis, juvarent me edendis publicandísque bonis libris, qui tanquam κατὰ παλιγγενεσίαν reviviscant meâ curâ ac laboribus, brevì quàm plurimi, qui desiderantur, exirent in publicum, ut de* HESYCHIO *factum est, quem cùm penès te tantùm esse duceres, & verè fortasse (nemo enim est, quod sciam, qui extare alium audiverit) eum ad me misisti* &c. *tui omnes quàm simillimos fore cupiens, (es enim & Latinè & Græcè doctissimus, mathematicarúmque disciplinarum longè peritissimus) Bibliothecam tuam plenam optimorum librorum omnibus benignus impertis.* &c. *Hunc librum* MUSURUS *compater utriusque nostrûm* ——— *diligenter recognovit, fecitque πατρὸς ἀρείω quàm plurima enim in eo loca emendata sunt.*

(d) *Mense* Febr. M.V.XIIII.

(e) *Nonis* Septembribus.

(a) *Mens.*

sumptibus Laurentii Orii *de Portesio*: (a) 4.to	Venet.	1514.
Bud. *DE ASSE*: *in Chalcographiâ* Ascensianâ. (b) fol. . . .	Parif.	1514.
Ludovici Bigi Pictorii *Ferrariensis* in cœlestes proceres Hymnorum Epitaphiorúmque liber; ejusdem Epigrammatum libelli duo: Joannes Maciochus Bondenus *imprimebat*. (c) 4.to . . .	Ferrar.	1514.
Biblia Latina cum Concordantiis ejusdem & Juris Canonici per Joannem de Gradibus: *typis* Jacobi Sacon. (d) fol. & 8.°	Lugdun.	1515.
Psalterium quincuplex Fabri studio Petri de Pratis editum: *typis* Petri Olivier. (e) fol. . .	Cadomi.	1515.
Evangelia quatuor & Apocalypsis Latinè: *apud* Joannem Petit. (f) 12.° .	Parif.	1515.
Psalterium ex Hebræo diligentissimè ad verbum ferè translatum, fratre Felice *Pratensi* Ordin. Heremit. S. Augustini interprete, per summum Pontificem Leonem X. approbatum, adjectis notationibus: *in ædibus* Petri Liechtenstein Coloniensis *Impressoris*, *impensis ac sumptibus* Danielis Bombergi Antverpiensis. (g) 4.to	Venet.	1515.
Pentateuch. cum quinque *Meghilloth*. (h)	. .	1515.
Psalmi, Proverbia, Job & Daniel	.	Hebr.

(a) *Mens.* Mart.
(b) *Ad Idus* Martias.
(c) IIII. K L. *Junii*.
(d,e,f,) Long, *Biblioth. Sacr.*
(g) *Die* v. Septemb. Leonardo Lauredano Venetiarum *Principe*. Long, *Biblioth.Sacr.*] „ Opus xv. dierum, ut notant versus initio Voluminis „ præfixi:

Omnia testificor Felicis *acumine nostri*
Non plus ter quinâ facta Latina die.

(h) Long, *Biblioth. Sacr.* ex *Melch.* Adam. in Vitâ *Conradi* Pellicani.

(a) Long,

Hebr. cum comment RASI (a) fol. THESSALONIC. 1515.

Epiſtolæ S. PAULI cum comment. JACOB. FABRI *Stapulenſis*: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. . . . Pariſ. 1515.

Eccleſiaſtici liber in Latinos elegos à JO. LORICHIO HADAMARIO *verſus*. (c) fol. . . . . Ingolſtad. 1515.

Theologia vivificans, cibus ſolidus; D. DIONYSII *Areopagitæ* Cœleſtis Hierarchia, Eccleſiaſtica Hierarchia, Divina nomina, myſtica Theologia, undecim Epiſtolæ, interprete AMBROSIO Monacho *Camaldulenſi*, cum ſcholiis FABRI; & CLICHTOVEI ad litteram commentario; IGNATII undecim Epiſtolæ; POLYCARPI Epiſtola una; Latine; hæc ſecundaria & caſtigatiſſima ex Officinâ æmiſſro: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis formulariæ peritum & ſedulum Opificem è regione Scholæ Decretorum habitantem*: (d) fol. . . . . Pariſ. 1515.

BA-

(a) LONG, *Bibliothec. Sacr.*

(b) Bibliothec. *Tellerian.* At R. P. LE LONG in *Biblioth. Sacr.* p. 659. *Epiſtolarum* PAULI *duplex verſio Latina*, *una* FABRI *ex Græco*, *altera vulgata cum comment. ejuſdem* FABRI Stapulenſis, *in folio*. Pariſiis. 1512. 1515. Nullo addito Typographi nomine. Reverendus tamen vir Joannes BATTELY S. T. P. Archidiaconus (dum in vivis erat) *Cantuarienſis*, pietate, multiſque in Eccleſiam *Anglicanam* officiis, magnâque litterarum bonarum fruge (quod ex *Rutupinis* Antiquitatibus, Opere * poſthumo, adeò Latino, ut ævum *Auguſteum* non dedecuerit, conſtat) notiſſimus per litteras *Cantuariæ* anno 1708. *Jul.* 5. datas mihi indicavit ſe in ſuâ habere Bibliothecâ (inter alios ab *Henr.* STEPHANO excuſos & in ALMELOOVENII Catalogo omiſſos) JAC. FABRI Stapulenſis *in Epiſtolas. fol.* 1515.

(c) FABRIC. *Biblioth. Græc*, lib. 3. pag. 731.

(d) *Die menſis* Aprilis *decimâ quartâ*. In primâ Libri paginâ hæc etiam leguntur impreſſa: *Infinitus theſaurus aut perditus aut abſconditus*: DIONYSII *Divini Hymni, de intellectualibus & ſenſibilibus*, *Theologicæ informationes*, *de animâ*, *ſignificativa Theologia*, *legalis hierarchia*, *Angelicæ proprietates & ordines*; *de Juſto Divinóque judicio*: *inſuper adduntur*, *de hæreſibus*, *de fide Catholicâ*, *de contemptu mundi*, *non habita. Cum puritate*, *religione*, *pietate*, *devotione*, *humilitate*, *reverentiâ*, *attentione*, *& quæque alia ſacra ſcripta tractentur*, *legantur*, *ſerventur*, *ad* JHESU *paternæ lucis*, *talium munerum & authoris & largitoris honorem.* Hanc editionem *Guillelmo* BRICONNETO Episcopo *Lodovenſi* dedicat CLICHTOVEUS, qui in Epiſtolâ, ——— *Cùm variæ* (ait) *ſint Operum beati* DIONYSII tra-

* Edit. OXON 1711. 8.

Basil. Magn. liber de exercitatione Grammaticâ Græcè. (a) 8.°	Florent.	1515.
Basilii Magni Opera per Raphaelem Volaterranum nuper in Latinum conversa : *apud* Jacobum Mazochium Rom. *Acad. Bibliopol.* (b) fol. . .	Romæ.	1515.
Ejusd. Hexameron per Joan. Argyropylum è Græco in Latinum conversum: *apud* Jacob. Mazochium. (c) .	Romæ.	1515.
Athanas. in lib. Psalmor. à Joanne Reuchlin. nuper integre translatus : *apud* Thomam Anshelmum: (d) 4.to	Tubingæ.	1515.
Lactantius: *in ædibus* Aldi & Andreæ *soceri.* 8.° . . .	Venet.	1515.
Officium Diurnum Sanctimonalium juxta usum Ordinis *Fontis Ebraldi* elimatum : *apud* Henricum Stephanum. (e) 4.to	Parif.	1515.
Sermones fratris Gabrielis Barelete Ordin. Prædicat. (f) 4.to . . .	Argent.	1515.
Opera del reverendo padre fratre *Cherubino* da Spoliti de la Vita spirituale bellissima: *per HIERONIMO DE BENEDICTI Cittadino* Bolognese. (g) fol. . . .	Bologn.	1515.

AY-

traductiones; eam præsertim, quæ Ambrosii *est Monachi* Camaldulensis, *delegi nostro efflagitato Commentario declarandam : quòd cæteris emunctior sit & tersior ; quum &* Faber Stapulensis *olim præceptor noster diligenti recognitione & scholiis suis reddidit illustriorem.* &c. *ex* Parisiis *anno* 1514. Et *Jacob.* Faber ad pios Lectores; —— *Non adjeci* (inquit) *Scholia* Maximi, *quòd huic translationi minùs michi visa sunt accommodata: & illa, quæ sunt* Ambrosii *marginalia, meo instituto non satìs sufficiebant : quæ siquis affectantiùs volet, à* Camaldulensibus *facilè requirat. Et id insuper minimè lectores latere cupimus, oportuisse plerumque* Ambrosii *sententiam erigere, ubi Codex inemendatus, aut fortè interpres humano more lapsus divinissimi patris intelligentiam non fuerat assecutus. Ad quod commodiùs faciendum, honestissimi religiosi sacrarum ædium secundo à* Dionysianâ Parisio *milliario vetusta Originalia michi multâ humanitate communicârunt* &c.

(a) Gesner. *Biblioth.*
(b) xv. *Septemb.*
(c) xii. *Decemb.*
(d) *Prid. Id.* Sext.
(e) Biblioth. *Tellerian.*
(f) Bibliothec. *Wittian.*
(g) *Nono* Martii.

(a) Pri-

AYMARI RIVALLI Allobrogis Jurisconsulti ac Oratoris libri de *HISTORIA JURIS* Civilis & Pontificii : *venundantur in Bibliotheca LUDOVICI OLIVELLI Bibliopolæ Universitatis* Valeñ *jurati.* (a) 8.° Valentiæ. 1515.

ANDR. ALCIATI *Mediolanensis* in tres posteriores Codicis JUSTINIANI annotationes : JOANNES SCHOTTUS *pressit.* (b) fol. . . . . . . Argentin. 1515.

Metaphysica ARISTOTELIS BESARIONE Cardinale interprete cum Commentariis ARGYROPILI *Byzantii* ; item THEOPHRASTI metaphysicorum liber unus ; item metaphysica introductio quatuor Dialogorum libris elucidata Authore JAC. FABR. *Stapulensi* : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (c) fol. . . . . . . Paris. 1515.

SENECÆ Philosophi Opera, curâ ERASMI: *apud* JOAN. FROBENIUM. fol. Basil. 1515.

Textus Sphæræ JOHANNIS DE SACRO BOSCO cum additionibus PETRI TIRUELLI: *impensis* JOHANNIS PETIT *commorante*

(emen-

(a) Privilegium FRANCISCI Regis in biennium indultum est 8. *Aug.* 1515. Opus ab *Aymaro* RIVALLIO *Delphinensi* inscribitur *Antonio* DE PRATO *Galliarum* Cancellario. Ad calcem hoc legitur Epigramma :

In laudem LUDOVICI OLIVELLI, *cujus & curâ & are excussus liber est* : FELIX BONRIACI *Scholaris* VALENTINUS S. V.

Laudibus immodicis quondam celebrate, diuque
Docte Tryphon *cantu cognite* Pierio ;
Cujus ope in lucem prodibant scripta virorum,
Nonnisi correcta, & nonnisi culta prius ;
Cede, precor : priscóque absit reverentia sæclo ;
Scripta damus curâ si meliore typo.
Te meus ingenio tantùm Ludovicus *& arte*
Antistat, quantùm sæcula nostra tuis.

Licèt noster Ludovicus OLIVELLUS *summopere curaverit, ut hoc præclarum Opus correctè imprimeretur, nihilominus collatione factâ cum exemplari quosdam errores invenimus : quos, ne lector decipiatur, pro parte hìc annotavi* &c.

Libri initio apponitur, Insignis typographici loco, Regis Icon cum hôc lemmate, SPES ALIT AGRICOLAS & LVDOVICVS OLIVELLI.

(b) 28. *Augusti.*

(c) Bibliothec. *Cordesian.*

(a) In

(emenda *commorantis*) *in vico divi* Jacobi *ad interſignium* Lilii aurei. (a) fol. . Pariſ. 1515.

Authores de re Ruſticâ: *apud* PHIL. JUNTAM. (b) 4.to . . . Florent. 1515.

ANNII *Viterbienſis* Antiquitatum Volumina XVII. *venundantur ab* JOANNE PARVO & JODOCO BADIO: *impreſſæ rurſus operâ* Aſcenſianâ. (c) fol. . . . Pariſ. 1515.

Trithemiarum Hiſtoriarum Breviarium: *per* JOANNEM SCHOEFFER. (d) fol. Mogunt. 1515.

CORNEL. TACITI *LIBRI QUINQUE* noviter in *Germaniâ* inventi, atque cum reliquis ejus Operibus, quæ priùs *Romæ* inveniebantur, editi; *impreſſ. per STEPHANUM GUILLERETI de Lotharingiâ* Tulleñ. *Dioc.* (e) fol. . . . Romæ. 1515.

PAUL. WARNEFRIDI libri 6. de geſtis *Longobardorum*, & JORNANDIS liber de rebus *Geticis*: *apud JOANNEM MILLER.* (f) fol. . . . . . . Aug. Vind. 1515.

Itinerarium D. MATHÆI S. Angeli Cardinalis à RICARDO BARTHOLINO editum: HIERONYMUS VIETOR *impreſſit impenſis JOANNIS VUIDEMAN* Auguſteñ. (g) 4.to . . . Viennæ. 1515.

Ru-

(a) *In menſe* Auguſti.

(b) *Menſe* Julio *Anno* D. XV. *ſupra mille.* Philippus JUNTA Francisco VIETORIO *viro clariſſimo S.* —— *Mirabitur fortaſſe quiſquam, quòd ego, qui annos abhinc circiter* * *decem libris novâ impreſſione cudendis operam totam impenderim, nec ex eis aliquem ſub cujuſpiam nomine ediderim, modò hos de Agricolatione Authores tuo potiſſimùm nomini dicârim.* —— *Ubi quantum curæ ac laboris, ne una quidem macula ineſſet, impenderimus, cùm ex novis typis, tum ex aliorum exemplarium mendis facile erit dignoſcere. Accedit præterea* Nicolai ANGELII Buccineñ *tui quondam præceptoris accuratiſſima caſtigatio* &c.

(c) *Ad* x. *Kalendas* Octob.

(d) *In vigiliâ* Margarethæ *virginis.*

(e) *Kal.* Mart. LEONIS X. *Pont. Max. anno ſecundo.* Hoc Opus dedicat *Philippus* BEROALDUS *junior Academiæ* Romanæ *præpoſitus* LEONI X. *Pont. Max.*

(f) FABRIC. *Biblioth. Latin.* p. 661.

(g) *Idib.* Septemb.

(a) *Nono*

* Videtur innuere annum 1505. quo ſcilicet libris novâ impreſſione cudendis operam impendere cœperit.

RUDOLPHI AGRICOLÆ junioris *Rheti* ad JOACHIMUM VADIANUM Epistola de locorum nonnullorum obscuritate cum JOACH. VADIANI Epistolâ responsoriâ. (a) 4.to . . . . 1515.

The Chronycle of *England* with the fruyte of tymes: *newly emprynted by me JULIAN NOTARY dwellyng in* Powlis *church yard besyde the west dore by Lordes Palyese.* (b) fol. Lond. 1515.

LUCIAN. de ratione conscriben. Historiæ, BILIBALDO PIRKHEYMERO interprete: *apud* FREDERIC. PEYPUS. 4.to Nuremb. 1515.

Ejusdem Deorum Dialogi numero 70. (Supernorum 26, Marinorum 14, Infernorum 30) unà cum interpretatione è regione Latinâ nusquam antea impressi, OTHOMARO NACHTGAL *Argentino* accurante: JOANNES SCHOTTUS *studiosiùs elaboravit.* (c) 4.to . . Argent. 1515.

CICER. Epistol. Familiar. cum notis *Ascensianis*: *venundantur in ædibus* JOANNIS PARVI, *impress. per* NICOLAUM DE PRATIS. 8.° . . . . . . Paris. 1515.

RODOLPHI AGRICOLÆ *Phrisii* Dialectica: *imprimebat* THEODORICUS MARTINUS Alustemsis *Characteribus* (*ut est videre*) *fa-*

(a) *Nono Calendas* Julias.

CONRADUS SCIPIO Stutgardinus
in laudem SINGRENII.

Debet Singrenio *multum studiosa juventus*;
Debet, quisquis amat dogmata culta, senex.
Officium ille suum grato præstare labore
Assolet, & studium pendere utrique suum.
Culta characterum vulgare volumina dono
Et solidam assuetus pascere amicitiam.

Impressit
Hæc tibi Singrenius *jampridem emissa* Johannes
Scripta typis pressit, cui bene gratus eris.

Extat sinè anno, *Casparis* URSINI VELII *Silesii* Epistolarum & Epigrammatum liber: *per* Joannem SINGRENIUM, *Expensis verò JOANNIS MECZKER.* 4.to

(b) *In the yere* M.CCCCC. & XV.

(c) Hæc verba [*nusquam antea impressi*] intelligenda sunt de Latinâ *interpretatione.*

(a) *Anno*

faberrimis. (a) fol. . . Lovan. 1515.

Joach. Vadiani laureati Poetæ Oratio in conventu Cæsaris & trium Regum; & Sebastiani Winderi ad Mathæum S. Angeli Cardinalem: *impress. per* Hier. Vietorem. (b) 4.to . . . Vienn. 1515.

Panegyricus Joan. Bapt. Egnatii in Francisci I. de *Helvetiis* victoriam: *Emissus primum ex ædibus* Minutianis Mediolani M.D.XV. *prid. Cal.* Dec. *& rursus in* Parhisiorum *clarissimâ Academiâ ad* x. *Cal* Feb. *mox subsecutas ex ædibus* Ascensii. 4.to . . 1515.

Friburgica Philippi Engelbrecht, florentissimæ urbis *Friburgi* apud *Brisgoicos* descriptionem complectens ad Hieronymum Husser *Pludentin.* Joannes Schottus *pressit.* 8°. . . . . . Argent. 1515.

Oratio fratris Zenobii Ordinis Prædicatorum in laudem Civitatis *Neapolitanæ.* 4.to . . 1515.

Panegyricus Henrici Glareani *Helvetii* ad Æmilianum Romanorum Imperatorem; Ejusd. Descriptio *Helvetiæ* metrica: *per* Adamum Petrum *ex Langendorff.* 4.to . . . . Basil. 1515.

Ausonii (Ἀφθονίϛ) Sophistæ præludia, Hermogenis Ars Rhetorica, (scil. περὶ τῶν ςάσεων, ἑυρέσεων, ἰδεῶν): *in ædibus* Philippi Juntæ Florentini. (c) 8.° . . Florent. 1515.

Quin-

(a) *Anno millesimo quingentesimo decimo quinto. Prid. Id.* Januar. *Regnante Cæ.* Maximil. *Aug. & Car. Aust.*

(b) *Non.* Aug.

(c) *Mense* Julio, Leone *decimo Pontifice.* Cum Epistolâ *Bernardi* Juntæ ad Laurentium Benevenium. —— *Venit in mentem novis litterarum typis nova Græcorum atque Latinorum Volumina cudere; quamobrem cùm Grammatices* Theodori *quadripartitum libellum,* Apollonii *ac* Demetrii, *necnon &* Lecapeni *& aliorum Grammaticorum Enchiridium perfecissem* —— Ausonii *Sophistæ præludia &* Hermogenis *Rhetoricen doctioribus tradendam* &c. Hermogenis *Opera continuâ lectione percurras, nostri tuique* Bonini *impressorum operis errores acriùs (ut puto)*

QUINTILIAN. Institut. Orator. *operâ & sumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.° . Florent. 1515.

JACOBI WIMPHELENGII *Sletstatensis* elegantiæ majores; Rhetorica pro pueris: *MATTHIAS HUPFUF excudit.* (b) 4.to Argent. 1515.

MUSÆUS, Batrachomuomachia, *OPPIANI HALIEUTICA*, Græcè: *apud* JUNTAM: 8.° . . . . Florent. 1515.

PINDARI Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia, Græcè, cum *GRÆCIS SCHOLIIS*: *impress. per* ZACHARIAM CALERGI Cretensem. (c) 4.to . . . Romæ. 1515.

Senarii Græcanici quingenti & eo amplius versi OTHMARO NACHTGALL *Argentino* metaphraste: JOANNES KNOBLOUCH *notis æreis excepit.* (d) 4.to . . . Argentor. . .

ISOCRAT. ad DEMONIC. & ad NICOCL. Græcè & Latinè: JOANNES KNOBLOUCH

nctis

puto) *castigantis non immemor* &c. Observatu non est indignum, vocem Græcam Ἀφθονίου verti Latinè *Ausonii.*

(a) *Mens.* Octobr.

(b) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(c) *Permissu S. D. N.* LEONIS X. *Pont. Max. eâ etiam conditione, ut nequis alius per quinquennium hos imprimere, aut venundare libros possit; útque qui secus fecerit, is ab universâ Dei Ecclesiâ toto Orbe terrarum expers excommunicatúsque censeatur.* Ἡ τοῦ Πινδάρου περίοδος αὕτη, τῶν Ὀλυμπιονικῶν, Πυθιονικῶν, Νεμεονικῶν τε, καὶ Ἰσθμιονικῶν, ἐν Ῥώμῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, παρὰ τοῖς οἰκίοις τοῦ μεγαλοπρέπους Αὐγουστίνου τοῦ Κιγοῦ ἐντυπωθεῖσα, πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ· ἀναλώμασι μὲν τοῦ αὐτοῦ, διὰ παραινέσεως τοῦ λογίου ἀνδρὸς Κορνηλίου Βενίγνου τοῦ Οὐιτερβιέως, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητὸς, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, χιλιοστῷ φιέ. μηνὸς αὐγούστου ιγ΄. Λέοντος δεκάτου μεγίστου ἀρχιερέως ὁσίως οἰκονομοῦντος Ῥώμην.

Initio hoc præmittitur Epigramma:

Λαμπρίδιος Κορνηλίῳ Βενίγνῳ τῷ Οὐιτερβιεῖ.

Εὔδοξος Θύμβρεις πάρος οὐκ ἐχάραξεν ἀγαυοὺς
Ἑλλήνων μόχθους χαλκογράφοισι τύποις.
Ἦν τόδε μὲν τέρας, ἢν καὶ νὴ Δία πολὺ δικαίως·
Ἔργον γὰρ μεγάλη Ῥώμη ἔοικε μέγα.
Νῦν δέγε τοῦτο τέρας πέσε σοῖς, Κορνήλιε, δώροις·
Χ' ἡμῖν Γραικοτύπου κάλλος ἐπῆλθε πόνου.
Ὡς δ' ἄλλοις προφέρει λοιπῶν πόλις αὕτη ἄνασσα,
Οὕτω καὶ βίβλοις φαιδροτέραις κρατέει.

(d) Cum OTHMARI Epistolâ ad *Nicolaum* WARMSER Collegii Divi THOMÆ

notis æreis excepit. (a) 4.to . . . . Argentor. 1515.

HESIODI Opera & Dies; CATONIS Romani Moralia; CEBETIS Tabula; Græcè & Latinè: JOANNES KNOBLOUCH *formulis excusit.* (b) 4.to . . . . . Argentor. . .

ARISTOPHANIS Comœdiæ novem, Græcè: *operâ* PHILIPPI JUNTÆ. (c) 8°. Florent. 1515.

Ejusdem *THESMOPHORIAZUSÆ & LYSISTRATA* Græcè: *operâ* BERNARDI JUNTÆ. (d) 8.° . . . Florent. 1515.

VIRGILII Georgicorum libri quatuor, & rosæ: *ex ædibus* Schurerianis. (e) 8.° Argent. 1515.

LUCRETIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (f) 8.° . . Venet. 1515.

OVI-

MA *Argentin.* Decanum datâ anno quinto decimo supra sesquimillesimum.

(a) OTHMARUS NACHTGALL Argentinus *studioso lectori Salutem. Quisquis simul cum Græcis literis probatissimos quoque mores discere voles, hoc Opus pellege, quod nos jampridem Græco-Latinum fecimus, satis mercedis consecuturi, si nostrâ ope eruditionem cum virtute conjunxeris. Vale* Argentoraci, *ad Kalē.* Septembres, *anno* 1515. *Σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.*

(b) Nulla apparet anni nota. Hæc autem adjiciuntur Disticha.

ὁ Ὀτθόμαρος Ἀηδώς.

Τὴν ἀρετὴν ἐδίδαξεν ὅμως καὶ ἀγρήτωα Χρυσὸς
Ἡσίοδος λέξια δῖα χαριζόμενος.

OTTOMARUS AIDOS Argentinus.

Eloquio virtus juncta est, sapientia phrasi,
Hesiodi *monitis quæ geminata placent.*

Unà in eodem hôc Libro adduntur *Aurea Carmina* PYTHAGORÆ & Versus PHOCYLIDIS. Observandum est *Ottomari* cognomen triplici Linguâ, vernaculâ *Nachtgall*, Latinâ *Luscinius*, Græcâ Ἀηδὼς reddi. In subscriptione *excusit* pro *excussit* vel *excudit.*

(c) *Bernardus* JUNTA harum corrector *Franciscum* ACCOLTUM designatum Episcopum *Anconitanum* in Epistolâ sic alloquitur, *Putabam*, inquit, *duas quoque notioribus his addere posse nondum ab aliis impressas, quæ citò forsan abs te nostrâ ope his novem comitata legi poterunt, ni forsan* Euphrosini BONINI *præceptoris tui & aliorum tuorum paritérque nostrorum amicorum promissa, quod credere nequeo, in leves abibunt auras* &c.

(d) *Venit jam*, sic præfatur Editor, *expectata dies illa, in quâ ex* Urbinate *Bibliothecâ antiquissimum* ARISTOPHANIS *exemplar nacti sumus, ibique inter alias* LYSISTRATEM & Cereri *sacrificantes, non aliàs visas Comœdias, invenimus* &c.

(e) *Mense* Decembri. *Regnante Impe. Cæs.* MAXIMILIANO *Pio Fœlici Aug.* In Libri titulo legitur hoc Adagium,

Εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.

sumptum ex PHOCYLID: v. 146.

(f) *Mense* Januario.

(a) *Men-*

OVIDII Epistolæ & Opera Amatoria : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (a) 8.°	Venet.	1515.
CATULL. TIBULL. PROPERT. : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (b) 8.°	Venet.	1515.
LUCANUS : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (c) 8.°	Venet.	1515.
JUVENAL. cum Comment. BADII ASCENSII : *è Chalcographiâ* JOANNIS CLEIN Alemani *Impressorum apud* Lugdunum *facilè principis.* (d) fol. . .	Lugd.	1515.
Idem cum JOANNIS BRITANNICI commentariis : *Opus aureum novissimè infinitis penè erroribus enodatum, maximâque diligentiâ impressum per* GEORGIUM DE RUSCONIBUS Mediolan. (e) fol. . .	Venet.	1515.
SIL. ITALIC. *apud* PHILIPPUM JUNTAM. 8.°	Florent.	1515.
M. VALERII MARTIALIS Epigrammata cum interpretamento dictionum Græcanicarum, quæ passim in toto opere continentur, OTHMARI NACHTGALL *Argentini* : JOANNES KNOBLOUCH *notis æreis excepit.* (f) 4.to	Argent.	1515.

AUL.

(a) *Mense* Maio.
(b) *Mense* Martio.
(c) *Mense* Julio.
(d) *Kal.* August.
(e) *Die* X. Decembris. Hujus libri initio titulus præmittitur hic : JUNIUS JUVENALIS. *Opus quidem divinum antea Impressorum vitio tetrum, mancum & inutile, nunc autem à viro bene docto recognitum, adeóque diligenti castigatione excultum, ut ne punctus, coma, seu interrogatiuncula, cùm in textu tum in commento deficiat, ut facilè legentibus videre est : scribente* Joanne BRITANNICO *viro eruditissimo. Unà cum figuris suis locis aptè dispositis : necnon elegantissimâ noviter revisâ, qua omnia secundùm alphabeti ordinem mirificè complectitur.* Nil tamen tanto fastu dignum præstat hæc Editio, satis quidem passim mendosa, neque sanè multùm nitida ; ubi Græca in commentariis nonnunquam (p. 16.) occurrunt, absurdè & turpiter depravata. In principio adduntur *Annotationes quædam* Joannis BRITANNICI *in* Asinum APULEII *&* Sylvas STATII.
(f) XXVIII. *die mensis* Augusti. OTHMARI *Endecasyllabon ad Lectores.*

Vatem quisquis amat breviloquentem ;
Tersum, delicias, sales, leporem,
Rhomanæ specimen decúsque Linguæ ;
Hunc evolvere crebrò Martialem

Tentet

Aul. Gellius *in ædibus* Aldi, & Andreæ Asulani: (a) 8.° . Venet. 1515.

Macrobius integer, nitidus, suóque decori à Joanne Rivio restitutus; cum indicio & amplo & veridico: *venundatur ab* Jodoco Badio & Joanne Parvo; *quàm diligentissimè nunc rursum impress. accuratione* Ascensianâ. (b) fol. . . . Paris. 1515.

Baptistæ Fiæræ *Mantuani* Hymni Divini, Sylvæ, Melanysius, cœna: *impress. per FRANCISCUM BRUSCHUM.* (c) 4.to . . . . Mantuæ. 1515.

Erasmi Moria cum comment. Listrii. Ludus Ann. Senec. de morte Claudii Cæsaris cum Schol. Beati Rhenani; Synes. de laudibus calvitii Joanne Phreâ *Britanno* interprete cum Schol. Rhenani: *in ædibus* Jo. Frobenii. (d) 4.to . . . . Basil. 1515.

Jo.

Tentet; qui Latialiter Lacænum
Fert, horas bene sic, puto, locabit.

Cum hôc Adagio, Σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

(a) *Mense* Septemb. Hanc Editionem *Jo. Bapt.* Egnatii industriâ castigatam constat ex præfixâ ipsius ad *Antonium* Marsilium *Venetum* Epistolâ.

(b) *Ad Calendas* Februarias. Præmittitur *Joannis* Rivii *Veneti* Epistola ad *Raphaelem* Regium data *decimo Calendas* Julii. M.D.XIII.

(c) *Sub inclyto* Francisco Gonzagâ *quarto Marchione.* Dialogus inter Momum & Librarium:

Mom. *At at* Fiæra *non latet, modò exivit.*
Perfricuit frontem, remota jam larva est.
Videbo tandem, an sit poëta tam doctus,
An medicus sit ille tam celebratus.
Lib. *Profectò neuter est; scies tuo sumptu.*
Silebo verum, modò nummuli currant.
Mom. *Heus heus Librarie, mihi libellos da.*
Sine, ut legam verbum. (Lib.) *ut lubet, libens cedo.*
Mom. *Theologum lego: utinam satis constet!*
Lib. *Heu longa lectio: non emet satur nugas.*
Mom. *Quid oculos gemebundus obteris dudum?*
Lib. *Cæcutio penè, libros ut hos volvi.*
Cum pulvere & blattis diem hactenus traxi.
Mom. *Quanti hic liber?* (Lib.) Fiæra *sextulâ jussit.*
Sed mihi pyxide stat papyrus & suprá.
Mom. *Cape, cape: tanti loculos emam in pisces.*

(d) *Mense* Martio.

(a) *Men-*

Jo. ANTONII FLAMINII *Forocornelit.* Sylvarum libri II; Epigrammatum libri III: *per* HIERONYMUM DE BENEDICTIS. 4.to . . . . Bonon. 1515.

Scripta quædam DAMIANI, PISONIS, PENIÆ, SIGISMUNDI, ERASMI: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to . . Basil. 1515.

VOCABULARIUM HEBRAICUM atque *CHALDAICUM* totius *VETERIS TESTAMENTI* cum aliis tractatibus in Academiâ *Complutensi* noviter impressum: *de mandato & sumptibus* F. FRANCISCI XIMENES DE CISNEROS *Cardinalis*, *industriâ & solertiâ honorabilis viri* ARNALDI GUILIELMI DE BROCARIO *artis impressoriæ magistri.* (b) fol. . . Complut. 1515.

Voca-

(a) *Mense* Augusti. Continentur hôc libro, *Jani* DAMIANI *Senensis* ad LEON. X. de Expeditione in *Turcas* Elegeia cum doctor. virorum Epigrammatibus, Epistola PISONIS ad *Joannem* CORITIUM de conflictu *Polonorum* & *Lituanorum* cum *Moscovitis*, *Henricus* PENIA ad Card. de SAULIS de gestis SOPHI contra *Turcas*, Epistola SIGISMUNDI Regis *Poloniæ* ad LEON. X. de victoriâ contra Schismaticos *Moscovios*; ERASMI quatuor Epistolæ & in Urbis *Selestadii* laudem * Carmen: cum his duobus ad calcem senariis:

Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Τέλος.

(b) *Mensis* Maii *die ultimâ.* In Præfatione leguntur hæc: ——— *Postquam jubente Domino Fratre* Francisco XIMENES DE CISNEROS &c. *dedimus Novum Testamentum Græco Latinóque sermone impressum, adjecto insuper quàm utilissimo Lexico Græcarum omnium dictionum, quæ in eo continentur; daturi quàm primùm Vetus Instrumentum (quod jam nunc in prælo est) Hebraïcâ, Chaldaïcâ Græcâque Linguâ cum singulis Latinis interpretationibus excussum; En præmittimus vobis veluti pro degustamento & præludio Operis copiosissimum Hebræorum Chaldæorúmque vocabulorum Dictionarium* ——— *summo labore elucubratum nec minori etiam studio & sedulitate correctum. In quo non minori etiam studio & sedulitate correctum. In quo non modò simplices dictionum interpretationes tam primitivarum quàm derivativarum totius Veteris Instrumenti seriatim continentur; sed (quod omnium operosissimum fuit) quot locis in eodem Veteri Testamento unaquæque dictio propter Linguæ illius fœcunditatem multiplicet significata, adjectis quàm plurimis concordantiis continuò subjungitur: assignatâ cuique loco propriâ significatione, quâ ibidem usus est Latinus Interpres.* &c. *Adjectus est Tractatus de nominum Propriorum interpretatione* &c. *Apposita deinde est legendorum Hebraïcorum characterum ars & instructio, unà cum ipsâ Hebrææ Linguæ Grammaticâ ex summis ipsorum Autoribus accuratissimè collectâ, atque eo*

* In quo hic Versus de SCHURERIO Typographo legitur: *Matthias niveo pectore* SCHURERIUS.

Vocabularius dictiones Teutonicas Latinis præponens: MATHIAS HUPFUF *impressit.* (a)	Argent.	1515.
JOANNIS ALTENSTEIG *Mindelheimensis* Vocabularius vocum, quæ in Operibus Grammaticis plurimorum continentur: *apud* JOANNEM PRUSZ. (b) 4.to . . .	Argent.	1515.
AARONIS filii ASER de *Tiberia* Grammatica Hebræa de accentibus: *apud* DANIEL. BOMBERG. (c)	Venet.	1515.
APOLLON. de Construction. Græcè: *apud* JUNT. 8.°	Florent.	1515.
THEODORI GAZÆ Grammatices introductionis libri quatuor, Ejusdem de mensibus; GEORGII (Λεκαπηνοῦ) LAGAPENI de constructione verborum Græcè: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ Florentini *Bibliopolæ.* (d) 8.°	Florent.	1515.
ALDI MANUTII *Romani* Grammaticæ Institutiones Græcæ: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (e) 4.to . . .	Venet.	1515.

Elementale Introductorium in Nominum & Ver-

no ordine digestâ, ut nullibi (aut certè in quàm paucissimis) præceptoris opera desiderari posse videatur. &c. *Postremum tandem Voluminis locum obtinet aliud Dictionarium Latini Abecedarii ordine digestum: quod omnia Veteris Testamenti Latina vocabula citatis prioris Vocabularii paginis Hebraïcè proferre docet: ut non tantùm Hebraïca Latinè, sed versâ vice Latina Hebraïcè possis enunciare.* &c.

(a) GESNER. *Pandect.* p. 35.

(b) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(c) SIMLER. *Bibliothec.*

(d) *Quinto Cal.* Aprilis. Τὸ παρὸν βιβλίον ἀκριβῶς ἐντυπωθὲν πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, ἀναλώμασι μὲν Φιλίππου τοῦ Ἰούντα Φλωρεντίνου, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Βαρθολομαίου τοῦ Βρισιανίως τῶν Ἑλληνικῶν λόγων ἐφιεμένων χάριν. Ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ, μηνὸς Μαρτίου κζ. Ἄρχοντος μεγίστου ἀρχιερέως ἡμῶν Λέοντος δεκάτου ἔτει τρίτῳ. Cum *Euphrosyni* BONINI ad *Ludovicum* MARTELLUM *Laurentii* filium Epistolio: *Cùm novis* THEODORI *Grammaticen jamjam typis excudere mens sit, téque adeò in Græcis profecisse videam, ut mediis (ut aiunt)* Athenis *potiùs quàm in* Florentinâ *urbe ortum esse facilè existimare possim, nequeo, cui dicanda sit, ampliùs dubitare. Quamobrem nostrarum hodie vigiliarum exiguos hilari fronte accipe labores* &c.

(e) *Mense* Novembri. Cum MUSURI ad *Jo.* GROLIERIUM Epistolâ, de quâ priùs.

(a) *Mense*

Verborum declinationes Græcas; item HIERONYMI ALEANDRI *Mottensis* tabulæ sanè utiles Græcarum Musarum adyta compendio ingredi cupientibus; lector, eme, lege, & gaudebis: *apud* SCHURERIUM. (a) 4.to Argentor. 1515.

JACOBI HENRICHMANNI *Sindelfingensis* Grammaticæ Institutiones. (b) 4.to . Tubing. 1515.

Psal-

(a) *Mense* Octobri. Epistolam ALEANDRI (licèt longiusculam) Lectori proponere non pigebit, cùm ad ampliorem *Aleandri*, cujus ope Litterarum Græcarum Typographia *Parisiis* tantos progressus fecerit, notitiam valde conducat.

HIERONYMUS ALEANDER *bonarum literarum in urbe* Lutetiâ *Studiosis S. D.*

Quemadmodum ii, qui magnum saltum facere nituntur, aliquanto longiùs retrocedunt, ita & nos per plusculos jam dies publicas intermisimus lectiones, non profectò ut veternoso otio torpesceremus, sed ut recuperatâ integrâ valetudine ad pristinum officium vobis rediremus alacriores. Neque tamen interim turpiter cessavimus. Nam præter cùm publica tum privata negotia, quibus non parum distinemur, non omnino longâ literis salute dictâ, aliquid quotidie nostris contubernalibus & Græcè & Latinè prælegimus; & utriusque Linguæ * *Lexicon, necnon & elegantissimam* † THEODORI *Grammaticam curavimus imprimendam. Et quoniam non ita omnibus Græcarum cupidis litterarum multum in illis perdiscendis temporis consumere datum est, quod vobis semper cordi fuisse cognôram, & usui pariter & honori sperabam fore, tabellas hasce, fidelissimos litterarum Græcarum veluti traduces, quas in felicissimâ & doctorum virorum parente* Aureliâ *excogitâram, succisivis horis recognovi, ad normámque* Theodoreæ *Grammaticæ, quam vobis enarraturi sumus, redegi, & multo quàm antea nitidiores, & utiliores vobis primùm; deinde & per vos aliis tradidi publicandas. Debeant igitur* Lutetiæ *par est, quicunque ubiubi terrarum per has nostras Tabulas proficient: cujus videndæ gratiâ & variarum Linguarum doctrinâ pro virili, meâ condecorandæ, per tot támque difficilia viarum spatia huc me contuli. Debeant &* Aureliæ, *ubi in* Parrhisinæ *pestis perturbatione à clarissimis illius Academiæ Doctoribus jucundè & honorificè habitus, vobisque servatus, hujuscemodi non, ut spero, pœnitendum munusculum auctore Deo adinveni. Potueram, fateor, majoribus studiis plúsque mihi gloriæ comparaturis has horas impendere: sed privato commodo communem præferendam censui utilitatem. In quo si non strenuè aliquid, certè non ignavius fuisse à nobis puto factum, quàm si, ne animum dum remitto, prorsus amitterem, dolium súsque déque in cranio volutâssem, aut lapillos & conchas in littore collegissem. Id autem Opusculi quicquid est, ut à me benigno animo vobis datur, ita & vos lubenter suscipiatis velim, mihi charissimi auditores. Itaque persuasum habeatis, nullum esse tam obtusi ingenii, tam diversæ professionis, tam natu grandem, tam multis denique negotiis impeditum, quin possit per nostras tabulas brevì in Græcâ literaturâ proficere. Quod & ipsarum ordo, & compendium, & (ut faciliùs circumferatur) Enchiridii forma unicuique facilè & ostendere, & præstare potest. Valete.*

(b) GESNER. *Bibliothec.*

(a) LONG.

* Quod prodiit apud *Ægid.* GOURMONTIUM 1512.
† CHEVILLERIUS p. 251. non aliam GAZÆ Editionem memorat, quàm quæ anno 1516. prodiit.

Psalterium Hebr. cum brevi præfatione Hebr. CONRADI PELLICANI Ordinis *Minorum* & SEB. MUNSTERI Franciscani: *apud* JO. FROBENIUM. (a) 24.to . Basil. 1516.

Nov. Test. omne Græcè & Latinè, diligenter ab ERASMO *Roterodamo* recognitum & emendatum, non solùm ad Græcam veritatem, verùm etiam ad multorum utriusque Linguæ Codicum, eorúmque veterum simul & emendatorum fidem, postremò ad probatissimorum Auctorum citationem, unà cum annotationibus. Præfigitur Epistola ERASMI LEONI X. nuncupata & ejus Apologia. Hanc Editionem accurârunt JOAN. OECOLAMPADIUS & SIGISM. GELENIUS: *in ædibus* JO. FROBENII Hammelburgensis. (b) fol. . . . . . Basil. 1516.

PSALTERIUM PENTAGLOTTON

Au-

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(b) *Mense* Februario. *regnante Imp. Cæs.* MAXIMILIANO *P. F. Augusto.* ERASM. in Præfation. ad Annot. *Testamentum, quod vocant, Novum* ——— *recognovimus, idque primùm ad Græcam veritatem* ——— *deinde ad vetustissimorum Latinæ Linguæ Codicum, quorum duos exhibuit eximius ille divinæ Philosophiæ mystes* Joannes COLETUS Paulinæ *apud* Londinum *Ecclesiæ Decanus, adeò priscis litterarum typis, ut mihi ab integro discenda fuerit lectio, & in noscitandis elementis fuerit repuerascendum.* &c. *Testimonia Veteris Testamenti vel ex interpretatione Septuaginta, vel ex ipsis Hebræorum fontibus, contulimus & excussimus; quanquam id quidem οὐκ ἄνευ Θησέως* —— *adjuti operâ subsidiariâ viri non solùm pietate, verùm etiam trium peritiâ Linguarum eminentis* Joannis OECOLAMPADII Vinimontani, *quòd ipse in litteris Hebraïcis nondum eò processeram, ut mihi judicandi sumerem authoritatem.* &c. Basileæ. *An.* M.D.XV. In his ERASMI Annotationibus, ad I. Epist. JOAN. (c. V. ỳ. 7.) leguntur hæc: *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo.*] *In Græco Codice tantùm hoc reperio de testimonio triplici,* ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα *i. quoniam tres sunt, qui testificantur, spiritus & aqua & sanguis.* Ad calcem Annotationum, *Basileæ anno Salutis humanæ* M.D.XVI. *Kalendis* Martii. Sequitur *Joannis* OECOLAMPADII ad pium Lectorem Epistola. ——— *Ego* (inquit) *cui hâc hyeme Theologiæ alioqui apud* Basilienses *vacaturo felicissima magni* ERASMI *consuetudo contigit, non possum non testari infatigabilem hominis industriam, vix credendam in tractando fidem* &c *Mihi erat spectandum miraculum, dictantem recognoscentémque, quantum tria prela exciperent, videre* &c. *cùm nihil alienius sit illi, quàm alienâ ostentare se gloriâ, suarum etiam laudum partem in alios rejicit. Quale & illud exemplum, cùm me subsidiariam solam in castigandis formulis operam, accersitum à* FROBENIO *illo Chalcographorum omnium diligentissimo, perinde ac non asymbolum,* Thesea *etiam suum vocare dignatus sit* &c.

(a) *Mense*

AUGUSTINI JUSTINIANI: *impressit PETRUS PAULUS PORRUS in ædibus* NICOLAI JUSTINIANI PAULI. (a) fol.	Genuæ.	1516.
Biblia Latina: *apud* JACOBUM SACON. (b) fol.	Lugdun.	1516.
Eadem 2. Vol. *apud JOAN. MOYLIN.* (c) fol.	Lugdun.	1516.
Liber JOB ad veritatem Hebraïcam restitutus, duplici versione Latinâ, unâ Vulgatâ, alterâ ex Hebræo AUGUSTINI JUSTINIANI. (d) 4.to	Parif.	1516.
DION. *Areopagitæ* Opera *GRÆCE*: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ *Bibliopolæ*. (e) 8.°	Florent.	1516.

GRE-

(a) *Mense* VIIIIbri. De hâc Editione satìs antea dictum est.

(b,c,d) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(e) *Die* XXIX Julii. *Pontificatûs* LEONIS *decimi anno quarto*. In hôc Volumine continentur Πρόλογος εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον [nempe Prologus S. MAXIMI.] Σχόλια [quæ quatuor paginas continent, ex illo Prologo partim desumpta]. Ἑρμήνεια λέξεων κατὰ στοιχεῖον ἐμφερομένων τῇ δὲ τῇ βίβλῳ. Περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας κεφάλαια ιέ. Περὶ θείων ὀνομάτων κεφάλαια ιγ'. Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφάλαια ζ'. Περὶ μυστικῆς θεολογίας κεφάλαια ἑ. Ἐπιστολαὶ ἰ. Fragmenta quædam Græcè Πολυκράτους Διαδόχου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ Βίκτορα τὸν Διάδοχον καὶ ἀρχιεπίσκοπον τῆς μεγάλης Ῥώμης. Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας ἡγουμένου τῆς σχολῆς ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου αὐτῷ λόγου, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος. [Historia de adolescente, quem divus JOANNES cujusdam presbyteri curæ crediderat] Φίλωνος περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ Χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου λόγου αὐτῷ, περὶ βίου θεωρητικοῦ, περὶ ἱκετῶν. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου [Authore METHODIO, vel, ut alii, METRODORO]. Hanc Editionem munit Apostolicum Diploma. *LEO. PP. X. Dilectis filiis* PHILIPPO DE GIUNTIS *& ejus filiis Bibliopolis* Florentinis. ——— *æquum esse censemus, ut Sedes Apostolica iis, qui pro utilitate publicâ in re præsertim litterariâ laborare non desinunt, non modò auxilii sui dexteram præbeat* &c. *Cùm itaque vos* PLATONEM *Latinum & alios quàmplurimos Libros tam Latinos quàm Græcos, longè meliores illis qui passim circumferuntur, habeatis, eósque imprimere cupiatis* ——— *Nos, qui ab ineunte ætate litterarum studia semper dileximus* ——— *omnibus & singulis Bibliopolis, Librariis, Impressoribus & Mercatoribus* ——— *ne eosdem Libros per vos in quibusvis litterarum characteribus imprimendos intrà decennium ab emissione singulorum Librorum imprimendorum computandum* ——— *reimprimere* ——— *audeat*, ——— *inhibemus* &c. *Datum* Florentiæ *sub Annulo Piscatoris. Die* XV. Februarii. M.D.XVI. *Pont. nostri anno tertio.*

(a) *Mense*

GREGORII *Nazanzeni* Theologi *ORATIONES* lectissimæ 16. *GRÆCE* : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (a) 8.°	Venet.	1516.
S. HIERONYMI Opera 5. Vol. *apud* Jo. FROBEN. (b) fol. . . .	Basil.	1516.
ORIGENIS Opera, quæ non habentur in aliis libris hucusque impressis ; viz. super MATTH. LUC. super Psalm. XXXVI. Homil. V. XXXVII. II. XXXVIII. II. &c : *per* LAZARUM DE SOARDIS. fol.	Venet.	1516.
In Canticum Canticorum Homiliæ 15. In aliquot Psalmos *Davidicos* Homiliæ breves 48. In Sanctam MARIAM panegyrici Sermones 5 : *venale habetur in Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (c) 4.to	Paris.	1516.
NILI Sententiæ Morales è Græco in Latinum versæ; & excerpta quæd. ex DAMASCEN. per BILIBALDUM PIRCKHEYMER : FRIDERICUS PEYPUS *impressit.* (d) 4.to	Nuremberg.	.

Sa-

(a) *Mense* Aprili. *In hôc Libro continentur; adversùs* Eunomianos *Dissertatio* , *de Theologiâ* , *de Filio Dei Orationes duæ* , *de Spiritu Sancto*, *ad* EVAGRIUM *de Deitate*, *adversùs* JULIANUM *Invectivæ duæ* , *in Natalem Salvatoris nostri*, *in Epiphania*, *in Sanctum Baptisma*, *Pascha*, *Pentecosten* , *in Encænia seu novam Dominicam*, *in magnum* BASILIUM *funebris*, *in magnum* ATHANASIUM *laudatoria.* Præmittitur M. MUSURI Præfatio ad *Joan.* PINUM *Mediolanensem Tolosanúm*que Senatorem Regis *Gallici* apud *Venetos* Legatum. *Multas* (ait) *ille* [Nazanzenus] *omni sapientiâ refertas Orationes elucubravit. Nos nonnullas elegimus*, *quas nostris auditoribus enarraremus. Jampridem enim à me cautum est*, *ut è publicâ Græcarum litterarum officinâ,cui liberalitate beneficióque* Veneti *Senatûs* * *tredecim jam annis præsidemus* , *prodeant* —— *qui non minùs ex piâ Dei veneratione probari quàm à litteraturâ commendari se cupiant. Cæterùm Orationes* Gregorianæ , *quas è multis exemimus* , *preléque multiplicatas* ASULANO, *nobilissimis & ingeniosissimis juvenibus nostræ fidei tuteléque commendatis* , *curavimus distribuendas* , *sunt circiter sexdecim* &c.

(b) CAILLE, p. 34

(c) ALMELOOVEN. in *Vit.* Stephan.

(d) Præfigitur PIRCHEYMERI Epistola sorori suæ CLARÆ apud Divam CLARAM *Nurembergæ* Moniali data 4. *Cal.* Januarii. M.D.XVI.

(a) LEO-

* Officina illa non alia mihi videtur quàm *Aldina*, cui ab anno 1503. *Venetus* Senatus M. MUSURUM stipendio publico præfecerat.

Sacrarum Ceremoniarum S S. Romanæ acclesiæ libri tres non ante impressi : GREGORII DE GREGORIS *excusere* (sic legitur pro *excudere* vel *excussere*, nam *excussi* reperitur in typographicis subscriptionibus pro *excusi*). (a) fol. Venet. 1516.

METHODII Revelationes cum libro de Creatione mundi : *apud* MICHAELEM FURTER. (b) . . . Basil. 1516.

JOAN. GERSON. de imitatione Christi & contemptu mundi in vulgari sermone (i. e. *Italicè*) : *stampata per* MARCHI SESSA. (c) 4.to . . . Venet. 1516.

JUDOC. CLICHTOV. de laudibus Sancti LUDOVICI & sanctæ CÆCILIÆ virginis & Martyris : *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (d) 4.to . . . Paris. 1516.

JOANNIS Eremitæ Opus de institutis Cœnobiorum : *impress. per* SIMONEM BEVILAQUA. (e) 12.° . . . . . . Lugdun. 1516.

Mendensis Ecclesiæ Breviarium : *per* JOHANNEM SCHOEFFER. . . Mogunt. 1516.

Corpus Juris, quinque Voluminibus : *per* BERTHOLDUM REMBOLT. (f) fol. Paris. 1516.

Elu-

(a) LEONARDO LAUREDANO *Principe optimo* XXI. Novemb.
(b) *Biblioth. Sicul.* Tom. II. p. 69.
(c) *A di* VIII. Mazo.
(d) *Januar.* 10.
(e) XIX. *Septembris.*
(f) Operæ pretium duco singula amplissimi & laboriosi hujus Operis Volumina describere.

Volum.

Volum. 1. *Codicis* JUSTINIANI *Pandectæ cum glossis.* JUSTINIANI *liber correctus in lucem editus à* BERTHOLDO *cum Digestorum Voluminibus*, Parrhisiis *in Sole aureo.*

Codicis JUSTINIANI *amplissimum argumentum.*

I*uris* P*ontificii concordantiæ* &c.
V*iviani* E*ximii Doctoris Bononiens. casus* &c.
S*ingul.* T*ex. & glos. sm. ludo. de ro. bar. bal. pav.* &c.
T*abula* R*ubricarum legum* &c.
I*ngenio* V*alde subtili glosarum approbationes colliguntur* &c.
N*obilia* S*umme* G*rata* R*eperiuntur* O*mnibus* M*ire* O*portuna*, M*ireque* S*ituata.*
I*nsignite quippe & decore primariæ cujuslibet literæ libri excuduntur* &c.
A*dduntur plures titulorum continuationes* &c.
N*otabiles inveniuntur quotationes* &c.
I*nterpretatio* IX. *carminum* &c.
L*onge castigatior omnibus aliis est hic liber* &c.
I*nsignes imprimuntur additiones* &c.
B*ar. bal. jaco. butri.* &c.
E*xtabant nonnullæ Accursii glosæ* &c.
R*eperiuntur corpore omnia recenter redacta* &c.

Si cupis istius bonitatem discere libri,
Hoc folium vertas, ac ibi scripta leges.

Ad lectorem

Si strenuitatem Bertholdi Rembolt, *charissime Lector, diligenter attenderis, eum ipsum, ut reip. non mediocriter consulat, æris prodigum nullóque pacto parcum aut avaritiæ studentem censebis. Quippe qui (ut hoc opus diligenti prævia castigatione imprimeretur) nullo pacto pecuniis pepercit. Diversa namque quæsiit exemplaria, atque correctores, quos in hâc arte peritos censuit, mercede condignâ conquisiit; inter quos Gerardus Muleri Alemanus Trajecten. Diœces. utriusque juris licentiatus peritissimus ipsum originaliter revisit; atque nonnullis additionibus condecoravit. Et siquidem castigata corruptis conferre liceret, te ad Glosam remitterem* &c. *quam profectò invenimus tam mendosam támque vitiatam, quod vix absque doctoribus reintegrare nequivimus.* &c. *cum plerisque aliis, quas hic causâ brevitatis enumerare supersedeo. O infandum scelus avaritiæ! O impressorum ignaviam! qui (ne nimium expendant) oculatos correctores conquirere reformidant, bonáque in reip. detrimentum irreparabile depravari sinunt opera* &c.

Impress. Parisius per Bertholdum Rembolt Argentinensem, expensis ipsius sociorúmque ejus, videlicet Tilmanni Kerver librarii jurati Parisiensis & Francisci Birckmanni librarii jurati Coloniensis. Anno 1515. *Kal. Februar.*

Volum. 2. *Digesti Veteris copiosum argumentum.*

B*reves casus variorum doctorum ponuntur.*
E*xplicantur optimè rubricarum carmina.*
R*eprobatæ glosæ & approbatæ notantur.*
T*riplicia inveniuntur repertoria.*
O*rdinatè signantur dicta singularia.*
L*itteræ cujusque libri scriptæ sunt congruè.*
D*ecenter arbor jurisdictionum est sita.*
V*iviani casus longè utiles sunt valde.*
S*ervitutum arbor situata est optimè.*

R*eperiuntur in margine quotationes.*
E*duntur juris canonici concordantiæ.*
M*ultáque solvunt contraria additiones.*
B*ologníni apponuntur ampliationes.*
O*mnes textus glosas exemplariter vidimus.*
L*ongè nunc veriores sunt allegationes.*
T*alitérque in cæteris continuabimus.*

Cujus nomen continetur
Elementis prioribus,
Hic ab eo imprimitur
Summis cum characteribus.

Impress. ibid. apud eosd. *Anno millesimo quingentesimo* XV. *tertiâ Julii.*

Volum. 3. *Infortiati amplissimum argumentum.*

I*nterpretantur* N*otabiliter* F*ormæ* O*mnes* R*ub.* T*otius* I*nfortiati* A*mplectentes* T*itu.* V*ersus* M*ensurati.*
N*otantur* O*ptime* V*ariorum* I*nterpretum* S*ingularitates* S*ubtiliter* I*n* M*argine* E*dita.*
I*nseruntur* M*ultum* P*robe* R*iteque* E*xquisita* S*ummaria* S*ane* V*alde* M*agnifica.*

Appo-

Apponuntur Mirificæ Approbationes Glosarum Improbationesque Scabrosis Titu. Recte. Oportune.
Bona Eduntur Repertoria Triplicia : Optimoque Leges Disponuntur Ordine.
Recenter Excuduntur (Materia Bene Oportunæ) Litteræ Typicæ.
Plures Apostillæ Reperiuntur In Sedibus Idoneis Vere Situata.
Inveniuntur Notabiles Solutiones Oppositionum Late Explicabiles.
Admodum Utiles Reperiuntur Et Optimæ Utriusque Iuris Concordantiæ Insignes.
Substitutionum Arbor Nuperrime Competenti Titulo Inseritur.
Industriosi Adduntur Casus Optimi Bononiensis Interpretis.

Sub istis rubeis elementis
Nomen impressoris continetur.
Et ubi hic existat venalis,
Locus apertè manifestatur.

Parisius per Bertholdum Rembolt, Anno millesimo quingentesimo quindecimo, penultimâ Novembris.

Volum. 4. *Digestum novum.*

Cum
- *Casibus longis domini Francisci Accursii.*
- *Approbationibus & reprobationibus glosarum.*
- *Summariis variorum doctorum.*
- *Tabulâ rubricarum legum & materiarum.*
- *Iuris canonici concordantiis.*
- *Glosarum & textuum singularitatibus.*
- *Ampliationibus & notabilibus Bolognini.*
- *Titulorum seu rubricarum carminum expositione.*
- *Valde utilibus solutionibus contrariorum.*
- *Multis annotationibus in margine appositis.*

Iste liber summè singularis
Recenter impressus à Bertholdo,
Ab eo exponitur venalis
Parisiis in sole aureo.

*Est etenim tersus * summus emendatus ad unguem :*
Si mihi credideris, juris amator, emas.

Anno millesimo quingentesimo decimo sexto, die XVIII. *Aprilis, Parisius in Sole aureo vici divi Jacobi, per Bertholdum Rembolt.*

Volum. 5. *Volumen*

Cum
- *Approbationibus & reprobationibus glosarum.*
- *Summariis variorum doctorum.*
- *Tabulâ rubricarum, legum & materiarum.*
- *Iuris canonici concordantiis.*
- *Glosarum & textuum singularitatibus.*
- *Ampliationibus & notabilibus Bolognini.*
- *Multis annotationibus in margine notatis.*

Parisius, apud Bertholdum Rembolt, Anno millesimo quingentesimo XVI. *die verò* XXX. *Junii.*

In singulis uniuscujusque horum quinque Voluminum argumentis, Majusculæ literæ initiales rubricis excusæ (quas hìc caracteribus Romanis distinguendas curavi), si simul aggregentur, voces certas designant. Scilicet : Vol I. IUSTINIANI LIBER. PETRUS GROMORS. Unde comperio *Petrum* GROMORSUM fuisse in hôc excudendo *Bertholdi* REMBOLT socium. Vol. 2. BERTHOLDUS REMBOLT. Vol. 3. INFORTIATUM NOVISSIME IMPRESSUM À MAGISTRO BERTHOLDO REMBOLT PARISIUS IN SOLE AUREO VICI SANCTI JACOBI. Vol. 4. & 5. CASTIGATUM. En ludicrum & novum artificium, quo Typographo placuit suum Nomen, Opus & Domicilium ænigmaticè designare : cujus aliquam mentionem fecit CHEVILLERIUS pag. 167. lin. 3. & ex illo *Annal. Typograph.* Vol. I. pag. 300.

(a) *Anno*

* Repone, ut puto, *summè*.

Elucidatorium Ecclesiasticum, ad officium Ecclesiæ pertinentia planiùs exponens, & quatuor libros complectens, JUDOCO CLICHTOVEO Authore: *absolutum est hoc Opus & arte formulariâ in lucem emissum in Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI *excudendorum librorum industrii & seduli Opificis è regione Scholæ Decretorum habitantis.* (a) fol. . . Paris. 1516.

Διδασκαλία Χριστιανικὴ πρὸς τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας : *apud BARTHOLOMÆUM ZANETUM.* (b) 4.to Romæ. 1516.

ARATORIS Cardinalis Historia Apostolica cum Commentariis ARII BARBOSÆ *Lusitani : impress. in ædibus JOANNIS DE PORRIS.* (c) fol. . . SALMANTICÆ. 1516.

ÆLII ANTONII *Nebrissen.* Annotationes in quinquaginta sacræ Scripturæ locos non vulgariter enarratos. (d) 4.to . Editæ Complut. 1516.

Prognostica HIPPOCRATIS, LAURENTIO LAURENTIANO *Florentino* & GULIELMO COPO interpretibus; GALENI Comment. in eadem, LAURENTIANO interprete: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. fol. . . . . . . Paris. 1516.

PEDACII DIOSCORIDIS ANAZARBEI de medicinali materiâ libri quinque; de virulentis animalibus, & venenis, cane rabioso, & eorum notis ac remediis libri quatuor, JOANNE RUELLIO *Suessionensi* interprete: *impressum est hoc celeberrimum Opus in Officinâ*

HEN-

(a) *Anno Domini (quem decet hymnus & laus omnis) decimo sexto supra millesimum & quingentesimum, die verò* Aprilis *decimâ nonâ. Venale habetur hoc Opus viris sanè Ecclesiasticis quàm utilissimum, in Officinâ* Henrici STEPHANI, *apud quem & varia ab hujus Operis Authore elaborata nec minori dignitate quàm utilitate volumina facilè reperias.* Præfigitur CLICHTOVEI Epistola ad *Joannem* GOZTHON DE ZELESTHE superiore in *Pannoniâ*, Ecclesiæ *Jauriensis* Episcopum locíque ejusdem Comitem perpetuum, ex *Parisiis* anno 1515. data.

(b) Bibliothec. *Nic.* HEINS. p. 52.

(c) *Mense* Aprili.

(d) *Idibus* Aprilis. M.CCCCC.XVI.

(a) Ab-

HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (a) fol. . . .	Parif.	1516.
AURELII CORNELII CELSI medicinæ libri octo noviter emendati & impressi : *impressor* SIMON BEVELAQUA. (b) 4.to	Lugduni.	1516.
Regimen Sanitatis Salerni : *per JACOBUM MYT expensis* BARTHOLOMÆI TROT. (c) 4.to	Lugdun.	1516.
ANTHONII GAZII *Patavini* Medici florida corona : *impress. in Officinâ* SIMONIS BEVILAQUA *impensis* BARTHOLOMEI TROT *Bibliopolæ*. (d) 4.to in præclaro Emporio	Lugd.	1516.

APUL. FLORID. De dogmat. PLATON.

De

(a) *Absolutum octavo Calendas* Maias *in preclarissimo* Parrhisiorum *Gymnasio. Cum privilegio ad quadriennium.* In initio,

Venter, pluma, Venus laudem fugienda sequenti.

Expulsâ, ut aiunt, cornice adhuc.

Præmisit RUELLIUS Epistolam ad ANTONIUM DISOMUM Regium Consiliarium utriusque Linguæ peritissimum —— *Quod Opus* (inquit) *non parvo sanè negotio à nobis elucubratum, veluti primitias industriæ nostræ & majoris laboris præludium lætâ fronte suscipias.* —— *Quæ verò meæ partes fuerunt, quoniam in propriâ harenâ versari videbar, cùm sim professione Medicus, dedi operam, utì omnia ex fide responderent, & ut Latina oratio Græci Auctoris sensum fideliter redderet* &c. *Sed nihil æquè me torsit, quàm veterum manûque exaratorum Exemplarium inopia (illud enim tantùm nactus sum, quod Bibliopolæ * typis excusum circumferunt) in quo permulta manifestissimè depravata ex variâ Auctorum lectione, & præsertim in libris venenorum ex vetustissimo* Pauli ÆGINETÆ *Codice, ad pristinam sinceritatem restituimus* —— *Vale* Parisiis, *Calendis* Maii. *Anno Domini* M.D.XVI. Hanc RUELLII versionem *Jo.* OLIVERIUS Abbas S. MEDARDI *Suessionensis* carmine Phaleucio Endecasyllabo commendat.

I, secure liber, nec extimescas
Vulgi vaniloqui licentiorem
Nasum, Rhinocerote longiorem &c.
O Dioscorida, *parens medelæ,*
Tu quantum vide debeas Ruello,
Qui te ex Helladico facit Latinum;
Quod debere sibi fatetur orbis
Totus, nos quoque gratulamur omnes
Testis Endecasyllabis ovantes.

(b) x. *Septemb.*

(c) *Anno millesimo quingentesimo decimo sexto, vigesimâ sextâ* Februarii.

(d) *Anno* M.CCCCC. *decimo sexto* Decemb. xx.

(a) *Men-*

* Tres Latinas DIOSCORIDIS Editiones recenset FABRICIUS in *Bibliothec. Græc.* lib. 4. cap. 3. scilicet Veterem ann. 1478. (vide *Bibliothec.* BIGOTIAN. libros in fol. num. 1261.) alteram *Lugdun.* 1512. cum additionibus *Petri* PADUANI: tertiam fol. *Venet.* 1516. ex versione *Hermolai* BARBARI, qui eleganter, sed dum PLINIO nimis insistit, parum fideliter reddidit, additis ejusdem HERMOLAI corollariis, & EGNATII annotamentis.

De Philosoph. *ex ædibus* Schurerianis. (a) 4.to	Argentor.	1516.
Apuleii Asin. cum comment. Philippi Beroaldi: *apud* Jo. Tacuinum de Tridino. (b) fol. . . .	Venet.	1516.
Æneæ Platonici Christiani Dialogus de immortalitate animæ & resurrectione ab Ambrosio *Camaldulensi* è Græco conversus. (c) 4.to	Basil.	1516.
Plutarch. de discrimine adulatoris & amici, de utilitate ab inimicis capiendâ, de philosoph. disputat. Erasmo interprete: *apud* Jo. Frobenium. (d) 4.to .	Basil.	1516.
Plutarch. de placitis Philosophorum, Budæo interprete: *ex ædibus* Schurerianis. (e) 4.to	Argentor.	1516.
Jac. Fabri *Stapulens.* in Politica Aristotelis introductio Clichtovei commentario declarata; OEconomicum Xenophontis Raphaele Volaterrano interprete Latinitate donatum: *ex Officinâ* Henrici Stephani *è regione Scholarum Decretorum.* (f) fol.	Paris.	1516.
Decem librorum Moralium Aristotelis tres conversiones, prima Argyropyli, secunda Leonardi Aretini, tertia antiqua: *apud* Henricum Stephanum. *Chalcographum è regione Scholæ Decretorum commorantem.* (g) fol.	Paris.	1516.

Moralia Jacobi Almain *Senonensis* emendata à Joanne Majoris Theologiæ

Pro-

(a) *Mense* Augusto.
(b) Gesner. *Bibliothec.*
(c) Gesner. *Biblioth.*
(d) *Mense* Maio.
(e) *Mense* Julio.
(f) *Vicesimâ secundâ die* Novembris, *anno Domini omnium Gubernatoris & Rectoris decimo sexto supra millesimum & quingentesimum.*
(g) *Hæc quarta recognitio typis absoluta est in Officinâ* Henrici Stephani, ejusdem *impensis sumptibus & diligentiâ, in almo* Parisiensium *studio, anno ab incarnatione Domini virtutum* 1516. *Die* 20. *mensis* Aprilis.

(a) Bi-

Professore: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI (a) 4.to . . . . . Parif. 1516.

Textus de Sphærâ JOANNIS DE SACROBOSCO, cum additione (quantum necessarium) adjectâ, novo commentario nuper edito, ad utilitatem studentium philosophicæ *Parisien.* Academiæ illustratus, cum compositione Anuli Astronomici BONETI *Latensis*, & Geometriâ EUCLIDIS *Megarensis*: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum sita.* (b) fol. . . . . Parif. 1516.

EUCLIDIS Megarensis Geometricorum elementorum libri XV, Latinè; CAMPANI *Galli* transalpini in eosdem commentariorum libri XV; THEONIS *Alexandrini* BARTHOLOMÆO ZAMBERTO *Veneto* interprete, in tredecim priores, commentariorum libri XIII; HYPSICLIS *Alexandrini* in duos posteriores, eodem BARTHOL. ZAMBERTO interprete, commentariorum libri II: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (c) fol. . . . Parif. . .

Libri

(a) *Bibliothec.* TELLERIAN.

(b) *Anno* CHRISTI *Siderum conditoris* 1516. *decimo die* Maii.

(c) *Utcunque noster valuit labor, conciliata sunt hæc omnia ad studiosorum non parvam (quam optamus) utilitatem: id magnifico D.* Francisco BRICONNETO *postulante. Si hæc benevolè suscipiantur, & fructum adferant, quem cupimus, alia ejusdem Authoris Opera prodibunt in lucem, successum præstante Deo, & adjutoribus (ubiubi gentium sint) ad bonarum litterarum institutionem probè affectis* Gallis, Italis, Germanis, Hispanis, Anglis: *quibus omnibus prospera imprecamur, & puram pro dignitate verámque cognitionis lucem.*

FRANCISCO BRICONNETO
JACOBUS FABER S. D.

Dum gubernacula regni adhuc moderaretur LUDOVICUS XII., *tu verò cameræ ærarii regii magistratum gereres; efflagitásti commentarios in Geometriam* EUCLIDIS *recognosci. Quam petitionem tuam eò libentiùs amplectebar, quò mihi multis eras carior, ut qui admodum juvenis (ita instituente patre tuo* Petro BRICONNETO *Equite aurato & regni generali Exquæstore) mecum in Philosophicis te exercueras, post nostri* Pauli ÆMILII *ferulam, sub quo tunc apprime, tum in Linguâ Latinâ, tum in Historiâ profeceras.* ——— *Eo tempore Patruelis tuus Episcopus* Lodovensis *Dominus meus* Narbonam *proficiscitur, visurus Cardinalem* Narbonensem *patruum tuum: qui paulò post migravit ad Dominum.* ——— *Igitur R. Dominum meum secutus, totum negotium commisi nostro* Michaëli PONTANO,

Libri tres de Institutione Harmonicâ editi à PETRO AARON *Florentino*, interprete JO. ANTONIO FLAMINIO *Forocorneliense* : *impress. in ædibus* BENEDICTI HECTORIS *Bibliopolæ* Bononiensis. (a) 4.to . . . Bonon. . 1516.

PLATIN. de Obsoniis, & APIC. de re coquinar. Italico sermone: *apud JOANNEM TAURINUM de Trivio.* (b) 4.to . Venet. 1516.

PLIN. Histor. Natur. *per* NICOLAUM DE PRATIS. fol. . . . Paris. 1516.

FLAV. PHILOSTRAT. de Vitis Sophistarum, ANTONIO BOMFINO interprete : *ex ædibus* Schurerianis. (c) 4.to . . . 1516.

XENOPHONTIS Opera, Græcè: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ. fol. . . . Florent. 1516.

PAUSANIAS Græcè : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* fol. . . . Venet. 1516.

Historiæ Augustæ Scriptores: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.o . Venet. 1516.

FLORUS : *impress. per* JACOBUM THANNER. fol. . . . Liptzk. 1516.

JO. BAPT. EGNAT. de Cæsarib. Libri tres; NERV. TRAJAN. ADRIAN. ex DIONE, GEORG. MERULÂ interprete;

SPAR-

NO, *qui tunc mecum communes habebat ædes, in recognoscendis & emittendis libris, quos prodesse posse arbitrabamur, adjutor. Ille verò provinciam suscepit admodum lubens* &c. *Quos quidem commentarios, non* CAMPANI *modò, sed &* THEONIS Alexandrini, Bartholomæo ZAMBERTO Veneto *interprete, ubi recognovit, se totum obligavit Officinæ, durissimam profectò versans glebam, ut labores suos tibi offerat, & per te cæteris litteratis.* &c. *Vale.* Parisiis. *anno* M.D.XVI. *postridie Epiphaniæ Domini; qui & sæculi nostri & posteritatis prospere studiis insulgeat.* Ad calcem Index 24. erratorum. *Hæc sunt, quæ recognitione digna comperimus; quippe quæ Mathematicam intelligentiam offendere aut interturbare possent. Siqua sunt alia, quæ omiserimus, candidi ipsi lectores inter legendum vel facilè castigabunt.*

(a) *Tempore Pontificatûs* LEONIS *Papæ decimi.*

(b) *Cremon.* Litterat. p. 318.

(c) *Mense* Martio.

(d) Vol. I. *mense* Julio. Vol. II. *mense* Augusto.

(a) *Mense*

SPARTIAN. CAPITOLIN. LAMPRID. VOPISC. POLL. Gallican. *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (a) 8.° . Venet. 1516

POLYDOR. VERGIL. de Inventoribus rerum : *pro* JOHANNE PARVO *commorante in vico Divi* Jacobi *sub Intersignio* Lilii aurei. (b) 4to . . . . . Parif. 1516.

POMPON. LÆTI Opera : *ex ædibus* Schurerianis. (c) 4.to . . . . . Argentor. 1516.

Historiæ novæ ac veteres à FRANC. SFORTIÆ temporibus ad FRANCISC. Regem *Francor.* sive ANDREÆ ASSARACI SARRACHI Trivultias : *impress. in offic.* GOTARDI PONTICI *apud templum Satyri.* (d) fol. . . . . . . Mediolan. 1516.

AGATHIUS de bello Gothorum, CHRISTOPH. PERSONÂ interprete : *apud* JACOB. MAZOCHIUM *Rom. Academ. Bibliopol.* (e) fol. . . . . Rom. 1516.

M. FABII QUINTILIANI Oratoriarum Institutionum lib. XII. unà cum annotationibus RAPHAELIS REGII, GEORGII MERULÆ & JODOCI BADII ASCENSII : *vænundantur ab eodem* JODOCO BADIO ASCENSIO *&* JOANNE PARVO *Bibliopolis Academiæ* Parisiensis, *in ædibus* Ascensianis. (f) fol. . . . . 1516.

THEOCRITUS Græcè, cum *SCHOLIIS* Græcis : *per* ZACHARIAM CALLIERGUM. (g) 8.° . . . Rom. 1516.

VIR-

(a) *Mense* Julio.
(b) *Die* XIIII. *mensis* Julii.
(c) *Mense* Octob. cum Epistolâ *Nicolai* GERBELII ad *Mathiam* SCHURERIUM datâ M.D.XVI. *Kal.* Feb.
(d) *Die* XXIII. Decemb.
(e) XXIX. Februar. *Triumphante* LEONE X. *Pont. Max. Anno ejus* 3. cum Epistolâ *Jacobi* MAZZOCHII.
(f) *Ad Idus* Januarii M.D.XVI.
(g) Λέοντος μεγίστου ἀρχιερέως διηγοῦντος Πάπα Ῥώμης, ὁσίως αὐτὴν οἰκονομοῦντος, καὶ τὸ παρὸν βιβλίον ἐν ταύτῃ εἰς εὐνομίαν χωρὶς τυπωθὲν πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ ἀνα-

VIRGILII Æneis cum aliis carminib. *in ædibus THEODORICI DE BORNE.* (a) 4.to . . . . . . Davent. 1516.

Ho-

ἀναλώμασι μὲν τοῦ λογίου ἀνδρὸς Κορνηλίου Βενίγνου τοῦ Ὀυιτερβιέως, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητός. Μηνὸς Ἰανουαρίου ιέ. Χιλιοστῷ διηκοστῷ ἕκτῳ.

Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς τοῖς ἑκασταχοῦ φιλομαθέσι, χαίρειν. Τὰ Θεοκρίτου εἰδύλλια τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου προτυπωθέντα Ἄλδου, καὶ ἡμεῖς δεύτερον ἐτυπώσαμεν οὐχ ὡς εὕρομεν (ἐσχάτης ἂν τοῦτο νομισθείη παρὰ πᾶσιν ἄξιον κατηγορίας) ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰωθότα τρόπον καλῶς ἅμα ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐπιδιορθώσαντες, χεῖρ' ἐπικουρίας ὀρέγοντος Κορνηλίου Βενιγνίου τοῦ Ὀυιτερβιέως. Ὀυ πόνου γὰρ μόνον τοῦτο δεῖται πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ δαπάνης. Ταῖς πολυχρονίοις ὠδῖσι τῆς παρ' ἡμῖν τυπουργίας, δεύτερον καὶ ἡμεῖς, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τοῖς πᾶσιν ἕτοιμα προεθέμεθα, σὺν ἄλλοις Θεοκρίτου τισὶ τοῖς μήπω τυπωθεῖσιν. Ἡρακλίσκον φημὶ, Ἡρακλῆν λεοντοφόνον, Βάκχας, Ἠλακάτην, Παιδικὰ, Δάφνιδος καὶ κόρης ὀαριστὺν· τὰ σωζόμενα αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἐννεακαίδεκα ὄντα τῷ ἀριθμῷ· πέλεκυντε καὶ πτερύγιον. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὰ εἰς αὐτὰ εὑρισκόμενα σχόλια· ἅτινα ἐν πολλοῖς διεσπαρμένα εὑρόντες ἀντιγράφοις, πόνῳ πολλῷ εἰς ἓν συνηγάγομεν. Τὸ μὲν γὰρ εἰς τοῦτο, ἐκεῖνο δ' εἰς ἄλλο εἶχε σχόλιον. Ἐφ' οἷς εὖ χαίρετε, εἰκὸς ἔργῳ δεικνύειν· ἵνα καὶ εἰς τὸ μέλλον προθυμοτέρους ἡμᾶς εἰς τοὺς κοινωφελεῖς τουτέστι καλοὺς κ' ἀγαθοὺς ἀγῶνας ποιήσητε.

Et ad calcem THEOCRITI textûs hæc leguntur: Τὸν Θεοκρίτου πέλεκυν, τὸ πτερύγιον, καὶ τὸ ἑξῆς τὸ ἄνευ ἐπιγραφῆς μὴ ἔχοντες δεύτερον ἀντίγραφον, οὐκ ἠδυνήθημεν κάλλιον ἐπιδιορθῶσαι. Διό μοι καὶ συγγνωστέον. Ἓν γὰρ καὶ μόνον τῶν ἀντιγράφων ταῦτα εἶχεν. ἅτινα κάλλιον ἐνομίσαμεν τοῖα, οἷα ἦσαν, τυπῶσαι, ἢ ἐᾶσαι εἰς λήθην καταλιπεῖν.

(a) *Æneidos libri duodecim ex* Aldino *Exemplari (ut apparet) castigati & recogniti: quibus accedunt hæc carmina non indocta, quæ sub* VERGILII *nomine circumferuntur edita & depravatè & confusè, nunc in hôc recognita ex antiquissimo Exemplari multorum sæculorum, appositis eorum * Auctoribus, qui poëtico certamine contendentes, varia in † eandem rem concinebant. Hæc quidem. Carmen de* VERGILIO *sub nomine* VERGILII; *item de Ludo; de ortu Solis; de Signis cœlestibus; de Iride; de speculo; de undâ congelatâ; de quatuor temporibus anni; Epitaphia in* VERGILIUM. PUB. V. MAR. *de Livore, de Fortunâ, de Musarum inventis. Item Exclamatio Cæsaris* AUGUSTI *in jussum* VERGILII *pro Æneïdis combustione. Ven.* Davē. *in ædibus* THEODORICI *D. B.* Prolixus hic est primæ paginæ titulus atris & rubris alternatim characteribus excusus. Ad finem *Æneïdis* adduntur SULPICII *Carthaginiensis* sex de Æneide cremari (licet jussisset VIRGILIUS) à TUCCÂ, VARO & AUGUSTO vetitâ Versus: & hæc coronis, *Divina hæc* PUBLII VERGILII *Opera excusa sunt* Daventriæ *fœlici sydere in ædibus* Theodorici DE BORNE *anno à Natali Christianissimo sesquimillesimo supra sextum decimum. Calē. Ma.* Tum adjiciuntur tria VIRGILII Epigramm. de. livor. Fortun. Musarum invent. Deinde Poëtarum suprà dictorum carminibus præmittitur Epistola *Jacobi* FABRI ad MURMELLIUM. *Oportunitate* (inquit) *datâ recognovi hæc carmina, non indocta quidem, quando etiam à doctis & ascribuntur* VIRGILIO, *& sub hujus nomine circumferuntur edita & depravatè & confusè quidem, ut multa alia. An rectè, ipsi viderint. Exemplar autem antiquissimum, unde hæc excepta sunt,* ——— (*quod non contemnendum quidem erat ob antiquitatem, quam præ se ferebat tantam, ut vix characterum lineas & ductiones essem sequutus, si id tentavissem*) *aliud ab hâc sententiâ* ———

ve-

* Illi Auctores fuerunt PALLADIUS, ASCLEPIUS, vel ASCLEPIADES, EUSCHEDIUS, vel EUSTHENIUS, POMPEIANUS vel POMPEGIANUS, MAXIMIMIUS vel MAXIMIANUS, VITALIS, BASILIUS, ASMENIUS, VOMANIUS, EUFORBIUS, JULIANUS, HILARIUS.

HORATII Odæ, Epodi & Carmen seculare, cum ANTON. MANCINELLI & BADII explanatione; Ars Poet. & Sermon. & Epistol. cum BADII commentariis: *Impressa est tertium hæc* Horatiana *Poesis accuratione ipsius* ASCENSII. (a) fol. in nobilissimo collegio Parrhisiorum. 1516.

OVID. Fast. Trist. Pont. Ibis. ad Liv. *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° Venet. 1516.

GRIPHUS AUSONII cum enodatione FRANCISCI SYLVII Ambianatis: *in ædibus* Ascensianis. (c) 4.to Paris. 1516.

PROBÆ CENTONÆ Vatis clarissimæ à Divo HIERONYMO comprobatæ de fidei nostræ mysteriis è MARONIS carminibus excerptum Opusculum: *impressum solertiâ STEPHANI DE BASIGNANA GORGONI Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ BERNAR-* DI

voluisse apparebat. &c. *Vale. Ex* Daventriâ *Calendis* Decembribus, *à Natali Christianissimo sesquimillesimo super quintum decimum.* Huic Editioni præficitur *Phil.* BEROALDI *Bononiensis* ad *Joannem* FRANCUM discipulum suum Epistola, in quâ *se*, ait, *divinâ celeberrimi Vatis Volumina recognovisse, útque emendatiùs atque diligentiùs imprimerentur, enixè curâsse; suam illam recognitionem suo illi discipulo dicare destinavisse;* quem ad VIRGILII lectionem hortatur. Ultimæ *Virgilianæ* hujus Editionis paginæ lignea imprimitur tabula, in quâ tres describuntur figuræ; *Prelum Borneum. T. B. Sta. Margarita. Sta. Anna.* Lubet obiter (licèt nil ad VIRGILIUM attinet) hìc inserere, quæ FABER in suâ ad MURMELLIUM Epistolâ antea memoratâ scribit conquerens *& rem & nomina* sæpe *in profanis* & *in sacris* Scriptoribus *confundi. Doctor* (inquit) *Sanctus* [scil. THOMAS *Aquin.*] *id ipsum, ni fallor, passus est in sepius excuso illo & in mille exemplaria transfuso commentario in divinum* BOETIUM; *quem haud dubium est in hunc elucubrâsse: sed non istum ejus esse, qui impressus sub ejus nomine circumfertur. Qui id neget, non video; argumentis certis contrarium docentibus: imprimis, quo pacto ipse seipsum & citaret & allegaret?* &c. [Hunc commentarium ab aliis THOMÆ *Anglico*, *Joanni* GERSONI à GOLDASTO ad Paræneticos veteres, attributum notat FABRICIUS in Biblioth. Latin.] *Consules igitur optimè tuis in eum commentatione tuâ, in quâ te laborare audio: quam* Rodolpho AGRICOLÂ *auspice es ingressus, qui viam præmonstravit.* Commentarii autem in BOET. *Consol.* partim MURMELLII, partim AGRICOLÆ, excusi sunt *Coloniæ* apud CERVICORNUM 1535. Vide SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Ad quartum Kalen.* Julias.
(b) *Mense* Januario.
(c) *Tertio Nonas* Novemb.

(a) *Reg-*

DI LESCUYER. (a) 8.° in florentissimâ Civitate Lugdunensi. 1516.

BAPTISTÆ *Mantuani* BLASIUS *Cappadox*; NICOLAUS *Tolentinus*; Bellum *Venetum*; Exhortatio ad *Insubres*; CUPIDO marmoreus dormiens; jejunii Quadragesimalis Sanctitas &c. (b) Ejusdem libri de sacris diebus : *impress. solertiâ* STEPHANI DE BASIGNANA GORGONI *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* BERNARDI LESCUYER. (c) 8.° . . . . Lugdun. 1516.

Ejusd. *Agelariorum* libri sex : *impress. solertiâ* STEPHANI DE BASIGNANA GORGONI *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* BERNARDI LESCUYER. (d) 8.° . Lugdun. 1516.

Ejusd. Dialogus contra detractores. (e) Epistola contra calumniatores. (f)

Ultima pars Operis BAPTISTÆ *Mantuani* Carmelitæ : *impress. solertiâ* STEPHANI DE BASIGNANA GORGONI *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* BERNARDI LESCUYER. (g) 8.° . . . . . Lugdun. 1516.

PETRI

(a) *Regnante victoriosissimo* FRANCISCO Francorum *Rege*, *Christianum orbem moderante* LEONE *decimo animarum tutissimo medico.*

FATORVM IMPERIO
S. B.
GORGONIVS HEROS.

(b) Hic adscribitur, uti in præcedente libro,

FATORVM IMPERIO
S. B.
GORGONIVS HEROS.

(c) *Cum gratiâ & privilegio ad quattuor annos.*

SVB SIGISMVNDO FELICITAS AVGVSTA
S. G.

Sigismundi GONZAGE Cardi. Legati *Piceni* & *Mantuæ* Carmelitarum Protectoris perhumani Insignia.

STEPHANVS B. GORGONIVS CARMELITA BENEFICO PATRONO POSVIT.

(d) *Mensis* Junii *vigesimo tertio.* Tum eadem, ac priùs, Insignia, & eadem adscriptio *FATORVM* &c.

(e) BAPTISTA *Mantuani* pictura, circa quam, *BAPTISTA MANTVANVS CARMELITA TER MAXIMVS.* Tum eadem Insignia, & adscriptio.

(f) *Cum gratiâ & privilegio* &c. ut suprà.

(g) *Die vigesimâ primâ mensis* Julii. *cum gratiâ & privilegio* &c. *SVB SIGISMVNDO* &c. & adscriptio, ut priùs.

(a) Ad

PETRI ROSSETI Laurentias ad NICOLAUM PUTEANUM BONAMSPEM utriusque Juris Professorem; Ejusd. ROSSETI de S. STEPHANI martyrio ad MAXIMILIANUM SPHORTIAM Carmen: *in ædibus Ascensianis.* (a) 4.to . . . . . . Paris. 1516.

OCTAVII CLEOPHILI *Fanensis* Opera nunquam alias impressa; Antropotheomachia; Historia de Bello *Fanensi* &c: *imprimebat* HIERONYMUS SONCINUS *Impressor diligentissimus.* (b) 8.° . . . . FANI: 1516.

HUGBALDI Monachi *Eluonensis* Ægloga de Calvis: *apud NICOLAUM LAMPERTER.* (c) 4.to . . . . Basil. 1516.

Epistolæ aliquot illustrium virorum ad ERASMUM & hujus ad illos: *imprimebat* THEODORICUS MARTINUS Alustensis. (d) 4.to . . . . . Lovan. 1516.

ERAS-

(a) *Ad Idus* Martias. N. BONASPES T. PUTANEUS *suo Compatri clarissimo* Jo. BADIO ASCENSIO *de* Laurentiade.

Imprime subtili sanctum precor arte volumen,
Compater Ascensi *major in arte* Tryphon:
Immortale parant cui prela fidelia nomen:
Omnibus error abit quo moderante libris.
Nunc quicunque cupit chartas reperire fideles,
Expetit ille tuam, clare Jodoce, *domum.*
Petrus *ob hæc* Rossetus *adit tua limina vates;*
Lingua Maroneos *cui dedit alma favos.*

Idem *Nicolaus* BONASPES *Trecensis* concludit Librum Carmine commendatitio ad *Tristandum* DE SALAZAR *Senonum* pastorem.

Ex prælo etiam *Ascensiano*, sed sinè anni notâ prodiit in 4. *de Passione Dominicâ Carmen elegiacum* GULIELMI DIVITIS *civis* Gandavensis: *item* LACTANTII *nænia verbis* CHRISTI *crucifixi*, *&* *Carmen de Resurrectione Dominicâ.* Cum *Herveri* DE BERNA *Amandini* ad juventutem *Bituricam* Præfatione; in quâ, DIVITEM (ait) *didascalum nostrum de vobis benemeritum non ignoratis.* ——— *Etenim innumeri* (*tanquam ex Equo* Trojano) *ex Officinâ ejus prodiere litterati.* &c. *Nec dubito, quin ex eo contingat, quod plurimum viris litteratis contingere consuevit; ut ait* CLAUDIANUS, *Minuet præsentia famam. Non tamen sinè* Theseo *hoc est* TORINO Biturico *commilitone nostro antiquis moribus, &, ut* PLAUTUS *ait*, Massiliensibus, *& cum virtute doctissimo.* &c. *Valete. Ex ædibus nostris* Amandinis, *Calendis* Martii. TORINUS ille (ut puto) est *Godofridus* TORINUS Typographus, de quo postea dicetur.

(b) XXIX. *Januarii.*

(c) SIMLER. *Bibliothec.* At GESNER. in *Bibliothec.* 1519.

(d) *Mense* Octobri. Has ex ingenti Epistolarum acervo delectas inscripsit *Gasparo* HALMALO Juris utriusque Doctori & *Antuerpiæ* tribuno *Petrus* ÆGIDIUS ejusdem Oppidi Scriba.

(a) His

ERASMI de duplici copiâ verborum ac rerum commentarii duo, de ratione studii & pueris instituendis commentariolus; ac de laudibus literariæ societatis, reipub. & magistratuum urbis *Argentinæ* Epistola: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to	Basil.	1516.
CŒLII RHODIGINI Lection. Antiq. Romano charactere: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri* (b) fol.	Venet.	1516.
HIERONYMI CINGULARII *Aurimontani* collectanea Latini eloquii Synonymorum: *impressit* *VALENTINUS SCHUMAN.* 4.to	Liptzk.	1516.
ERASMI Institutio Principis Christiani; ISOCRATES ad NICOCLEM ERASMO interprete; ERASMI ad PHILIPPUM Panegyricus: *apud* Jo. FROBENIUM. (c) 4.to	Basil.	1516.
Institutio Principis Christiani saluberrimis referta præceptis, per ERASMUM *Roterodamum* cum aliis nonnullis eodem pertinentibus: *apud* THEODORICUM MARTINUM Alustensem. (d) 4.to	Lovan.	1516.

AN-

(a) His præmittitur sequens ERASMI Epistola.

ERASMUS Roterodamus
GUILIELMO NESENO Nastadiensi *suo* S.D.

Sive tu isthuc judicio facis, optime NESENE, *sive studio quodam amoris erga me tui, certè de copiâ Commentariolos, antehac* ὐ πάνυ ἰρασμίως, ERASMO *commendas, dum illos sic laudibus vehis, sic ediscis, sic tuis prælegis, ut magìs jam tui sint usucapione, quàm mei qui genuerim. Eos igitur ita, ut volebas, recognovi inter navigandum, ne vel hoc temporis mihi prorsus periret à studiis. Tuæ partes erunt curare, ut* Frobenianis *formulis majusculis quàm emendatissimè* * *rursus exeant in publicum, quò hæc sanè placeant, si eruditione parum commendantur lectori. Bene vale, charissime* NESENE. Antuuerpiæ, *Nonis* Septemb. *Anno à* CHRISTO *nato* M.D.XVI.

(b) *Mense* Februario. De Præfatione RHODIGINI (in quâ ALDUM laudat) lege *Frobenianam* ejusdem Editionem in anno 1517.

(c) *Mense* Aprili.

(d) *Mense* Augusti. THEODORICUS MARTINUS *Typographus Lectori* S.D.— *En, optime Lector, Officina nostra semper utilitati publicæ sudans, tradit hæc: Præfationem* ERASMI, *Præcepta* ISOCRATIS *ad* NICOCLEM *eodem interprete, Institutionem Christiani Principis nunc* † *primùm ex-*

* Prior (ut puto) Editio prodierat anno 1512. quo data est ERASMI nuncupatoria ad *Joannem* COLETUM S. *Pauli* Decanum Epistola.

† FROBENIUS tamen hanc excuderat eodem anno mense *Aprili*.

‡ Scil.

ANDREÆ ASSARACI SARRACHI Dialogus elegiacus de Hiſtoriis novis ac veteribus à FRANC. SFORTIÆ temporibus ad FRANCISCUM Regem *Francor.* & Ducem *Mediolani*: *apud* GOTHARDUM PONTICUM. (a) fol.	Mediolan.	1516.
Ejusdem Trivultias, libri Carmine Elegiaco, cum Epigrammatis præliminaribus ALEXANDRI COMITIS & HYACINTHINI ARPINI: *apud* GOTHARDUM PONTICUM. (b) fol.	Mediolan.	1516.
THOMÆ MORI Utopia.. (c) 8.°		
Alphabetum Hebraïcum & Græcum; THEODORI GAZÆ introductivæ Grammaticæ liber primus, ſecundus, tertius, quartus, Græcè: *apud* ÆGID. GOURMONT. (d) 4.to	Pariſ.	1516.

THEOD.

excuſam ex optimis Scriptoribus compoſitam ERASMO *Authore*, *Panegyricum gratulatorium de reditu ex* Hispaniâ *ad Principem* PHILIPPUM MAXIMILIANI *filium eodem Authore*, *libellum* PLUTARCHI *de diſcrimine adulatoris & amici ad* HENRICUM VIII. Angliæ *Regem*, *cum* ‡ *aliis nonnullis. Bene vale*, *Lector*, *ac fruere.*

(a) SIMLER. *Bibliothec.*

(b) SIMLER. *Bibliothec.* „ Fortè idem „ Opus.

(c) Ad calcem cernuntur inſignia, lemma, & nomen *Gilles de Gourmont*. Nullo anno addito. Initio legitur hæc Præfatiuncula *ad lectorem. Habes*, *candide Lector*, *Opuſculum illud verè aureum* Thomæ MORI *non minùs utile quàm elegans de optimo reipublicæ ſtatu*, *déque novâ inſulâ* Utopiâ, *jam iterum ſed multo correctius quàm priùs*, *hâc enchiridii formâ*, *ut vides*, *multorum tum Senatorum tum aliorum graviſſimorum virorum ſuaſu editum*, *quod tibi ediscendum*, *non modò in manibus quotidie habendum cenſeo. Cui quidem ab innumeris mendis undequaque purgato*, *præter* ERASMI *annotationes ac* BUDÆI *Epiſtolam*, *addita eſt etiam ipſius* MORI *Epiſtola eruditiſſima. Vale.* Epiſtolæ *Petri* ÆGIDII ad *Hieronymum* BUSLIDIUM & *Hieronymi* BUSLIDII ad *Thomam* MORUM hìc inſertæ exhibent annum M.D.XVI. Anno itaque (ut conjicio) 1516. prior prodiit *Utopiæ* Editio, cui poſterior *Gourmontiana* ſucceſſit.

(d) Hæc Opuscula ſeorſim ſingula impreſſa ſunt. Singulorum initio affixa GOURMONTII inſignia, lemma, & nomen; ſed ultimo ſoli indicium temporis adjectum ſic, Ἐτυπώθη Παρισίοις παρὰ Γουρμοντίῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑκτῷ καὶ δεκάτῳ σκιροφοριῶνος ἐνιάτῃ ἀπιόντος.

(a) *Menſe*

‡ Scil. ERASMI Epiſtola ad *Joannem* PALUDANUM, Carmen gratulatorium ad PHILIPPUM, Epiſtola ad *Nicolaum* RUTERIUM Episcop. *Atrebatenſem*; PLUTARCH. de doctrinâ Principum, & de Philoſoph. Disputat. ERASMO interprete.

Præterea, PLUTARCH. de diſcrimine adulatoris & amici, ac de utilitate ab inimico capiendâ, ERASMO interprete. 4. per *Theodoricum* MARTINUM, Anno tamen non addito.

Theod. Gaz. Grammat. Introduct. liber primus, Græcè : *ex ædibus* Theodorici Martini Aluſtenſis. (a) 4.to . . . Lovan. 1516.

Idem translatus per Erasmum *Roterodamum*: *apud* Theodoricum Martinum Aluſtenſem. (b) 4.to . . . . Lovan. 1516.

Idem translatus per Erasmum, ac etiam Græcè pro iis, qui jam aliquantulum profecerunt ; ac colloquiorum familiarium incerto authore libellus Græcè & Latinè , nunquam antehac typis excuſus: *apud* Joannem Frobenium. (c) 4.to . . . . Baſil. 1516.

Enchiridium Grammatices ; in hôc libro hæc ſunt, Erotemata Chrysoloræ, Alphabetismus anomalorum, Demet. Chalcondyl. de formatione temporum , Theod. Gaz. Grammat. Introduct. liber quartus, Herodian. de Encliticis , Gnomæ monoſtichæ ex diverſis Poetis, Catonis *Romani* Sententiæ Planude interprete ; Græcè : *in ædibus* Philippi Juntæ Florentini. (d) 8.° . . . . . Florent. 1516.

Veteres Grammatici Latini duodecim à Jodoco Theodoro *Bellovaco* junctim editi: *ex Officinâ* Aſcenſianâ. (e) fol. . . . Pariſ. 1516.

Ortus vocabulorum Alphabetico ordine ferè omnia, quæ in Catholicon, Breviloquio, Cornucopiâ, Gemmâ vocabulorum atque Medullâ

Gram-

(a) *Menſe* Martio.
(b) *Menſe* Julio.
(c) *Menſe* viiiibri.
(d) *Decimo Cal.* Octob. *Pontificatûs ſanctiſſimi* Leonis *Papæ noſtri anno quarto.* Hanc Editionem *Aloyſio* Alamanno dicavit *Euphroſynus* Boninus.
(e) Fabric. *Bibliothec. Latin. Supplement.*] Diomedis libri tres; *Q. Rhemnii* Palæmonis ars ſecunda ; *Aſpri* Junionis Grammatici ars ; *Ælii* Donati Editio prior & poſterior , item de barbariſmo ; vitiis & tropis ; *Servius* Honoratus in ſecundam Editionem: Sergius Grammaticus; Phocas de nomine ac verbo , & aſpiratione; Caper de Orthographiâ & Latinitate ; Agrætius de Orthographiâ & proprietate ; Probi Grammatici inſtitutiones artium, item catholica ; *Cornelius* Fronto de vocum differentiis ; Grammaticus alter de punctis & accentibus.

(a) *Die*

Grammaticæ ponuntur, cum vernaculæ Linguæ *Anglicanæ* expositione, continens: *impressus per* WYNANDUM DE WORD *ac in Urbe in Parochiâ Sanctæ* BRIGIDÆ (in the Fletestrete) *ad signum Solis moram trahentem.* (a) 4.to . . . . Londoniis 1516.

Biblia Hebræa. (b) fol. . . . . 1517.

Biblia *POLYGLOTTA* : *per* ARNOLDUM GUILIELMUM DE BROCARIO. (c) fol. . . . . . . Compluti. 1517.

To-

(a) *Die* XXVIII. Julii. In Prologo datur ratio vocis (*Ortus*) quâ hoc notatur Vocabularium: ——— *quem, propterea quod in eo fructuum copia reperiri possit*, Ortum vocabulorum *appellari decrevimus.* Ubi observandum est *Ortum* neglectâ aspiratione dici pro *hortum.* Aspiratio illa & in Manuscript. & in impress. vetust. Codicibus sæpius omittitur. Lege DAUSQUII Ortograph. pag. 26. Libri suprà dicti titulus gerit signum Solis, & CAXTONI symbolum, & nomen *Wynkyn de Word*: hic enim in illius Officinâ artem didicerat & * exercuerat. CAXTONI autem symbolum erat binæ nominis initiales W. C. cum hâc figurâ [figure] quâ forsan (uti nonnullis placet) significatur *Caxtonianæ* Typographiæ Epocha, nempe (millenario & centenariis omissis) 74: figura enim numeri quaternarii, quâ veteres tam in impressis quàm Manuscriptis usos accepimus, non erat angularis (uti nunc 4) sed rotundata & ad ovalem accedens ([figure]). Nondum tamen mihi occurrit liber, qui à *Caxtono* excusus disertis verbis affirmetur † ante 1477.

(b) LONG, Biblioth. Sacr.] *divisa binis columnis.* Ad calcem leguntur hæc verba charactere exiliori Rabbinico: *Omnis consummationis vidi finem. Laus Deo O. M. & confessio summo nomini ejus. Quandoquidem improbi non invaluerunt, ut me perderent, benedicam Domino, qui me non dedit prædam dentibus illorum. Ecce enim pro misericordiâ suâ suffulcit me, ut inchoarem & perficerem residuum libri mei sancti supra omnes libros. Facta est autem illius consummatio per manus minimi Typographicorum, exigui inter discipulos, unius ex filiis* SONCIN, *vulgò* Soncinatibus, *noti in* Judæâ *& in* Israel, *ann.* 277. *min. supput.* (*sed* CHRISTI 1517.) *primo mensis* Adar. *Deus illuminet nos, & ponat inter nos benedictionem & pacem. Amen.*

(c) Hoc magnificum Opus sex Voluminibus continetur.

1. Novum Testamentum Græcè & Latinè noviter impressum (de quo priùs) 1514. 10. *Jan.*
2. Vocabularium Hebraïcum atque Chaldaïcum totius Veteris Testamenti cum aliis Tractatibus (de quo etiam priùs) 1515. Ult. *Mai.*
3. Vetus Testamentum multiplici Linguâ nunc primùm impressum. Et in primis *Pentateuchus* Hebraïco, Græco atque Chaldaïco idiomate: adjunctâ unicuique suâ interpretatione.
4. Secunda pars Veteris Testamenti Hebraïco Græcóque idiomate nunc primùm impressa, adjunctâ utrique suâ Latinâ interpretatione. Pars hæc continet *Josue*, *Judices*, *Ruth*, Libros quatuor

* *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 329. † *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 85. 128.

TOBIÆ liber Hebraïcè sine punctis. (a) 4.to . . . . CONSTANTINOPOLI. 1517.

Biblia Latina. (b) fol. . . Lugdun. 1517.

Biblia Gallica glossata: *per* ANTON. VERARD. (c) fol. . . . . Parif. 1517.

Biblia Italica Malermi: *per* LAZARUM DE ZOARDIS & BERNARDUM BENALIUM. (d) fol. . . . Venet. 1517.

HUGONIS *de sancto Victore* Allegoriarum in utrumque Testamentum libri decem: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi ac Bibliopolæ.* (e) 4.to . . . . . Parif. 1517.

JUDOCI CLICHTOVEI de puritate conceptionis Beatæ MARIÆ, libri duo; de ejus dolore in passione filii, liber; de ejus statione juxta crucem, Homilia; de assumptione ipsius, liber: apud HENRICUM STEPHANUM. (f) 4to . . . . . Parif. 1517.

STEPHANI *Eduensis* Episcopi de Sacramento

tuor *Regum*, & duos *Paralipomenon* & Orationem *Manassis.*

5. Tertia pars Veteris Testamenti Hebraïco Græcóque idiomate, nunc primùm impressa, adjunctâ utrique suâ Latinâ interpretatione. Quæ in hôc Volumine continentur hæc sunt: *Esdras*, *Neemias*; *Tobias*, *Judith*, * *Hester*, *Job*, *Psalterium*, *Proverbia*, *Ecclesiastes*, *Cantica*, *Sapientia*, *Ecclesiasticus.*

6. Quarta pars Veteris Testamenti Hebraïco Græcóque idiomate nunc primùm impressa, adjunctâ utrique suâ Latinâ interpretatione. Quæ in hôc Volumine continentur, hæc sunt: *Isaias*, *Hieremias*, *Threni*; *Baruch*: *Ezechiel*, † *Daniel*, *Osee*, *Johel*, *Amos*, *Abdias*, *Jonas*, *Micheas*, *Naum*, *Abacuc*, *Sophonias*, *Aggeus*, *Zacharias*, *Malachias*; *Machabeorum* libri tres. *Explicit quarta & ultima pars totius Veteris Testamenti Hebrao Græcóque & Latino idiomate nunc primùm impressa in hac præclarissimâ* Complutensi *Universitate de mandato & sumptibus Reverendissimi in* CHRISTO *Patris & illustrissimi Domini*, *Domini Fratris* Francisci XIMENII DE CISNEROS, *tituli sanctæ* Balbinæ *Cardinalis*, *Archiepiscopi* Toletani, *&c. Industriâ & solertiâ honorabilis viri* Arnaldi Guilielmi DE BROCARIO *Artis impressoria Magistri. Anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo*, *mensis* Julii *die decimo.*

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.* ex *Bodleian.*
(b,c,d) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(e) Octobris *decimâ die.* Cum *Jodoci* CLICHTOVEI Præfatione.
(f,g) Biblioth. *Tellerian.*

(a) Bi-

* In quo Libro habentur & quæ Hebraïcè & quæ Græcè tantùm inveniuntur.
† In hôc habentur libri de *Susannâ*, de *Belo* & *Dracone.*

mento Altaris Tractatus : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to . . . . Parif. 1517.

JODOC. CLICHTOVEI Elucidatorium Ecclefiafticum : *apud* FROBENIUM. (a) fol. . . . . Bafil. 1517.

Horæ Beatiff. Virginis fecundùm confuetudinem Romanæ Curiæ ; feptem Pfalmi pœnitentiales cum Litaniis & Orationibus ; Græcè : *impreff. apud EUCHARIUM CERVICORNUM.* (b) 12.° . . . Colon. 1517.

BENEDICTINA, five Conftitutiones BENEDICTI XII. Papæ ad Monachos nigros : in priftinam lucem redacta per MICHAELEM DE PUTEO presbyterum fanctiff. Trinitatis *Fifcanen.* Ordinis S. BENEDICTI Monachum : *per* JOANNEM DE PRATO *ac JACOBUM LE MESSIER in Vico olearum fub Interfignio Sancti* Sebaftiani *prope Collegium* Cluñ. *eorúmque expeñ. necnon* EGIDII DE GOURMONT *impreffa ; per eófque pro modico ære communicanda , fummâque curâ ac diligentiâ* (*ut legentibus clarebit*) *exarata.* (c) 4.to Parif. 1517.

HIE-

(a) Biblioth. *Bentefian.*

(b) Ἐτυπώθη Κολωνίας παρ' Εὐχαρίῳ τῷ Ἐλαφοκέρωτι ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ, μηνὸς Ὀκτωβρίου ὀγδόῃ.

(c) *Anno reparationis humanæ millefimo quingentefimo decimo feptimo. Venundantur* Parrhifiis *ab* Egidio DE GOURMONT *in Vico Sancti* JOANNIS Lateraneñ *è regione Collegii* Cameraceñ. *& in Vico olearum ad Interfignium Sancti* Sebaftiani *prope Collegium* Cluniaceñ. Cum præfatoriâ hàc Epiftolâ:

N. *Artis Impreffòriæ ingeniofum artificem frater* MICHAEL DE PUTEO *Sanctiffimæ Trinitatis* Fifcaneñ. *Religiofus multâ impartitur Salute.*

Cùm noftri Cœnobii Bibliotheca libros evolverem , aliquid religioforum utilitate fummopere perquirens , unum (*quod* Benedictinam *vocant*) *Opufculum à muribus corrofum & tineis aliifque id genus vermiculis demolitum , necnon à multis imbecillioribus neglectum mihi occurrit : quod cùm perlegiffem , non potui propter multa non lætari* &c. *Quâ de re , mi dilecte* N. *te monitum volui , ut illud animo libenti impreffioni dares* &c. *Vale , è Cœnobio* Fifcaneñ. XII. *Kal* Februarii.

Ad eundem Hexaftichon.

Impreffor quicunque cupis nunc arte libellos
Scribere , id excellens ede , precamur , Opus.
Grandia namque fuo proceffu continet illud :
Quæ nullâ clarè lecta fuere die.
Tu meritum cupiens igitur lucrúmque referre ,
Huic Operi ftudeas viribus ipfe tuis.

Quis

HIERONYMI SAVANAROLÆ Eruditorium Confessorum : *apud* ASCENSIUM. (a) 12.° . . . . Parif. 1517.

Ejusdem Expositio Orationis Dominicæ : *apud* ASCENSIUM. (b) 12.° . . . Parif. 1517.

(c) ANDREE BARBATIE *Sicculi* secunda prime partis super prima Decretalium : *impensis JOANNIS DE FERRARIIS*. fol. in Oppido TRIDINI. 1517.

GALENI de Sanitate tuendâ libri 6, THO. LINACRO interprete : *impress. per honestum virum* GULIELMUM RUBEUM *Typographum*. (d) fol. . . . . . . Parif. 1517.

ARISTOTEL. Politicor. libri 8. Latinè, interpret. LEONARDO, ex emendatione JACOBI FABRI *Stapulensis*, cum comment. ac annotationibus variorum : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) fol. . . . . Parif. 1517.

JACOBI FABRI Introductorium Astronomicum, theorias corporum cœlestium duobus libris complectens, adjecto CLICHTOVEI commentario declaratum : *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (f) fol. Parif. 1517.

La

Quis fuerit ille N. *Artis impressoriæ ingeniosus artifex*, nondum comperi.

(a) 10. *Cal.* April.

(b) *Ad Pascha.*

(c) Sic se habet illius Editionis tituli Orthographia, aut (si malis) Cacographia.

(d) *Undecim. Cal.* Sept.

(e) Bibliothec. *Faultrier.* Cujus Catalogum optimè digessit vir in his studiis valde versatus *Prosper* MARCHAND. Hujus viri peritissimi amicitiæ debere me lubens agnosco, quòd mihi per Epistolam multa in primo horum Annalium Volumine errata commonstraverit, in Appendice postea cum aliis plurimis corrigenda.

(f) *Excudit hoc Opus, & impressit* Henricus STEPHANUS *efformandorum librorum sedulus & industrius artifex* Parisiis *in suâ Officinâ librariâ è regione Scholæ Decretorum. Anno Christi Cœlorum totiùsque Naturæ Conditoris.* 1517. *die nonâ* Decembris. Cum *Judoci* CLICHTOVEI *Neoportuensis* ad *Petrum* GORRÆUM Doctorem Medicum Epistolâ : *Cùm* (inquit) *ad capessendam hanc disciplinam præceptor noster* Jac. FABER Stapulensis *compendiariam superioribus annis paraverit introductionem, ratus sum me suppetias non aspernandas illi negocio laturum, si, ut in cæteras ab eo elaboratas doctrinali artificio introductiones priùs factitavi, ita in hanc quoque commentarium excuderem* &c. FABRUM *nostrum philosophiæ naturalis publicæ interpretationi intentum (jam* multi.

La Toison d'or par GUILLAUME Evesque de *Tournay*: *imprimé par* ANTOINE BONNEMERE *pour* FRANCOIS REGNAULT *marchand Libraire en la rue St.* Jaques *à l'enseigne St.* Claude *aupres de St.* Yves. (a) fol. Paris. 1517.

PLUTARCHI *VITÆ* Parallelæ Romanorum & Græcorum quadraginta novem *GRÆCE*: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ. (b) fol. Florent. 1517.

OECOLAMPADII Oratio ad Clerum; Ex PLUTARCH. de Notâ Pythagoricâ PHILIP. MELANCHTHON. interprete; Epistola LYSIDIS ad HIPPARCHUM à CHURRERIO Latinitate donatæ: *apud* THOMAM ANSHELMUM. 4.to Hagen. 1517.

PHILOSTRATI Icones & Heroic. CALLISTRATI Descriptiones & Vit. Sophistarum;

multi fluxerunt anni) sedulus audivisti. Tunc enim primùm conciliatus noster amborum amor ——— *Adde, quòd Astronomica institutio à Medicinæ perceptione non abhorret, quin immo cognatione quâdam & affinitate illi cohæret, magnóque est usui. Jure igitur tibi dicatur opera nostra* &c. Parisiis, *anno Dominicæ Incarnationis* 1517.

Ad finem additur MICHAELIS PONTANI Sameracensis *ad Lectorem* Carmen.

Cœlorum Authorem Dominum laudare jubemur,
Lucida qui stabili sidera lege movet:
Utque Deum laudet, lampas Phœbæa movetur,
Et vario lumen schemate Luna gerens. &c.
Est igitur pulchrum rapidos cognoscere cursus
Cœlorum, &, stella quo moveantur, iter.
Siquis id ingenuâ flagrat comprehendere mente,
Hunc librum vigili sedulitate legat;
Quem Faber *excudit* Stapulensis: *at additus illi*
Explicuit Portus *condita sensa* Novus.
Sit labor amborum, lector, tibi, candide, gratus;
Et facili munus suscipe fronte datum.

(a) *Le dixiesme de* Decembre.

(b) MARCELLO VIRGILIO *Reip.* Florentinæ *à Secretis* PHILIPPUS JUNTA S. ——— *Jam viginti annos* Florentiæ *publicè profiteris* &c. *adeò ut non immeritò jam tot annos summo omnium consensu primùm à secretis locum* Florentiæ *tenueris* &c. *Suscipe munus hoc nostrum, & quàm primùm potes,* DIOSCORIDEM *tuum, à te Latinitate donatum, emittere velis* &c. Et ad calcem libri: *Diis auspicibus, libro, qui Vitæ* PLUTARCHI *inscribitur, non sinè maximâ diligentiâ multorúmque antiquorum Voluminum continuâ lectione, summa manus imposita est* Florentiæ *in ædibus* Philippi JUNTÆ *anno Virginei partûs humanæque Salutis* M D.XVII. *die* XXVII. *mensis* Augusti. LEONIS X. *Papæ nostri anno quinto.*

(a) *Anno*

rum; *GRÆCE*: *sumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) fol. . . . Florent. 1517.

PHILOSTRATI Heroica *LATINE*, à STEPHANO NIGRO ex *Casali majore Cremonensis* agri interprete JOANNI GROLIERO *Lugdunensi* Regis *Francorum* à Secretis ac *Insubriæ* Quæstori primario dicata; ejusdem NIGRI Dialogus, in quem quicquid apud PAUSANIAM scitu dignum legitur, quàm diligentissimè congessit STEPHANUS NIGER: *in Officinâ* Minutianâ. (b) fol. Mediolani. 1517.

CÆSAR Comment. *per AUGUSTINUM DE ZANNIS* DE PORTESIO. (c) fol. . . . . . . Venet. 1517.

VALER. MAX. cum Comment. OLIVER. *Arzignan.* & expositione BADII: *Væneunt in ædibus* VUOLPHANGI HOPIL. *sub signo divi* GEORGII *in Viâ ad divum* JACOBUM. (d) fol. . . . Paris. 1517.

AMMIANUS MARCELLINUS: *typis* HIERONYMI DE BENEDICTIS Bononiensis. fol. . . . . . Genuæ. 1517.

JUSTINI Epitome TROGI: *impress. per* JOANNEM SINGRENIUM *expensis* LEONHARDI & LUCÆ ALANTSE *fratrum.* 4to . . . . . Vienn. Austr. 1517.

ARISTIDIS ORATIONES GRÆCE:

(a) *Anno à Nativitate Domini* XVII. *supra mille.* [omissis, quod est infrequens, centenariis] *mense* Octob. LEONE X. *Pontif.* Lege *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 228, 229.

(b) *Prid. Kal.* April. Huic Editioni Privilegium in quinquennium indulsit FRANCISCUS *Francorum* Rex & *Mediolani* Dux.

(c) XIII. *Junii.*

(d) *Anno à* CHRISTO *nato millesimo quingentesimo decimo septimo*, *quinto Calendas* Apriles. Libri titulus eandem, quæ in aliis apud HOPYLUM, configurationem binarum aquilarum exhibet. In quibusdam Exemplaribus, præfiguntur PARVI Insignia, cum his verbis, *Væneunt* Lutetiæ *in ædibus* Johannis PARVI *sub Signo* Lilii aurei *in Viâ ad Divum* Jacobum. NICOL. BERALDUS REMIGIO CAILLIVO *Salutem. P. D.* ——— *Animadverti quædam in his libris inversa ac corrupta parum aptè explicata antehac fuisse.*

(a) Die

CE: *sumptibus nobilis viri* PHILIPPI JUNTÆ *Bibliopolæ*. (a) fol. . . Florent. 1517.

Vita & Fabellæ ÆSOPI cum ALDI MANUTII interpretatione Latinâ è regione; GABRIÆ Fabellæ tres & quadraginta : *apud* THEODORICUM MARTINUM. (b) 4.to Lovan. 1517.

PLUTARCH. de Exilio, Latinè, ANGELO (c) BARBATO interprete; LUCIAN. Muscæ Encomium, Latinè, NICOLAO (d) BERALDO interprete; & SCIPIONIS CARTEROMACHI *Pistoriensis* Oratio de laudibus Græcarum litterarum : *in Officinâ* Gormontianâ. (e) 4.to . . Lutet. 1517.

LIBA-

(a) *Die* xx. Maii, *anno quinto* LEONIS X. *Pontificis, qui* Philippo DE GIUNTIS *& ejus filiis Bibliopolis* Florentinis in decennium Diploma concessit. Hanc Editionem *Bernardo* MICHELOTIO Episcopo *Foroliviensi* patritio *Florentino* dicavit *Euphrosynus* BONINUS Physicus *Florentinus*; in cujus Epistolâ hæc : ——— *ut facilè quivis & legere & legendo seipso melior reddi possit*, Philippus JUNTA *Bibliopola tua Reverentiæ observandissimus* (repone *observantissimus*) *multa & Latinorum & Græcorum Auctorum Volumina cudere hactenus pulcherrimis curavit typis, núncque Græci* ARISTIDIS *Operibus summam Diis concedentibus imposuit manum* &c. *Docuit id quidem ante annos aliquot vir diligens ac doctus* Janus PARRHASIUS, *qui locos hic permultos contra receptam à Grammaticis opinionem explicuit, planéque ostendit subesse uni verbo interdum aliquid priscæ reconditæque eruditionis, quod eos maximè fallat, qui antiquorum lectione posthabitâ novitios quosdam ac plebeios Authores tantùm sectantur* &c. *Vale*. Lutetiæ. IX. *Calendas* Apriles, *anno millesimo quingentesimo decimo septimo*: Huic Epistolæ subjungitur alia *Jo.* BADII ASCENSII ad *Germanum* DE GANAIO data *ex Officinâ nostrâ chalcographâ ad Nonas* Junias M.D.X.

(b) *Anno* M. *quingentesimo decimo septimo. Mense* Augusto.

(c) Qui huic Opusculo præmisit ad LEON. X. Max. Pont. pro inopiâ suâ supplicationem. ——— *Jure* (inquit) MEDICUM *familiæ præclarissimæ debetur, quicquid litterarum Græcarum adhuc extat: quarum nullum vestigium reliquum esset, nisi* LAURENTIUS *pater tuus eas è* Turcarum *manibus vendicâsset; grandi propositâ pecuniâ, ut boni Authores, qui impiissimæ gentis armis oppressi inter cadavera urbium quasi sepulti jacerent, prodirent in lucem; &* Florentiæ *semina illa omnium liberalium artium omniúmque virtutum propagarentur.* &c. *Quod tuum est, tuo nomine munitum exire debet. Paramus tamen & alia quædam Opuscula, de Justitiâ, de Pluto, de Symposiis* &c. *Necessitas, quæ ad hoc de Exilio Opusculum tibi dedicandum nos impulit, ea fuit, ut exilium nostrum, non ullo scelere sed rerum penuriâ & bellorum tumultu, tu re aliquâ soleris, & sacerdoti jam in omni rerum inopiâ consenescenti tua liberalitas tantum ex tot tantisque ecclesiasticis bonis tribuat, quantum ad frigus dirámque famem propellendam satis sit* &c.

(d) Qui suam Versionem *Ludovico* DEBERQUINO dicat.

(e) *Nonis* Octobris. REMIGIUS RUFUS

LIBANII ΜΕΛΕΤΑΙ, ΛΟΓΟΙ, ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ, GRÆCE: JOANNES MACCHIOCHUS BONDENUS *imprimebat.* (a) 4.to	Ferrar.	1517.
LUCIANI Piscator Latinè, BILIBALDO PIRCKEYMERO interprete: *apud* FREDERIC. PEYPUS. (b) 4.to . . .	Nuremberg.	1517.
MAXIMI TYRII Sermones Latinè, COSMO PACCIO interprete: *apud* JACOB. MAZOCHIUM Rom. *Academ. Bibliopolam.* (c) fol.	Romæ.	1517.
HOMERI Opera Græcè: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI *soceri.* (d) 8.°	Venet.	1517.
PORPHYRII HOMERIC. QUÆSTION. & de Nymphar. antro, Opus LEONIS X. Pont. Max. beneficio è tenebris erutum: *impressúmque in Gymnasio* Mediceo *ad Caballinum montem.* 4.to . .	Romæ.	1517.
Homericæ Iliadis *INTERPRES* pervetustus *GRÆCE*: *in Gymnasio collis Quirinalis in domo ANGELI COLLOTII* (e) fol.	Romæ.	1517.
MUSÆUS, Græcè: *apud* EUCHARIUM CERVICORNUM *habitantem propè domum consulatûs.* (f) 4.to . . .	Colon.	1517.

Mus.

FUS CANDIDUS JOANNI LALIRIO S. P. D. ——— *Tempestivè venisti nobis* τὸν κολοφῶνα *addentibus emendationi elegantissimi Libelli* PLUTARCHI de Exilio, *quem ab* Româ *nuper ad me misit doctus vir* Joannes CARDUINUS *amicus meus integer. Hunc itaque tibi dicamus* &c. *Huic adjicere placuit* LUCIANI Muscæ Encomium *à* Nicolao BERALDO *utriusque Linguæ citra livorem doctissimo nuper Latinum factum. Nam, quum vertebat, prelo committebam &c.* Parisiis, *Nonis* Octobris M.D.XVII.

(a) IIII. *Mens.* Auguft. ALPHONSO EST. *Duce.* De hâc Editione dictum est priùs.

(b) *Sexto Non.* Octob.

(c) xv. Octob. *Triumphante Divo* LEONE X. *Pont. Max. Anno ejus quinto.*

(d) *Mense* Julio. *QUINTI SMYRNÆI, TRYPHIODORI ac COLUTHI GRÆCAM* Editionem curavit *Aldus* MANUTIUS in 8. sed sinè anno.

(e) *Die* VII. Septemb. LEONIS X. *anno quinto.* De hâc Editione priùs. De LASCARIS Epigrammatibus huic præfixis lege postea in ann. 1518. Comment. in SOPHOC. Hic Interpres pervetustus est idem, cui postea *Didymi* nomen additum est.

(f) Julii *decimâ septimâ.*

(a) *Mense*

MUS. de HER. & LEAND. Græcè & Latinè; ORPHEI Argonaut. Hymn. & *DE LAPIDIBUS* Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (a) 8.° . Venet. 1517.

OPPIAN. Halieutic. libri quinque, *CYNEGETIC. LIBRI QUATUOR*, Græcè; Halieutic. Latinis Hexametris versa LAURENTIO LIPPIO *Collense* interprete: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° Venet. 1517.

Florileg. Epigramm. Græc. *in ædibus* ALDI *& soceri.* (c) 8.° . . . Venet. 1517.

Opera *Vergiliana* à SERVIO, DONATO, MANCINELLO & PROBO, cum adnotationib. *Beroaldinis*, AUGUSTINI DATHI, CALDERINI, BADII: *excussit in Officinâ suâ litterariâ* JACOBUS SACON; *impensas autem protulit Bibliopolarum optimus CIRIACUS HOCHPERG.* (d) fol. . . Lugdun. 1517.

TEREN-

(a) *Mense* Novembri.

(b) *Mense* Decembri. Præfixæ sunt *Francisci* ASULANI binæ Epistolæ; in quarum primâ ad *Antonium* PASSERUM *Januensem* (*Nicolai* filium maximâ in juvenili admodum ætate in disciplinis omnibus eruditione) Philosophiæ in Gymnasio *Patavino* Professorem, scribit se *mox ejusdem Authoris de aucupio Carmen, quod rarum admodum inventu, sperare propediem editurum*: in alterâ ad Lectorem; *se in horum Voluminum Editione operam dedisse, ut talem castigationis suæ & multorum doctorum perciperet lector diligentiam, qualem* —— *depravatio superioris Editionis, quæ alibi facta est, merebatur. Nam, ut alia* (ait) *omittam loca, quæ enitescere possunt à nobis restituta, Index Operis, quod* Halieuticon *est, non tractationem de venatione exprimit, quod superioris Editionis emendatores probârunt, sed de piscatione.* Nondum tamen prodiit OPPIANI Opus *de Aucupio.* Lege FABRIC. *Biblioth Gr.* lib. 4. p. 629. & *Conr.* RITTERHUS. in Prooemio ad OPPIANUM. *Conradus* GESNERUS in *Bibliothecâ* sic —— *de Aucupio Poema* Franciscus ASULANUS Venetiis *mihi asseruit adhuc apud se extare, sed nullo modo efficere potui, ut ostenderet, & alii quidem affirmabant vanam esse & mendacem hanc ejus jactationem. Quod quidem huc ascribo, ut is liber, si habet, vel per convicium extorqueatur.* Jos. SIMLER. in Biblioth. GESNER. ἰξευτικὰ *aiunt servari in Bibliothec. Cardin. S. Floræ. Nic.* GERBEL. in Præfat. ad annotat. BROD. in OPPIAN. —— OPPIANUS *composuit duos libros de Aucupiis; tametsi* ASULANUS *se quinque domi suæ habere commentus sit, finxeritque, ut* GESNERO *viro candido & simplici imponeret.*

(c) *Mense* Novembri.

(d) *Ad tertium Nonas* Decembres. Hæc Editio in duos tomos distribuitur. Prior continet *Bucolica* & *Georgica* à SERVIO, DONATO & PROBO exposita, cum adnotationibus *Beroaldinis*, item Opuscula, quorum quædam ab *Domitio* CALDERINO explicata. Ad finem, *Lugduni impressa ab* JACOBO SACHON. M.D.XVII.

TERENTIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI 8.* . . Venet. 1517.

OVID. Metamorphoſ. cum luculentis RAPHAELIS REGII enarrationibus, quibus cùm alia quædam aſcripta ſunt, quæ in Exemplaribus antea impreſſis non inveniuntur; tum eorum apologia, quæ fuerant à quibusdam reprehenſa: *apud* GEORGIUM DE RUSCONIBUS Mediolanenſem. (a) fol. . Venet. 1517.

VALER.

M.D.XVII. *Die vigeſimâ menſis* Auguſti. Priori huic tomo præmittuntur Epiſtolæ duæ; prima *Jo.* BADII ad ANSELMUM DE BRIEVERE utriusque juris Doctorem data *Ex Officinâ noſtrâ litterariâ* Pariſiorum Lutetiâ *ad* VIII. *Kal.* Maias. M.D.V. *& jam Idus ad* Apriles. *anno* M.D.XV. in quâ VIRGILII *Bucolicorum* & *Georgicorum* utilitatem commendat. Secunda *Antonii* MANCINELLI *Veliterni* ad *Urſum* URSINUM Pontificis Theſaur. ac Gymnaſii almæ Urbis rectorem data *Romæ. tertio Idus* Octobres. M.CCCC.XC. in quâ ſcribit ſe VIRGILII *Bucolica & Georgica in Romano Gymnaſio profeſſum, impreſſoribus, quicquid evigilaverat, tradidiſſe*; promittítque ſe *poſthac in* JUVENALEM, *in Odas in Carmen Epodon* HORATII *paratos jam commentarios editurum.* Poſterior tomus continet *Æneidem* expoſitam à SERVIO & DONATO, & ab *Auguſtino* DATHO in principio. Familiariter verò tam Opera quàm Opuſcula ab *Jodoco* BADIO *Aſcenſio* exponuntur. Omnia quidem tam *Bucolica*, *Georgica*, Opuſculorúmque nonnulla, & *Æneis*, quàm tertius decimus à *Mapheo* VEGIO liber, expolitiſſimis figuris & imaginibus illuſtrantur.

(a) *Si quid fortè litterarum immutatione, tranſpoſitione, inverſione, appoſitione, omiſſione, aliâve depravatione offenderis, ſtudioſe lector, id correctionis difficultati aſcribas rogat* Georgius DE RUSCONI[illegible]s Mediolanenſis, *cujus induſtriâ* Rapha[illegible] REGIUS *in hôc Opere deſcribendo uſus eſt.* Venetiis *Principe feliciſ.* LEONARDO LAUREDANO. *Die* XX. Aprilis. M.D.XVII. Cum *Veneti* Dominii privilegio *Raphaëli* REGIO conceſſo: & ipſius REGII ad *Joannem* LUBRANCIUM *Posnanienſem* Episcop. & *Poloniæ* Conſiliarium Epiſtolâ datâ XII. Cal. *Mai.* M.D.XVII. in quâ ſic conqueritur. —— *Tantum abeſt, ut ab iſtis alienorum operum obtrectatoribus à ſcribendo deterrear, ut eò magìs magìsque in dies accendar, quòd nos quoque nonnihil ſtudiis contuliſſe videmur. Nam* OVIDII Metamorphoſis, *præclarum in primis Opus, poſtquam enarrationibus noſtris * fuit illuſtrata, ſic, ubicunque Romana eſt in uſu Lingua, lectitatur, ut in quinquaginta millia Exemplarium & ampliùs jam dicatur fuiſſe deſcripta, cùm antea vix à quoquam propter fœdas depravationes ac obſcuriores locos in manus ſumeretur. Quo autem majore in uſu habetur, eò mihi honeſtiùs facere viſus ſum, ut expoſitiones noſtras non ſolùm quàm diligentiſſimè caſtigarem, ſed etiam quæ contrà dicerentur, refutarem.* —— *Hanc lucubrationem atque recognitionem noſtram tibi dicavi, ut nomen tuum celebretur, & in magnificentiſſimâ Bibliothecâ tuâ hoc quoque præclarum* OVIDII *Opus undique, quoad fieri potuit, emaculatum* (*Nam omnes*

* Illæ enim enarrationes antea fuerant editæ (ann. 1493. & 1497.). Quod & in ſuâ innuit Epiſtolâ: *in* Metamorphoſin *breves enarrationes quas adoleſcens compoſueram, paucis antè annis emiſi* —— *Ac eruditorum quidem judicio comprobata, quorundam ſutorum ac potiùs veteramentariorum calumnias effugere non potuerunt* &c. *Neque me diffiteor me & in quibusdam lapſum fuiſſe, & nonnulla quoque cùm Opus edidi, ignoràſſe, quorum pleraque ex variâ Scriptorum & Græcorum & Latinorum lectione correxi, pancula quædam nondum invenire quivi* &c.

* Cujus

nes vel Librariorum depravationes sustulimus) reponeretur, ne studiosæ juventuti tuæ Exemplar examussim castigatum deesset, ex quo sua facilè corrigere possint. In dies namque magis magisque Librorum depravationes invalescunt, neque solùm Impressorum negligentiâ, sed impudenti quorundam sciolorum temeritate, qui, dum se aliquid emendâsse putant, maculas Auctoribus fœdissimas inussisse deprehenduntur. Ac ut alios omittamus; qui tibi VALERIUM MAXIMUM quàm arrogantissimè nuncupavit, totum illud Opus & plerisque in locis corrupit, & quorundam capitum exemplorúmque penitus à Valeriano stilo abhorrentium affictione ita fœdavit, ut sibi in quibusdam parum constare VALERIUS ipse videatur. Idem FABII QUINTILIANI Oratoriam Institutionem ita confudit, ut quæ ego subdubitatione in illius Operis depravationes annotâram, ea promiscuè cum ipsius QUINTILIANI verbis non minùs flagitiosè quàm imperitè contexere citra ullam Auctoris tanti rationem sustinuerit. Et miramur, si Libri sunt depravati, cùm sciolos istos non solùm veterem scripturam pro captu suo immutare, sed alienas quoque vigilias vel ineptissimis Epistoliis sibi arrogare nihil pudeat. Sed de temerariis istius (1) hominis imposturis plura aliàs. Nunc brevissimam eorum, quæ lynceis (2) quidam oculis in aliena Opera intuentes, in suis autem cæcutientes, in nostras Enarrationes effutiverunt, descripsimus apologiam &c. Ex Venetiis, XII. Kalendas Maias. M.D.XVII. Iterum ad calcem librum graviter clamitat in binis Epistolis: in primâ ad clariss. Equites ANTONIUM BULDUNUM, JOANNEM FRANCISCUM PASCHALICUM, DOMINICUM BOLLANUM eloquentiss. Advocatores datâ, Imprudens simul & mei nominis neglector facilè haberi possem, nisi aliquot ex earum ineptiarum, quæ mihi falsò ascriptæ fuerunt, erroribus annotâssem —— ut cognoscatis & me atrocissimâ injuriâ fuisse affectum, & eum Librarium, quem falsi reum egi, vobis impudentissimè fuisse mentitum. Is enim, cùm pro tribunali ipsi denunciassetis, ut & se defenderet (vos namque in ipsum esse inquisituros) & quotquot domi mearum Enarrationum Exemplaria haberet, publicæ custodiæ traderet, veritus, ne (ut justum est) comburerentur, clamare cœpit, illa, quæ mihi ascripsisset, ab homine docto composita fuisse, eòque mihi ab se injuriam illatam. Id verò falsum est, ut illarum ineptiarum auctor quisquis fuerit. Mihi enim ne nomine quidem est notus, non loquendi modò atque exponendi imperitus, verùm fatuus quoque ab omníque humanitate alienus. —— Ut nullâ aliâ de causâ imperitus iste à perfido illo Librario inductus esse videatur, qui Enarrationes meas istiusmodi ineptiis inquinaret, quàm ut me, ubicunque Romana vigeret Lingua, in omne tempus infamaret. —— Ii omnes, qui OVIDII Metamorphosin cum meis Enarrationibus se emere putârunt, iniquissimè fuere decepti. &c. In alterâ item ad PETRUM CORNELIUM patritium Venetum Senatorem: Ex relectione mearum in OVIDII Metamorphosin enarrationum, quas (3) Octavianus quidam ScoTA primùm impressit, deprehendi quàm plurima & fœdissimè quidem, sive Librariorum incuriâ sive invidorum quorundam conspiratione sive potiùs utroque fuisse depravata —— Quæ nisi in hâc (4) secundâ Editione correxissem, de studiis malè meritus essem &c. Denique sic compellatur lector in totius Operis fine: Accipe, studiose lector, integras Raphaëlis REGII in OVIDII Metamorphosin Enarrationes; ac in QUINTILIANI Oratoriam Institutionem ejusdem Annotationes, quæ (5) iterum diligentissimè imprimi cœperunt, si potes, expecta. Quæ namque

(1) Cujus nomen cùm taceri voluerit, non vacat nunc investigare.

(2) Eos quoque, quos Raphaël nominare noluit, inpræsentiarum prætereo, alibi forsan per otium requirendos.

(3) Anno 1493. eum ipsius Raphaelis REGII ad Franciscum GONZAGAM Mantuæ Principem Epistolâ nuncupatoriâ, Venetiis Nonis Septembris M.CCCC.XCIII. datâ, quæ in hâc (1517.) Editione recusa est.

(4) Secunda Editio prodiit 1497. ad quam (ut puto) pertinet hæc ad CORNELIUM Raphaelis Epistola.

(5) Raph. REGII in quibusdam locis QUINTILIANI &c. Disputationes in 4. Venetiis 1490. apud GULIELMUM Tridinensem prodierunt; deinde Ejusdem in depravationes (ita enim se habet Titulus) Orato-

VALER. FLACC. *sumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.°	Florent.	1517.
VALER. FLACC. cum ÆGIDII MASERII Scholiis: *apud* BADIUM. (b) fol.	Parif.	1517.
SENEC. Tragœdiæ: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri*. (c) 8.° . . .	Venet.	1517.
AUSONIUS *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri*. (d) 8.°	Venet.	1517.
Idem à MICHAELE HUMELBERGIO emendatus: *apud* JODOCUM BADIUM ASCENSIUM. (e) 4.to	Parif.	1517.
Viridarium illustrium Poetarum: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis. (f) 8.°	Hagen.	1517.

AUD.

*que * superiòre anno perfidiâ cujusdam Librarii me inscio emissæ fuerunt, non plerisque modò in locis quorundam invidorum conspiratione fœdissimè depravata fuerunt, verùm Præfatione quoque, Indice, Vitâ Poetæ, iis quæ* παραλειπόμενα *Græci vocant, & ultimi quaternionis Expositionibus mihi compositis fraudata circumferuntur. Librarius enim ille eorum sibi conscius, quæ depravârat, noluit tantisper expectare, dum totum Opus castigarem* &c. *Quod quidem cùm rescivissem, pluresque errores quàm verba in Expositionibus nomini meo adscriptis inesse deprehendissem, & Librarium ipsum falsi reum egi, & Enarrationes diligentissimè emendatas iterum imprimendas curavi. Quare in his invenies eadem aliqua, multa mutata, plurima adjecta, omnia verò compositiora, &, quàm nos potuimus, emendata. Cæterùm, candide Lector, cave, ne in emendis quoque nostris in* QUINTIL. *Annotationibus decipiaris, quæ ejusdem imperiti ineptiis fœdatæ † citra ullam Præfationem nostram venales circumferuntur.*

(a) *Anno* XVII. *supra mille*; *Mense* Feb. LEONE *decimo Pontifice*.

(b) *Non.* Aug.

(c) *Mense* Octobri.

(d) *Mense* Novemb.

(e) *Albert.* FABRIC. in *Biblioth. Latin.* Sed CHEVILLER. p. 252. „ Cette même année (*ann.* 1511, *intelligit, uti ex antedictis conjicio*) „ un Savant nommé „ *Michel Humelberge* entreprit de travailler „ sur l'*Ausone*, qu'il fit imprimer in 4. „ par *Josse Bade*, après l'avoir revû & „ corrigé sur plusieurs Manuscrits, il avoüa „ qu'il restoit encore dans ce Poëte plu- „ sieurs endroits obscurs, qui avoient bien „ besoin d'être éclaircis & expliquez par „ quelque habile homme. *Aleandre* pro- „ mit de le faire publiquement dans ses „ Leçons: *Non inficiamur non pauca in* „ *omnibus* Ausonii *Codicibus menda inveni-* „ *ri magno digna vindice: quæ* Hieron. „ Aleander *vir omni laudum præfatione* „ *major, dum hæc imprimerentur, alibi oc-* „ *cupatus, sibi in publico reservat auditorio* „ *discutienda*.

(f) *Mense* Junii, MAXÆMILIANO

Oratoria QUINTILIANI *Institutiones* Annotationes in fol. *Venetiis* 1493. sumptib. OCTAV. SCOTI; Ejusdem in eund. Castigationes in fol. *Venetiis* 1512. (Vide FABRIC. *Biblioth. Latin. Supplem.*) impensis GEORGII DE RUSCONIBUS.

* Annus quis is fuerit, non satis intelligo.

† Editio anni 1493.

AUL. GELL. *in ædibus* JOANNIS KNOBLOUCHI, *ductu* MATTHIÆ SCHURERII. (a) 4.to . . . . Parif. 1517.

AUL. GELL. *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (b) fol. . Venet. 1517.

Aliquot Epiſtolæ ſanè quam elegantes ERASMI, & ad hunc aliorum, antehac nunquam excuſæ præter unam & alteram: *apud* THEODORICUM MARTINUM. (c) 4.to Lovan. 1517.

GRAPALD. de Partib. ædium: *apud* JOANNEM PARVUM. (d) 4.to . Pariſ. 1517.

Idem de iisdem: *impreſſ. per ALEXANDRUM DE BINDONIS.* (e) 4.to Venet. 1517.

LUDOVICI CŒLII RHODIGINI Lectionum

NO (ſic enim imprimitur, at repone MAXIMILIANO) *Pio imperante.*

(a) *Menſe* Martio: *regnante Imperatore Caſ.* MAXIMILIANO *.P. F. Aug. P. P. cum Privilegio Imperiali.* MAXIMILIANUS &c. *honeſto noſtro & Imperii ſacri fideli dilecto* Matthiæ SCHURERIO Schletſtatino *apud* Argentineñ. *Chalcographo*, *Gratiam* &c. *nobis* Jacobus SPIEGEL *Secretarius noſter expoſuit te cupere Hiſtoriam à Mundi initio ad* EUGENII III. *&* CONRADI III. *tempora digeſtam ab* OTTONE *Episcop.* Friſingeñ. *&* Rod. AGRICOLÆ *omnia Opera*, *item* AULI GELLII Noctes Atticas *ac alia pleraque præcellentium Autorum monumenta prælo tuo publicare* &c. *omnibus* —— *inhibemus*, *ne præfatam Hiſtoriam* —— *Opera* —— *Noctes* —— *ac alia*, *quæ tu primùm apud* Germanos —— *publicabis*, *per ſexennium imprimere*, &c. *Datæ in* Viennâ, *ſextâ* Maii, *anno milleſimo quingenteſimo decimo quarto, regnorum noſtrorum*, Romani *viceſimo nono*, Hungariæ *viceſimo quarto.*

Sequitur *Nicolai* GERBELLII *Phorcenſis* D D. Doctoris ad ſtudioſos Præfatio; in quâ hæc: *Hunc* (Gellium) *diebus hiſce ſuperioribus ſummâ diligentiâ atque curâ excudi fecit* Matthias *meus* SCHURERIUS; *aliàs etiam pluribus modis benemeritus de his, qui ſtudia ſectantur humanitatis. Quòd ſi ad amuſſim non quadrant, respondeántque omnia, vel ſiquando indormiviſſe operi* Schurerius *Criticis videbitur*, *boni conſulant ſtudioſi rogamus. Nimirum quod in tam anguſto tempore curam etiam diligentiſſimi cujusque interpellare potuiſſet*, *rei tum magnitudo tum difficultas. Quin etiam ingenuè fatetur* Schurerius *Græcarum literarum peritiam haudquaquam ex pleno ſibi cognitam meditatámque eſſe. Quâ in re libens nos conſuluiſſet homo acerrimus in eâ provinciâ conſectandâ, ni Curia noſtra Episcopalis munus, cui jam pridem alligati ſumus, penitus nos abſtraxiſſet.* &c. *Peream*, [illegible] Gellii *doctrinam*, *atque in eodem excudendo* Schurerii *labores maximopere ſint & admiraturi & laudaturi.*

(b) *Primo* Decemb.

(c) *Menſe* Aprili.

(d) *Eâ fide atque diligentiâ excuſum*, *ut vix erratum offendas.* Lege CHEVILLER. p. 123.

(e) *Ultimo* Januarii.

(a) *M.*

tionum Antiquarum Libri XVI.: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) 4.to . Basil. 1517.

SCIPIONIS CARTEROMACHI *Pistoriensis* Oratio de laudibus litterarum Græcarum : *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to . . . . Basil. 1517.

PHRYNICHI Sylloge Atticarum vocum *GRÆCE*: *per* ZACHAR. CALLIERGUM. (c) . . . . . . Romæ. 1517.

THOMÆ MAGISTRI ECLOGÆ Atticæ Dialecti *GRÆCE*: *apud* ZACHAR. CALLIERGUM. (d) 8.o . . Romæ. 1517.

NIC.

(a) *M. Martii* D.XVIII. cum RHODIGINI ad *Joannem* GROLIERIUM *Gallorum* Regis Secretarium nec non *Insubriæ* primarium Quæstorem Præfatione (eâdem quæ & *Venetæ* Editioni ann. 1516. præfigitur) ——— *Hoc, quicquid est, libellorum excipias lætus* &c. *Id quòd eò procliviùs facturum te spondet animus, quoniam ex* Andreæ ASULANI *Officinâ publicum indipisci sunt exorsi primùm. Nôsti, opinor, hominis diligentiam non in conformandis modò libris perpensiore limâ, quàm cæteri soleant, quotquot sunt omnes; sed & conquirendis hinc indè, ac, quod aiunt, ex Orci faucibus, eruendis ingeniorum, quæ lucem nobis peperere, jam ferè abolitis monumentis. Et hoc præstat ille quidem, ab* ALDI *generi vestigiis nec latum utique unguem divulsus,* ALDI *(inquam) illius bene docti viri, cui plurimum debet studiosissimus quisque, quòd barbaricas vitiligines latè jam obrepen[illegible] detergere is adortus est primus. At eo immaturiùs rapto, ac è nobilis consilii cursu medio (qui mortalibus nimio plus frequens est mos) revulso, quamvis interpellatam, non destituit curam socer, amplitudinis tuæ perstudiosus, qui, dum subinde præcelsi animi tui laudes celebrat, nec munificentioris naturæ claritatem reticet, id perficit demum, ut sacro nomini tuo destinatas diu lucubrationes nostras libentiùs dicandas curaremus. Vale.* Initio adtexitur hæc ad lectorem monitio. *Sicuti Antiquarum Lectionum commentarios concinnârat olim* Vindex CESELIUS, *ita nunc eosdem per incuriam interceptos reparavit* Lodovicus CŒLIUS RHODIGINUS, *in corporis unam velut molem aggestis primùm Linguæ utriusque floribus, mox advocato ad partes* PLATONE *item, ac* Platonicis *omnibus, necnon* ARISTOTELE, *ac hæreseos ejusdem viris aliis, sed & Theologorum plerisque ac Jureconsultorum, ut Medicos taceam & Mathesin professos. Ex quâ velut lectionis farragine explicantur Linguæ Latinæ loca, quadringentis haud pauciora ferè vel aliis intacta, vel pensiculatè parum excussa. Opto valeas, qui leges, livore posito.* Αὐτὴ γὰρ ἀντιπελάργωσις ἱκανή.

(b) *Mense* Martio. *Habita fuit hæc Oratio* Venetiis *mense* Januario. M.D.IIII. Quam CARTEROMACHUS *Danieli* RENERIO patritio *Veneto* nuncupavit.

(c) FABRIC. *Biblioth. Græc.* lib. 4. pag. 520.

(d) Μηνὸς Μαρτίου δ'. ἐπὶ Λέοντος δεκάτου Πάπα Ῥώμης. Cum ejus privilegio ad decennium. Initio præmittuntur hæc.

Μιχαήλῳ τῷ Συλβίῳ πρεσβευτῇ τοῦ θεοστεφεστάτου καὶ ἀνικήτου Ἐμμανουήλου Λυσιτανίας βασιλέως, Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς, χαίρειν.

Οὐ μοι δοκεῖ προσῆκον εἶναι, βέλτιστε, τυχεῖν ἐκείνα, ὧν ἔνδειαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὧν ἐνδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες, ὡς οὔπω παρ' τι-

νῦν

Nic. Perotti. Cornucopiæ sive Comment. in quæd. Martial. Epigrammata: *in ædibus* Aldi & Andreæ *soceri.*(a) fol. Venet. 1517.

Prisciani Opera: *majore accuratione in ædibus* Oliveri Senant. (b) 4.to Paris. 1517.

Jo. Reuchlini de arte Cabalisticâ libri tres: *apud* Thomam Anshelmum. (c) fol. . . . . Hagen. 1517.

Æneæ Sylvii libellus aulicorum miserias explicans: *ex Officinâ litterariâ* Joannis Schœfferi Moguntini. (d) 4.to . . 1517.

Biblia Hebræa Rabbinica: *typis* Danielis Bombergi. (e) fol. . Venet. 1518.

Biblia

νος μέχρι καὶ τοῦ νῦν τυπωθέντα. Διὸ —— ταῖς Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου ἐκλογαῖς —— χαλκοτύποις γλυφίσι τυποῦν ἠρξάμην. Ἅιτινες ἀγαθῇ τύχῃ πέρας εἰλήφασιν ἀφειδέσι δώροις, χάριτί τε καὶ ἐπιεικείᾳ τῇ σῇ. Χειμαζόμενος γὰρ ἐν πελάγει πολλῶν ἕνεκα, καὶ ὑπὸ κυμάτων θινόμενος δεινῶς, λιμένα σε εὔδιον καὶ εὐπρόσοιστον εὗρον, καὶ ἔτι φιλέλληνα ὄντα τῷ ὄντι, βοηθοῦντε πλουσιόδωρον καὶ ἄφθονον χορηγὸν εἰς τὸ κοινωφελὲς τουτὶ τοῦ τυπουργίας ἔργον. Ἀνθ᾽ ὧν —— ταύτας σοι προσφωνῶ τὰς ἐκλογὰς &c.

Λακταντίου Πτολεμαίου τοῦ Σεναίου.

Αυσιτανῆς γαίης Μιχάηλε φαεσφόρος ἀστὴρ,
Συλβιαδῶν βλάστημ᾽ εὐγενὲς ἀρχιερῶν·
Ἀυσονίδος μούσης σειρὴν πάλαι, Ἀτθίδος ἄρτι,
Ἐς δὲ νέωθ᾽ ἱερῶν καὶ Σολύμων πρόπολος·
Ζαχαρίας ὁ κλυτὸς μολυβογράφος ἀρτιπόνητον
Σοὶ βίβλον τὴν καμὼν τήνδε δίδωσιν ἔχειν,
Ἀντ᾽ εὐεργεσιῶν μεγάλων μικρόν τι χάρισμα.
Οὐδὲν γὰρ πενίη φεῦ ποτ᾽ ἔρεξε μέγα.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ζαχαρίας ὁ Κρὴς ὁ καλοῖο φεράτυμος ἔργου,
Τορνεύσας τόδε γράμμ᾽, οὐ γράμμ᾽ ἀτὰρ εὔπνοον ἀνθέων
Δράγμα περιστάζον λογοδαίδαλα κηρία μουσῶν,
Δίζετο ὃν κατὰ θυμὸν, ὅτου μερόπων γέρας εἴσαι
Θυμῆρες φρενοθελγὲς ἐράσμιον οὐκ ἀπόβλητον.
Ταῦτα δὲ πορφύροντι μελαίνης νυκτὸς ἀωρὶ,
Φοῖβος ἀκερσεκόμης ὄναρ ἤντετο, καὶ τάδ᾽ ἔνισπεν·
Τὴν νῦν Πιερικὴν δίζῃ, κλυτότεχνε, μέλισσαν·
Δήεις ἐν σίμβλοισιν ἐκείνοις, ἔνθεν ἀρύειν
Νᾶμα Τάγοιο φέριστον, ὅταν διψῇς γε, θαμίζεις.

(a) *Mense* Maio. De hâc Editione priùs.

(b) *Ad Idus* Apriles. *Venundantur* Parisius *ab* Oliverio Senant *sub Insigni Sanctæ* Barbaræ *in vico divi* Jacobi.

(c) *Mense* Martio.

(d) Ad calcem; *per* Joannem Schœffer *Typographum sanè quàm accuratum* Maguntiaci, *ubi Divinum inventum stanneis typis excudendi Libros primò natum*: *Prid. Nonas* Julias. M.D.XVII.

(e) Long, *Biblioth. Sacr.*] „ Biblia „ Hebræa, cum Masora & Targum seu „ Paraphrasi Chaldaïcâ ONKELOSI „ in Pentateuchum, HIEROSOLY- „ MI-

Biblia Hebraica: *operâ* DANIELIS BOMBERGI. (a) 4.to . . . Venet. 1518.

Psalterium Hebræè, Græcè, Chaldaïcè (aut veriùs *ÆTHIOPICE*) & Latinè: *operâ JOANNIS POTKENII & JOANNIS SOTERIS.* (b) 4.to . . . Colon. 1518.

Liber ESTHER Hebraïcè cum comment. Ro. ISAAC ARAMAH. (c) 4.to . Constantinop. 1518.

Sacræ Scripturæ veteris novæ'que omnia, Græcè; in tres partes divisa: *in ædibus* ALDI

& ANDREÆ

„ MITANA in eundem, JONATHANIS filii *Uzielis* in Prophetas, „ R. JOSEPH COECI & aliorum in „ Psalmos, Proverbia, Job. & quinque „ parva Volumina, & alterâ paraphrasi „ in librum Esther. *Item* cum commentariis Rabbinorum, *unde Biblia* RABBINICA *dicta*, R. *Salomonis* JARCHI „ contractè RASI in Pentateuchum, „ Esram, Paralipomena & quinque Meghilloth: R. *Davidis* KIMHHI contractè „ RADAK in omnes Prophetas & in „ Psalmos; KAV VENAKI vel potiùs „ R. ELIBSERIS F. JACOB in Proverbia Salomonis: R. *Mosis* NAHHAMAN, „ contractè RAMBAN in Jobum: R. „ *Abrahami* PERITSOL in Jobum: R. „ LEVI F. GERSON, contractè RALBAG in Danielem: R. SIMEONI „ in Esram & Paralipomena. *Denique* „ cum variantibus lectionibus *Ben.* ASER „ & *Ben.* NEPHTALI in Pentateuchum, „ &c. & cum Præfatione Latinâ LEONI „ X. Pont. Max. nuncupata à FELICE „ Pratensi, *cujus curâ & studio hæc omnia* „ *primùm edita sunt.* ——— " Et ex Præfatione] „ Multi quidem antea Manuscripti circumferebantur, sed adeò „ nitore suo privati; ut par ferè mendarum numerus dictiones ipsas consequeretur, nihilque magis ab his desideraretur quàm verus & nativus candor, „ quem nunc à nobis illis esse restitutum, „ qui legent, cognoscent omnes. *Daniel* enim BOMBERGUS .... neque „ labori, neque sumptibus parcens, publicæ „ utilitatis gratiâ, plurimis collatis Exemplaribus hosce Libros studio nostro, fide „ & diligentiâ castigandos, imprimendos „ curavit. Rem equidem perdifficilem, „ nec ob id ab aliis hactenus tentatam. „ His autem addidimus Veterum interpretationes Hebraicas & Chaldæas, „ communem scilicet & *Hierosolymitanam*, „ in quibus multa sunt arcana & recondita „ mysteria Christianæ pietati tam utilia, „ quàm necessaria. (Resecuit ex Rabbinorum Libris ea, quæ Religioni Christianæ erant adversa; quod etiam præstiterunt qui sequentes hujusmodi Bibliorum Editiones procurârunt). Hanc „ Editionem (*ait* BUXTORFIUS *in Biblioth. Rabbin.* p. 298.) vehementer reprehendit ELIAS *Levita* in Præfatione „ Libri 3. Massoreth, propter notas Massorethicas isti Editioni ad marginem adjectas, suadens, ut nullus ad eas animum ponat; *nam*, inquit, *qui apposuit* „ *eas, non potuit discernere inter dextram &* „ *sinistram suam, quia non fuit Judæus,* „ (ELIAS *nescivit, quòd* FELIX Pratensis, „ *qui notas istas huic Editioni adjecit, Judaismo relicto Christianam Fidem susceperit*) *& in Masorâ nihil quidquam intellexit.* &c.

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.*] *Anno* XVI. LEONARDI LOREDANI *Ducis* Venetiarum.

(b) De hôc lege priùs.

(c) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) *Mense*

& ANDREÆ *soceri.* (a) fol.	Venet.	1518.
Biblia Latina: *apud* JACOBUM SACON. (b) 8.°	Lugdun.	1518.
Nov: *Testam.* ERASMI *Latinè.* (c) fol.	Basil.	1518.
Biblia Gallica Glossata: *apud* JACOB: SACON: (d) fol.	Lugdun.	1518.
Biblia Germanica, 2. Vol. *ex Officinâ SILVANI OTTMAR*: (e) fol.	Aug. Vind.	1518.

Biblia

(a) *Mense* Februario. Pars prima continet Pentateuchum, Josue, Judices, Ruth, Regnorum libros quatuor, Paralipomenon duos, Esra, Esther, Tobit, Judith, Job, Psalterium. cum *Andreæ* ASULANI Latinâ ad ÆGIDIUM *Viterbiensem*, Presbyterum Cardinalem, titulo sancti *Matthai*, & apud Catholicum Regem Legatum Epistolâ ——— *Quoties* (ait) *mihi venit in mentem, quanta tibi cum genero* ALDO *fuerit consuetudo nullâ aliâ de causâ magis quàm ob admirabilem illam animi tui cupiditatem juvandæ rei litterariæ, quam nescio an ille potiùs æquaverit quàm superare potuerit: nullum arbitror esse amicitiæ genus, quod tu sanctiùs colas, quàm quod mecum olim auspice (ut ita dicam)* ALDO *contraxeris* ——— *Ego multis vetustissimis Exemplaribus collatis, adhibitâ etiam quorundam eruditissimorum hominum curâ Biblia (ut vulgò appellant) Græcè cuncta descripsi, atque in unum Volumen reponenda curavi tui nominis æternitati dicata* &c. Ad calcem 150. Psalmorum adduntur hæc; *Psalmus* DAVID *contra* GOLIATH *pugnaturi; Odæ* MOSIS *ex Cap*: 15. *Exodi & ex Cap*: 32. *Deuteronomii; Oratio* ANNÆ SAMUELIS *matris ex* I. *Regn. C.* 2. *Oratio* ABBACUC. C. 3. *Oratio ex* ESAI. C. 26. *Oratio* JONÆ C. 2. *Oratio trium puerorum ex* DAN. C. 3. *Hymnus eorundem, Hymnus* MARIÆ *Virginis, Oratio* ZACHARIÆ; *& Ode quindecim versuum trimetrorum incipiens*, Δαβὶδ μελῳδεῖ &c.

Pars secunda continet Proverbia, Ecclesiasten, Canticum Canticorum (qui tamen Liber in reliquorum Librorum Indice non memoratur) Sapientiam Salomonis, Sapientiam Siracidæ, Esaiam, Hieramiam, Baruch, Threnos, Epistolam Jeremiæ, Ezechiel, Daniel, Osee, Joel, Amos, Abdiah, Jonah, Michæam, Naum, Abbacum, Sophoniam, Aggæum, Zachariam, Malachiam, Maccabæorum tres libros; cum *Federici* ASULANI Latinâ ad *Danielem* RENERIUM *Veronæ* præfectum Epistolâ.

Pars tertia continet Evangelia quatuor, Acta Apostolorum, Epistolas S. Paul. ad Romanos, binas ad Corinthios, ad Galatas, Ephesios, Philippenses, Colossenses, binas ad Thessalonicenses, binas ad Timotheum, Titum, Philemonem, Hebræos: Epistolam S. Jacobi: Epistolas, binas S. Petri, tres S. Johannis: Epistolam S. Judæ, & Apocalypsin S. Joannis: cum *Francisci* ASULANI Latinâ ad ERASMUM Epistolâ ——— *Siquidem* (ait) ALDUS, *cujus memoria nullis unquam litterarum monumentis aut doctorum hominum prædicatione satis celebrabitur, & nomen tuum apud* Italos *illustre reddidit, & accuratè operam dedit, ut optimarum disciplinarum cultores diligentiam in recognoscendâ vetustate admirarentur tuam* &c. *Nil ardentiùs optavi quàm ut intelligeres me omnem voluntatem convertisse ad virtutis tuæ laudem* &c. *Nec ad id aliquâ ex parte nunc efficiendum aliunde facultatem nobis suppetere posse putavi, quàm si sacri hi libri characteribus nostris effecti nomen tuum praeferentes divulgarentur.* &c.

(b,c,d,e,f,) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) LONG,

Biblia Belgica: DE GRAVE. (f) fol.	Lovan.	1518.
D. HIERONYMI Opera : *typis* AMERBACHII. (a) fol. . .	Basil. .	1518.
NILI Sententiæ morales ; BILIBALDO PIRCKHEYMERO interprete: *apud PAMPHILUM. G.* (b) 4.to . . .	Basil.	1518.
BERNONIS Abbatis libellus de Officio Missæ, quem edidit *Romæ*: *ex Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI: (c) 4.to	Paris.	1518.
PETRI GALATINI Ordin. Minor. Opus de arcanis Catholicæ Veritatis : *per* HIERONYMUM SUNCINUM. (d) fol.	ORTHONÆ MARIS.	1518.
Horæ Canonicæ litterâ Gothicâ: *per* HENRICUM STEPHANUM *sumptibus* BRIENSIS. (e)	Paris.	1518.
Postilla sive expositiones Epistolarum & Evangeliorum: *impress. pro THOMA LAISNE.* (f) 4to . . .	. .	1518.
F. MALACHIÆ *Hibernici* libellus septem peccatorum Mortalium venena eorúmque remedia describens, qui dicitur Venenum Malachiæ: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to	Paris.	1518.

De pœnitentiâ Canones PETRI Archiepisc. *Alexand.* & GREGOR. *Neocæs.* de Simo-

niâ

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.* Cap. I. pag. 50.
(b) *Mense* Januario.
(c) *Anno* CHRISTI *Salvatoris, qui est Altare, Victima & Sacrificium nostrum, superbenedictus in sæcula sæculorum* M.D.XVIII. *Secundâ die* Decembris. *Amen.*
Epistolâ *Parisiis* M.D.X. cum *Jacobi* FABRI ad Sacerdotes quâ indicat hoc BERNONIS Abbatis *Augiensis* Opus sibi superiore *Julio* Bibliothecas *Moguntinas* lustranti inventum & suo rogatu *Andreæ* VESTUSENNI Doctoris curâ exscribi jussum, sibique in *Galliam* missum.
(d) *Quinto decimo Kalendas* Martias. *De arcanis Catholicæ Veritatis in Hebraïcis Libris, præsertim in Talmud inventis, in defensionem præstantissimi viri* Johannis CAPNIONIS.
(e) CAILLE pag. 83.
(f) Licèt loci nomen non adjiciatur, opinor illum *Parisiis* habitâsse ; ex cujus forsan posteris fuit *Jacobus* LAISNE *Joanni* DE LA CAILLE memoratus anno 1648.
(g) *April.* 26.

(a) *Mense*

niâ GENNADII Patriarch. *Constantinop.* Epistolâ; de ligandi & solvendi potestate NICEPHORI CHARTOPHYLACIS *Constantinop.* Archiep. Epistolâ; Jo. OECOLAMPADIO interprete: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . Basil. 1518.

MARCI DE GRAND. VAL. non tres Magdelenas sed unicam colentis Apologia: *in ædibus* JODOCI BADII. (b) 4.to . Paris. 1518.

GALEN. de Sectis Medicorum, GEORGIO VALLÂ interprete; ALEXANDR. APHRODIS. de Febribus, eodem interprete; HIPPOCRAT. de naturâ humanâ, ANDREÂ BRENTIO *Patavino* interprete: *apud* HENRICUM STEPHANUM *in conspectu Scholarum Decretorum.* (c) 4.to . . . Paris. 1518.

DIOSCORIDES, Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (d) 8.o . . . . Venet. 1518.

DIOSCORID. Latinè interprete MARCELLO VIRGILIO Secretario *Florentino* cum ejusdem Annotationibus: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ Florentini. (e) fol. . Florent. 1518.

ARISTOTELIS Physicorum libri 8, & aliorum Opusculorum Physicæ libri 20; interpretibus JOANNE ARGYROPYLO & FRANCISCO VATABLO; accessit è regione

(a) *Mense* Novembri.
(b) *Decim. Kal.* Septembris.
(c) 20. *April.*
(d) *Mense* Junio. cum *Francisci* ASULANI ad *Hieronymum* ROSCIUM *Patavinum* Philosophum & Medicum Epistolâ. ——— *Nos autem* (ait) *eo consilio hereditatem* ALDI, *quem loco patris habebamus, adire voluimus, ut illam integram filiis ejus, qui ex sorore nostrâ suscepti essent, conservaremus.* &c. *Cùm* DIOSCORIDIS *libros de materiâ medicâ & venenatis animalibus, atque de remediis* ——— *diligenter à te castigatos, ac ex collatione multorum vetustissimorúmque Codicum ad me informandos miseris* ——— *Itaque tuis potissimùm auspiciis legetur* DIOSCORIDES *magnâ ex parte integritati suæ restitutus* &c. Nicolaus LEONICUS *vir doctissimus Codicem emendatissimæ lectionis tibi commodavit, cujus fidem secutus cùm alia immutanda duxisti, tum apponendum asteriscum nonnullis capitibus curâsti, quæ veluti suppositia sunt tibi judicata, cùm ea omnia animadvertisses in Codice illo antiquissimo desyderari.* &c.
(e) *Idibus* Octobris.

(a) Bi-

gione tralatio vetus recognita ab eodem VATABLO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) fol. . . . . . . Parif. 1518.

ALBERTI PIGHII *Campensis*, Philosophi Mathematici ac Theologiæ Baccalaurei formati adversùs prognosticatorum vulgus, qui annuas Prædictiones edunt, Astrologiæ defensio, ad AUGUSTINUM NYPHUM *Suessanum*: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 4.to . . . . . Parif. 1518.

ARTEMIDORUS, *&* *SYNESIUS* *DE INSOMNIIS*, *GRÆCE*: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri*. 8.° . . . Venet. 1518.

THEOPHILI VEGGII seu DE VECCHIIS Canonici regularis *Lateranensis* breve Memoriale pro interrogationibus fiendis circa pœnitentes cum multis casuum decisionibus &c. *per Mag.* *ANTONIUM DE VIOTTIS*. (c) . . . . Parmæ. 1518.

PLATONIS Opera Latinè FICINO interprete, adjectis ad ejus Vitæ & Operum Enarrationem AXIOCHO ab RODOLPHO AGRICOLÂ & ALCYONE ab AUGUSTINO DATHO translatis: *in ædibus* Ascensianis. (d) fol. . . . . Parif. 1518.

FRANCHINI GIFURII *Laudensis* Regii Musici publicè proficientis delubríque *Mediolanensis* phonasci de Harmoniâ Musicorum Instrumentorum Opus: *impressum per* GOTARDUM PONTANUM Chalcographum. (e) fol. . . . . Mediola. 1518.

PLUTARCH. de tuend. bonâ valetudine,

utrùm

(a) *Bibliothec.* FAULTRIERAN.

(b) At in calce Libri, XV. *Calendas* Aprilis. 1519.

(c) *Die* 22. *mensis* Maii. *Cremon.* Litterat. Tom. II. pag. 51.

(d) *Quinto Kalendas* Junias.

(e) XXVII. Novemb. *Authoris præfectura anno trigesimo quinto.* LEONE X. *Pont. Max. ac Christianissimo Rege* Francorum FRANCISCO *Duce* Mediolanensi.

(a) *Mense*

utrùm graviores animi morbi quàm corporis; num bene dictum sit, λάθε βιώσας; de cupiditate divitiarum, interprete ERASMO; consolatoria Oratio ad APOLLONIUM, interprete STEPHANO NIGRO; de Exilio, interprete ANGELO BARBATO; de serâ Numinis vindictâ, & vitandâ Usurâ, interprete BILIBALDO PIRCKHEYMERO; convivalis Quæstiuncula de not. *Pythagoric.* interprete PHILIP. MELANCHTHONE: *apud* JOAN. FROBENIUM. (a) 4.to . Basil. 1518.

ORUS APOLLO *Niliacus* de Hieroglyphicis notis BERNARDINO TREBATIO *Vicentino* interprete: *per* JO. FROBEN. (b) 4.to . . . . . . Basil. 1518.

PLIN. Natural. Histor. *typis* THOMÆ ANSHELMI Badensis *ductu & auspicio* LUCÆ ALANTSEÆ Viennensis *incolæ*. fol. Hagen. 1518.

EUSEBII Chronicon cum additamentis ad annum 1511.: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte Opificem, illius maximâ curâ & diligentiâ.* (c) 4.to Parif. 1518.

POMPONIUS MELA; JULIUS SOLINUS; Itinerarium ANTONINI Augusti; VIBIUS SEQUESTER; P. VICTOR de Regionibus Urbis *Romæ*; DIONYSIUS AFER de situ Orbis PRISCIANO interprete: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.° Venet. 1518.

SUETON. DIO. CASS. SPARTIAN. CA-

PITOLIN.

(a) *Mense* Septembri.
(b) *Mense* Februario.
(c) Octobris *trigesimâ die.*
(d) *Mense* Octobri. FRANCISCUS ASULANUS Lectori, S. —— *Tanta est juvandæ rei litterariæ avita quædam in nobis cupiditas, ut* ——— *omnem diligentiam* ——— *nullâ sumptûs aut laboris ratione habitâ conferre conemur. Ut igitur è nostrâ Officinâ* POMPONIUS MELA &c. *vos hortor* —— *ne patiamini tot exhaustos labores, quos (ut olim* ALDUS *sororius meus)* ANDREAS *Pater, ego, &* FREDERICUS *frater quotidie vestræ utilitati destinamus, aversâ (ut aiunt) Minervâ perire.*

(a) *Mense*

PITOLIN. LAMPRID. GALLICAN. TREBELL. VOPISC. AUREL. VICT. EUTROP. Diacon. POMP. LÆT. EGNAT. ex recognitione ERASMI : *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) fol. . . Basil. 1518.

TITI LIVII Decas prima: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° . Venet. 1518.

FLORUS cum JOANNIS CAMERTIS Indice & Annotationibus : & SEXT. RUFI Histor. Rom. cum ejusdem Indice & Scholiis : *per* JOANNEM SINGRENIUM. (c) fol. . . . . . . Basil. 1518.

QUINT. CURTIUS cum Annotationibus ERASMI curante BEAT. RHENANO : *ex ædibus* SCHURERII. (d) fol. . Argent. 1518.

Calen-

(a) *Mense* Junio. cum ERASMI ad FEDERICUM *Saxon.* Elector. & ejus patruelem GEORGIUM Epistolâ: ——— *SUETONIUM nescio quo Deo propitio, & antehac non ita passim depravatum, nunc eruditorum meâque operâ purum, ni fallor, & integrum habemus, suffragante mihi ad hoc negotii pervetusto quodam Codice, quem è Bibliothecâ Monasterii, apud* Nervios *olim, nunc* Tornacenses, *vulgato cognomine divi* Martini, *nobis exhibuit nobilissimus ille* Gulielmus MONTJOIUS, *qui id temporis regias vices eâ in urbe gerebat. Reliquos, quoniam nullo hujusmodi præsidio sublevabamur, quod unum licuit, multo certè minùs depravatos dedimus* &c. Antverpiæ. *Nonis* Juniis. M.D.XVII. Ac ejusdem ad lectorem alterâ : *Cùm hanc æditionem jam adornâssem, commodùm allatus est* SUETONIUS Aldinis *typis excusus, sed emendatus operâ* Baptistæ EGNATII, *viri cum primis tum integri tum eruditi. Nam utrumque juxtà requirendum arbitror in eo, qui veterum lucubrationes emendandas aut explicandas suscipit. Equidem* ALDI *mei hôc fero moderatiùs, quòd in hanc restituendi bonos Autores provinciam is successerit, qui demortui per se clari gloriam obscuret, si tamen bonum est obscurare, virtute virtutem vincere. Atque utinam ut* SUETONIUM, AURELIUM VICTOREM, & EUTROPIUM *dedit, itidem &* ÆLIUM SPARTIANUM, *caterósque huic adjunctos nobis dedisset! in quibus nos permulta restituimus; nam omnia, quì poteram, nisi Codicum antiquorum auxilio adjutus! Tametsi & in* Tranquillo *nonnulla restituimus, quæ* Egnatium *licèt oculatissimum suffugerant. Velut* &c. *An.* M.D.XVII.

(b) *Mense* Decembri.

(c) Privileg. concess. *Leonardo* & *Luca* ALANTSEE fratribus & civibus & Bibliopolis *Viennæ* pro Commentariis in *Pompon.* MEL. & nonnullis aliis Operibus.

(d) *Mense* Junio. cum Epistolâ ERASMI ad HERNESTUM *Bavariæ* Ducem. *Si* M. TULLIUS (ait) *omnium suffragiis uberrimus & inexhaustus facundiæ fons fatetur eloquentiæ venam facilè inarescere, ni quotidianâ legendi dicendique exercitatione sufficias; quid mihi credis accidisse, cui cùm vix tenuis quidam orationis rivulus contigerit, jam anni complures in eo studiorum genere consumpti sunt, quod adeò ad expoliendam orationem non facit, ut quamlibet etiam benignè fluentem copiam possit exstinguere, ac dictioni quantumvis nitenti situm ac rubiginem obducere. Quid enim inutilius ad tuendam Rhetorices*

Calendarium Romanum magnum, JOANNE STOEFFLER *Justingensi* Mathematico Auctore: *impressum per JACOBUM KOBEL.* (a) fol. . . . . . OPPENHEYM. 1518.

Diarium de Nuptiis SIGISMUNDI *Polon.* Reg. & BONÆ, per JODOCUM LUDOVICUM DECIUM *Wissemburgen. impressum per* HIERONYMUM VIETOREM Philovallen. (b) 4.to . . . . . . Cracoviæ. 1518.

LUCIANI Charon & Tyrannus, PETRO MOSELLANO *Protegense* interprete: *ex Academiâ* Anshelmianâ. (c) 4.to . . Hagen. 1518.

ISOCRATIS Oratio de Bello fugiendo & Pace servandâ, PETRO MOSELLANO *Protegense* Interprete. (d) 4.to . . . .

CICER. Offic. cum notis MARSI, MATURANTII, ASCENSII; LÆLIUS, cum not. OMNIBONI, ASCENSII; CATO *maj.* cum not. PHILETICI, ASCENSII; Paradox. cum not. OMNIBONI, MATURANTII,

torices politiem, quàm tumultuariâ lectione sursum ac deorsum per omnes Authores, eósque interim inconditos raptari? Quod usque nobis faciendum fuit, in Novo Testamento, in cudendis ac recudendis Chiliadibus, in instaurandis HIERONYMI *Libris. Proindè quò contractam hisce studiis Orationis vel scabritiem vel inopiam aliquâ ex parte corrigeremus, dum proximo vere* Britanniam *adirem*, QUIN. CURTIUM *itineris ac navigationis comitem adjunxi; qui mihi olim puero lectus, mirè candidus ac tersus est visus, nec alius sanè visus est ex tanto regustatus intervallo.* &c. *An.* M.D.XVII. *prid. Non.* Novembres. Libris frons picturis & scutis nobilibus gentilitiis adornatur. Medium locum possidet tituli ipsius inscriptio. Partem superiorem vendicat Imperatoris in solio sedentis imago inter duos stantes, Regem alterum, alterum Ducem: Subscriptio hôc nomine MAXIMILIANVS AVG. & subjectis Imperii Insignibus cum hôc circumeunte Hemistichio ΤΟΥ ΓΑΡ ΚΡΑΤΟΣ ΕΣΤΙ ΜΕΓΙΣΤΟΝ (ex HOMER. Iliad. I. v. 25.) Ab utroque paginæ latere pendent varia Scutorum genera. Oræ inferiori inscribitur hæc nuncupatio.

IMPER. CÆS. MAXIMILIANO. P. F. AVG. PATRI PATRIÆ. LIBERTATISQVE ADSERTORI. BEAT. RHENANVS. F. C.

(a) 24. *Martio.*
(b) 31. *Maii.*
(c) *Mense* Octobri.
(d) Epistola præfixa datur *Lipsiæ Idib.* Aug. M.D.XVIII.

TII, ASCENSII: *diligentiâ & sumptu* GEORGII DE RUSCONIBUS Mediolanensis. (a) fol. . . . . . Venet. 1518.

CICER. Rhetoric. & de Inventione: *ex ædibus* SCHURERII. 4.to . . . . Argent. 1518.

Compendium Rhetorices ex *Tulliano* Thesauro concinnatum per JACOBUM LOCHER: *excusum per RENATUM BECK.* 4.to . . . . Argent. 1518.

PLINII Epistolæ: *arte* JOANNIS DE PRATO & JACOBI LE MESSIER, *sumptibus* ÆGIDII DE GOURMONT. (b) 8.° . . . . . Parif. 1518.

JO. GARZONIS *Bononiensis* de rebus *Saxonicis* libri duo: *apud* JO. FROBENIUM. (c) 4.to . . . . . . Basil. 1518.

ERASMI STELLÆ *Libonothani* de *Borussiæ* Antiquitatibus libri duo: *apud* JOAN. FROBENIUM. (d) 4.to . . Basil. 1518.

PLIN. Epistol. Panegyric. & de Viris illustrib. & SUETON. de Gramm. & Rhetor. & JUL. OBSEQ. de prodigiis: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (e) 8.° . . Venet. 1518.

Epistolæ ab ERASMO & ad ERASMUM: *in ædibus* Frobenianis. (f) 4.to . . Basil. 1518.

Auctarium selectarum aliquot Epistolarum ERASMI ad Eruditos, & horum ad illum: *apud* JO. FROBENIUM. (g) 4to . Basil. 1518.

ÆSOPI

(a) XXIII. Maii. *regnante inclyto Duce* LEONARDO LAUREDANO.
(b) *Die* XXV. Januarii.
(c) *Mense* Martio.
(d) *Mense* Martio.
(e) *Mense* Julio.
(f) *Mense* Januario.
(g) *Mense* Augusto. cum *Beati* RHENANI ad *Michaelem* HUMELBERGIUM *Ravenspurgensem* Jureconsultum Epistolâ. —— *Nactus sum hic ex* ERASMI *Bibliothecâ nuper propitio Mercurio fasciculos aliquot Epistolares, è quibus nonnullas statim Epistolas sublegi, nempe insigniores, quarum illius quædam sunt, quædam doctissimorum hujus ævi virorum illis respondentes. Animavit*

ÆSOPI Vita & Fabellæ Græcè cum Latin. interpretatione ; GABRIÆ 43 Fabellæ Græcè, cum Latin. metric. interpretat. *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) 4.to — Basil. — 1518.

HOMERI Batrachomuomachia Gr. Latin. *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to — Basil. — 1518.

ÆSCHYLI TRAGOEDIÆ GRÆCE : in ædibus ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (c) 8.° . . . . . . — Venet. — 1518.

COMMENTARII GRÆCI in septem Tragœdias SOPHOCLIS, quæ ex aliis ejus compluribus injuriâ temporum amissis solæ superfuerunt : *Opus exactissimum rarissimúmque in Gymnasio* Mediceo *Caballini Montis à* LEONE *Decimo Pont. Max. constituto recognitum repurgatúmque ; atque ad communem studiosorum utilitatem in plurima Exemplaria editum.* (d) 8.° — Romæ. — 1518.

SOPHO-

mavit autem ad hoc me furtum , in primis , quòd quemadmodum beatos istos rebus omne genus cumulatissimos quadam etiam sublata fallunt , sic ERASMUM τοῖς μυσῶν κειμηλίοις *instructissimum non sensurum putabam, etiamsi aliquid sustulissem: Deinde, quòd hic vir me minùs quidem merentem sic amat ex animo, ut etiam in se gravius aliquod admittenti noxam sit facilè condonaturus. Vide , quam fiduciam amicitia syncera pariat.*—— *Quid* ERASMO *vel doctius vel eloquentius? Quid* BUDÆO *politius aut excussius aut* Atticum *magis ? Quid* TUNSTALLO *vel candidius vel tersius vel modis omnibus absolutius ? Ut de aliis interim taceam. Eas Epistolas post* ERASMI *discessum* FROBENIO *typis excudendas tradidi* &c. *Literarium sodalitium hujus Urbis recentem , quem ex tanti viri discessu tristitiam contraxit , his legendis aut discutiet , aut certè solabitur.* &c. *Vale.* Basileæ, XI. *Calend.* Sept. *An.* M.D.XVIII.

(a) *Mense* Januario. Cum Præfatoriâ FROBENII ad Lectorem Epistolâ ; de quâ lege *Annal. Typograph.* Vol. I. pag. 43.

(b) *Mense* Januario.

(c) *Mense* Februario.

FABRICIUS in *Biblioth. Gr.* lib. II. p. 615. *Primus omnium* Aldus MANUTIUS *Tragœdias* ÆSCHYLI *Græcè publici juris fecit* Venetiis 1518. 8. *sed parum emendatè , atque ita ut* Agamemnonis *postrema pars cum* Choëphoris *capite mutilis confusa pro unâ Fabulâ exhiberetur* Agamemnone : *ut etiam fecit* Aldum *secutus* Adrianus TURNEBUS, Paris. 1552. 8. At verò hanc Editionem non curavit *Aldus* MANUTIUS, qui jam antea obierat. ANDREAS autem ALDI socer, honoris gratiâ , generi defuncti nomen in Editionum Subscriptionibus solebat suo præponere : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.*

(d) *Non sinè privilegio , ut in cæteris.* Ἔτει ἕκτῳ τῆς ἀναῤῥήσεως Λέοντος δεκάτου τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. Huic Editioni præfigitur LASCARIS Epigramma , quod ab *Henrico* STEPHANO & aliis prætermitti queritur in suâ *Bibliothecâ Græcâ* FABRICIUS, majusculis litteris (de quibus lege *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 268.) excusum.

Ano-

SOPHOCLES cum Scholiis Græcis. (a) 8.°	Florent.	1518.
NICOLAI VALLÆ translatio versib. Heroic. HESIOD. Oper. & dier. cum eodem Græco Poæmate seorsim : *apud* JO. FROBEN. (b) 4.to . . .	Basil.	1518.
EURIPID. Hecub. & Iphigen. in Aulid. Latinæ factæ ERASMO interprete : *apud* JOANNEM FROBENIUM. . (c) 4.to	Basil.	1518.
ARISTOPHANIS Plutus, Græcè. (d) 4.to	. . .	.

PLAUTI

Λασκάρεως. Ἐις Σοφοκλέα.

Πόλλ' ἐκ τεῶν σελίδων εἴποιμί κεν, υἱὲ Σοφίλου,
Δείγματα σῆς πινυτῆς· πόλλ' ἀπὸ μαρτυρίης.
Ὅσσα μεθηρμόσαο τραγικῆς περὶ κόσμον ἀοιδῆς,
Ὡς μέρος, εἶδος ἅπαν, πᾶν πάθος ηὐτρέπικας.
Κάλλους, εὐνομίης, ὕψους τέλος ἐξεπόνησας,
Ζῆλον Ὁμηρείης γνήσιον εὐεπίης.
Ὡς σε Δίων, Ξενοφῶν, σκώπτης σῶν τ' ἤνεσ' ἑταίρων.
Ἀρχέτυπον τραγικοῖς θῆκεν Ἀριστοτέλης.
Σόντε κόθορνον ἄεισεν ὁ κ' εἰς ἓν ἡγεμονῆα
Ἀγνώμων ὄκνου ἔκγονος Ἀσίου.
Ἀρχιάδης βασιλεὺς μετάπεμπτον σύμμαχον ἔσχεν.
Ἰσάτι Μαιονίδου τέρπετο σοῖς ὀάροις.
Πολλὰ τεῶν ἀρετῶν σιμνώμεθα· ἓν δὲ μέγιστον,
Κρείσσονας ἡμερίους ἔπλασας ἢ φύσις.
Δήμοτε γενναῖον λαοῖς πόρες· ὡς ὑποφήταις
Ὧν βατὸς, οἷα πάρος θέλγε διδασκαλίη.

Ejusdem LASCARIS bina (quæ antè promiseram) Epigrammata Græco HOMERI interpreti *Romæ* 1517. excuso adfixa hic subjicere (neque scio an alibi sint obvia) non pigebit.

Λασκάρεως εἰς τοὺς ἐν τῇ βίβλῳ Ὁμήρου ὑπομνηματιστάς.

Πάντ' ἀνέφαιν' εἴδος γ' ὡς ἥλιος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Αὐτὸν ὁ Μαιονίδης τοῖς ἀναλεξαμένοις.
Ὡς δέ γ' ἐπισκιάει νέφε' ἥλιον, αἰόλος αἰὼν
Ἠρέμ' ἐπισκότισε ῥήσεσιν Ὑμναγόρου.
Τοὔμπαλι δ' ὡς Βορέης νέφε' ἤλασε, χάρμ' ὑποφητῶν
Τοῦτο παλαιγενέων τὸ σκότος ἐσκέδασε.
Τοὔνεκά μιν κτήσασθ', ὡς ἵμερος ἀνέρος αἱρεῖ,
Ἀττικίου σοφίης κάλλος ἰσοψόμενοι.
Οἱ δ' ὑπερβαλλόμενοι σμῆνος σοφιῶν ἀναπέραν
Χαίρετε· κηφῆνες κηρία μαιόμενοι.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς Ὅμηρον.

Ὁππότε δὴ μακάρων ἐς ὁμήγυριν ἤγαγεν Ἑρμῆς
Μαιονίδην, σοφίης εἵνεκ' ἀπειρεσίης·
Μῶμος ἀλαστήσας, τοῦτ' ἦν ἔτι λοιπὸν, ἔειπεν,
Ἄντυγος αἰθερίου τυφλὸς ἀνὴρ ἐπέβη.
Τὸν δ' αὖ Λητοΐδης ἐνένισπεν· βάσκανε Μῶμε,
Ἀφραδίως σκώπτων αὐτὸς. ἔφυς γ' ἀλαός.
Οὗμὸς δὲ τρόφιμος, Διὸς ἔκγονος, ἔδρακεν, ὅσσα
Γαῖα, θάλασσ' ἀὴρ, οὐρανὸς αὐτὸς ἔχει.
Ταύτης φανῶν μερόπεσσι κατήλυθεν ἐκ Διὸς ἐς γᾶν·
Νῦν δ' εὖ πάντα πορὼν, οὐ ξένος ὧδ' ἔμολεν.

(a) FABRIC. *Biblioth. Græc.*
(b) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*
(c) *Mense* Februario.
(d) Cum Epistolâ *Theodori* MARTINI *Alostensis* ad studiosam *Lovaniensis* Academiæ juventutem datâ ann. M.D.XVIII.

(a) GES-

PLAUTI Comœdiæ: *per* MELCHIOREM SESSAM & PETRUM DE RAVANNIS *socios.* fol.	Venet.	1518.
RAPHAEL. REG. comment. in OVID. Metamorphos. *apud* JO. TACUINUM. (a) fol.	Venet.	1518.
SIL. ITALIC. *in ædib.* PHILIPPI JUNTÆ. 8.°	Florent.	1518.
MARTIAL. Epigramm. *in ædibus* JACOBI MYT, *sumptu honesti Bibliopolæ* BARTHOLOMÆI TROT. (b) 8.° . .	Lugdun.	1518.
MANTUANI Parthenice prima: *per* JOAN. KNOBLOUCH. (c) 4.to . .	Argent.	1518.
Ejusd. Parthenice secunda : *per eundem.* (d) 4.to . . .	Argent.	1518.
Ejusd. Parthenice tertia, cum aliis: *per eundem.* (e) 4.to	Argent.	1518.
Ejusd. de Calamitatib. temporum: *per eundem.* (f) 4.to . . .	Argent.	1518.
JANI PANNONI *Quinque Ecclesiensis* Episcopi Sylva panegyrica & Epigrammata quædam: *apud* JO. FROBEN. (g) .	Basil.	1518.
JOANNIS AURELII AUGURELLI Chrysopœïæ libri 3. Carmine Heroïco ; & Geronticon liber 1. JO. FRORENIUS *excudit.* (h) 4.to . . .	Basil.	1518.
ERASMI Epigrammata: *apud* JO. FROBEN. (i) 4.to . . .	Basil.	1518.

FRAN-

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*
(b) 26. *Octobr.*
(c) *Decimo Cal.* Febr.
(d) *Non.* Febr.
(e) *Post divi* MATHIÆ *Natalem.*
(f) *Idib.* Martiis.
(g) SIMLER. *Biblioth.*
(h) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*
(i) *Mense* Decembri. Huic Editioni præmisit FROBENIUS Epistolam, cujus

FRANCISCI PHILELFI centum Satyræ: *per viros fideles* ROBERTUM & JOANNEM GOURMONT *fratres apud* Clausum Brunellum *sub signo cornu damei.* (a) 4.to in almo Gymnasio Parisior. 1518.

Carmina RAPHAELIS PLACENTINI JUSTINEI: *per FRANCISCUM RICARDUM DE LUERE excusa.* (b) Cremonæ. 1518.

PET. BEMBI de imitatione Liber, cum Jo.

jus elegantiam Lectori commendare non verebor.

JOANNES FROBENIUS.
candido Lectori S. D.

Accepimus jampridem ERASMI Roterodami *Compatris nostri Epigrammata à studiosis summopere flagitari. Proinde dedimus operam, ut quicquid illius versiculorum aut apud* Beatum *nostrum* RHENANUM *esset, aut* Brunonem AMORBACCHIUM, *id omne uno complexi Libello typis nostris excuderemus. Quanquam intelligebamus plurimùm nos hâc in re studiosis,* ERASMO *verò minimùm gratificaturos. Nam magnam horum Epigrammatum partem non in hoc scripsit, ut ederentur, sed ut amiculis suis (ut est minimè morosus) obsequeretur. Quin ipsi vidimus, cùm abhinc sesquiannum apud nos ageret, Evangelica & Apostolica monumenta partim Latinè vertens, partim recognoscens, & doctissimas illas in Novum Instrumentum Annotationes, necnon in divum* HIERONYMUM *Scholia scriberet, Deum immortalem! quàm laboriosis lucubrationibus, quámque pertinaci studio, quantum sudoris illi cotidie exhauriebatur! Ipsi, inquam, vidimus non defuisse è magnatibus, qui virum occupatissimum (si quisquam in litteris unquam fuit occupatus) interpellare de nugis auderent, aliquod Epigrammation aut Epistolium eblandientes. Sed enim quid ageret vir suavissimâ morum facilitate præditus? Negaret? Incivile hoc exigentibus videretur. Scriberet? At animus aliis cogitationibus impediebatur: nec ab inceptis laboribus quicquam respirare licebat. Nihilo secius scribebat, sed ex tempore & obiter ad Musarum sacra divertens. Quanquam hujus extemporalia planè talia sunt, ut aliorum diu meditatis anteponi mereantur. Et veniet nunc triobolaris aliquis pædagogulus, qui instar* Momi *tantùm carpendi studio singulis curiosissimè exploratis verbulum aliquod reperiet, quod sibi non probetur, ut non* Baptistinianicum *aut* Faustinum, *aut denique, si Diis placet,* Marullicum. *Hic statim succlamabit, ô virum Carminis indoctum! Regererem in illum ego, si quem superbè sic ineptientem audirem, ô nebulonem! ô furciferum! Túne tantum tibi tribuis, ut tanti viri censuram agas? Decem totis mensibus non posses vel unum versiculum scribere, caput scabens, & arrosis antè digitis, quod genus hic multos (ut* HORATIUS *inquit)* stans pede in uno, *minimâ parte horæ, amanuensi suo dictat. Sed hæc in malignos istos. Candidi vel infeliciora boni consulunt; tantum abest, ut, quæ docta sunt, vellicent. Bene vale.* Basileæ. *Cal.* Martiis. M.D.XVIII. Hanc Epistolam præcedit PHILIPPI MELANCHTHONIS *in* ERASMUM *Opt. Max.* Græcum Carmen Iambicum dimetrum, scriptum *Tubingæ* XIII. *Calend.* Septemb. *Anno* M.D.XVI.

(a) *Octavo Calendas* Octobres. *Menagian.* Vol. IV. p. 232.]. „ Ne manqués „ pas les Satires de *Philelse* de quelque „ Edition qu'elles soient. La premiere „ est de *Milan* de 1476: du vivant de „ l'Auteur; la seconde de *Venise* 1502; la „ troisiéme de *Paris* 1518.: toutes trois „ in 4.

(b) *Cremon. Litterat.* Tom. II. p. 52.

(a) GES-

JO. FRANC. PICI MIRANDULÆ Opusculis: *apud* JO. FROBEN. (a) 4.to	Basil.	1518.
Nanceis PETRI DE BLARRORIVO Parhisiani : *impress. per PETRUM JACOBI pbrm loci paganum.* (b) fol. in celebri Pago LOTHORINGIÆ.		1518.
Concordata inter Papam LEONEM decimum & Regem FRANCISCUM , Millesimo quingentesimo decimo septimo vigesimâ secundâ Martii : *sumptibus fidelissimorum JACOBI MOLNIER, JOANNIS DE CLAUSO & JOANNIS MACE' Bibliopolarum in vico arietis moram trahentium per JOANNEM MAGNI JOANNIS.* (c) 8.° .	Tholos.	1518.
THOMÆ MORI *Londinensis* Civis & Vicecomitis Utopia : *apud* JO. FROBENIUM. (d) 4.to	Basil.	1518.
ORTUINI GRATII Lamentationes obscurorum virorum. (e) 4.to . . .	Colon.	1518.
FABRICII CAPITONIS Hebraicæ Institutiones: *apud* JO. FROBENIUM. (f) 4.to	Basil.	1518.
De Accentibus & Orthographiâ Linguæ Hebraicæ à JOANNE REUCHLIN *Phorcensi* L. L. Doctore libri tres Cardinali ADRIANO dicati: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis. (g) 4.to	Hagen.	1518.

THEO-

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*
(b) M. D. XVIII. *Non.* Januar. *quo die Bellum* Nanceianum *peractum est* M.CCCC.LXXV.
(c) *Registrata* XXII. Novembr. *millesimo quingentesimo decimo octavo.* Subsequitur HELIÆ Turonensis *Archiepiscopi Tractatus contra Pragmaticam Gallorum Sanctionem editus ; cis Alpes antehac Characteribus impressoriis nusquam editus.*
(d) *Mense* Martio.
(e) VALER. ANDR. *Bibliothec. Belgic.*
(f) *Mense* Januario.
(g) *Mense* Februario. Hujus Libri initio adfigitur pro insigni Typographico ARACAPNIONIS, fini Signum *Thomæ* ANSHELMI *Badensis*, TA cum Angelis duobus & vocibus ΙΗΣΟΥΣ יהשוה quæ vox Hebræa rectiùs imprimeretur יהושע

(a) Cum

THEODORI GAZÆ de Linguæ Græcæ Institutione liber secundus *ERASMO* interprete : *apud* THEODORICUM MARTINUM Alustensem. (a) 4.to . . Lovan. 1518.

JO. OECOLAMPADII dragmata Græcæ litteraturæ: *ex ædibus* ANDREÆ CRATANDRI & SERVATII CRUFT. (b) 8.° Basil. 1518.

DIOMEDIS Grammatici Opus: *apud* CERVICORNUM. (c) 4.to . . Colon. 1518.

Specimen Epithetorum JOANNIS RAVISII TEXTORIS *Nivernensis* omnibus Artis poëticæ studiosis maximè utilium : *Emissum ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *pro Scholis Decretorum* ; *venale in ædibus REGINALDI CHAUDIERE in vico* Jacobæo *sub Insigni Hominis sylvestris.* (d) 4.to . . Paris. 1518.

Biblia

(a) Cum ERASMI ad *Joannem* CÆSARIUM Epistolâ datâ *Lovanii decimo Calendas* Martias. M.D.XVIII.

(b) *Mense* Septembri.

(c) GESNER. *Bibliothec.*

(d) *Die* 2. Septemb. *cum privilegio.* Opus hoc TEXTOR dedicavit Cardinali Presbytero LUDOVICO BORBONIO. ——— *Recordatus tuæ illius benivolentiæ, quâ puerum me tantopere complectebaris, dum sub eodem Archididascalo* Joanne BOLVACO, *homine (ut tu ipse nôsti, & ego quotidie experior) inculpatissimo, atque sub eodem Præceptore doctiss.* Joanne CALVIMONTIO *militaremus; multos jam annos mihi malè volui; quòd me tuæ illius modestiæ benignæque familiaritatis memorem nullo me testimonio docuissem.* &c. *Vile est, fateor, & puerile, quod offero.* ——— *Faciet saltem (quæ jucundissima est recordatio) ejus temporis te reminisci, quo laudis studio (quod commendat* QUINTIL.) *Musis intendebas: dum tu & magni adolescens ingenii doctrinæque reconditæ* Jacobus OLIVERIUS, *primarii Præsidis* Lutetiani *filius, nósque omnes alii condiscipuli tui de palmâ contendebamus. Melior præterea futurus est partus & plura daturus in recessu, quàm promittat in fronte: dum integro Commentario manum supremam adjecerimus. Quod Diis faventibus propediem sumus facturi. Interim Vale.* Adjecit etiam aliam ad ROBERTUM à LENONCURIÂ Sancti *Porciani* Priorem: in quâ, *Absolverant*, inquit, *jam hoc Opus Chalcographi* ——— *quum aliud mox studium ac laborem molienti mihi, tui protinus venit in mentem* ——— *non putavi te insalutatum oportere dimitti* ——— *Has propterea frugum mearum primitias* LUDOVICO BORBONIO *Presbytero Cardinali imprimis reverendo nuncupatas tibi offero, ut mei amor semper tibi crescat uberiùs, tantisper dum integrum aliud Opus nomini tuo consecrandum & meæ in te reverentiæ observantiæque futurum pignus ipse recipias.* &c. *Vale. Pridie Calendas* Septembris. Sic nonnulli solebant istius temporis Scriptores unâ quasi fideliâ plures parietes dealbare, unsque plures Operi nuncupationes adfigere ; unam nempe primariam solenniorem, alteram secundariam & (ut ita loquar) succenturiatam ; uno munere amicitias multas demerentes. Hoc Opus TEXTORIS *Nicolaus* BERALDUS scriptâ ad ipsum Epistolâ commendat, utpote *non* Navarræis *modò, quos jampridem optimis studiis ac litteris feliciter*

citer TEXTOR *excoluit*, *sed cunctis etiam adulescentibus tum jucundum tum frugiferum futurum.* Idem laudat Hendecasyllabo *Salmonius* MACRINUS, elegiaco Carmine *Ægidius* MASERIUS. Opus totum claudunt aliquot TEXTORIS ad diversos Carmina, & ejusdem apud Lectorem de livore quorundam criticorum querela, & gravissima in multos tunc degeneres Typographos censura. *Satìs*, inquit, *constat multos carpendi magìs quàm proficiendi studio (siquid in lucem fœtu recenti prodierit) revolvere* ——— *ut, siquid Chalcographorum (quos ferè omnes omnium ignaros artium ipsi non ignorant,) inscitiâ fuerit aberratum, id ipsum Authoribus ascribant Operum* &c. *Neque tamen eò sum arrogantiæ perventurus, ut eam scriptis meis vel elegantiam vel incastigabilem dexteritatem ascribi velim, quam nulli omnino carpere vel debeant vel possint vel audeant.* &c. *Ab eorum scuticis mihi timendum video, quòd plerisque in locis Authores quosdam neotericos advocare non dubitaverim.* &c. *Id feci, ut qui adhuc rudi & non satìs aperto sunt ingenio pueri, eos faciliùs imitentur, quorum stylo propiùs accedunt. Neque enim dubium est, quin faciliùs & promptiùs multò triviales effingant versus, quàm primore statim aspectu* Virgilianam *degustent majestatem. Memini puerum me* CICERONIS *Epistolas (quas mihi prælegebat Magister quidam) ita sprevisse aut fastidisse, ut potiores illis mihi viderentur Epistolæ quædam* Marii PHILELFI. *Cur ita? Nónne quia ad has quàm illas propiùs ingenii mei captus accedebat?* &c. *Siquis in priscorum verba adeò juraverit, ut nihil omnino posteris velit assurgendum, is certè videbitur laboribus fructum invidere, quibus authoritatem deneget* &c. *Quum apud me cogitarem eos versus commendari, qui decentibus & appositis ornantur Epithetis, neque tamen adhuc reperiri ullum, qui super his scriptum quicquam reliquerit; hôc aliquando factus audacior mei opinionem judiciis hominum (licèt fortassis temere) commisi. Erant præterea discipulorum meorum plerique litterarum sitientes, qui quotidiano penè convicio hoc efflagitabant.* &c. *Nunc hoc abs te precariò peto, Lector candide, ut, si causæ meæ patrocinium recuses, non priùs saltem me mordeas aut vellices, quàm tibi sit compertum, cujusnam culpâ hoc Opus in lucem prodierit maculosum. Nam quum simul flare ac sorbere sit difficile, non poteram erudiendis juvenibus incumbere, & auferendis Typographorum erratis eodem momento vacare. Quòd si quando è scholâ ad prælum me furtim surriperem, id ipsum nisi molestè ferre non poterat meus Gymnasiarcha* JO. BOLVACUS, *vitâ homo inculpatissimæ*, ——— *malui Opus meum offendi maculis, quàm me ab ejusdem benivolentiâ relegari. Improperabit aliquis aut meum exemplar fuisse mendosum, aut à castigato maculas errataque oriri non potuisse. Hoc, scio, nemo mihi objiciet, nisi fortasse qui Chalcographorum mores nesciverit. Quos si cognosceret, miraretur universa (quotquot imprimuntur) Volumina non tot scatere mendis, quot abundant vocabulis. Nam præter inscitiam (quam sibi habent genuinam) homines sunt cerebrosi & inexorabiles: maximè dum exhaustâ jam crumenâ sitiunt, neque est, qui vinum suppeditet. Quò furoris si venerint, & litteram vel crassam nimis vel indispositam jusseris commutari; non solùm verbis tuis non obediunt, sed & te (quantuscunque fueris) vel afficient probro, vel quod priùs rectum fuerat, obliquum facient. Habent tamen quandoque lucida rationis intervalla, &, ut comitiales, ad se nonnunquam redeunt. Neque tunc omnino quidem sunt indociles, atque etiam instar equi sternacis frenum volentes capiunt, & plura, quàm jusseris, tunc emendabunt volentes. Sed hoc ipsum (quo resipiscunt) breve est momentum. Nam ut canis ad vomitum, sic ad solitam phrenesin paulò pòst revertuntur, atque ita revertuntur, ut vel ab agrestibus Centauris vel immansuetis* VULCANI *Cyclopibus ortum duxisse videantur.* &c. *Utinam Grammaticorum omnium diligentissimus, & veterum nulli meo saltem judicio posthabendus* Joannes DESPAUTERIUS, *communi vel summi Pontificis vel Imperatoris (siquis est) edicto passim legeretur, & exularent nescio qui barbari, docilem pravè juventutem pessimè corrumpentes! Alia sunt à nobis in secundâ * Editione retractanda, vel saltem limatiùs ac puriùs dicenda. Quæ nunc quoque præcipitanter nimis scripsisse me pœnitet. Ea quum nostris lituris sint vapulata-*

* Cujus fiet mentio anno 1524.

latura , *Lectorem postulo* , *ut mecum agat mitiùs aliquantò* , *suósque obelos ac spongias contineat* , *tantisper dum Operi summum colophona imposuerimus. Porrò autem eramus adjecturi Auctarium poëticum de Diis*, *Deabus* , *Deorum filiis* , *Sacerdotibus* , *Victimis* &c. *&* *alia ejusmodi permulta* , *nisi ea nobis satis prolixa visa essent* , *quàm in justum quoque Volumen consurgerent. Quare hæc omnia in aliud Opus* * *distuli* , *quod inscribetur* Specimen Ephemeridum Textoris , *ac propediem imprimetur.* Adjiciuntur demum *Jacobi* Albi Carmina in Textoris laudem ; nempe *Apostropha ad* Platonem , & *Epigramma* , *ubi Ars Oratoria de* Ravisio Textore (quasi jam deinceps præ Poesi contemneretur) *conqueritur*.

Textoris de Criticorum & Typographorum vulgo querelam nemo non admittet justissimam. Veruntamen inscitia illa crassissima & perversa indocilísque barbaries , quam acerrimè (ut meretur) castigat, ad mechanicum istud operarum, quæ manuali inferiorique Typographices ministerio adhibentur , famulitium magis pertinet , quàm ad ipsos Architypographos Chalcographicarum Tabernarum Dominos, quibus (iis præsertim temporibus) erat non modo liberale ingenium, sed & (pluribus saltem) magna liberalium artium peritia. Quod autem de Neotericis rudiorum discipulorum imitationi proponendis videtur sentire , haud forsan omnes recipient. Tyronum sanè permagni interesse arbitror , ut † *quod iis discendum est* , *non serò discere incipiant* ; *neu primum statim perdatur tempus*, *atque eò minùs* , *quòd memoria non modò jam sit in parvis* , *sed etiam tenacissima sit. Ingenii* præterea *signum in parvis*, utì *præcipuum memoria* , ita *proximum imitatio.* Quid igitur impedit , quominus eos ediscant , eos imitentur parvuli , qui in suo genere primi , habentur, Authores? Si autem Antiqui , quos ediscamus & imitemur , digniores sint , quàm Neoterici; quidni ab illis potiùs sumant exemplum tyrones ; Neque erit , cur quis causetur *Virgilianum* aut *Ciceronianum* stylum effingendi prioribus tentamentis difficultatem. Ea enim & in Virgilio & in Cicerone loca, quæ & discipulis placeant, & eorum captui accommodentur , deligere poterit Præceptor solers & suæ artis (quales pauci in tam numerosâ magistellorum imperitorum plebe occurrunt) Magister, tantisper dum maturescente paulatim cum annis judicio, & imitandi facultate ex usu quotidiano confirmatâ, possint tandem *Virgilianam & Ciceroniam degustare majestatem.* Tunc licebit tutiùs legere Neotericos, cùm *gustu* (quod Textor ipse ad Neotericorum lectionem necessarium ducit) *non caruerint*, *ut vehemens à languido* , *proprium ab improprio*, *amœnum à duriusculo facilè discernant.* Ea puerilis institutionis ratio multis eruditioribus docendæ juventutis artificibus probabatur , *Rogero* cumprimis Aschamo , qui hâc de re ‡ Libellum quantivis pretii & auro contrà non carum , ac Ludimagistris omnibus attentissimè legendum edidit. Ne autem mihi quisquam Neotericorum patronus iniquior injuriarum dicam scribat , id palàm edico me , dum prima à principibus purissimæ Latinitatis arbitris exempla scribendi ut petantur contendo, nolle reverentiam elevari debitam viris illis celebribus , Erasmo putâ aliísque veteris Litteraturæ Assertoribus & ejusdem in *Europam* reducendæ administris : quorum absque industriâ & scientiâ fuisset, preciosa illa , quorum vestigiis inniteremur , antiquitatis monumenta prorsus interiissent; quique ea ab oblivione haud aliam ob causam vendicaverunt, quàm ut ea simul cum ipsis posteri admirarentur ac sequerentur. Quò igitur suum cuique tribuatur; habemus ab Antiquis optima imitationis Exemplaria , à Neotericis eruditis optimam imitandi rationem.

(a,b,c,d,e,f,g)

* Quod dubito , an unquam prodierit.
† Quintilian. Institut. Lib. I. Cap. 1. 3.
‡ The Schole master, in two books ; the first teaching the bringing up of youth , the second teaching the right way to the Latin tongue. printed in 8. 1579. at *London* by John Daye.

PREVEL. (a) 8.° . . Parif. 1519.

Eadem : *apud* JOANNEM CLERERET. (b) 8.° . . . . . Parif. 1519.

Eadem: (c) 4.to . . . . Lugdun. 1519.

Eadem : *apud* JACOB. MARESCHAL. (d) fol. & 8.° . . . Lugdun. 1519.

Eadem : *apud* LUCAM DE GIUNTÂ. (e) 8.° . . . . Venet. 1519.

Nov. Teſtam. Latin. ERASMI. (f) 8.° Lovan. 1519.

Epiſtolæ Apoſtolorum Latinè: *apud* JOANNEM à PRATO. (g) 8.° . Parif. 1519.

Novum Teſtamentum omne Græcè & Latinè, multò quàm antehac diligentiùs ab ERASMO *Roterodamo* recognitum, emendatum & translatum, non ſolùm ad Græcam veritatem, verùm etiam ad multorum utriusque Linguæ Codicum, eorúmque veterum ſimul & emendatorum fidem, poſtremò ad probatiſſimorum Auctorum citationem, emendationem, & interpretationem, præcipuè ORIGENIS, ATHANASII, NAZIANZENI, CHRYSOSTOMI, CYRILLI, THEOPHYLACTI, HIERONYMI, CYPRIANI, AMBROSII, HILARII, AUGUSTINI, unà cum annotationibus recognitis ac magnâ acceſſione locupletatis, quæ Lectorem doceant, quid quâ ratione mutatum ſit: *in ædibus* JOANNIS FROBENII. (h) fol. Baſil. 1519.

GREGOR. *Nazianz.* de amandis pauperibus interprete OECOLAMPADIO : *in Officinâ SIGISMUNDI GRIM Medici ac*

MAR-

(a, b, c, d, e, f, g,) LONG. *Biblioth. Sacr.*

(h) *Menſe* Martio. *Salvo ubique & illabefacto Eccleſiæ Judicio.* Hæc Editio à LEONE X. ad ERASMUM Epiſtolâ datâ x. *Sept.* 1518. incipit, & FROBENII ad Lectorem Epiſtolâ clauditur. De hâc Editione ſatis antea dictum eſt.

(a) *Cal.*

MARCI WIRSUNG. (a) 4.to . Aug. Vindel. 1519.

Ejusd. in Paſcha, in dictum MATTHÆI XIX. [cum conſummâſſet &ç.] Laudes CYPRIANI; eodem interprete: *apud eosdem.* (b) 4.to . . . . Aug. Vindel. 1519.

GREGOR. *Nazianz.* Sermo in ſecunda Encenia, quæ verna quoque dicuntur, PHILIPPO MELANCHTHONE interprete: *MATTHÆUS MALER excuſſit.* 4.to . ERPHURDIÆ. 1519.

DIONYS. *Areopag.* de Myſtic. Theolog. Græcè & Latinè, JOANNE SARACENO, AMBROSIO *Camaldul.* MARSILIO FICINO Interpret. cum Comment. JOAN. ECKII: *in Officinâ* JOANNIS MILLER. (c) 4.to . . . . . Aug. Vindel. 1519.

Paranæſis prior D. CHRYSOSTOMI ad Theologum lapſum WOLFGANGO FABRITIO CAPITONE interprete: *in ædibus* JO. FROBENII. (d) 4.to . . . Baſil. 1519.

THEODORITI CYRENSIS Epiſcopi de *CURATIONE GRÆCARUM AFFECTIONUM* libri 12. ZENOBIO ACCIAOLO *Florentino* interprete: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (e) fol. Pariſ. 1519.

Theologia

(a) *Cal.* Apr.
(b) XXII. *Maii.*
(c) XXV. *Maii.*
(d) *Menſe* Novembri.
(e) *Menſe* Julio. *cum privilegio.* Hanc THEODORITI verſionem LEONI X. Pont. Max. dedicat ACCIAOLUS —— *Magnificus* (inquit) LAURENTIUS *pater tuus annos me natum quatuor de viginti extorrem in Patriam, ubi apud nobiles conſanguineos ſuos eosdémque meos affines, in bonarum artium ſtudiis, quæ tunc* Florentiæ *veſtris præſidiis floruerunt, jucundiſſimè diu vixi. In Cœnobio divi* MARCI, *quod magnus* COSMUS *proavus tuus à fundamento extruxit, Deo jam annos aliquot famulatus, è publicâ gentis veſtræ Bibliothecâ, quam* COSMUS *ibi luculentam aperuit, & ex ea, quam juſſu patris tui* Johannes LASCARIS *generoſus homo atque doctiſſimus è Græcis latebris* Florentiam *importavit, fructus maximos ſuaviſſimósque percepi: ſæpe etiam ibi cum patribus illis meis ab ingruentibus maximis periculis bonitatis tuæ præſidio liberatus. Ad quæ patris in me tui majorúmque tuorum beneficia tu id mihi ſeorſim contuliſti, quòd in Urbano ſancti* Sylveſtri *Oratorio ad honeſtam ſtudiorum quietem humaniſſimè collocâſti, noſtræque ætati jam ad ſenectutem vergenti deeſſe nil pateris, quod ad religioſi ſtudioſique hominis neceſſarios uſus commodáque pertineat.* &c. *Equidem non ſinè Dei conſilio*

ſactum

Theologia DAMASCENI quatuor libris explicata, FABRO interprete, & adjecto CLICHTOVEI Commentario elucidata: *Hæc* DAMASCENI *cum expositione secunda emissio typis absoluta est ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (a) fol. . . . . . Parif. 1519.

JACOBI FABRI *Stapulensis* de MARIÂ MAGDALENÂ, triduo CHRISTI, & unâ ex tribus MARIÂ Disceptatio ad FRANCISCUM MOLINUM Regis FRANCISCI primi Magistrum: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 8.° . . . Parif. 1519.

JOAN. FYSSCHERI Episcopi *Roffensis* de unicâ MAGDALENÂ libri duo: *in ædibus* JODOCI BADII ASCENSII. (c) 8.° Parif. 1519.

JACOBI FABRI de tribus & unicâ MAGDA-

factum puto, quòd hos mihi THEODORITI *libros* Johannes Franciscus PICUS *Princeps ætatis nostræ doctissimus indicârit, méque ut Latinos facerem, magnopere adhortatus sit. Etenim sicut olim cùm* PHILOSTRATI *de* APOLLONIO Tyaneo *Historia* * *typis excusa in vulgum prodiit, ego* Cæsariensis EUSEBII *librum mihi ab* Johanne LASCARI *indicatum Latinum feci, qui contra* PHILOSTRATI *venenum antidotum quoddam esset; ita nunc cùm* † PLATONEM *Græcè impressum circumferri audiam, cujus quidem Philosophi singularis est eloquentia, sed plurimis tamen locis perniciosa Christianæ Ecclesiæ semper fuit authoritas & doctrina, non ab re fecisse me putem, qui libros eos* THEODORITI *Latinos fecerim, quibus &* PLATONIS *& multorum præterea Philosophorum pugnantes sibi maximis de rebus sententiæ, perniciosáque instituta humanæ vitæ moribus proderentur.* &c. Marsilius FICINUS, *qui proavi tui liberalitate adjutùs* PLATONEM *sæculi nostri hominibus ac* PLOTINUM *Latinos fecit, sæpius mihi dicere inter loquendum solebat, factum providentiâ* Florentini *Præsulis* ANTONINI, *quò minùs è* PLATONIS *lectione, quam indè à pueris summopere adamavit, in perniciosam hæresin prolapsus fuerit.* &c.

(a) *Pridie Idus* Januarias.

(b) *Ad Dei gloriam, Evangelistarum concordiam, &* ANNÆ, MARIÆ, *atque reliquarum Sanctarum Mulierum honorem. Tres feci ex unâ, tres ex tribus, ex tribus unam.* Cum *Jud.* CLICHTOVEI præmissâ ad *Franciscum* MOLINUM Sancti MAXIMI Abbatem à Secretis & Consilio FRANCISCI I. ordinario Epistolâ, quâ suam de MAGDALENÂ sententiam aperit.

(c) *Ad octavum Calendas* Martias. *Cum privilegio in biennium.* FYSHERUS scribit sibi oblatam scribendi occasionem ex Jacobi FABRI *libello de tribus* MAGDELENIS *edito & jam denuo impresso; quo eum donaverat* STEPHANUS *Episcopus* Parisiensis.

(a) *Mense*

* Anno 1502.
† Anno 1513.

DALENÂ. Disceptatio secunda ad DIONYSIUM BRICONNETUM, Episcopum *Maclovienſem* apud LEONEM X. FRANCISCI I. Oratorem: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. 8.° . . . . Parif. 1519.

JUD. CLICHTOVEI Disceptationis de MAGDALENÂ Defensio Apologiæ MARCI GRANDIVALLIS respondens: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (a) 8.° . Parif. 1519.

HIERONYMI *Stridonenſis* Vita per ERASMUM: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to . . Basil. 1519.

Contemplationes Idiotæ: *in ædibus* HENRICI STEPHANI. (c) 8.° . Parif. 1519.

JUD. CLICHTOVEI de Vitâ & moribus Sacerdotum Opusculum ad LUDOVICUM GUILLIARDUM Episcopum *Tornacenſem*: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (d) 8.° Parif. 1519.

Ejusd. de necessitate peccati ADÆ & fœlicitate culpæ ejusdem apologetica Disceptatio ad JOANNEM GOZTHON *Jaurienſem* in *Pannoniâ* Episcopum: *in Officinâ* HENRICI

STE-

(a) *Menſe* Aprili; *ad* CHRISTI *Domini & glorioſæ ejus hospitis* MARIÆ *Sororis* MARTHÆ *honorem.*

(b) *Menſe* Maio.

(c) *Menſe* Augusto. Ad finem libri additur hæc Sententia *Idiotæ rapiunt Cœlum.* Præfixit Epistolam ad MICHAELEM BRICONNETUM Episcopum *Nemauſenſem* JACOBUS FABER. —— *Cœnobiis aliquot perluſtratis, tandem in manus incidere contemplatorii libelli cujusdam pii ac ſancti viri, qui ſe non alio quàm Idiotæ nomine prodit, quos illico typis noſtris informandos commiſi* &c. *Stilus humilis eſt, ſed purus, ſyncerúsque & planè Chriſtianiſmum ſapiens. Quòd ſi te cultius & elegantius Opus legere delectabit, nuper ex eâdem Officinâ noſtrâ & eisdem characteribus, quibus hoc Opus excuſum eſt, exierunt* THEODORITI Cyrensis *Episcopi* de curatione Græcarum affectionum *libri duodecim non minùs Chriſtiani quàm ornati, ad* LEONEM X. *Pont. Max.* Zenobio ACCIAOLO *viro rariſſimo doctiſſimóque interprete, qui ut varietate lectionis oblectant, ita multiplicem continent eruditionem.* In hôc Idiotæ Opere continentur *Contemplationes de Amore Divino, de Virgine* MARIÂ, *de verâ patientiâ, de continuo conflictu Carnis & Animæ, de innocentiâ perditâ, de morte.*

(d) *Expletum eſt hoc Opusculum atque in lucem editum* Parisiis *in Officinâ* Henrici STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum ſitâ. Anno ab Incarnatione Domini (qui eſt Sacerdos in æternum, & ſummus quidem Sacerdos) decimo nono ſupra milleſimum & quingenteſimum, die verò* Augusti *quartâ.*

(a) Anno

Stephani *è regione Scholæ Decretorum.* (a) 8.° . . . . Parif. 1519.

Ejusd. de dignitate & excellentiâ Annuntiationis B. Mariæ V. & benignitate & gratiâ ejus Vifitationis: *apud* Henricum Stephanum. (b). 4.to . . Parif. 1519.

Ejusd. de Regis Officio Opusculum ad Ludovicum *Pannoniæ* & *Bohemiæ* Regem : *in Officinâ librariâ* Henrici Stephani *è regione Scholæ Decretorum fitâ.* (c) 8.° Parif. 1519.

Juvenci Presbyteri *Hispani* de Evangelicâ Hiftoriâ libri quatuor : *per* Joannem Singrenium *expenfis ejusdem.* 4.to Viennæ Pannoniæ. 1519.

Beat. Fulgentii *Aphri* Opera: *apud* Kobergerum. (d) . . Norimb. 1519.

Galen. de differentiis Febrium libri duo, Laurentio Laurentiano *Florentino* interprete : *venalis habetur in Officinâ DESIDERII MAHEU Chalcographi in vico S.* Jacobi *fub Interfignio divi* Nicolai *moram trahentis.* fol. . . . . Parif. 1519.

Galeni Methodus medendi Thomâ Linacro interprete : *fumptu* Godefridi Hittorpii *fpectatâ fide mercatoris apud* Desiderium Maheu. (e) fol. . Lutetiæ. 1519.

Huldrici Hutteni de Guiaci ligni Medicinâ & morbo Gallico liber : *apud* Joan. Schœffer. (f) 4to . . Mogunt. 1519.

Hul-

(a) *Anno ab Incarnatione Domini (qui illud peccatum delere venit & nos redimere) decimo nono fupra millefimum quingentefimum, die verò* Februarii *decimâ fextâ.*

(b) *Biblioth.* Tellerian.

(c) *Anno ab Incarnatione* Christi *(qui eft Rex Regum & Dominus dominantium) decimo nono fupra millefimum quingentefimum, die verò* Augufti *tricefimâ.*

(d) Gesner. *Biblioth.*

(e) *Menfe* Junio.

(f) Gesner. & Simler. *Bibliothec.*

(a) Ges-

HULDRICI HUTTENI super interfectione propinqui sui JOANNIS HUTTENI Equitis à Duce *Wittenbergensi* Deploratio Heroicis Versibus; item ad LUDOVIC. HUTTENUM super interemptione filii Oratio consolatoria; in ULRICUM *Wittenbergensem* quinque Invectivæ, & Dialogus *Phalarismus*; Apologia pro *Phalarismo*, & aliquot Epistolæ. (a) 4.to *excus. in Arce* . STEKELBERKAM. 1519.

ALBERT. *Magn.* de Animalibus libri 26: *apud Hæredes* OCTAVIANI SCOTI. (b) fol. . . . . . . Venet. 1519.

MARINI BECICHEMI *Scodrensis* in C. PLINIUM Prælectio; Ejusd. PLINII Præfatio recognita & in veram ac planè *Plinianam* lectionem restituta; Ejusd. *Scodrensis* Collectanea in primum PLINII; NICOL. PEROTTI Commentariolus in eundem primum Enarratiuncula: *absolutus est hic liber in Officinâ impressoriâ* PETRI VIDOUE *Chalcographiariæ artis peritissimi, impendio & ære CONRADI RESCH* Alemani *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ commorantis in Vico divi* JACOBI *ad signum Scuti* Basiliensis. (c) fol. . . . Lutet. Paris. 1519.

Fior de Virtu: *stampato per GIAN STEPHANO di CARLO da* Pavia, *ad petitione di* BERNARDO *di ser* PIERO PACINI *da Pescia.* (d) 4.to . . . in Firenze. 1519.

PLUTARCHI Problema, num in convivio philosophandi sit locus, OTTOMARO LUSCINIO *Argentino* interprete: *apud* JOANNEM SCOTUM *indigenam in* THOMÆ *loco.* (e) 4.to . . . . Argentor. . .

PLU-

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(b) GESNER. *Bibliothec.*

(c) *Ad decimum Kalendas* Augusti, *anno à Partu Virgineo millesimo quingentesimo decimo nono. Cum privilegio.*

(d) *A di.* VII. *di* Maggio.

(e) *Epistola data est anno sesquimillesimo undevigesimo.*

(a) FRAN-

PLUTARCHI Vitæ Græcè: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI *soceri.* (a) fol. . . . Venet. 1519.

T. LIVIUS *Patavinus* Historicus *DUOBUS LIBRIS* auctus, cum L. FLORI Epitome, Indice copioso, & annotatis in libros VII. belli *Macedonici*: *apud* JOANNEM SCHOEFFER. (b) fol. . . Mogunt. 1519.

COR-

(a) FRANCISCUS ASULANUS PETRO BEMBO LEONIS X. Pont. Max. à Secretis S. D. —— *Ne omni te sinè munere adirem, hoc* PLUTARCHI *Opus mecum afferre decrevi. Sunt autem quas* Vitas *appellant, non certè omnes, quotquot olim ille conscripsit; quin neque omnes illius, nam &* EVAGORAS ISOCRATIS *est &* AGESILAUS XENOPHONTIS; *sed quæ paulò antè* Florentiæ *nullo ordine velut tumultuariâ operâ in lucem exiverant* &c. Et ad calcem libri; *Venetiis in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri, mense* Augusto M.D.XIX.

(b) *Privilegium à Cæsareâ Majestate concessum.* MAXIMILIANUS *Divinâ favente clementiâ* &c. *honesto nostro & Sacri Imperii fideli nobis dilecto* Joanni SCHEFFER *Chalcographo* Moguntino *gratiam nostram Cæsaream & omne bonum. Cùm, sicut docti & moniti sumus fide dignorum testimonio, ingeniosum Chalcographiæ Authore avo tuo inventum felicibus incrementis in universum Orbem promanaverit, & ferè omnes Chalcographi non modò per Imperii nostri ditionem, sed alia etiam Regna gratiâ seu Privilegio de non imprimendis Libris ex Officinâ emanatis secundùm vim obtenti cujuslibet Privilegii gaudeant, ne eorum labor irritus fiat, & sibi jacturam officio suo pariant, sicut tibi in publicatione* Livianâ *contigisse accepimus; proinde volentes tibi tum ob avum tuum tam omni vel ob hoc Divinum Inventum favore & commendatione dignum, tum pro damni tui recuperatione, quod accepisti ex præcipiti secundariâ Operum à te publicatorum Editione* —— *succurrere,* —— *omnibus Chalcographis* &c. *inhibemus, ne* TITUM LIVIUM *per decennium, quem sub incude inpræsentiarum habes, &* Latinum & Germanicum, *ac etiam auctiorem, quàm hactenus unquam publicatus, edere proximè intendis, ac alia pleraque Opera, quacunque in Linguâ, quæ tu primùm apud* Germanos, *licèt apud exteros impressa fuerint, publicabis, per sexennium* —— *imprimere* —— *præsumant* —— *Datum in Oppido nostro* Vuels *die nonâ mensis* Decembris, *Ann.* M.D.XVIII. *Regnorum nostrorum* Romani XXXIII. Hungariæ *verò* XXIX.

Ad illustriss. Principem ALBERTUM Brandenburgen *Cardinalem Archiepiscopum* Moguntiæ & Magdeburg. *Princip. Electorem Primatémque* ULRICHI HUTTENI *Equitis Præfatio.* —— *Si vel locum voluit* LIVIUS *aliquem suo decorare egressu, quem debuit urbi, Artis omnium, quæ usquam sunt aut unquam fuerunt, præstantissimæ inventrici ac alumnæ (Impressoriam puto, quam hæc dedit) præferre?* —— *Jam diu est, quòd cupidè tempus expectat* LIVIUS, *quo nunc oborto* —— *petit dedicari maximo (non in* Italiâ LEONI, *jam ille* TACITUM *habet enim, præfante* BEROALDO *juniori) sed in* Germaniâ *Tibi. Ingerunt hæc illi bonæ eruditionis viri,* Vuolfgangus ANGUSTUS, & NICOLAUS CARBACHIUS, *qui imprimendis apud nos Libris eandem navant operam, quam post* ALDUM Venetiis EGNATIUS, Romæ *docti quidam,* Basileæ BEATUS & AMORBACHII, Argentinæ GERBELLIUS, *apud alios alii. Nam hi abreptum me nudiustertius coëgerunt,* LIVIUM *ut ascriberem tibi* &c.

ERAS-

Cornel. Taciti Eq. *Ro.* Historia Augusta Actionum diurnalium additis *QUINQUE LIBRIS* noviter inventis, cum Andr. Alciati Annotationibus: *ex Officinâ* Joannis Frobenii. (a) fol. . . Basil. 1519.

Cæsaris Commentarii: *in ædibus* Aldi & Andreæ *soceri.* (b) 8.° . Venet. 1519.

Historiæ

Erasmus *Roterodamus* Misobarbaris atque iisdem Philomusis omnibus S.D.

Si laudem haudquaquam vulgarem meruerunt olim, qui Origeni *&* Hieronymo *notarios ac membranas suppeditârunt, quantum verò laudis debetur Typographorum Officinis, quæ nobis quotidie bonorum Voluminum effundunt Examina, idque minimo pretio* ——— *Atque hujus quidem laudis præcipua portio debetur hujus, penè Divini dixerim, Opificii repertoribus, quorum princeps fuisse fertur JOANNES FAUST avus ejus, cui* Livium *hunc tum auctum duobus Voluminibus, tum innumeris locis ex Codice vetustissimo castigatum debemus, ut hoc egregium decus partim ad JOANNEM SCHEFFER velut hæreditario jure devolvatur, partim ad* Moguntiaci *Civitatis & aliàs multis nominibus inclytæ gloriam pertineat.* &c. *Atque hìc rursus malim Veterum monumentis restituendis, quàm novis adglomerandis operam dari.* ——— *In hujus laudis studium incumbat nostra* Germania, *cui multos bonos Authores ab inferis in lucem revocatos cùm olim debet Orbis, tum nuper* Cornelii Taciti *libros aliquot* &c. *Tametsi ex hâc Editione non ita multum accessit* Tito Livio, *tamen habenda non mediocris gratia* Theodorico Tzobel *ædis* Moguntinæ *summæ Scolasticæ & Reverendiss. Domini* Mogunt. *Vicario, qui curavit hoc laudis Civitati suæ asserere: deinde non vulgariter erudito viro* Nicolao Carbachio, *quinquennium jam publico salario* Livium *summâ cum laude profitenti; tum* Volfgango Angusto; *à quibus quantum laboris exhaustum sit, dum ex Codice non scripto, sed picto coguntur addivinare, quid sit legendum, difficile fuerit æstimare. Nullum autem tam depravatum Exemplar, unde solers conjectator non multa queat restituere* &c. vii. *Cal.* Mart. *Ann.* M.D.XIX.

Deinde sequitur Index, tum Flori Epitome, demum Livii Textus. Ad finem; *Moguntiæ in ædibus* Joannis Scheffer, *mense* Novembri. *An.* M.D.XVIII.

Nicolaus Carbachius Lectori Salutem.

Joannes Scheffer *Chalcographus, à cujus avo Chalcographice in hâc primùm Urbe inventa exercitáque est, quom ex Bibliothecâ ædis* Moguntinæ *maximæ ac Metropolitanæ perquam vetustum nactus esset Codicem,* Longobardicis *scriptum in membranis characteribus, ad hæc usque tempora inibi cum curâ asservatum, in quo* T. Livii *quædam insunt à nullo unquam antea impressa, quadragesimi nempe libri pars extrema cum trigesimi tertii parte maximâ, amplum id sibi decus ac Lectoris demerendum gratiam putavit, si ex Officinâ suâ in manus emitteret studiosorum* ——— *Quin & in eodem illo Codice vetusto quia ultimi libri septem* Livii *de Bello* Macedonico *&* Asiatico *continebantur* ——— *mihi &* Vuolfgango Angusto *homini impensè docto negotium dedit conferendi illius Codicis cum hactenus impressis libris, annotandique, si vel plura vel meliora invenirentur in eo* &c. *Vale.* Moguntiæ, *Idibus* Martiis. M.D.XIX.

Denique subjiciuntur *Annotata in quartum, quintum, sextum, septimum, octavum, nonum, decimum* T. Livii *libros de Bello* Macedonico *&* Asiatico *ex vetusto Exemplari.*

(a) *Mense* Augusto.
(b) *Mense* Novembri.

(a) D.XIX.

Historiæ Augustæ Scriptores : *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.° .	Florent.	1519.
JUSTINI Historici Epitome in TROGI POMPEJI Historias ; LUCII FLORI de rebus Romanis Epitome ; SEXTI RUFI Viri consularis libellus : *impressit Chalcographus fidelissimus ANTONIUS AUSSURDUS impensis* JOANNIS PARVI. (b) fol.	Paris.	1519.
Opera *Sallustiana* cum Expositione ASCENSII : *per* JOANNEM MARION. (c) 4.to	Lugdun.	1519.
TITI LIVII Decas tertia : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.° .	Venet.	1519.
POMPON. MELA, SOLINUS, ANTONINI Itinerarium, VIB. SEQUESTER : *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (e) 8.°	Florent.	1519.
FRANCISCI ALBERTINI Opusculum de mirabilibus novæ & veteris Urbis *Romæ* : *industriâ & impensâ THOMÆ WOLFF Chalcographiæ gnari exaratum nuper.* (f) 4.to *ex propriâ Officinâ Urbis*	Basileæ.	1519.

CUTH-

(a) D.XIX. *supra mille* : *mense* Januarii.

(b) *Vaneunt in ædibus* JOANNIS PARVI *in Viâ ad divum* Jacobum *sub Signo aurei Lilii. Hæc omnia ad vetus Exemplar reposuit* Petrus DANESIUS : cujus Epistolam ad AUSSURDUM Typographum habemus JUSTINO præfixam, alteram FLORO ad *Franciscum* HAMONEM *Nannetensem* Episcopum. Ad JUSTINI finem, *ad Idus* Maias M.D.XIX. Ad FLORI, *octavo Calend.* Julias, *anno supra millesimum* D.XIX. Indici, qui claudit omnia præmittitur Epistolium. DANESIUS *candido Lectori S.* —— *Meminisse te velim, Lector, dum nostram hanc recognitionem evolves, nullam posse tam exactam præstari diligentiam, ut nihil omnino desideretur: Id certè argumento est. Dederam ego Chalcographis nostris fideliter repositum Exemplar, quod imitarentur. At interim dum abesse per occupationes meas non licet (tertia enim mihi temporis pars docendis juvenibus impenditur) notæ quædam irrepserunt, sed non tanti ponderis, quæ Lectorem ipsum, vel mediocriter eruditum, remorari possint. Itaque candide Lector, boni consules, siquid in Orthographiâ & punctis peccatum erit, non meâ quidem culpâ, sed Impressorum potiùs indoctâ festinatione. Concinnavimus hunc quoque litterarium Indicem; quò faciliùs dignissima quæque notatu inveniantur. Vale.*

(c) *Anno* M. *quingentesimo* XIX. *Die verò* VII. Julii.

(d) *Mense* Februario.

(e) *Anno* D.XIX. *supra mille* ; *mense* Aprili.

(f) Martii *vicesimo secundo.*

(a) *Mense*

CUTHBERT. TONSTALL. in laudem Matrimonii Oratio habita in Sponsalibus MARIÆ HENRICI VIII. filiæ & FRANCISCI Regis *Francorum* primogeniti: *apud* JO. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . Basil. 1519.

GUIDONIS DE COLUMNIS *Messanensis* Historia Destructionis *Trojæ* à PETRO NUÑEZ DELGADO Hispanicè versa. (b) fol. . . . . . . Hispali. 1519.

STEPHANI SERVA Sacerdotis Vita & Miracula UBALDI Episcopi: *per* FRANCISCUM UGOLETUM. (c) . . Parm. 1519.

CICER. Epistol. Familiar. cum *Ascensianis* Introductiunculis recognitis & auctis & Argumentis illustratis, ex tertiâ Recognitione: *in ædibus* MATTHIÆ SCHUREKII. (d) 4.to . . . . . Argentor. 1519.

GEORG. VALL. de expeditâ argumentandi ratione libellus: *apud* JO. FROBENIUM. 4.to . . . . . . Basil. 1519.

Epistolæ à REUCHLINO & ad REUCHLINUM: *ex Officinâ* THOMÆ ANSHELMI. (e) 4.to . . . Hagenoæ. 1519.

Epistolæ JACOBI ANTIQUARII *Perusini*: *impressæ apud LEONEM operâ COSMI* Veroneñ. *cognomento BLANCHINI.* 4.to PERUSIÆ. 1519.

BARTHOLOMEI *Anglici* Ordinis Fratrum Minorum Opus de proprietatibus rerum: *per* FRIDERICUM PEYPUS *Civem* Nuremberg. *impressum expensis providi viri* JOHANNIS KOBERGER *ejusdem Civitatis Incolæ.* (f) fol. . . . . Nuremberg. 1519.

Ho-

(a) *Mense* Februario.
(b) *Bibliothec. Sicul.* Tom. I. p. 267.
(c) *Cremon. Litterat.* Tom. II. p. 54.
(d) *Mense* Augusto.
(e) *Mense* Maio.
(f) *Anno à Virginis nuncio* D.XIX.

supra

Homeri Opera Græcè: *in ædibus Hæredum* Philippi Juntæ. 8.° . Florent. 1519.

Florilegium diversorum Epigrammatum in septem libros, Græcè: *per hæredes* Philippi Juntæ. (a) 8.° . . . Florent. 1519.

Horatii Opera cum Comment. Acronis, Porphyrionis, Mancinelli, Badii, Matthæi Bonfinis & Aldi Manutii: *impressa est quartùm hæc* Horatiana *Poesis accuratione ipsius* Ascensii. (b) fol. . in nobilissimo Gymnasio Parhisior. 1519.

Statii Opera: *in ædibus* Aldi *&* Andreæ *soceri.* (c) 8.° . . Venet. 1519.

Valer. Flacci Argonautic. cum comment. Joh. Baptistæ Pii, & ad calcem Anonymi poeticâ Orphei Argonautic. metaphrasi. (d) . . . . . Bonon. 1519.

Ju. Juvenalis unà cum Au. Persio nuper recogniti: *per Hæredes* Philippi Juntæ Florentini. (e) 8.° . . Florent. 1519.

Ægid.

(a) *Anno à Virginis nuncio* D.XIX. *supra mille.* Leone X. *Pont. Max. Christianam Remp. administrante.*

(b) *Ad quart. Calend.* Octob.

(c) *Mense* Januario. cum præfixâ Epistolâ *Francisci* Asulani ad *Domitium* & *Paschalem* Marinos fratres.

(d) Fabricius hujus Editionis meminit in suâ *Bibliothecâ Græcâ.* Lib. I. p. 112. Penès me est Orphei Metaphrasis (in fol. sinè anno, loco, Typographo) Latina; cujus character accedit propè ad Platonis de Benedictis *Bononiensis* Typographi characterem. In eâ Editione sunt Signaturæ & Reclamantes, nullæ autem Ciphræ. Ad calcem REGESTVM. Aiii Biii Ciii. In initio, *Joannis Baptistæ* Pii ad Senatorem *Franciscum* Elephantutium *Bonon.* cujus hæc sunt verba; Pindarus *tempus omnium patrem, potens operibus imponere finem, vocat.* &c. Pindarica *sententia nobis convenit, qui secundis temporis auspiciis usi* Apollonii Flacci*que nostri pelagus eremigavimus. Felicitas quoque tempestiva subvenit. Etenim inter Musas nostras secretiores* Orphei Argonautica *Latio transcripta, Opus adespoton, non ingratum tamen, invenimus per me quidem scriptum, non ex me.* &c. Unde facilè credo hanc Orphei Versionem impressam fuisse cum Libro, quem Fabricius memorat in *Biblioth. Lat.* pag. 419. *Libri* (scil. Valer. Flacc.) *octavi partem posteriorem nonúmque ac decimum librum ex quarto* Apollonii *supplevit* Johannes Baptista Pius Bononiensis, *quæ ejus Supplementa in Editione* Flacci *cum* Pii *Commentationibus.* Paris. 1519. *fol.* Illa tamen Orphei Metaphraseos Editio suprà dicta *Bononiæ* potiùs quàm *Parisiis* excusa mihi videtur.

(e) *Mense* Maii, Leone X. *Pontifice.* Cum hâc joculari & non vulgari Præfatione.

Poeta ad Lectorem.

Miraris fortasse, Lector candidissime, cùm me tam lætum, hilarem, præque gaudio ferè psallentem videas. Ne mireris, quæso: venio

ÆGID. MASERII Comment. in VALER. FLAÇCI Argonaut. *apud* BAD. ASCENS. (a) fol. . . . . Parif. 1519.

AUL. GELL. cum Scholiis *Ascensianis* in fingula capita collectis ferè ex Annotatis fanè docti hominis ÆGIDII MASERII *Parisiensis* : *in ædibus* JODOCI BADII. (b) fol. Parif. 1519.

ΠΑΝ. OMNE. JOANNIS ALEXANDRI *Brassicani* Carmen ; *sumptibus* JOANNIS KNOBLOCHI *Incolæ* Argentineñ. *formulis* Anshelmianis. (c) 4.to . . . . . 1519.

PON-

nio ex Elysiis BACCHI *quidem monitu*, *qui*, *cùm isthìc* EURIPIDEM *quæreret*, *in me* & AU. PERSIUM *mortalium incuriam*, *negligentiam*, *socordiam ignaviámque accusantes*, *fortè incidit* (*dolebamus namque Satyras nostras adulteratas suisque penitus numeris perturbatas corruptásque legi*) *atque inquit*, *Salve*, JUVENALIS, *ô euge*, & *tu* PERSI, *ambo opportunè*, *bono sitis animo.* ——— *Vestræ enim Satyræ* BERNARDI JUNTÆ *beneficio*, *qui ob suum maximum in bonas disciplinas amorem eas*, *collatis in unum plurimis* & *illis antiquissimis Exemplaribus*, *castigandas excudendásque curavit*, *sunt in integrum ad veram lectionem restitutæ. Venio ergo* PERSII *etiam nomine* (*sic enim convenit inter nos*) *mortalibus congratulatum*, Bernardóque *gratias agimus* ; & *si reviviscere fas sit* ——— *alias profectò scriberemus uberiores* ; *suppeditatur enim hâc tempestate materia. Verùm has*, *quales quales sunt*, *suscipe* ——— *neque te obscœnitates quædam nostræ deterreant*, ὧν γὰρ ἀκούοντα ἔνεστιν αἱρεῖσθαι τὰ βελτίω, *invenies namque plurima*, *quæ ad humanæ vitæ institutionem pertineant*, & *ex medio ferè Philosophiæ fonte decerpta. Vale*; *ad inferos revertor.*

(a) GESNER. *Biblioth.*

(b) *Mense* Octobri. Cum BADII ad LUDOVICUM DEBERQUINUM *nobilium juvenum doctissimum* & *doctorum nobilissimum* Epistolâ : in quâ, *Nos* (ait) *quanquam vix manus cohibere potuimus*, *quin scintillam aliquam lucis* (obscuris fcil. locis) *inferremus*, *tamen ex* Italiâ *nuper emissis Exemplaribus ferme contenti fuimus. Maluerimus tamen* Plautinum *illum versiculum*, *qui citatur Lib.* iij. *Cap.* iii. Nam me puero uterus erat folarium &c. *Plusculos locos ex sententiâ* Ludovici CŒLII Rhodigini *reposui*, & *paucissimos ex meâ. Neque tamen nomen Antiquarii mihi vindicare volui cum istis novis Impressoribus*, *qui*, *quod majores nostri ad levandos legentium labores* & *vocum ambiguitates tollendas excogitaverunt*, *ut ipsi labores mortalium augerent* & *ingenia confunderent*, *aut sustulerunt*, *aut inverterunt.* ——— *Quis natus tam averso sole*, *aut tam obtuso ingenio*, *ut non agnoscat ab antiquis* quod, quam, que, *etam conjunctiones scriptitatas*, & *tamen*, *ut discrimen à nomine fiat*, *non damnandos*, *qui scribant* ꝙ, q̃, ꝗ & *id genus alia* ? *Verùm inquient*, ꝙ, *quia vocali caret*, *nullam vocem continet*; *fateor*, *at vocis signum est nunc ab omnibus cognitum. Quòd si characteribus uti non liceat*, *quare isti.* f. *pro* fcilicet, n. *pro* enim, d. *pro* quingentis, & *sexcentis Græcanicis utuntur*, *nisi ut se indicent inventæ luci tenebras præferre* ? ——— *Vale. Pridie Nonas* Septemb. M.D.XVII. (Quo nempe anno *Badiana* GELLII Editio præcedens prodiit) *Sed heus* LUDOVICE, *quod superioribus annis vix potui*, *nunc tot sollicitantibus amicis*, ——— *lucernulas nescio quas in* Noctes *istas* Atticas *concinnavi*, *sufficiente mihi ferè oleum prædocto viro* Ægidio MASERIO Parifienfi ——— *Vale. Rursus ex Chalcographiâ nostrâ*, *ad* xv. *Calend.* Novemb. M.D.XIX.

(c) *Anno* (omiffis majoribus numeris) XIX. *Mense* Aprili.

(a) Vol.

PONTANI Opera: *apud* ALDUM *&* ANDREAM *socerum.* (a) 8.° . . Venet. 1519.

FRANCISCI PATRITII *Senensis* Pontificis CAIETANI Enneas de Regno & Regis Institutione: *operâ* PETRI VIDOUE *Chalcographiariæ artis peritissimi*, *impensis* GALIOTI *à* PRATO *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ*. (b) fol. . . . . . Paris. 1519.

ERASMI Opera, 9. Volumin. *apud.* JO. FROREN. (c) fol. . . . . Basil. 1519.

ERASMI Latina Versio metrica IPHIGENIÆ *in Aulide.* (d) . . . . Londini. 1519.

Familiarium Colloquiorum Formulæ, & alia quædam per ERASMUM recognita: *in ædibus* THEODORICI MARTINI Alustensis. (e) 4.to . . . . Lovan. 1519.

Familiarium Colloquiorum Formulæ, & alia quædam per ERASMUM: *in ædibus* MICHAËLIS HILLENII HOOCHSTRATANI. (f) 4.to . . . . Antverp. 1519.

ERASMI Apologia contra LATOMUM: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to Paris. 1519.

PETRI *Blesensis* Opera ex recensione JACOBI MERLINI: *operâ & industriâ magistri* ANDREÆ BOUCARD *impensis* JOANNIS PETIT. fol. . . . . Paris. 1519.

PHIL.

(a) Vol. I. 1518. *Mense* Junio. Vol. II. *Mense* Aprili. Vol. III. 1519. *Mense* Septemb.
(b) 16. *Cal.* Maii.
(c) CAILLE, p. 34.
(d) FABRIC. *Biblioth. Gr.*
(e) *Cal.* Mart.
(f) *Cal.* April.
(g) CHEVILLER. p. 163.] „ *Henri* „ *Estienne* le pere, (à qui est dû cette „ loüange, qu'après avoir fait par son „ industrie pendant près de vingt ans un „ grand nombre de très-bonnes Impressions, il a encore laissé après lui de ses „ fils, qui ont porté l'Art à un point, „ où il ne restoit plus rien de considerable à y ajoûter, pour le perfectionner) imprima l'année 1519. in 4. l'*Apologie d'*ERASME *contre* LATOMUS, *&* „ *contre* JEAN *d'*ATH. Il confesse ingenûment

PHIL. MELANCHTHON. de Rhetoricâ libri tres: *apud* JO. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . . Basil. 1519.

ULRICHI HUTTENI Equitis *Germani* Poemation, cui titulus οὔτις *Nemo*: *apud* JO. FROBENIUM. (b) 4.to . . Basil. 1519.

JOANNIS DESPAUTERII Ninivitæ Ars Epistolica: *per* BADIUM. (c) 4.to Paris. 1519.

JOANNIS AVENTINI, natione *Boii*, Rudimenta Grammaticæ, de Græcorum declinatione &c. ex optimis quibusque Authoribus collecta: *ERHARDUS SAMPACHIUS excudit*. (d) 4.to . . . . Aug. Vindel. 1519.

JOANNIS COCKLEI Rudimenta Grammatices: *apud* JO. KNOBLOUCH. (e) 4.to Argentor. 1519.

ALDI PII MANUTII Institutionum Grammatic. Latin. libri quatuor; Opusculum de Græco Alphabeto; Introductio perbrevis ad Hebr. Linguam; ERASMI libellus de octo partium Orationis constructione: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (f) 4.to Florent. 1519.

Vulga-

„ nûment qu'il a fait quelques fautes „ dans cette Edition, & il n'en charge „ personne que lui-même, avoüant sa „ propre faute, & disant sincerement: „ *Locis aliquot incuriâ nostrâ aberratum* „ *est*: & fait son *Errata* de vingt fau- „ tes.

(a) *Mense* Maio.

(b) *Mense* Januario. Poematio illi subjicitur *Ulrichi* HUTTENI ad *Julium* PFLUGK Equitem Epistola, in quâ de statu *Germaniæ* scribit, & ad finem hæc: ERASMUS Basileæ *agit*, *nova iterum cudens*. Philippus MELANCHTHON *præter ætatem eruditus juvenis* Vuittenbergam *accersitus est*, *non illiberali salario Græcas litteras ut doceat*. *Quò etiam qui Hebräica prælegat*, *quæritur*. Thomas ANSHELMUS Hagenovi PLINIUM *unà cum Indice typis excudit*. —— *Vale*, *& me ama*. Augustæ Vindelicorum. IX. *Calen.* Septembris. *Anno* M.D.XVIII. Quo prodiisse FABRICIUS (in *Bibliothec. Latin.*) testatur *Hagenoënsem* PLIN. Histor. Editionem *ex* BARBARI *emendatione per* Jo. Baptistam PALMARIUM PLINIO *diligentiùs*, *quàm in* Brixiensi *Editione factum*, *applicatâ*. *fol. cum Indice* Joannis CAMERTIS.

(c) XIII. *Cal.* Novemb. Hanc Editionem aliâ posteriorem fuisse liquet ex ipsius DESPAUTERII ad *Jacobum* SAUVAGIUM *Verviacensem* Juris Pontificii Baccalaureum Epistolâ Bergis VII. *Idus* Junias *anno sesquimillesimo tertio decimo* datâ.

(d) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(e) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(f) *Mense* Januario. LEONE X. *Pont. Max.* Libello binæ præeunt Epistolæ; prior

Vulgaria Guil. Hermani *Cæsarisburgensis.* 4.to . . . . apud Urbem Londini. 1519.

Inter prior *Joannis* Coleti S. *Paul.* Decani ad *Gulielm.* Lilium novæ Scholæ ab ipso institutæ Moderatorem primarium, M.D.XIII. data, quâ istum Libellum pueris profuturum commendat, sed nullâ Erasmi mentione factâ; posterior Erasmi ad candidos Lectores; quam hìc integram addidisse non gravabor. *Ipsâ re comperio verum esse, quod olim Græcorum Proverbio dictum est,* ἔνιοι' ἄκαιρος οὐδὲν ἴχθυος διαφέρει. *Video passim exoriri mei nominis, & quàm ipse velim, studiosiores, qui Libros mihi asserunt, quos aut non scripsi, aut non certè in hoc scripsi, ut ederentur. Vetus hic mos studiosorum hominum, ut omnes animi affectus, chartis ceu fidis, ut ait* Flaccus, *sodalibus committant. Neque protinus evulgari velimus, quicquid cum amiculo congerrone vel stomachamur, vel nugamur. Ediderunt Epigrammata, à me quidem scripta (non inficior) sed non in hoc scripta. Ea (sicuti conjicio) famulus suffuratus* Typographis *vendidit. Alius quispiam ex pauculis paginis iisque depravatissimè scriptis, velut ex Opere edito, dictu mirum, quàm multa citet & inculcet de ratione conscribendarum Epistolarum. Et ut de cæteris minutioribus sileam nuper hunc* περὶ συντάξεως *Libellum mihi velut postliminio vindicârunt, primitus nullius editum titulo. Quærebat* Joannes Coletus, *Theologus inter* Anglos *eximius, novæ Scholæ suæ novum de constructione libellum, qui simul & compendio pueris commendaretur & perspicuitate. Eum ejus jussu scripserat* Gulielmus Lilius, *vir utriusque literaturæ haud vulgariter peritus, & mirus rectè instituendæ pubis artifex. Absolutum ab illo mihi tradidit, immo obtrusit emendandum. Quid enim facerem, cùm vir ille rogandi finem non faceret, tam amicus, ut nefas esse ducerem quicquam negare precanti, tantæ verò authoritatis, sic de me meritus, ut suo jure quidvis etiam imperare posset* Erasmo. *Quoniam autem sic emendâram, ut pleraque mutârim, (nam id nihil videbam esse facilius) nec* Lilius, *ut est nimiâ quâdam modestiâ præditus, passus est Librum suo vulgari nomine; nec ego judicavi mei candoris esse, usurpare mihi, in quo quicquam esset alienum. Proinde magnopere sum interminatus cujusvis titulum ascriberent, modò ne meum. Itaque recusante utroque, liber* ἀνώνυμος *prodiit,* Coleti *duntaxat præfatiunculâ commendatus. Quem quidem libellum in præsentiâ nec laudaturus sum, ne cui videar arrogantior, nec vituperaturus, ne parum candidus habear. Verùm hæc præfari visum est, ne posthac quisquam ut meum amplectatur, quod ipse Præfatiunculâ mihi assero. Plus satis erratorum & in iis quæ publicantur à nobis, ut nemo alius edat, quæ vel non scripsimus, vel non emendavimus. Bene vale, Lector amice,* Basileæ. III *Kalendas* Augusti. M.D.XV. Ex tempore, quo datæ sunt Coleti & Erasmi Epistolæ, conjicio illum libellum prodiisse primò ἀνώνυμον anno 1513; Deinde cùm idem Erasmo plerumque vindicaretur, recusum fuisse anno 1515. cum hâc, quâ Erasmus interminatus est, ne suum nomen ascribatur, Epistolâ: postea tamen & anno 1519, & sæpius deinceps, eundem sub Erasmi nomine vulgatum constat. Ad finem hujus *Florentinæ* Editionis adjicitur Introductio perbrevis ad Hebraïcam Linguam cum *Aldinâ* compellatione, in quâ Aldus studiosis promiserat se, *si hac placuisse cognoverit, Institutiones Grammaticas, Dictionarium, & sacros Libros, Deo volente, daturum.* Sed ei (utì antea adnotavi) stare promissis non datum est. *Aldinum* prælum, utì & *Juntinum*, vix quicquam (quod sciam) Hebraïcis characteribus, præter hanc Introductionem, emisit.

Inter Typographos Latinis & Græcis jam passim per totam *Europam* litteris suus honos in *Germaniâ* , *Italiâ* , & *Galliâ* habebatur.

Basileæ , VALENTINUS CURIO , ADAMUS PETRUS, JOANNES BEBELIUS, HENRICUS PETRUS, FROBENII, NICOLAUS EPISCOPIUS , JOANNES HERVAGIUS , & JOANNES VUALDERUS , iisdem circiter temporibus inclaruerunt.

VALENTINUS CURIO anno 1522. Lexicon edidit Græcolatinum, cujus mentionem facit *Gourmontiana* ejusdem anno proximè sequente Editio. Græcas GAZÆ & URBANI Grammaticas (a) bis è prelo suo emisit, singulas suâ Præfatione ornatas. In illâ repetitæ CONRADI (b) HERESBACHII castigationi fatetur se multum debere; huic (ann. 1530.) aurea PYTHAGORÆ Carmina cum Latinâ interpretatione præmisit ex ALDO MANUTIO (ut agnoscit) *mutuata*. CURIONIS Insigne Typographicum erat manus calamo tabulam exarans.

JOANNES BEBELIUS anno 1524. in Novi Testamenti Græci Editione artis posuit fundamenta , quam denuo anno 1535. prælo subjecit. Præmittitur utrique JOANNIS OECOLAMPADII ad sacrarum litterarum lectionem Exhortatio. Ut sciat Lector , quorum adjumentis usus fuerit BEBELIUS brevem ejus hìc adjiciam Epistolam.

JO. BEBELIUS *Lectori* S.

„ Habes, Christiane Lector , Enchiridion totius Novi Testa-
„ menti Græcè, meis quidem elaboratum manibus , ingenio verò
„ CEPORINI haud vulgariter de Linguis meriti probè castiga-
„ tum : sumptus ad hoc *Joanne* VUATTENSCHNE , viro præ-
„ claro , liberaliter nobis suppeditante. Porrò ne Libellus hic En-
„ chiridii formam excederet, Vitas, Argumenta , atque id genus
„ adventitium apparatum omnem amovimus. Tametsi *Joannis*
„ OECOLAMPADII Theologi nostri docta ac pia ad Christianum
„ Lecto-

(a) GAZ. 1523. 1529. URBAN. 1524. 1530.

(b) Huic *Conrado* HERTZBACHIO *Michael* BENTINUS Epistolam nuncupatoriam scripsit ACRONIS in HORAT. Commentariis apud CURIONEM ann. 1527. excusis præfixam ; in quâ suum erga CURIONEM ejúsque Officinam studium testatur, & HERTZBACHII à *Clevia* ac *Juliæ* Duce ad unicum suum filium instituendum delecti labores , quos tamen nonnulli insectabantur , literarios laudat. BENTINUS etiam scribit sibi antiqui , unde HORATII Vitam descripsit , Codicis copiam à *Joanne* SICHARDO factam.

(a) Nov.

„ Lectorem sit adjecta Exhortatiuncula, ne Liber prorsus ἀκέφαλος
„ exiret: Tu hæc nostra qualiacunque auspicia boni consule, Lec-
„ tor candide: Atque novam parúmque notam hactenus, literariam
„ Officinulam, in dies magis magísque tibi notam, ac tuo servitu-
„ ram usui sperato.

Habuit aliquando hoc (a) lemma [*Durum patientia frango*]. Elegit Insigne Typographicum (b) Palmam, cum his verbis [*Palma* BEB.] ramis adversùs onus, quod eos deprimit, sursum erectis, in quibus (c) homo resupinus cernitur contra onus impositum obnitens; nonnunquam leguntur (d) hæc moli eum deprimenti inscripta [**Verdruckt mich armen nit**] Hujus promptissimam industriam & sedulitatem laudavit (e) JANUS CORNARIUS Ejus Officinam ERASMO & GRYNÆO etiam placuisse constat ex Græcâ *Aristotelicorum* Operum (f) Editione, quam hic emendavit, ille (g) Epistolâ ad JOAN. MORUM inscriptâ ornavit. Ex

(a) CON-

(a) Nov. Test. 1524.
(b) ARISTOPH. 1532.
(c) Epigr. Gr. Lat. 1529.
(d) BAYF Vest. 1526.
(e) Lege ejus Epistol. præfix. Epigr. Gr. Lat. 1529.
(f) Ann. 1531.
(g) Hæc etiam habetur in ERASM. Epistol. pag. 1353.] ——— *Reliquum est, ut paucis attingam, quid hâc postremâ, hoc est*, Bebelianâ *Editione accesserit studiosis. Principio fateor plurimum gratiæ deberi* ALDO, *qui primus omnium suâ industriâ typis evulgârit Auctorem, quo vix alius lectu dignior, nam antehac illum habebamus, sed ita versum, ut ad intelligendum* Delio, *quod aiunt*, natatore esset opus, *si modò excipias, quæ vertit* Theodorus GAZA, *in hôc genere felicissimus*, & Leonardus ARETINUS. *Nam* ARGYROPILUM *arbitror post Editionem* Aldinam *eam provinciam aggressum. Sed* Aldina *Volumina quoniam magno emebantur, submovebant tenues Philosophiæ Candidatos, nec ferè inveniebantur nisi in* Italiâ: *pòst vix unquam reperiri cœperunt, divenditis omnibus aut certè plerisque. At hoc præstitit* Joannes BEBELIUS, *ut inæstimabilem thesaurum typis multò elegantissimis evulgatum, quamlibèt tenuis non magno precio sibi possit comparare. Imò non prorsus idem nobis prodiit* ARISTOTELES, *sed multò quàm antea fuit emaculatior, idque potissimùm studio, vigilantiâ, fidéque* Simonis GRYNÆI, *juvenis in omni genere literarum haudquaquam vulgariter eruditi: at non sinè præsidiis fidelium Exemplariorum. Si quidem in* Dialecticis *adhibitus est emendatissimus Codex, in quo vix ulla fuit pagina, quæ non aliquod operæ precium attulit. In* Physicis Auscultationibus *consulta sunt* SIMPLICII *Commentaria, & in hujus argumenti libro septimo pro* Themistianâ *paraphrasi, reposita sunt ipsius* ARISTOTELIS *verba, idque ex auctoritate* SIMPLICII, *ut confidamus in his duobus Operibus aut nihil aut quamminimum fore quod Lector desideret. In Libris* de Animalibus *loca non pauca repurgata sunt, præsidio translationis* Theodoricæ. *Liber τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ minimùm erat inquinatus mendis, nisi quòd huic Operi Auctor ipse non videtur extremam addidisse manum.* Ethica ad NICOMACHUM *rectè habebant, nec admodum egebant emendatoris industriâ. Atque utinam licuisset in Opusculis minutioribus omnes explere lacunas, &, quod depravatum erat, ad plenum restituere. Imò utinam liceret omnia, quæ in hujus viri lucubrationibus desiderantur, adjungere. Certè quicquid ab* ALDO *fuit editum, hìc & solidum habetur, & multò castigatius, denique longè minori precio parabile. Id meo periculo non dubitem*

polli-

(a) CONRADO GESNERO disco BEBELIUM, *postquam* Aristotelica & *plurima alia utriusque Linguæ Volumina maximo studiosorum applausu excepta publicavisset, negotioso hôc vitæ genere relicto, tranquillius secutum fuisse.* Nescio quo cognationis gradu JOANNES BEBELIUS HENRICUM BEBELIUM *Instigensem*, cujus in ERASMI Epistolis (b) mentio, attigerit.

ADAMUS PETRUS JOANNIS FROBENII (c) olim Socius anno 1527. artem exercebat. Ejus operâ JOANNES SICHARDUS in PHILONIS (d) Libris aliquot Latinè vulgandis usus est. PETRUS pro Insigni Typographico, ad suum nomen (qui mos erat apud

polliceri, meámque fidem facilè probabit diligens Lector, si non gravabitur conferre. Jam si quis expendat, quantis vigiliis, quantis sudoribus, quantis etiam impendiis parata sit hæc studiosis omnibus commoditas, fatebitur plurimum & favoris & gratiæ deberi Joanni BEBELIO, *qui, quum possit aliorum exemplo, frivolis ac mox emorituris Libellis venari præsens lucrum, maluit in egregios Auctores maximam facultatum suarum partem periclitari.* Lacon *ille nihil morabatur divitias de funibus pensiles: sed haud scio an incertiora sint, quæ pendent de chartis. Æquum est autem, ut omnes literarum studiosi talium virorum industriæ faveant, & favendo ad similia audenda studeant accendere. Id fiet, si quanto studio ille tantum thesaurum effert, tantâ aviditate rapiant, quibus ille est opus: & cui tandem non est opus? ut jam hoc multò magìs sit favere sibi quàm* BEBELIO.

(a) Lege Epistolam, quam ei & ISINGRINIO nuncupatam præfixit suo libro de Dialectic. in Pandect.

(b) Lege *Henr.* BEBEL. Epistol. ad ERASMUM ex *Tubingâ* ann. 1515. (p. 1536.) & *Thom.* POLE ad ERASM. *Londino.* 1532. (p. 1752.) in quâ illum BEBELIUM scribit *secum nuper fuisse*, non addito HENRICI nomine quod nec additur in ERASM. Epistolâ (p. 1747.) anno 1530. datâ; in quâ hæc: ——— BEBELIUS *edidit Epigrammata Græca à ducentis versa, inter quæ sunt aliquot* CANII, *sed aliquot puerilibus vitiis respersa. Adeò verò sibi placebat, ut mihi non dignaretur ostendere.* Indicis ad calcem ERASM. Epistol. adjuncti Author hæc ad *Henricum* BEBELIUM refert. *Joannes* quidem BEBELIUS anno 1529. edidit selecta Epigrammata Græca Latinè à variis versa; inter quæ tria sunt CANNII: Sed Versionum Authores non sunt plures sexaginta; quorum nomina hìc alphabeticè enumerare libuit.

ÆDITUUS, PET. ÆGIDIUS, ALCIATUS, M. APIARIUS, ARNOLDUS *Vesaliensis*, AUSONIUS, BENTINUS, BERGIUS, *Germ.* BRIXIUS, *Gerard.* BUCOLD, *Anto.* CALCATERRA, N. CANNIUS, *Jan.* CORNARIUS, *Pet.* CRINITUS. B. DARDANUS, ERASMUS, *Faustus* ANDREL. *Pompo.* GAURICUS, GAZA, Jo. GAZOLDI, GELLIUS, C. GERMANICUS, *Aug.* GUARINUS *Veronens.*, *Georg.* HERMONYMUS, HERM. *à Novâ Aquilâ* Co., Interpres LAERTII, Interpres STRABONIS, LABERIUS. *Christ.* LANDINUS, *Jan.* LASCARIS, G. LILIUS, LUSCINIUS, *Gulielm. de* MARÂ, M. V. MARTIALIS, MARULLUS, *Philip.* MELANCHTHON, MORUS, OVIDIUS, *Janus* PANNONIUS, *Fran.* PHILELFUS, *Jo. Bap.* PIUS, Poeta anonymus, antiquus, Author Priap. POLITIANUS, *Portius* LIGINIUS, QUINTIANUS, *Raynutius* ALEMANUS, *Beat.* RHENANUS, *Jac.* SANNAZARIUS, *Barptolom.* SIMONETA, *Jo.* SLEIDANUS, *Jo.* SOTER, *Laur.* VALLA, *C. Urs.* VELIUS, VIRGILIUS, VITUS, *Raph.* VOLATERRANUS.

(c) Vol. I. *Annal Typogr.* p. 221.

(d) In hujus Editionis fronte hæc leguntur; *Quod summis vigiliis, optime Lector, assequi potuimus, id abunde per nos est præstitum; alienam verò culpam nobis, quâ es humanitate, non imputabis. Vale, & expecta hujus generis à nobis & majora & emendatiora.*

(a) *Je-*

apud Typographos familiaris) alludenti erat Malleus petram contundens, ore in eum flammas desuper vomente, cum hoc (a) textu:

הלא כה דברי כאש נאם יהוה וכפטיש יפוצץ סלע :

Οὐκ ἰδοὺ οἱ λόγοι μου, ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;

Nunquid non verba mea sunt, quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus contra petram?

Eodem hôc ann. scil. 1527. in filii HIERONYMI PETRI gratiam quosdam Latinos rei Grammaticæ Scriptores excudit; quem in Epistolâ præfixâ sic affatur: ADAMUS PETRUS HIERONYMO PETRO *filio dulcissimo S. D.* —— *Diu nos tenuit dubitatio, dulcissime fili, quânam viâ ingressi litteris, quibus tu nunc initiaris, quásque publicus quidam casus gravissimè quotidie affligit, opem aliquam adferremus: cùm hactenus nihil, quod huc pertineat, non tentaverimus, ut si aliàs nihil assequeremur, diligentiam saltem nostram in proferendis optimis quibusque Autoribus studiosis literarum probaremus: cujus gratiâ cùm labore essemus perfuncti longè maximo in* PHILONE, *ejúsque farinæ reliquis, quos nunc magnâ sumptuum, vigiliarúmque impensâ parturimus: & viderem hoc scripti genus per ætatem tibi minimè convenire, libuit tandem subcisivos aliquot dies tibi, tuæque indoli addicere, de quâ incredibile est dictu, quam spem conceperim; & imitari eos, qui difficili aliquâ confectâ viâ, ut se recipiant, in umbram aliquò se abjiciunt, aut confabulatiunculâ se reparant ad id quod reliquum est viæ. Ita cùm viderem paulò pòst gravissimorum mihi Autorum Editionem incumbere, & à severis illis necdum satìs ad me essem reversus, in manum sumpsimus de re Grammaticâ Libellos impendio eruditos, & qui si nullâ aliâ virtute placerent, brevitate tamen ipsâ gratiam essent merituri: aut si præter sententiam omnia caderent, id tamen quod vix nobis persuadere possumus, utut se instituant nonnullæ literarum publicæ faces, saltem* equitans *interim, ut ille dixit,* in longâ arundine, *in utranque aurem indormiscerem. Habes ergo paterni in te animi sponsorem, Libellum eruditum* &c.

HENRICUS PETRUS, qui anno 1529. innotuit, ADAMI filius idem cum patre habuit Insigne typographicum.

Huic septimum suarum Pandectarum Librum de Musicâ CONRADUS GESNERUS dedicavit.

Eximio

(a) *Jerem.* C. XXIII. ℣. 29.

Eximio Typographo Basiliensi HENRICO PETRO, *de bonis studiis optimè merito, Domino & Amico suo charissimo,* CONRADUS GESNERUS *S. D. P.*

Cùm fama superioribus annis, quo tempore primum Bibliothecæ Tomum conscribebam, incerta ad nos venisset de clarissimi & doctissimi viri Henrici GLAREANI *Poetæ laureati Musicâ, non rectè dubius mecum eram, suóne Marte & per se hoc Argumentum tractâsset, an Commentariis Veterum aliquem illustrâsset: utrumque enim à* GLAREANO, *si à quoquam alio, felicissimè posse præstari non ignorabam: nunc verò Volumine illo pulcherrimo in lucem ex Officinâ tuâ ædito, non ipsius modò Marte conscriptum, sed hâc in Scientiâ perfectissimum & longè doctissimum esse intelligo. Quanquam enim ego ipse his de rebus judicii nihil habeam, eruditorum tamen sententias, quas quidem sæpe consulo, facilè & libenter sequor. Propter hoc igitur Opus, quocum ex fœcundissimâ Officinâ tuâ perpulchre nato, tota ferme veterum Latinorum & Græcorum Musica renata videtur, & propter* Severini BOETII *de Musicâ libros quinque, quos cum omnibus ejusdem scriptis evulgâsti, non ineptè futurum existimavi, ut Liber hic de Musicâ, septimus Partitionum nostrarum, in tuo nomine appareret. Quòd autem simpliciter & sine arte hoc facio, tu ipse mihi in causa es. Tanta enim tua in me humanitas est, & multis jam annis fuit, tot tantáque beneficia tua, ut bis pignoribus de familiari prorsus & candidissima inter nos amicitia nihil diffisus,* ἄνευ παθῶν καὶ προοιμίων *animum tibi meum, qualis qualis est, audacter exponam. Hoc interim non tacendum mihi est, licèt vel Medica vel Theologica vel alia quævis merito tibi tuo nuncupâssem, cùm in omni propè Scientiarum genere, Latinè, Græcè, Hebraïcè, & Germanicè, tu & felicis memoriæ pater tuus, multa præclara Volumina excuderitis, non alium tamen præter te, cui præsentem hunc Libellum æquiùs inscriberem, reperisse. Proinde quicquid hoc est munusculi, tu tantò humanior liberaliórque (nam & in parvis donis non aspernandis liberalitas quædam sita est) quantò Libellus ipse tenuior, hilari, quæso, fronte suscipere & aliqua Bibliothecæ nostræ pars esse digneris. Locus hic postulabat cæteros quoque omnes vel plurimos & saluberrimos Libros qui ex uberrimo Officinæ tuæ fonte manârunt, nominatim referri, utpote in omnem posteritatem memorari dignissimos, sed neque Catalogus eorum ad manum mihi nunc est, neque moram illam Librariorum opera patitur. Dicam tamen ex innumeris pauca, quæ ex tempore mihi occurrunt. In re medicâ abs te habemus,* ALEXANDRUM TRALLIANUM, [1] CONSTANTINI Afri *Opera omnia*, [2] Jo. SERAPIONEM (*quem* JANUM Damascenum ALBANUS TORINUS *inscripsit*) [3] Sym-

[1] Ann. 1536. fol. Vide SIMLER. *Biblioth.* [2] 1543. [3] 1547.

[1] Symphoriani CAMPEGII *Practicam, ut vocant (cujus etiam* [2] *de omnibus ferè Artibus liberalibus & Philosophiæ partib. Librum ædidisti)* [3] MARCUM GATINARIAM, CLEMENTINUM, ALEXANDRI BENEDICTI *Opera omnia Medicis certe necessaria*, THEOPHILUM de urinis, [4] PHILARETUM de pulsibus, [5] Jo. DANTZII *Dialogos* 4. *& Tabulas* 15. de facultatibus simplicium Medicamentorum: *& alias in* Meluen: *& alia non pauca medica, quæ jam non memini. Item* [6] C. SOLLII SIDONII APOLLINARIS *Opera*, AURELIUM PRUDENTIUM, [7] T. LUCRETIUM, SILIUM *Italicum*, [8] STATIUM, CATULLUM, TIBULLUM, PROPERTIUM, *&c. Multas* PETRI ARCOPŒI, *multas denique doctissimi viri* SEBASTIANI MUNSTERI, *vitrici tui lucubrationes; quarum postrema* Chronicorum *vel* Geographiæ *titulo maximo passim applausu excepta est. Generi quoque tui* HIERONYMI CURIONIS *Opera aliqua, quæ ipse aut parens ejus & vitricus excuderunt, hìc enumerarem, nisi peculiarem ei de Astronomiâ Librum destinâssem. Faxit* CHRISTUS, *à quo uno summa felicitatis nostræ pendet, ut feliciter optimis studiis inservire, & nova subinde quæ ad gloriam Dei & fructum studiosorum pertineant, Volumina publicare pergas. Vale.* Tiguri, *tertio Calendas* Februarii, *anno* 1548.

Ex hâc Epistolâ constat HENRICUM PETRUM ADAMI filium, MUNSTERI generum, HIERONYMI CURIONIS vitricum fuisse.

Ad *Frobenianam* nunc accedo Familiam, quæ florentem magni sui parentis Officinam vetuit cum ipso occumbere: cujus famam incolumen tueri HIERONYMUS & JOANNES FROBENII cum sororio suo EPISCOPIO vitricóque HERVAGIO, sociatis laboribus studuerunt.

HIERONYMUS & JOANNES ERASMUS FROBENII, anno post defunctum patrem proximo, Sancti AUGUSTINI Operibus, quæ incœpta & vigili studio continuata huic non licuit ad finem perducere, extremam manum imposuerunt, opitulante ERASMO, cujus ardens in FROBENIUM viventem studium erga liberos affinésque defuncto superstites nunquam deferbuit. Id ex (a) ipsis ERASMI verbis faciliùs apparebit. *Equidem nihil minus habebam in animo, quàm hanc capessere provinciam. Deterrebat immensa Voluminum moles, & Operis difficultas juvenile robur, ac prorsùs adamantinum quendam*

[1] 1547. 8.° [2] 1537. [3] 1537. [4] 1533. [5] 1543. [6] 1542. [7] 1531. [8] 1541.

(a) Epistol. S. AUGUST. præfix. ad ERASM. Epistol. pag. 1251. Archiep. *Toletan.* ann. 1529. dat. Vide

(a) ERAS-

dam hominem exigebat; me verò jam & ætas & valetudo ab hôc genere laborum in totum dehortabatur. Sed felicis memoriæ JOANNES FROBENIUS, *vir ob singularem erga studia favorem omnium studiosorum amore perenni dignus, tandem illud à me precibus extorserat, ut in Epistolis unicum senionem emendarem, quo posset Operis specimen in proximis nundinis ostendere. Pollicitus sum, sed hâc lege, ne quid speraret amplius. Annuit. Cæterùm quum perspicerem illi certum esse consilium, Volumen Epistolarum absolvere, neque quenquam esse paratum, qui posset, aut certè vellet, emendandi partes obire, vicit animi destinationem cùm singularis amici pertinax voluntas, tum ipsa negotii pietas. Hoc Volumen totum ad me recepi, sed unicum, etiam atque etiam testificans, ut si pergere vellet, alium inveniret Castigatorem, nec me suo quoque dispendio, non modò studiorum, à melioribus curis avocaret. Quid multis? quum nullus exsisteret, qui vellet eam sarcinam in humeros tollere, &* JOANNES FROBENIUS *asseveraret, stare sententiam, ut si non daretur aliud, totum* AUGUSTINUM, *qualis qualis erat, rursus excuderet: ego, partim amici respectu, cui nihil pernegare valebam, sed multò magìs inexpiabile piaculum esse reputans, si tam eximius Ecclesiæ Doctor, tot mendis obsitus, tantis impendiis denuo prodiret in orbis theatrum, hôc insigniore deformitate notabilis, quò magìs elegantiâ formularum, ac majestate Voluminum oculos omnium ad se rapturus esset, perinde quasi purpuram eximiam ostendas fœdis maculis deformatam, passus sum imponi mihi clitellas. Tandem ubi tantum pelagus ingressus ventis vela dedissem, longè plus, quàm exspectâram, comperi difficulatis, ut non semel animum desponderim, déque deserendis institutis cogitârim, ad quod ipsum evidens etiam valetudinis periculum invitabat, aut, ut rectius dicam, compellebat. Jam me terrebat & exemplum* JOANNIS FROBENII, *quem videbam huic immortuum negotio, virum alioqui cùm firmo corpore, tum vitâ longissimâ dignum. Verùm, quod primâ fronte deterrebat à negotio, hoc ipsum propiùs consideranti stimulos addebat. Non enim oportet bonorum virorum amicitiam vitæ spacio terminari, præsertim quum hujus difficillimi negotii moles in filios illius* HIERONYMUM & JOAN. ERASMIUM, *reliquósque liberos esset devoluta, quibus hoc minus oportebat deesse, quòd tali patre essent orbati: nam quicquid erat erga* FROBENIUM *affectûs, in hos transtuli. Itaque obfirmato animo, sic ut Operi tam sacro satius ducerem animam impendere, quàm semel susceptum non absolvere, tædium omne devici: quóque sum altiùs ingressus, hôc labor assuetudine factus est levior, ipso, ut opinor,* AUGUSTINO *cœptis nostris prosperâ favoris aurâ cœlitus adspirante, donec tandem procul aperiret sese portus, in quem propitii Numinis auxilio delati, lætum celeuma nunc canimus.* (a) JOANNES FRO-

(a) ERASMUS *Henrico* BOTTEO L. L. Doctori. 22. *Decemb.* ann. 1527. Vide Epistol. pag. 1049.

(a) Lege

Frobenius, *vir ornandis studiis natus, nos reliquit, non sinè dolore meo; sed tamen dum morbi genus, (erat enim paralysis) dum hoc seculum turbulentissimum cogito, magìs gratulari libet erepto, quàm deflere abreptum. Orsus erat ingenti sumtu totum* Augustinum, *nec optabat longiorem vitam, quàm donec absolvisset. Sed Deus illi, ut spero, melius aliquid providit, quàm optabat. Officinæ tamen molem* Hieronymus *filius & ego sustinemus.*

Erasmus quidem conqueritur (a) *defuncto* Joanne Frobenio *totam Officinæ rationem mutatam esse.* Non tamen cessat Hieronymo constanter & operâ & consilio adesse. Ejus (b) *hortatu* Hieronymus Frobenius *nactus est formulas Græcas aliquanto feciliores; &, nisi* Augustino πολυγραφωτάτῳ *vix septem præla sufficerent, sub ver prodiisset aliquod Opus mediocre* Chrysostomi *Græcum.*

Hieronymo præter Erasmum (c) alii etiam viri eruditi

(a) Lege (p. 1159.) ejus Epistol. *Haioni* Hermanno *Phrysio.* ann. 1529.

(b) Lege (p. 1127.) Erasmi Epistol. ad *Livinum* Ammonium *Cartusiensem* 2. Octob. ann. 1528.

(c) Inter *Petri* Bembi Opera, 8. *Basil.* 1567. per *Thomam* Guarinum (pag. 652.) sequens legitur Epistola.

P. B. Hieronymo Frobenio *Officinæ Librariæ Magistro S. P. D.*

Quòd à me per Litteras Viglii *Jureconsulti suasu petiisti, ut Libros priores sex* Livianæ 3. *Decadis manuscriptos perquirerem; & si haberi possent, ad te mitterem, fuit mihi gratum. Diu enim est, cùm te diligo, facióque plurimi; diligentiáque tua, quam adhibes in juvandis bonis artibus Librorum probè incussorum suppellectili, vehementer mihi quidem probatur. Itaque quoniam eos ego Libros non habebam, quæsivi à nonnullis, ac demum repertos Librario dedi meo describendos. Eorum ille complures jam paginas cùm descripsisset, collatis Codicibus deprehendi nihil boni illis inesse, quod non haberent ii Libri, qui ex* Aldi *Officinâ * quindecim abbhinc annis parvâ sub formâ exiere; mali verò ac errati sanè plurimum. Quamobrem ne tibi meâ diligentiâ laborem supervacaneum adjungerem, Librarium continui. Equidem doleo hâc in re, quam à me unam expetiveris, me tibi satisfacere non potuisse. Tu verò, si me amas,* Frobeni, *propterea ne destiteris; siquid posthac erit, in quo meâ tibi operâ opus sit, à me omnia expecta amici hominis officia. Non fallam expectationem tuam.* Viglio *multam salutem. Vale.* Cal. Jul. M.D.XXXIIII. Patavio.

Livius antea prodierat ex Officinâ *Frobenianâ* anno 1531. cujus Editioni *Carolo* Montjoio nuncupatæ præfatus est Erasmus. Ejus Epistola legitur inter reliquas p. 1358. —— *Visum est tuo nomini dicare* Titum Livium, *Latinæ Historiæ Principem, jam quidem frequenter excusum, sed nunquam antehac vel magnificentius vel emendatius: & si hoc parum est, quinque Libris modò repertis auctum; quos bono quodam genio in Bibliothecâ Monasterii* Laurissensi, *aut, ut vulgò,* Lorsensis, *reperit* Simon Grynæus, *vir ut in omni genere literarum citra supercilium eruditus, ita provehendis liberalibus studiis natus. Id autem Monasterium est è regione* Wormaciæ, *sive* Borbetomagi *trans* Rhenum, *à* Carolo *magno septingentis abbhinc annis & eo amplius exstructum, ac Librorum copiosissimâ*

* Ann. 1519.

* Ann.

ti favebant; & eandem huic, quam antehâc patri operam in Officinâ

mâ supellectile instructum; nam hæc olim præcipua cura Principum fuit, & hic solet esse charissimus Cœnobiorum thesaurus. Archetypum erat admirandæ vetustatis, prisco more perpetuâ literarum serie ita depictum, ut difficillimum fuerit verbum à verbo dirimere, nisi docto, attento, & in hoc ipsum exercitato. Unde non parum negotii fuit in parando Exemplari, quod typographicis Operis traderetur utendum. Nec minore curâ quàm fide advigilatum est, ne usquam in describendo ab Archetypo recederetur. Quod si pridem magna studiosorum gratulatione merito exceptum est qualecunque fragmentum, quod nobis dedit * Moguntia, *quanto plausu excipi par est tantam* Livianæ *Historiæ accessionem?*

Et Erasm. Epistol. p. 1479.] Petrus Bembus Erasmo S. P. D. —— *Binas à te literas accepi: unas jam pridem, quibus mihi* Frobeniorum *curam & diligentiam, tum verò etiam petitionem* Livianis *Libris imprimendis commendabas, ad quos cùm rescripsissem (ad me enim scripserant) respondere tuis Literis distuli proximè alteras, quarum priore paginâ te purgas de illâ ipsâ* Frobeniorum *commendatione tuâ.* —— Frobeniis, *ut ad antiquiores tuas Literas postremò respondeam, in eo quod petebant, esse usui non potui Neque enim* Livianos *Libros habebamus ullos manuscriptos, qui non minùs probi essent, quàm ab* Aldo *impressi, qui sunt in omnium manibus. Sed de totâ re non dubito, quin te illi certiorem fecerint.* ——— Patavio 11. Novemb. 1533.

Erasm. Epistol. pag. 1469.] Jacobus Sadoletus *Episcopus* Carpentoractensis Erasmo S. P. D. ——— *De ingressione* [Commentariorum scilicet suorum in I. Pauli Epistolam] *nihil mallem, quàm id quod tu mihi consulis, ut apud* Frobenium *transigeretur res: certus enim sum, nusquam meliùs: neque sumtu permoverer, sed pudore quodam afficior propter bonitatem & modestiam* Gryphii, *qui mihi totus deditus planè est. Quamquam erit hâc quidem de re spatium deliberandi.* ——— Carpentoracto. 9. Jun. 1533.

Et pag. 1715.] Erasmo Leonardus Casperotus S. ——— *Equidem pro tuo monitu* Hieronymo Frobenio *adesse studui, venaturienti vetusta alia Exemplaria; sed quàm invita Delia, est quod doleam ego atque ille queruletur:* D. Reginaldus Polus *aliquantò magìs (nam is potest) affulsit propitius; quippe unde Indicum quorundam visurus est gratissima Exemplaria, putà Bibliothecæ* Romanæ, Florentinæ *atque* Venetæ, Patavini *Monachi, penès quos sunt abstrusiora, undequaque sunt inexpugnabiles* ——— Patavio 6. Jun. 1526.

Inter Erasm. Epistol. (pag. 1126.) Vives Erasmo. —— Hieronymum *salutabis meis verbis. Si non libenter scribit, nihil est quod se defatiget respondendo meis Literis. Doleo mea Opera Officinæ isti fuisse vel damnosa, vel parum quæstuosa. Posthac dabitur à me opera, ut ne ampliùs sim ei molestus: & si qua possim, non desim ejus utilitatibus: id quod libens recipio me pro virili parte meâ facturum. Quòd verò illi scripseram, in causâ fuit* Franciscanus *quidam, qui nuper* Basileæ *fuit tui videndi gratiâ. Is narravit* Hieronymum Frobenium *cupere mea ab se excudi* &c. ——— Brugis 1. Octob. *ann.* 1528. Et (pag. 1162.) Erasmus Joanni Letzero. —— *Auxit hanc fiduciam tua singularis humanitas* —— *ab* Hieronymo Frobenio *prædicata.* ——— Basil. 8. Mart. *ann.* 1529. Et (pag. 1262.) Erasmus Germano Brixio S. —— *Secessus tuus non levi fuit incommodo* ——— *quod negotium de* Chrysostomo *vertendo, quod multis de causis maturatum cupiebamus, huc usque prorogatum sit. Nunc res in eum devenit locum, ut nesciam quid consilii capiam.* Hieronymus Frobenius *summâ contentione hoc mecum agebat; ut eos Commentarios vertendos susciperem. Id quum pertinacissimè recusarem, suasi ut prima pars ad te mitteretur, simúlque tuum animum exploraremus, an totum Opus velles suscipere. Quum urgeret interim ille, nec istinc quicquam afferretur responsi, posteriorem Voluminis partem commisimus* Simoni Grynæo, *juveni ad-*

* Ann. 1518.

* Fa-

adprime docto, qui absolvit quod deerat Homiliis in Epistolam ad Corinth. *priorem. An is orsus sit, & quousque progressus mihi non liquet. Rursus ut ille nihildum attigerit Operis, posteaquam tu non pateris tibi ullum præscribi temporis modum, haud scio an Typographorum rationes hoc patiantur. Probo quod mavis, ut scribis, tua fama, quàm Typographorum emolumentis consulere, quod consilium utinam ego semper fuissem sequutus. Sed illis nihilo vilius est lucrum quàm nobis fama. Nam mihi quidem alioqui hâc in re nec seritur, nec metitur, nisi quòd Exemplar non mediocri sumtu meo descriptum gratis communico. Nunc tibi statuendum est, an velis tuo arbitratu Opus absolutum isthìc edere, an committere, ut* FROBENIUS *totum Opus ab aliis versum excudat suo tempore; decrevit enim ad Mercatum Autumnalem proximum.* —— Friburg. 30. Janu. *ann.* 1530. Et (p. 1308.) Idem ad eund. de *Veronensi* CHRYSOSTOMI Editione agens —— *Conatus sum hoc* (scil. CHRYSOSTOMI Impressionem) *aliquando persuadere* Aldinæ *Officina moderatoribus, sed frustra. Eâdem de re sæpius egi cum* FROBENIIS, *sed hactenus surdis cecini fabulam. Quo magìs gaudeo, quòd Deus hanc mentem immisit optimo viro, nósque per illum veterum compotes fecit.* CHRYSOSTOMUS *Latinè loquens jamdudum prodiit ex Officinâ* * Frobenianâ. —— *Quum mihi viderer perspicere* Frobenianam *Officinam prælis non paucis operosam, plurimum Voluminum absumere, Commentarios in Epistolam ad* Romanos *misimus in* Brabantiam, *qua jam habet aliquot huic negotio pares, sed voluptatum quàm honestissimorum laborum studiosiores. Itaque quibus datum erat negotium, nobis dedere verba, ac post sex demum menses remiserunt Gracum Codicem: alioqui ejus Operis portionem aliquam mihi desumsissem, huc vehementer urgente* FROBENIO —— *Quod si maximè prodeat* CHRYSOSTOMUS *Gracè loquens, id quod nescio quo pacto mihi nondum audeo polliceri, non est cur ea te res ad vertendum reddat pigriorem, quandoquidem hunc laborem non tuâ propriè causâ, sed potiùs utilitatis publica respectu susciperes. Reor autem Latinam Editionem hôc fore vendibiliorem, si Graca prodierit: scis enim perpaucos esse, præsertim inter Theologos, nam his potissimum hoc Opus paratur, qui tam expeditè Gracam calleant Linguam, ut non malint Latinam, præsertim ubi properant. His igitur jucundum erit consulere Graca, si quid occurrat depravatum, aut parum bonâ fide redditum ab Interprete. Si quidem in confesso est, plerasque hujus viri lucubrationes versas ab his, qui nec Romanum Sermonem nec Gracum satìs calluerunt.* —— *Nacti sumus* Basileæ *virum exquisitè doctum parique modestiâ,* Symonem GRYNEUM, *cui partem negotii delegavimus: & ille quidem nihil non eruditè, sed in sacris Auctoribus nescio an perinde sit exercitatus. Porrò* FROBENIUS *non tam eruditionem requirebat quàm famam.* Germani BRIXII *nomen jam illustre est, & Librum emptori per se commendat. Magnum lenocinium est Auctor gratiosus. Non detrectabat operam* OECOLAMPADIUS; *verùm hic titulus apud multos etiam à probis mercibus alienat emptorem. De Monacho non ita magni refert, nisi quòd Typographus, cui lucrum scopus est, optabat illic* OECOLAMPADII *quàm minimum esse.* —— *De Card. Cancellario nondum sat scio an rectè divinârim, certè nullam ille unquam parum amica mentis in me significationem dedit.* Frobenianæ *tantum petitioni fuit surdaster, cujus causam egi per Literas, sed amico obsequens veriùs quàm meo animo, & ita ut satìs pra me ferrem hoc negotii nihil ad me pertinere.* —— *apud* Friburgum Brisgoæ. 5. Septemb. *ann.* 1530.

Et pag. 1370.] ERASMUS LAZARO BAYFIO. S. —— Benedictus *bonâ fide tuas Literas reddidit; sed idem reddidit Commentariolum* De Vaforum generibus, *cujus pridem in Literis ad me tuis spem feceras, unà cum Libello* De Vestibus, *locis aliquot tuâ manu castigato. Sed quum Appendix illa, præterquam quòd erat indiligenter ab Amanuensi tuo descripta, videretur etiam imperfecta, non ausus sum Typographis committere. Caterùm quoniam ille constanter asseverabat te Librum in hoc tradidisse, ut, si vellem, hìc excuderetur, perlegi non indiligenter, & si quid comperissem Amanuensis inscitiâ commissum, emendavi,* FROBENIOque *commisi.* —— *apud* Friburg. Brisg. 13. Mart. *ann.* 1531. Liber *de re Vestiariâ* prodierat antè primùm ex Jo. BEBELII Officinâ 1526.

Et

* FABRICIUS in *Biblioth. Gr.* agnoscit nullam *Frobenianam* anno 1530. antiquiorem.

Et pag. 1416.] *Idem* REGINALDO POLO. S. —— *Reversus ex* Angliâ SIMON GRYNÆUS *nonnihil expostulavit mecum, quòd, cæteris amicis quum scriberem, te præterierim, cui meritò debetur inter præcipuos locus præcipuus* —— Hieronymus FROBENIUS *meo suasu excudet totum* BASILIUM *Græcum, qui mihi inter ejus ætatis Scriptores unicè placet: nam* CHRYSOSTOMUS *habet nescio quid submolestæ πολυμυθίας,* GREGORIUS Nazianzenus *nonnihil affectatæ argutiæ, atque id magnâ ex parte situm in verbis: in* BASILIO *nihil est, quod offendit.* —— Friburg. Brisg. 25. *Aug.* 1531. BASILIUS prodiit ann. 1532. cum ERSMI ad *Jac.* SADOLETUM Episc. *Carpentoract.* Præfatione; quæ legitur inter ERASM. Epistol. p. 1433. —— *Quum mihi persuasissem haud mediocrem utilitatem & sacris studiis & Christianæ pietati accessuram, si non umbra* BASILII, *sed ipse* BASILIUS *in manibus omnium versaretur, persuasi* Hieronymo FROBENIO *atque hujus socio* Nicolao EPISCOPIO, *ut quicquid ejus pervestigari posset, typis evulgarent.*

Et pag. 1420.] *Idem Episcopo* Rivensi *S.* —— *Sudatum est pridem à* FROBENIIS *in restituendo* JOSEPHO *Historiographo cumprimis celebri, sed comperimus illum insanabiliter depravatum, nisi ipsum Græcè loquentem adhibeamus.* RUFFINUS *quidem nihil unquam vertit bonâ fide, sed in hôc Auctore videntur multi suo lusisse arbitrio. Eum accepimus in tuâ Bibliothecâ Græcum esse, cujus Codicis si nobis ad paucos menses copiam facere non gravaberis, non nos tantùm, sed universos etiam studiosos isto beneficio tibi reddideris obstrictos. Liber ad te redibit incolumis, atque adeò illæsus, ad quemcunque diem tu præscripseris. Dices cum* ENNIO, Ecquid erit pretii? *Scilicet hoc, quod mortales persolvunt Divis immortalibus: Agemus gratias, celebrabimus auctorem beneficii, & quod re non possumus rependere, gratæ voluntatis studio referemus. Ob hanc causam amandavimus hunc Tabellionem, quo Codex tutò ad nos perferatur. Scio Civitatem* Basiliensem *his temporibus non optimè audire, sed nihilo secius habet illa multos integros viros, qui mallent alibi vivere, si finè gravi incommodo liceret demigrare. Certè illud à nobis curatum est sedulò, ne quid ex illâ prodeat Officinâ, præter optimos quosque Auctores. Hactenus egi causam mihi cum* Hieronymo FROBENIO, *cúmque studiosis omnibus, communem; nunc propriè agam meum negotium. Quid isthuc, inquies? Etiam atque etiam rogo, ut* ERASMUM *inter infirmæ sortis clientes adscribere digneris. Bene vale.* Friburgo Brisgoiæ 19. Novembris *Anno* 1531. Hæc JOSEPHI, quæ id notatur, Editio prodiit ann. 1524. Anno postea 1544. *Arnoldi Peraxyli* ARLENII operâ cum ejusdem ad *Diegum Hurtadum* MENDOZAM Præfatione JOSEPHUS Græcè exivit, *pulchre comptus* (ut ibidem scribit ARLENIUS) *ac affabre perpolitus, ex Officinâ* Frobenianâ, *à quâ certè nihil proficisci solet, quod non summâ multisque jam cognitâ diligentiâ ac singulari quâdam fide commendaretur: quæ si unquam aliàs in aliis extitit, in horum maximè Librorum Editione enituit.* Hos Libros vel alios quoscunque tam Græcos quàm Latinos Scriptores ab *Hieronymo* FROBENIO & *Nicolao* EPISCOPIO primùm erutos intráque decem annos abhinc supputandos ne quis intrà Imperii Romani fines typis suis intrà proximos quinque annos à primâ eorundem Editione procuderet, Cæsareo privilegio cautum est.

Et pag. 1491.] ERASMUS JOANNI CHOLERO S. —— *Mitto Librum* De præparatione ad mortem —— *curabis ne Libellus isthìc imprimatur, ne ea res fraudi sit* FROBENIO —— Friburg. 19. Febr. 1534.

ERASMUS negotia sua solebat per *Hieronymum* FROBENIUM, cujus fides spectata erat, transigere, & apud ipsum frequenter diversari. Lege (p. 1169.) Epist. ERASMI ad ALPHONS. VALDESIUM —— *Alteram Syngrapham per* Hieronymum FROBENIUM *miseram* Francfordiam, *cum meâ Quitantiâ, ut vocant; adscripseram, si ea non placeret,* Hieronymus *meo nomine scriberet, qualem vellet:* WELZERI *procurator excusavit, esse Syngraphæ genus, ut pecunia numerari non posset, nisi priùs à me datis tribus Syngraphis quitantiariis. Atqui eas poterat ab* Hieronymo *sumere, sed maluit pecuniam differre.* Basil. 21. Mart. 1529. Et p. 1221. ubi ERASMUS se apud OECOLAMPADIUM de sinistrâ quorundam suspicione purgat. —— *Hodie mihi narravit* Hieronymus FROBENIUS, *esse, qui nescio quid sinistri suspicarentur*

rentur de animo in te meo, quasi te scriptis meis perstrinxerim: deinde quasi nuper deflexerim ab itinere, ne te salutarem. Scito, utrumque esse vanissimum somnium. Nullam Literam scripsi, quâ te perstrictum volui, aut quam scribens, de te cogitavi. Quum excuderetur Colloquium CYCLOPS, *quidam ex Operis* Frobenianis *suspicati sunt, quod dicitur de ove in capite, vulpe in pectore, déque longo naso, ad te pertinere; quum constet, hoc lusum in* Nicolaum CANNIUM *famulum meum, qui ambiebat in Colloquiis celebrari. Is talem gestat pileum, & nasum habet longum, & colore est fusco, capillitio nigro. Te simili uti pileo, nunquam audieram, nisi hâc occasione. Non sum tam ineptus, ut talibus nugis utar in viros. Ambiebat &* Polyphemus *celebrari, qui circumferebat Codicem Evangelicum bellè ornatum, quum ipsius vitâ nihil esset inquinatius. Sic res habet de Scriptis. Jam eâ viâ soleo ferè semper adire hortum* FROBENII, *quum Cœlum est commodius, quòd altera sit angustior, & fœteat. Itaque si nullus adfuisset, illâc tamen eram iturus. Nec te tum novi adversum, sed famulus admonuit. Itaque reflexissem iter ad te, nisi plures adfuissent mihi ignoti, quorum cœtum turbare nolui: idque tum dixi famulo. Sic habet de suspicione. Quòd si quid aliud est rei, hodie circa horam quartam usque ad sextam ero in Horto* Frobeniano; *si dignaberis eò venire, uno comitatus. aut si mavis alio die, libenter tecum conferam.*

Georgius AGRICOLA suos de mensuris & ponderibus Libros anno 1533. *Frobeniano* prelo subjecit. ERASMUS in *Georgium* AGRICOLAM de re metallicâ Epistolam (p. 1157.) ad clarissimos Juvenes *Andream* & *Christophorum à* CONRITZ anno 1529. scripserat; quam sic concludit. —— *Nec minus spei ostendunt nobis hæc* GEORGII *πρωτογυμνάσματα. Quare nec me pœnitet hujus Operæ* (evolvendi scilicet *Georgii* Dialogum de Metallicis) *nec dubito quin* Hieronymus FROBENIUS *sit in gratiam vestram, tum studiorum, libenter excusurus.*

Et pag. 1416.] ERASMUS GEORGIO AGRICOLÆ S. —— *Opus, quod de mensuris ac ponderibus habes in manibus, cupidissimè legam, simul atque miseris. Id auguror, mi* GEORGI, *tibi magnæ gloriæ futurum. Nec est, quòd invidiam metuas, quum argumentum sit ejus generis, partim ob vetustatem, partim ob regionum varias consuetudines, partim ob ipsius materiæ subtilem obscuritatem, ne quid interim dicam de libris depravatis, ut nunquam sit exhausti satis.* PORTIUM *audio virum non minùs humanum esse quàm doctum.* ALCIATUS *ingenio candidissimo præditus est, ut ab illo tibi nihil sit metuendum.* BUDÆUS, *ut est stomachi liberioris, ita vir melior est, quàm ut indignetur, tantùm argumentis agenti. Quod etiamsi maximè faciat, quod opinor nunquam facturum, suo nomini magìs obfuerit quàm tuo. Denique ut maximè nascatur inter vos aliquid contentionis, modò citra petulantiam, consolabitur te illud* Hesiodium, *ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι* — *apud* Friburg. Brisg. 29. August. 1531. *Georg.* AGRICOLÆ Liber in ipso titulo gerit hæc —— *Libri, in quibus pleraque à* BUDÆO *&* PORTIO *parum animadversa diligenter excutiuntur.* Et p. 12. sic scribit —— *Quoniam* BUDÆUS, * PORTIUS, ALCIATUS *viri clarissimi & doctissimi & jurisconsultissimi de* Sextario Romano *totius cognitionis mensurarum quodam quasi fundamento senserunt diversissima, nec nisi unius sententia vera esse possit, aut nullius, opera precium mihi visum est meam quoque interponere. Et id mihi licere arbitror: quî enim non? cùm* BUDÆO *licuerit liberè de* Hermolao BARBARO, *& verè de* Angelo POLITIANO, *qui hujus tractationis semina nostro seculo primi sparserunt, judicare? Deinde* PORTIO *jam edito Libro* BUDÆI *sua in lucem proferre? Nuper autem* ALCIATO *utriusque sententiâ quasi sublatâ propriam & novam in locum substituere? Judicia certè in literis olim fuerunt libera, nunc debent esse, & erunt posteris, vel nobis invitis, modò non sint levia, temeraria, & iniqua. Quòd si eorum quispiam me in jus vocare ob hanc causam & doctis accusare voluerit, rationibus agat, pugnet argumentis, testimoniis denique Authorum, si potest, convincat, omissis maledictis & conviciis, ne nostra arrogantiâ vel pertinaciâ, ne quid aliud dicam, periclitetur Veritas: quæ sanè ut accuratè disputando exquiri, ita nimiùm altercando*

* De ejus Libro dictum est, ubi mentio fuit JOANNIS FROBENII.

Officinâ præstabat (a) SIGISMUNDUS GELENIUS (a) HIE-

do plerunque amitti solet. Id quidem, quod æquum est, postulo: quo neglecto si quis omnino voluerit stomachari, & malignè in convicia prorumpere; ipsum suo magis obfuisse nomini, quàm meo optimus quisque, certò scio, judicabit. Nec à me hæc scribuntur, quòd vehementer id ipsum verear in tantis & tam præclaris ingeniis. Nam BUDÆUS *quidem, ut magni & generosi est animi, ita puto meliorem esse virum, quàm ut agnitæ veritati ullo modo refragari velit.* ALCIATUS *verò, quantum ex scriptis ejus intelligo, vir est & ipse egregie doctus: quantum audio ex amicis, ingenio valde candido.* PORTIUS *autem, quò magìs est acer investigator rerum absconditarum, hôc enim nomine in primis à* Baptistâ EGNATIO *viro docto commendatur, eò minùs graviter feret me, quasi socium quendam laboris, in idem studium incubuisse.* Et in BUDÆI (1) Vitâ legimus, quòd *nec* Georgio AGRICOLÆ Germano *eam quoque laudem proximè delibanti respondere voluerit, ne in eandem, quam (2) priùs, fraudem incideret; dictitans, se quod scripsisset, scripsisse animo juvandi rem litterariam, omnem diligentiam adhibuisse, ut res obscuræ per se illustrarentur, si quid melius proferretur, se non gravatè concessurum.*

Janus CORNARIUS eidem prelo commisit suam PARTHENII *Nicaensis* de Amatoriis affectibus Editionem cum Latinâ suâ Versione ann. 1531. *Quum* (ut (3) ait) *hoc genus Authorum veterum magìs in publicam utilitatem, quàm proprii commodi respectu edere gestiat nobilissima totius* Germaniæ *in excudendis Libris Officina* Frobeniana. Anno 1538. eodem CORNARIO juvante Græcè emissus est HIPPOCRATES cum CORNARII Epistolâ ad *Matthiam* HELT Cæsar. Cancellarium; in quâ ait —— *non tam meum beneficium apud studiosos jactare volo, quàm* Hieronymi FROBENII *&* Nicolai EPISCOPII *studium & sedulitatem, imò incomparabilem erga bona studia juvanda animi propensionem, qui, nullâ impensæ parsimoniâ, curârunt, ut* HIPPOCRATES *ad tria vetustissima Exemplaria* (*quorum unum insignis Medicus* Adolphus OCCO Augustanus *alterum* Jo. DALBURGII *Bibliotheca, postremum* Hieronymus GEMUSÆUS, *cujus etiam operâ in eo conferendo* FROBENII *non parum fuerunt adiuti*, Parisiis *commodatò acceptum ab excellenti Medico* Nicolao COPO Gulielmi *illius* Basiliensis, *pridem* Galliarum *Regis Archiatri filio, exhibuere*) *à nobis correctus, adhibito ad hoc etiam* GALENO, *ex ipsorum Officinâ quàm castigatissimus prodiret, pluribus quater mille locis redintegratis, qui in priore* Venetâ *æditione aut defuerunt ex toto, aut vitiati habebantur; atque hoc eâ tamen religione à me factum est, ut nihil temere sit mutatum, nisi palàm mendosum, ita ut in ambiguis quoque lectionibus, eas potissimùm sequutus sim, quas ipsum* GALENUM *recepisse deprehendi. Id ipsum Opus illorum, & meo nomine, tibi, clariss.* HELDE, *dedicandum putavi.*

(a) ERASM. in Epistol. ad PETRUM Episcop. *Cracoviens. Poloniæ* Cancellar. præfix. SENEC. ex Officin. *Froben.* ann. 1529. Vide & ERASM. Epistol. p. 1143. *In ipso statim hujus Operis limine, Præsul amplissime, fortassis cœperit aliquem admiratio, qui acciderit, ut præter morem meum nunc* SENECA *prodeat, non ejusdem nomen præferens, cui fuerat antea dicatus. Quum enim alii quidam pluribus interdum dedicent eundem Librum, nonnulli singulos ejusdem Operis Libros singulis nuncupent, quidam Appendices adjectas aliis inscribant, quàm Opus inscripserant; nos tamen hâc in re summam præstitimus constantiam hactenus, adeò ut quum (4) olim* R. D. GUILHELMO WARAMO *Archiepiscopo* Cantuariensi *solam* EURIPIDIS Hecubam *præsentes exhibuissemus, absentes in Editione, &* Iphigeniam Aulidensem *adjecerimus. Quantulus autem fuerit* Adagiorum Libellus *initio, quem clarissimo*

(1) Script. per *Ludovic.* REG. 1540. p. 24. 25.
(2) Scil. cùm PORTIO irasceretur.
(3) Lege ejus Præfationem ad *Matthæum* AUROGALLUM *Bohemum* trium Linguarum Professorem apud *Wittemberg.*
(4) Ann. 1506.

(1) Hæc

rissimo Baroni GUILHELMO MONTJOIO (1) *dedicavimus, plerique sciunt; Quanta nunc sit Operis moles, liquet; nihil tamen mutatum est de titulo. Certè poteramus in Chiliadibus, aut Centuriis facere, quod* Cœlius RHODIGINUS, *vir doctus ac pius, fecit in sedecim Libris, quibus titulum esse voluit* Antiquarum Lectionum. *Ab hâc ambitione tantum absumus, ut complures Libellos emiserimus absque nuncupatione. Longiùs etiam ab eorum impudentiâ, qui idem Opus mutatâ duntaxat Præfatione pluribus dicant, eâdem, quod ajunt, filiâ plures sibi generos adsciscentes. Adversùs hujusmodi exempla, quum in hunc usque diem perpetuò meum morem obtinuerim, hôc vehementiùs admirabitur aliquis, quòd Opus pridem* (2) *dicatum* THOMÆ *Episcopo* Dunelmensi, *nunc videat alterius præferre nomen. Hoc, amplissime Præsul, nec casu, nec temere, sed consultò factum esse fateor. Si quidem vel hâc ratione cunctis testatum esse volui, priorem Editionem non fuisse meam, quanquam plus satìs fretus amici cujusdam promissis addideram Præfationem.* —— p. 1145. *melioribus avibus* SENECAM *in manus recepi, in quo emaculando tantum curæ, tantùmque sudoris impensum est, ut optimo jure possim abdicare priorem illam Editionem. Ac ne quid infelicium auspiciorum hìc resideret, sed planè novo genio jam aliud prodiret Opus, mutatâ Præfatione, tuo nomini auspicatissimo vigilias hasce meas dicare visum est.* —— *Non hìc verbis extollam, quantum mihi laboris exhaustum sit. Scio neminem crediturum, nisi priorem Editionem cum hâc contulerit. Id si quis non gravabitur facere, continuè fatebitur alium prodisse* SENECAM. —— *Adjuvit in hôc Opere nonnihil industria* Matthæi FORTUNATI Pannonii, *hominis, ut res indicat, exactè docti, diligentis, sobrii sanique judicii. Is enim Libros* Naturalium Quæstionum *accuratissimè recognovit, quod operâ utinam & in cæteris omnibus præstitisset, quem ut in plerisque libenter sequuti sumus, ita in nonnullis ab eo dissentimus, præsertim ubi nostro sensui suffragabantur Exemplaria. Profuit &* Rodolphi AGRICOLÆ *Codex typis excusus* (3) Tarvisii, *ante annos* 50. *quem is vigilantissimè videtur evolvisse. Arguebant hoc notulæ manûs ipsius, quibus innumera loca correxerat, sed in multis, ut apparebat, divinationem ingenii sequutus magis quàm Exemplaris vetusti fidem. Incredibile verò, quàm multa divinârit vir ille planè divinus, non enim possum* RODOLPHI *dotes & plurimas & eximias complecti brevius. Ejus Codicis nobis copiam fecit* Hayo HERMANNUS Phrysius, *juvenis tam felici natus indole, ut unus videatur idoneus, qui* Rodolphicæ *laudis successionem capessat, tantique viri gloriam sustineat, alioqui & patriam habens communem, & affinitate propinquus. Quin &* Sigismundus GELENIUS, *qui jampridem in Officinâ* Frobenianâ *castigandi Præfecturam gerit, vir citra omnem ostentationem exquisitè doctus, & quod in eruditis quoque rarum est, emunctæ naris, exactique judicii, non pauca feliciter deprehendit, quæ nos in multa distractos, interdum & defessos, fefellerant. Non enim est mei ingenii quenquam laude meritâ fraudare.*

Sigismundus GELENIUS ann. 1532. in *Frobenianâ* Officinâ curavit CALLIMACHI Hymnos cum Scholiis (4) *nunc primum æditis* CAROLO UTENHORIO nuncupatos; his adjecit sententias ex diversis Authoribus collectas. (5) *Earum*, inquit, *unà cum Scholiis in* CALLIMACHUM, *nuper popularis meus vir doctissimus* Matthæus (6) AURIGALLUS *trium Linguarum Professor pro suo candore Officinæ* Frobenianæ *copiam fecit.* In eâdem Epistolâ scribit *prodiisse*

(1) Hæc ADOLPHO Principi *Veriensis* nuncupare primùm voluit. Lege ERASM. Epistol. p. 27. Horum priorem Editionem non vidi. At conjicio ann. 1498. post Pascha, certè ante ann. 1499. 20. *Nov.* (Lege Epist. ERASM. p. 27. A. & p 58. A.) Editionis illius prioris pœnituit ERASMUM ob Typographorum culpas. (Lege Epistol. ejus ad COLETUM ann. 1504. pag. 96.)

(2) Ann. 1515.

(3) Anno 1478.

(4) Sic quidem legitur in ipso istius Editionis titulo. Vidi tamen CALLIMACHI Scholia Græca seorsim edita in 4. sinè Anni, Loci, aut Typographi indicio; sed eodem charactere impressa, quo APOLLONII *Argonaut.* Scholiastes *Florentiæ* anno 1496.

(5) Lege Epistol. præfix.

(6) *Jan.* CORNARIUS in Epistolâ PARTHENII Editioni suprà memoratæ ann. 1531. præfixâ rogat

diisse jampridem Græcos Senarios gnomicos, sed magis vulgo olim jactatos, quàm ex Veterum monumentis collectos. Gnomarum hujusmodi Græcarum variæ fuerunt Editiones. *Aldina* anno 1495. & (1) *Florentina* majusculis litteris, sinè temporis indicio, sed eodem (ut opinor) aut forsan præcedente anno. Hæ duæ omnino conveniunt. His etiam congruit Editio *Henrici* STEPHANI ann. 1569. uti etiam (2) *Moreliana* ann. 1533., nisi quòd hæc Alphabetum Gnomarum juxta earundem litteras initiales distribuerit, illa juxta Argumentorum titulos. Præterea *Aldina* & *Florentina* variis Poetis, MORELIUS & STEPHANUS soli MENANDRO has attribuunt. Nondum vidi harum Editionum per (3) *Othomarum* NACHTGAL cum Latinâ separatim Versione (4) ann. 1515. Sed ab illis omnibus præcedentibus Gnomarum Syllogis distat plurimùm hæc GELENII ann. 1532. Editio copiosior, (5) *nescio quo Authore è Florilegio* Joannis STOBÆI *tunc nondum edito selecta.*

GELENIUS anno 1535. in Officinâ *Frobenianâ* edidit PLINII Historiam, (6) ex duobus pervetustis Exemplaribus, altero longè integerrimo, altero depravatiore. Scribit *in* (7) *secundâ* hâc Editione *accuratiùs*, quàm in primâ se *egisse*, quem *certè oculatiorem fecerat cùm diuturna in cæteris Latinis Scriptoribus exercitatio, dum eò attentiùs in his versor, quòd non mihi solùm caveo, sed & his, qui* Frobenianos *Codices evolvunt, prospectum cupio; tum hic ipse Author plus minus decies, non oscitanter perlustratus, ac proinde jam familiarior* &c. Gloriosè satìs hæc GELENIUS; cujus tamen castigatio (8) multis displicuit, ERASMO inprimis, qui in (9) Epistolâ ad ipsum *Damianum* à GOES *Lusitanum* (cui GELENIUS *Plinianam* suam dedicaverat Editionem) datâ severam his verbis agit censuram; — *Sigismundus* GELENIUS *tuo nomini dicavit Annotationes in* PLINIUM *jam tertiò ab ipso castigatum. Sed mirè imposuit illi Codex manu descriptus, in quo sciolus aliquis à suo capite mutavit, quicquid libuit, & quodam modo novum* PLINIUM *nobis dedit. Admonui, ne fideret illi Exemplari, sed auditus non sum.* HERMOLAUS *non ausus est mutare lectionem* Plinianam. GELENIUS *se putat rem mirificam præstitisse, ego censeo crimen esse inexpiabile.* —— Friburg. 21. Maii 1535. *De* PLINIO *depravato ideo admonui, ne sinas eum Auctorem edi rursus ad hoc Exemplar, alioqui bene volo* GELENIO, *ut promeretur.* ERASMUS Rot. *meâ manu.*

Anno 1549. ex eodem prælo Græca Epigrammata cum *Joannis* BRODÆI notis prodierunt accurante GELENIO, qui ea *Joanni* FRISIO *Tigurino* nuncupavit, eundem orans, ut *eximiorum Virorum* FROBENII & EPISCOPII *indefesso in promovendis bonis litteris studio faveat. Joannis* BRODÆI *Turonensis* vixdum undetrigesimum annum ingressi eruditionem, *Joannis* FRISII in formandâ juventute felicitatem; PLANUDIS item & GESNERI curam, (10) illius in castrandis Græcorum, (11) hujus in MARTIALIS Epigrammatibus curam laudat. In mei Epigrammat. Græcor. ann. 1549. Exemplaris fronte rogat AUROGALLUM ut *publicet, nec diutius apud se latere sinat* ÆTIUM *Medicum Græcum, Naturalis Historiæ Libros* XIX. *incerti Authoris*, CALLIMACHI *Hymnos*, *Orationes* X. *Rhetorum* Athenien. *atque alia quædam optimorum Græciæ Autorum Opera, ex mediâ* Græciâ & Asiâ minori *olim à Barone* BOHUSLAO AB HASSENTEYN *evecta, & tandem ad* AUROGALLUM *cognationis & studiorum hæreditario jure delata.*

(1) Vol. I. *Annal. Typog.* p. 286. Hujus Editionis non facit mentionem FABRIC. in *Biblioth. Græc.* Lib II. C. 11. Sect. 4.

(2) Pag. 32.

(3) Is anno 1515. apud *Joan.* SCHOTTUM *Argentinæ* edidit LUCIANI Dialogos. Suum nomen Germanicum mitigabat Latinâ voce; & pro NACHTGAL vocabatur LUSCINIUS. Cujus mentionem facit ERASMUS ann. 1531. in Epistol. p. 1426. 1453. & 1887.

(4) Hujus meminit FABRIC. in *Biblioth. Gr.* Lib. II. C. 11. p. 445.

(5) FABRIC. Ibid. p. 447.

(6) Lege GELEN. Epistol. Dedicat.

(7) Prior *Frobeniana* prodierat ann. 1525.

(8) Lege CHEVILL. p. 191. & Vol. I. *Annal. Typog.* p. 292.

(9) ERASM. Epist. p. 1501.

(10) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 283.

(11) GESNERI MARTIALIS castratus prodiit ann. 1544. cujus Epistolam præfixam lege.

(1) Non-

(a) HIERONYMUS FROBENIUS an cum JOANNE fratre quippiam excuderit, nondum mihi compertum est. Illum autem constanter cum NICOLAO EPISCOPIO, donec uterque vixit, consortium typographicum habuisse constat. His idem, quod JOANNI FROBENIO patri, erat Insigne, cum voce [FROBEN] inscriptâ; & Officina utrique communis vocabatur *Frobeniana*.

HIERONYMI FROBENII ætatem tempúsque, quo obierit, declarat ipsius (b) Epitaphium.

D.O.M.S.

fronte aliquis adscripsit hæc: *Hæ Annotationes, si tamen rectè conjicio, olent* Jacobi TUSSANI *lucernam; quicquid tandem malè feriatus* BRODÆUS *sibi adscribat.*

GELENIUS ann. 1546. edidit ARNOBII Disputationum contra Gentes libros (1) octo; quos (2) *Gilberto* COGNATO Canonico *Nazoretensis* ERASMI Discipulo (*quem* ERASMUS *præ omnibus domesticis complexus est*) inscripsit.

De hâc Editione sic GELENIUS —— *Nobis sumpsimus castigationis laborem. Nam* (3) Romani *ut candoris in communicando, in transcribendo fidei laudem promereantur; ita negari non potest nullum eos adhibuisse in legendis priscis characteribus exercitatum; quo sæpissime factum est, ut non tam sinceram lectionem quàm ejus vestigia prodiderint, per quæ vix pedètentim ad veritatem evadere potuimus. Fateberis nos non vana jactare* [& certè ad sui jactantiam paulo pronior fuit GELENIUS] *si in uno quovis ternione periculum facere libuerit, nostra hæc Editio planior sit, an illa altera.* Hos ARNOBII Libros cum ejusdem in Psalmos Commentariis anno 1560. recuderunt *Hieronymus* FROBENIUS & *Nicolaus* EPISCOPIUS.

(a) CAILLE p. 34.] „ C'est à *Jerosme* & *Jean Froben* freres, tous deux „ habiles Imprimeurs, à qui nous sommes „ redevables de plusieurs Editions des Pe- „ res Grecs & Latins. " At neque in BASILII Editione 1532., neque in ullâ (quam hactenus vidi) aliâ adhuc *Joannem* cum *Hieronymo* junctum legi. Quamvis tamen *Hieronymi* & *Joannis* nomina in nullâ adhuc Editione juncta expressis verbis viderim; non vero absimile est eos in Arte Typographicâ fuisse consortes: cùm ERASMUS in Epistolâ ad BRIXIUM ann. 1530. (p. 1309.) scribat se cum FROBENIIS egisse. Sic etiam BEMBUS in Epistol. ad ERASM. (p. 1479.) FROBENIOS (*numero plurali*) memorat.

(b) CAILLE p. 35. ex TONJOLA, *Basil. sepult.*

(a) Lege

(1) Nondum enim octavus Liber suo vero parenti *Minutio* FELICI redditus fuerat, sed adhuc pro *Arnobiano* fœtu agnoscebatur. Quod primus detexit *Franc.* BALDUINUS *Atrebas* ann. 1560. Lege RIGALT. Præfat. in *Minut.* FELIC. Edit. ann. 1643.

(2) Is Librum de Officio Famulorum scripsit excusum in Officinâ *Frobenianâ* ann. 1535. De eo ERASMUS in Epistolâ ad *Desideratum* MORE (p. 1475.) ann. 1533. datâ ——— *Emisi famulum* Gilbertum COGNATUM, *mihi quidem multis nominibus charissimum, sed hoc etiam titulo chariorem, quòd tibi propinquâ consanguinitate conjunctus est* &c. Et (p. 1516.) ann. 1536. 12. *Febr.* Epistolam ERASMI legimus *Basileâ* missam ad *Gilbertum* COGNATUM Canonicum *Nozerethi* in *Burgundiâ*; in quâ cum *Hieronymi* FROBENII, *Bonifacii* AMERBACHII, & *Sigismundi* GELENII nominibus, ERASMUS salutat. Et (p. 1515.) ERASMUS DAMIANO à GOES S. P. ——— GELENIO *viro bono ac docto, optârim fortunam aliquanto commodiorem. Divitias vix optârim. Nunc penia adigit illum ad honestos labores. Adolescens, quem mihi commendas, nondum me adiit: curabo ut accipiat Epistolam suam.* GILBERTUS *me reliquit, jam Canonicus. Cantabit Missam.* ——— Basileæ 15. Decemb. 1535.

(3) Romana omnium prior Editio prodierat anno 1542.

D. O. M. S.
HIERONYMO FROBENIO IOANNIS. F.
Typographo Clariss.
Inter initia Fed. Helveti Basileæ nato,
Sinceræ Relig. & æquitatis observantiss.
De Rep. Litter. optimis Auctoribus
Emendatè atque eleg. edend. præclarè merito,
Humanitate ac beneficentiâ
Domi, forísque omnibus charo,
In acerbiss. ac diurnis stomachi doloribus, quibus & extinctus est,
Supra fidem ad extr. usque patientiss.
M. S. ergo
AMBROSIUS & AURELIUS FF.
M. P. P.
Parenti longè chariss.
B. *annos* LVI. *menses* VII. *dies* VII.
Θ. *Christi anno* M.D.LXIII. III. *Eid. Martii.*

Le Distique suivant est gravé sur son Tombeau.

Gentem expectamus nostram, spes altera vitæ
Frobenii *quondam, nunc gelidi cineres.*

NICOLAUS BISCHOFF sive EPISCOPIUS, (a) *juvenis mirè candidus* ERASMO (quîcum habebat litterarum commercium) *non mediocriter* gratus, JACOBO quoque TUSSANO notus, (b) JUSTINAM FROBENII patris filiam uxorem duxit, hâc annis undecim natu major, sed eidem eodem mortis anno coævus. Utrique liberi superstites hoc scripsere (c) Epitaphium.

CHRISTO

(a) Lege (p. 398.) Epistolam ad *Jacob.* TUSSANUM, 16. *Maii* ann. 1526. datam.

(b) Vide infrà ejus Epitaphium.

(c) CAILLE, p. 36. ex *Tonjol. Basil.* sepult.

(a) *Ju-*

CHRISTO S.
NICOLAO EPISCOPIO
Clariss. viro. Opt. Typograph.
& IUSTINÆ FROBENIÆ IO. F.
Matronæ honestiss.
Cùm per septem lustra in sacro-sancto
Conjugio fortunati vixissent,
Pietate Deum, æquitate homines
Sibi conciliâssent,
Mortis vinculis exolutis Liberi superstites
Par. desideratiss.
M. C. L. P.
Obiit Pater ex atrophiâ ætat. suæ LXIII.
Mater verò cum IV. *libb. ex pestilentiâ,*
Ætatis suæ LII. V. *Kal. Octob. anno Christi* M.D.LXIV.

Viximus unanimes CHRISTO, nunc carne soluti
Viximus æternum victuri, vivite nati.

(a) Librorum in *Episcopianâ* Officinâ editorum Catalogus anno 1564. excusus est.

JOANNES HERVAGIUS (b) *duxit uxorem à* Joanne FROBENIO *relictam & in restituendi bonos Authores provinciam illi successit, vir bonæ fidei, nec indoctus.* Erat familiariter notus EGNATIO, cujus humanitatem (c) apud ERASMUM prædicabat.

Qualis fuerat, ERASMI ad ipsum sequens testatur (d) Epistola.

DES. ERASMUS Rot. JOANNI HERVAGIO S. D.

Multæ quidem, HERVAGI *charissime, virtutes erant in* Joanne FROBENIO *felicis memoriæ, quæ illum affectui meo magnopere commendarent : sed non aliâ re tenaciùs arctiúsve sibi devinxerat animum meum, quàm quòd in omni vitâ nihil prius habebat, quàm ut quantislibet laborum ac pecuniarum impendiis, excudendo probatissimos quosque Auctores, juvaret publica studia, cui pulcherrimo instituto vir optimus etiam immortuus est. Nec video, quæ mors illi potuerit contingere speciosior. Ita factum est, ut rem litterariam magìs auxerit quàm familiarem, suísque hæredibus*

(a) *Jugement des Savans sur les Imprimeurs*, pag. 54.
(b) Lege ERASMI Epistol. ad EGNAT. ann. 1530. dat. pag. 1330.
(c) Lege ERASM. Epist. (p. 1288.) ad EGNAT. ann. 1530.
(d) ERASM. Epistol. p. 1749.

(a) Sic

bus plus honestæ famæ reliquerit quàm pecuniæ. Quoniam autem video te non tantùm ornatissimæ conjugis ab illo relictæ ὑπόδοχον extitisse, verùm etiam illius animi, quem ille provehendis ornandísque litteris præstitit, successionem capessere, facere non possum, quin ejus benevolentiæ, quâ semper illum prosequutus sum, bonam partem in te transferam. Atque utinam instituto tuo tantum adjumenti possim adferre, quantum & hìc cupit animus, & tua ista promeretur virtus; sed hæc ætas, hæc valetudo, jamdudum à studiorum laboribus, si minùs rudem, certè remissionem flagitat, ídque suo jure. Proinde non est, quòd vos ἐργοδιῶκται, quibus frequenter obsequentior fui, quàm mihi fuit opus, exspectetis à me paria pensa. Hôc verò tempore sum in eo rerum statu, ut, si maximè desit ætatis aut valetudinis excusatio, ab omni Musarum commercio sim alienissimus. Rogabis; quid novæ rei? Num & uxorem duxerim? Profectò rem facio, quæ mihi nec minùs aliena ab ingenio geniόque meo. Ædes hìc mercatus sum honesti quidem nominis, sed iniqui pretii. Itaque ERASMUS *ille, rerum omnium dispendio litterarium otium redimere solitus, nunc licitatur, contrahit, stipulatur, cavet, consulit, exstruit; rem habet cum fabris lapidariis, lignariis, ferrariis, vitrariis: nôsti genus hominum; tanto cum tædio, ut malim totum triennium in quamlibet iniquis studiorum laboribus versari, quàm unicum mensem hôc genere curarum agitari. Nec antea unquam perinde atque nunc intellexi, quantopere sapuerit* DIOGENES, *qui maluerit ad Dolium confugere, quàm cum talibus conflictari. Huc miseriarum me redegit hujus seculi infelicitas, & quorundam fucata improbitas, quos aliquando fortasse non fraudabo suâ laude. Atque in his malis minima molestiarum portio est nummorum assidua profusio. Tu conjicito cætera. Hæc eò commemoro, mi* HERVAGI, *ut boni consulas, quod nunc mitto, non cujusmodi volo, sed cujusmodi possum: nam hoc mittendum erat, aut nihil. Mitto autem* Epistolas *aliquot* florentulas. *Scio te mirari, quid hoc sit tituli. Sed nihil magnæ rei est, nequid fallas teipsum. Vix hoc opellæ per turbulentas emigrandi occupationes licuit sumere, ut ex immenso Epistolarum acervo flosculis notarem, quas expediret excudi, quanquam vix ullas in hoc scribere soleo. Hoc quicquid est libelli, quale quale est, tibi certè bonum esse cupio: erit autem, si in distrahendo senseris tuum* τρικέφαλον Ἑρμῆν *tibi fuisse propitium, qui precor ut tibi viam commonstret compendiariam* πρὸς τὴν Πλυτόπολιν, *quò nunc ferè properant omnes, at non pari successu. Sed extra jocum, precor, ut Dominus, sospitator verus ac prosperator omnium, sanctum istud institutum tuum bene fortunet: cui non sumus pro nostrâ quantulacunque portione defuturi, simulatque pristinæ tranquillitati redditi fuerimus. Bene vale cum tibi charissimis. Apud* Friburgum Brisgoæ. 9. Augusti, *Anno* 1531. Hæ *Epistolæ florentulæ* aut (a) *florulentæ* excudebantur à CHRISTIANO WECHELO,

(a) Sic in Editione *Wechelianâ*.

(a) CHAR-

CHELO, anno 1531. Ille, cujus ERASMUS mentionem facit, τρικέφαλος Ἑρμῆς fuit HERVAGII Insigne Typographicum, (a) MERCURII tricipitis truncus columnæ impositus.

Anno 1530. mense *Martio* cum HIERONYMO FROBENIO & NICOLAO EPISCOPIO, ERASMI *de rectâ Latini Græcique pronuntiatione Dialogum*, & *Ciceronianum* recudit. Dialogus uterque anno 1528. finitus prodierat. His Dialogis subjiciuntur *Deploratio mortis* JOANNIS FROBENII; (b) RUDOLPHI AGRICOLÆ Phrisii (c) *Oratio in laudem* MATTHIÆ RICHILI; Epistola ERASMI ad JOANNEM VLATTENUM (d) de duobus illis Dialogis,

(a) CHARTAR. de Imagin. Deor.] MERCURIUS *triceps effingebatur, vel ad vim sermonis exprimendam, vel ad vias ostendendas. In iis enim suberant inscriptiones, quò scilicet ea via ferret, & quò alia, & alia.* ERASM. in Adag. Edit. 1629. p. 55.] *Hujusmodi* MERCURII *simulachrum primus posuit* PROCLIDES, *authore* PHILOCHORO. Lege & ibid. p. 660. Consule & SUID. Etymolog. PHAVOR. in τρικέφαλος Ἑρμῆς. & HESYCH. in Ἑρμῆς τρικέφαλος.

(b) De quo ERASMUS (p. 1798.) in Epistolâ ad CORNEL. GOUDANUM ——— ALEXANDRI *mei Præceptoris quondam Præceptor*, Rodolphus AGRICOLA; *vir cùm omnium liberalium artium egregiè eruditus, tum Oratoriæ atque Poeticæ peritissimus; denique & Græcam Linguam non minùs, quàm Latinam calluit.* Et (p. 213.) in Epistolâ ad BUDÆUM ann. 1516.——— Rodolphum AGRICOLAM, *quem virum, si fatorum invidia superesse voluisset, haberet* Germania, *quem* Italis *opponeret* ——— Et (p. 1070.) in Epistolâ ad *Hermannum* PHRYSIUM, 20. *Mart.* ann. 1528.— *Dialogis meis* de Pronuntiatione & Ciceroniano *adjeci* Orationem RODOLPHI AGRICOLÆ, Mediolani, *sicuti videtur, habitam. Nihil ab illo viro proficiscitur, quod non divinitatem quandam spiret. Itaque nolim quicquam illius intercidere.*

(c) Ad cujus Orationis calcem hæc adjicitur censura. p. 462. *Hanc Orationem fortè nacti cæteris adjecimus, quòd nihil sit ejus viri, quamvìs ex tempore, quamvìs alieno stomacho scriptum, quod non divinitatem quandam præ se ferat. Quò magìs admiror esse, qui lucubrationes illius vel premant, vel perire sinant. Aliquoties duriùs utitur pronomine. Id queniam sciebam Librariorum incuriâ non esse commissum, mutare nolui.* Ex ipsâ Oratione exemplum de usu pronominis duriore afferre libet. *Intelligo tantam esse* Matthiæ KICHILI *Rectoris designati, támque diffusam gloriæ opinionem, ut quoniam neque pro dignitate* suâ, *neque pro vestrâ expectatione ipsam possim æquare dicendo, verear, ne laudibus* suis, *quas augere debeo, non nihil angustiis orationis meæ videatur esse detractum.* p. 448. ——— *Quod si quid longiùs prospicio, non tantum* sibi *unius gratiam anni debebitis.* p. 459.

(d) P. 463. *Simul atque eodem, ut ita loquar, nixu nuper emisimus duos libellos, alterum* de Pronuntiatione, *alterum* de CICERONIS Imitatione, *quorum ille sicuti neminem offendit, ita minus invenit amatorum: hic quemadmodum avidè distractus est, ita apud aliquot non mediocrem offensam incurrit. Queruntur alios silentio præteritos, quos non oportuit, alios secus attactos, quàm par fuit, alios infra meritum, alios supra meritum prædicatos.* Et p. 469. *Multò post æditum* Ciceronianum *comperi hoc ipsum argumentum fuisse tractatum tribus Epistolis inter* Franciscum PICUM *Co.* Mirandulanum, & Petrum BEMBUM, *quorum alter fusiùs disserit, alter haud ita multùm à me dissentit. Negat enim se loqui, nisi de raræ felicitatis ingeniis, neque hic deterret à bonorum Auctorum lectione, sed ad unius* CICERONIS *imitationem invitat, atque adeò quod est difficilius æmulationem. Mihi cum his modò res est, qui* huic

Dialogis, 9. Cal. *Feb.* 1529. data; Epitaphium (a) JACOBI WIMPHELINGI per BEAT. RHENANUM & ERASMI (b) Epistola ad CAROLUM UTENHOVIUM, *Friburgi*, Cal. *Sept.* 1529. scripta. De his Dialogis ERASMUS agit in (c) Epistolâ ad BOTZEMUM *Basileâ* 1. *Februar.* 1528. —— *Moliebar novos libellos* de Pronunciatione & Ciceroniano, *in quibus quo res tractantur minutiores, hoc plus est difficultatis. Et hôc tempore sub nundinas maximè tumultuantur Officinæ. Nec poterat hic magìs suo, minùs meo venire tempore: jam enim excudi coeperant duo libelli*, De pronuntiando & de Ciceronianis, *exili quidem, ut diximus, argumento, sed hoc ipso difficiliore.*

Ad hos libellos scribendos jam antea ERASMUM (d) hortati fuerant amici ipsius plurimi: sed multas turbas contra ERASMUM quasi CICERONIS hostem, (e) multos (in quibus ALEANDER, JUL. SCALIGER, & DOLETUS) adversarios concitavit.

huic superstitioni sic addicti sunt, ut miro fastidio respuant, quicquid dissonat. Recognovimus libellum emendatis perpaucis locis, adjectis etiam nominibus aliquot. Quum enim pridem excuderetur subitò exortus ἀλαζὼν συκοφαντικὸς cursum & attentionem nonnihil interrupit, ut sunt quidam ad nihil aliud, quàm ut honesta conantibus facessant negotium, ipsi nullis occupati, præterquam alea, scortis, comessationibus, & gloriis. Bene vale. Datum Basileæ *nonâ Cal.* Februar. *Anno* M.D.XXIX. Quibus verbis innuit duorum horum Dialogorum Editionem priorem scil. ann. 1528.

(a) Vixit annos 78, menses 3. dies 21. obiit ann. 1528. 15. Cal. *Dec.*

(b) In eâ (p. 479.) describitur sudoris pestilentis *malum, novum & exitiabile, annis jam ferme quadraginta* Anglis *peculiare.*

(c) Vide ERASM. Epistol. p. 1734. In eâ Epistolâ multa sunt de quodam HUTTENI libro, qui *ne prodiret*, FROBENIUS *offerebat florenos quinquaginta.* &c.

(d) Vide ERASM. Epistol. pag. 1715. ERASMO LEONARDUS CASPEROTUS S. —— *Unum restat perficiendum, quod à* FROBENIO *perceptum intellexi.* Italorum *nonnullorum ut nimirum demonstrentur orbi stulta & φίλαυτα judicia, qui præter unum* CICERONEM *ne tantillum quidem permittant cuiquam laudis in dicendo. Multos hæc opinio in tui, tum cæterorum haud trivialium Auctorum, contemtum adduxit: præsertim* Bononiæ, *ubi* LAZARUS *quidam regnavit Aristarchus; non dicam* Erasmomastix. —— Patavio. 6. Jun. 1528.

(e) Vide ERASM. Epistol. p. 1299.] ERASMUS GUIL. MONTJOIO S. —— *Nunc* Ciceroniani *moliuntur novam tragœdiam de nihilo, quòd maluerim bonas litteras sonare* CHRISTUM, *quàm* ROMULUM, *quàm* JOVEM *optimum maximum.* —— *anno* 1529. Et p. 937.] Idem FRANCISCO MOLINO S. D. —— *exorta est nova Secta* Ciceronianorum, *quæ non minus intruduit quàm* Lutheranorum, *vetus quidem, sed per* LONGOLIUM *innovata.* —— 16. Maii. 1526. Idem JACOBO TUSSANO S. D. —— *revixit nova factio* Ciceronianorum, *nimirum quo* BUDÆUM & ERASMUM *submoveant ex albo doctorum, & è manibus hominum excutiant. Ut fateor* CICERONI *primam in dicendo laudem deberi, ita puto ridiculum, totâ vitâ nihil aliud agere, quàm ut* CICERONEM *unum exprimas. Quanquam nec hi* Ciceroniani *sunt, qui neminem lectione dignantur nisi* CICERONEM. —— 16. Maii 1526. Et pag. 1015.] Idem JOANNI VERGARÆ S. D. —— *Fervet illic Paganismus quorundam, quibus nihil placet nisi* Ciceronianum: *ac non* Ciceronianum *appellari, multò probrosius esse ducunt quàm appellari hæreticum. Hos dictu mirum quàm infensos habeam, quòd non exprimam* CICERONEM, *quem haud scio an quisquam istorum exprimat. Ego certè nec affecto, &, si affectarem, tractans rem Christianam, ri-*

vit. Cur *Ciceronianum* scripserit, ERASMUS his verbis indicat. (a) *Extitere pridem, qui nobis veluti novam Sectam moliantur invehere:* Ciceronianos *sese vocant, intolerabili supercilio rejicientes omnium scripta, quæ* CICERONIS *lineamenta non referunt: & adolescentium à cæterorum Scriptorum lectione deterritam ad unius* M. TULLII *superstitiosam æmulationem adigunt, quum nulli minùs exprimant* CICERONEM *quàm ipsi, qui se hujus tituli fumo molestissimè venditant jactitántque. Quanta verò studiorum pernicies, si persuasum fuerit neminem præter unum* M. TULLIUM *vel legendum esse, vel imitandum? Subolet autem & aliud hujus nominis prætextu geri, nimirum ut pro*

ridiculus essem. ——— 2. Sept. 1527. Et p. 1421.] Idem CONRADO GOCLENIO S. P. ——— Lutetiæ *fuit* ECKIUS, *&, ut suspicor,* ALEANDER, *quem suspicor hâc de causâ præcipuè venisse, ut* ERASMO *moliatur exitium:* Julii SCALIGERI *Libellum, tam scio illius esse, quàm scio me vivere.* [Intelligit *Orationem pro* CICERONE, quam adversùs ejus Dialogum *Ciceronianum* scripserat.] ——— Friburg. 14. Dec. 1531. Et p. 1498.] Idem P. MERBELIO & JOAN. BAPTISTÆ LAURENTIO S. D. ——— *Si me faciunt* CICERONIS *hostem, totâ errant viâ. Qui soli titulum hunc promerentur hôc seculo, mihi sunt amicissimi,* Petrus BEMBUS, Jacobus SADOLETUS, *&* Andreas ALCIATUS. *Id quod multis illorum Epistolis amantissimè scriptis declarare possum. Nunc narrant* Lugduni *excusum Librum acidum in me, auctore* Stephano DOLETO, *cujus exstant Orationes, & Epistolæ stomachis magìs cavendi, quàm movendi. Eum nondum vidi, & si videro, non est animus respondere. Est* LONGUS *quidam, cui nunquam visus sum: qui non calamo, sed linguâ nusquam non proscindit* ERASMUM. *Ab hôc, quia ii, quorum benignitate fovetur, mihi sunt amici, scribunt alium subornatum* Vrastiliniensem, *cujus Libellus volitat per totam* Italiam: *nondum, quod sciam, excusus, ad me* Româ *missus est manu descriptus: nihil unquam legi stolidius.* Julius SCALIGER Lutetiæ *edidit in me Orationem impudentissimis mendaciis ac furiosis conviciis differtam: cujus tamen ipsum non esse auctorem multis ac certis argumentis compertum habeo. Sed hoc calciamentum ab alio mihi non ignoto consutum ille inquit.* ——— Friburg. Brisg. 18. Mart. 1535. ERASMUS *manu meâ.* A tergo, *A Monsieur* SCALIGER *demeurant à* Agen. SCALIGER (Vide not. ad oram ERASM. Epistol. p. 1421.) eâ lectâ Epistolâ statim secundam Orationem scripsit adversùs ERASMI Epistolam. Ea Epistola excusa est simul cum posteriore Oratione *Parisiis* apud VIDOEUM. Sed ERASMUS per emissarios omnia Exemplaria colligi & cremari curavit. Itaque hodie [anno scil. 1607. quo hæc annotabat *Paulus* MERULA] nuspiam ea Oratio reperiri potest. Edita est deinceps *Tolosæ* ann. 1620. cum aliquot Epistolis & Opusculis *Jul.* SCALIGERI. Et Prim. *Scaligeran.* Edit. 1669. p. 80.] *Pater meus* Jul. SCALIGER *duas Orationes scripsit in* ERASMUM, *primam in* Ciceronianum Lutetiæ *impressum apud* VIDOEUM; *alteram in eundem, quâ asserit se prioris authorem.* Vidi JUL. CÆS. SCALIGERI Orationem pro M. T. CICERONE contra *Ciceronianum* ERASMI 12. *Colon.* 1600. apud BERNARDUM GUALTHERIUM excusam. De illâ Oratione plura dicentur postea, cùm de DOLETI Vitâ differam. ERASM. Epistol. p. 1521.] ERASMUS GOCLENIO S. P. ——— *Suspicor harum molestiarum τεχνίτην esse eum, qui* SCALIGEROS, DOLETOS, & MERULAS *in me subornat. Non sat habet homo, Judaice vindex, impetere me, nisi & meos impetat. In furioso Dialogo* DOLETI *vexatur* MORUS: *habet* Leodii, *qui suffundit frigidam, & hominem ad malitiam instruit.* ——— Basileæ 28. Jun. 1536. De *Stephano* DOLETO postea dicetur.

(a) Lege ipsius Epistol. ad VLATTEN. *Ciceroniano* præfix. p. 221.

(a) Ad

pro Christianis reddamur Pagani, quum ego nihil prius agendum existimem, quàm ut bonæ literæ, CHRISTI *Domini Deique nostri gloriam, eâ sermonis copiâ, splendore, nitoréque prædicent, quo* M. TULLIUS *de rebus prophanis dicere solitus est. Et animadverto juvenes aliquot, quos nobis remittit* Italia, *præcipuè* Roma, *nonnihil afflatos hôc affectu. Visus itaque sum mihi rem facturus nec inutilem ad pietatem, & studiis adolescentiæ conducibilem, si lucubratiunculam unam huic rei darem, non ut eloquentiæ candidatos à* CICERONIS *imitatione deterream: quid enim insanius? sed ut ostendam, quo pacto fieri posset, ut verè* CICERONEM *exprimamus, & summam illius viri facundiam cum Christianâ pietate copulemus.*

Hujus Sectæ fautores veram imitandi rationem omnino ignorabant. Qui verba captat nuda, centonésque meros consuit, est plagiarius, non imitator; æquè ridendus, ac Graculus Pavonis vel Asellus Leonis exuviis superbiens. Nescit, servili imitationi ingenua quid interest; putaminibus nucleus, umbræ corpus quid præstat. Qui autem *Ciceroniani* revera nomen meretur, is in summâ dictionum non hæret superficie; sed imos abditósque rerum penetrat sensus; universum Orationis filum, structuram, cultum, artem (quæ in lectore animi attentiùs omnia pensantis, magìs quàm oculi leviter perstringentis aciem requirunt) intuetur; donec totum ipsum penè induerit Oratorem: quem ubi sibi fecerit familiarem, in argumento quolibet tractando sic sentit, sic scribit, ut non rectiùs & aptiùs sentire, non significantiùs & ornatiùs scribere ipse CICERO potuisse videatur.

Hæ *Ciceronianorum* lites ERASMUM (a) diu vexaverunt; nec ab hujusmodi jurgiis, donec fuit in vivis, immunem se servare potuit. Quin tota penè ejus vita erat contentionibus inter ipsum & viros, eósque doctos ac celebres, agitatis plenissima. Eruditio maxima, quâ plurimos superabat, & immodicæ, quibus docti plerique illum efferebant, (b) laudes; ingenium paulò nonnunquam morosius & iracundius, quo de levi causa etiam cum (c) amicis rixabatur;

(a) Ab ann. 1526. ad ann. 1536. Quod colligo ex ERASMI Epistol. ad MOLINUM ann. 1526. (p. 938.) & ad GOCLENIUM ann. 1536. (p. 1522.)

(b) Eas tamen ultro oblatas à se rejiciebat. Lege ERASM. Epistol. (p. 1369.) ad LAZ. BAYF. —— *Illa verba tuis in literis non sinè risu legi*, Ad magnum illum ERASMUM: *qui titulus haud quadrat in hoc corpusculum, minùs in fortunam, minimè in ingenium. Sed tamen istuc modestius quàm quod* ZASIUS *nunquam exorari potuit, ut desineret me ter maximum appellare.* —— *ann.* 1531.

(c) De lite inter ipsum & BUDÆUM dictum est. Lege etiam (inter ERASM. Epistol. p. 355.) Epistol. BUD. ad ERASM. ann. 1518. Gulielmus BUDÆUS, *hactenus* ERASMI *amicus, ultimam salutem dicit* ERASMO. —— *Vale, & me, cùm satìs odisse videbere, rursus ama.* Et (p. 1366.) ERASM. ad EGNAT. ann. 1531. —— *cum*

batur; (a) liberior stylus, quo (b) Ecclesiasticorum ignorantiam

—— *cum* BUDÆO *nunquam in gratiam redii.* Et (ERASM. Vit. in 12. 1642. p. 10.) *Usque ad annum quinquagesimum nec impetiverat quenquam, nec impetitus est à quoquam stylo.* —— *A* FABRO *primùm est impetitus.* Lege ERASMI Epistolam (ERASM. Epist. p. 265.) quâ cum *Jacobo* FABRO expostulat ann. 1517.

(a) ERASM. Vit. in 12. 1642. p. 10.] *Lingua inter amicos liberioris, nonnunquam plusquam sat esset; & sæpe falsus non tamen poterat amicis diffidere.*

(b) Ibid.] *In provehendis bonis litteris nemo magìs profecit; gravémque ob hanc rem invidiam sustinuit à Barbaris & Monachis.* Et ibid. p. 50.] *alicubi quorundam arrogantiam, ambitionem, avaritiam, superstitionémque liberiori stylo subtaxat.* In odium & offensionem ERASMUS incurrit nullam magìs ob causam, quàm ob *Ciceronianum* & *Colloquia.* De illo priùs scripsi multa. *Colloquia* (ut ipse testatur in Epistolâ ad *Quirinum* TALESIUM ann. 1532.) Vide pag. 1456.) *Opus ipsi vehementer invidiosum, Typographis bene lucrosum.* Et pag. 930.] ERASMUS THOMÆ *Cardinali* ANGLIÆ S. D. —— *Audio istbìc librum* Colloquiorum *distrahi vetitum, quod nec* Lovanii, *nec* Lutetiæ *quisquam attentavit, quum illìc sint devotissimi bonarum literarum hostes, & ob has mei quoque* —— *In* Colloquiis *meis nihil est, vel obscœnum, vel impium, vel seditiosum. Plurima sunt, quæ refert Juventutem scire, ne se temere in vitæ genus præcipitent, unde sese non queant explicare, ne cursitent* Compostellam, *domi relictâ uxore ac liberis, quos curare præstiterat, aliáque innumera, quæ ipsi deberent in Concionibus admonere populum. Fortassis, quæ varietas est humanorum ingeniorum, tetrico cuipiam displicebit aliquid dictum amœnius, erit quod in suspicionem rapiat morosior; verùm adversùs talium calumnias nulla cautio est. Indecorum est, inquiet aliquis, seni ad istum nugari modum. Atqui laudantur veteli literatores; qui se demittunt ad puerorum balbutiem, ut illos ad discendas literas alliciant. Committat Amplitudo tua* Colloquiorum *libellum alicui perlegendum, qui Latinè Græcéque sciat: non dicam* Thomæ MORO, *aut* Cuthberto TONSTALLO, *amici sunt; quanquam uterque sic est amicus* ERASMO, *ut Veritatem anteponat, sed alii cuipiam, nec in odium, nec in favorem notabiliter propenso. Si deprehendantur impia, me quoque suffragante eripiatur Juventuti; Sin offendunt leviora quædam, poterunt ex bonorum virorum judicio corrigi, quò penès Juventutem maneat utilitas. Nuper* Dominicanus *quidam tergo importavit in* Angliam *Libellos famosos in me scriptos à quatuor scurris ejusdem Ordinis, sed fictis nominibus, plenos impudentissimis mendaciis: illi invenerunt emptorem, & mea* Colloquia *ejiciuntur è Bibliopoliis. Venditur* Colloquiorum *meorum Libellus per scurram* Lambertum CAMPESTREM, *qui nuper compilato patrono suo fugit* Lugduno, *falsatus.* —— *Ann.* 1526. Et p. 1014.] ERASMUS JOAN. VERGARÆ S. D. —— *Quod aiunt meos Libros* Lutetiæ *publico judicio damnatos, aut legi prohibitos, impudens est mendacium, quum omnia mea prostent* Lutetiæ, *& nuper* Colloquia *sint illic excusa à* COLINÆO *Typographo, quum nulli libro sint magìs infensi.* —— *ann* 1527. Et. p. 1099.] Idem Jo. EPISCOPO S. D. —— *Ad articulos, quos ab illis objici solitos recenses, possem simpliciter respondere, nihil esse tale in* Colloquiis *meis, nec ullos pueros fieri deteriores illorum lectione. Sed ista sunt commenta quorundam, quos ad nihil aliud dicas natos quàm ad calumniandum. Quod tamen in Ordinis contumeliam rapi nolim. Sed in rebus humanis nullum est corpus, quod non suas habeat vomicas. Hactenus exercuerunt tyrannidem in ætatem rudem ac simplices idiotas, nunc hoc urit eos, quòd Juventus aliquid discit, quod ipsi nesciunt. Hinc illæ lacrymæ. In* Colloquiis *meis adeò nihil est obscœnum aut lascivum, ut castè tractent etiam illa, quæ naturâ lasciva sunt: velut in* Colloquio Proci & Puellæ, Scorti & Adolescentis: *& hoc arbitror ubique à me diligentissimè cautum, ne quid tenera pubes è scriptis meis hauriat lascivia. De peregrinationibus obsecro quid doceo, nisi ut in his superstitionem fugiant homines, quâ mundus undique plenus*

tiam aut vitia carpere, adversùs ipsum invidiam, inimicitias, (a) suspi-

nus erat usque ad insaniam, majore lucro æditorum quàm pietatis? Confessionem approbant Colloquia, *frementibus iis, qui se venditant Evangelii titulo. Ridetur ibi quidam Miles, sic adiens Confessionem, ut ferè solet vulgus: nec aliud illos offendit, nisi quòd alicubi dico, Confessionem, quæ fit Deo, præcipuam esse; & subindicat Adolescens, hanc ob hominibus institutam, non tamen asseverat. Loquor autem de hâc formâ Confessionis, quæ nunc in usu est, quam nusquam non probo. Eam à* CHRISTO *institutam fuisse nec est verisimile, nec quisquam adhuc docere potuit: si quis doceat, me quidem habiturus est applausorem. Quam tamen interim ita doceo servandam, quasi* CHRISTUS *instituerit. In Libello* De modo confitendi, *non hoc ago, ne confiteamur. Id efficere non poteram, nisi propositis quibusdam incommodis, quæ non adscribo Confessioni, sed vitio confitentium & audientium. Jam quum totus mundus plenus sit fabularum de flagitiis ac sceleribus, quæ sub umbrâ Confessionis admittuntur, indignantur mihi, quòd moderatissimè quædam attigerim: nec reputant, quàm multa pudore Christiano siluerim ejus generis, ut vel sola commemoratio posset Lectoris animum inficere. Verùm Monachi complures non amore pietatis urgent hanc Confessionem, sed quòd hinc auferant luculentam messem, dum regnant in ædibus divitum, quorum secreta nôrunt, dum adsunt morientibus, dum arrodunt testamenta.* —— Basil. 1. Sept. 1528. Et p. 1453.] Idem JOANNI CHOLERO S. P. —— Lambertus CAMPESTER *olim* Lutetiæ *edidit* Colloquia *mea velut à me emendata, persuasâ Typographo rem esse vendibilem, & sub nomine meo præfatus, & admixtis per totum Opus miris emblematibus, quibus me ipsum accusabam, omnia plena scurrilis cujusdam stoliditatis, quo peracto fugit* Lugdunum; *& simulans se summum* ERASMI *amicum, reperit patronum, cui mox suffuratus trecentos coronatos fugit* —— *ann.* 1532. Et p. 1752.] ERASMO GER. MORRHIUS S. P. —— *Admonendus est* OMPHALIUS *noster, ne ipse quoque ejusmodi salibus Theologorum animos in se irritet: nam semel irritatos vix magno negotio compesceret, id quod ego superioribus annis meo malo ferme didiceram, cùm inhiberetur, ne pueris tua* Colloquia *in Collegiis prælegerentur* —— Parisiis 1532. Et p. 1919.] AUGUSTINUS STEUCHUS EUGUBINUS ERASMO S. D. P. (p. 1925.) *Quantum autem libri tui Monachorum vitæ obesse crediti sint, id abunde testatur, quòd publico consensu & edicto legi & haberi apud nonnullos eorum interdicti sunt. Sed hæc culpa tua non fuerit, fuerit eorum, qui Scripta tua non rectè & cum judicio legerunt, nec mentem tuam verè sunt interpretati. Credo enim te non ipsam sanctitatem, sed superstitionem tantùm & imperitiam damnâsse. At modestiùs & meliore ratione, dicunt nonnulli, fuisse faciendum. Quorsum enim attinebat (ut exemplum proponam) ut eo modo quorundam vitia attingeres, sicut in tuis* Colloquiis *attigisti? Quàm enim noxia pocula ibi propinâsti? Quos blasphemiarum fontes aperuisti? Hæc est vestra providentia, gravissimè censor* ERASME. *Usque ad præcordiorum intima penetrat vobis dolor, si quid de famâ vestrâ à quopiam detractum arbitramini: apologias, responsiones paratis: & non putatis alios sentire dolorem, cùm eos tam crudeliter defœdatis. Mitiùs, clamas, attingendum gentis totius nomen; tu quomodo id observas, qui dum unum aut alterum attingis, totum Ordinem dehonestas, supra terem virginum sacrarum. Illic tacitè introducis, sed non taces in Exomologesi tuâ. Quæso dum hoc facis, non de omnibus præbes causam judicandi? At quantum scandalum est hoc Populo Christiano? Testes carere sunt Provinciæ, quæ ad eversionem Monasteriorum istiusmodi documentis imbutæ conspirârunt. Vidi ego, & legi his oculis Epistolam tuam, in quâ Religiosæ cuidam respondes, quæ te ad Religionem revocabat. Ibi apertè dicis, nullum in Religione Christianâ majus malum inveniri potuisse, quàm cùm Religiones istæ repertæ sunt. Sed dicas non esse tuam Epistolam; gratulator, si sic est. Mirantur autem multi, cur tu gravioribus annis, in tuis* Colloquiis, *quæ alioqui tuam & eloquentiam & acumen resipiunt, tot mala tacitè interseruenis. Neque ego contra te insertiam ac superstitiosiorum Monachorum vitam moresque defen-*

defendo, sed succurrendi malis istis aliam dico esse rationem, quàm ut in populum aliquot privatorum scelera spectanda proponantur. &c. ——— 25. Jul. *ann.* 1631. Longa hæc Epistola multa alia continet, quorum Erasmum & ipsius scripta accusat Eugubinus; respondétque longæ Epistolæ Erasmi ad Eugubinum (p. 1374. 1375.) 27. *Mart.* 1531. datæ, quâ loca plurima ex ejus in Pentateuchum Annotationibus reprehendit. ——— *Hæc * Editio prima scatet prodigiosis mendis, præsertim in Latinis, ex quo vides, quàm non tutum sit Typographorum operis fidere. Si tibi non est integrum adesse, præstaret hoc muneris alicui delegare, qui bonâ fide vicem obire tuam & posset & vellet. Interdum optarem te diligentiorem esse in probando, quàm es in asseverando fortis; præsertim quum rejicis aliorum opinionem.*

Sed satis jam de Erasmi *Colloquiis*. Neque Pontificiis omnino placuit Opus *Adagiorum*, è prioribus † ejus Incubrationibus princeps, sæpius emendatum, auc-

* Nescio, an hanc, quæ anno 1531. à *Seb.* Gryph. prodiit, voluerit Erasmus.

† Erasm. Epist. p. 27.] Erasmus Jacobo Batto. ——— *Et Opus* Adagiorum, *quantum possum, paro, statim post Pascha, ut spero, evulgandum: Opus, inquam, neque breve & infiniti laboris. Collegimus enim ferè Proverbia octingenta, partim Græca, partim Latina; id si videbitur, tuo* Adolpho *nuncupabimus.* ——— Parisiis. 12. April. *ann.* 1498. Et p. 96.] Idem Joanni Coleto S. P. D. ——— *Et scripsi nuper & meministi, opinor, de centum* Adagiorum *libris, nostro sumptu in* Angliam *transmissis, idque ante triennium. Scripserat mihi* Grocinus *se summâ fide summâque diligentiâ curaturum, ut ex animi mei sententiâ distraherentur.* ——— *Non mihi negandus est Comes meus* Guilielmus Montjoius; *tamen neque ab re, neque absurdè facturus videatur, si suâ benignitate nonnihil adjuverit me, vel quòd sic semper favit studiis meis, vel quòd argumentum est ipso auctore susceptum, ipsiúsque inscriptum nomini, nempe* Adagiorum. *Pœnitet enim prioris Editionis, vel quòd Typographorum culpâ sic est mendosa, ut studio depravata videatur; vel quòd instigantibus quibusdam præcipitavi Opus, quod mihi nunc demum jejunum atque inops videri cœpit, postea quam Græcos evolvi Auctores. Decretum est igitur alterâ Editione & meam & Chalcographorum culpam sarcire, simúlque studiosis utilissimo argumento consulere.* ——— Parisiis 1504. Et p. 105.] Idem Andreæ Ammonio S. D. ——— *In negotio* Proverbiorum *pessimè sum acceptus ab istis Bibliopolis. Quidam ea formulis excudit* Tubingæ, *sed ita imitatus Editionem* Aldinam, *ut parum attentis eadem videri possit. Commiseram Exemplar emendatum ac locupletatum* Francisco, *qui libros fermè omnes solitus est huc importare, ut vel* Badio, *vel ex illius sententiâ committeret alii. Is bonus vir rectâ* Basileam *deportavit, ei in manus dedit, qui jam excuderat, ut hac tum demum edat, cùm sua divendiderit, hoc est, post decennium.* ——— Cantabrigiâ 21. Dec. 1510. Et p. 671.] Idem Polydoro Virgilio S. D. ——— *O te hominem inclementem, cui parum est visum, quòd* Eduardus Leus *me Novi Testamenti recogniti gloriâ spoliâsset, nisi tu bonam laudis partem ex* Adagiorum *Opere debita pergeres adimere. Nam id multis verbis agere videris in Præfatione, quâ Librum semi-Paganum ac semi-Christianum Lectori commendas; cujus ego successibus adeò non invideo, ut cùm* Joannes Frobenius *ab excudendo vehementer abhorreret, ego compulerim veriùs quàm impulerim, ut Opus quàm nitidissimis formulis chartisque daret in lucem. In tantum enim abest, mi* Polydore, *ut tuo nomini, tuisque studiis invideam, ut ob veterem inter nos actam vitæ consuetudinem, & adamatam ingenii tui festivitatem, vix alii faveam æquè. Sed inclementius est etiam, quòd hujus argumenti, primùm apud Latinos tractati, laudem sic tibi vendicas, ut mihi oneris cenodoxias simul & livoris suspicionem impingere: cùm vix alius sit, qui vel candidiùs, vel impensiùs faveat bonarum literarum Cultoribus, à quibus etiam obscurari voluptati est. Adeò non hoc molior, ut cujusquam officiam nomini. Porrò tu mihi sic charius es, ut haud dubitaturus sim vel de meo largiri plus gloriæ, quàm tu quæreris me mihi præter jus vendicare. Cæterùm, quòd in primâ Editione, nulla sit facta* Polydori *mentio, mirum esse non debet, cùm id temporis nullus adhuc mihi notus esset* Polydorus, *præter eum quem in Tragœdiis* Polymnestor *obtruncat, & auro vi potitur. Atqui hîc me putas dormitare, negans esse verisimile, quod ajo, cùm Præfatio* Matthiæ Schurerii *testatur, antequam meum* Adagiorum *libellum excuderet, se tuum formulis expressisse. Quid scripserit* Schurerius, *nescio; illud negari non potest, Libellum* Adagiorum *meum decem annis excusum fuisse* Lutetiæ, *per* Joannem Philippum, *priusquam* Schurerii *nomen audissem.* ——— *Hîc* Lucas *quidam* Sauromata, *Theologus, mihi, dum illic agerem, satis familiaris congerro non aliam opinor ob causam iniquior nostris studiis, nisi quòd ipse multis annis parum feliciter lacessîsset Musas iratas, rumorem latè sparserat, inter combibones suos, me Cornicula exemplo convestire me plumis alienis, jam olim* Polydorum *quendam eleganter hoc argumentum tractâsse, me nihil aliud esse quàm plagiarium, ac simium illius. Hæc cùm accepissem, & quid esset rei prorsus ignorarem, dedi negotium juvenibus aliquot, qui Librum perquirerent* Vergilii Polydori. *Cùm nusquam prostaret, nondum enim, opinor, deportatus erat ex* Italiâ, *tandem mihi casu repertus est in Bibliothecâ clarissimi viri* Hieronymi Buslidii; *nam is, ut erat omnium Librorum emacissimus, ex* Italiâ *secum detulerat. Gavisus inopinatâ prædâ, confero diem & annum, quem ex more solent annotare Typographi: nam meus absente me excusus est* Lutetiæ. *Eum comperio exiisse ex Officinâ* Joannis Philippi *Anno* M. D. *die* Junii 15. *quemadmodum testatur Epistola* Fausti, *quam Typographus ab illo extorserat ad Operis commendationem, quam tamen ante Librum absolutum scriptam oportuit; tuum exiisse in* Italiâ *tribus mensibus seriùs. Quod si quis proferat Editionem antiquiorem eâ, quam nobis dedit* Joannes Frobenius, *id quod scio*

auctum & (1) recusum; (2) tandem *ab omnibus, quæ Religionem Christianam offendere poterant, expurgatum.*

ERASMO (3) sua *Moria* (4) multum turbarum excitavit, & (5) *Apologia* ad *Martinum* DORPIUM scriptæ locum dedit.

scio neminem facturum, non erit tamen causa, cur me quisquam insimulet furti aut plagii &c. ——— *si tua legissem, tantus plagiarius nullum tuorum prætermisissem. Nunc in tuis erant quædam non adspernanda, quæ in meis non erant. Jam verò quòd scribis me præter multitudinem nihil addidisse, non satis intelligo, quid sibi velit: in primâ Editione enumerabantur Adagia ferme octingenta, cùm tu citra ducenta consisteres: nec unquam auxi minuta illa Collectanea, nisi semel, anno* M. D. VI. *cùm* Lutetiæ *adornarem iter in* Italiam. *Nam ad preces amici* BADII, *parantis rursus edere, adjeci Proverbiola plus minus viginti, idque ex acervo multorum, quem paraveram in* Venetam *Editionem. Ac sua rursus eodem anno sunt excusa* Mediolani *per* Joannem ANGLUM. *Porrò in Editione* Aldinâ, *cùm Chiliadas aliquot adferam, non video, cur debeat contemni multitudo &c.* ——— Lovanio 23. Dec. 1521. Et p. 894.] Idem EGNATIO S. D. ——— Adagiorum *Opus, quoniam apud* ASULANUM *primum erat natum, misi ut inibi renasceretur, si modò ipsi commodum esset.* ——— Basileâ 3. Octob. 1525. Et p. 1456.] Idem GERARDO AB ASSENDELF S. ——— *Excuduntur* Basileæ *Adagia, aliquot centuriis aucta* ——— Friburg. Brisg. 29. Oct. 1532.

(1) Et p. 1583.] ADRIANUS BARLANDUS CORNELIO *fratri suo* S. D. ——— *Emisit* ERASMUS Chiliades *aliquot &* Centurias Proverbiorum: *quod Opus planè divinitatem quandam hominis præ se fert, ob rerum verborúmque beatissimam copiam. Editum, universo propè Orbi ita placuit, ut intrà pauculos annos quater à nobilissimis Impressoribus formis excusum sit: Primùm in* Italiâ *ab* Aldo MANUTIO, *viro propter singularem utriusque Linguæ doctrinam, omnium memoriâ seculorum dignissimo, deinde in* Germaniâ *bis à* FROBENIO, Basileæ; *semel ab* ANSELMO Tubingæ, *præcipuis Chalcographis* ——— Lovanio 1516.

(2) Vide Editionem ann. 1575. in quâ *Aldus* MANUTIUS *Pauli F. Aldi* N. GREGORIO XIII. scribit *à Consilio* Tridentino *suo patri demandatum munus perpurgandi librum de veteribus utriusque Linguæ Proverbiis*; omisso tamen ERASMI nomine. Sed in *Eustachii* LOCATELLI Episcopi testimonio ——— Adagia ERASMI *perlegi & castigavi, & ea, ab omnibus, quæ Religionem Christianam & pias aures offendere poterant, expurgavi &c.*

(3) Hanc excudit *Ægid.* GORMONTIUS, sed sinè anno. ERASM. Epist. p. 135.] ERASMUS PETRO ÆGIDIO S. D. ——— *Accepi postremas* BADII *Literas per* Anglum *quendam, in quibus scribit* Moriam *à se formulis excusam, quam tamen hîc non vidimus. Bene vale.* Lovanio *anno* 1514. Et p. 261.] Idem GEORGIO HALOINO S. D. ——— *Clarissime* GEORGI, *tandem olfeci, ni fallor, quis fuerit ille* Gandavi, *quem nostra offenderit* Moria; *Monachus est, niger est, nihil nisi venter est. Primùm à paucis intelligebatur, donec* LISTRIUS *adderet Commentaria. Verùm ubi per te Gallicè quoque loqui cœpit, ab his quoque intelligitur, qui nec Psalmos suos intelligunt. Optârim & ipse audire meam* Moriam *Gallicè disserentem: quid si tibi non est Exemplar, saltem commonstra unde possim petere* ——— Lovanio 29. Aug. 1517. Et p. 275.] Idem ANTONIO à BERGIS, *Abbati* Bertinico S. D. ——— *Accepi à nonnullis, quod me vehementer commovit, te mihi, nescio quid, subirasci, opinor ob* Moriam, *quam vir clarissimus* Georgius HALOINUS, *me dehortante ac deterrente, fecit Gallicam, hoc est, ex meâ suam fecit, additis, detractis & mutatis, quæ voluit. Ad hæc, argumentum ipsum per se jocosum est, nec tamen ullum hominum genus insector odiosiùs; neque quenquam nominatim taxo, nisi me ipsum. Postremò, Opus hoc qualecunque est, placet eruditis totius orbis omnibus, placet Episcopis, Archiepiscopis, Regibus, Cardinalibus, atque ipsi* LEONI *Pontifici maximo, qui à capite usque ad calcem totum perlegit.* ——— Lovanio 13. Dec. 1517. Et. p. 1110.] Idem MARTINO LIPSIO S. ——— Brugis *Episcopus quidam à suffragiis* — *negavit se quicquam legisse mearum lucubrationum, tantùm in animo fuisse legere* Moriam, *verùm illic comperisse tam profundam Latinitatem, his enim verbis utebatur, ut veritus fuerit ne quando in hæresim prolabi possim* ——— Basileæ 1528. Et p. 1537.] BEAT. RHENANUS ERASMO S. ——— *Ex* Moriæ *mille & octingentis Exemplaribus nonnisi sexaginta supersunt.* ——— *Ex* Basileâ 17. April. 1515.

(4), (5) Lege DORPII ad ERASMUM Epistolam, & ERASMI ad eundem Apologiam, quæ plerisque *Moriæ* Editionibus inseruntur. Et ERASM. Epist. p. 220.] THOMAS MORUS ERASMO S. D. ——— (p. 222.) DORPIUS *Epistolam suam imprimendam curavit, & Apologiæ tuæ præponendam* ——— Londino 1516. Et p. 1667.] ERASMUS JOANNI à LOVANIO, *Guardiano* Minoritarum *in* Amsterledam. S. P. ——— *De* Moriâ *partim in ipsâ Operis Præfatione satisfacio Lectori, partim in Epistolâ ad* DORPIUM, *quæ nunc* Moriæ *adjecta est: quid autem facias iis, qui nullis rationibus placari possunt, imò qui magnis clamoribus damnant, quod nunquam legerunt: nulli enim omnino clamant insaniùs. Si præscissem istos tantopere offendendos, fortasse curâssem Opus premendum: sum enim hôc animo, ut si queam omnibus placere, cupiam quatenus id liceat citra adulationem. Nunc frustra me pœnitet, Libello plus duodecies excuso. Illud demiror, cur omnium soli Monachi & Theologi offendantur? An omnes se tales agnoscunt, quales illic describo? Summus Pontifex perlegit* Moriam, *& risit; tantùm hoc adjecit,* Gaudeo, *inquit,* nostrum quoque ERASMUM esse in *Moriâ, & tamen nullos acerbiùs tracto quàm Pontifices. Absit à me studium maledicentiæ. Quòd si libuerit describere Theologos ac Monachos, cujusmodi plerique sunt, tum demum apparuisset, quàm civiliter de his locuta sit* Moria. *Quòd autem in Scholis legatur, antehac nunquam mihi fuit auditum. Et tamen cavi, ne quid illic esset, quod eam inficeret ætatem: etenim quod tu times, ne eâ lectâ alienentur ab omni Religione, non satis intelligo quid sibi velit? an protinus periculum est ne tota*

Relig.

dit. Multos præterea ex Pontificiorum partibus offenderunt (1) *obscurorum Virorum Epistolæ*; & in invidiæ partem vocatus est ERASMUS: imò etiam alterius libelli in JULIUM *Pontificem* author fuisse creditus.

(a) Suspi-

Religio displiceat, si quid dicatur in superstitiosè Religiosos? —— Lovanio 2. Januar. 1518.

(1) Et p. 1622.] Idem CÆSARIO S. D. —— *Magnopere mihi displicebant* Epistolæ obscurorum Virorum: *jam tum ab initio delectare potuisset facetia, nisi nimium offendisset exemplum. Mihi placent lusus, sed citra cujusquam contumeliam. Sed molestius fuit, quòd in posteriore Editione mei quoque nominis mentionem admiscuerint. Quasi parum fuisset ineptire, nisi nos quoque vocâssent in invidiam, & magnam partem fructûs tot studiorum laboribus expetiti corrupissent. Ne id quidem satis est visum: en alter Libellus priori adsimilis; in quibus crebra mentio fit eorum, quibus scio lusus hujusmodi nequaquam probari. Quàm malè consulunt isti, non solùm in seipsos, verùm etiam in omnes, quibus bona literæ charæ sunt! Jam illud est omnium molestissimum mihi, si modò verum est, quòd mihi istinc reversus famulus meus* Jacobus *narravit, apud complures haberi* Coloniæ *Libellum, nescio quem, in* JULIUM *Pontificem, quomodo mortuus exclusus sit Cœlo per* PETRUM. *Audieram jam pridem hujus-modi fabulam actam in* Galliâ, *ubi talium nugarum immodica licentia semper fuit. Eam, opinor, aliquis in Latinum sermonem transtulit. Demiror quid istis in mentem veniat, cùm sic otium & operam perdunt. Cæterum admiror esse, qui suspicentur tam insignem ineptiam à me profectam, opinor ob id, quòd sermo fortasse sit paulò Latinior. Lusi quidem in* Moriâ, *sed incruentè: nullius famam nominatim perstrinxi, in mores hominum lusimus, non in famam hominum.* —— Antwerpiæ 16. Aug. 1517. Et p. 1575.] THOMAS MORUS ERASMO *suo S.* —— Epistolæ obscurorum Virorum *opera pretium est videre quantopere placent omnibus, & doctis joco, & indoctis serio, qui dum ridemus, putant rideri stylum tantùm, quem illi non defendunt, sed gravitate sententiarum dicunt compensatum, & latere sub rudi vaginâ pulcherrimum gladium. Utinam fuisset inditus Libello alius titulus! profectò intrà centum annos homines studio stupidi non sensissent nasum quanquam rhinocerotico longiorem* —— Londino 31. Octob. 1516. Et p. 1110.] ERASMUS MARTINO LIPSIO S. —— *Ubi primùm* Epistolæ obscurorum Virorum, *miro Monachorum applausu excepta sunt apud* Britannos *à* Franciscanis *ac* Dominicanis, *qui sibi persuadebant eas in* REUCHLINI *contumeliam, & Monachorum favorem seriò proditas: quumque quidam egregiè doctus, sed nasutissimus, fingeret se nonnihil offendi stylo, consolati sunt hominem. Ne spectâris, inquiunt, ô bone, orationis cutem, sed sententiarum vim. Nec hodie deprehendissent, ni quidam, additâ Epistolâ, Lectorem admonuisset rem non esse seriam. Pòst in* Brabantiâ, *Prior quidam* Dominicanus *& Magister noster, volens innotescere patribus, coemit acervum eorum Libellorum, ut dono mitteret Ordinis Proceribus, nihil dubitans, quin in Ordinis honorem fuissent scripta. Quis fungus possit esse stupidior? At isti sunt, ut sibi videntur,* Atlantes *Ecclesiæ nutantis; ex his designantur cognitores de Dogmatibus Ecclesiasticis, hi pronunciant de Libris* ERASMI, *& horum arbitrio Christiani sumus, aut hæretici.* —— Basileâ 5. Septemb. 1528. Et p. 1626.] Idem *Comiti* HERMANNO NEÆTIO (Nuenar) seu à NOVÂ AQUILÂ S. D. *Scit tota Sodalitas* Basiliensis *mihi semper displicuisse* Epistolas, *quas inscripserunt* Obscurorum Virorum, *non quòd abhorream à festivis jocis, sed quòd non placeat exemplum lædendi famam alienam: quòd ea res cuivis sit in promptu. Lusimus & nos olim in* Moriâ, *sed nullius nomen à nobis perstrictum est. At isti, quicunque sunt, non contenti sic ineptisse, addiderunt alterum illi similem Libellum, in quo demiror, cur me toties nominandum putârunt: etenim si bene volunt* ERASMO, *cur mihi tantam conflant invidiam? Si malè volunt, cur in diversâ ponunt parte, atque eâ, quam hôc Libello petierunt? Quòd si pergant ad istum nugari modum, efficient, ut bonis etiam Scriptoribus imponatur silentium. Etenim* Jacobus *meus, nuper* Coloniâ *reversus, retulit mihi istic sparsum Libellum nescio quem, de* JULIO *Pontifice, ridiculo argumento; haud scio, an eundem, de quo pridem audivi fabulam, ab* Hispano *nescio quo conscriptum* Lutetiæ, *&* Gallicè *versum, actum inibi regalibus festis, quibus solemne est hujusmodi naniis lascivire Scholasticis. Addidit autem, quod vix opinor esse verum, esse istic nonnullos, qui suspicentur meum inventum esse, ob id, ut ait, quòd Latinitas sit mediocris: mihi verò nec otii tantum est, ut aliquam horarum istiusmodi nugis impertiam, nec animus tam impius, ut summum Pontificem velim ludere, nec tam stultus, ut in eos velim scribere, qui possunt proscribere.* —— Lovan. 1517. Et p. 1678.] Idem CÆSARIO *S. D.* —— *Pessimè consuluit rebus humanis, qui titulum indidit* Obscurorum Virorum: *quòd ni titulus prodidisset lusum, & hodie passim legerentur illæ* Epistolæ, *tanquam in gratiam Prædicatorum scriptæ. Adest hic* Lovanii *Magister noster, pridem Prior apud* Bruxellas, *qui viginti Libellos coemerat, gratificaturus amicis, paulò antè quàm Bulla illa prodiret, quæ effulminat eum Libellum. Primùm optabam non editum eum Libellum, verùm ubi fuerat editus, optabam alium titulum. Sunt illi quidem digni majoribus convitiis, sed exemplum est odiosius, & quod in furto molestissimum esse consuevit, suspicio incerto Auctore per omnes vagatur, ut cuique sua conjectura, aut suus suggerit affectus: neque enim deerant, qui me crederent earum* Epistolarum *auctorem, cùm mihi nec nomina forent nota, nec imitabilis Phrasis.* —— Lovan. 1518. Quod modò dictum sit in illis Epistolis ERASMI mentionem fieri, lege *Epistol. Obscuror. Viror.* Edition. *Londinens.* anno 1710. pag. 108. *Ipsi dicunt, quòd* ERASMUS Roterodamus *composuit multos Tractatus in Theologiâ, ego non credo. quòd faciat omnia rectè. Ipse etiam priùs in uno parvo Tractatu, vexavit Theologos, & jam scribit Theologicè, est mihi mirum. Si ego venio ad* Almaniam, *& lego suos Codiculos & invenio unum parvissimum punctum, ubi erravit, vel ubi ego non intelligo, ipse debet videre, quod ego volo sibi super cutem. Ipse scripsit etiam Gracè, quod non deberet facere, quia nos sumus Latini & non Graci.* Lege & p. 117. 121. usque ad 128. Quod verò spectat Libellum in JU-

LIUM

(a) suspicionémque moverant.

Erasmus tandem (b) senio & (c) morbo gravis, post-

(a) Suspicio fuit (cui nonnulla neque forsan levis causa suberat) Erasmum Pontificiorum partibus, gravioribus saltem erroribus, minimè favere. Præterea (Vit. Erasm. Edit. *Lugd. Bat.* 1642. p. II.) Lutherana *Tragœdia oneraverat illum intolerabili invidiâ, discerptum ab utrâque parte, dum utrique studet consulere.* Erasmus cum Luthero acerbè agi noluit, & indè orta est suspicio: quod ipsius ad Laurentium Campejum Card. Epistola (p. 595. 598.) testatur. *Quærebatur ansa, quâ privatim odium suum possent ulcisci. Ea quoniam non data est, ægre ferunt: & nihil non comminiscuntur, quo me apud ignaros rei, vel in odium, vel in suspicionem adducant. Primùm una aut altera Præfatio* Lutheri *Libris admixta, paulò Latinior, satis erat illis argumenti,* Lutherum *meâ operâ adjutum fuisse in conscribendis suis Libellis, in quibus ne apiculus quidem est meus. —— Sub hæc prodiit Epistola quædam ad* Lutherum *mea: mox altera ad Cardinalem* Moguntinum, *utraque typis excusa. Quâ quidem in re non queo satis admirari consilium quorundam, qui statim evulgârunt, quod ego cerâ obsignatum scripseram uni legendum. —— Sic igitur favi* Luthero, *bonis illius favi, quæ in illo vel videbam, vel esse credebam. Imò non illi favi, sed gloriæ* Christi. *Et tamen in eodem videbam, quæ mihi nonnullam sollicitudinem ac suspicionem incuterent. —— In Epistola ad Cardin.* Moguntinum *quid aliud ago, quàm ne per vim opprimatur, causâ non cognitâ: ne ea fenestra aperiretur quibusdam damnandi, quod non refellunt, & haud scio an etiam intelligant? Et tamen in eâdem ingenuè fateor, mihi quædam in* Luthero *displicere. Hactenus favebam* Luthero, *ut nollem illum dedi quorundam libidini, qui quovis prætextu tendebant ad subvertendas bonas literas: sed tamen non ita favebam, quin divinorum Voluminum testimoniis revinci, quin argumentis refelli vellem, si refelli mereretur. Generosa ingenia doceri cupiunt, cogi non ferunt. Docere Theologorum est, cogere tantùm Tyrannorum est. Ita favebam* Luthero, *ut corrigi mallem, quàm perdi; revocari, quàm exstingui, si quid erraret. Et errant, quotquot hactenus scripserunt, si modò Canonicas Scripturas excipias. Hôc animo puto & hodie Theologos omnes probos favere* Luthero. *Imo hôc animo video & ipsum esse* Leonem *Pont. Maximum.* —— Lovanio 6. Decemb. 1520. Lege & Melch. Adam. *Vit. Philosophor.* German. de *Vit.* Erasm. p. 99. 100.

(b) Erasm. Epist. p. 935.] Erasmus Egnatio S. D. —— *Utinam mihi licuisset in Musarum viretis consenescere! Nunc sexagenarius protrudor in arenam gladiatoriam, & pro lyrâ teneo rete. Benevole,* Basileâ 6. Maji, *anno* 1526. Et p. 1418.] Idem Joanni Rinckio S. P. —— *Siquis tibi nunciaret* Erasmum *jam propè septuagenarium duxisse uxorem, nónne térque quatérque te signares crucis imagine? Faceres sat scio, & equidem non injuriâ. Atqui nunc, mi* Rincki, *rem feci nec minùs operosam, nec minùs molestam, nec minùs ab ingenio studiisque meis alienam. Emi demum speciosi quidem nominis, sed parum æqui pretii. Quis nunc desperet amnes, verso in diversum cursu, relapsuros ad fontes suos, posteaquam* Erasmus, *qui hactenus per omnem vitam omnia posthabuit otio literario, factus est licitator, emtor, stipulator, cautor, ædificator, ac pro Musis rem habet cum fabris lignariis, ferrariis, lapidariis, vitrariis? —— apud* Friburgum Brisgoiæ 4. Sept. 1531.

(c) Et p. 1296.] Idem Philippo Melanchthoni S. P. —— *Mensem jam quartum ægroto.* —— Friburg. 1530. Et p. 1475.] Idem Desiderato More S. D. —— *A fine* Februarii *usque ad* Septembrem *perpetuò langui, sic collapso stomacho, ut omnino nihil admitteret, ac certò comperi langusris causam non aliam fuisse, quàm vini idonei inopiam: nam mutato*

lium Pontificem scriptum, is Dialogus recusus est *Oxoniæ 1669; cui præfixum est Colloquium exploratorium Dialogista, quem magnum illum fuisse* Erasmum *conjecturis longè luculentissimis efficitur.* Expendat Lector Authorine Colloquii an Erasmo ipsi velit credere.

postquam (a) *Friburgi* (b) septennium egisset, (c) *Basileam* ad HIERONYMUM FROBENIUM veterem amicum divertitur; ubi dysenteria per integrum mensem vexatus, & paulatim exhaustus, ann. 1536. 5. Id. *Jul.* sub mediam noctem animam efflavit, annos 70. menses 8. dies 15. natus.

(d) Is signaverat 12. *Februarii*, ann. 1536. supremas tabulas; quibus BONIFACIUM AMERBACHIUM *omnium facultatum suarum hæredem instituit, executores verò* HIERONYMUM FROBENIUM, *&* NICOLAUM EPISCOPIUM. *Bibliothecam suam vendidit* JOANNI à LASCO Polono, *modò hæredi numeraverit ducentos Florenos.* —— *Legavit* SIGISMUNDO GELENIO *Ducatos centum & quinquaginta*: JOANNI ERASMIO FROBENIO *duos Annulos, quorum alter non habet gemmam, alter habet gemmam subviridem* Gallis *dictam* Turquoys, HIERONYMO FROBENIO *omnes vestes suas, omnémque supellectilem suam, laneam, lineam & ligneam: præterea Poculum, quod habet Insignia Cardinalis* Moguntini: *Uxori ejus Annulum, qui habet imaginem mulieris in tergum respicientis*: NICOLAO EPISCOPIO *Poculum cum operculo, quod in pede habet versiculos insculptos*: JUSTINÆ *uxori ejus duos Annulos, quorum alter habet adamantem, alter* Turquoys *minorem. Hanc extremam voluntatem suam, quò plenior esset*

mutato vino protinus revixit stomachus. Hæc est hujus corpusculi calamitas toleranda, donec & ventrem & escas destruat Deus. Ne verò mihi idem eveniat rursus hâc hyeme, emisi famulum Gilbertum COGNATUM, *mihi quidem multis nominibus charissimum, sed hôc etiam titulo chariorem, quod tibi propinquâ consanguinitate conjunctus est, ut mihi duo aut tria vasa adferat.* — Friburg. 1533. Et p. 1491.] Idem CORNELIO GRAPHEO S. P. —— *me discruciat novum malum podagra, seu panagra potiùs* —— Friburg. 1534.

(a) ERASM. Epistol. p. 1506.] ERASMUS DAMIANO à GOES S. D. —— *Sum* Basileæ *ob Editionem* Concionatoris *mei, ac valde sum animi dubius, an expediat* Friburgum *repetere* —— Basileæ 18. Aug. *ann.* 1535. Et. p. 1514.] Idem LUDOVICO BERO S. D. —— *Nunc mitto* Gilbertum *meum, ut supellectilem divendat, & famulam benignis rationibus ableget.* —— Basil. 21. Sept. 1535. Et p. 1515.] Idem DAMIANO à GOES S. P. —— Gilbertus *me reliquit, jam Canonicus. Cantabit Missam. Ædes vendidi ac supellectilem distraxi non magno lucro meo, nec tamen prorsus infeliciter.* —— Basil. 15. Decemb. 1535. Et p. 1520.] Idem FRANCISCO BONVALETO *Thesaurario* S. P. —— *Senectus in dies ingravescit, morbus urget acriùs. Vehementer egeo auxilio* Gilberti COGNATI, *qui multorum annorum convictu novit omnia mea* —— Basil. 17. Maii 1536. Et p. 1522.] Idem CONRADO GOCLENIO S. P. —— *Me necessariò valetudinis causâ reliquisse* Friburgum, *hôc animo, ut* Ecclesiastâ *absoluto* Besontium *peterem, ne non essem in ditione Cæsaris; sed hìc ingravescens valetudo cogit hybernare. Hìc enim, quanquam sum apud amicos sincerissimos, quales* Friburgi *non habebam, tamen ob dogmatum dissensionem malim alibi finire vitam* —— Basil. 28. Jun. 1536.

(b) MELCH. ADAM. *Vit. Philosoph.* German. in *Vit.* ERASM. p. 94.

(c) MELCH. ADAM. in loco modò citato.

(d) Vide ERASM. *Vit.* 1642 p. 63.

(a) MELCH.

esset fides, propriâ manu subscripsit, ac peculiare annuli sui sigillum, Terminum, adfixit, Basileæ, *in ædibus* HIERONYMI FROBENII 12. *die* Februar. *ann.* M.D.XXXVI.

EPITAPHIUM
CHRISTO SERVATORI S.

DES. ERASMO Roterodamo, *viro omnibus modis maximo, cujus incomparabilem in omni disciplinarum genere eruditionem pari conjunctam prudentiæ posteri & admirabuntur & prædicabunt,* BONIFACIUS AMERBACHIUS *hæres,* HIER. FROBENIUS & NIC. EPISCOPIUS *nuncupati supremæ suæ voluntatis vindices, patrono optimo, non memoriæ, quam immortalem sibi editis lucubrationibus comparavit, iis tantisper dum Orbis terrarum stabit superfuturo, ac eruditis ubique gentium colloquuturo, sed corporis mortalis quo reconditum sit ergo, hoc saxum posuere.*

Mortuus est IV. *Eidus* Jul. *jam septuagenarius ann. à* CHRISTO *nato* M.D.XXXVI.

(a) *Cùm* HIERONYMUS FROBENIUS & NICOLAUS EPISCOPIUS *Typographi sensissent Opera* ERASMI *simul ordine collecta ab eruditis desiderari : obsequendum illis rati, rem aggressi sunt tum magnificam, tum omnium favore dignam, nullâ nec sumptuum nec laborum magnitudine deterriti: & Volumina* ERASMI *in Tomos juxta Auctoris Catalogum ad* BOETIUM *distributa typis excuderunt, adjectis ab* AMERBACHIO *suo quibusque loco iis, quæ postea idem* ERASMUS *elucubravit. Omiserunt tamen decimum Tomum, non nisi alios Auctores ab ipso recognitos complectentem.*

En eorum Epistolam ad JOANNEM à LASCO missam.

(b) *Majorum imaginibus ac eruditione illustrissimo Viro*
D. JOANNI à LASCO, *Baroni &c. Domino*
suo plurimum colendo,
HIER. FROBENIUS, & NICOL. EPISCOPIUS S. D.

„ Ex D. AMORBACHII Litteris tuam insignem in nos cognovimus benevolentiam, quâ aureos centum in subsidium universis „ ERASMI, patroni nostri unici, Lucubrationibus unico corpore „ imprimendis, nobis offers, quapropter innumeras tibi & meritas „ habe-

(a) MELCH. ADAM. in *Vit.* ERASM. p. 100.

(b) ERASM. Epist. p. 1775.

„ habemus gratias, imò nec minores, quàm si accepissemus. Atqui
„ quum id Opus plura requirat Florenorum millia quàm nostræ
„ possideant facultates, nobis non temere tale quid, nisi opulentio-
„ rum fretis auxilio, est tentandum: unde benignam adhuc ali-
„ quam exspectamus occasionem moliminis nostri adjutricem; quam
„ Deum speramus ἀπὸ μηχανῆς alicunde per singularem aliquem
„ ERASMI sacro sanctæ memoriæ amicum præstiturum nobis.
„ Quantum ad typographicam operam ac industriam attinet, nobis
„ nihil deesse scimus; imò nemo meliùs aut æquè poterit bene at-
„ que nos excudere, quibus multa adhuc ab ipso Auctore recognita
„ & luculenter aucta sint & reposita, quæ huic reservantur Editio-
„ ni. Quapropter si seriùs quàm multi velint, atque item nos ipsi,
„ ERASMI Opera isthôc prodierint modo, non nostrum ani-
„ mum, sed exiguitatem tanto conatu inferiorem ac imparem accu-
„ sent, volumus, quæ etiam apud Tuam Celsitudinem facilè nobis
„ patrocinabitur. Optimè vale, Vir Clarissime, ac tuis nos clien-
„ tibus amicis annumera. *Basileâ* postridie Natalis JESU, qui ipsi
„ S. STEPHANO Protomartyri sacer fuit, seu 26 *Decembris*. An-
„ no 1536. T. D. Devotissimi. HIERONYMUS FROBENIUS,
„ & NICOLAUS EPISCOPIUS.

Illa autem ERASMI Opera (a) anno postea 1540 ex Officinâ *Frobenianâ* prodierunt.

Sed redeo ad HERVAGIUM, unde longiùs me abduxerat ERASMI funus: neque quidem mihi ad res, quæ ERASMI vitam mortémque spectant, digresso videor à meo proposito aberrâsse; quippe Typographicos Annnales scribentis interest nil magis investigare, quàm quibus à Typographis plus debeatur.

Hervagiani preli operâ usi sunt Viri iis temporibus celeberrimi (b) JOANNES LONICERUS, (c) SYMON GRYNÆUS, (a) VIN-

(a) SIMLER. *Bibliothec.*

(b) Ann. 1533. edidit suam *Sophoclei* AJACIS Versionem cum Epistol. ad JOANNEM Comitem *ab* HENNENBERG. Abbatem *Fuldens.* in quâ de bonarum Disciplinarum apud *Germanos* ob dissidia & Sectas contemptu conqueritur.

(c) Anno eodem eduxit in lucem Græca EUCLIDIS Opera, *Cuthberto* TONSTALLO nuncupata, cujus Libros *de omni numerorum ratione* laudat. EUCLIDIS duo Exemplaria habuit GRYNÆUS; alterum *Lazarus* BAYFIUS *Venetiis*, alterum *Parisiis Joannes* RUELLIUS; PROCLI Commentaria *Oxonii Joannes* CLAYMUNDUS suppeditaverat. De GRYNÆO sic ERASMUS ad *Guil.* MONTJOIUM scribens 18. *Mart.* 1531. (Epist. ERASM. p. 1374) SIMON GRYNÆUS *est homo Latinè Græcéque ad unguem doctus, in Philosophiâ & Mathematicis disciplinis diligenter versatus, nullo supercilio, pudore pene immodico. Pertraxit hominèm isthuc* Britanniæ *visendæ cupiditas, sed præcipuè Bibliothecarum vestrarum amor.* THOMÆ MORO erat notus; Exemplar enim EUCLIDIS.

(a) VINCENTIUS OBSOPÆUS, (b) JACOBUS MICYLLUS, JOACHIMUS (c) CAMERARIUS, JOAN-

nis ab ipso editi habeo, cui hæc manu suâ subscripsit; *Clarissimo Heroi D.* THOMA MORO *Patrono D. D.* SIMON GRYNÆUS.

(a) Anno 1534. HELIODORI *Æthiopica* primus è tenebris eruit, & *Norimbergensibus* Senatoribus dedicavit. Hic Liber devenerat ad eum *servatus ex istâ clade* Ungaricâ, *quâ serenissimi quondam Regis* MATTHIÆ CORVINI *Bibliotheca omnium instructissima superioribus annis à barbarie* Asiaticâ *vastata est. Hunc cum aliis nonnullis miles quidam planè gregarius & ab omnibus tam Græcorum quàm Latinorum disciplinis abhorrentissimus, postea tinctorem agens, tunc illustrissimum Principem* CASIMIRUM *Marchionem* Brandeburgensem *laudabilis memoriæ comitatus in* Ungariam, *sustulit, quia auro exornatus nonnihil adhuc splendescebat.*

(b) Anno 1535. primus in publicum produxit HYGINI *Fabulas*, cui adjecit ejus *Astronomicon*, cum ARATI *Phænomenis* Græcè & Latinè cum aliis ejusdem argumenti plurimis. Hoc Opus OTHONI TRUCHSES à WALBURG *Spirensis* Ecclesiæ Canonico inscripsit MICYLLUS; ex cujus Epistolâ libuit hæc excerpere. *Cùm superiore anno genealogias Deorum, perinde ut à* BOCATIO *ante annos aliquot collectæ fuerant, hortatu amici nostri* Joannis HERVAGII, *relegissem, & easdem ab innumeris mendis, quibus Editio prior involuta atque obruta erat, castigatas excudendas dedissem: atque idem nuper alium quendam vetustum aut manu scriptum Codicem, in quo per capita eadem res, atque idem argumentum ab* HYGINO (*sic enim inscriptus literis erat*) *tractabatur, visendum & quoad ejus fieri potest, emendandum quoque & restituendum dedisset, ego quia non parvam aut contemnendam laboris partem in eo Opere posuissem, viderémque Librum illum qualemcunque studiosis adolescentibus non inutilem aut ingratum fore, volui laborem hunc meum Excellentiæ tuæ, clariss.* OTHO, *dedicare* —— *Quantum laboris in emendando ac restituendo illo obeundum atque adeò exanclandum nobis fuerit, vel hinc conjecturam facere licet, quòd primùm ipse Liber (qui beneficio excellentiss. D.* Joannis VUEYER Augustani, Frisingensis *Ecclesiæ Canonici, ac M.* Jo. CHRUMERI *Canonici apud Divum* ANDREAM Frisingensem *Notarii integerrimi, nec non &* Viti CHRUMERI *ibidem bonas literas, non sinè laude, docentis, nobis communicatus est, (quibus & sua gratia debetur, quòd studia promovere, si qua datur occasio, non negligunt,) is inquam Liber, externis ac* Longobardicis *notis scriptus erat, in quâ tamen re nonnihil adjuvit nos is, qui prior illum Latinè describendum ceperat, cujus nos Exemplum principio eu filum quoddam secuti sumus. Deinde quòd ipsa verba pleraque inter se ita impedita ac perturbata erant, ut alia nobis dividenda, alia aliis abolenda: quorundam principium cum fine præcedentium, & rursum præcedentium quorundam finis cum principio sequentis conjungendus esset. Ut omittam, quàm multa vetustate obliterata, expuncta atque corrosa fuere; quorum alia, æstimationem & conjecturas secuti, restituimus; alia, ubi certum aliquid quod sequi possemus non erat, prorsus intacta reliquimus. Omnino autem nihil, de quo non certò vel ex Græcis vel ex Latinorum Poetis constaret, immutatum aut loco motum est, adeò ut in quibusdam etiam diversam lectionem, juxta alteram atque priorem, adnotâsse satis putârim. Non enim mihi placet quorundam emendandi ratio, qui omnino temerè, & ut quicque posse videtur, continuò mutant, aliáque subinde pro veris ficta supponunt. Quibus ut nihil aliud, illud certè acceptum referre debemus, quòd plerosque Auctores minùs integros & mutilatos magìs habemus.*

(c) Anno 1538. Græcè vulgavit Epigrammata veterum Poetarum unà cum quibusdam suis & *Jacobi* MICYLLI Epigrammatis. Græcè Epistolam præfixit Ἱερωνύμῳ Βαμγαρτνέρῳ καὶ Γεωργίῳ Ρωμαίῳ; in quâ hæc de *Aldinâ* Epigrammatum Editione:

—— Τούτων μέντοι τῶν ἐπιγραμμάτων, ἃν ὑμεῖς, ὡς ὁρᾶτε, τὴν συγχωμένην ἐξιδιοποιούμεθα, εἴ τινα τυχὸν καὶ ἐν τοῖς πρότερον ὑπὸ τοῦ Ἄλδου ἐκδοθεῖσιν εὑρεθήσεται οὐχ ἁπλῶς

JOANNES (a) OPORINUS, THOMAS (b) VENATORIUS, & PHILIPPUS (c) MELANCHTHON.

HERVAGIUS (d) anno 1538. socium habuit JOANNEM ERASMIUM FROBENIUM. Anno 1537. adjecit Præfatiunculam Græcis EURIPIDIS Tragœdiis, *quorum Editionem in publicis Gymnasiis desideratam viri doctissimi urgebant; Commentaria libenter adjecisset, si operis idoneis & satìs multis fuisset instructus.* Pollicetur se *exhibiturum distinctè ab hôc Volumine, quàm primùm id fieri* (e) *poterit*

Anno 1552. ex ejus Officinâ prodierunt JOANNIS BRODÆI in OPPIANI *Cynegetic.* CALABRI *Paralipom.* & COLUTH. *Annotationes*; quibus præfigitur NICOLAI GERBELII *ad egregium Virum*

ἁπλῶς οὐδ' ἠλιθίως οὐδ' ἀλλοτρίως κἀνταῦθα κείμενα ὑπολάβητε, ὄψεσθε γὰρ τὰ παρ' ἡμῶν διεσχόμενοι ἢ ὅπλον ἀδιόρθωτα ἐκεῖνα, ἢ τῆς γραφῆς ἑτερόντι ὑποβάλλοντα, ὥστε οὐκ εἶναι τυπογραφίαν τήνδε, ἀλλὰ κυβάκις ἄν τις φαίη καινὴν ἀφ' ἡμῶν.

Anno 1541. idem CAMERARIUS apud HERVAGIUM dedit Græcè HERODOTUM Principi GEORGIO AB ANHALT dicatum; scribítque in Proœmio se *autorem fuisse* Joanni HERVAGIO, *strenuo & attento Chalcographo, ut suâ in Officinâ Exempla illius Historiarum, quæ & requirebantur à studiosis Græcæ Linguæ, & non facilè reperiri compererat, expressa edere, & hôc tempore ad usum cupidorum eruditionis publicare vellet.* Idem *pauca disserit de illâ vulgari mendaciorum accusatione, quod crimen* Aldus *etiam* MANUTIUS (in suâ Editione ann: 1502.) *jam diluerat.*

(a) Anno 1544. EPIPHANIUM Græcè primùm protulit ex Codice, quem MELANCHTHON & *Joach.* CAMERARIUS à *Jo.* LANGO *Erfurdiensi* acceperant. De OPORINO postea dicetur.

(b) Anno eodem, *Thomâ* GECHAUFF (qui cognomento VENATORIUS) Editore primum lucem aspexit Græcè & Latinè ARCHIMEDES *Norimbergensibus* Senatoribus ab Editore dedicatus. In Epistolâ VENATORIUS multos memorat viros ob Mathematica studia celebres; in iis *Bilibaldum* PIRCKHEYMERUM, qui cùm *Româ Græcè scriptum* ARCHIMEDIS *Exemplar operâ cujusdam amici accepisset, illum quotidianæ studiorum consuetudini voluit esse consortem*; Symonem GRYNÆUM, *paulò ante hæc tempora humanis curis exutum*; Christianum HERLINUM Argentinensem, *qui in hosce* ARCHIMEDIS *Libros, quò cùm emendatiores tum elegantibus typis illustriores prodirent, studium haud leve impendit*; Joannem à REGIOMONTE, *qui* Romæ *agens post direptam à* Turcis Constantinopolin *Græcos clade ereptos multos & vidit & descripsit non paucis articulis propriis; ac inter alia,* ARCHIMEDIS *Libros à* JACOBO Cremonensi *in gratiam* NICOLAI V. *jam pridem Latinos factos oblatos sibi ab amicis diligentissimè descripsit, & alterâ in* Italiam *susceptâ profectione (non sine dati veneni suspicione) hominem exuit.*

(c) Anno 1545. Bibliis Græcè (1) juxta Editionem *Venetam* excusis Præfationem adjecit. In his Libri *Esdræ*, *Nehemiæ*, *Esthera*, *Psalmorum*, *Threnorum*, *Esdræ* Apocryphus, binis in unâquâque paginâ columnis, reliqui non item, excuduntur. Librorum plerorumque initia limbulis icuncularum vel flosculorum plenis ornantur: in quorum nonnullis inseritur hoc (2) Lemma [*Audaces Fortuna juvat*] aut (3) caput [ELIONORA VXOR REGIS FRANCIÆ.]

(d) Epigramm. Græc. ex Edition. *Camerar.*

(e) Promissum præstitit ann. 1544.

(1) LONG. *Biblioth. Sacr.*
(2) Initio *Jobi*, *Marci*, *Petri*.
(3) Initio *Matthæi*, *Jacobi*.

Virum D. JOANNEM HERVAGIUM *Typographum* Basiliensem *Præfatio*. *Quoties præsentium rerum statum intueor, amantiss.* HERVAGI, *eúmque cum superiorum temporum cursu compono, conferóque, multa variáque concurrunt, quæ cujusvis animum etiam fortissimi poterunt excutere. Inopinata, subitáque rei frumentariæ inopia; longi insuperabilésque morbi; inaudita & pestifera, tum externa, tum etiam civilia bella: quæ tanto equestrium pedestriúmque copiarum apparatu instruuntur, ut credas universum Orbem in arma cædésque conjuráſſe. ——— Erat ante aliquot annos maxima bonorum Librorum penuria: magnus agebatur triumphus, si quis è latebris, tenebrísque veterem aliquem Authorem eruisset. Hodie tota* Europa *plena est hujusmodi procerum. Hodie* AELIANI, OPPIANI, CALABRI, COLUTHI, DIONES, LYCOPHRONES, TZETZES, *aliique adhuc nobis ignoti, in Bibliopoliis prostant & veneunt. Potentes omnino Deæ Musæ, quæ inter* MARTEM, BELLONAM, *ipsásque etiam Furias, audent prodire in publicum. Sed enim ex his Autoribus, tum nonnulli ob vetustatem, rerúmque, quas tractant, reconditam cognitionem, paulò sunt obscuriores.* JO. BRODÆUS, *vir omnibus bonis literis instructissimus,* OPPIANO, CALABRO, COLUTHO, *veluti triumviris, adjutrices manus adhibuit: eandémque operam, quam elegantissimis nuper Græcorum Epigrammatibus impenderat, etiam in hos contulit Poetas: nihil eorum omittens, quæ ad eruditi doctíque Interpretis officium pertinere putavit. ——— Ad hos eruditissimos Poetas aditum studiosis paravit* JOANNES BRODÆUS, *vir dignus ob tam verecundum ingenium, ob tam raram eruditionem, ut ab omnibus legatur & ametur. Et tu quoque dignus,* HERVAGI, *cui maximas gratias & agat & habeat non præsens solùm ætas sed etiam futura posteritas: si qua saltem posteritas in his turbulentissimis temporibus futura est. Tuo enim labore, tuâ curâ, sumptûque in studiosorum manus hæ lucubrationes deveniunt. Tu modò perge, neque te vel rerum penuria, vel passim grassantes morbi, aut insidiosissimè gliscentia bella deterreant, vel impediant: sed contrà audentior ito, re ipsâ ostensurus, te nihil ardentius expetivisse, quàm ut prodesses literarum meliorum amatoribus. Vale, mi* HERVAGI: *& virum mihi charissimum, filiíque vice semper habitum,* JOAN. OPORINUM, *meis verbis officiosè salutato.* Argentorati, *sub initia* Januarii, *Anno redempti Orbis* M.D.LII.

HERVAGIO suarum Pandectarum Lib. XIIII. *de Naturali Philosophiâ* CONRADUS GESNERUS his verbis inscripsit.

Humanissimo Viro JOANNI HERVAGIO *Typographo celeberrimo* Basileæ, CONRADUS GESNERUS *S. D. P.*

Universa quidem Philosophia in magno hominum neglectu posita, appetitur quàm paucissimis (ut veterem querelam & seculis hactenus omnibus com-

communem repetam) tum verò maximè eâ sui parte deserta jacet, quâ longiùs ab usu vulgari quæstûque digressa, ad rerum causas & principia exploranda tanquam in excelsâ seorsim speculâ, caput inter nubila condit. Complures Dialecticæ & Rhetoricæ studiorum candidati reperiuntur, quòd illa ad nullam non professionem utilia sint, & populo se accommodent: pauci morum & reipublicæ institutiones ex Philosophiæ fontibus imbibunt: pauciores Naturæ primordia progressus, effectûs, in cœlo, elementis, meteoris, lapidibus, medallis, plantis & animalibus admirantur: paucissimi supra naturam animis evecti, primam & sacram sapientiam, μητὰ τὰ φυσικὰ, seriò colunt. Hinc est nimirum, quòd cùm in cæteris studiis, quorum major usus in populo & stipendia pinguiora sperantur, abunde librorum extet, perpauci in Physicis ac similibus excudantur. Vix enim unus aut alter est, post Græcos ARISTOTELIS *Interpretes, qui laude dignum aliquid in hunc usque diem, quod quidem in lucem prodiverit, tot jam seculis ediderit. Solus nuper* GEORGIUS AGRICOLA, *magnum* Germaniæ *decus, de metallis libros eruditissimos edidit. Plantarum quidem Historiam non pauci nostrâ ætate excoluerunt: sed ita plerique, ut medicè magìs quàm physicè scripserint.* RUELLIUS *duntaxat multa physicæ considerationis, primo præcipuè sui operis libro, edocuit. Verùm ut hâc in parte, quæ posterior est, & ad particularia descendit, ita in plerisque aliis Physici Medicis possessione suâ cessisse videntur, & vetus rerum naturæ intrà suos limites consideratio tantum non desiisse. Quò magìs laudandi sunt hodie, qui illam veluti postliminio revocatam, suis sedibus restituunt: & non particularia tantùm, quæ procul jam à methodo evagantur, sed ipsam à primordiis Scientiam tractant, & imis gradibus relictis artem conscendunt, inter quos primas, meo judicio,* JACOBUS SCHEGKIUS *hodie obtinet, vir magnæ doctrinæ, & Philosophi nomine cum paucis hôc tempore dignus. Et quoniam tu Lucubrationes aliquot Physicas hujus Authoris publicas fecisti, videlicet Commentarios in octo Libros* Acroamatum ARISTOTELIS, *& in tres Libros* de Animâ, *& in eodem Græcas enarratiunculas ex prolixis* SIMPLICII *Commentariis desumptas*: [anno 1544. Vide SIMLER. *Bibliothec.*] *æquissimam hujus Opellæ nostræ in nomen tuum inscriptionem, nec tibi ingratam fore existimavi. Reliquorum etiam ex Officinâ tuâ Librorum, quos multos & optimos Græcè Latinéque multis jam annis excudisti, justum Catalogum hìc attexerem, si omnes memoriâ complecterer. Quos memini igitur in presentiâ (reliquos enim passim in primo Bibliothecæ nostræ Tomo, ex tuâ natos Officinâ non tacui) ordine aliquo enumerabo, primùm qui ad Artes & Philosophiam pertinent, deinde Historicos & Poëticos, postremò Theologicos. Sunt autem isti:*

MICHAELIS HUMELBERGII *Grammatica Græca*. [ann. 1534. SIMLER. *Biblioth.*]
DEMOSTHENIS *Opera Græca cum Græcis* ULPIANI *Commentariis*. [1532. FABRIC. *Bibl. Gr.*]
ANTONII BERNARDI MIRANDULANI *Institutio in universam Logicam*, & *Commentarius in eandem*, & *Apologiæ Libri* 4. [1545. SIMLER. *Bibl.*]
C. JULII HYGINI *Poëticon Astronomicon*. EUCLIDES *Græcè* & *Latinè*. [Vide priùs.]
MACROBIUS *ex emendatione* JOACHIMI CAMERARII. [1535. SIMLER. *Bibl.*]
JOANNIS BOCCATII *Genealogia cum Annotationibus* JACOBI MICYLLI. [1532. SIMLER. *Bibl.*]
L. ANNÆI SENECÆ *Opera*. [1537. SIMLER. *Bibl.*]
M. TUL. CICERONIS *Opera*, *Tomis* 4. [1534. FABRIC. *Bibl. Lat.*]
PHILIPPI MELANCHTHONIS *Opera*. [1546. SIMLER. *Bibl.*]
JACOBUS SCHEGKIUS *in Acroamata* & *Libros* 3. *de Animâ*.
Ejusdem Græcæ Enarratiunculæ ex SIMPLICIO *in Libros de Animâ*.
THUCYDIDES *Græcè*: & *Scholia Græca in eundem*. [1540. SIMLER. *Bibl.*]
PROCOPII, AGATHIÆ, ARETINI, & JORNANDIS *Historiæ*. [1531. SIMLER. *Bibl.*]
T. LIVIUS. [1549. SIMLER. *Bibl.*] L. FLORUS, *cum* S. RUFFO. [1532. SIMLER. *Bibl.*]
M. ANTONII SABELLICI *Enneades* & *Exempla cum* D. GASPARIS HEDIONIS *Corollario*. [1538. SIMLER. *Bibl.*]
PAULI CONSTANTINI PHRYGIONIS *Chronica Regnorum omnium ab Orbe condito*. [1534. SIMLER. *Bibl.*]
WINDICHINI *de rebus gestis* Saxonum, & HENRICI *primi*, & OTTONIS I. *aliorúmque succedentium Imperatorum*, *Libri* 3. [1532. SIMLER. *Bibl.*] ÆNEÆ SYLVII *Historia Bohemica*. [1532. SIMLER. *Bibl.*]
HOMERI *Ilias* & *Odyssea Græcè cum Scholiis*. [1535.]
EURIPIDIS *Tragœdiæ Græcæ*: [1537.] & *Scholia Græca in earundem aliquot seorsim*. [1544. FABRIC. *Biblioth. Gr.*]
P. VERGILII *Opera* (*ni fallor*) *cum Commentariis*. PLAUTUS, *ni fallor*. [SIMLERI *Bibliotheca* nullam *Hervagianam* PLAUTI Editionem memorat priorem anno 1551.]
P. OVIDII *omnia cum Commentariis*. [SIMLERI *Bibliotheca* nullam habet OVIDII ab HERVAGIO Editionem ante 1550.] MARTIALIS *cum Scholiis* JACOBI MICYLLI.

CYLLI. [SIMLERUS annum non adjecit.]

Epigrammata Græca JOACHIMI CAMERARII, MICYLLI, & *antiqua quædam collecta*. [Vide priùs.]

CL. GALENI *Opera Græca ex* HERVAGII, BEBELII, & CRATANDRI *Officinis*. [1538. SIMLER. *Bibl.*]

Septuaginta Græcè, longè quàm antehàc emendatiores. [Vide priùs.]

EPIPHANIUS *Græcè*. [Vide priùs.] CYRILLI *Opera, Latinè*. [1546. SIMLER. *Bibl.*]

CHRYSOSTOMI *Commentarii in D.* PAULI *Epistolas, Latinè*. [1536. SIMLER. *Bibl.*]

M. BUCERI *Enarrationes perpetuæ in Evangelia*. [1536. SIMLER. *Bibl.*]

Ejusdem Translatio & Commentarius in SOPHONIAM. [1528. SIMLER. *Bibl.*]

VUOLFGANGI MUSCULI Dusani *Commentarii in Evangelium* MATTHÆI. [1544. SIMLER. *Bibl.*] *& alii in* JOANNEM, *copiosi utrique & doctissimi magno passim applausu excepti*. [1547. SIMLER. *Biblioth.*]

Hæc & alia plura, quæ vel solus, vel cum aliis, aut per alios impensis tuis Volumina studiosis exhibuisti, humanissime HERVAGI, *vel tacente me laudes tuas ubique concelebrant: ego hæc non tam ut tua tibi extollerem, quàm ut præconis vice fungerer, & empturientibus honestissimas merces tuas indicarem, ut potui, commemorare volui. Tu voluntati nostræ favebis, & bona studia bono animo juvare perges: ita tibi propitius & benignus sit Dominus. Vale.* Tiguri, *octavo Calendas* Maii, 1548.

JOANNES VUALDERUS anno 1533. BUDÆI *de studio & Philologia* Opuscula; anno 1540. Græcè publicavit MOSCHOPULI Grammaticam & THEOD. GAZÆ duos priores libros, quibus ipse Epistolam ad *pueros doctrinæ studiosos* præmisit. Ejus Insigne erat Columba Oleæ palmitem rostro præferens. Apud eum ann. 1537. SYMON GRYNÆUS *Veterinariæ* Authores tunc primùm Græcè prodeuntes edidit.

JOANNIS VUALDERI industriam ipsius verbis exponam in Epistolâ, quam VIRGILIO à se excuso ann. 1534. præfixit.

JOANNES VUALDERUS *Studiosis S.* „ Eam semper rationem, quantum in me fuit, secutus sum, sequendámque mihi semper in futurum esse duxi, ut eorum modò Scriptorum Libros cuderem, qui, cùm in optimis rite habentur, non tam sumptus

„ noſtros, quos hercle, ut nunc eſt, ſatis cum periculo magnos im-
„ perare ſolent, aliquâ ex parte levare, quàm vobis, ô Studioſi,
„ ſuam ſecum & utilitatem & jucunditatem afferre poſſunt. Itaque
„ ergo nihil me unquam quidquam, quod ad manus veſtras perve-
„ niri cenſeam, ſuſcepturum eſſe exiſtimetis velim, ex quo non
„ præclarum aliquem fructum utilitatémque vos capturos ſperem.
„ Sic enim ſtatui, ut quod rationibus meis conducere, id veſtræ
„ reipub. quam unam & colere & obſervare debeo, fraudi nequa-
„ quam fore ſentiatis. Utrunque autem, hoc eſt, & quod vos de
„ me, & ipſe de vobis mihi polliceor atque ſpero, abunde nos con-
„ ſecuturos confido, modò quæ Deo. Opt. Max. authore in com-
„ munem utilitatem velle cœpi, ad ea quoque veſtri jam ingenii
„ exculti candor dexteritáſque acceſſerit: ſimul & illud videritis,
„ ne, cùm ἐρμαθήνην tam habeatis liberalem, támque vobis ami-
„ cam, ut nihil eorum, quæ ad ſtudiorum veſtrorum cultum atque
„ ornatum requiri poſſint, deſiderare ſit neceſſe, ipſi vobis defuiſſe
„ videamini. Sed *noctuam Athenas*, qui hæc ad vos. Si quid eſt
„ amplius, quod ad me quidem attineat, ex tabulâ illâ, quam bo-
„ no (opinor) reipub. veſtræ proferre placuit, quâque Scriptores,
„ quos ipſe quidem in veſtram rem edendos ſuſcepi, veluti Catalogo
„ recenſeo, optimè de vobis meum benemerendi conſilium cognoſ-
„ catis licebit. Et quò non doctis ſolùm, iíſque quos jam aliquan-
„ tum profeciſſe non pœniteat, ſed rudibus quoque & uſu adhuc
„ tyronibus bene velle videar, ecce vobis PUBLIUM illum VER-
„ GILIUM MARONEM, cum diligentiſſimi Grammatici, quem
„ ſcitis, SERVII in eundem expoſitione, in quo ornando laudan-
„ dóque, ſicut meruit, quia pro meâ tenuitate nullus ſum, liben-
„ ter hoc cùm cæteris tum verò maximè *Joanni Baptiſtæ* EGNA-
„ TIO *Veneto* conceſſero. Hunc cùm omnium ad VERGILII noſ-
„ tri laudem illuſtrandam, illiúſque expoſitoris lucubrationem cor-
„ rigendam quantum pertinet, nihil pro ſuâ doctrinâ eruditionéque
„ præteriiſſe, & ſimul (id quod planè vos ignorare nolo) eum nos
„ in hâc Editione ſecutos eſſe intellexeritis, ut interim, quòd per-
„ vetuſto quodam Exemplari multis in locis uſi ſumus, diſſimule-
„ tur; quantum nos adjumenti vobis veſtræ'que reipub. attulerimus,
„ opinor, cognoſcetis. Valebitis: hoc ſi addidero, vobis non in-
„ gratum fore nobis viſum, VERGILIO cum aliis unà ad ipſum
„ pertinentibus in duas partes ſic diviſo. Primam vos jam habere:
„ Secundam, in quâ omnium, quæ in hôc Opere animadvertenda
„ judicavimus, index; cæterorum item hominum doctorum in
„ eandem rationem ſcripta continentur, proximè nunc expectare
„ debere.

Inter

Inter *Helveticos* Impressores locum non infimum obtinuit CHRISTOPHORUS FROSCHOVERUS, qui *Tiguri* (a) Typographiam anno 1522. cœpit exercere, operámque litteris bonam per annos plus quinquaginta industrius navavit. Hujus Insigne, Ranæ seu Bufones, partim ad arboris radicem siti, partim ad ramos usque adscendentes, aliquando cum (b) puero bufoni insidente; cum his verbis (c) CRISTOF. FROSCHOVER. ZVOZVRIC. Ad sui enim nominis notationem *Germanicam* (quod complures Typographi solebant) alludebat. Hunc FROSCHOVERUM Epistolâ primo de Grammaticâ suarum Partitionum libro præmissâ celebravit CONRADUS GESNERUS.

Clarissimo Typographo CHRISTOPHORO FROSCHOVERO CONRADUS GESNERUS S. D. P.

„ Non primus ego unius Voluminis diversos libros pluribus singillatim nuncupo: fecerunt idem etiam alii memoriâ nostrâ, iíque „ solidæ eruditionis viri. Mihi quidem consilium non est, quod„ cunque illis fuerit, *de eâdem fideliâ* (ut ajunt) *plures parietes deal„ bare*: qui Dedicationibus istis neque tam gloriam illorum, ad „ quos fiunt, neque meum aliquod commodum, quàm propositi ar„ gumenti illustrationem, reíque literariæ utilitatem quæsiverim. „ Etenim in studiosorum gratiam ut Opus hoc universum compo„ sui, ita singulorum ejus librorum Inscriptiones feci in Typogra„ phorum illorum nomina, qui hôc tempore maximè florerent, ac „ optimè de bonis studiis meriti essent, ut simul hâc occasione, „ quinam ex Officinis eorum Libri prodivissent, quotquot memi„ nisse poteram, commemorarem: simul, ut gnavíter pergerent, „ pro virili meâ illos animarem. Excitatur enim ferè ad majora, „ qui anteactos labores suos quàm plurimis & utiles & gratos fuisse, „ séque publicis illorum gratiâ laudibus, tanquam suæ præmio vir„ tutis, affici celebraríque animadverterit. Principem verò tibi lo„ cum, FROSCHOVERE, inter claros ætatis hujus Týpogra„ phos assignavi, non de industria quidem, neque primario institu„ to, sed casu, ut modò dicam. Destinaveram tibi postremum „ hujus Operis *de Christianâ Theologiâ* librum, tum quòd illius argu„ menti plurimos Latinè & Germanicè Libros excudisse; tum quòd „ modestiùs ita mihi facturus viderer, neque nimium patriæ & civi„ minus exteris à me tribui suspicionem excitaturus. Sed cùm ita

 contin-

(a) Lege GESNERI Epistolam paulò post sequentem.

(b) SIMLER. *Biblioth.* 1574.

(c) GESNER. *Pandect.* 1548.

„ contingeret, ut duo postremi Libri in præsentiâ non adjungeren-
„ tur reliquis, & primus *adespotos* superesset (ab initio enim Editio-
„ nis nondum hoc consilii ceperam) nemini justiùs quàm tibi illum
„ deberi existimavi. Nam tu quoque primus ad utramque *Biblio-*
„ *thecæ* partem, maturè elaborandum *ergodioctes* mihi fuisti, mag-
„ nísque sumptibus & laboribus tuis has & alias plerasque lucubra-
„ tiones meas publicâsti. Tu jam vigesimo sexto ferè anno opti-
„ mos subinde Codices excudere non cessas, Latinâ & Germanicâ
„ Linguâ plurimos, nonnullos etiam Græcâ: eósque omnes opti-
„ mâ fide, diligentiâ summâ, adeo ut nihil usquam de boni Typo-
„ graphi officio desyderari in te possit. Bene itaque cecidit, ut
„ quod casu quodam factum est, idem optimo jure & ex officio
„ meo factum videatur. Quanquam nemo ita judicare debet, ac si
„ Librorum ordo, quos aliis priùs, aliis posteriùs dedicavi, dis-
„ crimen aliquod inter Typographos constituat. Non enim ordi-
„ nem, sed argumentum, ut plurimum, respexi, in quo quis vel
„ numero vel dignitate excusorum à se Librorum excelleret: & ali-
„ cubi fortè ut primùm quis in mentem venit, ita Liber aliquis ei
„ dicatus est. Nulla hìc ut in ambitiosis conventibus πρωτοεδρία,
„ nulla comparatio; in suo omnes genere excellunt. Alii unius,
„ alii duarum aut plurium disciplinarum aut linguarum libros exhi-
„ buerunt: & qui numero vincuntur, in paucis diligentiâ compen-
„ saverunt, aut unum fortè multorum instar dederunt. Porrò plu-
„ res superesse dignissimos celebrari Typographos non sum nescius,
„ nec ullum equidem illorum, quos laude dignos novi, præteriis-
„ sem, si totidem mihi numero nuncupandi Libri superfuissent. Sed
„ *vino*, quod aiunt, *vendibili non opus est suspensâ hederâ*. Tu pri-
„ mum hunc Librum, optime FROSCHOVERE, hilaris accipies,
„ & ut bonas literas omnes, ita Grammaticam & Philologiam,
„ quod argumentum ejus postulat, strenuè promovere perges: sic
„ animum tibi alacrem & successum felicem amantissimus humani
„ generis CHRISTUS rebus tuis semper cunctis propitius gratifi-
„ cetur. Vale. *Tiguri*. Anno Salutis 1548. duodecimo Calend.
„ *Septembris*.

Catalogus Librorum, quos CHRISTOPHORUS FROSCHOVERUS *Tiguri* publicavit. Ubi duo reperiuntur numeri, prior indicat annum Domini, quo singuli excusi sunt, post millesimum quingentesimum: posterior formam sive magnitudinem chartæ: quemadmodum etiam, qui unicus fuerit.

GRAMMA-

GRAMMATICA & RHETORICA.

THEODORI BIBLIANDRI Institutionum Grammaticarum de Linguâ Ebreâ liber 1. 35. 8.
Ejusdem de ratione communi omnium Linguarum & literarum Commentarius, cum compendiariâ Explicatione doctrinæ rectè beatéque vivendi & Religionis omnium gentium. 48. 4.
Compendium Grammaticæ Græcæ JACOBI CEPORINI, cum Georgicis HESIODI brevi scholio explicatis, & Epigrammatibus aliquot Græcis. 39. 8.
Idem rursus sinè HESIODO & Epigrammatibus, cum Accessionibus JOAN. FRISII. 48. 4.
Christianæ juventutis crepundia. 8.
DONATUS de 8. partibus Orationis, per HEN. GLAREANUM restitutus.
Idem cum Scholiis H. GLAREANI & octo Tractatibus per eundem auctus. 8.
JOAN. SUSENBROTI Methodus 8. partium Orationis, unà cum formulis declinandi Nomina, ac conjugandi Verba: & canonibus diversis. 8.
Ejusdem Grammaticæ Artis Institutio ex Grammaticarum coryphæis. 8.
DES. ERASMI Libellus de constructione, cum Scholiis HEN. PRIMÆI. 8.
ROD. GUALTHERI de Syllabarum & Carminum ratione Libri 2. 8.
Colloquia familiaria selecta ex D. ERASMI Colloquiis. 8.
P. MOSELLANI Pædologia, & Dialogi CHRISTOPH. HEGENDORPHINI. 40. 8.
Nomenclatura rerum: Formulæ Colloquiorum puerilium per SEBALDUM.
HEYDEN. &c. Omnia multò jam locupletiora. 8.
Dictionarium Latino-Germanicum. Opus jam recèns in lucem editum, & hactenus à nemine usquam sic excusum. Habet enim non tantùm Dictiones Latinas, supra omnes omnium Additiones locupletissimè auctas: sed & dicendi formulas, ex optimis selectas Authoribus, ac suo ordine collocatas, Germanicè denique quàm fieri potuit propriissimè exactissiméque redditas, per PETRUM CHOLINUM, & JOANNEM FRISIUM *Helvetios*. 1541. F. & 4.
Dictionariolum ROBERTI STEPHANI Latino-Gallicum, cui JOAN.

JOAN. FRISIUS Germanicam interpretationem recèns adjecit. 48. 4.

Tabula in DES. ERASMUM de duplici copiâ. 47.

De conscribendis Epistolis, LUD. VIVES, DES. ERASMUS, CONRADUS CELTES, & CHRISTOPHORUS HEGENDORPHINUS.

JOAN. DESPAUTERII de figuris Carmen in tabulâ; chartæ unius. 41.

Epitome Troporum ac Schematum JOANNIS SUSENBROTI. 41. 8.

Tabulæ de Schematibus & Tropis PET. MOSELLANI: Item in Rhetoricam PHILIPPI MELANCHTHONIS, & in ERASMI *Roterodami* copiam. 8.

Bibliothecæ CON. GESNERI Tomi II.

COSMOGRAPHICA.

D. JOACHIMI VADIANI Epitome trium Terræ partium, aucta & recognita, adjectis & jam tabulis. 48. 8.

Typus Cosmographicus universalis, in tabulâ; chartæ unius.

JOAN. HONTERI Rudimenta Cosmographica carmine, cum tabulis elegantissimis. 48. 8.

Tabulæ Geographicæ permultæ, *Helvetiæ* præsertim, cum Chronicis *Helvetiæ* per Jo. STUMP Linguâ vernaculâ æditis: quæ seorsim quoque væneunt.

POETICA.

VERGILII Bucolica. 35. 8.

VERGILII Opera in 4.

TERENTIUS cum Scholiis per DIETHELMUM CELLARIUM collectis. 8.

MARTIALIS castratus, & in Epigrammatum ordines quosdam digestus per CONRAD. GESNERUM, cum Dialogis ejusdem. 44. 8. chartis 28.

Monomachia DAVIDIS & GOLIÆ, Poëma ROD. GUALTHERI, cum Epicediis ejusdem. 8.

Ovidianæ Metamorphoseos Epitome per FR. NIGRUM. 42. 8.

T. CALPHURNII, & AURELII NEMESIANI Aeglogæ. 37. 8.

JOANNIS POLLII *Vuesphali* Poemata aliquot pia & erudita. 8.

SUSANNA Comœdia per XYSTUM BETULEIUM. 38. 8.

Psalterium

Psalterium carmine elegiaco per HELIUM EOBANUM.

ROD. GUALTHERI Argumenta Elegiaca in utrunque Testamentum. 8.

Moralis Interpretatio Errorum ULYSSIS, Authoris incerti. Commentatio PORPHYRII de Nympharum antro in 13. Libros Odysseæ.

Apologiæ quædam pro HOMERO & Arte Poëticâ Fabularúmque aliquot Enarrationes ex Commentariis PROCLI in PLATONEM de repub. Omnia per CON. GESNERUM è Græco in Latinum sermonem translata. 42. 8.

MORALIA.

CATO cum Scholiis DES. ERASMI. Apophthegmata Sapientum. MINI PUBLIANI, Institutum hominis Christiani. ISOCRATIS Paræneſis. 37. 8.

ÆSOPI *Phrygis* & aliorum Fabulæ, cum Hecatomythiâ ABSTEMII, & selectis POGGII facetiis. 8.

JO. STOBÆI Collectanea Sententiarum sive Locorum communium ex innumeris & vetustissimis Græcis Authoribus (cum aliis quibusdam Opusculis) Græcè & Latinè CON. GESNERO interprete. 43. in Folio. Eadem nunc iterum sub prælò sunt multò castigatiora locupletioráque.

Sententiarum sive Capitum Theologicorum præcipuè ex sacris & prophanis Libris, Tomi III. per ANTONIUM & MAXIMUM Monachos. ABBÆ MAXIMI, de perfectâ charitate & aliis Virtutibus Christianis capitum Centuriæ 4. THEOPHILI sexti *Antiochensis* Episcopi, de Deo & Fide Christianorum contra Gentes Institutionum Libri 3. TATIANI *Assyrii* Oratio contra Græcos. Omnia Græcè. 40. in Folio.

Eadem omnia Latinè, CON. GESNERO, JO. RIBITTO, & CON. CLAUSERO Interpretibus: cum Annotationibus in TATIANUM. 46. in Folio.

MEDICA.

Compendium Librorum ACTUARII de Urinis: GALENI de compositione Pharmacorum secundùm locos Libri, particularibus medicamentis remotis: Syluula Experimentorum. Omnia per CON. GESNERUM. 41. 8.

Q. SERENI SAMONICI de morborum Curationibus liber, cum GAB. HUMELBERGII Commentariis. 40. 4.

SEXTUS Philosophus de medicinâ Animalium, cum Scholiis GAB. HUMELBERGII. 39. 4.
ANT. MUSÆ de Herbâ Vetonicâ Lib. 1. L. APULEII de medicaminibus Herbarum Lib. 1. per GAB. HUMELB. recogniti & Commentariis illustrati. 37. 4.
Catalogus Plantarum ordine alphabeti conscriptus, Latinâ, Græcâ, Germanicâ & Gallicâ Linguis è regione positis, &c. per CON. GESNERUM. 42. 4.
APICII CŒLII de Opsoniis & Condimentis, sive Arte Coquinariâ Libri 10. cum Annotationibus GAB. HUMELBERGII. 42. 4.
CON. GESNERI Libellus de Lacte & Operibus lactariis.

THEOLOGICA.

Testamentum utrunque ex novâ ad Hebraïcam veritatem Translatione in Fol. & in 4. & in 8.
Idem ex aliâ Translatione SEB. MUNSTERI.
Idem Germanicè in Fol. & 4.
Testamentum novum Latinè DES. ERASMO Interprete in 8. & 16.
Idem Latinè & Germanicè è regione, in 4.
Idem Græcè, in 8.
Paraphrasis DES. ERASMI Germanicè reddita, & aucta Paraphrasi in Apocalysin, in Fol.
Index Bibliorum per CON. PELLICANUM.
THEODORETUS de Providentiâ, Græcè.
Idem Latinè ROD. GUALTHERO Interprete.
VIGILII Martyris de duabus CHRISTI Naturis, & Personæ Unitate Libri 5. Vide etiam nonnulla in moralibus.
Et alia plurima, ut varia Opera ZUINGLII, BULLINGERI, VADIANI, PELLICANI, primo Tomo enumerata, quæ hìc propter Chartæ angustiam omittimus, sicut & Germanicos Libros.

Græcam Typographiam, ann. 1525. *Argentinæ* VOLFIUS CEPHALÆUS, *Coloniæ* JOANNES SOTER; ann. 1527. *Haganoæ* JOANNES SECERIUS; anno 1531. *Noribergæ*, JOANNES PETREIUS excoluerunt.

CEPHALÆI Insigne typographicum fuit Lapis quadratus capitalis quatuor adolescentium humeris impositus, cum his lemmatibus.

יהוה

(a) יהוה סלעי מגני וקרן ישעי

(b) ὁ Χρισὸς ἐςὶ λίθος ἐξουθενημένος.

Joannis Soteris, figura, quæ vocàtur (c) Πεντάλφα, cum Litteris (d) VΓIEIA inscriptis, & adjectis lemmatibus.

(e) ציר אמונים מרפא (f) *Lingua Sapientiæ sanitas.*

(g) Ουκ ἐσθ' ὑγείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ.

(h) *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.* Quæ sententiæ ad vocis [*Soter*] significationem alludunt.

Joannis Secerii, Janus biceps: aut ipsius nominis nota compendiaria. (i)

Apud Cephalæum (k) Joannes Lonicerus curavit Homeri Opera Græcè edi, & Philippo Melanchthoni suo Præceptori inscripsit.

Joannes Soter (nomine vernaculo Heyl) Linguarum studiosissimus, suum affinem Joannem Potkenium in Psalterio ipsius (de quo priùs) tetraglotto admodum juvisse à R. P. le Long (l) dicitur. Illum etiam *Salingiaci* excudisse anno 1540. (m) comperio.

Secerii prælo subjecerunt suas Editiones Philippus Melanch-

(a) Ex Psalm. xviii. 3.

(b) Vide Act. iv. 11. Οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθείς. Quæ verba in Lemmate typographico aliquantulum mutata fiunt Senarius.

(c) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 277.

(d) Lege Chartar. *Imagin. Lugdun.* 1581. 4.to pag. 62.

(e) Proverb. xiii. 17.

(f) Hæc Sententia typis Æthiopicis excuditur; & eadem est, quæ in Proverb. xii. 18.

(g) Ex Menandri Sententiis in litter. O.

(h) Juvenal. Satyr. x. 356.

(i) Vide Nonnum 1527.

(k) In ejus Epistol. Homero præfix. hæc leguntur; Volfius Cephalæus *rei litterariæ non pessimè consulens, quem jamdudum summè didicit expeti, suis typis exscripsit* Homerum *castigatiùs longè; quàm antehac excusus sit. Quamprimum namque ex* Beato Rhenano *majori formulâ rectissimè* Florentiæ *transcriptum rescivi, nempe anno* 1488. *non potui admittere, quin* Florentinam *cum utrâque* Aldinâ *conferremus.* ——— Fabricius Capito & Nicolaus Gerbellius *te plurimâ salute impertiunt.* Argentorati. 1525. *prid. Id.* Febr. Hinc discimus *Florentinam* Homeri Editionem tunc paucioribus notam fuisse. Lonicerus in Græcâ Epistolâ ad Phil. Melanchth. (quam Odysseæ præfixit, eandem cum illâ Latinâ) se apellat Λονικηρον.

(l) Dissertation sur les Polyglottes. pag. 38.

(m) Lege Simleri *Biblioth.* in voce Plotinus.

LANCHTHON & VINCENTIUS OBSOPŒUS: Ille (a) Græcam suam Grammaticam, & (b) NONNI Paraphras. in Evangelium JOHANNIS; hic (c) POLYBIUM, MARCUM Heremitam & Sanct. MAXIMUM. SECERIUS in REUCHLINI de Heb. Accentib. & Orthogr. (d) Librum hoc scripsit Epigramma. Jo-

(a) In Præfatione scribit *periisse illos Libros, nisi eum denuo ineptire coëgisset Chalcotypus; se itaque recognovisse & auxisse ad justæ Grammaticæ modum, ne non satisfieret Chalcotypis. Scholarum usui commendat* URBANI *vel* OECOLAMPADII *Grammaticam.* Huic MELANCTHONIS Grammaticæ *Nicol.* GERBELLIUS præmisit hoc Distichon.

Hôc credo quondam, ut callerent Græca, Libello
Calliopen Comites instituisse suas. 1527.

(b) MELANCHTHON in Epistolâ ad FRIDERICUM S. *Ægidii* Abbat. dedicatoriâ. —— *Non alii de rebus humanis mereri judicandi sunt, quàm qui bonos Libros ad posteritatem transmitti curant. Neque enim sinè illis stare Religiones, aut Civitates teneri, regique possunt. Sed ego semper ita existimavi, optimos esse ferè Auctores, qui vetustissimi essent: & multo verius esse de Libris, quàm quod* Germani *dicunt, veteres aureos probissimos esse. Certè hôc tempore in hôc tanquam civili bello literatorum uberrimus proventus est, non tantùm nugacissimorum Librorum, sed etiam perniciosissimorum. Proinde soleo consulere Typographis, ut potiùs sumptus faciant in veteribus Codicibus edendis. Idque fieri optârim in primis in Theologicis, quos non leve scelus est sinere perire* &c. 1527.

(c) OBSOPŒUS ad GEORG. March. *Brandenb.* —— *impetravi ab ornatissimo viro* Joanne SECERIO, Haganoënsi *Typographo, quo jam multos annos utor familiarissimè, ut interpretationem Latinam* Nicolai PEROTTI *ad calcem adjungeret, ut esset, quò nonnunquam in Authoris sensu hærentes respicerent.* —— *Ejus generis Authores priscos solidæ eruditionis refertissimos debebant nostri quoque Typographi tandem per* Germaniam *excudere, ut optimi Codices iterum in lucem reducerentur, haberéntque etiam inopes, unde mediocri impendio bonorum Librorum copiam sibi parare possint. Nullo verò modò ferendum est ipsis, ut suæ Officinæ omnibus pateant asinis, & chartarum carnificibus.* —— *De iis mihi sermo est, qui omnes angulos complent ineptis καὶ ἐφημερίοις paginis, & omnibus prelorum Officinis facessunt negotium. Quin potiùs iis Authoribus excudendis locent operam Chalcotypi, unde non tantùm quæstum corradere, sed nominis quoque immortalitatem consequi, & apud omnes literarum studiosos laudem & gratiam impetrare queunt. Moveat eos, ac moneat exemplum* Aldi MANUTII *viri clarissimi, cujus nomen nonnisi unà cum bonis Authoribus ex hominum memoriâ abolebitur.* —— *Nullus è doctorum & literatorum candidatorum numero ullum Libellum ex illius Officinâ invulgatum intuetur, legit & aperit, qui non illi ingentes agat gratias, illius etiam cineri non bene precetur, bene ominetur, bene optet, bene de eo cogitet. Quod quidem qui non fecerit, meritò ingratissimus habendus est, literarum parenti optimè merito debitas gratias denegans. Nónne verò extremò pudendum est flagitium, hoc divinum* Germaniæ *nostra inventum, hoc nobile artificium, hanc præclarissimam artem transfundendorum in mille Exemplaria Codicum, quorumlibet etiam rudissimorum asinorum abusui & libidini esse expositam. Discant ergo tandem vel communi Jureconsultorum Proverbio Typographi, neque omnia neque passim, neque ab omnibus oblata imprimenda esse.* —— 1529. Huic POLYBII Editioni *Joannes* SAPIDUS præfixit Epigramma, cujus hi sunt Versus,

Hâc igitur tersus ratione Polybius *exit,*
Sumptu & Joannis *munere* Secerii.

Vinc. OBSOPŒUS *Onoltzpachii* habebat Scholam ex quâ data est ad *Georg.* VOGLERUM *Brandenburg.* Cancellar. Epistola MARCO Heremitæ præfixa 1530.

(d) Excus. *Hagen.* per *Tho.* ANSHELM. *Badens.* 1518.

(a) REUCH-

Jo. Socerius Lauchen. *literarum sacrarum studiosis.*

„ Qui cupit Hebræam sese duce noscere Linguam ,
„ In capita primùm Biblia Hebræa secet.
„ Deinde Rudimenta Judaica (a) *Capnionis* ,
„ Tum septem Psalmos expositos relegat.
„ Extremum Liber his consummat rite laborem:
„ Sermo Voluminibus quatuor iste patet.

Joannes Petreius Helii Eobani (ann. 1527.) & Bilibaldi Pirkheymeri (ann. 1530.) quædam, Aristophanis *Plutum* Græcè & Latinè, Tho. Venatorio interprete, (ann. 1531.) *Noribergæ* impressit.

A *Germaniâ* in *Italiam* conversus invenio Typographos, neutiquam in Græcis Libris edendis segniores.

Romæ spectatos se dederunt Angelus Barbatus (qui anno 1520. Theonis *Progymnasmata* Græcè vulgavit) Demetrius Ducas (qui Libii Podochatari *Cypri* Archiepiscopi & *Rhodi* Metropolitani operâ usus Liturgias Græcè veteres rubricis suis ornatas anno 1527. industriâ suâ edidit) & Zacharias Calliergus, ambo hi *Cretâ* oriundi. Hic, *Venetiis* (b) primùm, elegantissima protulit Typographiæ Opera: postea hôc sæculo ineunte *Romam* migravit; ubi in ædibus Augustini τοῦ Κιώου, ejusdem & Cornelii Benigni *Viterbiensis* impensis anno 1503. (c) Pindarum, & ejusdem Benigni sumptibus anno 1518. (d) Theocritum, utrumque cum Scholiis Græcè vul-

(a) Reuchlin vocabatur Græco cognomine Capnio, nam rauch Germanicè *fumus*. Ejus Scuto inscribebatur ARA CAPNIONIS. Vide ejus *Lib. de Heb. Accent.*

(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 260.

(c) Hujus Editioni præfigitur hoc Octastichon.

Λαμπρίδιος Κορνηλίῳ Βενίγνῳ τῷ Οὐιτερβιεῖ.

Εὔδοξος Θύμβρεις πάρος οὐκ ἐχάραξεν ἀγαυοὺς
Ἑλλήνων μόχθους χαλκοχαράφοισι τύποις.
Ἦ τόδε μὲν τέρας, ἦν καὶ τῇ Δίῳ πουλὺ δικαίως.
Ἔργον γὰρ μεγάλη Ῥώμη ἔοικε μέγα.
Νῦν δέγε τοῦτο τέρας πέσι σοῖς, Κορνήλιε, δώροις·
Χ' ἡμῖν χαλκοτύπου κάλλος ἐπῆλθε πόνου.
Ὡς δ' ἄλλοις προφέρει λοιπῶν πόλις αὕτη ἄνασσα,
Οὕτω καὶ βίβλοις φαιδροτέραις κρατέει.

(d) In Græcâ, quam scripsit, hujus Præfatione agnoscit Benigni beneficium: *Aldinam* priorem Editionem, quídque huic in suâ adjecerit, memorat.

Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς τοῖς ἑκασταχοῦ φιλομαθέσι χαίρειν.

Τὰ Θεοκρίτου εἰδύλλια τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου προτυπωθέντα * Ἄλδου, καὶ ἡμεῖς δεύτερον-

* Anno 1495.

vulgavit. Anno deinceps 1516. (a) THOMÆ MAGISTRI Eclogæ, & 1523. (b) PHAVORINI Lexicon, CALLIERGI labore, in eruditorum manus (hactenus inedita) venerunt.

CALLIERGUS, præter Aquilam bicipitem, quam suis ante ann. (c) 1500. Editionibus affigere solebat, aliud postea sibi adsumpsit typographicum Insigne, MERCURII scilicet Caduceum alatum binis Serpentibus cinctum, cum Stellâ superimpositâ. Caduceum huic non multùm absimilem usurpabat JOANNES FROBENIUS.

Neapo-

τερον ἐτυπώσαμεν. Οὐχ ὡς εὕρομεν, (ἐσχάτης ἂν τοῦτο νομισθείη παρὰ πᾶσιν ἄξιον κατηγορίας.) ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰωθότα τρόπον καλῶς ἅμα ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐπιδιορθώσαντες, χεῖρ' ἐπικουρίας ὀρέγοντος Κορνηλίου Βενιγνίου τοῦ Οὐιτερβιέως. Οὐ πόνου γὰρ μόνον τοῦτο δεῖται πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ δαπάνης. Τοῖς πολυγόνοις ὠδῖσι παρ' ἡμῖν τυπουργίας, δεύτεροι καὶ ἡμεῖς, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τοῖς πᾶσιν ἑτοίμως προεθέμεθα, σὺν ἄλλοις Θεοκρίτου τισὶ τοῖς μήπω τυπωθεῖσιν. Ἡρακλίσκον φημὶ, Ἡρακλῆν λεοντοφόνον, Βάκχας, ἠλακάτην, παιδικὰ, Δάφνιδος καὶ κόρης ὀαριστὺν· τὰ σωζόμενα αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἐννεακαίδεκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν, πέλεκυν τε καὶ πτερύγιον. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὰ εἰς αὐτὰ εὑρισκόμενα σχόλια· ἅτινα ἐν πολλοῖς διεσπαρμένα εὑρόντες ἀντιγράφοις, πόνῳ πολλῷ εἰς ἓν συνηγάγομεν. Τὸ μὲν γὰρ, εἰς τοῦτο· ἐκεῖνο δ' εἰς ἄλλο εἶχε σχόλιον. Ἐφ' οἷς εἰ χαίρετε, εἰκὸς ἔργῳ δεικνύειν· ἵνα καὶ εἰς τὸ μέλλον προθυμοτέρους ἡμᾶς εἰς τοὺς κοινωφελεῖς τύπους καλοῦς τε κἀγαθοὺς ἀγῶνας ποιήσητε.

(a) Has *Michaeli* SYLVIO inscripsit, cujus impensis excusæ sunt.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Μιχαήλῳ τῷ Συλβίῳ, πρεσβευτῇ τοῦ θεοσεβεστάτου καὶ ἀνικήτου Ἐμμανουήλου Λυσιτανίας βασιλέως, Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς χαίρειν.

Οὔμοι δοκεῖ προσήκον εἶναι, βέλτιστε, τυποῦν ἐκεῖνα, ὧν ἔνδειαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὧν ἐνδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες, ὡς οὔπω παρά τινος μέχρι καὶ τοῦ νῦν τυπωθέντα. Διὸ καίπερ ἐπίπονον ὂν τοῦτου χάριν, ὅμως τῷ συνήθει τοῦ φιλοπονεῖν χρώμενος τρόπῳ, τὰς Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου ἐκλογὰς χρησίμους εἶναι νομίσας ὡς ἄνθος τῆς Ἀτθίδος διαλέκτου, χαλκοτύποις γλυφίσι τυποῦν ἠρξάμην. ἅιτινες ἀγαθῇ τύχῃ πέρας εἰλήφασιν ἀφειδέσι δώροις, χάριτί τε καὶ ἐπιεικείᾳ τῇ σῇ &c.

Λακτευτίου Πτολεμαίου τοῦ Σεναίου.

Λυσιτανῆς γαίης Μιχαῆλε φαεσφόρος ἀστὴρ,
Συλβιαδῶν βλάστημ' εὐγενὲς ἀρχεγόνων,
Αὐσονίδος μούσης στειρὴν πάλαι, Ἀτθίδος ἄρτι,
Ἐς δὲ νέωθ' ἱερῶν καὶ Σολύμων πρόπολος·
Ζαχαρίας ὁ κλυτὸς μολυβογράφος ἀρτιπόνητον
Σοὶ βίβλον ἠνὶ καμὼν τήνδε δίδωσιν ἔχειν,
Ἀντ' εὐεργεσιῶν μεγάλων μικρόν τι χάρισμα.
Οὐδὲν γὰρ πενίη φεῦ! ποτ' ἔρεξε μέγα.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ζαχαρίας ὁ Κρὴς, ὁ καλοῖο φεραίνυμος ἔργου,
Τορνεύσας τὸ δε γράμμ', οὐ γράμμ' ἀπὰρ εὔπνοον ἄνθέων
Δράγμα ἀπιστάζον λογοδαίδαλα κηρία μουσῶν,
Δίζετο ὃν κατὰ θυμὸν, ὅλου μερόπων γέρας ἔστω
Θυμῆρες φρενοθελγὲς, ἐράσμιον οὐκ ἀπόβλητον.
Ταῦτα δὲ πορφύροντα μελαίνης νυκτὸς ἀωρὶ
Φοῖβος ἀκερσεκόμης ὄναρ ἤνεπε, καί τά δ' ἔνισπεν.
Τὴν νῦν Πιερικὴν δίζη, κλυτότεχνε, μέλισσαν,
Δήεις ἐν σίμβλοισιν ἐκείνοις, ἔνθεν ἀρύειν
Νᾶμα Τάγοιο φέριστον, ὅταν διψῇς γε, θεμίζεις.

(b) Huic Lexico præmittuntur Græca in PHAVORINI Authoris laudem Epigrammata à *Joanne* LASCARI, *Angelo* POLITIANO, & *Scipione* CARTEROMACHO conscripta.

(c) Vol. I. *Ann. Typogr.* p. 260.

(a) Hanc

Neapoli ann. 1526. *ex Officinâ* ANTONII DE FRITIIS CORINALDINI *Civísque* Neapolitani, *summo ingenio artificis* prodiit PLUTARCHI Libellus *de Virtute Morali* Græcè, cum Latinâ ejusdem Translatione & Commentariis per ANDREAM MATTH. AQUIVIVUM *Hadrianorum* Ducem *Melfiensium* Principi suo genero antea inscriptis, & postea per ANTONIUM DONATUM AQUIVIVUM JOVIANUM Comitem ANDREÆ filium P. SUMMONTIO hortatore editis.

Sabienses Typographi *Venetiis*, *Veronæ*, & *Romæ* maximè ex Græcis Editionibus Philosophicis & Theologicis inclaruerunt. JOAN. ANTONIUS & fratres DE SABIO, sub typographico brassicæ Signo, SIMPLICII Exegesin in EPICTETI *Enchiridium*, anno 1528. *Venetiis*; STEPHANUS & fratres DE SABIO (a) CHRYSOSTOMI in omnes PAULI Epistolas interpretationem anno

(a) Hanc CLEMENTI VII. inscripsit DONATUS *Veronensis*; in cujus Epistolâ dedicatoriâ legimus GILBERTUM *Episcopum* Veronensem *tertium abbhinc annum hæc Commentaria imprimenda curâsse; sed ab his publicandis fuisse prohibitum, per rumores quosdam, qui post impressionem illico disseminari cœpere, non tantam Librariorum in suo fungendo munere, quantum oportuit, diligentiam fuisse.* —— *Nunc verò* (ait DONATUS) *tandem, quum perspecto opere & magnâ cum diligentiâ per singulas paginas explorato, planè compertum intellectúmque est, eorum potiùs, qui accusabant, nonnullum fuisse errorem in accusando quàm eorum, qui accusarentur, in ipso Opere absolvendo* —— *tam longam expectationem studiosorum omnium non ampliùs frustrandam esse & quasi ludificandam decrevit. Nam quum sit Opus inventu rarissimum, ac præter unum illud Exemplar, ex quo tam multa hæc descripta sunt, nullum fortasse usquam extet, quod omne hoc quasi corpus contineat: videbatur sibi* GIBERTUS, *conscientiâ quoque sua jacturam quandam facturus,* —— *si tam præclarum Opus diutius apud se delitescere pateretur. Statuit ergo unà cum reliquis iis, quæ hòc ipso tempore longè diligentiùs, aliis tamen ad id corrigendi munus destinatis viris, partim emendata jam atque impressa, partim propediem absolvenda, domi habet; tuæ Sanctitati, quemadmodum à principio constituerat, dedicare: jámque tandem favente Deo in lucem emittere: rumorésque illos, de quibus diximus, contemnere, ac planè pro nihilo habendos existimare. Equidem me quoque ipsum, si fortè quis roget, ausim sinè ullâ cunctatione affirmare; quamvìs Operis hac mea emendatio non fuerit; tamen non modò omnia, quæcunque objici solent, errata tam parvi momenti esse, ut nunquam propterea quisquam tam egregii diviníque operis studiosus à legendo deterreri aut averti debuerit* &c. Ad tertii Voluminis calcem hæc modesta adjicitur erratorum excusatio.

Ἐν Βηρώνῃ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Σαβιέως, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν συνετυπώθη, οὐ μέντοι ἄνευ ἐπιμελείας πολλῆς, ἀλλ' ὅμως ἀνθρωπίνης, καὶ ταῦτα τοῦ βιβλίου, ἐξ οὗ ταῦτα παρελήφθησαν, παλαιοτάτου ὄντος, καὶ ὑπὸ τοῦ γήρως ἤδη σαθρῶντι καὶ ἡμιβρώτου, καὶ τόδε μέγιστον, μόνου τοῖς συντυποῦσι παρόντος.

Ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωποι τυγχάνομεν ὄντες, καὶ τὸ σφάλλεσθαι ἀνθρώπινον μάλιστά ἐστι, τοῖς μὲν χαλκογράφοις, εἴ τινί που ἀδιορθώτῳ συντεύξῃ, συγγινώσκειν προσήκει, τῷ δὲ Ἰωάννῃ Ματθαίῳ τῷ Γιβέρτῳ τῷ τῆς Βηρώνης ἐπισκόπῳ παναρίστῳ τε καὶ θεοσεβεστάτῳ πλείστην εἰδέναι χάριν, ὅστις δαπάνης μὴ δὲ μιᾶς φεισάμενος ἐσπούδασε, ὥστε οὕτως ὠφέλιμά τε καὶ πολύτιμα συγγράμματα εἰς τὰς τῶν εὐσεβῶν καὶ σπουδαίων χεῖρας ἐπεξιέναι.

De hôc GIBERTO sic ERASM. in Epistolâ ad BRIXIUM ann. 1530. (p. 1308.) *Præsuli isti* Veronensi *bene faxint omnes Superi, qui de privato suo curat utilitatem publi-*

anno 1529. & Jo. (a) DAMASCENI Libellos anno 1531. hos & illas curante DONATO *Veronensi*, *Veronæ*; iidem (b) PSELLI Opus in quatuor Mathematicas Disciplinas, anno 1532, *Venetiis*; STEPHANUS DE SABIO, suo solius nomine, (c) ALCINOUM de PLATONIS dogmatibus, & BASILII (d) Opera quædam anno 1535. *Venetiis*; (e) STEPHANUS NICOLINUS SABIENSIS Chalcographus Apostolicus, sub pontis coronati signo voce SABIO coronæ inscriptâ THEODORITI *Cyrensis*

blicam, suisque impensis tam insigne beneficium parat studiosis omnibus. Utinam hoc exemplum æmulentur Abbates & Episcopi nostri prædivites! Suspicor eundem esse, qui quondam apud CLEMENTEM *Pontificem functus est Datarii munere, méque non semel suis Literis dignatus est, ex quibus licuit eximiam quandam hominis & gravitatem & prudentiam cum humanitate singulari conjunctam colligere. Nomen, ni fallor, est* Joannes Matthæus GIBERTUS. Et idem ad REGINALDUM POLUM ann. 1531. (p. 1416.) —— *Biennium est, quod totus* CHRYSOSTOMUS *Græcus promittitur nobis è* Veronâ, *idque auctore* Matthæo GILBERTO, *quondam Pontificis Datario, nunc Episcopo* Veronensi, *sed nihil adhuc prodire video.*

(a) Hos quoque CLEMENTI VII. nuncupavit idem DONATUS nomine ejusdem GIBERTI; —— *Alumnus tuus, Beatissime Pater*, Joannes Matthæus GIBERTUS *Episcopus* Veronensis, JOANNEM *hunc* Damascenum, *eâ ipsâ, quâ scripsit, Linguâ, hoc est, Græcâ, quum antehac in nostram duntaxat conversus legeretur, apud nos publicari nunc primùm voluit: tibique omnis nostræ Religionis, totiúsque Christianæ reip. Principi dicandum curavit: ut tuis ipse videlicet quasi egregius artifex præclaris Operibus lætarere: & quod nuper in* CHRYSOSTOMI *Græcâ in* PAULI *Epistolas Editione, ac deinceps in* EUTHYMIO *Psalmorum interprete, quem Latinum factum accepisti, expertus es, nunc item in* Damasceno *suâ Linguâ loquente, & à nobis in eâ pro viribus emendato, collatisque pluribus Exemplaribus suæ integritati restituto experirere.* Ex his verbis conjicio DONATUM in *Sabiensium* Officinâ munere correctorio functum. DONATUS præterea Epistolam Græcè περὶ τῆς φιλίας conscripsit: —— πολλὴν μέντοι χάριν ἔχετε τοῦ πόνου τούτου οὐ μόνον τοῖς πάλαι συγγράψασι τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ τοῖς νῦν ἐπανορθώσασιν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῷ τῆς τοσαύτης δαπάνης χορηγῷ καὶ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ματθαίῳ τῷ Γιβέρτῳ τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ Οὐηρώνης ἐπισκόπῳ. Οὗτος μὲν γὰρ τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ἡμῶν Κλήμεντι ἑβδόμῳ χαριζόμενος καὶ ὑμῖν δηλαδὴ οὐχ ἧττον ἐχαρίσατο. Καὶ ἡμεῖς δὲ τοῦ αὐτοῦ Γιβέρτου δαπανήσαντος καὶ κελεύσαντος πολλὰ ἀντίγραφα καὶ παλαιὰ συγκρίναντες καὶ παραβαλόντες, ἐν τούτῳ διεγράψαμεν, καὶ τῶν σφαλμάτων ἀνακαθηράμενοι, εἶτα τοῖς νῦν λεγομένοις Χαλκογράφοις ἐξεδώκαμεν, ὥστε μή δε τὸν Δαμασκηνὸν αὐτὸν τοῦ πόνου καὶ τῆς διορθώσεως λυπῆσαι &c.

(b) *Franciscus* CONTARENUS, in hujus Libri initio, *Nicolao* REDULPHO Cardinali breviter commendat ARSENIUM *Monembasiæ* sive *Epidauri* Archiepiscopum senio, paupertate & podagrâ confectum, qui Librum ipsum REDULPHO Græcâ Epistolâ dedicavit.

(c) Eidem etiam idem ARSENIUS hunc Philosophum dicavit adhuc ineditum: —— ἐπεὶ οὖν ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Ἑρμογένους ῥητορικὴ, Σώπατρός τε καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων συγγράμματα τῶν ῥητορικῶν, τάτε τοῦ Ἀφθονίου ἤδη τετύπωται προγυμνάσματα, Πλάτωνος δὲ πάλαι τυπωθέντος [illos enim anno 1508, hunc 1513. ALDUS excuderat], ὁ λόγος οὗτος μέχρι καὶ τήμερον οὐ τετύπωται, ἔδοξέ μοι τοῦτον τυπωσαμένῳ, ἀποστεῖλαι σοὶ τῷ ἄλλῳ Σταγειροπλάτωνι. &c.

(d) Hæc ad quinque Exemplariorum fidem castigata sunt, & *Gaspari* CONTARENO Card. dicata.

(e) An *Stephanus* NICOLINUS SABIENSIS cum *Stephano* DE SABIO idem sit, Lectori erudito discutiendum permitto. Eodem certè Signo typographico, & hic & ille usus est.

(a) Hos

sis (a) Dialogos, anno 1547, *Romæ*, impresserunt. JOANNES ANTONIUS DE NICOLINIS DE SABIO expensis (b) MELCHIORIS SESSÆ anno 1538. : Græcè excudit Nov. Testamentum; cujus initio Insigne felis ore murem tenentis præfixit.

Venetiis magnam laudem adeptus est JOANNES FRANCISCUS TRINCAVELUS cujus ære & diligentiâ, in ædibus BARTHOLOMÆI ZANETTI *Castergazensis*, ann. 1535. ARRIANI de ALEXANDRI ascensu Historia, & EPICTETI *Enchiridion* cum ARRIANI Commentariis, ann. 1536. STOBÆI Sententiarum Collectiones, ann. 1537. HESIODI Opera cum MOSCHOPULI, PROCLI, TZETZÆ, DIACONI, &c. Scholiis, Græcè omnia, lucem acceperunt.

Libri Insigne typographicum gerunt puerum nudum manu sinistrâ trunco innitentem, dextrâ ramum avulsum sursum tollentem, his Lemmatibus adjectis, (c) ἀρχὴ ἥμισυ παντός; οὐ μετὰ πολὺ σὺν θεῷ ἀνὴρ ἐσόμενος, alludendo ad puerum, qui aliquando vir futurus.

ARRIANO JO. BAPT. EGNATIUS præfixit ad ANDREAM FRANCISCUM magnum *Veneti* Senatûs Cancellarium Epistolam, in quâ VICTORIS TRINCAVELLII *sibi veteri consuetudine & singulari eruditione conjunctissimi* diligentiam & studium in Historiæ illius impressione curandâ laudat. *Nam quum* (ait) (d) *honestissima hæc Ars primùm* Venetiis *annum abhinc ferè septuagesimum nata liberalitérque educata foret, mox collapsa, ut ferè mortalium omnia se habent,* ALDI *olim viri optimi & studiosissimi operâ suis natalibus restituta esset : nunc eam capite propè diminutam & planè extinctam idem* VICTOR *sic ab Orco revocare contendit, ut quæ Ars apud nos alita, apud nos honestissimè semper habita est, ea in suo natali solo* TRINCAVELLII *operâ feliciùs aliquantò revivisceret. Desinent igitur posthac* Italiæ *insultare nostræ (utì spero) plerique. Desinent hi etiam huic obtrectare Urbi, qui*

(a) Hos *Camillus* PERUSCUS Cardinalis ARDINGELLO Græcâ Epistolâ nuncupavit.

(b) Hujus mentio antea. *Venetiis* 1516.

(c) *Dimidium facti, qui cœpit, habet.* De hôc Adagio lege ERASM. Adag. (Edit. 1629. p. 10.)

(d) EGNATII verba puto attentiùs esse expendenda. Annus septuagesimus ab illo, quo hæc scribebat, tempore erat 1465. quo (juxta EGNATIUM) Ars excudendi *Venetiis* primùm nata est & educata: scilicet per *Nicolaum* JENSON, & *Spirenses*, quos constat primùm *Venetias* hoc inventum adduxisse. Quod autem scribit Artem mox collapsam, non satis intelligo; cùm *Nicolaus* JENSON (præter alios, qui interim *Venetiis* inclaruerunt) usque ad ann. 1581. floruerit; neque post ALDUM, qui usque ad ann. 1515. vixit, defuerit, ipsius socer ASULANUS multísque in Libris excudendis diligentissimi, quorum industriâ factum est, ut Ars illa non modò non capite propè diminuta & planè extincta foret, sed etiam suam usque dignitatem tueretur.

(a) In

qui hâc in re veterem obsolevisse industriam nostram clamitabant. Nunc verò tuæ partes erunt, Vir Clarissime, reliquorúmque, qui bonas litteras honestásque disciplinas colunt, providere, ne hæc ipsa suscepta tanto studio opera VICTORI *fraudi sit: sed ut illi potiùs omnes faveant nostrates, quò palmam hanc ejus operâ receptam constantissimè nostra tuatur Civitas.* —— *Jam & illud tibi reliquísque attendendum, quòd, si hæc ipsa indicatura feliciter, uti spero, cesserit, multa alia expectare habeas, ut non fortassè meliora, sic certè politiora, quæ* VICTOR *ipse partim hodie sub prælis habet, partim cotidie meditatur: ut hæc ipsa, si tu modò faveris, justæ legittimæ'que operæ præludia dici veriùs possint. Quare abs te peto pro singulari humanitate tuâ egregiâque bonitate, ut cum ipso* ARRIANO VICTOREM *etiam suscipias, dignissimúmque illum putes amore benevolentiâque tuâ; præsertim quum paucissimi hodie sint vel potiùs nulli, qui suo periculo & impensâ in tanto vitæ somno & ignaviâ consulere aliis jam velint. Bene vale*, Venetiis M.D.XXXV.

EPICTETO, STOBÆO & HESIODO VICTOR ipse TRINCAVELLUS præfatus est; primúmque (a) GEORGIO à SELVÂ *Vaurensi* Episcopo, *Gallico* apud *Venetos* Oratori, secundum (b) PETRO BEMBO, tertium (c) PETRO VICTORIO nuncupavit.

Apud *Belgas*, *Antuerpiæ* MARTINUS CÆSAR typis nitidis, minore formâ, Horas in laudem Virginis cum aliis quibusdam, Græcè anno 1528. JODOCO VELAREO recognitore impressit. Ejus prelo (d) aliquando expensas suppeditavit GODEFREDUS DUMÆUS. Ei Insigne typographicum erat Scutum de arbore pendulum,

(a) In TRINCAVEL. ad illum Epistol. —— *Ne penitus otiosus & supinus degere videar, decrevi ego quoque hujuscemodi fortunam subire, undè cùm omnibus ferè constitutum sit, plurimùm hâc in re posse optimorum Librorum lectionem studiúmque statui, ut si quæ mihi offerentur optimorum Authorum monumenta, quæ diutius in tenebris latuissent, quæ'que mihi viderentur huic negotio apta, statim curare, ut in lucem prodirent, & à mendis, quàm maximè fieri posset, expurgata, & pulcherrimis formulis excusa, ut hâc etiam ratione homines ad sui lectionem allicere possint. Cùm igitur, Vir clarissime, superioribus fortè diebus ad manus meas pervenisset Libellus* ARRIANI *ex doctissimâ & copiosissimâ tuâ Bibliothecâ depromptus, ejus pulchritudine ac elegantiâ allectus, non potui me ab illius lectione continere: quâ cùm mirificè delectatus essem* &c.

(b) In TRINCAVELLI Epistol. —— *Ego hujusmodi provinciam Authorum celebrium monumenta ad interitum vergentia in lucem revocandi eâ potissimùm causâ sum aggressus, quòd te huic honesto meo desiderio nunquam defuturum speravi, ut quotiescunque occasio postularet, ab insigni Bibliothecâ, quæ tuæ tanquam optimarum literarum assertoris præcipui à* Veneto *Senatu custodia ac tutela tradita est, quicquid ad rem literariam illustrandam & augendam facerent, id omne per humanitatem tuam accepturum me semper credideram.*

(c) In TRINCAVELL. Epistol. —— *Eam provinciam meis forsitan viribus imparem, præstantiora Græcorum Authorum monumenta, quæ latebant, ad interitum propè vergentia æneis litteris excusa edendi, ideo sanè suscepimus, ut eam quam possemus opem reflorescentibus bonis litteris afferremus.*

(d) Vide ann. 1530.

(a) Luc.

dulum, binis utrinque Leonibus sustentatum. Scuto inserta erant Imperii signa cum litteris M. K: super-impositis dextris duabus junctis, cum lemmate, *Sola fides sufficit*. MARTINUS CÆSAR ante ann. 1537. mens. *Jun.* obiit, quo tempore ejus Vidua excudebat *Antuerpiæ*, & ann. 1539. expensis JOANNIS COCCII. Ad finem *Lilianæ* Grammaticæ tunc impressæ, Insigne vidi, Patientiæ imaginem cum Lemmate (a) *Per patientiam vestram possidete animas vestras.*

Lovanii, SERVATIUS ZASSENUS anno 1530. floruit, cùm GEMMÆ PHRYSII Cosmographia à JOANNE GRAPHEO excusa apud ipsum vœniret. ZASSENI Editiones celebrantur non tantùm Latinæ, (utì duarum CAMPANI Lucubrationum, ann. (b) 1548.) sed etiam Græcæ, quales DEMOSTHENIS de *Rhodiorum* libertate & pro *Megalopolitis* Orationum anno 1546. Ad calcem *Utopiæ* ab ipso impressæ, Insigne adjicitur, Homo manu dextrâ laxâ astacum, lævâ compressâ anguillam tenens, cum his Epigraphis; *Si laxes*, *erepit*. *Si stringas*, *erumpit*.

(a) LUC. C. XXI. 19.
(b) Eodem anno MORI *Utopiam* excudit impensis Viduæ *Arnoldi* BIRCKMAN (de quâ postea) & ann. 1569. EUSEB. Histor. Latinè impensis hæredum *Arnoldi* BIRCKMANNI.

FINIS PARTIS PRIORIS.

Historiæ Augustæ Scriptores: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.°	Florent.	1519.
JUSTINI Historici Epitome in TROGI POMPEJI Historias; LUCII FLORI de rebus Romanis Epitome; SEXTI RUFI Viri consularis libellus: *impressit Chalcographus fidelissimus ANTONIUS AUSSURDUS impensis* JOANNIS PARVI. (b) fol.	Paris.	1519.
Opera *Sallustiana* cum Expositione ASCENSII: *per* JOANNEM MARION. (c) 4.to	Lugdun.	1519.
TITI LIVII Decas tertia: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.°	Venet.	1519.
POMPON. MELA, SOLINUS, ANTONINI Itinerarium, VIB. SEQUESTER: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (e) 8.°	Florent.	1519.
FRANCISCI ALBERTINI Opusculum de mirabilibus novæ & veteris Urbis *Romæ*: *industriâ & impensâ THOMÆ WOLFF Chalcographiæ gnari exaratum nuper.* (f) 4.to *ex propriâ Officinâ Urbis*	Basileæ.	1519.

CUTH-

(a) D.XIX. *supra mille*: *mense* Januarii.

(b) *Veneunt in ædibus* JOANNIS PARVI *in Viâ ad divum* Jacobum *sub Signo aurei Lilii. Hæc omnia ad vetus Exemplar reposuit* Petrus DANESIUS: cujus Epistolam ad AUSSURDUM Typographum habemus JUSTINO præfixam, alteram FLORO ad *Franciscum* HAMONEM *Nannetensem* Episcopum. Ad JUSTINI finem, *ad Idus* Maias M.D.XIX. Ad FLORI, *octavo Calend.* Julias, *anno supra millesimum* D.XIX. Indici, qui claudit omnia præmittitur Epistolium. DANESIUS *candido Lectori S.* ——— *Meminisse te velim, Lector, dum nostram hanc recognitionem evolves, nullam posse tam exactam præstari diligentiam, ut nihil omnino desideretur. Id certè argumento est. Dederam ego Chalcographis nostris fideliter repositum Exemplar, quod imitarentur. At interim dum abesse per occupationes meas non licet (tertia enim mihi temporis pars docendis juvenibus impenditur) nota quadam irrepserunt, sed non tanti ponderis, quæ Lectorem ipsum, vel* mediocriter eruditum, *remorari possint. Itaque candide Lector, boni consules, siquid in Orthographiâ & punctis peccatum erit; meâ quidem culpâ, sed impressorum potiùs indoctâ festinatione. Concinnavimus hunc quoque litterarium Indicem, quò faciliùs dignissima quæque notatu inveniantur. Vale.*

(c) *Anno* M. *quingentesimo* XIX. *Die verò* VII. Julii.

(d) *Mense* Februario.

(e) *Anno* D.XIX. *supra mille*; *mense* Aprili.

(f) Martii *vicesimo secundo.*

(a) *Men-*

CUTHBERT. TONSTALL. in laudem Matrimonii Oratio habita in Sponſalibus MARIÆ HENRICI VIII. filiæ & FRANCISCI Regis *Francorum* primogeniti: *apud* JO. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . Baſil. 1519.

GUIDONIS DE COLUMNIS *Meſſanenſis* Hiſtoria Deſtructionis *Trojæ* à PETRO NUÑEZ DELGADO Hiſpanicè verſa. (b) fol. . . . . . . Hiſpali. 1519.

STEPHANI SERVA Sacerdotis Vita & Miracula UBALDI Epiſcopi: *per* FRANCISCUM UGOLETUM. (c) . . . Parm. 1519.

CICER. Epiſtol. Familiar. cum *Aſcenſianis* Introductiunculis recognitis & auctis & Argumentis illuſtratis, ex tertiâ Recognitione: *in ædibus* MATTHIÆ SCHURERII. (d) 4.to . . . . . . Argentor. 1519.

GEORG. VALL. de expeditâ argumentandi ratione libellus: *apud* JO. FROBENIUM. 4.to . . . . . . Baſil. 1519.

Epiſtolæ à REUCHLINO & ad REUCHLINUM: *ex Officinâ* THOMÆ ANSHELMI. (e) 4.to . . Hagenoæ. 1519.

Epiſtolæ JACOBI ANTIQUARII *Peruſini: impreſſæ apud LEONEM operâ COSMI* Veroneñ. *cognomento BLANCHINI.* 4.to PERUSIÆ. 1519.

BARTHOLOMEI *Anglici* Ordinis Fratrum Minorum Opus de proprietatibus rerum: *per* FRIDERICUM PEYPUS *Civem* Nuremberg. *impreſſum expenſis providi viri* JOHANNIS KOBERGER *ejuſdem Civitatis Incolæ.* (f) fol. . . . Nuremberg. 1519.

Ho-

(a) *Menſe* Februario.
(b) *Bibliothec. Sicul.*
(c) *Cremon. Litterat.*
(d) *Menſe* Auguſto.
(e) *Menſe* Maio.
(f) III. Idus *Maii.*

(a) *Anno*

